

A. J. Vasulescu. 1914. Noiembrie 12/25 - Miercuri. Bucuresti.
No. 4913.

SOCIETATEA GEOGRAFICĂ ROMÂNĂ

Fondată la 15 Iunie 1875

DICTIONARELE GEOGRAFICE ALE PROVINCHILOR ROMÎNE
IN AFARĂ DE REGAT

72551
I. DICTIONARUL GEOGRAFIC

AL

BASARABIEI

BCU Cluj / Central DEiversity Library Cluj

ZAMFIR ARBORE

PROFESOR

VĂZUT, ÎNDREPTAT ȘI APROBAT DE COMITETUL DE REDACȚIUNE COMPUS DIN DOMNII

Profesor GRIG. TOCILESCU, Colonel IĂNNESCU și GION

ȚIPĂRII PRIN ÎNGRIJIREA DOMNULUI

GEORGE IOAN LAHOVARI

SECRETARUL GENERAL AL SOCIETĂȚII GEOGRAFICE. - MEMBRU DE ONOARE AL ACADEMIEI ROMÎNE

BUCUREȘTI

Atelierele grafice I. V. SOCECŪ, Strada Berzei, 59

1904

17267

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BIBL. UNIV. CLUJ-SERII
Nr. 5449 - 1943

Încă de cînd s'a început tipărirea Marelui Dicționar Geografic al Romîniei, Societatea Geografică s'a gîndit c'ar fi nemerit, spre a desăvîrși opera întreprinsă, să se alcătuiască asemenea dicționare geografice și pentru provinciile romînești din țările învecinate, precum Transilvania, Temișoara, Bucovina, Basarabia, etc.

Un desiderat într'acest sens s'a și votat de către Adunarea Generală. Comitetul Societății, spre a aduce la îndeplinire dorința exprimată de Adunarea Generală, a și început, mulțumită generozității domnilor: General Gheorghe Manu (2000 lei), E. Socec (5000 lei) și C. Poroineanu (500 lei), pregătirea materialului necesar acestor publicațiuni.

Până acum, Societatea a terminat lucrările pentru Dicționarele Basarabiei, datorit sîrguinței și muncii D-lui Zamfir Arbore, și Bucovinei, din care, cel d'întîi, după cum se vede, s'a și tipărit acum.

Sperînd că Romîniîi cari ne susțin într'această grea și patriotică întreprindere, vor continua a ne da sprijinul lor material, Comitetul este gata a începe tipărirea și a Dicționarului Bucovinei, datorit conștiințioasei redactări a domnului profesor E. Grigorovitză.

Cît pentru Transilvania și cele-l'alte provincii Romine de sub Coroana Sf. Ștefan, Comitetul a adunat o parte din materiale, dar spre a putea începe definitiv alcătuirea acestor dicționare, care vor fi mult mai voluminoase și mai anevoioase de făcut, fiind dată schimbarea radicală introdusă de vecinii noștri, în nomenclatura topică a orașelor, satelor, rîurilor, munților, etc., din aceste ținuturi, noi așteptăm a ne asigura fondurile necesare pentru pregătirea și publicarea acestor mari opere.

Pentru un viitor mai depărtat, Societatea noastră de Geografie nu va omite a se ocupa și de părțile romînești din nordul Bulgariei, Serbiei, din Macedonia, care sunt atît de puțin cunoscute Romînilor din Regat.

Sub-semnatul este fericit că azi, cînd se împlinesc 30 de ani de la înființarea Societății, a putut vedea terminată și această lucrare, care, negreșit, este o parte însemnată din monumentul geografic ce Societatea noastră a întreprins și a dus la bun sfîrșit în interesul și cunoștința întregului neam Romînesc.

GEORGE I. LAHOVARI

Secretarul General al Societății Geografice Romine.

Credem nemerit a da aci oare-cari lămuriri asupra unor cuvinte rusești privitoare la măsurii agrare, la evaluări de distanțe, la diviziuni administrative, obișnuite în Basarabia și pe care autorul le-a păstrat *tale quale* în textul dicționarului, de și în multe părți în ce privește evaluările numerice a pus în paranteză echivalența lor în sistemul nostru zecimal.

Volosti. Intreaga Rusie din punctul de vedere pur administrativ este împărțită în *Gubernii*, cari la rindul lor se împart în *uiezdi*, iar fie-care *uiezd* este împărțit în *volosti*. Ast-fel *uiezd* este un fel de *județ*, iar *volosti* — ocol. O *volost* se compune din mai multe sate, din care un sat mai mare, sau un tirgșor devine centru administrativ al *volostei*. Nicî *uiezd*, nicî *volost*, ca mărime teritorială, nu sunt unități egale, ci din contră unele mai mari, altele mai mici. În Basarabia, afară de județul *Izmail*, toate cele-lalte județe (*uiezdi*) se împart în *volosti*, și numai în județul *Izmail*, până azi, s'a lăsat neatinsă organizațiunea administrativă română a comunelor rurale și urbane.

Deseatina — măsură de pământ în Rusia, adoptată și în Basarabia de fisc. Una deseatină = 1,09252 a hectarului. Un pogon = 0,45671 a deseatinei.

Versta — măsură de pământ liniară. Un kilometru = 0,9374 a verstei: o verstă = 1,0668 a kilometrului.

Pud — măsură de greutate. Un pud = 16 kgr. 37.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

A

Abaclîdjaba sau **Abaclia**, *sat* mare, în jud. Bender, pe care Romîniî locuitorii satului îl numesc și Risipiții. E așezat în Valea-Cohilnicului, pe țărmurile riulețului cu același nume, într'o vale largă de aproape 2 kil. pe care satul o ocupă în toată întinderea. Pozițiunea geografică: 46°22' lat., 26°35'30" long. d. m. din Paris. Numele satului e tătarec și semnifică Valea-Lungă. Până la 1812 aci locuiau Tătari, după plecarea cărora satul s'a populat cu Romîni. La 1869 țăraniî au fost împrorietăriți, primind cîte 9 deseaturî pămînt pe cap de familie. Împrejurul satului sunt grădinî cu pomi, grădinî cu zarzavat, vii, apoi se începe cîmpia. Satul posedă 387 vite mari, 790 oi și 320 porci. Din lipsă de combustibil loc. fabrică chizic, și utilizează drept combustibil paie și buruieni uscate. Biserica satului e vechie; cea nouă se construște. Biserica vechie posedă un pendicostarion din anul 1785. Eno-riașii bisericeî sunt nu numai locuitorii satului ci și ai cătunelor Iordanouca (233 loc.) și Schioasa (220 loc.). Populațiunea satului e de 2500 suflete, din carî 118 Ruteni, 14 Țigani, iar restul Moldoveni. Satul are o școală elementară mixtă, frecuen-

tată de 28 copii din 250 în vîrstă de școală. Se învață rusește de și poporațiunea d'abia pricepe această limbă.

Acbota, *piriî*, în jud. Izmail. Izvorește de lingă satul Acbota-de s. și curge spre S.-E. până în pîriul Salcea-Mare, în care se varsă, lingă ferma Ciumăi, aproape de gura pîriului Salcea-Mare. Are o lungime de peste 18 kil. Udă satele: Acbota-de-s., Acbota-Vechie și Acbota-de-j.

Valea Acbotei începe de lingă satul Ciucur-Minjur și se îndreaptă spre S. până la satul Acbota-de-s., unde dispare în șes, rămînîd o mîncătură de pămînt drept albia pîriului cu același nume.

Acbota-de-jos, *sat*, în jud. Izmail, așezat ceva mai jos de cît Acbota-Vechie. Numărul caselor 49, populațiunea 397 suflete. Pozițiunea geografică: 45° 56' lat., 26° 8' long.

Acbota-de-sus, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Acbota, mai sus de satul Acbota-Vechie. Numărul caselor 40, populațiunea 283 suflete.

Acbota-Vechie, *sat*, în jud. Iz-

mail, așezat pe țărmul pîriului Acbota. Numărul caselor 63, populațiunea 772 suflete.

Achembet, *cătun*, în jud. Acherman, așezat într'o vâlcică la N. de limanul Șabolat. Numărul caselor 40, populațiunea 200 suflete.

Acherman, *județ*. Se mărginește la N.-V. cu hotarele jud. Bender; la E., cu linia Nistrului și lumanul Nistrului; la S.-E., cu Marea-Neagră; la S. și V., cu jud. Izmail. Suprafața totală a județului este de 7.276 verste pătr., sau 150,33 mile pătrate. Din dările de seamă de Zemstru, în acest județ sunt supuse pe anul 1902, la plata funciară, 698,068 deseatinî, din carî țărănilor și coloniștilor aparțin 518,816 deseatinî. În județul întreg, din altă parte sub arătură și finețe în anul 1901 au fost 405.481 deseatine pămînt. Și anume: La țărani sub secară de toamnă 10.629 des., sub grîu de toamnă 38.480 des., sub secară de primă-vară 1.004 des., sub grîu de primă-vară 111.741 deseatinî, sub meiî 1.413, sub porumb 68,275 des., sub orz 84.783 des., sub ovăz 4.187 des., și sub finețe 11.851, din carî s'a

strîns fin în anul 1901 peste 1.439.528 pud. fin. Proprietarii particulari din acest județ au avut din altă parte în anul 1901 sub secară de toam. 4.271 des., sub grîu de toamnă 21.632 des., sub sec. de primă-vară abia 227 des., sub grîu de prim. 23.004 des., sub porumb 11.711 des., sub orz 34.466 des., sub ovăz 8.141 des.

Comerțul cu bucate în județ se face atît la orașul Acherman cît și în tîrgurile Bairamcea, Arțîș, Tatar-Bunar și în satele Volontironva, Ivanouca - rusească, Staro-Cazaci, iar de aci se transportă spre Bender, Bolgrad, Chilia, Tiraspol și Odesa.

Avuția în vite a județului ni să înfățișează în următoarele cifre: cai 85.955; vite cornute 103.313; măgari 267; oi simple 341.498; oi de rasă 11.784; capre 3.470; porci 37.144. Comerțul cu vite și cai se face în județ la Acherman, Boiramcea, Tatar-Bunar, Volantirouca, Staro-Cazaci și Arțîș, iar de aci spre Bender și Odesa. Prețul unui cal este de 20-100 ruble; perechea de boi costă 70-100 rub.; vaca, 25-50 rub.; o oaie, 2-16 rub.; un porc, 8-20 rub.

Jud. Acherman posedă foarte puține păduri. Totalul spațiului de sub păduri este de-abia de 5.658 deseatină, cari fac 2% din totalul pădurilor din Basarabia. Din aceste păduri, 3.768 deseatină aparțin statului; mînăstirile închinăte au 617 deseatină, țărani și coloniștii, 1.227 deseatină; iar proprietarii particulari au numai 47 deseatină.

În județ se află (în orașul Acherman) 4 mori de vapor și trei cu vînt; în mahalaua (posad) Popușoi, delîngă oraș, se află 11 mori de vînt; la Turlachi, o moară cu vapor, 24 de vînt; la tîrgușorul Șaba (Jeaba), 5 de vînt și în ju-

deț mai există 75 de vapor, una de apă, 96 cu cai și 1304 de vînt. Județul nu posedă nici fabrici de spirt, nici de vr'o bătură spirtoasă. Din altă parte, în județul Acherman există un început de sericultură, cu care se ocupă deja serios 277 gospodari. Există o plantațiune sistematică de duzi cu 3.670 copaci. Produsul anului 1901 a fost în gogoși de 21 pud. Industria posedă în județ 7 fabrici mici de postav, al căror produs pe an e de 1700 ruble; 2 boiangerii; o fabrică de bumbac; 2 uzine mici de turnătoria tucului cu produsul anual de 41 m. rub.; 173 pietrării din care cea mai renumită lîngă tîrgușorul Jeaba (posad); 2 cărămidării; 25 olării; o fabrică de săpun; 14 pescării, cari produc pe an 11 m. r.; 83 fabrici de ulei; o mică fabrică de șampanie și 2 fabrici de apă gazoasă. Totalul venitului anual al acestor stabilimente industriale este de abia 97 m. rub. În jud. întreg comerțul are 848 prăvălii, depouri și stabilimente de comerț, cari fac negoț anual pentru suma de peste 1 milion 148 m. rub. Acest județ e foarte avut în grădini de zarzavat, îndeletnicie favorită a bulgarilor și rușilor. În tot județul la 1901 au existat peste 20.682 grădini de zarzavat, cari au ocupat 7.389 deseatină pămînt. În aceste grădini se cultivă în mari cantități castraveți, dovleci, pepeni verzi și galbeni, ceapă și usturoi. Județul asemenea e bogat în grădini, al căror număr e de 39.240, pe o întindere de peste 23.123 deseatină, avînd pe ele 577.415 pomi și 26 mii de arbuști. Viile județului Acherman sunt renumite și posedă 150.231.000 butuci de viță. Produsul anual al grădinilor cu pomi este de

40.000 prod. fructe uscate, iar a viilor, de 1.740.940 vedre de vin. Vadra de vin în anul 1901 s'a vîndut cu 2 ruble calitatea superioară, și 70-39 copeici de cal. inferioară. Județul are peste 1779 stabilimente, unde se fabrică vin și 1.796 de stabil. pentru uscatul fructelor.

Poporațiunea județului Acherman este de 346.800 suflete de ambele sexe, afară de orașul Acherman a cărei populațiune este de 33.900 și a slobozielor (posade) Turlachi, Șaba și Popușoi, a căror populațiune este de 16.300 suflete. Din această populațiune, 118.000 sunt Romîni; 103.950 Ruși, Ruteni, Bulgari; 74.250 Evrei, Germani, Francezi și alte popoare. Mișcarea populațiunei în județ a fost în anul 1901 următoarea: s'a celebrat căsătorii în cursul anului 2.506; s'a născut copii legitimi 12.575, iar nelegitimi 153; au murit în acest interval 5.408, deci poporațiunea a crescut vegetativ cu 7.320 inși. Au murit de moarte violentă 17 bărbați și 32 femei.

Jud. posedă 82 biserici ortodoxe, 64 școale elementare bisericesti și 33 școale elementare ale ministerului de Instrucție; un liceu de fete și un progimnaziu de băieți, la Acherman; o școală agricolă la Porcari.

Din punctul de vedere administrativ, județul este despărțit în 23 volost (ocoale), cu 182 sate și colonii, un oraș și 2 orașele.

Reședința jud. se află în orașul Acherman.

Jud. Acherman este parcurs de următoarele rîuri: Nistru, Cohilnicul, Ceaha, Saca, Jușubei, Alcalia, Hajidere, Coplani, Sărata, Șilighider, Aliaga, Chirghis-Chitei, Chirhis, Catlabuh Mare, Catlabuh-mic, Lunga și Iolpacul. Configurațiunea solului e plană, înclinată spre mare; clima,

uscată, jud. fiind supus vînturilor din spre E.

Acherman, reședința jud. cu același nume. Acherman sau Akkermen, în limba Turcă înseamnă Piatra-Albă. Orașul este construit pe malul drept al râului Nistru, acolo unde acest rîu formează liman. Malul e pietros, acoperit cu nisip. Este așezată la 46°12' lat. N. și 0°30' long. E. după meridianul de la Pulcov. De la Acherman până la Chișineu, reședința Basarabiei, sunt 168 verste; până la Odesa prin Ovidiopol, sunt 40 verste. Acest din urmă oraș, așezat pe malul stîng al Limanului, se află în fața Achermanului. Comunicația între ambele orașe se face zilnic cu ajutorul vapoarelor. Tot pe malul drept unde este construit Achermanul se înalță vechile ruine ale fortăreței lui Ștefan cel Mare și castelul genovez. De la mal, unde e așezat orașul propriu zis spre E. și V. se află întinsele mahalale, cari sunt numite de ruși «posadi» de oare-ce fie-care din aceste mahalale posedă primăria sa proprie și formează prin urmare o unitate administrativă prin sine stătătoare. Mahalalele se numesc: Păpușoi și Turla sau Turlachi (Turcii numeau rîul Nistru — Turla). La rîndul său Turlachi se împarte în două sate numite Ciair (în limba tătară grădine de zarzavat) și Bicoază. Dincolo de aceste mahalale întinse se află vestitele vii ale Achermanului, iar la o depărtare ca de 5 verste colonia Șaba, cu cătunale Achimbet și Mica-Catarji, pe care Rușii o numesc Malaia Catargi.

Acherman e un oraș foarte vechi. Cu 4—5 secoli înaintea lui Chr. coloniștii greci din Milet, cari au întemeiat Olvia și

alte colonii pe țărmurile Mărei-Negre, au avut pe țărmurile râului Nistru o factorie numită Niconion. După Ammien Marcellin, cu 6 secoli înaintea lui Chr, la gura Nistrului a existat o colonie feniciană cu numele de Ofuza, locuită de un popor, Navrii, cari au părăsit aceste locuri din cauza marelui număr de șerpi. Pe timpul lui Erodote, în locul Oficozei a existat deja Tiras, locuit de către Tiriți. Toate aceste neamuri din lumea antică astăzi de obicei se leagă cu actualul Acherman, de și este greu a documenta, unde anume pe ce loc au existat toate aceste orașe. Limanul Nistrului, din cauza nisipurilor, ce se aduc la gurile apelor, și-a schimbat, firește, de mai multe ori configurațiunea țărmurilor sale; dacă există încă rămășițe neperitoare a acestor antice cetăți, apoi de sigur că ele zac acoperite sub straturile groase de nisip sau pe malul drept sau pe cel stîng al râului Nistru.

În secolul al III-lea după Chr. împăratul Aurelian a transportat legioanele romane dincolo de Dunăre, în Mizia. Ori-ce urmă a coloniilor romane din Basarabia a dispărut sub năvala lui Atila. După Hunii, întregul litoral dintre Dunăre și Nistru, adică tocmai Bugeacul cu malul Mărei-Negre, a fost ocupat de Anzii, popor slav și Achermanul a devenit «Belii gorod» adică «orașul alb». Sub acest nume deja de mult sudul Basarabiei era cunoscut; acest nume s'a păstrat în legendele istorice ale cazacilor sub numele de țara «Belgorodskaia».

Pe timpul cruciadelor (1099—1204), Venețienii, puind mîna pe comerțul Mărei-Negre, deveniră stăpîni și asupra Achermanului. În atlasul catalan din

1375 figurează Mauro-Castro lîngă rîul Turlo. «Periptus octuplus» publicat în 1836 pe baza a opt portulane din biblioteca imperială din Viena poartă la 1318: Mavrocastro (la 1367), Moncastro (la 1408). Apoi toate aceste nume pe încetul se transformă din secolul XVI-lea în Moncastro. Obiectul principal al comerțului Genovezilor a fost aci grîul, care venea în Acherman pe calea Nistrului și se transporta apoi în Archipelag (vezi N. Iorga, Studii istorice asupra Cetății-Albe). Pe acele timpuri însă, limanul Nistrului era un golf al Mărei-Negre, de care prin nimic n'a fost despărțit, și în acest golf deschis se revărsau riulețele Osiac, Ofuza și alte, cari astăzi au dispărut. Încetul cu încetul s'au acumulat nisipuri cari au transformat în fine golful într'un lac.

Cu căderea coloniilor genoveze din Crimeea, Moncastro și păstră un timp oare-care importanța sa comercială. Cînd Haider-Chirei s'a supus cu toți tătarii din Taurida sultanului Mahomet al II-lea, acesta a transportat 40 mii de Italieni din Crimeea în Constantina; unul din aceste transporturi a fost capturat de către Simon Fornario și adăpostit la Moncastro. Ștefan-cel-Mare, stăpîn deja al Cetății-Albe, a primit pe Genovezi. Turcii, cari urmăreau pe Genovezi, fugăriți din Crimeea spre Basarabia, au năvălit în fine și asupra Moncastrului și l'au luat de mai multe ori.

În a doua jumătate a secolului XV, Ștefan-cel-Mare era stăpîn deplin asupra întregii Basarabii; pe porțile Cetății-Albe era blazonul gloriosului Domn al Moldovei. Acest blazon, săpat în piatră cioplită, se află și astăzi păstrat în Muzeul din Odesa.

După luarea Cetății-Albe de către Turci, Genovezii fugiră în susul Nistrului și se adăpostiră în cetatea Soroca, unde vechile inscripț. latine mult timp păstrară urmele acestor timpuri groaznice.

La 1484, sultanul Baiazet ocupă Chilia și Acherman, dar numai pe la 1497 stăpânirea turcă s'a întărit acolo definitiv. La 1516 hatmanul Dașcoviei al Cazacilor asediase Acherman, dar în zadar. La 1569, sultanul Suliman al II-lea a cedat împrejurimile Achermanului la 30 mii de Tătari nogaî, veniți de pe malurile Volgei. Pe la finitul secolului XVI, Bogdan, domnul Moldovei, a năvălit asupra cetății Bender, dar fiind respins de către chanul Chazi-Chirei, a asediat Achermanul.

În tratatul de pace dintre Polonia și Turcia, de la 1607, este stipulat cum că nimeni, afară de comercianți, n'are voie să treacă din Acherman în Polonia. Documente în limba polonă, culese de d. Gr. Tocilescu în arhivele din Petersburg de la 1628, 1629, 1630, 1631, 1643, înregistrează plîngerile Polonilor în contra Tătarilor, cari jefuiesc în Podalia și Ukraina. La 1700, Turcii au transportat din Cameneța la Acherman și Bender 142 tunuri ușoare și 122 tunuri de tuci. Pentru întâia oară Rușii au ocupat cetatea Achermanului la 1770 în ziua de 25 Sept. După pacea însă de la Cuciuc-Cainardji, cetatea a fost din nou transmisă Turcilor. A doua oară Rușii au luat orașul la 1789, a treia oară la 1806, când au ocupat cetatea definitiv. De atunci fortăreața rusă din Ovidiopol a fost desființată, însă fortăreața din Acherman a existat, restaurată de Ruși pînă pe la 1822. În zilele noastre, această antică cetate nu mai există de

cît ca ruină, ce aparține Societ. de Istorie și Archeol. din Odesa. Ruinele vechei cetăți a lui Ștefan-cel-Mare pe zi ce trece se risipesc; turnurile, zidurile înalte, bastioanele, construite solid, sunt singuraticii martori a vechei gloriei a neamului nostru. Imprejurul zidurilor mai există șanțul pavat cu piatră; lărgimea sa este de 7 stînjeni; înaintea șanțului spre cîmp este construit glazisul. Edificiul principal al cetății este înconjurat de un zid înalt de piatră cioplită, în circumferență de aproape 1.000 stînjeni; dealungul acestui zid se află 26 turnuri, din cari 12 sunt cu magazine încăpătoare. Porțile sunt trei la număr, una spre cîmp, avînd un pod peste șant, două spre liman, fără poduri. În lăuntru fortăreței — cetatea, construită de către Genovezi, avînd patru turnuri și cu un castel. Sub cetate sunt subterane. În lăuntru fortăreței mai există ruina unei geamii. Întreaga fortăreață are înfățișarea posomorită, majestoasă, tăcută și părăsită. Apele Limanului o scaldă din două părți. De pe înălțimea fortăreței priveliștea este încîntătoare. La picioarele-i se sbat valurile bătrînului Tires (τῆρης); la N. și N.-E., malurile Limanului sunt acoperite cu trestie. Malul V., care e la o depărtare ca de 10 verste, e cu totul pustiu; în depărtare se văd pe acest mal cite-va case al orașului Ovidiopol. La S., la picioarele fortăreței, e orașul Acherman; dincolo de oraș, vii și grădini fructifere, iar mai departe, pe malul chiar al Limanului, colonia elvețianilor Șaba. La V. sunt mahalalele Popușoi și Turlachi, apoi iar vii mori și, dincolo de mori, stepele nemărginite, cu aspectul lor monoton și sălbatec.

Locurile pe unde se află azi mahalalele orașului altă dată făceau parte din «raiaua» Achermanului. Pe locul unde azi sunt Turlachi, principele Lituaniei Witolt, la 1421, a zidit fortăreața «Maiachi». Denumirea mahalalei Popușoi datează din timpul plecării Tătarilor, în locul căroră s'a așezat Moldovenii și au semănat porumbul. Colonia Șaba s'a întemeiat la 1824 de către coloniști Elvețieni. La Turlachi, în anul 1900, niște arheologi din Odesa au dezvălit o movilă mare, în care s'a găsit 15 livre de monede romane și genoveze; aceste monede se păstrează astăzi la muzeul din Odesa.

Populațiunea orașului Acherman, după recensămîntul din anul 1902, este de 33.900 suflete; mahalaua (posad) Turlachi are, populațiune de 6.600; Popușoiul de 4.200 s., iar Șabo, de 5.500 suflete. Orașul Acherman posedă un spațiu de teren ca de 4.422 deseatină, din cari sub construcțiuni și seliște 396 des. și 2.617 sub vii. Popușoi are pămînt 3.298 des. din cari sub seliște și grădini 270 și sub vii 506 des.; Turlachi, 3.514 de des., din cari 597 des. sub seliște și 1.389 sub vii. Șabo posedă 4.000 des., din cari 200 sub seliște și 1.200 des. sub vii.

Din edificiile actualului Acherman trebuie să notăm antică biserică Romînească, apoi o vechie biserică zidită de către Ștefan-cel-Mare și în fine o bisericuță de lîngă izvorul lui Sf. Ioan din Suceava. În podeaua acestei bisericuțe este așezată o piatră, pe care, între desemnul care reprezintă două foi de palmier, stă săpat anul morței sfîntului, și anume 1492, ceea ce pare a fi greșit, de oare-ce moaștele sfîntului au fost deja transpor-

tate la Suceava de către Alexandru-cel-Bun pe la 1402. Biserica catedrală a oraşului este zidită la 1832.

Oraşul posedă ca şcoli: 2 pro-gimnazii; un gimnaziu de fete, o şcoală, urbană, cu cinci clase, o şcoală evreiască, Talmud-Tora, o şcoală dominicală a d-nei Oţel şi mai multe şcoli primare.

Oraşul Acherman e legat printr-o reţea de cale ferată, care merge numai de la Ovidiopol; transbordajul la Acherman se face cu ajutorul vaporuşelor. O şosea mare leagă oraşul cu Bender, mergînd prin satele Gura-Roşie, Cauşani, care e de 167 $\frac{1}{2}$ verste; altă şosea leagă oraşul cu Chişineu prin staţia Bacioi, şi merge prin satele: Cighirleni, Gura Galbina, Cimiştia, Cioc-Maidan, Camrat, Tomai, Tatar-Copciac, care e de 156 $\frac{1}{2}$ verste. Oraşul Acherman posedă 2 joagari, şi 3 fabrici mici de apă gazoasă. Mahalaua Păpuşoi are 5 cărămidari; Mahalaua Turlachi 3 uzine de topirea seului; Şaba, o cărămidarie. Comerţul posedă la Acherman 366 prăvălii şi stabilimente comerciale, cari produc anual 1,945,400 ruble (1902); mahalaua Păpuşoi are 15 prăvălii; Turlachi, 29; Şaba, 30.

Acmanghit, *fosta staniţă* (selişte) de cazaci, de la gura Dunărei (Usti-Dunaiskie), în jud. Acherman, centrul volostei cu acelaşi nume. Se află aşezată pe ţărnuţul stîng al râului Sărata. Poziţiunea geogr.: 45°54' lat. 27°22' long. S'a întemeiat la 1823 de rămăşiştele cazacilor zaporojneni ce s'a întors din Dobrodjea, trădînd Turcia, care 'I-a adăpostit de urgia rusească. La 1827, acest sat, fondat pe locul unde pe la 1770 a existat un sat tătăresc cu acelaşi nume, a fost locuit de 3 familii de

mazili, 15 familii de ţărani Romîni, 81 familii de ruteni Cazaci şi o familie de circiumari Ovrei, peste tot 271 bărb. şi 223 fem. Satul număra pe atunci 90 case, 13 bordece, 2 mori, 26 cai, 769 vite mari, 378 oi şi avea o biserică zidită cu hramul Sf. Pocrov. Ţărani posedă 2610 deseatină, adică cîte 30 deseatină de cap de familie. Astăzi satul numără 402 case, cu 2880 suflete. Ţărani posedă cîte 5—7 deseatină pămînt de cap de familie, 950 cai, 4700 vite mari şi 720 oi. Ţărani suferă astăzi de lipsă de pămînt; din altă parte, lipsa desăvîrşită de plantaţii are o influenţă rea asupra cli-meii. Aci nu creşte de cît salcîm.

Acritoi, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 5,5 kil., cu direcţiunea spre N. Se întinde în valea Ricului, din dreapta, între satele Ţintăreni şi Broasca-Nouă.

Adamovca, *cătun*, în jud. Acherman, la S. de satul Adamovca, cu 6 case.

Adamovca-Vechie, saū pe ru-seşte **Adamovca-Staraia**, *cătun*, în jud. Acherman, volosti Postal, compus din 27 case de locuitori parte Ruşi, parte Moldoveni. Dealul de la N. are o înălţime de 23,4 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus.

Adana, *lac*, jud. Acherman, din valea Nistrului. Are o lungime de peste 3 kil. şi o lărgime de vr'o 100 m. Este înconjurat cu crîng şi acoperit cu stufării. Poziţiunea geografică: 46°38' 30" lat., 27°24' long.

Adinca, *vale*, în jud. Bălţilor, în lungime cam de 2 kil. Se deschide, din dreapta, în valea Camenca la satul Cuban. Are di-

recţiunea spre N. Fundul văiei este de 51.85 stînj. înălţime de la n. m. după harta st. maj. rusc.

Adinca, *vale*, în jud. Bălţile, pe moşia satului Fintina-Albă. Incepe de lingă satul Chetroşica-Nouă şi merge în direcţiunea N.-V. până la satul Fintina-Albă, unde dă în valea Ciuhurului. Are mai multe hîrtoage abrupte. Lung: 7 kil.

Adjelar, *cătun*, în jud. Acherman, în valea Babei. Face parte din volosti Alexandrovca. Inprejurînd cătunul sunt numeroase vii. Satul are 49 case, 613 suflete de ţărani Romîni şi Rusini.

Adjibugea, *lac mic*, în jud. Bender, din valea Nistrului. Se află la N.-E. de lacul Plosca, între acest din urmă şi riul Nistru.

Adoia, *vale*, în jud. Bălţile, începe la poalele muntelui Calemanel şi merge în direcţiunea spre S. până dă în valea Ciuluc-Mare, din stînga, mai jos de satul Gîngerei. Lung., după harta st. maj. rus, de aproape 5 kil.

Afumaţi saū Pietrosul, *sat*, în jud. Chişinău, volosti (ocol) Bujora. Este aşezat în valea Budăului, la gura văiei Guseşti. Poziţiunea geogr.: 46°59' lat. 25°53' long. d. m. din Paris. Un mic sat de răzeşi, cu 32 case, cari posedă 109 deseatură pămînt.

Alăul, *vale*, în jud. Acherman, în lungime de 8 kil., cu direcţiunea spre S.-E. Se deschide în valea Babei, la N. de satul Babei. Aci se află aşezat satul coloniei germane Iacalstal.

Albazia, *lac*, în jud. Acherman, în valea Nistrului, între satele

Olănești și Corcinaz, de 3,6 kil. lungime și 200 metr. lărgime. La S. e mai larg ceva.

Albinețul, sat, în jud. Bălților, așezat în valea Șovățului-Mare, la confluența sa cu Șovățul-d.-j., pe șoseaua ce duce de la Folești spre Prut. Face parte din voloști Folești. Lîngă sat este un heleșteu mare. Țăranii posedă pămînt de împrăștiere 1283 deseatină, iar proprietarul Bucharin are 3634 deseatină. Satul se compune din 152 case. Are o biserică cu hramul Sf. Mihail. Populațiunea: 1287 suflete. Imprejurul satului sunt vii.

Alcalia, riuleț, în jud. Acherman. Izvorăște din împrejurul văii Răpșiuză, la N. de stanița căzăcească Starocozacie. Curge întii spre S.-S.-E., până pe la satul Monași; d'aci se îndreaptă la S. până la satul Chebapci, apoi ia direcția iarăși la S.-S.-E., până ce se varsă în lacul Bazirian (Bicinoie). Lungimea văii în care curge riulețul este de aproape 56 kil. Părțile unde Alcalia și are izvoarele sale sunt acoperite cu vii și grădini cu pomi renumiți, iar pe malurile sale se află așezate: satul Starocozacie, colonia germană Einheim, satele Babei, Carnalevca, Monași, colonia germană Maneburg, satele Marazbenca și Marianouca Mică, căt. Strasburg și Marianouca-Mare, colon. germană Benchendorf, Chebapci și căt. Bazirianovca.

Alceadar, sat, în jud. Ocheiul, voloști Răzina, aproape de malul Nistrului, la N. de pîriul Cerna. Are 105 case; biserică Sf. Mihail; 3 mori de vînt; 577 capete de vite. Populațiunea e de 920 suflete de țărani, majoritate Romîni, parte Rusini.

Alexanderthal, cătun, de coloniști germani, numit de ruși și Slepoi-Hutor (cătun urb.), așezat în valea Hadjider. Are 38 case, cu 328 suflete.

Alexandrovca, colonie Ruso-Ruteană, în jud. Acherman, întemeiată la 1823 din Odnodvortii emigrați din Ucraina după permisiunea împăratului Alexandru I. Satul este așezat la gura pîriului Calpau, pe locul unui sat tătar Calpau, distrus de Ruși, din valea Săița. Emigranții Ruteni și Ruși în număr de 90 familii (109 bărb. 179 fem.) au primit cîte 30 deseatină pe cap de familie, în total 2700 deseatină. Lîngă sat sunt 5 heleșteuri formate din apele pîriului Calpau. Are o moară cu apă; 3 de vînt; 22 puțuri. Actualul sat are 252 case, o biserică cu hramul Maicei Domnului, o populație de 1870 suflete, 242 cai, 1245 vite mari cornute.

Alexandrovca, sat, în jud. Acherman. Este centru ocoului cu același nume, așezat la unirea văiei Săiț, cu valea Jidanca. Prin sat trece șoseaua care merge de la Caușuni spre valea Hadjider. Imprejurul satului sunt numeroase vii și grădini cu pomi. Numărul caselor 209; populațiunea 2693 suflete.

Alexăndreni. Vezii Lucaceni, jud. Bălți.

Alexăndreni, sat, în jud. Bălți. Este așezat în valea Catrinca. Imprejurul satului este un heleșteu mare și băltași. Face parte din volosti Folești. Țirgușorul Folești e la 7 kil. depărtare. Numărul caselor 96; populațiunea 872 suflete; țăranii posedă 1004 deseatină, iar propr. Ciufflea 3662 deseatină.

Alexăndreni, colonie agricolă a Evreilor din jud. Bălți, așezată în valea Răutului, la N. de satul Heciul-Nou; face parte din voloști Slobozia-Bălți. Numărul caselor 55, populațiunea 421 suflete. Evreii posedă aici pămînt 1100 deseatină, iar proprietarul Pavel Leonard are 1945 deseatină. Satul mai poartă și numele de Zavedeni.

Alexăndreni, sat, în jud. Bălți, la vr'o trei kil. de Țirgușorul Edința. În apropiere de sat e un heleșteu, care aparține volostei Zabriceni. Are 103 case de țărani romîni, cu o populațiune de 973 suflete, cari posedă 520 deseatină pămînt, iar proprietarul are atît aci cît și la Zabriceni 280 deseatină pămînt.

Alexeuca, rusește Alexeevca, sat, în jud. Soroca, voloști Pepeni. Se află așezat într'un hîrtop al văiei Chio. Numărul caselor 60, populațiunea 329 suflete. Vitele cornute ale satului 89, cai 90.

Aliaga, pîriu, în jud. Acherman. Începe în valea cu același nume, în care are izvoarele sale numeroase, și se varsă în lacul Chitaî.

Valea Aliaga începe între coloniile Ancicrac și Borșthal și merge spre S.-S.-E., până pe la colonia Fereșampenuaz; de aci se îndreaptă la S. până în lacul Chitaî. Lungimea văiei este peste 50 kil. În vale, pe țărmurile pîriului Aliaga se află așezate coloniile germane: Cațobach și Fereșampenuaz și coloniile bulgare: Devlet-Agaci și Glavan. La gură, valea este tăiată de valul lui Traian-de-jos; această parte a văiei se află deja în jud. Izmail.

Alibalan, hîrtop, în jud. Soroca.

Incepe la S. de satul Lipnic și merge la E. până în valea Cuboltei, în care dă, din dreapta. Lungimea văieii e de 5 kil. după harta St. Maj. rus. Coastele văieii la început au înălțimea de 134,8 stînj. de la n. m.

Alibeii, lac, în jud. Izmail, între $45^{\circ}43'15''$ — $45^{\circ}51'4''$ lat direct. N.-S. și $27^{\circ}36'10''$ — $27^{\circ}43'40''$ long. direct. E.-V. Lungimea lacului este de aproape 15 kil., lărgimea de peste 7 kil. Printr'o strîmtoare, comunică cu lacul Carudiol, iar printr'o altă cu lacul Șaganii. O a treia strîmtoare unește lacul cu Marea Neagră. Apele lacului sunt sărate.

Alic-Tiol, lac, în jud. Izmail, în lungime de peste 3 kil. și în lărgime de la 0,4 până la 1 kil. În acest lac se scurg apele din lacul Sarioi, iar spre S. lacul comunică cu lacul Cazaciaș printr'o strîmtoare.

Almalii, vale, în jud. Izmail. Incepe la E. de satul Minjir din acest jud. și merge la S. până aproape de satul Tomaș; de aci se întoarce spre V. și se deschide în valea Lăpușnei. Lungimea văieii e de 11 kil. Coasta S. de la gura văieii are înălțimea de 72,8 st. d. n. m., coasta de la stînga are 97,89 st. d. n. m.

Alunișul, sat mare, în jud. Bălți, așezat într'o vale ce se deschide, din dreapta, în valea Capacianca; face parte din volostii Slobozia-Bălți. Numărul caselor 214, cu o populație de 1297 de suflete. Țăranii posedă pămînt 1074 deseatinii și numeroase vii și livezi.

Alvnagar, vale și pîriu, în jud. Orheiul. Incepe de lîngă satul

Leușeni. Aci sunt și izvoarele pîriului; valea se deschide apoi, din stînga, în valea Malavata. Lungimea văieii: peste 11 kil. În fundul ei curge pîriul Alvnagar, care se varsă în Malavata.

Anadola, sat, în jud. Hotin, volostii Dăscăuți. Se află așezat pe malul drept al Nistrului, aproape de Hotin. Numărul caselor: 78, cu o populație de 697 suflete, care posedă grădini și livezi, 92 cai, 210 vite mari.

Anadolca, sat, în jud. Izmail, așezat pe malul lacului Cățelul Mare, la N.-E. lacului. Satul s'a întemeiat pe la 1791 pe locul unei odăi a unui turc din Anadolia. La 1820, locuia aici 98 familii de țărani Romîni, în total 240 bărb. și 242 fem. Astăzi satul numără 167 case, cu o populație de 1107 suflete. Sunt numeroase vii și păduri. Țăranii posedă 5940 deseatinii pămînt.

Ancirac, numit de ruși Tarutino, mare colonie germană, în jud. Acherman; formează o volost. Este așezată pe ambele maluri ale pîriișului Ancirac, care se varsă în Cohaľnic lîngă colonia Crasninsca. Această colonie s'a întemeiat la 1822 din niște emigranți nemți din Wurttemberg, Prusia, Bavaria, Ungaria, Saxonia și Meklemburg. Avea în total 189 familii (521 bărb. și 418 fem.). Guvernul rus le-a dat 7980 deseatinii pămînt. Actualmente tîrgușorul numără 1097 case, două temple Evrești, o biserică luterană, două case de rugăciune a rascalnicilor ruși și o biserică ortodoxă, construită la 1901. Populația: 3000 suflete germani, 150 starobreadți ruși (ocrujrischi și lujcovți), 1020 Evrei, 50 catolici Armeni, 50 bapțiști ruteni. Bilciurile din

Ancirac sunt vestite cu negoțul cailor. Caii de rasă bună aparțin hergheliilor coloniei.

Ancirac, pîriu și vale, în jud. Acherman. Cel dintîi și are izvoarele sale la N. de colonia Ancirac și curge în valea cu acelaș nume spre S.-E. până în rîul Cunduc, în care se varsă, la N. de colonia Crașninsca. Lungimea văieii este de aproape 15 kil.

Ancudin, insulă, în jud. Izmail, între gîrla cu acelaș nume, gîrla Crimeei și gîrla Sredna. Are o lungime de peste 5 kil. și o lărgime de 1 kil. aproape.

Ancudina, gîrlă, în jud. Izmail. Se despică de la hotarul Chilieii, lîngă tîrgușorul Vilcov și curge la E. până în Marea Neagră. Cu gîrla Aciacovului formează insula Ancudin, iar cu gîrla de Mijloc (Sredneaia) formează un alt ostrov numit Ancudin.

Andreșeni, pronunțat de ruși Andreșani, pîriu, în jud. Soroca. Curge din pădurea Corbului, în direcțiunea S.-E. și se revarsă în rîul Cubolta, lîngă satul Maramonca. Are o lungime de 15 kil. după harta st. maj. rus. Valea în care curge pîriul poartă la gura sa numele de valea Opri.

Andriuca, sat Andreevca, sătuc, în jud. Bender, volostii Cimizia, așezat la gura Ialpușului. Numărul caselor 30, populația 97 suflete. Dealul din spre S.-E. are înălțimea 85,7 stînj. d'asupra n. m.

Andrușa, sat, în jud. Izmail, așezat în valea Andrușa, spre N. de satul Roșă. Are 92 case, o biserică, o populație de 573 sufl.

Andrușa, vale, în jud. Izmail. Incepe de lângă satul Andrușa și merge spre S.-V. până în valea Prutului, în care dă la N. de satul Roșa. Lungimea văiei după harta st. maj. rus peste 5 kil. În vale se află satele Andrușa și Andrușa d.-j.

Andrușa - de - jos, saū Bogdanovca, sat, în jud. Izmail, așezat între gura văiei Andrușa și satul cu acelaș nume. Are 29 case și o populațiune de 927 suflete.

Anfisouca, numită și Sofia, sat mare, în jud. Soroca, ocolul Nădușita, așezat pe linia căilor ferate Bălți-Ocnița, la N. de valea Subatului. Are o biserică, școala de Zemstvo cu o clasă, 397 capete de vite. Populațiunea: 2117 suflete de țărani Romîni, Ruteni și Ruși.

Anovca, sat, în jud. Bender, așezat la S. de tirgușorul Manzîri, într'o vale; dealul de la S. are înălțimea 89 stînj. d'asupra n. m. Imprejurul satului sunt grădini cu pomi și vii. Face parte din volosti Iozefsdorf. Numărul caselor 40; populațiunea, 632 suflete de țărani Romîni.

Antoneuca, Rușii îl numesc Antonovca, sat, în jud. Acherman, la V. de șoseaua Acherman-Caușani. Face parte din volosti Ivanovca - Rusească (Ruscaia). Pozițiunea geogr. 46°30' lat; 27°30' long. Populațiunea 1020 suflete, Ruși și Ruteni, locuind în 173 de case.

Antoneuca, zis și Tomuca, schit desființat, de călugări, în jud. Bălți, așezat în valea Ciulucul-Mic, la N. de colonia Evreiască Valea-lui-Vlad, lângă un heleșteu.

Antoneuca, saū rusește Antonovca, sat, în jud. Soroca. Face parte din volosti Tîrnova, aproape de linia căilor ferate Bălți-Ocnița, între Ghizdeta și satul Țarigrad. Dealul din spre S.-E. are înălțimea 98 stînj. d'asupra n. m. Numărul caselor 72. Vitele satului 76, oi 210. Populațiunea, de Ruteni și Romîni, 903 suflete.

Anut, riuleț. Pe unele hărți rusești se scrie Anuta. Se află în jud. Hotin. Are o lungime de 25kil. Se varsă în Nistru, lângă satul Onutul-d.-s. Din stînga primește apele pîriului Ramenți. Izvorăște din fundul rîpei Bielli-Potoc; eșind din această ripă, la E. de satul Rjiavenți, curge tot în direcțiunea N.-V. până la satul Bălămutouca, de unde 'și îndreaptă cursul spre V. Primește apoi apele pîriului Ramenți și se îndreaptă spre N., formînd hotarul Basarabiei cu Austria, pe o distanță de 9 kil. după harta st. maj. rus. Pe țărmurile rîulețului Anut, în Basarabia, se află două sate: Balamutouca și Onutul-d.-s.

Apa-Miții, vale, în jud. Soroca. Incepe la N. de satul Frasin și merge în direcțiunea S.-E. până aproape de valea Răutului. În albia ei curge un mic pîriu. Lungimea văiei 9 kil. Înălțimea locului la capul văiei 83,9 st. d. a. n. m.; albia la gura văiei 55,4 st. d. a. n. m.

Aran-Iurdo, sat, tătăresc, dispărut pe la 1813, așezat în jud. Izmail, mai sus de Valea-Perșii, pe malul rîului Lunga, unde astăzi se află colonia bulgară Ceadîr-Lunga.

Arionești, sat, în jud. Soroca, în valea Arioneștilor, aproape

de șoseaua Intre-Soroca și Otaci-Mohilău, de la malul Nistrului la un kil. depărtare, între satul Rudi, unde era altă dată vechiul schit, desființat la 1812 de Ruși, și satul Unguri. Este centrul volostei Arionești. Biserică, școala de băeți cu 2 clase, prisacă cu 77 stupi, 784 capete de vite cornute, 87 cai. Populațiunea: 1577 suflete de țărani Romîni. Satul mai poartă numele de Ravanești.

Arionești, vale, în jud. Soroca, în care se află așezat satul Arionești. Lungimea văiei după harta statului maj. rus. e de peste 3 kil., direcțiunea E. Intră în valea Nistrului la S. de satul Unguri.

Aristovca, sat, în jud. Hotin, care se numește și Rădăuți. (Vezi Rădăuți).

Armanca, vale și pîriu, în jud. Hotin, pe moșia satului Hrinauți. Incepe din pădurea statului Hrinauților, unde pîriul 'și are izvoarele sale. Valea merge paralel cu valea Poiana și pîr. se revarsă în rîul Ciugur. Lungimea văiei: 5 kil.; direcțiunea: S.-E.

Armeanca, vale, în jud. Bălți. Incepe lângă satul Moșeni și merge în direcțiunea S.-E. până în valea Copaciancă. În fundul văiei se află satul Moșeni. Lungimea, 10 kil. după harta st. maj. rus. Înălțimea locului la capul văiei este de 112 st. d. a. n. m.

Armeni, cătun, numit și Turca, în jud. Soroca, volosti Nădușita. Se află așezat la gura văiei Moromărut și are 12 case de țărani Romîni.

Arsa, saū Efimovca, colonie bul-

gară, în jud. Bender. Se află în Valea-Arsă și face parte din volosti Iosefsdorf. Are 42 case de bulgari agricultori, cu o populație de 398 suflete.

Arsa, vale, în jud. Bender. Incepe la V. de satul Scrivanouca și merge spre S. până în valea Sacă, în care se deschide din stînga, aproape de colonia Sacă. În vale se află satul Persianca și colonia Arsa. În fundul văieci curge un pîrîiaș. Lungimea văieci Arse e de peste 15 kil. după harta st. maj. rus.

Artîz I^{ia}, *colonie germană* în jud. Acherman, centrul volostei cu același nume. Pozițiunea geografică: 45°59' lat; 27°04' long.

Se află așezată pe țarmul stîng al riulețului Ceaha, pe poalele unui deal. S'a întemeiat la 1822 din 95 familii de emigranți, și anume 39 familii de Prusieni și 56 familii de Poloni, în total 228 bărb. și 234 fem., cari la 1827 au avut 197 cai, 1039 vite mari, 308 oi, 82 grădini și vii, 82 puțuri, 2 mori. Emigranții au primit de la guvernul Rus cîte 60 deseatină pămînt pe cap de familie, în total 5.700 deseatină. La 1823, venind încă 44 familii de emigranți din Wurttemberg, Meklemburg și Prusia, în total 101 bărb. și 97 fem., aceștia au întemeiat colonia Artîz al 2-lea, pe țarmul pîriului

Djalair. Colonia dintîi astăzi numără 204 case, cu o populație de 1230 suflete, cari posedă numeroase vii și grădini cu pomi 769 cai, 1079 vite mari.

Artîz al II-lea (Vezi Djalair).

Atachi, sat, în jud. Hotin, așezat pe malul drept al Nistrului, aproape de satul Comarova, volosti Romancăuți. Are 66 case, cu 420 suf. Ruși, Ruteni și Romîni. Mai există satul Atachi și în volosti Rucșin, din jud. Hotin.

Atachi. (Vezi *Otacl*).

Atanasieva, cătun, în jud. Izmail, așezat pe țarmul răsăritean al lacului Bazirian, la S. de satul Bazirianovca-d.-j.

Ațgaș, vale, în jud. Soroca. Incepe de la satul Stoicani, și se deschide, din stînga, în valea Salonețului; din dreapta în ea se deschide valea Cînichilor. Lungimea văieci după arătarea st. maj. rus. este de 3 kil.

Avdorma, colonie bulgară, în jud. Bender; se află așezată la izvoarele pîriului Avdorma; face parte din volosti Ciadir-Lunga. Populațiunea: 1600 de bulgari de ambele sexe. Are 237 case; o școală rusească.

Avdorma, pîriu și vale, în jud.

Bender. Valea începe la N. de colonia Avdorma, iar pîriul din apropiere de această colonie și are izvoarele sale; curge spre S. și se varsă în riul Lunga, din dreapta. Lungimea văieci este de peste 16 kil.

Avrameni, Rușii pronunță **Avrameni**, se află în jud. Bălți, volosti Balotina. Este așezat pe malul Prutului, între satele Branștea și Balotina. Pozițiunea geografică cade sub 47°44' lat; 24°55' long. l. m. din Paris. Satul se compune din 74 case de țărani Romîni, cari posedă 479 deseatină pămînt de improprietărire, iar mănăstirea Trei Sfinți (Ierarchi din Iași), are aci 495 deseatină. Populațiunea e săracă; viile, vătămăte de filoxeră. La Avrameni este punct de trecere în România; aci locuiesc trei sergenți din corpul de jandarmi, pentru verificarea pașapoartelor. E și o stație de cai de de poștă, ținută în arendă de un Ovreu. De la acest sat și până la Balotina, 12 verste. La 1901, Zemstvo din jud. Bălți a cerut de la guvernul central voie ca prin Avrameni să se permită și traficul cu vite, de oare-ce jud. Bălți mult s'a sărăcit de vite. În apropiere de Avrameni, în România, la Ștefănești, e centru pentru negoțul cu vite și acolo are locuință un medic veterinar.

B

Babaea, *vale*, în jud. Izmail, în valea Tigheciului, din dreapta, la V. de cătunul Hîrtop. Are o lungime de peste 3 kil., cu direcțiunea S.-E.

Babca, *lac*, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la N.-V. de limanul râului, cu care e legat printr'un braț de peste un kil. lungime.

Babeî (Satul -), *sat*, în jud. Acherman, voloști Eighenheim (Eingheim), așezat pe pîriul Alcalia. Numărul caselor, 68; populațiunea, 620 suflete; vite mari, 470; oi și capre, 300.

Babeî (Valea -), *vale*, în jud. Acherman. Incepe de la satul Adjelar. Mai în sus de acest sat poartă numele de Fiștelița. Merge la S., până în valea râului Sărata, în care se deschide la N. de colonia germană Friedenthal. Primește din dreapta valea Alaū, iar în fundul ei curge pîriiașul Baba, care are izvoarele în valea Fiștelița și se varsă în râul Sărata. În Valea-Babeî sunt satele: Adjecar, Babeî, Faraonouca și Fiștelița.

Babel, *sat* românesc, în jud. Izmail, așezat pe malul răsăritean

al lacului Ialpuh. Numărul caselor, 290; populațiunea, 1872 suflete. Imprejurul satului sunt vii și grădini. Are o biserică, cu hramul Sf. Nicolae, construită la 1808, cînd s'a întemeiat și satul de 143 familii de țărani Romîni, la cari apoi s'aū mai alipit 2 familii de Bulgarî și o familie de Ruși. Țăranii Romîni posedă aci 8820 deseatinî pămînt. Până la 1788 pe aceste locuri a fost seliștea unui sat tătar cu numele de Babel.

Babina, *sat*, în jud. Hotin, așezat la izvoarele pîriului Babinca, la 2 kil. de Nistru. Pozițiunea geografică: 48°31'30" lat., 24°31' long. Face parte din voloști Chelminețul. Numărul caselor 295; biserică; școală, frecventată de 48 copii din 260 și care se află în casele bisericeî; grădini multe; 7 mori de vînt. Populațiunea: 2475 suf. de țărani Romîni.

Babinca, *pîriū*. Incepe din satul Babina, și se varsă în Nistru. Lungimea 3 kil. Direcțiunea N. Curge în întregul său în jud. Hotin.

Babulești, numit și **Perepetca**, *sat*, în jud. Soraca, voloști Florești, așezat în valea Răutului,

între satele: Gura-Camenca și Gîndești. Numărul caselor 79; populațiunea 823 suflete; vite mari cornute 317; cai 87.

Babușa, *lac* mic, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N. de satul Toceni.

Baccealia, *sat*, în jud. Bender, în valea pîriului Baccealia, la N. de Valul-lui-Traian-de-sus. Face parte din voloști Cainari. S'a întemeiat la 1823, pe locul vechiului sat tătar numit Baccea (grădină de zarzavat).

La 1827, satul a fost locuit de 10 familii de țărani Romîni, 3 familii de mazilî (13 bărb. și 5 fem.), 13 familii de Rutenî și o familie de Ovreî. Satul avea pe atunci 43 cai, 217 vite mari, 639 oi, și cîte 30 deseatinî pămînt de fie care cap de familie. Astăzi satul se compune din 235 case și o biserică. Populațiunea 1201 suflete; vite mari 280; oi și capre 617; cai 91. Fie care cap de familie are de la 5—7 deseatinî pămînt.

Baccealia, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 16 kil., cu direcțiunea spre S.-E. Se deschide în vale Boatnei, din stînga, la E. de satul Zaim. La început, valea

are înălțimea de 95,7 stînj. d'asupra n. m.; fundul văieii la cătunul Lombrouca are 19 stînj. înălțime d'asupra n. m. Afară de cătunul Lambrouca, în vale se mai află așezat și satul Baccalia. Aproape de gură, valea este tăiată de Valul-lui-Traian.

Baciori, sat, în jud. Chișineu, volosti Ialoveni; așezat în valea Ișnovățului, pe partea stîngă a văieii. Pozițiunea geografică: 46°55' lat.; 16°33' long. d. m. din Paris. Sat mare, cu 362 case de răzeși, cari posedă la Cornișor 522 1/2 deseatină pămînt; la Cuești, 948 1/2 deseatină; la Malușcenii, 470 1/2 deseatină; iar la Cornișorul-d.-j., neamul răzeșilor Ciichiciu posedă 161 deseatină. Dintre proprietari aci sunt nobilii Neagă, care posedă 97 1/2 deseatină, Theodor Semiogradoff, cu 13 deseatină, preotul C. Hirtia, 94 deseatină, iar răzeșii au mai cumpărat pămînt la Picioroganii, 144 deseatină. Populațiunea satului e de 2111 suflete.

Bacșani, sat, în jud. Chișineu. Face parte din volosti (ocol) Zbiroia. Este așezat în valea Boldurești, între satele Isaicani și Boldurești, centru administrativ al ocolului. Pozițiunea geografică: 47°5' lat.; 25° 41' 30" long. d. m. din Paris. Are 67 case. Locuitorii, țărani Romîni, posedă pămînt de impropritate 224 deseatină, iar proprietarul, Nicolae Casso, 238; mai au o proprietate, de 45 deseatină, supușii Romîni Enric, Ecaterina, și Maria Iamandi. În sat este o școală elementară, unde se învață numai Rusește. Pe unele hărți satul se scrie și Bocșani.

Badic, sat, în jud. Izmail, în valea Halmaj, în fundul ei. Numărul

caselor, 74; populațiunea, de țărani Romîni, 819 suflete.

Badic, cătun, în jud. Izmail, așezat în valea Halmaj, la S. de satul Badic, între acest sat și satul Badic-Moldovanca. Are 12 case loc. de țărani Ruteni și Romîni.

Badic-Moldovanca, sat, în jud. Izmail, așezat în valea Halmaj, alături de Badic. Populațiunea, de țărani Romîni și Ruteni, în număr de 473 suflete.

Badragi-Noi, sat, în jud. Hotin, pe malul Prutului, între satele Viișoara și Badragi-Vechi. Are 138 de case; o biserică; o populațiune de 1012 suflete. Face parte din volosti Edința.

Badragi-Vechi, sat, în jud. Hotin, așezat pe malul Prutului, între satele Badragi-Noi și Corpaci. Numărul caselor 224; două biserici; populațiunea, 1003 suflete de țărani Romîni. Face parte din volosti Edința.

Baghia, vale, în jud. Orheiul. Se deschide din dreapta în valea Bolohan, mergînd paralel cu valea Ivanos. Are o lungime de 8 kil.

Bahmut, sat mare, în jud. Bălților, în valea Pojarnei, aproape de stația Cornești a căii ferate Ungheni - Bender. Face parte din volosti Cornești. Pozițiunea geografică: 47°19'30" lat., 25°47' long. Numărul caselor 203; populațiunea 1527 suflete. Țăranii posedă pămînt 484 deseatină, iar proprietarul moșiei, Ciolac, are 1712 deseatină.

Bairamcea, sa cum îl numesc Rușii **Nicolaievca-Novoroșiiskaia, tirgușor**, în jud. Acherman, din volosti Nicolaievca-Novoroșiiskaia, al cărui centru

administrativ este. Se află așezat pe pîriul Hadjider. Pozițiunea geografică: 46°8' lat., 27°34' long. Are 325 case; o biserică; o sucursală telegrafo-poștală; o școală normală numită seminar, care la 1901 a fost frecventată de 122 elevi. Populațiunea este de 2897 suflete.

Tirgușorul e vestit cu bilciurile sale prin negoț cu cai și vite. Imprejur are vii și grădini cu pomi, foarte vătămați la 1901 de către «Epicometis hirta».

Baisara, vale, în jud. Acherman, în lungime de peste 5 kil., cu direcț. S-E. Se deschide în valea Djalar-Sec, din dreapta. La gura văieii se află satul Stefanouca.

Balaban, lac, în jud. Izmail, la V. de orașul Cahul. Se compune din două lacuri mici.

Balabanca, vale, în jud. Acherman. În fundul văieii curge un pîrîiaș numit Balabanca. În această vale se află satele Adamovca-Vechie, Adamovca, Balabanca-Mare și cătunul Balabanca-Mică. Are o lungime de aproape 20 kil., cu direcțiunea spre Marea-Neagră.

Balabanca-Mare, sat, în jud. Acherman, volosti Diviziu, așezat în valea Balabancei, la un kil. de malul Mărei-Negre. Este locuit de țărani Romîni și Ruteni, în număr de 589 suflete, loc. în 82 case. Afară de agricultură, loc. se ocupă și cu pescuitul.

Balabanca-Mică, cătun, în jud. Acherman, volosti Diviziu, așezat în valea cu același nume, la N. de satul Balabanca. Are 6 case de țărani Romîni.

Balaccelea. (Vezi Rosenfeld, în jud. Acherman.)

Balaccelea-Nouă, sașu pe rusește **Novaia Balacceia**, *cătun* mic, în jud. Acherman, volosti Plah-teevca, așezat în valea pîriia-sului Balacceia. Are 27 case, cu o populațiune de 162 suflete.

Balaccelea-Vechie, rusește **Staraia-Balacceia**, *sătuc*, în jud. Acherman, volosti Plahteevca, așezat în valea pîriiașului Balacceia. Numărul caselor 38; populațiunea 579 suflete.

Balan, *sat* mare, de țărani Romîni, în jud. Bălților, așezat în valea Căldărușca, din volosti Glodenî. Pozițiunea geografică cade sub 47°53' lat., 25°10' long. Lîngă sat este un cleșteu. Numărul caselor 273; populațiunea 1097 locuitori. Țăranii posedă pămînt de improprietărire 1349 deseatinî. Minăstirea Sf. Mormînt are 475 deseatinî. Sunt vii și livezi cu pomi.

Balarda, *sătuc*, în jud. Orheiü, volosti Telenești, așezat în valea Ichelui. Numărul caselor 30; populațiunea 287 suflete.

Balaș, *gîrlă*, în jud. Izmail. Izvoarește din mlaștinele văiei Prutului, la S. de satul Hoțești și curge spre S., udînd satele: Chirhani, Cucoara, Zărnești, Chircani, Manta, orașul Cahul, ferma Oacioc și se varsă în lacul Listou. Cursul apelor sale e în spre malul stîng al văiei Prutului, la E. de lacurile Boarului, Moica-Mică și Ghilili, lîngă care se bifurcă, și o ramură a gîrlei trece pe la S. de acest din urmă lac. Cea-l'altă ramură trece pe la N. și S. de lacul Limnoe. Ambele ramuri apoi se unesc și cursul apelor merge pe la N. de lacurile Tinos și Bolaban, trece lîngă orașul Cahul și, țîindu-se de malul

E. al Prutului, se varsă în lacul Limnoe. Lîngă satul Manta dă o parte din apele sale în lacul Rotunda, iar în gîrla Balaș se scurg apele lacurilor Roșulea și Tontan. Din dreapta în gîrlă se varsă riul Larga.

Balaurești, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Zberoaia, așezat într'un hîrtop al văiei Prutului. Dealul dintre Balaurești și Cățăleni are o înălțime de 81,95 stînj. d'asupra n. m. Pozițiunea geografică: 46°56' 30" lat.; 25°48' long. după m. din Paris. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi. Numărul caselor 263. Locuitorii sunt răzeși, cari posedă 392 deseatinî pămînt. Există și familii de țărani, care au abia 1/4 deseatine pămînt. Satul are o biserică cu hramul Sf. Nicolae, construită de răzeși; o școală, cu un institutor, unde se învată numai rusește.

Balcazi, *cătun*, în jud. Acherman, așezat la V. de satul Hanchișla. Imprejurul cătunului sunt multe vii. Numărul caselor 35; populațiunea 293 suflete.

Balgalia, *vale*, în jud. Acherman. Incepe la N. de colonia Valea-Perjii și merge în direcțiunea S.-E., pînă dă în valea Chirghij-Chitaî. Are o lungime de aproape 7 kil. după harta st. maj. rus.

Balinți, *sat*, în jud. Soroca, așezat pe malul Nistrului, între Soroca și satul răzășesc Tătarauca-Nouă. Vad peste riü, trecerea cu pluta. Face parte din volosti Arionesti. Numărul caselor 94; populațiunea 1020 suflete de țărani Romîni și Ruteni.

Balta-Alexi, *lac*, în jud. Acherman,

în valea Nistrului, între limanul Cioburci și lacul Balta-Florii. Este mic și înconjurat de crîng de sălcii.

Balta-Avași, *lac*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N. de satul Hănăseni-Noi.

Balta-Carp, *lac*, în jud. Acherman, în valea Nistrului, lîngă lacurile Carp și Chirlac. E acoperit cu stof.

Balta-Florii, *lac*, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la N. de lacurile Balta-Alexi și Balta-Carp. Printr'o mică strîmtoare comunică la N. cu lacul Rida. Are 1 kil. lungime și 0,5 kil. lărgime. Pozițiunea geografică: 46°37'30" lat., 27°23' long. d. m. din Paris.

Balta-Pojar, *lac* mic, în jud. Izmail, în valea Prutului, la S. de lacul Bod.

Balta-Tatarlo, *lac*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N. de satul Lechi. Are forma ovală. Este alimentat cu apele unui braț al Prutului.

Banova, *colonie* bulgară, în jud. Izmail, la E. de riul Catlabuhul-Mare, pe șoseaua dintre Acherman și Bolgrad. Pozițiunea geografică: 45°41' lat., 26°35' long. S'a întemeiat la 1821 de către cete de Bulgari, cari au părăsit Izmailul și s'au năpustit asupra satelor tătărăști pustiite. S'au așezat aci 55 familii de Bulgari (133 bărbați și 130 femei) și guvernul rus le-a dat 3,300 deseatinî pămînt la 1827. Astăzi satul numără 189 case, cu o populație de 1700 sufl.; 182 cai; 497 vite mari; vii; 3 mori de vînt.

Baraboi, *sat* mare, în jud. Bălților,

așezat între colonia Briciova și satul Mihăileni, în valea Bourului. La N.-E. de sat este un deal înalt de 105 stînj. deasupra n. m. după h. s. m. rus. Face parte din volosti Copăceanca. Are 301, case cu o populațiune de 2,003 suflete, o biserică, cu hramul sf. Nicolae. Țăranii posedă pămînt 2,740 deseatină. Sunt vii și grădini cu pomi. S'a introdus uscarea prunelor și a fructelor, cari se transportă în Rusia prin Călărași.

Barac, lac mic, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N. de lacul Roșulea, între riulețul Balaș și lacul Limnoe.

Barboeni, sat, în jud. Chișinău, volosti Zbîroia, așezat pe malul Prutului, la gura Trestinului, între satele Selizeni și Grozești. Pozițiunea geografică: 47°1'30', lat., 25°44' long. d. m. din Paris. Are 62 case. Locuitorii, țărani Romîni, posedă 312 deseatină pămînt, iar mănăstirea Vatoped, 697 deseatină.

Acest sat se mai numește și Popești.

Barbului (Valea), vale, în jud. Soroca. Incepe la S. de satul Arionestii și merge în direcțiunea S., pînă la unirea cu Valea-Stîlpului, de lîngă satul Pocrouca. Ambele văi unite întră apoi mai jos, în valea Căinarului.

Barbușca, vale, în jud. Bălților, în lungime de 3,7 kil., cu direcțiunea spre S.-E.; dă în valea Gîrlișoara, din dreapta. La început înălțimea văiei e de 36.93 stînj. de la nivelul Mărei.

Barca-Fraților, lac mic, în jud. Izmail, în valea Prutului, la V. de satul Hiltoasa și la S. de lacul Barcoli-Nohit.

Barcoli-Nohit, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N.-V. de satul Hiltoasa. Are o lungime de peste un kil.

Bardari, sat, în jud. Chișineu, volosti (ocol) Vasieni, așezat într'un hîrtop din dreapta văiei Botna. Este înconjurat de păduri. Are numeroase vii și grădini cu pomi. Pozițiunea geografică: 46°54' lat., 26°19' long. d. m. din Paris. Are 256 case de gospodari. Locuitorii sunt razeși, cari posedă aci: razeșii din satul Costești, familia Meriacri, 19³/₄ deseatină; familia rezeșilor Ionica, Grigorița și alții, 137 deseatină pămînt; familia razeșilor Morariu, 16¹/₄ des.; familia razeșilor Iova și Tonu, 701 deseatină. Aceste din urmă razeși se numesc Diecenii, de oare-ce face parte dinspre Diecenii. Satul are o școală bună rusească; statul, pe cheltuiala sa a construit la 1902 un edificiu școlar. Biserica veche din sat a fost construită la 1796. Razeșii vorbesc foarte rău rusește. Ei se ocupă cu căratul lemnelor la Chișineu.

Barta, sat romînesc, în jud. Izmail, pe malul unui mic și lungăreț golf al lacului Ialpuh. Pozițiunea geografică: 45°24' lat. 26°14'30" long. S'a întemeiat la 1814, fiind construit regulat, cu străzi drepte. Are 213 case; o biserică de piatră; 6 mori de vînt; 43 grădini și vii; 219 cai, 573 vite mari, 2,360 oi. Populațiunea 1.500 locuitori. Satul s'a întemeiat de 94 familii de țărani Romîni, 5 familii de Bulgari, o familie de Ruși și una de Țigani, în total 281 bărbi și 253 femeii.

La 1827, guvernul rus a recunoscut acestor țărani, în număr de 102 familii, cite 30 de-

seatină pămînt de cap de familie; astăzi fie-care familie nu mai posedă de cît 8—10 deseatină.

Basarabia. Sub actualul nume de Basarabia sau cum pronunță Rușii Besarabia, se înțelege întreaga regiune a Romîniei de la Prut spre E., pe care Rusia și-a anexat-o la 1812 și care se compunea atunci din trei părți: raiaua Hotinului, supusă Turciei, o parte din Moldova de mijloc, și, mai jos, teritoriul Moldovei cîropit de Tătari și Turci dintre Prut, Nistru și Marea-Neagră. Acest din urmă teritoriū, pînă la 1812, purta numai numele de Basarabia. Ast-fel dar, înainte de 1812, Basarabia era sinomin cu Budgeac și era ocupată de Tătari, afară de orașele mîrginașe Izmail, Chilia și Acherman, pe cari le stăpîneau Turcii.

Șincai, care a scris pe la finele secolului-al XVIII-lea, înțelegea prin Basarabia întreaga parte de jos a teritoriului dintre Prut și Nistru, adică tot acel teritoriū, ce purta numele de Basarabia pînă la 1812.

Cantemir în *Chronicul* scrie: «Basarabia sau precum noi acum cu nume tătăresc îi zicem Budgeacul», Polonu Broniovius, care scriea pe la 1579, zice: «Moldaviae sau Valachiae inferioris pars quae olium Bessarabia dicta fuit».

În secolul al XV-lea, parte din acest teritoriū, cunoscut sub numele de Basarabia, aparținea Munteniei, ai cărora Domni Basarabi erau «stăpîni pe Dunăre pe ambele maluri pînă la Marea-Neagră» iar Țara-Romînească peste tot, de la Severin pînă la Chilia se chema Basarabia, adică țara Basarabilor. Am zis că partea din Bugeac, în secolul

al XV-lea aparținea Munteniei, căci Muntenia pe atunci se întindea numai până la gurile Dunărei, nu până la Nistru.

Calcocondila numește Chilia oraș muntenesc, pe când tot dinsul califică de urbe moldovenească Cetatea-Albă sau Acher-manul.

Două tractate comerciale din 1407 și din 1460, pe lângă Cetatea-Albă mai lasă Moldovei Tighinea sau Benderul și orașul Lopușna, arătând astfel cum-că teritoriul muntean cuprindea peste Prut numai gurile Dunărei cu Chilia.

În scurt, numele Basarabia este o simplă suveniră a vechii dominațiuni a Basarabilor peste gurile Dunărei, atunci când dinșii au fost cuprinși și actuala Dobrogea.

Poporul român din Basarabia actuală nu-și dă nici-o dată numele de Basarabeni, ci numai pe acela de Moldoveni; limba acestor Români este Moldovenească; prin satele de dincolo de Prut se vorbește moldovenește și abia se știe rusește.

Actuala Basarabie se află așezată între 45°9' și 48°38' lat. de la N. și 40°9' și 0°8' long. de la E., după meridianul din Pulcov. După Strelbitsky, suprafața întreagă a Basarabiei este egală a 39,015 verste pătr. (versta=1,06678 kil.). Această suprafață este cuprinsă între două râuri mari, care servesc de granițe atât politice, cât și administrative pentru provincie. La N.-E. și la E. se află riul Nistru; la V., riul Prutul, ce se revarsă în Dunăre, care la rândul său servește de graniță provinciei din spre S. Astfel că numai într'un singur loc la N.-V. Basarabia se desparte de Austria printr'o graniță pe uscat. Granița aceasta merge de-alun-

gul malului râului Onuta și până la satul Balamut. Acest hotar este în lungime cam de 16 kil., de aci, pe distanță de 15 kil., și ceva, granița este desemnată pe uscat și trece prin desișul păduriștei până la riulețul Aria, ce se revarsă în riulețul Răchită, la gura satului cu același nume; de aci, granița șerpuește dealungul malului Răchitei, trecând lângă satele Bercauțeni și Stroești până la Prut, de lângă Noua-Sulița.

Ca rielef, Basarabia ni se prezintă, când o privim din sus, ca o suprafață înclinată, a cărei înclinațiune treptată merge de la N.-V. spre Marea-Neagră. Aspectul reliefului este variat. Înălțimile, cari despart apele ce se revarsă în Nistru de cele ce se revarsă în Prut, intră în Basarabia din Bucovina și, la început merg în direcțiunea E. transformând suprafața jud. Hotin într'un sistem de dealuri înalte. Aci, în acest jud., înălțimile mai dau o verigă de dealuri, cari se îndreaptă spre Prut. Partea aceasta a Basarabiei este cea mai deluroasă. Înălțimea însă a liniei ce desparte apele și cari aci nu scade mai jos de 170—200 stînj. de la n. m. sunt cu toate acestea înălțimi și mai mari, iar la E. de satele Grozința și Bocciauțeni se află cea mai înaltă, care are peste 220 stînj. de asupra n. m. Linia despărțirii apelor este aproape de Nistru, scoborîndu-se brusc în valea acestui rîu. Din contră, scoborișul verigei înălțimilor ce merg spre Prut este mai puțin accidentat și este întretăiat prin numeroase văi ale riulețelor ce se revarsă în Prut.

Veriga principală a înălțimilor se respică în mai multe verigi spre S. de tîrgșorul Securenii, unde aceste verigi de o

înălțime inegală se îndreaptă în diferite direcțiuni, și anume: una din verigi ia direcțiunea S.-V. și merge pe malul drept al râului Ciugur, ajungînd până la valea Prutului; altă verigă ia direcțiunea S.-E. și servește de linie de despărțire a apelor bazinurilor Nistrului și a Reutului; a treia verigă desparte apele bazinului Nistrului de apele bazinului Prutului; această verigă, de la tîrgșorul Securenii, se îndreaptă direct spre S. apoi dînd naștere unei alte verigi secundare de înălțimi, desparte prin această verigă basinel Reutului de basinel Curboltei, și ia apoi direcțiunea S.-E. Înălțimile ei nu scad mai jos de 160 stînj. de asupra n. m.

La distanță cam de 30 verste la S. de orașul Bălți se află muntele Măgura, punctul cel mai culminant din Basarabia de mijloc. Conturul acestui munte e foarte neregulat; e lung și ghebos la vîrf. De pe acest pisc se poate vedea perfect din toate părțile cum se despart verigile dealurilor, pentru care Măgura formează nodul central. Veriga principală de aci urmează direcțiunea la S. - E. Punctele cele mai înalte sunt lângă satele Bumbota și Lopușna. Apoi veriga principală începe a se respica în mai multe verigi laterale; cea mai înaltă din acestea se îndreaptă spre E. și servă de linie de despărțire a apelor bazinului Nistrului și a riurilor, cari se varsă în lacurile sărate de pe țarmul Mării-Negre. O altă verigă mai puțin înaltă se îndreaptă spre S., paralel Prutului. Aci, înălțimile dealurilor mai înalte de 160 stînj. de la n. m., nu trec mai la S. de a 47-a paralelă. Aci, prin urmare, se află intrarea în stepele Budgeacului. Înălțimile

devin mai mici, scoborişurile mai puţin abrupte, pădurile devin rare şi flora stepelor începe a se desemna şi mai mult. Linia de demarcaţiune a acestei regiuni se poate considera Valului-Traian cel de sus. Aci înălţimile nu se mai urcă la 120 stînj. de la n. m. şi pădurile dispar.

Puţin mai la S. se începe cîmpia Bugeacului; numai pe platourile ce se află de-alungul Prutului se mai zăreşte pădurea, dar cu o plantaţiune săracă. Aplecîndu se mereu suprafaţa solului, se apropie de Marea-Neagră, unde devine cu totul nisipoasă.

Dacă vom privi Basarabia din punctul de vedere geologic, apoi lesne ne vom putea convinge, cum că această ţară altă dată era fundul Mării. În timpurile preistorice orizontul apelor Mării-Negre a fost mai înalt de cît este acum, apoi apele Mării rupînd zăgazul de la Bosfor s'a revărsat în Marea-Mediterană. Volumul şi nivelul apelor Mării-Negre s'a micşorat mult. Băncile de nisip ce au existat altă dată s'a prefăcut în nisipuri mişcătoare, insulele şi movilele cu stînci sub-marine au devenit dealuri, iar fundul mării în unele părţi s'a prefăcut în lacuri sărate. În acea perioadă geologică, de sigur, a apărut din apă înainte de toate, partea de la N. şi cea de mijloc a Basarabiei, apoi treptat cîmpia largă a Bugeacului. Iată acum pe scurt formaţiunea geologică a acestei ţări:

1. *Specie cristalizate*: granit, sienit, şi spatul cristalizat care să află numai pe alocurea, la marginile teritoriului.

2. *Formarea Silluriană* aparţine Nistrului şi se poate bine studia de la graniţele Austriei până la satul Senatauca. Sillurul Basarabiei se compune din:

calciu schistos, ardesie, din cuarţuri şi din fosforiţi rotunzi, cari se găsesc lângă Nistru, în jud. Hotin.

3. *Formaţiunea de cretă* se găseşte numai în partea nordică a Basarabiei de lângă Prut, şi mai cu seamă lângă Nistru; ea se compune din merheli de cretă, din nisipuri hlaconici şi cretă pură.

4. *Sedimente terţiare* sunt foarte răspîndite în Basarabia (miocen şi pliocen).

5. *Formaţiunea terţiară* este pretutindenea acoperită cu formaţiunea post-terţiară, care se compune din gravii şi lut.

Atît caracterul reliefului cît şi structura geologică a Basarabiei, precum şi particularităţile climatice ale diferitelor părţi ale acestei ţări, sunt cauzele că flora ei se poate împărţi în mai multe zone, şi anume în regiunea păduroasă, cîmpie, stepe şi stu-fării. Toate aceste regiuni pe la marginile lor au caracterul amestecat. Pentru a caracteriza varietatea zonelor florei din Basarabia, este destul a aminti că pe cînd la nordul ei vedem crescînd mesteacăn, la S. găsim migdalul.

Colinele, dealurile şi multe din văile Basarabiei au mai păstrat ceva din majestoasele sale păduri de altă dată. Cu toate acestea, aceste rămăşiţe a vechilor «codri», sunt aproape distruse. Spaţiuri mari şi întinse de ţelină, care astăzi se află sub ogoare, au fost încă nu de mult acoperite cu păduri întinse. Pe marea şosea care duce de la Chişineu spre Orhei se pot vedea până acum uriaşii arbori, cari nu sunt însă de cît ultimii mahicani ai majestosu-lui trecut. Ramurile uscate ale acestor uriaşi se întind peste o generaţie plîpîndă ce creşte în-

desat împrejurul lor; o gospodărie destrăbălată, barbară, a distrus pădurile seculare ale Basarabiei. Este destul să înşirăm aci cîte-va cifre pentru a arăta ceea ce a fost Basarabia în această privinţă şi ceea ce este astăzi.

Ast-fel, la 1853, Basarabia poseda încă 311,980 deseatinî (2400 stînjeni = unei deseatine). La 1896, suprafaţa ocupată cu păduri era de 231,055 deseatinî. Aceste păduri se împart ast-fel în Basarabia:

In jud. Chişineu,	51,778	des.,
» » Orheiul,	47,906	»
» » Hotin,	44,188	»
» » Izmail,	22,647	»
» » Bălţilor,	20,257	»
» » Bender,	20,885	»
» » Soroca,	17,768	»
» » Acherman,	5,718	»

Ast-fel dar, 6% din spaţiul întreg al Basarabiei se află astăzi cu păduri; judeţul Chişineu şi Hotin posedă împreună o suprafaţă de 143,000 deseatinî de pădure, adică 62% din totalul pădurilor din Basarabia.

Pădurile Basarabiei se compun din următoarele specii de arbori: stejar, fag (fagus silvatica b.), carpin (carpinus betulus l.), ulm (ulmus campestris) şi ulmus effusa, acerul (acer tataricum) şi acer pseudo platanus precum şi acer platanoides, acer campestre, frasin (fuxinus excelsior), plop (populus alba şi populus nigra), precum şi populus tremula, teiul, bereca (pirus torminalis) cereşa sălbatică (prunus arium), para sălbatică (pirus communis), măr sălbatic (pirus malus), mesteacăn (betula alba).

După Strelbilsky, guvernămîntul Basarabiei ocupă o suprafaţă de 4,064,052 deseatine (deseatina = 2400 stînjeni = 117,600 picioare). După datele fiscale pe anul 1902 s'a plătit foncieră

pentru fie-care deseatină pământ: In jud. Acherman, 698,068 des., din cari pământul țaranilor 518,816 des.; Bender, 510102, des., din cari 287,826 al țaranilor; Chișineu, 350,054 des. din cari 62,483 al țaranilor; Orhei, 349,855 des., din cari 75,474 al țaranilor; Bălți, 483,506 des., din cari 161,465 al țaranilor; Soroca, 407,493 des. din cari 143,322 al țaranilor; Hotin, 334,783 des. din cari 160,571 al țaranilor. In total 3,133,861 deseatină, în care numără întră și pământul țărănesc de 1,409,927 deseatine. Ast-fel că, dacă datele lui Strelbitsky sunt adevărate, apoi în Basarabia nu se percepe funciară de la 83,524 deseatine, cari aparțin statului și bisericilor. Asemenea în acest număr nu intră nici cele 846,667 deseatine din jud. Izmail, unde până acum nu există funciară plătilă lui Zemstvo.

După stăpînire, toate pămînturile Basarabiei se împart ast-fel:

Pământul de împrumutare al țaranilor de la 1861, — 1,939,770 deseatină (în aceasta intră și pămînturile colon. germani și bulgari).

Pământul razeșilor, 500,000 des.; pământul cumpărat de țaranii cu ajutorul băncei țărănești, 100,000 des.; păm. bisericesc, 21,717 des.; păm. monastirilor (închinăte), 178,500 des.; păm. domeniilor statului, 11,854 des.; păm. cu orașe și seliști, 151,873 des.; păm. nobililor ereditari și individuali, 950,000 des.; păm. comercianților, țîrgoveților, nenobililor și streinilor, 210,000 deseatină.

De aci reiese cum că țaranii posedă în Basarabia peste $\frac{3}{5}$ din totalul pămînturilor. După datele statistice Zemstvo din anii 1900—1901, pământul întreg al Basarabiei se află sub:

Semănături, 1,868,354 des.; livezi, lunci, finețe, 149,200 des.; păduri, 239,486 des.; grădini cu pomi și vii, 100,072 des.; bacele, zarzavatură, 34,081 des.; orașe și sate, 108,995 des.; drumuri, pământ sterp, 113,954 des.

Restul de 1,449,910 deseatine sunt pășune și ocupate de apele rîurilor, lacurilor, etc.

Populațiunea Basarabiei, după rezultatul recensămîntului la 1 Ianuarie 1902 a fost de 2,143,300 suflete de ambele-sexe.

Această populațiune se împarte după religii ast-fel: Creștinii ortodocși 1,782,200; Evrei, 247,200 Protestanți, 60,900; Secta Rascolnicilor etc., 35,200; Catolici, 14,500; Armeni-Gregoriani, 2,800; Mahometani, 0,200.

După clase, populațiunea se împarte în țaranii, 1,571,700; țîrgoveți (meșcenii), 406,100; oameni de clasă¹⁾ 50,500; militari, 42,300; odnodvortii, 29,000; cetățeni onorifici, 12,300; nobili eredi. și indiv., 12,000; clasa duhovnicească, 8,600; străini, 7,300; comercianți, 2,500; inorodții, 1,200.

Această populațiune se împarte după naționalitate: Romîni, 1,323,151; Rusini, 280,772; Evrei 184,324; Bulgari, 111,452; Germani, 35,726; Muscali, 45,009; Țigani, 21,433; Ruteni, 10,716; Armeni, 4,287; Greci și alții, 4,287. Adică la o mie de locuitori Basarabia are: Romîni 0,664; Rusini 0,131; Evrei 0,086; Bulgari 0,26; Muscali 0,021; Germani 0,26; Țigani 0,010; Ruteni 0,005; Armeni 0,002; Greci și alți 0,002.

¹⁾ Răznochinii sunt oameni cari nu aparțin nici unei clase; odnodvortii sunt proprietari funciari, cari nu sunt țaranii și au privilegii speciale; cetățeni onorifici sunt orășeni de un grad special, inorodaii sunt oameni cari aparțin unei rase ca Tătari, mongoli etc.

După această tabelă etnică Evreii precum se vede sunt arătați cu 52,976 mai puțin de cît după tabela statisticei oficiale din anul 1902.

Ocupațiunile principale ale populațiunii Basarabiei sunt agricultura, grădinăritul, pomicultura și viile; creșterea vitelor și celelalte ramuri ale gospodăriei agricole, ocupă locul secundar.

Agricultura. Suprafața semănăturilor în anul 1900-901 a fost de 1,868,354 deseatină, care se împart după județe ast-fel:

In jud. Acherman	405,481	des.
» » Izmail	325,738	»
» » Soroca	229,054	»
» » Bender	220,957	»
» » Hotin	208,365	»
» » Bălți	192,863	»
» » Orheiului	161,216	»
» » Chișinăului	124,680	»

Distribuțiunea suprafețelor semănate după județe, conform cu pozițiunea geografică, ne arată că în cele trei județe de la S., adică jud. Achermanului, Izmail și Bender, au fost întrebunțate cu sămănături 952,176 deseatine, adică mai mult de jumătate a întregii suprafețe de semănături din Basarabia.

In județele de la N., jud. Hotinului, Soroca și Bălți, suprafața semănăturilor a fost de 630.282 deseatină, adică mai mult de a treia parte din suprafața totală a semănăturilor; iar în județele de la mijloc, al Chișinăului și al Orheiului, s'au semănat 282,896 deseatină, adică mai mult ceva de a șaptea parte din întreaga suprafață semănată din Basarabia.

Gruparea suprafeței semănăturilor după județe, proprietatea particulară sau țărănească, precum și după plantele cultivate se poate vedea în următorul tablou

statistic, în care cifrele arată numărul deseatinelor semămate

cu anumite bucate în anul 1900—901.

Felul bucatelor	Județele de la Sud			Județele de la Nord			Jud. de mijloc		în Basarabia întreagă
	Acherman	Izmail	Bender	Hotin	Soroca	Bălți	Chișineu	Orhei	
<i>Secară de toamnă</i>									
La țărani	9,520	20,600	6,880	18,820	14,626	4,150	6,910	4,920	86,420
La proprietari	3,010	23,650	8,360	3,580	7,920	5,960	5,170	12,790	70,410
<i>Grâu de toamnă</i>									
La țărani	32,920	4,360	19,870	15,470	30,200	30,670	10,440	12,950	156,780
La proprietari	19,140	9,220	18,620	19,180	14,500	22,510	8,800	24,250	166,220
<i>Grâu de primăvară</i>									
La țărani	102,220	58,220	43,650	0,700	3,820	10,490	8,960	2,500	230,560
La proprietari	26,210	36,700	21,920	4,100	13,220	5,160	5,710	11,470	124,490
<i>Porumbul</i>									
La țărani	67,020	50,840	45,090	53,920	39,220	26,170	45,370	27,540	355,170
La proprietari	11,170	39,490	17,380	27,830	29,820	44,530	9,480	39,319	219,010
<i>Orzul</i>									
La țărani	82,020	46,140	24,780	25,700	17,770	9,610	7,630	6,450	220,100
La proprietari	31,120	26,140	10,840	10,320	11,360	19,310	2,780	8,900	120,770
<i>Ovăzul</i>									
La țărani	3,180	1,140	—	7,560	3,690	3,860	1,470	1,490	22,390
La proprietari	6,320	1,950	0,340	7,080	7,290	2,240	2,220	4,450	31,820
<i>Secară de primăvară</i>									
polba, hriși, mei, linte, fasole, bob, cartofi, sfeclă, rapiță, in, cînepă.									
La țărani	7,540	3,740	1,520	8,450	3,090	4,560	8,280	1,860	39,040
La proprietari	4,090	3,650	1,710	5,730	2,530	3,640	1,460	2,370	25,180
Total									
La țărani	304,420	181,940	141,790	130,620	112,410	89,510	89,060	57,710	1.110,460
La proprietari	101,060	110,800	79,470	77,750	116,640	103,350	35,620	103,510	757,900

Ast-fel dar, după această tabelă reiese cum că semănăturile țărănești din Basarabia aproape îndoit covârșesc sămănăturile proprietarilor; apoi mai vedem că suprafața ocupată de porumb, această hrană exclusivă a țărânului român, ocupă spațiul cel mai mare; după dînsul vine apoi grîul de primă-vară, orzul, grîul de toamnă, secara de toamnă și în fine ovăzul. Celelalte plante de cultură, cu care se hrănește populațiunea, precum sunt secara de primăvară, hriș, mei, linte, cartofi precum și plantele ce se întrebuințează în industria casnică, ca in, cînepă, sfeclă și în fine rapița, ocupă abia 64,220 deseatină.

Recolta medie în Basarabia, după dările de seamă oficiale de Zemstvo, sunt:

Secara de toamnă la țărani 4, la prop. 6; grîul de toamnă la țărani 3,3 la prop. 5,2; se-

cara de primăvară la țărani 4,5, la prop. 7; grîul de primăvară la țărani 3,5, la prop. 4,5; porumbul la țărani 20, la prop. 24; cartofi la țărani 6, la prop. 4; mei la țărani 10, la prop. 11; orzul la țărani 4,5 la prop. 5,5; ovăz la țărani 4, la prop. 6;

În cifre absolute recolta din anul 1901 a dat în Basarabia întreagă: 120 milioane puduri (pud.=16 kil.) plantelor de cultură, din cari 92 milioane puduri bucate, 25 milioane puduri orz și ovăz și 500 mii puduri in și cînepă. Paie de la tot felul de bucate, afară de porumb, au dat 85 milioane puduri. În finețe, în același an, Basarabia a avut o suprafață de 142.200 deseatină, de pe cari s'a cules 12 milioane puduri fin.

În Basarabia cultura plantelor de nutreț nu se face de cît pe o scară foarte mărginită și anume ca simplă încercare de

către fermele model ale statului și pe alocurea în județele Acherman și Hotin.

În general vorbind, timpurile mănoase par că au trecut pentru Basarabia, această țară blagoslovită altă dată, cînd dînsa trecea chiar sub stăpînirea Rusiei de grînarul Rusiei de la S. Acum trezeci de ani, se credea că vлага solului acestei țări este inepuizabilă. Sistemul de rotațiune în cultura pămîntului întemeiată de răzeși și adoptată de proprietarii mari, care constă în a sădi porumbul în anul întîiu, în anul al doilea grîu, secară, mei și orz și în anul al treilea a lăsa pămîntul să odihnească — a sleit vлага sloului. Ingrășarea pămîntului nu se face de loc, din cauza lipsei vitelor, iar ingrășarea artificială nu se întrebuințează de cît în gospodării mari. Seceta sau ploile torențiale distrug adeseori semănăturile, șoaricii de cîmp și diferite insecte aduc mare pagubă. Toate aceste încep a produce efecte nenorocite. În anii 1891—92 precum și în anii 1899 și 1900, în Basarabia întreagă recolta a fost mai mult de cît insuficientă și populațiunea județelor de S. a suferit de foame.

Cultura viței și a grădinilor de pom este o îndeletnicire mănoasă pentru răzășime și țărâtime, cari au și transformat aproape întreaga lor moșie în vii și grădini, arendînd pămînt de arătură de la proprietari. Numărul viilor și a grădinilor cu pomi crește mereu în Basarabia de la N. și cea de mijloc.

La 1901, cu vii și grădini au fost peste 100.000 deseatină, pe cari se află 30 milioane de arbori fructiferi (în județul Hotin numai 23 milioane) și 200.000 butuci de viță (în județul Acher-

manului numai 150.000 de butuci).

Din fructe, atât crude cât și uscate, care se transportă în Rusia, sunt mai cu seamă răspîndite: prune, mere, pere, caise, vișine, cireși și nucă. Se usucă fructe pentru export din Basarabia în cantitate de peste 600.000 puduri, pentru care scop există 550 de sobe pentru uscat.

În ceea ce privește vinurile, apoi Basarabia ține locul întâi în această privință pentru întreaga Rusie, căci produce anual peste 17 milioane vedre de vin. Prețul vinului variază după calitate între 30 kopeici (kopeica = 2 1/2 bani) și 4 ruble (ruble = 2 lei 65 bani). Resturile cu tescovină etc. se întrebuințează în Basarabia la fabricare de rachiuri, și pe la uzine de tartrat de calciu.

Grădinele de zarzavat sunt foarte răspîndite, dar pe cînd cu grădinele cu pomi și vii se ocupă în special țaranul român, cu grădinele de zarzavat se îndeletnicesc Rușii, Rutenii, Sîrbi și Bulgarii. Această îndeletnicire mai cu seamă e concentrată în județele Hotin, Acherman, Izmail și Bender, unde la 1900 a fost cu grădini de zarzavat peste 30.000 de deseatină, din totalul de 35 mii deseatine suprafață întrebuințată în Basarabia întreagă. Numărul grădinilor de zarzavat a fost peste 71.000. În Rusia și Odesa se exportă din Basarabia: pepeni galbeni (zămos), pepeni verzi (harbuși), castraveți (pepeni), pătlăgele vi-nete, roșii, ardei și varză.

Cultura tutunului, care ocupa multe brațe mai cu seamă prin localitățile de lângă Nistru, astăzi a decăzut. La 1875, suprafața ocupată de plantațiunii cu tutun a fost de 26.000 deseatină, iar la 1900 această supra-

față n'a fost de cît de 1.000 deseatină, din care peste 500 deseatină în județul Orhei și 300 deseatină în județul Soroca. În total s'a cules la 1900 în Basarabia peste 40.000 puduri tutun. Cauza decăderii acestei îndeletniciri spornice pentru țaranii este interzicerea de a vinde tutun altora de cît fabricilor de tutun. Depozite de tutun în Basarabia la 1901 au fost 24, cu 133.276 puduri tutun. Fabricii în total sunt 7, care fabrică pe an 4.000 puduri de diferite calități și 10.000.000 țigarete.

Albinăritul se reîntemeiază în Basarabia foarte lent. Lîngă unele școale există ce e drept niște prisaci. În anul 1900 au existat totuși în Basarabia întreagă 3.000 de prisaci (mai cu seamă în jud. Hotin, Soroca, și Bender), avînd în total 43.000 stupi, care au dat 7.000 puduri miere și 4.000 puduri ceară. Prețul unui pud de miere variază între 2 și 35 ruble, iar un pud de ceară costă 13 și 36 ruble. În Basarabia există 6 fabrici de ceară (în județul Chișinău) care în anul 1901 au prelucrat 3.231 puduri de ceară pentru suma de 85.000 ruble.

Cericultura se întemeiază lent, deși dudul crește pretutindeni. La 1900 au existat în Basarabia (în județele Bender, Acherman și Izmail), 92 plantațiuni cu 31.188 de duzi. În același an s'au cules 109 puduri de gogoși care au dat 40.846 zolotnici (un zolotnic = 0,001 kilogram) mătase.

Creșterea vitelor. La 1901, Ianuarie, au fost în întreaga Basarabia: cai, 365,871; vite cornute, 662,048; bivoli, 194; capre, 105; măgari, 828; oi spanci, 70,000; oi ordinare 1,500,000; porci, 309,373; capre, 18,000. Ast-fel că, comparativ cu popu-

lațiunea, ar veni cîte un cal și o pereche de boi pe 6 locuitori ai Basarabiei. Cea mai mare cantitate de cai și de vite cornute (mai mult de 100,000), cade pentru județul Acherman, unde se află coloniile germane; porci sunt în județele Bălți și Soroca; oile spanci (merinos) în județele Bender și Acherman; oi ordinare în județul Izmail. Lîna se exportă la Odesa; brînză de oi se consumă de locuitori. Serviciul veterinar în Basarabia posedă 7 veterinari ai statului, 23 veterinari ai zemstvo, 8 medici militari, un felșer al statului și 25 felșeri (ofițeri sanitari) ai zemstvo.

Pescuitul în Basarabia e în deplină decădere din cauza sistemului de arendare de către stat a bălților, gîrlei din Țarigrad, limanului Nistru și gurilor Dunărei. Acest sistem de arendare dă statului rotunda sumă de 22.000 ruble pe an și apasă asupra pescarilor, într'atît în cît această viguroasă populațiune a sărăcit și s'a lăsat de mînoasa îndeletnicire de altă dată. În momentul de față se pescuește în iazuri: caracudă, lin; în Prut și Nistru: crap, cegă și știucă. Toamna și primăvara locuitorii Achermanului și a satelor (posadi) Popușoi, Turlachi și Șaba se ocupă cu pescăritul de un caracter industrial în limanul Nistrului.

Acî se pescuește scrumbia mai cu seamă, apoi cegă, morun și nisetru. În brațul Chilieii se pescuește și mai mult. Satul Vilcov este centrul principal al industriei; aci vin comercianții din Rusia, Franța și Grecia pentru a se aproviziona cu pește sărat, uscat și cu icre de morun și nisetru. Totalul peștelui care se exportează și se consumă în Basarabia se ridică la

suma de peste 2 milioane ruble.

Fabrici și uzine. Afară de cele 7 fabrici de tutun și 6 de fabricarea cerei, despre care s'a pomenit mai sus, în Basarabia la 1901 au existat 1,462 fabrici și uzine, la care lucrează 5,983 locuitori. În numărul acestor fabrici intră: o uzină de zahăr din sfeclă (în satul Zorojanî din jud. Hotin); o fabrică de macaroane; 10 cheresteie mecanice; una de butoaie; 2 fabrici de topirea seului; 15 de lumînări; 12 de săpun; 8 tăbăcării mecanice; 17 de pește sărat; 22 de unt de vacă; 7 fabrici de rachiū de fructe; 4 fabrici de bere: 3 de tartrat de calciu; 2 turnătorii de tuciū; 3 boeangerii mecanice; o fabrică pentru spălarea lînei; 4 de frînghiū și sfoară; 42 de cărămidă; 2 de asfalt, apoi un număr de fabrici de ceramică, olărie, de ape gazoase, etc. Producțiunea anuală a acestor fabrici este de aproape 3 milioane ruble. Afară de asta în Basarabia există 8,510 mori, din cari 432 de aburi.

Căi de comunicație pe apă, sunt numai pe Prut, Nistru și Dunăre. Pe Nistru navigațiunea începe de la Mohileū din Podolia. Căile ferate din Basarabia au o lungime de 862 verste și se compun din patru linii: de la Bender la Ungheni (157 verste); de la Bender la Reni, 330 verste); de la Bender până la Varnița, port de grîne pe Nistru, 5 verste; de la Ribnița de pe Nistru, prin Bălți și Ocnița, până la Noua-Sulița, 328 verste. Șosele principale, cari întretaie Basarabia de la centru spre reședințe de județe sunt în total pe o lungime de 18 mii verste. Mare parte însă din aceste șosele nu sunt de loc șoseluite, și din această cauză pe timpul

de toamnă și spre primă-vară sunt foarte defectuoase pentru comunicație și mai cu seamă pentru transporturi.

Comerțul extern, din cauza apropierei graniței este dezvoltat. La 1900 import în Basarabia a fost pentru suma de 1,804,245 ruble și export pentru suma 7,528,507 ruble. Se exportează din Basarabia bucate de tot felul, vite, și lînă. Punte vamale sunt 15, din cari patru principale la Noua-Sulița, Ungheni, Reni și Izmail. Venitul vămilor în anul 1900 a fost de 333,248 ruble.

Comerțul intern, dacă drept măsură pentru dînsul vom lua daraverile de prăvălii și bileiuri, a dat, pentru anul 1900, suma de 32,540,000 ruble, din care Chișinăul a beneficiat de 24 milioane, 701 mii ruble.

Instituțiunî de credit, de cari se folosește Basarabia sunt în număr de 22; afară de acestea mai există 26 societăți de împrumut și 5 bănci țărănești.

Impozite de stat (cazon) oraș și Zemstvo. Cele de stat în anul 1901 au dat 13.642,639 ruble; acsiz pentru băuturi spirtoase, tutun și zahăr, 4,431,257 ruble. Cele percepute de orașe la 1900 au dat suma de 1,869,277 ruble, din cari s'au cheltuit 1,780,811 ruble. Impozite de Zemstvo se percep după județe și anume: Zemstvo de guvernămînt întreg suma de 601,000 ruble, Zemstvo din județul Chișinău, 101,902 ruble; din județul Bender — 114,706; județul Acherman — 196,919; jud. Orheiū — 160,609; jud. Bălți — 163,902; jud. Soroca — 163,910. jud. Hotin — 262,973. În jud. Izmail, unde există până azi legile județene și comunale romine nu există Zemstvo. Din acest venit Zemstvo cheltuiește 260,000 ruble

pentru instrucțiune și 600,000 ruble pentru serviciul sanitar.

Sănătatea publică și serviciul sanitar. Ingrijirea sănătăței publice în Basarabia întregă cade în sarcina lui Zemstvo, care întreține, pe spesele sale, un spital la Chișinău și o casă de nebuni la Costinjenî de lîngă Chișinău. Afară de aceasta Zemstvo mai are 8 spitale în județe, 18 spitale sucursale și 21 ambulatorii. Personalul medical a lui Zemstvo se compune din 73 medici, 162 subhirurg (felșeri) și 23 moașe. Județul Izmail care are niște comitele de a lui Zemstvo întreține 2 spitale, 2 sucursale de spital cu 7 medici și 14 subhirurgi și moașe. În total în Basarabia există 76 stabilimente pentru bolnavi, cu 1752 paturi. Afară de aceasta mai există 18 case de bolnavi, atașate pe lîngă diferite instituțiunî, afară de cele militare. La 1901, în Basarabia întregă au fost 220 medici bărbați și 11 medici femei 242 sub-hirurgi, 71 sub-hirurgi femei, 43 moașe, 62 surori de cazitate, 30 dentiști și 77 farmacii.

În anul 1901 s'au adresat la ajutorul medical peste 750 mii de bolnavi, din care 30 mii s'au curarisit în spitale. Boalele predominante au fost crupul, tifosul abdominal, scarlatina, tusea convulsivă, siflisul, disenteria, difterita, tuberculoza, tifosul exematic, variola și erisipelul.

Învățămîntul public. În Basarabia există după ultima dare de seamă oficială din anul 1902 școale secundare de băieți 15 și de fete 10. La 1902 s'a deschis o școală secundară profesională de fete cu opt clase, la Chișinău. Școale primare ale statului sunt în orașe 3 cu două clase și 38 cu o clasă; în județe, 39 școale rurale cu două clase și 316 cu

o clasă; pe lângă Biserici mai există 74 școli țircovnicești. Afară de aceste școli ale statului, Zemstvo mai întreține 48 școli primare în județul Hotin, 10 în județul Soroca, 8 în jud. Bălți, 3 în județul Chișinău și 3 în jud. Orhei. Școli evreiești primare sunt 2 și 41, particulare; chederii evreiești sub conducerea melamedilor 293. Evreii mai posedă și 5 școli Tarmud-Tora. Ast-fel, în Basarabia există o singură școală pentru 19,395 suflete. În toate aceste școli în cursul anului școlar 1900—901 au fost 45,841 băieți și 18,366 fete în școlile ștatului, iar în cele țircovnicești 18,831 băieți și 5,201 fete, din totalul copiilor în vîrstă de școală de 145,000 suflete. Invățămîntul limbei române este interzis în Basarabia. În Basarabia există în momentul de față 21 monastiri; 1057 biserici ortodoxe de la Ees. 78 de alte rituri creștine și 191 sinagoge și case de rugăciune mozaice. Atît în bisericile de prin orașe și în toate școlile publice limba română este interzisă, numai prin satele cu populațiunea compactă română se permite oficială sf. leturghii în limba rusă și română.

Bașcalia, colonie bulgară, în jud. Bender, așezată pe un șes și înconjurată de vii. Face parte din volosti Comrat. Are o populație de 1213 suflete; 196 case; o școală mixtă elementară.

Bașcalia, com. rur. în jud. Izmail, așezată în valea cu același nume, pe hotarul județului cu jud. Acherman. S'a întemeiat pe la 1806 de către niște țărani Romîni în număr de 32 familii (79 bărb. și 59 fem.), construind 30 case cu nule lipite cu ceamuri și săpînd 7 puțuri.

La 1827, sătenii au avut 212 cai, 516 vite mari, 710 oi. Astăzi satul numără 97 case, cu o populațiune de 992 suflete, cari posedă 900 desiatini pămînt, 62 cai, 219 vite mari, 500 oi.

Bașcalia, vale, în jud. Acherman, în lungime de peste 15 kil., cu direcțiunea spre S. În vale se află colonia bulgară Deljiderc și satul Bașcalia. La N. de acest sat valea intră în jud. Izmail, iar la S. de sat o taie Valul-lui-Traian. La E. de satul Cișmea, valea se unește cu valea Cișmelei și lărgindu-se se transformă în șes. În fundul văcii curge pîriul Bașcalia, care lângă satul Cișmea în jos, poartă numele de Nerușai.

Bașcani. (Vezi satul Singer, jud. Hotin).

Bașchiiov. (Vezi Chirsova, în jud. Bender).

Bășcăuți, sat, în jud. Hotin, volosti Grozița, așezat la N. de satul Grozița, aproape de izvoarele riulețului Săncăuți. Are 300 case; o populațiune de 1099 suflete de țărani Romîni; 468 capete vite mari, 102, cai.

Batîr, sat, în jud. Bender, volosti Taraclia, așezat în fundul ripei, pe partea dreaptă a văcii Sacă. S'a întemeiat pe locul de seliște a unui sat tătar pe la 1808 de către țărani Romîni în număr de 48 familii (295 bărb. și 103 fem.). La 1822, s'au mai așezat aci 10 familii de Ruteni și o familie de mazili. Sătenii au avut, la 1827, 88 case; o biserică, cu hramul Sf. Dumitru, 128 cai, 1198 vite mari, 1518 oi, și stăpîneau peste tot cîte 30 deseatină pămînt de cap de familie. Astăzi satul se compune din 220 case;

o biserică; o școală elem. rusă; 1771 suflete țărani Romîni; 579 vite mari. Sunt vii și grădini cu pomi. Dealul din spre S. are o înălțime de 115 stînj. d'asupra n. m. d. h. st. maj. rus.

Baurci, colonie bulgară, în jud. Bender. Face parte din volosti Ceadir-Lunga. Imprejurul satului sunt vii și grădini. Numărul caselor 301; populațiunea 2700 suflete. Are o școală elementară rusă; o biserică cu hr. Sf. Nicolae. Țăranii, bulgari, posedă 1320 vite mari.

Baurci-Moldoveni, sat, în jud. Izmail, într'un hîrtop din stînga văcii Halmaj. Numărul caselor 98; populațiunea 809 locuitori, țărani Romîni. Sunt vii și grădini cu pomi. Cai 52, vite mari 472.

Bazirean, lac, în jud. Izmail, în lungime de peste 3 kil. și în lărgime de aproape un kil. În acest lac se varsă pîriul Alcalia din spre N. Pe țărmul lacului se află așezat satul Bazirianovca-d.-j. și Odăile Afanasiev.

Bazirianovca, cătun, în jud. Acherman, volosti Divizin, așezat pe pîriul Alcalia. Are 32 case

Bazirianovca - de - jos, sat, în jud. Izmail, așezat pe malul din spre E. al lacului Bazirian. Numărul locuitorilor 870; case 170; biserică și școală elementară rusească.

Bădiceni, sat mare, în jud. Soroca, centru volosti Bădiceni, la V. de șoseaua dintre Otaci la Soroca. Dealul din spre N.-E. are o înălțime de 142,64 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Numărul caselor 343; biserică; școală cu 1 clasă elementară

rusească. La 1896, avea prisăci cu 685 stupi, iar la 1900 cu 53 stupi. Grădini; 6 mori de vînt. Populațiunea: 1580 suflete, țărani și razeși. Vitele satului 637 capete.

Băgrănești, rușii îi zic **Bagrinesți**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat în valea Răutului, între colonia Mărculești și satul Lunga. Numărul caselor 248; populațiunea 1017 suflete; biserică; vitele satului 498 capete; prisăci; grădini; 3 mori de vînt.

Băidan, *localitate*, în jud. Saroca. Platoū a cărui pozițiune geografică este de 25°40' long. și 48°2' lat., d. m. din Paris. De aci încep văile Căinar și Nădușita.

Băimaclia, *sat*, în jud. Izmail, așezat între riulețele Larga și Ialpușel, în valea Giuntucului. Numărul caselor 274; populațiunea, de țărani Romîni și Ruteni, 1820 suflete; cai 104, vite mari 647, oi 370.

Bălămutăuca, *sat*, în jud. Hotin, volosti Grozița, așezat pe riulețul Bălămut, numit și Anuta, aproape de hotarul Basarabiei cu Austria, la 4 kil. de malul Nistrului. Numărul caselor 282; o biserică; populațiunea: 1310 suflete de țărani Romîni și Ruteni. Vitele satului: 808 capete.

Bălănești, *sat*, în jud. Chișineu, volosti (ocol) Boldurești, așezat la un kil. spre S.-E. de satul Nilești. Pozițiunea geografică cade sub 47° 12' 30" lat., 25° 44' 30" long. după m. din Paris. Este așezat pe culmea anticlinului dintre Prut și Bicu, în punctul unde anticlinul dă o ramură ce desparte Valea-Boldureștilor de Valea-Nirnova.

Are 231 case, locuitori razeși Romîni, cari posedă 1262 deseatină pămînt; afară de acesta, preotul Ion Bușilă are 54 deseatină; razeșii satului mai posedă o razeșie de 153 deseatină, iar familia Galeski pămîntul numit Popîntenii și la Boldești 196 des.; 76 razeși, mai aū o razeșie de 99 deseatină; razeșii din familia Spancioc posedă 18 deseatină; 10 familii din razeșii Chranaci și Spancioc 97 deseatină și o familie de țărani Romîni 3 deseatină.

Spanciocii păstrează anafore vechi ale divanului Moldovei și hrisoave din anul 1663.

Bălăsești, *sat*, în jud. Orheiul, volosti Criuleni, așezat în valea Răutului, spre V. de satul Răculești, pe șoseaua dintre Du basari și Chișinău. Numărul caselor 67; populațiunea 708 suflete; biserica sf. Mihail. Vite mari 392 capete.

Bălăsești, *sat*, în jud. Soroca, volosti Pepeni, așezat aproape de satul Frătești, cu care s'a contopit, la gura unui hîrtop. Numărul caselor 42; populațiunea de razeși 498 suflete.

Bălășinești, *sat*, în jud. Hotin, așezat la gura riului Stîncea, pe șoseaua ce merge de la Lipcani la Edinețul. Face parte din volosti Lipcani. Numărul caselor 186; o biserică; populațiunea 1280 suflete. Vitele satului 400 capete.

Bălcăuți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Stălinești. Are un eleșteu mare; grădini și livezi. Pe unele hărți rusești adesea se scrie Bălcovți; mai poartă și numele de Bălcăuți-d.-s. Numărul caselor 216; biserică; o școală cu 63 elevi. Populațiunea: 1080 suflete

de țărani Romîni. Vitele satului 799 capete.

Bălcăuți, *cătun*, în jud. Hotin, așezat pe pîriul Racovățul, între Halahora-Veche și satul Bălcăuți. Are 12 case.

Băltanița, *laș*, în jud. Acherman, în valea Nistrului, alături de lacul Balta-Flori, la N.-V. de acest lac. Comunică printr'un canal natural cu lacul Pițcani.

Bălțatul, *vale*, în jud. Soroca. Incepe din apropierea satului Cuhurești-d.-j., la N. de acest sat, și merge spre N., până aproape de valea Nistrului, lângă satul Vertijeni. Are o lungime de 5 kil., după harta st. maj. rus. La gură se împreună cu valea Staviște.

Bălțați, *cătun*, în jud. Bender, volosti Costești, așezat la N.-V. de satul Țipala, din jud. Chișineu. Are 17 case.

Bălți, *județ*, așezat între jud. Hotin, la N.; jud. Soroca, la N.-E.; jud. Orheiul, la E.; și jud. Chișineu la S.-E., iar la V., hotarul cu România este desemnat prin linia Prutului, de la gura Racovățului și până la satul Costești. Are o suprafață de 4,622 verste pătr. sau 97,60 mile pătr.

Din această suprafață, 20,603 deseatină sunt păduri, divizate în 116 corpuri. Din aceste păduri, mînăstirile închinatē aū 3,419 deseatină; razeșii Romîni 2,571 deseatină; obștele țărănești, 147 deseatină; bisericile, mînăstirile neînchinatē și orașele aū 12 deseatină, iar proprietarii mari 14,454 deseatină, cari formează 88 corpuri sau păduri. Proprietatea țărănilor în acest jud. se compune din 161,465 deseatină

pământ, iar proprietarii au 322,041 deseatină. Restul aparține statului, orașelor sau pentru drumuri. Suprafața pământului la 1901, cu bucate, cu grâu și secară a fost în tot județul: la țărani, cu grâu de toamnă, 17,860 deseatină; la proprietarii mari, 52,386 deseatină. Cu secară de toamnă, la țărani, 7,360 deseatină; la proprietarii, 9,067 deseatină. Această suprafață a dat recolta în anul 1901: la țărani (după ce s'a exclus semînța), 1,000,160 pud. grâu și 526,240 pud. secară; la proprietarii; 3,860,848 pud. grâu și 874,965 pud. secară (pud. = 16 kil.) În semănăturile de primăvară țărani au avut în anul 1901 o suprafață de 634 deseatină, cari au dat recolta de 38,991 pud. de secară, iar proprietarii au avut 435 deseatină și au cules 39,150 pud. Cu grâu de primăvară țărani au avut 5,174 deseatină, cari au dat o recoltă de 262,322 pud., iar proprietarii au avut 19,382 deseatină, cari au dat recolta de 1,492,414 pud. Cu porumb țărani au avut 39,514 deseatină și au cules neto 3,761,733 pud., iar proprietarii au avut 65,608 deseatină și au cules neto 9,060,465 pud. Cu bucate, cari intră în hrana vitelor, țărani au avut în anul 1901: orz, suprafața semănată 17,289 deseatină și au cules neto 1,251,552 pud., iar proprietarii, 15,704 deseatină și au cules 1,144,822 pud.; ovăz, la țărani 1,993 deseatină și au cules 158,045 pud., la proprietarii 5,687 deseatină și au cules 423,112 pud.; cu mazăre, țărani au avut în 1618 deseatină; 1901, din cari au cules 90,608 pud., iar cu cartofii 1,005 deseatină, culegînd 353,057 pud. Suprafața fînețelor în județul întreg a fost în anul 1901 de 34,536 deseatină,

din cari s'a cules fin 4,751,318 pud.

Jud. Bălților posedă următoarele vite și animale domestice: cai, 40,659; boi, 89,460; bivoli, 548; măgari, 28; oi 301,405; capre, 8,473; porci, 68,067. Numărul vitelor și animalelor domestice în statistica de zemstvo nu e arătată în două grupuri, adică cîte vite posedă țărani în jud. și cîte proprietarii; vedem numai că în acest județ vine cîte un cal și o pe-reche de boi pentru 6 locuitori.

Grădinăritul și pomicultura în jud. Bălților, după cifrele statistice din anul 1901 Orașul Bălți posedă 7 grădini de zarzavat, iar jud. are 849 de bostănării, cu o suprafață de 745,3 deseatină; orașul Bălți are 9 vii și grădini iar jud. 10,919 grădini fructifere și vii pe o întindere de 5,307 deseatină, cu 1,006,969 pomi și 1,986,000 bu-tuci de vie. Jud. Bălților posedă 88 cuptoare pentru uscarea prunelor și 523 instalațiuni pentru facerea vinului.

În anul 1901 s'au fabricat în județ 4,772 pud. de prune uscate și s'a făcut 121,793 vedre de vin. Vinul s'a vîndut cu 1 rublă 20 cop. vadra de calit. întâi și 50 cop. de calit. a doua.

În privința culturii tutunului județul Bălți posedă, la Bălți, 8 plantațiuni în întindere de 2 deseatină, 1630 stj. patrați, de pe cari la 1901 s'au cules 214 pud. de tutun; mai are 359 plantații, în întindere de 45 deseatină, cu producțiunea anuală de 2,151 pud. tutun. Prețul pudului a fost de la 1 rublă până la 15 ruble, după calitate. În jud. totuși nu există nici o fabrică de tutun. Albinăritul în jud. Bălților este puțin răspîndit; cu această îndeletnicire se ocupă în special numai răzeșii și preoții.

În orașul Bălți există 4 prisăci cu 123 stupi, cari au dat în anul 1901 numai 41 pud. de miere și 47 pud. de ceară. În jud. au fost în același an, 605 prisăci cu 5,847 stupi, dînd 2,507 pud. miere și 627 pud. ceară. Prețul mierei a fost de 7—5 ruble pud. de miere și 30—35 pud. de ceară, pentru cel provenit din prisacele din oraș și 5—4 miere și 21—17 ruble pud. ceară pentru cel provenit din prisacele țărănești.

Jud. Bălților posedă o moară cu aburi la Bălți, și 71 în jud., care mai are: 58 mori de apă, 7 de cai, 299 de vînt și o fabrică de spirt. În orașul Bălți este o fabrică de tuburi pentru țigarete; o fabrică de cărămidă; una de luminări de seș; o fabrică de săpun, și trei fabrici de apă gazoasă, iar în jud. sunt: o fabrică de cherestea; 13 pîcărării; 11 fabrici de cărămidă; una de săpun; 26 de unt și 2 de apă gazoasă, cari toate împreună produc suma de 208,877 ruble venit anual.

Jud. Bălților are 773 prăvălii și case de comerț, cari în total fac negoț anual pentru suma de 1,765,000 ruble; această din urmă țifără se referă numai la jud. afară de orașul Bălți.

Județul este despărțit administrativ în 10 volostî (ocoale), avînd 202 sate, un oraș de reședință și 4 țîrguri sau orașele. Populațiunea jud. se compune din 209,600 suflete de ambele sexe, afară de orașul Bălți care are o populațiune de 21,200 suflete. Din această populațiune 85% sunt Romîni, 12% Ovreci, 8% Ruși, Ruteni etc.

În anul 1901 în jud. s'au celebrat 1,738 căsătorii și s'au născut 8,779 copii legitimi și 172 ilegitiimi; au murit în acest an în jud. 4,227 persoane, ast-

fel că populațiunea jud. a crescut vegetativ cu 4,724 suflete.

În jud. împreună cu orașul Bălți, există 119 biserici ortodoxe, 5 temple israelite și o biserică catolică. Învățămîntul public are în acest jud. 77 școli satești, dirijate de clerul mirean, cu un personal didactic de 157 institutori și institutoare; din acest număr de școli numai 3 sunt cu 2 clase, restul cu 1 clasă. Aceste școli au fost frecuentate de 2,416 elevi și 544 eleve. Întreținerea acestor școli elementare a costat 49,430 ruble în anul 1901. Afară de școlile așa numite bisericesti, în jud. Bălților mai întreține și ministerul de Culte un număr de 43 școli elementare. În toate aceste școli se învață numai limba rusă.

În privința exportului și importului, acest jud. joacă un rol oarecare din cauza a două puncte de transit, acel din Ungheni și din Avrameni. Prin Ungheni, în anul 1901, s'a importat în Basarabia: 341,852 pud. de marfă; 12,274 cai, vite mari, oi și porci, pe preț de 849,760 ruble, și s'a exportat: 38,498 pud. bucate; 47,217 pud. de marfă; 736 cai, vite mari, oi și porci, pe preț de 154.515 ruble. Prin vama Avrameni, în același an s'a importat 10,238 pud. marfă și s'a exportat 97,049 pud. grâu.

Exportul precum și comerțul în general cu bucate în jud. se face în următoarele puncte: la Bălți, centru administrativ al jud., în târgurile; Ungheni, Pîrlița și Cornești, de unde apoi se transportă la Odesa, peste graniță, prin România.

Negoțul cu vite se face în orașul Bălți și târgurile: Floresți, Rîșcanouca, Ungheni și Pîrlița; exportul spre Chișinău, Odesa și Brest-Litovsc.

Configurațiunea jud. este deluroasă; văile sunt adînci, acoperite cu mlaștine și bălți. Prin jud. curg râurile: Ceahur, Camenca, Gîrlișoara, Gîrlița-Mare, Bladnic, Șoltoși și Reut cu afluenții săi.

Marca jud. este: cîmp cărămiziu, cu cap de cal la mijloc.

Bălți, stație de dr.-d.-t., pe linia Orhei-Bălți-Soroca, la 2 kil. de orașul Bălți.

Bălți, rușii scriu și pronunță **Bielți**, oraș, în jud. Bălți, așezat pe malul drept al Răutului, la gura Răuțului. De la Bălți până la Chișineu sunt 121 verste. Cinci șosele unesc acest oraș cu Hotinul, Soroca, Orheiul și Sculeni. O linie de cale ferată unește orașul cu Bender, Razdelna, Bîrzula și Rîbnița, în lungime de 406 verste). Stația căii ferate e la depărtare de 2 kil. de oraș. Afară de aceste căi principale de comunicație, orașelul mai posedă încă trei șosele mici, din cari una merge spre Cornești, alta în Valea-Bîcului și a treia prin Chișcăreni în valea Culei. Pozițiunea geografică a orașului 47°45'30" lat., 25°35'30" long. după m. din Paris.

Populațiunea orașului la 1902 a fost de 21.200 suflete, din cari 9.300 Romîni, 3.200 Ruși, 8.700 Evrei, Ruteni și alții. Orașul are 951 case; o catedrală cu hramul Sf. Nicolae, iar în Slobozia-Bîlți, o biserică cu hramul Buna-Vestire.

Din trecutul acestui târgșor al Moldovei se știe că în secolul al XV-lea el a fost ars și prădat de Tătari de sub Ghirei-Kan.

La 1711, Petru-cel-Mare, în retragerea sa, după ce a fost bătut cumplit de Turci, a avut aci magazii cu provizii pentru armata

sa; aceste magazine au fost prădate de Tătari. Astăzi, acest oraș face un neînsemnat comerț cu vite pe timpul bilciurilor. Rușii se ocupă cu tăbăciturile peilor, pe cari le jupoaie de pe vitele vii, chiar la marginea orașului. Acest mijloc barbar de a jupui vita vie este obiectul de oroare a populațiunii moldovene, blajine și umanitare.

Altădată, cînd Bălți făceau parte din județul Iași, al Moldovei, aci se făcea mare comerț cu vite; acum însă, acest comerț a slăbit mult. Bălți posedă azi o moară cu abur; o fabrică de tuburi pentru țigarete; o cărămidărie; o fabrică de luminări de ceară; o fabrică de săpun și trei de apă gazoasă. Toate aceste fabrici mici produc anual de-abia suma de 4000 ruble.

În oraș totuși au fost la 1901 peste 319 prăvălii și alte stabilimente comerciale, cari toate împreună dădeau venituri anuale de 960,500 ruble.

Lîngă oraș există 7 grădini de zarzavat, pe o suprafață de 16 deseatină și 9 grădini cu pomi, pe o întindere de 14 deseatină, acoperite cu 4,500 pomi și 26.200 butaci de viță, cari produc pe an peste 3,800 vedre vin. Tot lîngă oraș mai există și 8 plantațiuni de tutun, cari produc anual media 214 puduri tutun, cu preț de la 1 rublă până la 15 ruble pudul.

În apropierea orașului se află o movilă, numită Movila-Tătariilor, de sigur mormîntul a vreunui cap tătăresc.

Bălțile sunt insalubre; și aci bîntue paludismul.

Bănești, sat, în jud. Orhei, vostoici Căzănești, așezat în valea Ciulucului-mare, pe vechia șosea de poștă dintre Orhei și Bălți. Numărul caselor 198; biserica

Adormirei; școala elementară ru-sească, populațiunea 1188 suflete, patru mori de vânt; vii, grădini cu pomi; 647 vite mari.

Bebei, sau Volantirouca, fostă *seliște* (staniță) a cazacilor, astăzi târgșor locuit de Romîni. Este centru administrativ a volostei Volontirouca, nume puțin cunoscut de locuitori, dar recunoscut oficial. Se află așezat pe pîriul Bebei (Sărata) din valea cu același nume. Pozițiunea geografică: 46°26' lat.; 27°16' long. d. m. din Paris. Tîrgșorul este construit ceva mai jos de Valul-lui-Traian, care se incepe la 30 verste de riul Nistru, lângă satul Copanca, și locul de seliște al tîrgșorului se întinde, împreună cu două piețe de bilciu, în lungime de peste 4 kil. și în lărgime de 1 kil. De la Chișineu, pe șoseaua până la Bebei, 75 verste; de la Acherman, 60 verste. Înălțimile din spre S.-E. numite dealurile Caușanilor au pe locuri niște movile, în număr de 29, cari, după părerea arheologilor, sunt rămășițe funerare schitice; unele din aceste movile au numiri recente, astfel una se numește Mojila Suvarov, alta Mojila-Osovski. Cea dintîi în onoarea marelui general rus, cea din urmă în amintirea unui cazac, care a trăit pe la 1830 și și-a făcut o vizunie de tilhar pe acea movilă, de unde se scobora pentru a jefui și necinși femei și fete, cînd acestea mergeau la culesul viilor din vălceaua Chisel. Intreaga cîmpie a Budjeacului, unde se află tîrgșorul Volontirouca, în secolul al XVI-lea și al XVII-lea a fost bintuită de puhoiul Tătarilor, cari au stat aci până pe la 1768 — 1774, cînd au părăsit aceste locuri definitiv. Una din ordele tătareștii a ocupat și lo-

curile, unde se află tîrgșorul actual și unde pe acele vremuri a existat o seliște tătară numită Bebei. Rămășițele domniei tătarilor se mai zăresc pe aci și acum; acestea se compun din puțui vechi, din fîntini, din dărîmături numite seliște, precum este acela ce există pe partea N.-E. a pîriului Bebei, unde s'au păstrat șanțuri și movile, cunoscute sub numele de Gura-Alău și Mojila-Rădoi, după numele unui mocan, care pe la 1820 păștea aci turmele sale de oi. Pe aceste locuri a locuit apoi pe la 1827 mazilul Axentie Michăilută, despre care până acum poporul povestește legende privitoare la comorile tătarilor.

În valea Bebei mai există și acum un puț tătareșc lângă via lui Moiseu. Acest puț are 2 metri în diagonal și e abundent în apă potabilă. Lîngă acest puț, pe la 1820, avea chișla sa familia vestiților mocani Icoșari sau Icosari, de la care se trage familia cheaburilor țărani din Ermacli. Aceste locuri poporul le numește și acum Valea-lui-Moș-Nan.

La 1807, niște Cazaci zaporojenî, cari au părăsit Rusia pe timpul domniei Ecaterinei a II-a, după distrugerea Secei de la Dnipro și s'au așezat în Dobrogea, au cerut voie de la Impăratul Rusiei de a se întoarce îndărăt. Această întoarcere a eraticilor s'a efectuat de-abia pe la 1829; formată din rămășițele cazacilor numiți Usti-Duna-ischii și Budjeaeschie; o mulțime de vagabonzi a năvălit în Basarabia și a ocupat locurile părăsite de tătarimea din Budjeac. Impăratul Nicolae I i-a adăpostit aci, și din ordinul imperial s'au întemeiat trei stanițe (seliște) și șapte cătune (chutora)

de cazaci, și anume: Acmanhit, Volontirouca, Staro-Cazacie, Michailovca, Constantinovca, Novotroițcoe, Nicolaevca, Petrovca, Cair și Faraonovca. Toate aceste seliște s'au populate atît de către Cazaci din Dobrogea, cari au trădat Turcia drept mulțumire pentru că au găsit acolo refugiu în contra urgiei și persecuțiunilor din Rusia, cît și de o mulțime de Moldoveni, Greci, Albanezi și chiar Țigani. Din aceștia din urmă s'au format seliște de Cazaci-Țigani, cari s'au așezat la Cair și Faraonovca.

La 1868, Decembrie 3, a apărut un Ukaz imperial, prin care s'a desființat căzăcimea din S. Basarabiei, și întreaga această populațiune a fost contopită cu restul populațiunei, menținîndu-se numai singura prerogativă privitoare la dreptul de proprietate asupra pămîntului. Pămîntul dat acestor colonii a rămas ca proprietate a obștei și nu individuală. Țăranii din Volontirovca posedă astăzi 10.928 deseatinî pămînt, iar biserica din Tîrgșor are 102 deseatinî. Această biserică s'a zidit abia la 1862. Printre cărțile bisericeii se află o evanghelie în limba romînă, tipărită la Sibiu, în 1806; o carte de rugăciune, fără dată și locul unde s'a tipărit, dar foarte veche; în acea carte cîntarea triumfală este tipărită în limba slavă, iar mai jos la finitul cărții stă tipărit: «cuvintele aceste nu s'au putut atilcui tocmai drept, după puterea lor în limba noastră în-cît este săracă». Aceste cărți dovedesc cum că pînă la 1841 în biserică s'a oficiat sf. liturghie în limba Țărei, apoi pe la 1856 s'a introdus limba rusă. În biserică se află drapelul desființatei armate căzăcești. Cu

toate acestea, după recensământul din anul 1877 făcut de preotul bisericeii și tipărit în «Eparhialnie Wiedomosti» din acest an (pag. 675), târșorul a fost locuit de 1118 bărb. și 1126 femei Moldoveni, 287 bărb. și 246 femei Ruteni, 44 bărb. și 34 femei Țigani, 144 suflete, Ruși și alte neamuri, 70 suflete ovreii. Astăzi Târșorul are o populațiune de 4045 suflete, din cari mai mult de $\frac{2}{3}$ sunt Romini. Sunt multe vii cari dau vin, mai cu seamă roșu, escelent. Numărul caselor 673; biserică; două școale elementare. Țăranii posedă 470 cai, 964 vite mari, 390 porci și 297 oi.

Are un spital, o judecătorie de pace și e centrul volostei.

Bechir. (Vezi Pociumbăuți).

Beleu, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, între satul Văleni și satul Slobozia-Mare. Are forma unui patruleter neregulat. Are o lungime de peste 6 kil. Comunică cu Prutul printr'o gîrlă mare și trei mai mici.

Beleuți, Rușii scriu **Belouți, sat,** în jud. Hotin, volostî Stăniilești, așezat într'un hîrtop din dreapta văitei Matca - Stălineștilor. Numărul caselor 240; biserică; populațiunea 1210 suflete; vitele satului 672 capete. Sunt livezi.

Belgorodschi, ast-fel o numesc Rușii, *insulă,* din jud. Izmail, formată din gîrla Belgorodului și gîrla Oceacovului. Are forma triunghiului cu baza spre Marea-Neagră. Are o lungime de peste 5 kil., iar linia malului maritim, este de aproape 2 kil. Este acoperită cu stuf și bălți.

Belgorodului (Gîrla-), sau A-

chermanului, gîrlă, cel mai Nordic braț al brațului Chiliei. Incepe de la târșorul Vilcov și merge la N. E., vîrsîndu-se în Marea-Neagră. Are o lungime de peste 5 kil., după harta st. maj. rus. La gura ei se află o mică insulă.

Belousaucă, rîpă, în jud. Hotin, lîngă satul cu același nume. Intră în valea Cobîlcenilor, din stînga. Are o lungime de 4 kil., cu direcțiunea spre E.

Belousovca, sat mare, în jud. Hotin, voloști Săcureni. Numărul caselor 624; biserică ortodoxă și schismatică; populațiunea 1978 suflete, Romini, Ruteni și Ruși schismatici (Fedoseievți), cari s'au stabilit aci pe la 1831, venind din Austria (Bucovina). Grădini și livezi.

Benchendorf, colonie germană, în jud. Acherman, aproape de satul Postal, centrul volostei, așezată pe țărmlul stîng a pîrîului Alcalia, pe șoseaua care duce de la Acherman spre Tatar-Bunar. S'a întemeiat la 1837, de niște coloniști din Wurtemberg și Meclemburg. Are 223 case, cu o populație de 1103 sufl.

Bender, județ. Se mărginește la N. cu jud. Chișineu; la E., cu linia Nistrului; la S., cu jud. Acherman; la V., cu jud. Izmail. Punctul cel mai nordic cade la N.-E. de satul Dubasari-Vechi, de pe malul Nistrului, pe paralelul de 47°10' lat., meridianul 26°53'30" long.; cel mai răsăritean este la lacul Bitca; cel mai sudic este țărmlul drept al riului Ialpuh, de lîngă fermele Balabanov, iar punctul cel mai apusan cade la N.-E. de satul Formazachi. Suprafața jud. este de 4,956,76 verste pătr. sau

91,76 mile pătr. Are o populațiune de 169,698 suflete. Densitatea populațiunei: 34,2 pe versta patrată.

Suprafața pămîntului supusă foncierii către Zemstvo este de 510,102 deseatinî, din cari pămîntul de împrôprietărire al țărănilor este de 287,826 deseatinî. Suprafața pămîntului cu păduri este cam de 20,657 deseatinî, din cari pe domeniul statului 2,981 deseatinî, proprietatea mînăstirilor închinată 4,411 deseatinî, a răzeșilor 508 deseatinî, a obștielor țărănești 805 deseatinî, a mînăstirilor neînchinată 345 deseatinî, și a proprietărilor particulari 11,577 deseatinî. Din cauza distrugerii pădurilor, județul Bender suferă de lipsa umidității aierului. Din acest jud. spre S. începe aspectul cîmpiilor și apoi a stepeilor Budgeacului.

Configurațiunea solului devine tot mai plană, văile sunt largi, lipsite de apă, piraiele puține, rîulețele cu albiile uscate pe timpul verei.

Suprafața sămănturilor este de 220,957 deseatinî, din cari țărăanii au cu sămănturi de secară de toamnă 11,000 deseatinî, cu grîu de toamnă, 29,000 deseatinî, cu grîu de primăvară 49,000 deseatinî, cu porumb 58,000 deseatinî, cu orz 29,000 deseatinî, cu ovăz numai 191 deseatinî, din cauză că ovăzul în jud. Bender se face anevoie. Proprietarii au cu secară de toamnă 15,000 deseatinî, cu grîu de toamnă 25,000 deseatinî, cu grîu de primăvară 32,700 deseatinî, cu porumb 25,900 deseatinî, cu orz 14,695 deseatinî, cu ovăz 3,640 deseatinî, cu finețe la 1901 au fost în jud. peste 17,351 deseatinî, și s'a cules 1,768,884 puduri fin.

Numărul vitelor în jud. la 1901 a fost : 42,444 cai, 77,083 vite mari ; 220 măgari ; 1 cămilă ; 140,087 oi simple ; 49,704 oi de rasă ; 1,148 capre ; 21,394 porci.

Grădinăritul în jud. Bender nu e tocmai răspândit ; totuși în anul 1901 a fost 6,118 grădini de zarzavat pe o suprafață de 5,433 deseatină ; grădini fructifere sunt multe. Populațiunea posedă peste 22,488 de grădini cu pomi pe o suprafață de 15,447 deseatină, cari la 1901 au dat 5,000 pud. fructe uscate, deci recolta a fost foarte mediocră. Viile din jud. posedă peste 9,551,800 butuci viță și au produs la 1901 582,817 vedre vin, cu preț de 70—50 cop. vadra. Cultura tutunului e însemnată. Albinăritul are în jud. 388 prisaci cu 8,675 stupuri, cari au produs la 1901 1,981 pud. miere și 424 pud. ceară. Prețul unui pud de miere a fost de 7—4 ruble, iar a unui pud de ceară 22—15 ruble. Cu cericultura se ocupă în jud. 701 gospodari, cari au 250 plantațiuni cu duzi, cu 20,301 copaci.

În jud. sunt : 14 mori de crupă, 33 de aburii, 180 cu cai și 907 de vânt ; o fabrică de bere ; 2 fabrici de cherestea, cu venit anual de 185,000 ruble ; 3 cărămidării ; o fabrică pentru topirea seului ; 2 fabrici de săpun ; 2 fabrici de apă gazoasă ; 5 fabrici de cașcaval. Toate aceste fabrici și uzine produc anual 174,000 ruble.

Comerțul posedă în tot jud. peste 673 prăvălii și stabilimente comerciale cari dau un venit anual de 353,300 ruble (1901).

Comerțul cu grâne se face în județ. și tirgurile : Cimișlia, Causani, Petrouca, Manzîr și prin satele : Comrat, Taraclia, Culm, Ciadir-Lunga, iar din aceste lo-

calități se transportă spre Chișineu, Bolgrad, Chilia, în tirgușorul Hancești și de aci spre Odesa.

Județul posedă două rețele de cai ferate : una din Bender spre Reni, alta din Bender spre Tiraspol-Odesa și Chișineu.

Negoțul cu vite și cai se face în punctele arătate mai sus și satele Romanouca, Hancești, Volontirouca și Tarutino.

Populațiunea jud. este de de 167,698 suflete de ambele sexe, afară de Bender, care are o populațiune de 35,400 suflete. Această populațiune se compune din 128,800 Români, 47,200 Ruși, Ruteni, Bulgari, 38.600 Ovrei și alte naționalități.

Mișcarea demografică a jud. pe anul 1901 a fost : 1497 căsătorii ; născuți copii legitimi 8,434, nelegitimi 90 ; morți 4,107 ; creșterea vegetală pe an de 4,417 unități. Biserici în jud. 74, școli elementare bisericești 55.

Jud. Bender se împarte administrativ în 11 volosti (ocoale) având 92 sate, 5 tirgșoare, un oraș de reședință, Bender, și 57 cătune (chutora).

Bender, s'au precum pronunță Rușii **Benderi**, reședința *județului* cu acelaș nume. Orașul se află construit într'o vale de lângă Nistru, la distanță cam de 80 verste de revărsarea apelor riului în Liman.

Pozițiunea sa geografică cade sub 46°51' lat. la N. și 0°47' long. de la V. după meridianul din Pulcov. Bender e legat cu liniile ferate cari merg spre Chișineu, 56 verste ; spre Odesa, 108 verste ; spre Varnița, port de griu de pe Nistru, 5 verste ; spre Reni 330 verste.

Populațiunea după recensământul din anul 1902 este de 35.400 locuitori. Această populațiune etnicește se împarte ast-fel :

Ruși și Ruteni 15.000 ; Români 10.000 ; Ovrei 8.000 ; diferite naționalități 2.000, locuind în 1568 case.

Suprafața ce ocupă actualul oraș, împreună cu mahalalele, este de 5.657 deseatină, din cari 195 deseatină sunt edificiile și zidurile vechei fortărețe.

Orașul propriu zis ocupă locul, pe care altă dată era Caravan-Sarai al Turcilor ; mahalalele orașului sunt : Pritca-hailăuca, Lîpcani, Borisucă și Ghiști.

Fortăreța Benderului, în părțile sale antice, este opera Genovezilor, căci aci a fost altă dată anticul Tighin. După plecarea Genovezilor, orașul a fost ocupat de Moldoveni. Cetatea este construită într'o vale și înconjurată din spre uscat cu niște înălțimi. Altă dată ea avea 10 turnuri, din cari două spre Nistru, iar cele-l'alte opt, înconjurate de un șanț adânc, pavat cu piatră, adică având escarp și contra-escarp. În interiorul cetății există ruinele castelului genovez, cu 8 turnuri ; palatul posedă și multe alte construcțiuni.

În epoca aparițiunei Turcilor în Basarabia, după ce s'au așezat în Acherman, peste puțin au pus mîna și pe Tighinea a lui Ștefan-cel-Mare, pe care au numit-o Bender, cuvînt turcesc care semnifică «eu voi».

La 1591, Cazacii cu Nalivaico, au ocupat Benderul și l-au pus în foc. Turcii l'au reconstruit și făcură din el un punct de apărare de pe linia strategică în contra Rușilor, Cazacilor și a Polonilor.

La 1709, regele Suediei, Carol al XII-lea, biruit de Ruși și bolnav, s'a adăpostit lângă Bender, la Varnița, unde și acum se poate vedea încă locul lagărului

cu două movile numite Movila-Șvezilor.

La 1770, pentru întâia oară, armatele ruse au bătut cetatea Benderului. Pe atunci cele 10 bastioane ale fortăreței erau întregi. Linia de apărare a zidăriei avea o lungime de 1.600 stinjenî. După pacea de la Cuciuc-Cainardgi, Turcii au reocupat Benderul. A doua oară Rușii bătură cetatea la 1789, dar după încheierea păcii de la Iași în 1791 fură siliți a înapoia cetatea. A treia oară, la 1806, Rușii ocupară Benderul fără a preîntîmpina nici o rezistență din partea Turcilor, ast-fel că această achizițiune a Rusiei n'a costat-o nici un sacrificiū de sînge.

Din edificii, actualul oraș posedă o frumoasă biserică cu hramul Schimbarea la față, construită la 1825. În cetate se află o altă biserică zidită la 1833. Pe locul celei dintîi a fost o bicu hramul «Adormirei Maicei Preciste», în care s'a rugat marele Domn al Moldovei, Ștefan-cel-Mare.

Orașul posedă următoarele instituțiuni de învățămînt: un progimnaziu de fete; o școală primară județeană, și cîte-va școale elementare.

În oraș există o fabrică de crupî; 2 mori cu aburî și 14 de vînt; o fabrică de bere; 2 fabrici mari de cherestea cu un venit anual de 185 000 ruble; o fabrică de seū și cîte-va mîi micî, cari toate împreună dau un venit anual de 228.000 ruble. Orașul mai are 779 prăvălii, hanuri, oteluri, cu un venit anual de circa 1.970.900 ruble, după statistica din anul 1901.

Beresta, sat, în jud. Hotin, volosti Noua-Suliță, aproape de sat. Dinauți. Numărul caselor 125; o biserică; populațiunea 625

locuitori țărani Romîni; vite 193 capete. Rușii numesc satul Berestie.

Beresta, pîriaș, în jud. Hotin, Incepe de la satul Nedibauț și trecînd prin satele Rucșin și Rădăuț, se varsă în Nistru, la V. de satul Prigorodoc. Direcțiunea N. Lungimea 15 kil. după harta st. maj. rus. Se pomenește în hrisovul lui Ioan Nicolai-Voevod din anul 1744 sub numele de Potoc-Beresta.

Berești, sat, în jud. Bălților, așezat pe malul Prutului, între satele Vasilica și Ungheni. Face parte din volosti Ungheni. Numărul caselor 44; populațiunea 498 suflete. Țăranii posedă pămînt de împrumietărire 380 deseatinî, iar moștenitoriî Smarandei Bantiș au 467 deseatinî. Sunt vii și livezi cu pomi

Berezina, numită de Romîni Ră-tunda, *colonie* Germană, în jud. Acherman, volosti (ocolul) Cias-tița, pe țărmul stîng al rîulețului Cohîlnic. Este construită în formă de patrunțular. Împrejurul satului sunt multe vii și grădini cu pomi. Prin sat trece șoseaua de la Bender spre Ancicrac. Pozițiunea geografică 46°13'30" lat., 26°52' long., d. m. din Paris.

Colonia s'a format pe la 1814, de guvernul rus, care a adus pe coloni din principatul Varșoviei.

La 1827 se compunea din 142 familii de germani din Wurtemberg, Sacsonia, Prusia și Meclemburg, în număr de 352 barbați și 320 femei, locuînd în 138 case. Loc. au 137 grădini cu pomi și vii; 90 puțuri; 2 mori de vînt; 317 cai, 1761 vite mari 682 oi și proprietatea funciară de 8097 deseatinî pămînt. Astăzi satul are 280 case cu o pop.

de 2799 suflete. Vite mari 1478, oi 1200.

Berezlogi, sat, în jud. Orheiū, volosti Susleni, așezat într'un hîrtop din stînga a văiei Dri-ziniceî. Numărul caselor 81; biserică Sf. Mihail; vite mari cunute 172; populațiunea 804 sufl.

Berezoii, vale, formează hotarul dintre județul Chișinău și jud. Bender, pe toată întinderea sa, care este de 7,5 kil. Direcțiunea văiei: N. Se deschide în valea Bicului, din dreapta, la Mireni. Fundul văiei e acoperit cu pădure și are la mijloc înălțimea de 31 stinjenî de la n. mării.

Intr'un hîrtop din stînga se află așezată seliștea-fermă Stîncea, iar la gura văiei e seliștea fermă Chetrosul.

Beriasa, vale, în jud. Chișinău. Face parte din valea Grozești, și anume partea ce e la gura văiei. Are o lungime de 1 kil., cu direcțiunea spre V.

Berlinți (Vezi Slobozia-Berlinți).

Beseda, sat, în jud. Hotin, așezat pe șoseaua ce merge de la Lipcani la Scalenî, aproape de malul Prutului. Are 35 case, cu o populațiune de 678 suflete.

Beș-Chioz. (Vezi Copeni, în jud. Bender).

Beșalma, colonie bulgară, în jud. Bender, așezată în valea Ialpuhului-mare, pe partea dreaptă a văiei. Împrejurul satului sunt vii și mori de vînt. Face parte din volosti Comrat. Satul se compune din 299 case; o biserică cu hramul Sf. Gheorghe; școala elementară; populațiunea 2570 suflete. Coloniștii posedă turme de oi și 823 vite mari.

Pozițiunea geografică: 46°10' lat., 26°18' long. d. m. din Paris.

Beșeni, sătuc, în jud. Bălților, așezat pe anticlinalul de despărțire al basinelor Ciuluc de basinelor Cula, între satele Mindrești și Hirșișeni, din volostii Chișcăreni. Numărul caselor 27; populațiunea 343 suflete de locuitori, cari posedă pământ de împroprietărire 114 deseatină. Proprietarul Stîrcea are 1086 deseatină.

Beștamac, sat, în jud. Bender, volostii Cimișlia, așezat în valea pîriului Musa-Murza, la V. de Cimișlia. Numărul caselor 214; populațiunea 1123 suflete de țărani Romîni. Dealul din spre N. are înălțimea 79 stînj. d'asupra n. m., iar dealul din spre S. 76 stînj. d. n. m.

Bezeni, sat, jud. Soroca, în valea Ciinarului, între satele Cuinari și Izvoara, pe șoseaua, care leagă Soroca cu Bălți. Un eleșteu desparte satul de satul Izvoara, volostii Nădușita. Dealul din spre N.-V. are înălțimea 88 stînj. d'asupra n. m. Numărul caselor 68; vite mari 123; populațiunea 734 suflete.

Bezina sau Stanca, sat, în jud. Orhei, volostii Cobilca, așezat într'un hîrtop din stînga văieii Teleșului. Dealul de lingă sat are o înălțime 114 stînj. d'asupra n. m. Numărul caselor 59; populațiunea 350 suflete.

Bieli-Potoc, numit în limba rusă **Pîriul-Alb, ripă**, și **pîrii**, în jud. Hotin, în mijlocul marelui păduri dintre satul Calincăuț și satele Rjavintși și Ruhotin. Direcțiunea excavațiunei N.-V. Eșind din pădure, aproape de satul Rjavintși, atît ripa cît și pîriul, care curge în fundul ei,

sunt cunoscuți sub numele de Anuta. Lungimea rîului și a ripelor e de 25 kil., după harta st. maj. rus.

Biești, sat mare, în jud. Orhei. Face parte din volostii Chipercenti. E așezat în valea Capriceni, între satele Capriceni și Slobozia-Hodoroji. Pozițiunea geografică: 47°31' lat.; 26°30' long. Numărul caselor 263; biserica Sf. Nicolae; 4 mori de vînt; vii; grădini cu pomi; 428 vite mari; populațiunea 1578 țărani Romîni.

Bilavinți. (Vezi Hilovățul)

Biliceni, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Ciulucul-Mare, pe ambele țărături ale rîului Ciulucul-Mare, lingă șoseaua Orhei-Bălți. Pozițiunea geografică: 47°39' lat., 25°43' long. Face parte din volostii Slobozia-Bălți. Numărul caselor 196; populațiunea 790 suflete. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 1777 deseatină; proprietarii Osmolovski, 1662 deseatină; Catarji, 1662 deseatină. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Biliești, sat, în jud. Chișineu, volostii Sireț, așezat în valea Icheului. Pozițiunea geografică: 47°12'30" lat., 26°20' long., după meridianul din Paris. Populațiunea este de 131 capi de familie, toți țărani, Romîni, care posedă 1453½ deseatină pământ, atît cu livezi și vii, cît și cu arături și finete. Afară de acești țărani proprietari, mai există în sat și țărani împroprietăriți, cari posedă 112 deseatină pământ de împroprietărire și 91 deseatină drept dar de la fosta proprietăreasă a moșiei.

Bililicului (Valea-), vale, în jud. Izmail. Incepe de la S.-V.

de satul Pelenei-Moldovani și se deschide în valea Flămînda, din stînga. Are o lungime de peste 6 kil., cu direcțiunea spre S.

Bilova, vale, în jud. Orhei, în lungime de aproape 2 kil., cu direcțiunea spre S. Se deschide, din stînga, în valea Ichelui, aproape de satul Hirbovățul.

Bisericani, sat, în jud. Bălților, așezat pe malul Prutului, între satul Munteni și Chetriș. Face parte din volostii Bolotina. Pozițiunea geografică: 47°38' lat.; 24°58' long. de la m. din Paris. Sat de razeși, cari posedă razeșia de 331 deseatină. Are 93 case de gospodari. Razeșii păstrează hrîsovolul lui Ion Duca-Vodă din anul 1680, iscălit și de mitropolitul Dosoftei al Sucevei. Populațiunea 970 suflete; vite mari 232, oi 370.

Bicovățul, pîrii, în jud. Chișinău. Urmează în calea sa întreaga vale Bicovăț, primind din dreapta Pîriul-Morilor și din stînga pe Răcătăul. Lungimea 25 kil. Incepe aproape de punctul numit «La-Piatră».

Bicovățul (Valea-), vale, în jud. Chișinău. Incepe din pădurea dintre satele Ciorăști și Seliștea și merge întîiu în direcțiunea E., până la satul Lozova, de unde se întoarce spre N.-E., până la intrarea sa în valea Bicului. Are o lungime de 27 kil. Toate localitățile populate se află așezate pe partea dreaptă, și anume satul Dolna, înconjurat de pădure, Niclăușeni, Lozova, Vorniceni. Din stînga, valea se unește apoi cu valea Răcătăul, iar din dreapta cu Valea-Morilor. Coastele ei sunt acoperite cu păduri, vii și livezi. Anticlinalul dintre

Bicovăț și Cobac are 152,86 stînj. d'asupra n. m. la mijlocul său.

Bicoza. (Vezi Carlovca, jud. Acheriman).

Bicoza, vale, în jud. Acheriman. Are o lungime de 15 kil., cu direcțiunea S.-E. In vale se află satele Carlovca și Păpușoi.

Bicul, lac, în jud. Bender, la gura văieii Bicului, format din apele riului Bicul. Are 4 kil. lungime și un kil. lărgime. Pe malul din spre N. se află așezată ferma Catargi.

Bicul, riū, în jud. Chișinău. Izvoarele spre V. de satul Timiliuț și urmează în cursul său valea Bicului, până ce se varsă în Nistru. Acest riulet perde multă apă, prin heleștee și bălți, ce se află în valea Bicului. Formează un lac numit Bicul și primește din stînga pîriul Pojarna, iar din dreapta Bicovățul, Ișnovățul și pîriul Calinderu. Lungimea Bicului, din cauza cotiturilor ce face în cursul său, mai lungă de cît a văieii Bicul, este de aproape 150 kil. Albia și coastele parte sunt argiloase, parte nisip amestecat cu lut. Lîngă Chișinău, sub dealul Rîșca, are un izvor de Burcut.

Bicul, vale, în jud. Chișinău. Incepe spre V. de satul Timiliuț, la hotarul jud. Bălți cu jud. Chișinău, și merge spre S.-E., până la Nistru, în care se deschide la satul Gura-Bicului. Are o lungime de 130 kil. Din stînga primește văile: Pojarneii, Pitușca, valca Golești, Huba, Hulboaca, Chetrosa, Mirenii, Roșia, Cobușca și Rîșcanii; iar din dreapta: valea Bicovățului, Cojușneii, Iznovățului, Schinoseii, Berezoii,

Todireștii, Acrițoii, Jidosul și Giamîneii.

In valea Bicului, precum și în hîrtoapele ei, sunt următoarele sate pe dreapta: Neticienii, Pocaciu, Seliștia, Seliștia-Tuzora, Ponoșești-Nouii, Ciobanca, Ponoșești-Vechii, Corluceni, Stașeni, or. Chișinău, Sîngera, Schinoasa, Broasca-Nouă, Țințărenii, Bulboaca, Calfa; pe stînga: Timiliuții, Călărașii, tîrșoare și Tuzora, Roșcanii, Negreștii, Ghidighiș, Petricanii, Visterniceni, Rîșcanka, Bobuej, Broasca-Vechie, Chirca, Roșcanii și Galileștii. Coastele văieii de la Chișinău până în fundul ei sunt acoperite cu păduri, vii și livezi.

La începutul său, valca, pe coastele sale, are o înălțime de 182,40 stînj. de la n. m.; albia văieii la Chișinău are 20,67 st. d. n. m.; la Broasca-Vechie 11,5 st.; la Bulboaca 6,4 st. d. n. m. In ea se află trei heleștee, numeroase bălți, acoperite cu stufărie și aproape de gura văieii este lacul Bicul. Calea ferată Ungheii-Bender intră în această vale din valea Pojarna și o urmează în tot lungul ei până la lacul Bicul. La satul Chirca valea intră în jud. Bender.

Birlădeni, sat, în jud. Hotin, volosti Serușeni, așezat pe țărîmul drept al pîriului Ciuhur, la gura văieii Vasilina, între satele Palodia și Hrinăuții. Dealul din spre S.-V. are o înălțime de 109,5 stînj. d'asupra n. m. Are o biserică; 128 de case; școală elem. rusă. Vitele satului 283, oi 247. Populațiunea 1023 suflete țărani Romîni.

Birnova, sat, în jud. Hotin, volosti Chelminețul, așezat pe malul drept al Nistrului. Pozițiunea geografică: 48°30' lat.; 24°18' long. Numărul caselor 298;

biserică; grădini; vitele satului 493 capete; populațiunea 1897 suflete de Romîni și Ruteni. Satul se mai numește și Birnova-d.-s.

Birnova, vale, țărani zic *ripă*, în jud. Hotin, la V. de satul Moșinețul. Incepe de la E. de satul Părcăuțul și intră în matca Nistrului. Lungimea 3,5 kil., cu direcțiunea spre N.

Birnova, stație-de-dr.-d.-f., în jud. Soroca, pe linia Ocnița-Jmerinca, la 11 kil. de tîrșorul Ocnița și la 26 kil. de la Mohileii din Podolia.

Birnova-de-jos, sat mare, în jud. Soroca, așezat pe șoseaua dintre tîrșorul Securenii și Otacii, aproape de linia căii ferate Ocnița-Jmerinca, la 3 kil. de stația căii ferate Birnova. De la Jmerinca 134 verste, iar de la Noua-Suliță 139 verste. Numărul caselor 352; biserică; grădini; 6 mori de vînt; școală de Zemstvo cu o clasă; 418 cai, 260 vite mari; populațiunea 1750 suflete.

Birnulea, numită de Ruși și Bernul, vale, în jud. Soroca; intră din partea stîngă în valea Firșeșca. Direcțiunea spre E.; lungimea 2 kil.

Bitca, lac, în jud. Bender, în valea Nistrului, la N.-E. de lacul Brîulița.

Bizdica, sat, în jud. Chișineu, așezat în valea Trestinului, aproape de începutul ei. Face parte din volosti Boldureștii. Este înconjurat de păduri. Dealul dintre Boldureștii și Bizdica are 180 stînjeni înălțime după m. din Paris. Situațiunea geografică a dealului este de 47°7'

lat.; 25°47' long. d. m. din Paris. Satul se compune din 30 case. Șase familii de țărani Romîni posedă 56 deseatină pămînt cumpărat, iar alte 24 familii au 167¹/₄ deseatină pămînt cumpărat în deobște.

Bladnic, *vale* și *pirîu*, care încep la poalele dealului Măgura, spre E. de satul Ciolaceucă și merg spre S., până la Prut, între satul Zaharancea și Brana. Lungimea văii este de 27,7 kil., iar a pirîului de 35 kil. În valea Bladnicului sunt satele: Nihorenii, Grăsenii și Ciolac, iar într'un hîrtop al văiei satul Zăzulenii. De apele pirîului Bladnic sunt alimentate 5 heleştee; în pirîu, cam la 2 kil. de Prut, se varsă pirîul Șoltoii.

Blagodati, *cîtm*, în jud. Bender, așezat în valea Cohlînicului, aproape de satul Hradiște. Are 22 case, cu o populație de 122 suflete.

Bleşcenouți. (Vezi Bleșinăuți).

Bleşinăuți, Rușii pronunță și scriu **Bleşcenouți**, *sat*, în jud. Bălți, volosti Zabriceni. Are peste 129 case de țărani Romîni, care posedă 523 deseatină pămînt, iar proprietarul, D. Solomon, are aci 466 deseatină. Vite m. c. 230; oi 300; cai 47.

Blindești, *sat*, în jud. Bălți, pe malul Prutului, spre dreapta de șoseaua Sculenii-Cornești. Face parte din volosti Sculenii. Numărul caselor 60; populația 873 suflete. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 428 deseatină, iar proprietara, Adela Borisoff, are 599 deseatină. Sunt vii și grădini cu pomi.

Boarului (Lacul-), *lac*, în jud.

Izmail, în valea Prutului, la V. de satul Zărnești.

Bobei, *sat* tătăresc, dispărut la 1813. Așezat în valea Bobei. Pămînturile satului au fost dăruite de împăratul Nicolae I, la 1827, principesei Maria Șutu.

Bobeca, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Lăpușna, așezat în valea Cohlînicului, la gura văiei Frunza, între satul Drăgășani-Vechii (rușii pronunță Stărie-Drăgușan) și satul Dalnoveții. Pozițiunea geografică: 46°58'30" lat., și 26°8' long. d. merid. din Paris. Populația, romină, de 878 suflete. Sunt 83 case de gospodari, toți răzeși, cari posedă, atît aci cît și la Drăgășani-Vechii și Noi, 336¹/₂ deseatină pămînt.

Bocana, *sat* mare, în jud. Bălți, așezat într'un hîrtop al văiei prin care curge Gîrla-mare. Lîngă sat este un eleșteu. Satul face parte din volosti Cornești. Numărul caselor 183; populația 1224 suflete de țărani, cari posedă 1355 deseatină pămînt. Sunt vii și livezi cu pomi.

Bocanșa, *hîrtop*, în jud. Bender, așezat la N.-V. de tîrgșorul Petrouca. Are o lungime de 6 kil. Se deschide din valea Cîaha, din dreapta, la N. de Petrouca.

Bocșa, *sat* de răzeși, în județul Bălți, aproape de șoseaua Bălți-Sculenii. Face parte din volosti Sculenii. Numărul caselor 58; populația 980 suflete. Răzeșii posedă o răzeșie de 574 deseatină. Sunt vii și livezi cu pomi. Proprietarul, D. Bantîș, are aci o moșie, care împreună cu un petec din Miclușa și Cozăcenii, fac 400 deseatină pămînt.

Bocșani, *sat*, în jud. Soroca, vo-

losti Bodiceni, așezat pe coasta unui deal, de-asupra Boloatei. Înălțimea dealului este de 165,2 stînj. de-asupra n. m. Numărul caselor 219; biserică; școală elementară rusească; vitele satului 310 capete; populația 1092 suflete de romîni; prisaci la 1896, 468 stupi și la 1900, 50 stupi.

Bodești, *sat*, în jud. Soroca, volosti Cotinjenii, în valea Gîrlești, spre S.-V. de satul Cotinjenii-Marii. Satul se unește aproape cu satele Garsuțcanii și Pogornia. Numărul caselor 71; populația 860 suflete.

Bodul, *lac*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la S.-V. de satul Țiganca. Are forma neregulată și este înconjurat cu mlaștină.

Bogdanovca, *sat*, în jud. Bender, așezat în valea Cunducului, pe partea dreaptă. La N.-E. de sat se află odaia Curic. Face parte din volosti Cimișlia. Populația 886 suflete cu 137 case.

Bogdanovca. (Vezi Andrușca-de-jos, în jud. Izmail).

Bogdănești. (Vezi Brana, din jnd. Bălți).

Bogdănești, *sat*, în jud. Hotin, pe malul Prutului, spre S. de satul Beseda. Face parte din volosti Edința. Numărul caselor 42; populația 250 suflete de țărani Romîni.

Bogheni, *sat*, în jud. Bălți, așezat pe anticlinalul dintre basînul Culei și riulețul Pojarna. Face parte din volosti Cornești. Numărul caselor 127; populația 1283 suflete; răzeșii posedă pămînt 680 deseatină de arătură pădure, vii și grădini cu pomi. Răzeșul Cuhîlu are o moșie de

176 deseatină; proprietarul, 572 deseatină.

Boghiceni, sat, în jud. Chișinău, volosti Bujora, așezat în valea Călmățui. Pozițiunea geografică: 46°57' lat.; 26° long. d. m. din Paris. Satul are 232 case; o biserică cu hramul Sf. Mihail; o școală elementară cu o instituție și unde se învață numai rusește. Loc. sunt țărani Români, cari posedă pământ de improprietărire 1452 deseatină, iar proprietarii, Leonard Petru și Olga, au 2158 deseatină.

Boghita, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, la V. de satul Cucoară. Are o lungime de peste 2 kil.

Bogorodicina, saū cum numesc Rușii **Țaricenca - Nijniaea** (Țaricenca-d.-j.), **sat**, în jud. Acherman, pe malul pârului Caplani. Face parte din volosti Ivanouca-Rusească. Numărul caselor 145; populațiunea 998 suflete; biserică; școală elementară. Țăranii posedă câte 5 deseatină pământ de arătură și câte 5 de finețe și pășuni.

Bogzești, sat, în jud. Orheiū, volosti Telenești, așezat în mijlocul pădurilor. Are multe vii și livezi. Lângă sat trece șoseaua vecinală dintre Țiberica și Orheiū. Numărul caselor 120; populațiunea 825 suflete; biserică; vitele satului 1987 capete.

Boiani saū Boiancă, cătun, în jud. Soroca, așezat în valea Cuboltei. Are 12 case de țărani Români. Face parte din volosti Nădușita.

Boilești, vale, în jud. Bălți. Incepe de la S. de satul Răzina-Vechie; merge spre S.-V. și dă

la satul Dănuțeni, moșia de baștină a familiei Muruzzi, în Prut. Lungimea văiei e de 7,5 kil.

Boiucani, suburbie (predmestie rusește), astăzi a orașului Chișineu, situată spre S. de capitala Basarabiei. Este înconjurată cu vii și grădini cu pomi fructiferi. Locuitorii sunt Români. Chrisovul lui Constantin Movilă de la 1608 (7116) August 20, dat lui Toader, fiul lui Tudoran, pentru stăpânirea satului **Букани что нарккк на крук** (Bucani, ce se află pe riul Bicu), pomenește numai despre existența acestui sat, fără a pomeni ceva despre tirgșorul Chișineu. Un alt chrisov, tot al lui Constantin Movilă de la 1609 (7117) Octombrie 5, întărește stăpânirea asupra Boiucani **8 колѣ лопуноа на крук** tot lui Toader fiul lui Tudoran. După zăpisul postelnicesei Mariei Chirița din anul 1620 (7128) Aprilie 28, se arată că Maria Chirița, văduva lui Chirița Dumitrașcu Paleolog, postelnicul (care a murit în Polonia), a venit în țară și a dăruit moșia sa Boiucani, din ținutul Lăpușnei, sf. mănăstiri din Ierusalim. Chrisovul, scris în limba sîrbă, al lui Gaspar-Vodă din anul 1620, întărește dania Mariei Chirița, numind'o **крук-рурк** (princesă).

Bolcian, saū Leonești, sat, în jud. Chișinău, volosti Lăpușna, așezat într-o vale ce se deschide din stînga, în valea Lăpușnei. Imprejurul satului sunt multe vii. Pozițiunea geografică: 46°50' lat.; 26°4' long. d. m. din Paris. Satul are 140 case, locuite de români. Se împarte în Bolcean saū Bolceni-d.-s. și Bolceni-d.-j. Această moșie aparține boerului Gheorghe V. Stroescu, care posedă aci 1434 deseatină

pământ, Țăranii la Bolcean-d.-s. aū pământ de improprietărire 147¹/₂ deseatină, iar țăranii din Bolceni-d.-j. aū 171¹/₂ deseatină. Are o școală de stat cu o clasă.

Boldurești, sat, în jud. Chișinău, în valea Boldureștilor, pe partea stîngă. Este centru administrativ al volostei (ocol) Boldureștilor. Pozițiunea geografică: 47°08' lat., 25°44' long. d. m. din Paris. Dealul dintre Boldurești și Bălănești are înălțimea de 114 stînj. de la nivelul mării. Satul se compune din 263 case de țărani Români, cari posedă pământ de improprietărire 1744 deseatină, iar proprietarii, boerii Smaranda Casso, Ileana și Gheorghe Bantiș, aū 2342 deseatină. Satul are o școală de stat cu o clasă, unde se învață numai rusește.

Bulgaria-Nouă, colonie de bulgari, în jud. Acherman, așezată pe coasta stîngă a văiei Ialpuhului. La S. de colonie, lîngă linia căii ferate, e un puț artezian. Face parte din volosti Cubei. Satul are 35 case, cu o populațiune de 521 suflete.

Bolgrad, oraș, în jud. Izmail. Pozițiunea geografică: 45°40' lat. de la N. și 1°51' long. de la V. după meridianul de la Pulcov. Este așezat lîngă lacul Ialpuh, acolo unde riulețul Ialpuh își revarsă apele în lac. Distanța de la Chișinău, capitala Basarabiei, 202 verste; de la Izmail, 40 verste, și 7 verste de la stația căii ferate Bender-Reni, numită Valul-lui-Traian. Pe malul lacului, orașul posedă un superb parc.

Pop. orașului, după recens. din anul 1902, este de 13,700 locuitori. Suprafața pământului

ce aparține orașului este de 11,369 deseatină, din care orașul propriu zis 400 deseatină, iar grădini și vii 300 deseatină.

În aceste locuri, nu departe de actualul oraș, la începutul secol. întâi după Chr., ipoteza unor istorici pretinde că a existat vechea cetate dacă Tannota; tot pe aci așează unii orașul roman Paloda.

Pe la isprăvitul domniei Turcilor, pe aceste locuri a existat târgșorul Tabac. Orașul Bolgrad însă a fost întemeiat de-abia pe la 1806—1818 de către niște coloniști bulgari, fugiți din Turcia; pe la 1821, târgșorul întemeiat a fost numit Bolgrad și a devenit reședința comitetului emigranților Bulgari, ademeniți de Rusia de a se așeza în aceste locuri.

La 1856, Bolgradul a trecut iarăși la România și atunci a devenit reședința de jud. Apoi de la 1878 a fost, după tratatul de la Berlin, reocupat de Rusia. Astăzi el face parte din jud. Izmail; a pierdut toate instituțiile sale de odinioară, și chiar liceul său bulgar, desub domnia României, este trasformat în liceu rus. Afară de această școală secundară, pentru rusificarea mai grabnică a Bulgarilor, guvernul rus a mai înființat acolo un gimnaziu de fete și unul de băieți. În Bolgrad mai există și o bancă colonială, instituție specială a orașului.

Din edificii, orașul posedă o minunată catedrală, zidită pe la 1833, și două obeliscuri, înălțate de un Bulgar în onoarea unui împărat al Rusiei.

Imprejurul orașului sunt 285 grădini cu zarzavat și 1,575 grădini cu pomi și vii.

Orașul posedă 3 mori cu aburi, 2 cu cai și 51 de vânt; două boiangerii; o cherestegie; 4 pie-

trării; 4 cărămidării; 5 tăbăcării; 3 fabrici de apă gazoasă, care toate dau un venit anual de 37.800 ruble. Comerțul posedă la Bolgrad 285 prăvălii, cu venit anual (1901) de 1,318,400 ruble.

Boloata, riuleț, în jud. Soroca. Are izvoarele sale în hârtoapele din fundul văieii cu același nume și curge în valea Boloata până la revărsarea sa în râul Căinari. Numeroase pârâiașe se varsă în acest riuleț, curgând de prin hârtoape, ce se deschid în valea Boloatei. În timpul primăverii, volumul apelor e mare și atunci riulețul se revarsă.

Boloata, vale, în jud. Soroca. Incepe prin niște hârtoape de lângă satul Visoca și satul Teleșeuca, merge spre Est, până la meridianul Dărcăuților, de aci se îndreaptă spre S., până ajunge la satul Voroncoveni; apoi schimbă direcțiunea în S.-E., până la satul Hristeni; de aci iar merge spre S., până aproape de valea Căinari, de lângă satul Căinari-Vechi. Înălțimea locului are 150 st. d. a. n. m. În această vale nu există nici un sat. În Boloata se deschide Valea-Mare, din stînga. Funduleii e adînc, coastele abrupte, avînd înălțimea de peste 165 st. d. a. n. m. (lîngă Bocșani). Lungimea văii e de 40 kil., după harta st. maj. rus. În valea Boloata se află ferma Brînza și mai multe odăi.

Bolohani, vale, în jud. Orhei. Se deschide lîngă satul Lalova, în valea Nistrului. Are o lungime de 5 kil. cu direcțiunea S.-E.

Bolohani, sat, în jud. Orhei, volosti Susleni, așezat în valea Bolohani, pe drumul vecinal dintre Orhei și Chișinău. Numărul

caselor 89; populațiunea 486 suflete.

Bolohani, vale, în jud. Orhei. Are o lung. de peste 7 kil., după harta st. maj. rus. Se îndreaptă spre S., trecînd pe lîngă satul Bolohani, și priimînd din dreapta valea Baghia. Se deschide în valea Răutului, lîngă satul Poharniceni. În fundul văieii curge pîr. Bolohan, care se varsă în Răut.

Bolotina, baltă, în jud. Bălți, în valea Prutului, la V. de satul Bolotina. Numele derivă de la cuvîntul slav «Boloto» mlaștină, baltă. Lungimea bălții este de 9 kil., iar lățimea de abia 10 metri. E alimentată de apele Prutului și ale riulețului Camenca.

Bolotina, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Prutului, pe riulețul Țiganca, tocmai la gura văieii Camenca, pe șoseaua care duce de la Lipcani spre Sculeni. Pozițiunea geografică: 47°42' lat., 25° long. d. m. din Paris. Valea Prutului în aceste locuri are înălțimea de abia de 27 stînj. d. n. m. Pe partea din spre S. se află cătunul Munteni. Satul Bolotina este centru volostei (ocolul) cu același nume. Numărul caselor 251; populațiunea 2855 suflete de țărani Romîni, cari posedă pămînt de împrumietărire 1615 deseatină, iar proprietarul, A. Bodescu, are, aci și la Tomești, o moșie de peste 4255 deseatină. Satul are o școală elementară bisericească, unde se învață numai rusește.

Bolțan, vale, în jud. Chișineu. Are o lungime de 3,7 kil., cu direcțiunea sudică. Intră în valea Tohatinului.

Bolțun, sau Bolțunești, sat, în

jud. Chișineu, volosti Bujora, așezat în valea Lapușnei, aproape de gura Mirzoiului. Pozițiunea geografică: 47°2' lat.; 25°57'30" long. Dealul de la E. are o înălțime de 123,57 stînj. de la n. m. Are 102 case locuite de țărani Romîni, care posedă pămînt de împroprietărire 591¹/₄ deseatină, iar proprietarul, Macariu Stepanoff, posedă drept zestrea soției sale născută, Chondrea, 1,184 deseatină. Vitele satului 270, ale proprietarului 104.

Bomaz, sat de Tătari și Turci, în jud. Bender, care a existat pe la 1674 pe malul rîulețului Calinder, aproape de izvoarele sale.

Boraghina, vale, în jud. Izmail, în lungime de aproape 11 kil., cu direcțiunea S.-V. Se deschide în valea Prutului, la S. de satul Manta. La gura sa e acoperită cu vii. În fundul văiei curge pîriiașul Boraghina, care se scurge în Prut.

Borceac, sat, în jud. Izmail, în valea Borceac. Are 72 case; populațiunea 517 suflete de țărani Romîni; vite mari 152, cai 48, oi 270.

Borceac, vale, în jud. Izmail. Are o lungime de aproape 10 kil., cu direcțiunea spre S.-E. Se deschide în valea Ialpujelului, aproape de gură. În vale se află așezat satul Borceac.

Bordei (Localitatea), localitate, în jud. Hotin, pe șoseaua care merge spre Săcurenii și Lipcanii, aproape de Ocniița și tirgșorul Săcurenii, lângă calea ferată Ocniița-Noua-Sulița, la hotarul jud. Hotin și Soroca.

Bordeiului (Valea-), vale, în

jud. Bălți. Incepe din pădurea Edinței; merge în direcțiunea S. E., până în valea Ciugurului. Lungimea 5,5 kil.

Borisouca, sat, în jud. Bender, așezat pe șoseaua dintre Bender spre Chișinău, la un kil. de orașul Bender, spre N.-V. Face parte din volosti Varnița. Împrejurul satului sunt multe vii și grădini cu pomi. Populațiunea: 960 țărani romîni și cîte-va familii de Ruteni, loc. în 73 case. Țăranii se ocupă și cu cărăușeria.

Borodino. (Vezi Saca).

Borodniceni, sau Cenușa, sat, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat pe malul stîng al Răutuului, între satele Gindești și Țira. Numărul caselor 68; vitele satului 108; populațiunea 791 suflete.

Boroseni, sat, în jud. Soroca. Așezat între satele Braicau și Plopul. Face parte din volosti Arionești. Numărul caselor 50; populațiunea 378 suflete; vite mari 72.

Boroseni-Nouă, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Camenca. Face parte din volosti Copăceanca. Pozițiunea geografică: 47°59' lat., înălțimea locului 102 stînj. de-asupra nivelului mării. Numărul caselor 151; o biserică cu hramul Sf. Nicolae; populațiunea 1270 suflete. Țăranii posedă 1017 deseatină iar proprietarii: Rișcan, 724 deseatină; Ciolac, 2088 deseatină; Wasilescki, 650 deseatină. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Boroseni-Vechi, sătuc, în jud. Bălți, așezat într'un hîrtop din fundul văiei Copăceanca; se mai numește și Boroșeni. La

N.-V. de sătuc dealul are o înălțime de 119,27 stînj. de-asupra n. m. Are 17 case de țărani, cu 42 suflete. Proprietarii: Ec. Iamandi are 700 deseatină; Vasile Iamandi, 700 deseatină. Țăranii n'au aci pămînt.

Borosești. (Vezi Macarești).

Borști. (Vezi Borșthal, în jud. Acherman).

Borșthal, se mai numește și Malo-Ialoslovățu, al 2-lea sau Borști, *colonie* germană, în jud. Acherman, așezată în valea Chirghij-Mic (Malii-Chirghiz), pe ambele țărături ale pîriului din acea vale. Face parte din volosti Malo-Iaroslavăț. Pozițiunea geografică: 46°10' lat., 26°45' long., d. m. din Paris. Colonia s'a întemeiat la 1822, formîndu-se din germanii din Wurtemberg și o familie polonă, în total 71 familii (253 bărbați, 215 femei), cari au primit cîte 60 deseatină pămînt de cap de familie. Actualul sat numără 183 case; 39 puțuri; 4 mori de vînt; 102 vii și grădini cu pomi, 337 cai, 2251 vite mari.

Borta, vale, în jud. Chișinău, în lungime de 3,5 kil. Este paralela văiei Boșcanii și se deschide în valea Lăpușna, ceva mai la vale de valea Boșcanii. La începutul său înălțimea coastelor este de 110,51 stînj. d. n. mării.

Borzeștilor (Valea-), vale, în jud. Izmail. Incepe de lângă satul Cocealia și merge în direcțiunea S.-S.-E., până la satul Cîrlan, unde se unește cu valea Șamailii și se deschide în valea Ialpujelului, din dreapta. În vale se află satul Vișneuca și odăia Borzești. Lungimea văiei e de aproape 20 kil.

Boșcani, *vale* mică, în județul Chișinău, în lungime de 5 kil. Se deschide în valea Lăpușnei, din dreapta, lângă satul Sofică, între două heleștee. Are direcțiunea S.-E.

Boșcani, *sat*, în jud. Orhei, volostii Hîrtop, așezat în stînga văieii Ichelui. Numărul caselor 151; biserica Sf. Mihail; 5 mori de vînt, vii și grădini cu pomi; populațiunea 1020 de suflete.

Botei (Valea-), *vale*, în jud. Bender, în lungime de 7,5 kil. Merge spre S. și se deschide în valea Ciaha, la tîrgșorul Petrouca, din stînga. La început are înălțimea de 57,7 stînj. d. n. m.

Botna, *vale*, în jud. Chișineu. La începutul său este formată din două văi: Valea Horodca și Valea-Buda. Aci poartă numele de Valea-Volcinețul și merge până la satele Vașieni și Mănuilești. De la aceste sate, foarte apropiate unul de altul și până la Nistru, valea poartă numele de Valea-Botnei. Lungimea ei de la satul Mănuilești și până la satul Chircăești, este de 90 kil. Direcțiunea de la Mănuilești până la Opacea este S.-E., iar de la Opacea până la Nistru, N.-E. În valea Botnei sunt așezate satele: Mănuilești, Rusăști-Noi, Hîrla, Zîmbreni, Găurenii, Horiști, Gangura, Opacea, Zaim, tîrgul Caușani-Noi, satul Caușani-Vechi și Fintina-Mascul. În hîrtoapele văieii din stînga sunt așezate satele: Rusești-Vechi, Pojareni, Bărdari, Costești, Sălcuța, Cîrnățeni și Plop-Ștubei; din dreapta valea Botna primește gurile văilor: Lișina, Botnișoara, Căinari, Opărita, iar din stînga văile: Zîmbrenilor, Puhoi, Cașcalia, Scroafa, Roata, Larga, Scurta, Băccialiea, Car-

toșnița, Perdani, Ursoaia, Tanatari și Valea-Mare. Până la satul Hîrla, coastele văieii Botna sunt acoperite cu păduri. Fundul văieii la satul Zîmbreni are o înălțime de 32 stînj. d. n. m.; la Gangură, înălțimea este de 19 stînj.; la Valul lui-Traian, 10,5 stînj. și la stația Caușani, 3,4 stînj. d. n. m. În valea Botnei se mai află așezate seliștele-ferme Iechiū și Țona, precum și stațiunile căii ferate Bender-Reni, anume Căinari, Zaim și Caușani. Dealurile văieii de la Gangură până la satul Sălcuța sunt presărate cu movile numite de arheologii ruși movile schite. De la Sălcuța în jos valea are multe mlaștine, iar la gura ei un lac. Între satul Sălcuța și gura văieii Roata valea Botnei este tăiată de Valul-lui-Traian, care, la Caușani, din nou intră în vale perzîndu-se apoi în mlaștinele văieii. Aproape de satul Rizeni, valea Botnei intră în județul Bender, ieșind din județul Chișineu.

Botna, *riuleț*, în jud. Chișineu și Bender. Curge în fundul văieii Botna. Izvoarește din pădurile mînăstireii Chiprieni și anume din acele ce acoper văile Horodca și Buda. Din păduri riulețul ieșe în valea Volcinețul, din care apoi intră în valea Botnei, iar d'aci curge în fundul văieii Nistrului revărsîndu-și apele în lacul Voevodina, prin brațul răsăritean, iar brațul apusean al riulețului se perde în mlaștinele văieii Nistrului, dintre satul Hadjimus și riul Nistru. În cursul său Botna udă satele: Horodca, Ulma, Vășieni, Mănuilești, Rusești-Noi, Hîrla, Zîmbreni, Găurenii, Horiști, Gangura, Zaim, tîrgul Caușani-Noi și Chițcani. Între satul Fintina-Mascul și satul Chircăești, formează un lac mare de 3,5

kil. lungime și 1,5 kil. lărgime. Lungimea totală a riulețului Botna, din cauza cotiturilor ce face în cursul său, este aproximativ de 220 kil.

Botnișoara, *pirîu*, curge prin jud. Bender și Chișineu; izvoarește din pădurea din fundul văieii Botnișoara; urmează în cursul său această vale până ce se revărsă în riulețul Botna.

Botnișoara, *vale*, în jud. Chișineu, în lungime de 25 kil., cu direcțiunea E.-S.-E. La V. de satul Gangura se deschide în valea Botnei din dreapta, în jud. Bender, în care intră de la satul Răzenii. În Botnișoara sunt așezate satele: Molești, Răzenii, și seliștele-ferme Cihirleni și Strîmbana. Din dreapta, cu valea se unesc: valea Chinichiș-Marc și Rostieni. Fundul văieii e acoperit cu pădurea dintre satele Bazani și Hansca.

Boului (Valea-), *vale*, în jud. Bender. Are o lungime de 7,5 kil., cu direcțiunea spre S. Se deschide din dreapta în valea Tocuz.

Bourului (Valea-), *vale*, în jud. Bălți. Incepe în jud. Soroca, pe moșia satului Frasin, și merge în direcțiunea S.-E., până în valea Răutului, trecînd pe la S. de satul Baraboii. Lungimea totală a văieii după harta st. maj. rus e de peste 20 kil. La începutul ei înălțimea e de 117 stînj. de la n. m. Fundul la gura văieii are 60,8 stînj. Lîngă ferma Pohor intră în jud. Bălților. În vale se află trei heleștee, și în ea intră valea Cugușeni, iar lîngă Baraboii, din dreapta, valea Enclău.

Bozieni, *sat*, în jud. Chișineu,

volosti Hancești, așezat în valea Cunducului, între târgșorul Gura-Galbina și târgșorul Hăncești. Dealul de la N. (N.-V.) are o înălțime de 106,4 stînj de la n. m. Satul are 101 case de țărani Romîni, cari posedă pămînt de împroprietărire 769 $\frac{1}{2}$ deseatină, iar proprietarul, boierul M. M. Catacazi, 2290 deseatină.

Bozul, *vale*, în jud. Izmail, în lungime de peste 7 kil., cu direcțiunea S. Se deschide din stînga în valea Ungura. La mijloc e tăiată de Valul-lui-Traian-d.-j. La începutul văieii se află o movilă «mojila Gilac».

Braicăul, rusește **Braicov**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Otaci (Atachi), așezat într'un hîrtop din valea între satele Moreni și Sudarca. Dealul din spre N. are 126 stînj. d'asupra n. m. Biserică; vitele satului 560 capete; populațiunea 828 suflete.

Braicăul, *vale*, în jud. Soroca. Incepe la N. de satul Braicăul și merge în direcțiunea S.-E., până în valea Căinarului. Lungimea văieii după harta st. maj. rus e de 8 kil. Pe partea dreaptă se află satul Braicăul, iar întreaga coastă dreaptă e acoperită cu pădure.

Brailăul, *sat*, în jud. Chișineu, volosti Ialoveni, așezat în valea Ișnovățului, între satele Ialoveni și Bacioi. Dealul de la S. are înălțimea 77,2 stînj de la n. m. Rușii numesc acest sat Braila, iar populațiunea romînă autoctonă 'i zice Brailau și Negrești. Satul are 73 case de răzeși, cari posedă 56 deseatină pămînt; proprietarii: Sofia Mandro (nobilă) 251 $\frac{1}{2}$ deseatină; comerciantul Andrei Nazarov, 159 deseatină; comerciantul Gh.

Balan, 108 $\frac{1}{2}$ deseatină; Theodor Semigradoff, 733 deseatină la Brailău, și la Negrești, 120 $\frac{1}{2}$ deseatină; văduva Bostan, 34 deseatină.

Brana sau Bogdănești, *sătuc*, în jud. Bălți, așezat la gura pîr. Bladnic, pe malul Prutului, la un kil. spre S. de satul Semenă. Face parte din volosti Ungheni. Numărul caselor 10; populațiunea 75 suflete. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 48 deseatină; proprietarul Tufescu are 510 deseatină.

Bravicea, *sat*, în jud. Orheiü, centrul volostei cu același nume, așezat într'un hîrtop din dreapta văieii Cula. E înconjurat de vii și despărțit de satul Sosenă printr'o pădure. Dealul din spre S.-E. are înălțimea 150,16 stînj. de-asupra n. m. d. har. st. maj. rus. Pozițiunea geografică: 47 $^{\circ}$ 21' lat., 2 $^{\circ}$ 6' long. Are 636 case; biserica Sf. Mihail; școală elem. rusească; spital; vite mari ale satului 890 capete; populațiunea 3835 suflete.

Bravicea, *sat*, în jud. Orheiul, volosti Cioculteni, așezat în valea Răutului, pe partea stîngă. Numărul caselor 90; populațiunea 964 suflete.

Brănești, *sat*, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, între satele Răteni și Avrameni (punct vamal). Poartă și numele de Butești-Stovro; aparține volostei Bolotina. Numărul caselor 85; populațiunea răzeși Romîni în număr de 925, cari posedă 604 deseatină. Sunt vii și grădini fructifere. Rezeșii se ocupă și cu căraușeria spre Avramești.

Brănești, *sat*, în jud. Orheiü, volosti Hirtap, așezat în valea

Ivanca, pe șoseaua ce merge de la Criuleni spre Orheiü. Dealul din spre S. are înălțimea 180 stînj. d'asupra n. m. d. h. st. maj. rus. Numărul caselor 61; populațiunea 898 suflete.

Brătuleanca, *vale*, în jud. Chișineu. Incepe aproape de la satul Rădeni și merge ținîndu-se de meridianul acestui sat până în valea Prutului, în care se înfundă ceva mai sus de satul Măcărești. Poporu însă dă acest nume numai porțiunii dintre iazul Custura în jos, adică văieii pe o întindere de 19 kil., iar în sus pe o lungime de 6 kil. valea nu poartă de loc nume de Brătuleanca. De la Custura în jos, pe vale, sunt 4 heleștee, din care cel de lîngă satul Brătuleni este destul de mare. În valea Brătuleanca mai sunt satele: Sabanii și Brătuleni.

Brătuleni, rușii pronunță **Brătuleani** *sat*, în jud. Chișineu, volosti (ocolul) Boldureștilor, așezat în valea Brătuleanca. Pozițiunea geografică: 47 $^{\circ}$ 8'30" lat., 25 $^{\circ}$ 39' long. d. m. din Paris. Lîngă sat se află un heleșteu mare. Satul se compune din 99 case de țărani Romîni, cari posedă pămînt de împroprietărire 266 deseatină; proprietarii satului sunt: d-na Smaranda Cassu, care are atît aci cît și la Mirești, Negrești și Horești, 705 deseatină, iar boierul Mihail Th. Suruceanu, tot acolo, 1470 deseatină, pămînt. Are o școală elementară cu o clasă, unde se învață numai rusește.

Brătușeni, *cătun*, în jud. Bălți, volosti Zăbricenă, așezat pe malul stîng al pîr. Ciuhur. Are 6 case.

Brătușeni, rușii pronunță **Brătușani**, *sat* mare, în jud. Bălți,

ășezat între satul Cupcina și satul Stolniceni-de-jos. Înălțimea locului după harta stat. maj. rus e de 66 stînj. de-asupra n. m. Aparține volostei Zăbriceni. Numărul caselor 297; biserică, cu hramul Sf. Petru și Pavel; populațiunea 1893 suflete. Țăranii posedă pămînt de improprietărire 1268 deseatină. Sunt vii și grădini numeroase. Proprietarii: D-na Aleinicoff are aci 597 deseatină; P. Cuzminski, 1072 deseatină; D-na Dobrograeva, 704 deseatină; N. Hafencu, 243 deseatină; Ana Cuzminski, 243 deseatină; Ecaterina Hafencu, 243 des. și Elena Hafencu, 243 des. Satul posedă o școală elementară unde se învață numai rusește.

Brezoaia, sat, în jud. Bender, ășezat în valea cu același nume, tocmai la hotarul județelor Bender și Acherman. Impejurul satului sunt multe grădini cu pomi și vii. Locuitorii, țărani romîni, în număr de 1728 suflete, au 214 case. Satul face parte din volosti Caușani Noî.

Brezoaia, vale, în jud. Acherman. Incepe la N. de satul Brezoaia, din jud. Bender, și merge la S.-E. până aproape de valea Sărata, în care se deschide din dreapta, la S.-E. de satul Alexandrovca. În vale se află ășezat un singur sat, Brezoaia. Lungimea văieii e de 18 kil.

Brianova, sat, în jud. Orheiul, volosti Isacova, ășezat în valea Răutului, la N. de gura văieii Cula. Dealul de la V. are înălțimea 93,20 stînj. de-asupra n. m. Numărul caselor 79; biserică; vitele satului 320 capete; populațiunea 768 suflete.

Bribari, lac mic, în jud. Izmail, în valea Prutului, la S.-E. de

lacul Mlădițelul-Mare, între gîrlele Sursa și Balas.

Briceni, rușii scriu Briceni, tirg, în jud. Hotin, centru volostei cu același nume, ășezat pe riulețul Lopatnic. Are două șosele, una până la Glinaia de 18 verste. Bulboca Mohileu și spre Lipcani; a doua de la Rosașeni spre Hotin. Pozițiunea geografică: 48°21' lat., 24°45' long., d. m. din Paris. Numărul caselor 892; biserică; sinagogă; o școală de fete și una de băieți cu 2 clase, frecventate de 112 elevi, și 73 eleve; vite mari 284, cai 420; populațiunea 2553 Evrei și 1127 creștini, Romîni, Ruși și Ruteni, cari locuiesc mahalale.

Briceni, sat, în jud. Soroca, volosti Ocaci, ășezat în fundul văieii. Dealul din spre S. are o înălțime de 130,27 stînj. de-asupra n. m. după hart. st. maj. rus. Biserică; școală rurală cu o clasă; vite 414; populațiunea 1849 suflete țărani Romîni.

Bricenilor (Valea-), vale, în jud. Soroca. Incepe de la satul Briceni și merge în direcțiunea S.-E., până la valea Cainarului, în care se deschide din partea dreaptă, la E. de satul Sudarca. În fundul văieii este satul Briceni. Albia văieii la Briceni e de 97,9 stînj. de la n. m., iar lungimea de 9 kil.

Briciova, colonie evreiască, în jud. Soroca, întemeiată de guvernul rus pe la 1859 din evreii aduși din guvernăia Ecaterinoslav. Se află ășezată între satele rominești Ghizdita și Baraboî. Face parte din volosti Tîrnova. Numărul caselor 126; populațiunea 799 suflete.

Brien, colonie germano-polonă, în

jud. Acherman, volosti Artiză ășezată la poalele unui deal abrupt, pe țarmul drept al riului Cohilnic. Impejurul coloniei sunt multe vii și grădini cu pomi. Numărul caselor 224; populațiunea 1300 suflete; cai 580, vite mari 820. Satul s'a întemeiat la 1823 din 188 bărb. și 185 femei emigrați din Wurtemberg, Rusia și Polonia, în număr de 88 familii, 202 Germani și 160 Poloni, cari au avut deja la 1827: 66 case; grădini și vii 84, cai 88, vite mari 707. Emigranții au primit, de la guvernul rus, cîte 60 deseatină de cap de familie.

Brînza, sat, romîno-rutean, din jud. Izmail, ășezat pe panta malului Prutului. Până pe la 1630 aci a existat un mare sat, care a avut șapte biserici, ale căror temelii s'au mai păstrat până acum. La 1827 însă, aci au locuit numai 45 familii de țărani Romîni și 16 familii de Ruteni romanizați cu desăvîrșire, astfel că descendenții lor de astăzi nu vorbesc altă limbă de cît cea moldovenească. Țăranii posedă astăzi 1250 deseatină; au grădini și vii; cai 146, vite mari 202, oi 400. Numărul caselor 94; populațiunea 988 suflete.

Brînzeni, sat, în jud. Bălți, ășezat între satele Burdujeni și Heredeuca. Aparține volostei Zăbriceni și se află tocmai în valea Brînzenișoara, lângă riul Racovățul. Sat mare de 151 case; o biserică, cu hramul, Sf. Mihail; o școală, cu o clasă unde se învață rusește. Populațiunea 893 suflete de țărani Romîni, cari posedă pămînt de improprietărire 1112 deseatină, iar proprietarii, d-nii Oganovicî și familia Leonard, au aci și la Polubrinzeni, 2088 deseatină.

Brînzeni, sat, în jud. Orheiul, volosti Căzănești, așezat pe malul Răutului, între două pârâișe, care se varsă în acest rîu. Numărul caselor 275; populațiunea 2359 suflete de răzeși.

Brînzeni. (Vezi Butești-Nouî).

Briulita, lac, în jud. Bender, în valea Nistrului, la S. de lacul Puica, între riul Nistru și brațul său Turunciuc.

Broasca, saū Dvoreanscaia-Sloboda, mahala, a orașului Izmail, așezată în valea Broasca. Până la 1822 forma un sat separat, locuit pe atunci de 66 familii de Ruteni, iar mai tirziu a fost alipită la oraș. Biserica Sf. Paraschiva din acea mahala s'a construit la 1806. Imprejurul mahalalei sunt vii și grădini numeroase cu pomi.

Broasca-Nouă, Rușii îl numesc Novaia-Broasca, sat, în jud. Bender, din volosti Telița, așezat în valea mlăștinoasă a Bicului. Numărul caselor 68; populațiunea 627 suflete.

Broasca-Vechie, Rușii îl numesc Staraia-Broșca, sat, în jud. Chișineu, volosti Mirenî, așezat în valea Bicului, pe partea stîngă. Lîngă sat trece calea ferată Ungheni-Bender. Satul are 24 case de țărani. Pozițiunea geografică: $46^{\circ}56'$ lat., $26^{\circ}39'$ long. după m. din Paris.

Broscoști, saū Motosara, sat, în jud. Izmail, așezat în valea Prutului, aproape de malul rîului, între lacul Potcoava și lacul Toala. La E. de sat de la lacul Potcoava și până la gura Lăpușnei sunt niște rămășițe ale unui vechiu val, în lungime de aproape 5 kil. Satul numără 47

case, cu o populațiune de 580 suflete de țărani Romîni.

Bublîci, sat, în jud. Bălți, așezat pe anticlinatul dintre bazinele Ciulucului și a Culei, în valea Culișoara. Numărul caselor 61, cu o populațiune de 726 suflete de țărani Romîni, care posedă pămînt de împrôpietărire 657 deseatinî; școala grecească din Scameli are aci o proprietate de 394 deseatinî, darul unui grec.

Bubnegi, sat, în jud. Chișineu, volosti Mirenî. Satul posedă o populațiune compact romînă de locuitori, formînd 95 case. Țăranii posedă 703 deseatinî pămînt, iar proprietarul, Gheorghe Stroescu, posedă atît în acest sat cît și la moșia Constantinouca, 3814 deseatinî pămînt. Satul este așezat într'un hîrtop. Din stînga are valea Bicului. Depărtare de orașul Chișineu 10 kil. spre S.-E. Înălțimea: 91,28 stînj. de-asupra nivelului mării.

Buciumeni, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Gîrlei-Mare, la S. de satul Florești. Face parte din volosti Sculenî. Lîngă sate un heleșteu. Numărul caselor 89; populația 687 locuitori, cari posedă pămînt de împrôpietărire 466 deseatinî, iar proprietara Wartic, posedă 1072 deseatinî. Sunt numeroase vii.

Buciușca, sat, în jud. Orheiü, volosti Isovara, așezat pe malul Nistrului, între Saharna și Țibova. Numărul caselor 80; populațiunea 843 suflete.

Buda, vale, în jud. Chișineu. Are o lungime de 12 kil. aproximativ, cu direcțiunea S.-E. Pe toată întinderea e acoperită cu

pădure. Valea se unește cu valea Horodca și dă naștere văieii Vălcinețului.

Buda, sat, în jud. Chișineu, volosti (ocolul) Pîrjola, așezat pe pîriul Rîcătăul între satul Cunila și satul Pîrjolteni, înconjurat de păduri. Pozițiunea geografică: $47^{\circ}13'$ lat., $25^{\circ}53'$ long. d. m. din Paris. Satul posedă 73 case. Locuitorii, țărani romîni, împrôpietăriți pe pămîntul mînăstirei, aū 391 deseatinî pămînt; restul proprietăței aparține mînăstirei Chipriani. Există o școală elementară, unde se învață rușește.

Buda, vale, în jud. Orheiului. Are 5,5 kil. lungime, și pe toată întinderea este acoperită cu pădure seculară, lemn de construcție. Direcțiunea S.-E. Se deschide din stînga în valea Ichel. Este situată la V. de mînăstirea Țigănești.

Budachi, sat, în jud. Acherman, volosti Postal, așezat pe malul din spre V. al golfului Budachi. Numărul caselor 64; populațiunea 570 suflete. Stație balneară vizitată astăzi de mulți bolnavi atît din Basarabia cît și din S. Rusiei. Satul posedă cîte-va otele și o grădină publică. Analisa apelor Limanului este făcută de profesorii Verigo și Marovski; un litru conține:

NaCl — 18,587 gr.; KCl — 2,097 gr.; MnCl₂ — 2,946 gr.; GO₄Ca — 1,074 gr.; GO₄Mg — 1,612 gr.; Br₂Mn — 0,045 gr.

Budaï, vale, în jud. Chișinău. Incepe aproape de satul Nisporeni și merge spre S. până la satul Drojdieni, apoi brusc se întoarce spre N.-V. și se deschide în valea Pîrpova. Lungimea văiei: 17 kil. Din stînga, la satul Afu-

mați primește valea Susești. În ea sunt trei sate: Afumați, Șiscani și Drojdieni.

Budan, vale, în jud. Hotin. Incepe de lângă satul Glina și se deschide în valea Larga, din dreapta. Direcțiunea S.-E. lungimea, 2 kil.

Budăului (Valea-), vale, în jud. Hotin. Incepe de la Movila Neagră (țărani moldoveni pronunță Mojila) și aproape de satul Medveja dă în matca Piriului Medveja. Lungimea 4,5 kil. d. harta st. maj. rus. Direcțiunea S.-E.

Budei, cătun, în jud. Chișinău. așezat la S. de satul Țipala, la hotarul jud. Chișinău cu jud. Bender.

Dealul de la S.-E. are o înălțime de 90,8 stinjeni d. n. m. Face parte din volosti Costești. Are 10 case de țărani Români, cari posedă pământ de împroprietărire 40 deseatină. Proprietara, văduva generalului Artamonoff, are 1114 deseatină.

Budei, sat, în jud. Orheiul, volosti Telenești, așezat la S. de târgșorul Telenești, cu care e legat printr'un drum vecinal, ce merge spre Tuzora de pe calea ferată Ungheni-Chișinău. E așezat pe anticlinalul ce desparte bazinele Ciulucului și al Culei, și este încunjurat cu păduri. Numărul caselor 230, locuite de 1486 suflete, țărani Români.

Budești, sat, în jud. Chișinău, volosti Mirești, așezat în valea Tohatinului, tocmai la curmezișul a trei văi, și anume Valea Chînipei, a-Dumbrejnicei și a Lupului. Pozițiunea geografică 47°4 lat., 26°40' long., d. m. din

Paris. Are 280 case de țărani români cari posedă 1320 deseatină, iar proprietarul, C. C. Harting de 3598 deseatină. Țăranii au vii și grădini.

Budur, lac, în jud. Izmail, în lungime de peste un kil. și în lărgime ceva mai puțin. Se află la N. de marele lac Șaganî, de care se desparte printr'o limbă de pământ îngustă.

Bucani, sat, în jud. Chișinău. Astăzi a devenit suburbia orașului Chișinău. În secolul al XV-lea a fost sat mare, despre care pomenesc hrisoave din anii 1608, 1741, 1611, 1620, 1666, 1690, etc. Toate aceste hrisoave sunt păstrate în arhiva orașului Chișinău.

Bugaz, farul și limba de nisip, ce se află pe malul din spre S. al gurei Tarigradului, din limanul Nistrului.

Buha, vale, în jud. Chișinău, se termină în valea Mirenilor, din stînga. La gura ei este un oficiu poștal, la 15 kil. de orașul Chișinău. Lungimea întregii văi e de 5 kil., în direcțiune sudică. Din dreapta intră într'insa valea Colonița.

Buhureni, vale, în jud. Soroca. Incepe între valea Răutului și hotarul jud. Bălți-Soroca. Direcțiunea răsăriteană, lungimea 15 kil. Se deschide în valea Solonețul.

Bujăreuca, rusește Bujorovca, sat, în jud. Soroca, volosti Ocolina, așezat pe malul Nistrului, aproape de orașul Soroca. Vad pe riū. Satul formează un fel de mahala a orașului, cu o populațiune de 470 Români și 388 Evrei; biserică; 175 case,

școală elementară rusească; vite mari 142, cai 59.

Bujoara, vale, în jud. Chișineu Incepe lângă valea Mirzoî din același jud., și merge în direcțiunea de S., în valea Nirnova. Fundul văiei este acoperit cu pădure. În vale se află așezat satul Bujoara, iar într'un hîrtop din dreapta văiei satul Nighești. Valea are o lungime de 22 kil. Coasta S. de la gura văiei are înălțimea 89,74 stînj. d. n. m. Aproape de gura văiei se află satul-fermă Onești.

Bujoara, sat mare, în jud. Chișineu, centru administrativ al volostei (ocolul) Bujoara. Pozițiunea geografică: 46°56 lat., 25°56 long., d. m. din Paris. Dealul de la E. are înălțimea de 113,87 stînj. d. n. m. Satul se compune din 370 case; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; o școală. Locuitorii sunt țărani Români, cari au pământ de împroprietărire 2479¹/₂ deseatină, iar proprietarul, moștenitorii lui N. Semigradoff, 2679 deseatină pământ.

Bujoara, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, între lacul Contîș și târgșorul Leova. Are 1,5 kil. lungime și 0,5 kil. lărgime, Este nutrit cu apele Prutului prin sub sol, după hidrografia Ruși.

Bulaccelea, ripă, în jud. Acherman, în lungime de 12 kil., direcțiunea S. Se deschide în valea Bulaccelea, din stînga, la V. de cătunul numit Bulaccelea-Nouă.

Bulaccelea, vale, în jud. Acherman, în lungime de 19 kil., după harta st. maj. rus. Are direcțiunea spre E. până la satul Iaroslouca, iar, de aci în jos, merge

spre S.-E. Se deschide în valea Hadjider, din dreapta, lângă satul Culevcea. În vale se află satele Bulaccelea-Nouă, Iaroslauca, Bulaccelea-Veche, colonia germană Rozenfeld și la gura văieii Culevcea. Din stînga în vale dă rîpa cu acelaș nume. În vale curge un pîrîiaș, care se varsă în Hadjider.

Bulăești, sat, în jud. Orhei, volostî Izvoara, așezat în valea Voloaca, spre S. de satul Mirzești. Are vii și grădini cu pomi, Numărul caselor 250; biserica Sf. Gheorghe; școală elementară rusă; 6 mori de vînt; populațiunea 1513 suflete. Vite mari, 410 capete, oi 429.

Bulboaca, sat, în jud. Bender, volostî Varnița, așezat pe rîul Bîcul, aproape de stația căei ferate de pe linia Chișineu-Bender. De la stația Bulboacă până la Chișineu 39 verste, până la Bender 55 verste. Numărul caselor 142; populațiunea 884 suflete; vite mari 230.

Bulboaca, sat, în jud. Hotin, volostî Briceni, pe șoseaua de la Briceni spre Securenî, pe malul rîulețului Draghiște. Numărul caselor 131; biserică; grădini; 2 mori de vînt; 480 vite; populațiunea 998 suflete de țărani Romîni.

Bulboaca, vale, în jud. Izmail în lungime de vr'o 11 kil., după harta st. maj. rus. Direcțiunea văieii: S. Se deschide în valea rîului Cahul, la S.-E. de satul Pelenei-Moldovenî. În vale curge pîrîiașul Bulboaca, care și varsă apele în rîul Cahul.

Bulboaca, colonie bulgară, în jud. Izmail, așezată pe malul lacului Ialpuh. Pozițiunea geo-

grafică: 45°30' lat., 26°14' long. d. n. m. din Paris. S'a întemeiat la 1815, fiind construită pe ambele laturi ale văieii Bartă, tocmai lângă lacul Ialpuh, de către 114 familii de bulgari. Astăzi satul numără 209 case, cu o populațiune de 1487 suflete, cari posedă 5800 deseatinî pămînt; 7 mori; 257 cai, 576 vite, 2066 oi; numeroase vii.

Bulboci, sat, în jud. Soroca, volostî Nădușita, pe țarmul drept al rîulețului Cainari. Lîngă sat sunt două heleștee; grădini; prisaci; vitele satului 310 capete; biserică; case 214; populațiunea 1028 suflete de țărani Romîni.

Bumbăta, rușii scriu Bumbotă, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Delea, spre S.-V. de satul Cornești, lângă calea ferată Ungheni-Bender. Face parte din volostî Cornești. Numărul caselor 178; biserica cu hramul Sf. Nicolae; populațiunea 1274 locuitori. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 2205 deseatinî; proprietarul, Carabet Anuch, are 2796 deseatinî. Sunt vii și livezi cu pomi.

Burdiug, sat, în jud. Hotin, volostî Chelmeneta, se află lângă linia căei ferate Ocnîța-Noua-Sulița, la 4 kil. de satul Buzovița, lângă izvoarele pîrîului Luca-ceni. Numărul caselor 225; biserică; grădini și livezi; vitele satului 703 capete; populațiunea 1224 locuitori țărani Romîni.

Burduhaina, vale, în jud. Soroca. Incepe de lîngă satul Pirlita și se deschide în valea Camenca, ceva mai la vale de satul Porcenî. Lungimea 6 kil., direcțiunea S.-E.

Burgheli. (Vezi Sacia).

Burgudji, colonie de bulgari, în jud. Acherman, volostî Tazlic, așezată în valea Draculea. Împrejurul satului sunt numeroase vii și grădini cu pomi. Numărul caselor 204; populațiunea 1438 suflete. S'a întemeiat pe la 1829.

Burieuca. (Vezi Cucoară, în jud. Izmail).

Burlac, vale, în jud. Izmail, în lungime de aproape 13 kil. cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Ialpuhului, din dreapta, la N. de colonia Curci. La gura văieii este un puț artezian. Din valea Ialpuhului intră în valea Burlac linia căei ferate Bender-Reni și se întinde în această vale pe o distanță de peste 5 kil. La S. de ferma Burlăcel, așezată în vale, trece Valul-lui-Traian-de-jos.

Burlacel, cătun, în jud. Izmail, așezat în valea Burlac, la N. de Valul-lui-Traian. Are 12 case de locuitori țărani Romîni.

Burlănești, sat, în jud. Hotin, așezat pe pîrîul Draghiștea, în jos de satul Fetești. Face parte din volostî Edința. Numărul caselor 100; biserică; populațiunea 722 suflete.

Burnas, lac, în jud. Izmail. Se întinde de la S. la N. de la 45°48'25" până la 45°51'40" lat., iar de la V. la E. de la 27°45'15" până la 27°48' long. după m. din Paris. Lungimea lacului peste 5 kil., lărgimea peste 3 kil. La N. comunică cu lacul Hadji-Ibrahim; la S.-V., cu lacul Carudiol. O limbă de pămînt îngustă desparte lacul de Marea-Neagră, și tot această limbă, prelungindu-se spre S.-V., desparte și lacurile Carudiol și Ali-Beî de Mare.

Bursuc. (Vezi *Nomoloasa*, în jud. Soroca, pe Nistru).

Bursuceni, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Ciuluc-Mic, între satul Cașcodeni și satul Slobozia-Măgura, din volosti Cornești. Numărul caselor 64; populațiunea 726 suflete; țărani posedă pământ 456 deseatină. Imprejurul satului sunt păduri, vii și livezi.

Bușăuca, Rușii zic Bușevca, sat, în jud. Orhei, volosti Chipereni, așezat într'un hîrtop din stînga văieii Cohilnicului. Numărul caselor 148; biserica Sf. Mihail; vii, și grădini cu pomi; populațiunea 1098 suflete.

Bușernița, sat, în jud. Orhei, volosti Răzîna, pe malul Nistrului, abrupt și stîncos, în gura văieii Cerna, spre N. de satul Cerna. Rușii scriu adese-ori Boșernița. Numărul caselor 73; populațiunea 699 suflete.

Bușila, sau Stînjineni, sat, în jud. Bălți, așezat într'un hîrtop al văieii Șoltoii, pe partea stîngă. Face parte din volosti Ungheni. Numărul caselor 127, cu 849 locuitori. Țărani posedă pământ de împroprietărire 1226 deseatină; proprietara Ermolinski are aci și la Șoltoii 3837 deseatină. Sunt vii și grădini cu pomi.

Butești, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Camenca; poartă numele și de Velicico; aparține volostei Bolotina. Pozițiunea geografică 47°47' lat., 25° long. d. m. din Paris. Satul numără 120 case; o biserică, cu hramul sf. Niculae; populațiunea 920 rezeși cari posedă peste 866 deseatină, pământ. Sunt vii și grădini fructifere. Pe unele hărți rusești satul este desemnat sub numele de Bușești, une-ori și sub numele de Butești-Velicico.

Butești-Noi, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Camenca, între satele Camenca și Vasiliuț, se numește și Brănzeni. Aparține volostei Bolotina. E înconjurat cu vii și grădini cu pomi. Numărul caselor 97; populațiunea 899 suflete de țărani Romîni.

Butim, lăcușor, în jud. Izmail, în valea Prutului, între lacurile: Mladițal-Mic și Drașila-d.s., la N. de satul Chirhană.

Butuceni, sat, în jud. Orhei, volosti Criuleni, așezat pe malul stîng al Răutului. Numărul caselor 37; populațiunea 295 suflete.

Buțani, rușii pronunță Buțani, sat, în jud. Chișineu, așezat în valea Galbina. Imprejurul satu-

lui numeroase vii și grădini cu pomi. Pozițiunea geografică: 46°50' lat., 26°20' long. după m. din Paris. Face parte din volosti Costești. Loc. sunt parte țărani, parte razeși; cei dintii au pământ de împroprietărire 128 deseatină, cei din urmă 944 deseatină, iar proprietarul, boerul C. DolivoDobrovolski are 1198 deseatină, și fratele său Roman Dolivo, 1198 deseatină (împreună cu un corp de moșie la Mirzarî). Satul Buțani numără 249 case, cu o populație de 1620 suflete; o biserică cu hramul Nașterea-Mai-cei-Domnului; o școală cu o clasă unde se învață numai rusește. Vitele satului 490 suflete.

Buzdujeni, rușii pronunță și scriu Buzdujani, sat, în jud. Hotin, așezat pe riulețul Racovățul, la hotarul jud. Bălți cu Hotin. Face parte din volosti Edinețul. Numărul caselor 45; populațiunea 252 suflete.

Buzovița, sat, în jud. Hotin, volosti Chelminețu, așezat lângă pădurca Buzoviței și linia căii ferate Ocnița Noua-Sulița; la 6 kil. de stația Ianouți. Numărul caselor 265; populațiunea 1893 locuitori Ruși și Ruteni; biserică; școală cu 52 elevi, din 130 copii în vîrstă de școală; 160 cai, 93 vite mari, 270 porci.

C

Cad, *sat* tătäresc, dispărut pe la 1813. Era așezat în jud. Acherman, în valea Cad.

Cahaei, *vale*, în jud. Acherman, în lungime de aproape 18 kil., cu direcțiunea S.-E. Face multe cotituri și se deschide în valea râului Cohlnicul, din dreapta, lângă Tatar-Bunar.

Cahul, *oraș*, în jud. Ismail, așezat pe malul stîng al Prutului. Pozițiunea geografică: 45°56' lat. de la N. și 2°13' long. de la V. după meridianul din Pulcov. Populațiunea orașului după date oficiale din anul 1902 este de 7,900 suflete, din cari: 3,700 Evrei, 2,850 Romîni, restul Bulgarî, Greci și Armeni.

Până la 1857, acest oraș a fost reședința jud., apoi trecînd spre Moldova și România a mîntînit pozițiunea sa administrativă, iar după 1878, cînd din nou a trecut spre Rusia, a pierdut prerogativa aceasta și a devenit un simplu orașel al jud. Ismail.

Locul pe care se afla Cahul în secolul al II-lea după Chr. a fost, după o ipoteză istorică, ocupat de orașul Cartal, iar mai jos, lângă Vadu-lui-Isac, nu de mult încă se puteau vedea

înșirate temelii solide a unor vechi construcțiuni. De aci începe Valul-lui-Traian.

Cahul, *lac*, în jud. Ismail. Se întinde de la 45°20'20" până la 45°32'30" lat., și de la 25°58'15" până la 26°6'30" long. d. m. din Paris. De la N. la S. are peste 22 kil. lungime. Se compune, propriu zis, din două părți: partea de la N. de 14 kil. lungime și d'abia de 1—2 kil. lărgime; partea de la S., de la colțul N.-V. până la colțul S.-E. are peste 13 kil. în lărgime, iar de la V. la E. are până la 10 kil. Pe malurile lacului sunt așezate satele: Etiul (Etiulia) Caragaci, Fricăței și stația căii ferate Cișmea. Pe coasta de la V. a lacului merge linia căii ferate Bender-Reni. Malurile din spre N.-E.-V a jumătăței din spre N. sunt acoperite cu vii. Prin gîrla Vicheta lacul Cahul 'și varsă apele în Dunăre, iar printr'o altă gîrlă, în lungime de aproape 10 kil. comunică cu lacul Carte (Cartal).

Cahul, *rîu*, în jud. Ismail. Izvorește la N. de colonia Pelenei-Bulgarî și curge la S.-E., până mai jos ceva de satul Volconești; de aci se îndreaptă spre S., până

la lacul Cahul. Udă satele: Pelenei-Bulgarî, Pelenei-Moldoveni, Greceni, Greceni-Noi și coloniele bulgare Volconești și Hadji-Abdul. Intre Greceni-Noi și Volconești trece prin Valul-lui-Traian-d.j. și formează apoi un lac mare.

Cahulului (Valea-), *vale*, în jud. Ismail, începe la V. de satul Lucești-Ruși, și merge spre S., până la satul Pelenei-Moldovanî. Are o lungime de aproape 24 kil., după harta st. maj. rus., din cari 19 kil. cu pădure. De la Pelenei, malurile văiei dispar în șes, și fundul văiei se mărginește prin albia râului Cahul, care izvorește la N. de satul Pelenei. Din stînga în valea Cahulului dă valea Ciorîței.

Caiabeia, *odăie*, în jud. Acherman, volosti Postal, lângă limanul Budachi. Are 17 case.

Cair, *sat*, în jud. Acherman, volosti Nicolaevca-Novorosîtscaia, așezat pe pîriul Caplanî, aproape de gura sa, care se revarsă în riulețul Hadjidere. Până la 1868 a fost staniță de cazaci; azi e sat, locuit de foști cazaçi, parte Țiganî, parte Ruteni și Romîni. Are 200 case, cu o populațiune

de 1170 suflete, caî 390, vite mari 470.

Cairaclia, colonie bulgară, în jud. Acherman, așezată în valea Ialpuhului, din volostî Cubei. Este întemeiată la 1821 de către niște coloniști ce s'au ridicat de pe pământul concedat lor de lângă Bolgrad și s'au așezat aci, pe locul unde a fost altă-dată satul tătareșc numit Caterlic. Când au sosit aci coloniștii bulgari în număr de 25 familii, ei au găsit prin hîrtoape mai multe odăi, locuite de 2 familii de Ruteni; în hîrtopul Radului, în hîrtopul Cerkez, 8 familii de Moldoveni; în hîrtopul Armean, o familie de Armeni și una de Moldoveni; în hîrtopul Caraceaban 61 familii de Ruteni, fugiți din robia rusească; în hîrtopul Saftian, de lângă lacul Saftian, 2 familii de Ruteni, robii fugiți din Rusia, și cîte o familie prin hîrtoapele: Costea, Colopciac, Celebi, Bazanoiu, Moise. Toate aceste familii în număr de 260 s'au unit și au format această colonie.

La 1827 coloniștii au avut 52 caî, 142 vite mari și 590 oi. Guvernul rus a dat pământ numai la 25 familii de Bulguri, cîte 60 deseatinî de cap de familie. Astăzi colonia numără 223 case, cu o populațiune de 2700 suflete. Imprejurul coloniei sunt vii și grădini cu pomi.

Cairaclia, colonie bulgară, întemeiată din coloni, cari nu s'au putut așeza în colonia Cairaclia din jud. Acherman, volostî Cubei și s'au așezat între lacul Catlabuh și Ialpuh, la S. de satul romînesc Erdec-Burno. Numărul caselor 197; populațiunea 1242 suflete.

Cajba, sat mare, în jud. Bălți,

așezat în valea Căldărușca, între satele Hijdieni și Ciuciulea-Viișoară. Face parte din volostî Bolotina. Numărul caselor 145; populațiunea 733 suflete. Țăranii posedă pământ de împrîrietărire 1149 deseatinî, iar mînăstirea muntelui Athos are aci 1047 deseatinî. Are o școală elementară, unde se învață numai rusește.

Cajdamgal, sat, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Cajdamgal. Numărul caselor 98; populațiunea 799 suflete de țărani Romîni.

Cajdamgalul-Mic, sau Cojdan-galia, sat, în jud. Izmail, așezat pe pîrișul Cajdamgal, în sus de satul Cajdamgal. Are 42 case, cu o populație de 397 suflete țărani romîni. S'a întemeiat pe la 1770 pe oseliște vechie de tătari, cari au locuit aci altă-dată.

Calcevo, colonie bulgară, în jud. Acherman, volostî Cubei, așezat la hotarul județului cu județul Izmail. Imprejurul satului sunt numeroase vii și grădini. Are 188 case, cu o populațiune de 1974 suflete.

Calemanel, munte, în jud. Bălți, pe anticlinatul dintre satul Solonețul și pîriul Ciulucul-Mare.

Calfa, sat, în jud. Bender, pe partea dreaptă a râului Bicul, lângă lacul Bicul. Face parte din volostî Varnița. Are 106 case, cu o populație de 893 suflete; o biserică; vite mari 300 capete.

La 1827, acest sat avea 32 familii de Moldoveni și 8 de Ruteni. Loc. avea 6 caî, 226 vite mari și 258 oi; prisaci și 12 grădini cu pomi. Astăzi țărani au sărăcit, de și sunt proprietari pe o întindere de pământ de 1200 deseatinî.

Caliana, lac, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la N. de satul Purcari. Are o lungime de un kil., iar lărgimea de 250 m.

Caliceni, vale, în jud. Orheiü. Are o lungime de peste 5 kil., cu direcțiunea S. Dă aproape de satul Sloboda-Dușca în valea Nistrului. La începutul său înălțimea locului este de 55,33 stînj. d'asupra n. m.

Calinderul, pîriu, în jud. Bender. Curge în valea Giamăna; se varsă în râul Bicul, trece lângă satul Giamăna. Același nume de Calinderul mai poartă și o parte din valea Giamăna, partea care are direcțiunea spre N.

Camciac, sat, în jud. Acherman, volostî Culevcea, așezat în valea râului Sărata, pe partea stîngă. Locuitorii țărani Romîni în număr de 1970 suflete, cu 293 case, posedă pământ cîte 5—7 deseatinî de cap de familie. Are 408 caî, 316 vite mari, 280 oi. Pe unele hărți rusești satul se scrie și Comciac.

Camenca, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Camenca. Face parte din volostî Bolotina. Are 123 case; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; populațiunea 905 locuitori, țărani Romîni, cari posedă pământ de împrîrietărire 898 deseatinî.

Camenca, sat, în jud. Orheiü, volostî Cobilca, așezat într'un hîrtop din stînga văieî Teleşău, spre V. de satul Teleşău. Are 77 case, cu o populație de 902 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Gheorghe; 2 mori de vînt; 180 vite mari, 84 caî, 200 oi.

Camenca, pîriu, în jud. Soroca. Are izvoarele în albia văieî Ca-

menca, din acest județ, și urmează în cursul său valea până aproape de râul Răut.

Camenca, *riș*, în jud. Bălți. Incepe de lângă satul Boroseni-Noi; de aci curge în fundul văiei Camenca și intră apoi în valea Prutului, formînd aci prin numeroase cotituri mlaștine și bălți; apoi, ajungînd la satul Coiuceni, se varsă în Prut. Lungimea cursului apei e aproximativ de 110 kil., din care 60 în valea Prutului.

Camenca, *vale*, în jud. Bălți, (există o vale cu același nume și în jud. Soroca), la S. de satul Moseni; merge în direcțiunea S. până în valea Prutului, în care dă lângă satul Bolotina. În vale se află așezate satele: Boroseni-Noi, Sturzeni, Cucuț-Mic, Camenca, Butești-Noi, Vasiliuți, Butești și Cubanul. Are o lungime de 50 kil., după h. st. maj. rus., iar înălțimea locului (la capul văiei) de 112,81 stînj. d. n. m. și 37,44 st. d. n. m. la gura fundului văiei. În valea Camenca dau din dreapta văile: Pirjota, Hiliuț, Galașeni, Lucaceni, Camenca, Damașcani, Dereni și Adînca. În vale se mai află fermele Hiliuț și Vesiliuț.

Camenca, *vale*, în jud. Bălți. Este o ramură a văiei Camenca, și merge paralel cu marca vale cu același nume. Se deschide între Butești și satul Cuban. Are o lungime e de 16 kil. după harta st. maj. rus.

Camenca, *vale*, în jud. Soroca. Incepe la S. de satele Ocolina și Iristici; merge în direcțiunea S.-E., până aproape de valea Răutului, lângă Gura-Camenca. În valea Camenca dau din stînga văile Burdugaina și Vădeni, și

se află așezate satele: Porcani, Dumitreuca, Vozdul și Alexandrouca. În fundul văiei curge pîriiașul Camenca care se varsă în Răut. Înălțimea locului la capul văiei, e de 158 stînj. d. n. m. iar fundul la gura văiei are 43 stînj. d. n. m. Are o lungime, după harta st. m. rus. de peste 28 kil.

Caneiea, *sat*, în jud. Izmail, așezat în valea Tigheciului, pe malul stîng al pîriului. Are 135 case, cu o populațiune de 870 suflete țărani Romîni. Sat vechiu; la 1680 avea o biserică vechie de lemn, în locul căreia s'a zidit una nouă.

Cantemir, *cătun*, în jud. Acherman, volosti Plahteevca, așezat în valea Cantemir. Are 34 case, cu o populațiune de 178 suflete de țărani Romîni.

Cantemir, *vale*, în jud. Acherman, în lungime de 18 kil., cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Săratei, din dreapta, lângă satul Negrova. În vale se află ferma Cantemir.

Cantemir, *vale și pîriș*, în jud. Bender. Incepe la E. de satul Colbariș și merge la S., până în valea Sacă, în care se deschide din stînga, pe hotarul județelor Bender și Acherman, la S.-E. de satul Ciora-Murza. În vale se află oadaia Cantemir zisă și Alexeuca. În fundul văiei curge pîriul Cantemir, care se varsă în Saca.

Capaclia, *com. rur.*, în jud. Izmail, așezată în fundul văiei Ițcanilor. Pozițiunea geografică: 46°19' lat.; 26°3' long. d. n. m. din Paris. Numărul caselor 182; populațiunea de răzeși Romîni 2272 suflete; caș 102,

vite mari 437, oi 330. Sunt vii și grădini cu pomi. La V. e satul Lărguța, iar la E. curge riulețul Ialpușel. De la Vișneuca, care se află spre N.-E., merge șoseaua spre Comrat.

Caplan, *pîriș*, în jud. Acherman. Curge în valea Caplani, avînd izvoarele lângă satul Chirgasani, iar gura în Hadjider. Trece prin satele: Chirgasani, Caplani, Țaricenca-d.-j., Bogorodicina, Hadjider și Caliri. Are o lungime cam de 35 kil.

Caplani, *sat*, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-Rusească, așezat pe riulețul Caplani. Pozițiunea geografică: 46°23' lat.; 27°32' long. d. m. din Paris. Populațiunea, în majoritate Moldoveni, e de 1790 suf. Satul s'a înființat pe la 1822, formînd-se din 99 familii de Romîni (358 bărb; 214 fem.) și 14 familii de Ruși, fugiți din robie. Fiecare familie a primit câte 30 desecatină pămînt de cap de familie. Astăzi fiecare cap de familie are abia 7 desecatină. Locuitorii au 93 caș, 832 vite mari, 775 oi. Împrejurul satului sunt numeroase vii și grădini cu pomi.

Caplanilor (Valea-), *vale*, în jud. Acherman. Incepe de lângă satul Chirgasani și merge la S.-E., până în apropierea satului Caplani; de aci se îndreaptă la S., până ajunge la satul Caliri unde se deschide în valea Hadjider, din stînga. Primește din stînga valea Șuchir. În vale se află satele: Chirgasani, Caplani, Țaricenca-d.-s., Bogorodicina, Hadjider și Caliri, iar în fundul văiei curge pîriul Caplani. Are o lungime de 35 kil., după harta st. maj. rus.

Carabetca, sat cum pronunță

și scriu Rușii **Carabetovca, sat**, în jud. Bender, în valea Cunducului, pe partea stîngă, la gura văieii Casim. Face parte din volosti Abaclidjaba. Dealul de la E. are o înălțime de 76 stînj. d'asupra niv. mării. Populațiunea 797 suflete, cu 68 case de țărani Romîni.

Caraceauș, lac, în jud. Izmail, în lungime de 4 kil., și în lărgime de 0,4—3,4 kil. La N. comunică printr'o strîmtoare în gustă cu lacul Alîc-Tiol, iar la S.-E., prin altă strîmtoare, cu lacul Ali-Beî.

Caracui, sat, în jud. Bender, volosti Gura-Galbenă, așezat în valea Sărata, din stînga, într'un hîrtop despre E. Dealul de la N. are o înălțime de 110,6 stînj. d'asupra n. m. Imprejurul satului sunt vii. Numărul caselor 253; populațiunea de țărani Romîni 1888 suflete. Pozițiunea geografică: 46°42' lat.; 26°12' long.

Caracurt, colonie de Albanezi (arnăuți), care s'au așezat aci la 1810, din îndemnul Rusiei. Au fost în număr de 118 familii împreună cu 29 familii de bulgari. Guvernul Rus a dat emigranților câte 60 de deseatinî pămînt de cap de familie. Astăzi satul se copune din 274 case, construite dealungul pîriului Caracurt, din jud. Izmail. Are o populațiune de 2113 locuitori; 264 cai, 801 vite mari, 1571 oi; 17 mori de vînt. Sunt vii și grădini cu pomi.

Caracușeni, sat, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat pe pîriul Lopatnic, între satele: Taban și Corjeuți. Numărul caselor 276; biserică; populațiunea 2165 suflete; vitele satului 280 capete, 109 cai.

Caradai, vale, în jud. Acherman. Incepe la hotarul acestui județ cu județul Bender, și merge la S. pînă în valea Ceaha, la E. de colonia Cliștița. Are o lungime de aproape 12 kil. În albia văieii curge pîriiașul Caradaî, care se varsă în riul Ceaha.

Caradai. (Vezi Hofnungsthal).

Caragaci, com. rur. în jud. Izmail, așezată pe malul stîng al lacului Cahul, împrejurul unui mic golf. Este o colonie bugară care s'a întemeiat pe la 1820 de către niște bulgari în număr de 118 familii. Guvernul Rus a dat acestor emigranți 6100 deseatinî pămînt dealungul lacului Cahul, între seliștele coloniilor Etiuli, Balboca, Cartal și Satul-Noû. Astăzi satul are 199 case, cu o populațiune de 2200 suflete; 363 cai, 900 vite mari, 2240 oi. Sunt numeroase vii și grădini cu pomi.

Caragaci, sat, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Mahala. S'a întemeiat pe la 1823 de către niște bulgari în număr de 28 familii. Astăzi satul are 170 case, cu o populațiune de 940 suflete.

Caragoița, vale, în jud. Acherman. Se deschide în valea Sătula, din dreapta. În vale se află satul Semenouca. Partea văieii de sus formează hotarul județelor Bender-Acherman. Are o lungime de 10 kil., cu direcțiunea S.-E.

Carahonț, pîriu, în jud. Acherman. Se revarsă în riușul Sărata, lingă Manja. Are izvoarele ceva mai sus de satul Ermaclia.

Caramahmet, sat, în jud. Iz-

mail, în valea cu același nume. S'a întemeiat la 1822 pe locul fostului sat tătar cu același nume.

La 1827, satul avea 108 case de ceamur, locuite de 104 familii de Ruteni (391 bărb. 294 fem.). Astăzi se compune din 273 case, cu o populațiune de 1034 bărb. și 917 fem. Locuitorii au 284 cai, 798 vite mari, 270 oi. Sunt cîteva vii și grădini. Țăranii posedă 3120 deseatinî pămînt.

Caramariu. (Vezi Golița, în jud. Acherman).

Carasi, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, la S.-V. de lacul Răcăria-Mare, și la V.-S.-V. de satul Chîrhanî.

Carășichir, sat tătäresc, în jud. Izmail, care a existat pînă pe la 1770, fiind așezat pe malul drept al pîriului Nerușai, unde astăzi se află satul Careacichi.

Careacichi, sat, în jud. Izmail, așezat pe malul drept al pîriului Nerușai, aproape de gura sa. Imprejurul satului sunt grădini cu pomi. S'a întemeiat pe la 1822 de către niște Ruși schismaticii (staroobreadți) în număr de 26 familii (83 bărb. 58 fem.), cari au primit de la guvernul rus 780 deseatinî pămînt. Satul are astăzi 189 case; o biserică, cu hr. Maicei Domnului (capelă); 108 cai, 297 vite mari, 206 oi.

Carichioi, sat tătäresc, în jud. Acherman, care a existat pînă la 1813, în valea Caplan. Pămîntul a fost dăruit de împăratul Nicolae I văduvei vistiernicului Văcărescu.

Carlîc. (Vezi Cec-Maidan).

Carlovca, sau Bicoza, sat, în

jud. Acherman, volosti Postal, așezat la S.-E. de satul Carnaleuca, în apropiere de înălțimele Nistrului. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi. Are 62 case, cu o populațiune de 780 suflete; 220 vite mari, 48 cai, 270 oi.

Carnilovca, Moldovenii pronunță **Carnaleuca**, *sat*, în jud. Acherman, volosti Postal, așezată pe pîriul Alcalia. Imprejurul satului sunt vii și grădini. Are o populațiune de 1620 suflete, locuind în 325 case; o biserică; o școală elementară rusească.

Carp, *lac*, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la V. de lacul Cîrlac.

Carpaul, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Salcea-Mare. Numărul caselor 62; populațiunea 482 suflete de țărani Romîni.

Carpenea. (Vezi Sofienthal, în jud. Acherman).

Carpești, *sat*, în jud. Izmail, așezat în valea Largă. Numărul caselor 57; populațiunea 540 suflete de țărani Romîni.

Carpineni, *sat mare*, în jud. Chișineu, volosti Lăpușna, așezat în valea Lăpușna, la hotarul județelor Chișineu și Izmail. Are un heleșteu mare. Prin sat trece șoseaua care duce la Chișineu. Pozițiunea geografică: 46°46' lat.; 26°1' long. d. m. din Paris. Are 655 case, cu o populație de 2722 suflete; o biserică, cu hramul Înălțarea Domnului; o școală cu 2 clase condusă de o institutoare, unde se învață numai rusește; 720 vite mari, 128 cai. Locuitorii sunt răzeși Romîni, cari posedă aci 6702½ deseatină, iar la satul Neagla

mai au 1447 deseatină. Afară de aceasta 6 capi de Răzeși posedă o moșie de 42½ deseatină și un țaran Romîn mai are 13 deseatină, iar un Tîrgovăt din Bender posedă 3 deseatină. Răzeși posedă hrisoave vechi și anafore.

Carpineni, *vale*, în jud. Bender. Are o lungime de peste 15 kil., după harta st. maj. rus. Incepe în județul Chișineu, și se sfîrșește în județul Izmail. Se deschide în valea Orac, din dreapta, la satul Orac. Are direcțiunea S.-S.-E. La început are o înălțime de 155,3 stînj. de la n. m., iar la mijloc (albia) are 44,2 stînj. d. l. n. m.

Carpini, *vale*, în jud. Bender și Chișineu. Incepe din jud. Chișineu și merge spre S. Această vale aproape de satul Orac își schimbă numele în Valea-Orac (vezi Orac).

Carpinici, *fermă*, în jud. Orhei, volosti Cobilca. așezată între satele Pocșești și Greblești. Sunt vii și grădini cu pomi.

Cartal, *com. rur.*, în jud. Izmail, așezată în valea Dunărei, pe malul gîrlei ce leagă lacul Cahul cu lacul Carte sau Cartal. Pozițiunea geografică: 45°19' lat.; 26°71' long. d. m. din Paris S'a întemeiat în 1814 pe vechea seliște turcească. unde la 1770 a existat un pod plutitor peste Dunăre, legînd malul Basarabiei cu fortăreța turcească Isaccea. Pe aci s'au retras armatele turce sub presiunea Rușilor. Imprejurul satului se văd încă rămășițele vechilor întăriri.

Intemeiatorii actualului sat sunt țărani Romîni, cari s'au așezat aci în număr de 105 familii (254 bărb. 235 fem.), apoi

pe la 1822 s'au mai așezat și 8 familii de Ruși din Dobrogea «necrasoviți» și 7 familii de Ruteni.

La 1827, populațiunea satului a fost de 305 bărb. și 257 fem. Astăzi satul are 243 case; o biserică; 6 mori de vînt; 342 cai, 1062 vite mari, 260 oi. Sunt grădini cu pomi și vii. Țăranii posedă 2868 deseatină pămînt, dealungul lacurilor Turtucalu, Dervent și Cahul.

Carte, sau **Cartal**, *lac*, în jud. Izmail, lingă Dunăre, între 45°17' și 45°19'15" lat.; 26°7'20" și 26°12' long. d. m. din Paris. Lungimea lacului de la N.-V. la S.-E., și de la S.-V. la N.-E., este de peste 5 kil. E acoperit cu stufării. Comunică cu lacul Cahul printr'o gîrlă de 10 kil. lungime.

Carudiol, *lac*, în jud. Izmail, așezat între lacurile Burnas (la E) și Alibeî (la V.). Comunică cu ambii prin niște strîmtori largi. O limbă de pămînt 'l desparte de Marea-Neagră. Apa e sărată.

Casim, *vale*, în jud. Bender. Incepe la N.-V. de satul Sahaidac și merge spre S., dînd în valea Cunducului, lingă satul Carabetca. Este îngustă și are lungime de peste 30 kil. La început coastele sunt înalte de 132 stînj. d'asupra n. m., iar albia, în apropiere de satul Sunduc, are numai 44 stînj. d'asupra n. m. In dreapta satului Satul-Noi este tăiată de Valul-lui Traian.

Casovca, *sat*, în jud. Soroca, volosti Popești, așezat pe pîriul Teiului, care se varsă în Răut. Are 185 case, cu o populațiune de 899 suflete; o biserică; 70 cai, 392 vite mari.

Cașpalat, vale, în jud. Acherman, în lungime de 16 kil. Incepe la V. de satul Zărur și merge la S., până în valea Ceaha, în care dă din stînga, între valea Frumușica și colonia Friedenthal. În vale se află așezat cătunul Cașpalat. Înălțimea lacului la capul văieii este de 69 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus.

Catargii-Mici, Rușii îi zic Bolișaiia Catarji, sat, în jud. Acherman, așezat la N. de golful Budachi. Are 56 case, cu o populațiune de 429 suflete, țărani Romîni și Ruteni.

Catirgiu, vale, în jud. Chișineu, în lungime de 15 kil., cu direcțiunea S.-E. Se deschide din dreapta în valea Isnovățului, lîngă satul Nimoreni. În vale se află așezate satele: Hondrița și Malcoci. Până la satul Malcoci valea se află sub o pădure, iar de la Malcoci și până la gura văieii sunt vii și livezi.

Catlabuh, lac, în jud. Izmail. Se întinde între 45°24'10" și 45°36'35" lat.; 26°35'10" și 26°41'50" long. Are o lungime de la satul Chislița până la Valul-lui-Traian de peste 23 kil.; lărgimea între 800 m.; iar la mijloc are peste 6 kil. după harta st. maj. rus. La S. lacul are un golf numit Taș-Bunar.

Pe malurile lacului se află așezate coloniile: Gicherlic-Chitai, Erdec-Burno, Dolechiu și satul Chislița. În lac se varsă riul Catlabuhul-Mare și riulețul Catlabuhul-Mic. Lîngă Chislița, lacul comunică cu brațul cel mai nordic al Dunărei printr'o strîmtoare de 500 m.

Catlabuch, sau Catlabuh, cătun, așezat la capătul din spre

N. al lacului Catlabuh, lîngă Valul-lui-Traian. Are 22 case, cu o populațiune de 97 suflete.

Catlabuhul-Mare, riū, în jud. Acherman și Izmail. Izvoarele de lîngă colonia Noul-Traian, (rusește Novo-Traian) și curge în direcțiunea S.-E. până la lacul Catlabuh, în care se varsă la S. de cătunul Catlabuh, împreună cu riulețul Catlabuhul-Mic. Pe malurile riulețului se află satele: Noul-Traian, Gradina, Bonova și cătunul Catlabuh. Lungimea văieii în care curge riul este de aproape 40 kil., după harta st. maj. rus.

Catlabuhul-Mic, riuleț, în jud. Acherman și Izmail, la E. de colonia Noul-Traian. Are izvoarele sale și curge spre S.-E. până la colonia Hasan-Batir; de aci se îndreaptă spre S., până la colonia Golita, de unde curge apoi în direcțiunea S.-V. până în lacul Catlabuh, în care se varsă la S. de cătunul Catlabuh, împreună cu riul Catlabuhul-Mare. Lungimea văieii, în care curge, e de aproape 24 kil.

Catrinca, vale, în jud. Bălți. Are o lungime de peste 14 kil., cu direcțiunea spre S. Se deschide în valea Gîrla-Mare, în apropierea satului Sărata-Nouă. Are două heleștaie mari și vr'o 6 mici.

Catzbach, colonie germană, în jud. Acherman. Face parte din volosti Malo-Iaroslavățul. S'a întemeiat la 1822 pe ambele țărături ale riulețului Alieaha, din niște coloniști din Wurtemberg, Prusia și Suedia, în număr de 56 familii, ademeniți de guvernul rus pentru desnaționalizarea Basarabiei. Guvernul rus a dat fie căruia cap de familie câte 60 deseatini pămînt, păstrînd 540

deseatină pentru viitorii locuitori. Actuala colonie este compusă din 135 case, cu o populațiune de 1278 suflete; biserică, școală germană; 243 cai, 1010 vite mari, 490 oi.

Cazaclia, sat, în jud. Izmail, așezat în valea Diogjadje, numită și Cazaiaclia. S'a întemeiat la 1822 de către 19 familii de țărani Romîni. La 1825 au venit de s'au așezat aci 141 familii de bulgari și o familie de țărani Romîni. Guvernul rus n'a admis pe cei așezați înainte și a dat pămînt numai celor din urmă. Ast-fel că numai 142 familii au căpătat pămînt în întindere de 8520 deseatini, iar Romînii au rămas fără pămînt. Astăzi populațiunea satului este de 1684 suflete, locuind în 267 case. Are o biserică cu hramul Sf. Gheorge; 130 cai, 800 vite mari, 2700 oi; 11 mori de vînt și una pe apa Ialpuh.

Cazaiaclia, colonie mare de bulgari, în jud. Bender, pe șes, din volosti Ceadir-Lunga. Imprejurul satului sunt grădini cu pomi, numeroase vii și grădini cu zarzavat. Pozițiunea geografică: 46° lat., 26°18' long. Are 372 case; o biserică, cu hramul Sf. Gheorghe; școală elementară; populațiunea 3472 suflete; vite mari și cai 2047.

Cazanciuc, sat, în jud. Izmail, așezat pe țărmul riulețului Sărata. Are 109 case, cu o populațiunea de 890 suflete, țărani Romîni.

Cazanciuc, vale, în jud. Izmail. Are o lungime de 5,5 kil., cu direcțiunea spre S.-E.; dă în valea Sărata, din dreapta, la S. de valea Cugurlui. La gura văieii trece în curmeziș Valul-lui-Traian.

Cazanculuc, *vale*, în jud. Izmail.

Se deschide în valea Tigheciului, din dreapta, la V. de satul Porumbesti. Are o lungime de 5 kil., cu direcțiunea spre S.-E.

Căinari, *sat*, în jud. Bender,

centrul volostei cu același nume, așezat pe pîriul din valea Voroccha, de lingă Botna. Dealul despre S.-E. are o înălțime de 93 stînj, d'asupra n. m. Mai înainte de sat se află stația căii ferate Bender-Reni, la 77 verste de pîrtare de Bender. Are 224 case, biserică, școală elementară; populațiunea 1353 suflete; vite mari 483. Sunt vii. Sat vechiu românesc, care a existat în secolul al XVI-lea. Pe la 1806 biserică satului avea 4 preoți. Satul face parte din jud. Hotarnicenii și aparține familiei Muruzzi, apoi boerului Ion Balș iar azi aparține familiei Crupenski. Biserica satului cu hramul Sf. Mihail și Gavril posedă cărți vechi românești, pentocosteru (1768) Octoich (1774), triod (1781), evanghelia (1792). Serviciul divin se oficiază său în limba poporului său în limba slavă. Până pe la 1873 se oficia numai în limba romînă.

Căinari, *rîu*, în jud. Soroca.

Izvoarește din valea Căinari, pe care o urmează până la revărsarea sa în Răut. In cursul său formează 6 heleșteae mari. Are numeroși afluenți mici, din cari unul se numește pîriul Boloata. Lîngă satele Măcăreuca, Bulboci, Frumușica și Sevirovo, formează bălți, acoperite cu stuhărie. Lungimea totală a rîului e de peste 80 kil.

Căinari, *vale*, în jud. Soroca.

Incepe de lingă satul Săuca. Acest nume de Căinari i se dă de locuitorii de la apropierea

satelor Sudarca și Pocravca.

In acest punct valea primește Valea-Stîlpului și se lărgește, apoi merge în direcțiunea S.-E. până aproape de valea Răutu-lui, lingă satul Gura-Căinari. In vale se află următoarele sate: Săuca, Cotova, Măcăreuca, Nicorești, Zgurița sat și Zgurița odaie, Popești-d. j., Popești-d. s., Bulboci, Căinari-Vechi, Bezeni, Izvoara, Frumușica, Trifănești, Severova, Nihăilăuca și Gura-Căinari. In ea se deschide din dreapta văile: Braicău, Firsășca, Celertău și Lacului; din stînga: Stîlpului, Curechilor, Fetei și Boloata. Capul văiei are o înălțime de peste 122,3 st. d. a. n. m., iar albia la gură 50 st. d. a. n. m. In vale se află 6 heleșteae mari. Lungimea văiei, după harta st. maj. rus., e de peste 75 kil.

Căinari, numit și **Căinari-Vechi**, *sat*, așezat pe țarmul rîulețului

Căinari, la gura pîriului Boloata, face parte din volosti Nădușita. Dealul din spre S.-V. are o înălțime de 88 stînj., d'asupra n. m. d. h. st. maj. rus. Are 302 case, cu o populațiune de 1524 suflete; biserică; școală rusească cu 2 clase; vite 410 capete; grădini; prisăci.

Căinari, sau **Voroccha**, *vale*,

în jud. Bender, în jungime de 17 kil., cu direcțiunea E.-S.-E. In vale sunt așezate satele: Cărbuna și Căinari. Albia văiei e acoperită cu pădure, și dă din dreapta în valea Botnei, acolo unde se află stația căii ferate Căinari, de pe lina Chișineu-Bender-Reni.

Călărașăuca, rusește **Calara-**

șovca, *sat*, în jud. Soroca, așezat pe malul drept al Nistrului, pe șoseaua dintre Ataci și So-

roca, în jos de Ataci. Face parte din volosti Arionești. Are 188 case, cu o populație de 1020 suflete, țărani Romîni; biserică; școala elementară rusească; 58 stupi; vitele satului 528 capete.

Călărașăuca, *minăstire*, în jud.

Soroca, în apropiere de satul Călărașeuca, la 60 verste de orașul Soroca, 95 de Hotin și la 180 de Chișineu, capitala Basarabiei. E așezată la 250 stînj. de malul Nistrului. Din trei părți este înconjurată de dealuri, întretăiați de văgăuni și acoperiți de păduri; din spre S. curge Nistru.

Chrisoavele, care se află în biblioteca minăstirei arată, că această minăstire a fost schit, care aparținuse minăstirei Sf. Sava din Moldova, închinată Sf. Mormint. In schit locuia cîlugării greci, cari îngrijau de avutul minăstirei; acești cîlugări se ocupau cu gospodăria, iar de ale bisericii se îngrijau alți cîlugări moldoveni.

La 1780, biserică de lemn s'a ruinat cu totul, și atunci un oare-care Hadji Marcu Donici, din Mohileu, a zidit o altă biserică de piatră, tîrnosită la 1782. Această biserică posedă multe icoane scumpe, luate din minăstirea Sircova a răscolnicilor Ruși.

La 1853 s'a mai zidit o altă biserică, în care sunt păstrate într'o raclă, părțile din moaștele Sf. Mitrofanie. Minăstirea posedă peste 300 desetini pămînt. Leturghia se oficiază azi numai în limba rusă. Cîlugării sunt în număr de 45, parte Moldoveni, parte Ruteni.

Călărași, *tîrgșor*, în jud. Orhei,

volosti Tusoara, așezat în valea Bicului, lingă linia căii ferate

Ungheni-Chișineu, spre V. de stația Călărași și de târșorul Tușoara. Pozițiunea geografică: 47° 15'30" lat.; 21°58' long. Lângă sat un mare heleșteu. Imprejurul satului sunt multe vii și grădini cu pomi; centrul comerțului cu prune uscate. Are 460 case, cu o populație de 2345 suflete, din care 1028 Evrei; biserica sf. Nicolae; 7 mori de vânt; 430 vite mari, 209 cai; spitalul Zemstului; centrul circumscripțiunii IV de Zemstvo; poștă și telegraf; două școale.

Căldărușca, pîrîu, în jud. Bălți.

Izvorește spre N. de satul Bălan și curge în direcțiunea S.-V. În cursul său urmează valea cu același nume până la intrarea ei în valea Prutului, în care curge paralel cu râulețul Camenca, pe o distanță cam de 2 kil., apoi se varsă în acest râuleț. Intre afluenți are și pîriul din valea Iazu-lui Calmuțki. Lungimea pîriului e de 46 kil. Apele sale alimentează 10 heleștae, din care cel de lângă satul Ciuciula-Viișoara e de 7 kil.

Căldărușca, vale, în jud. Bălți.

Are o lungime cam de 37 kil., după arătarea hărții st. maj. rus. La început coastele ei au o înălțime de 104,09 stînj. d'asupra n. m. Direcțiunea S.-S.-V. Din stînga se deschide valea Iazu-lui Calmuțki; iar Căldărușca, se deschide tot din stînga, în valea Prutului, lângă satul Ciuciula-Viișoara. În fundul văii se află 6 heleșteie.

Călimănești, rușii pronunță Calimanești, sat, în jud. Chișineu, volosti Zbiraia, așezat în valea Pîrpova. Pozițiunea geografică: 46°51'30" lat.; 25°51' long. d. m. din Paris. Are 180 case, cu o populație de 1270 locuitorii

țărani, cari au pămînt de înproprietărire 328 deseatină. Proprietarii: d-nu Bodescu, 161 deseatină și d-na Efrosina Theodosiu, 175¹/₄ deseatină.

Călinești, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Prutului, pe râul Camenca, lângă șoseaua Lipcani-Sculenă. Se unește de aproape cu satul Găncești. Face parte din volosti Bolotina. Pozițiunea geografică: 47°34' lat., 25°09' long. Are 227 case, cu o populație de 1639 suflete. Țăranii posedă pămînt 2128 deseatină. Proprietarii, familia Cheșco, au aci și la Găncești 4845 des.

Călmățui, com. rur., în jud. Izmail, așezată în valea Călmățui, aproape de gura ei. Dealul din spre S. are o înălțime de 71,45 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Are 100 case, cu o pop. de 996 sufl. țărani Romîni.

Călmățui, vale, în jud. Chișineu, în lungime de 28 kil., cu direcțiunea S.-V. Intră în județul Izmail; se îndreaptă brusc spre V., și merge în această direcțiune pe o distanță de 5 kil., apoi se deschide în valea Prutului. Incepe de lângă satul Chiscota. În vale se află așezate satele: Boghicieni, iar la gură satul Danca. Albia văiei este acoperită cu pădure.

Călugări, sătuc, în jud. Bălți, așezat pe șoseaua Bălți-Sculenă, la 2 kil. spre S. de târșorul Folești. Face parte din volosti Folești. Are 47 case, cu o pop. de 203 suflete, țărani Romîni.

Căpleucă, rusește Caplevca, sat, în jud. Hotin, volosti Dăncăuți, așezat pe șoseaua ce merge de la Hotin spre Negreni, pe malul abrupt al Nistrului. Are 309

case; biserică; o școală, frecventată de 57 copii din 174 în vîrstă de școală; vite 210 capete; populațiunea 1574 locuitori Romîni, Ruși și Ruteni.

Căprești, colonie evreiască, în jud. Soroca, volosti Cotiujeni. aproape de Răut, spre E. de satul Căprești. Are 60 case, cu o populație de 427 suflete, Evrei. Sunt bilciuri. Evreii au părăsit agricultura și fac comerț.

Căprești, sat, în jud. Soroca, volosti Cotiujeni, așezat pe malul Prutului, între satele Ștefănești și Dondojeni. Are 32 case, cu o pop. de 210 sufl., țărani Romîni.

Cărătura, sat, în jud. Orheiă, volosti Răzina, pe malul Nistrului, între satele Poiana și Tarasova. Are 76 case, cu o populație de 556 suflete țărani.

Cărbuna. (Vezi Sturzeni, în jud. Bender).

Cărbuna, sat vechiu Romînesc, așezat pe pîriul Voroceha, aproape de stația căii ferate cu același nume și stația Zloti. Dealul de la S. are o înălțime de 82 stînj. d'asupra n. m. Are 201 case, cu o populație de 1230 suflete, țărani romîni. Sunt vii și grădini cu pomi.

Cărbuna-Nouă, cătun, în jud. Bender, volosti Căinari, așezat într'un hîrtop din stînga văiei Schinoasa. Dealul de la E. are o înălțime de 116,5 stînj. d'asupra n. m. Are 27 case, cu o populație de 230 suflete. S'a întemeiat la 1827 de niște țărani Romîni, veniți din satul Cărbuna.

Cărpaciul, sat, în jud. Bălți, volosti Zăbriceni, la S. de confluența râului Racovăț cu Prutul.

Are 201 case, cu o populațiune de 1230 suflete; biserică. Loc., țărani Romîni, posedă pămînt de împroprietărire 1549 deseatinî. Proprietarul, M Rouza are 835 deseatinî. Sunt mori de de vînt; vitele 310 capete.

Cărtișa, cătun, cu 17 case de țărani Romîni, în jud. Chișineu, lingă satul Durlești, spre V. Face parte din volosti Ialovenî. Are o înălțime de 104 st. de la n.m.

Cărtoșnița, vale, în jud. Bender, în lungime de 9 kil. Se deschide în valea Botnei, din stînga, între valea Baccialiea și valea Perdanî, cu direcțiunea S.-E. Aproape de gură valea este tăiată de Valul-lui-Traian, care aci se bifurcă, trimitînd o ramură spre S. și alta spre E.

Căscăliea, vale, în jud. Bender. Are o lungime de 9 kil., cu direcțiunea spre S. In vale se află satul Căscăliea. Dă în valea Botnei, din stînga, în dreptul sătuceanului ¹⁾ Țona.

Cătănoaia. (Vezi Grăzești, în jud. Chișinău).

Cățăleni, sat, în jud. Chișineu, volosti Bujoară, așezat în valea Nirnova, în jos de satul Călimănești. Dealul de la E. are o înălțime de 94,77 stînj. d. n. m. Pozițiunea geografică: 46°55' lat. 25°51' long. de la m. din Paris. Are 65 case; o biserică, cu hramul Înălțarea Domnului. Locuitorii, țărani Romîni, posedă pămînt de împroprietărire 328 deseatinî. Proprietara, d na Sevastia V. Acsiuc, are 669 deseatinî și țăranul Th. Stiupu, 1 deseatină cumpărată.

¹⁾ Sub numele de sătucean în Basarabia se înțelege o seliște de două-trei căsuțe, o fermă, etc.

Cățelul-Mare, lac, în jud. Izmail, la S. de satul Anadolca. Comunică printr'o gîrlă cu lacul Cahul. Malurile sunt acoperite cu vii și grădini cu pomi. Are o lungime peste 3 kil., iar lărgimea de abia 230 m., cu direcțiunea S.

Căuești, vale, în jud. Soroca. Incepe la N.-V. de satul Zagorna și merge în direcțiunea S.-V., până în valea Răutului. Are o lungime de 9 kil.

Căușani, stație de dr.-d.-f., pe linia Bender-Reni. Distanța de la Bender 23 verste, iar de la Reni 245 verste. Se află așezată în valea Botnei, pe partea dreaptă.

Căușani-Noi, tirgșor, în jud. Bender, așezat pe malul stîng al riului Botna, din valea Botnei. Două șosele leagă tirgul cu Bender și Acherman. Este centrul volostei cu același nume. Pozițiunea geografică: 46°38'30" lat.; 27°4' long. d. m. din Paris. Imprejurul tirgșorului sunt vii și grădini. Are 372 case, cu o populație de 2901 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; 2 școli elementare; 486 vite mari. Stația căii ferate Bender-Reni, la 23 verste de la Bender.

La 1782, Căușani era un orașel populat, în care avea reședința sa Chanul ordalei tătarilor din Budjeac. Aci rezida așa numitul Caușan-Voda tătarec, care cărmuia pe toți tătarii așezați la Sudul Basarabiei. Până la 1806 a existat la Căușani palatul acestor chani, dar în acest an a fost ars și dărîmat. Se mai văd și azi ruinele și temeliele numeroaselor edificii din vechiul oraș, și tocmai pe ruinele acestui vechiu oraș se află așezat actualul tirgșor. Rușii după ce

ocupară Basarabia au înființat aci comptuarul (contora) pentru colonizarea Basarabiei de la S., pustiite de resbel. Această instituțiune s'a mutat apoi la Tarutino.

Pe la 1827 tirgșorul era locuit de 114 familii de Moldoveni, o familie de mazili, una de ruptași, 3 de Ruși, 57 de Ruteni și 35 de Evrei. Toate aceste familii, afară de Evrei, posedau pe atunci 6510 deseatinî pămînt; 355 cai, 1962 vite mari și 1990 oi. Astăzi populațiunea tirgșorului a sărăcit și ¹/₃ parte din ea se compune din Evrei.

Căușani-Vechi, sat, în jud. Bender, așezat în valea Botnei, pe partea dreaptă, la E. de tirgșorul Căușani-Noi. Face parte din volosti cu același nume. Are 207 case, cu o populațiune de 1220 suflete, în majoritate țărani Romîni; 741 vite.

La 1827 satul se compunea din 78 familii de țărani Moldoveni (240 bărb., 133 fem.), o familie de mazili și una de Ruteni, avînd toți 104 cai, 910 vite mari și 1970 oi, fiind și proprietari peste 2430 deseatinî pămînt. Astăzi acest sat romînesc a sărăcit, de și nu s'a desnaționalizat de loc.

Căzănești, sat, în jud. Orhei, centrul volostei Căzănești, așezat pe partea stîngă a Răutului, între satele Vadul-Leca și Nigorenî. Pozițiunea Geografică: 47°37' lat.; 26°8' long. Prin sat trece vechea șosea de poștă dintre Bălți și Orhei. Are 147 case, cu o populațiune de 882 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Gheorghe; 372 vite mari; 5 mori de vînt.

Căzănești. (Vezi Teura).

Ceabalacci, sat, în jud. Izmail, așezat la poalele unui deal, pe malul stîng al riulețului Larga. S'a întemeiat pe la 1770 de către 30 de familii de țărani Romîni. Pe la 1822 s'a așezat aci încă 3 familii de Ruteni, robii fugiți din Rusia, apoi a mai venit o familie de mazilii.

La 1827 din cauza unui proces cu boerul Cazimir s'a ridicat d'aci mai multe familii de țărani și au întemeiat alt sat, numit Ceabalacci-de-Salcea. Are 98 case, cu o populațiune de 817 suflete; 201 vite mari, 227 oi, 48 cai; prisăci; vii și grădini cu pomi.

Ceabalacci-de-Salcea, saubur-lachi, sat, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Salcea-Mică, pe țărnul drept. Are 87 case, cu o populațiune de 795 suflete Romîni. Sunt vii; prisăci și grădini cu pomi. Satul e la 1 kil. de satul Alexandrouca.

Ceadir-Lunga, colonie bulgară, în jud. Bender, așezată pe țărmurile riulețului Lunga, în apropiere de linia căiei ferate Bender-Reni. Este centrul volostei cu același nume. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi. Dealul de la miază-zi are o înălțime de 86 stînj., d'asupra n. m. Pozițiunea geografică: 46°3' lat.; 26°29' long. d. m. din Paris. Populațiunea 2820 suflete, cu 353 case; școală elementară rusească; biserica, cu hramul Sf. Athanas. Țăranii Bulgari posedă peste 2000 capete de vite mari. De la stația căiei ferate Ceadir-Lunga pînă la Bender 158 verste, iar pînă la Reni 110 verste.

Ceanac, sat, în jud. Bender, așezat la gura Ceanacului, și a văiei Ialpuh. Face parte din vo-

losti Cimișlia. Dealul de la miază-zi are o înălțime de 86,4 stînj. d'asupra n. m. Are 197 case; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae. La 1827 satul avea o populațiune de 402 suflete, astăzi are 1297 suflete, de țărani Romîni care posedă 2880 de-seatini pămînt; 1306 vite mari, 1168 oi. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Ceaponosa, sat, în jud. Hotin, volosti Rucșin. Are 402 case, cu o populațiune de 2278 suflete, Ruteni, Rusini și Romîni; biserică; vitele satului 847 capete; grădini cu pomi; livezi. Poziț. geografică: 48°29',30" lat.; 24°30" long. d. m. din Paris.

Ceaurul, vale, în jud. Bender, în lungime de 5,5 kil. Pe coasta dreaptă a văiei merge Valul-lui-Traian de sus. La început valea are o înălțime de 101,5 stînj. d. l. n. m. Dă din stînga în valea Sărățica.

Cebrova, sat, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat între Prut și linia căiei ferate Noua-Suliță. Are 62 case, cu o populațiune de 427 suflete.

Celertăul, vale, în jud. Soroca, pe moșia satului Popești-d.-j. Să deschi. Je din dreapta în valea Căinarului. Înălțimea locului la capul văiei e de 116,65 stînj. deasupra n. m., fundul la mijlocul văiei are 69 stînj. d. n. m. iar lungimea 7 kil., cu direcțiunea S.-E.

Celmeccia, cătun, în jud. Acher-man, volosti Eigengheim, așezat la E. de satul Carnaleuca de pe Alcalia. Are 48 case; cu o populațiunea de 270 suflete.

Cemașir, sat, în jud. Izmail, la V. de lacul Chitai, la 2 kil. Este locuit de țărani Romîni și Ruteni, S'a întemeiat pe la 1790, pe locul seliștei unui sat tătar cu același nume. Astăzi satul are 211 case, cu o populațiune de 520 bărb. și 417 femei.

Cemceli, Rușii pronunță și scriu Cemceli. sat, așezat pe malul drept al riulețului Hadjidere. Face parte din volosti Eighenheim. Are 103 case, cu o populațiune de 869 suflete.

Cenușa, (Vezî Borodniceni, din jud. Soroca).

Cercheși, cătun, în jud. Acher-man, volosti Postal, așezat în cîmpie. Are 56 case, cu o populațiune de 327 suflete.

Cerepcău, rusește Cerepcova, sat, în jud. Soroca, volosti Văscăuți, spre N. de satul Solonețul, pe șoseaua dintre Soroca și Gura-Camenca. Are 204 case, cu o populațiune de 1890 suflete; o biserică; 4 mori de vînt; școala elem. rusă; vitele satului 477 capete.

Cereșnouți, rusește Cereșnovetu, sat, în jud. Soroca, volosti Ocolina, aproape de satul Parcani. Dealul din spre N.-V. are 148 stînj. d'asupra n. m. Satul mai poartă și numele de Râdi. Are 79 case, cu o populațiune de 97 suflete; biserică; vitele satului 468 capete, 80 cai.

Cereșnovățului (Valea-), vale, în jud. Soroca. Incepe de la satul Râdi și merge în direcțiunea E., pînă dă în valea Nistrului, la Slobozia-Voroncău, avînd aceiași gură cu valea Slobozia. Lungimea văiei este de 11 kil., după harta st. maj. rus.

În fundul văiei curge pîriul Ce-reșnovățul.

Ceretei, vale, în jud. Hotin. In-cepe din pădurea satului Paladi și merge paralel cu Valea-Vasilinei, până aproape de Valea Ciuhurului, lângă satul Paladie. Are o lung. de 5 kil., după harta st. maj. rus, cu direcțiunea S.-E.

Cerlina, sat, în jud. Soroca, vo-loști Văscăuți, așezat pe malul Nistrului, la a treia încovăitură a râului de la Soroca, între sa-tele Nemirouca și Zaluca. Are 86 case; cu o populațiune de 832 suflete Ruteni și Romîni; biserică; vitele cornute ale sa-tului 217; cai 170; oi 200.

Cerlina, vale, în jud. Hotin. Merge pe lângă satul Dalineni, și la satul Dugeni, dă în valea Glo-dosului. În fundul văiei curge pîriul Cerlina, care se varsă în riulețul Glodos. În vale sunt așezate satele: Dolineni, Stăn-ceni și Cerlina-Mare. În valea Cerlina se deschid văile Rov-naia, Giulem, Smolscaia, Izvoara, Lahîrcuiala și Drăgunar.

Cerlina, pîriu, în jud. Hotin. Iz-vorește din hîrtoapele satului Do-lineni, și urmează în cursul său valea Cerlinei, formînd în calea sa 6 heleșteie, apoi se varsă în Glodos, lângă satul Cașuleni. Din stînga primește apele pî-riului Șerbința. Are o lungime după harta st. maj. rus de peste 30 kil.

Cerlina-Mare, sat mare, în jud. Hotin, volosti Nouă-Suliță, a-șezat în valea Cerlina aproape de satul Coteleu. Pozițiunea ge-ografică: 48°17' lat., 24°4' long. Are 210 case, cu o populație de 1155 suflete, parte Ruteni și Rusini, majoritatea Romîni;

biserică; școală; vitele satului 413 capete.

Cerna, vale, în jud. Orhei și Soroca. Incepe din pădurea mănăstirei Cușălăuca și merge în direcțiunea E.-E.-S., până la Nistru, lângă satul Cerna. Lun-gimea văiei după harta st. maj. rus e de peste 40 kil. În vale se află așezate satele Șoldănești, Parcani, Niguleni, Lipceni, Ghin-zeni, Popăuț, Mateuț, Bușernița, și Cerna. Gura văiei e în dreptul orașelului Rîbnița din guvernă-mîntul Podoliei.

Cerna, riuleț, curge în jud. Or-hei și Soroca; izvorește din pădurile mănăstirei Cușălăuca și curge în fundul văiei cu a-celași nume, revărsîndu-se în Nistru. În cursul său apele lui formează 3 ieleșteie mari.

Cernița, lac, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la V. de lacul Caliana.

Cernoleuca, sat, în jud. Soroca, volosti Climouți, spre E. de satul Climouți. Dealul de lângă sat are o înălțime de 113,5 stînj., d'asupra n. m.; biserică; școală cu o clasă de Zemstvo; vitele satului 270 capete cai 140 oi 370; populațiunea 1249 suflete țărani Romîni și Ruteni.

Cetîreni, sat mare, în jud. Bălți, d'asupra văiei Ileana. Face parte din volosti Ungheni. Pozițiunea geografică: 47°13' lat., 25°34' long. Are 200 case, cu o po-pulație de 1423 suflete de re-zeși, cari posedă 1740 des. pămînt. Împrejurul satului sunt vii; grădini cu pomi; mori de vînt.

Chanska. (Vezi Hansca).

Chebapci, sau Chebacci, sat,

în jud. Acherman, volosti Diviziu. Pozițiunea geografică: 45°58' lat., 27°45' long. E așezat pe malul stîng al riulețului Al-calia, pe locul unde se afla pe la 1772 un sat tătăresc cu ace-lași nume. Satul actual s'a în-temeiat la 1823, format din 15 familii de Ruteni și două fa-milii de Evrei circiumari. As-tăzi satul numără 252 case, cu o populațiune de 1678 su-flete. Împrejurul satului sunt grădini cu pomi și câte-va vii.

Chelminețu sat, în jud. Hotin, centru volosti. E așezat la iz-voarele pîriului Surda, la 4 kil. de stația C. F. Larga, de pe linia Oenița - Noua-Suliță. Are 410 case, cu o populațiune de 3848 locuitori, Ruși și Romîni; biserică; o școală de băieți și una de fete, cu 83 copii din 360 în vîrstă de școală. Sucursală de poștă și telegraf.

Chetriș, Rușii zic și scriu Petriș, sat, în jud. Bălți, volosti Balo-tina, așezat pe țarmul riulețului Camenca din valea Prutului, lângă șoseaua Lipcani-Sculenii. Are 81 case, cu o populațiune de 651 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae. Țăranii po-sedă pămînt de împroprietărire 722 deseatinii. Sunt vii și livezi cu pomi. Mănăstirea Sf. Mor-mînt posedă aci 388 deseatinii.

Chetroasa, vale, în jud. Chișineu, în lungime de 4,5 kil., cu di-rectiunea spre S. Se deschide în valea Bicului, între satul Broasca-Vechie și stația căiei ferate Mireni.

Chetroasa, vale, în jud. Hotin, paralelă cu rîpa Șipota, la un kil. Incepe în apropierea satului Livinți și merge pînă aproape de matca Nistrului, urmînd di-

recțiunea N.-V. Are o lungime de 9 kil, după harta st. maj. rus.

Chetros, Rușii zic și scriu Petros, sat, în jud. Bălți așezat pe coasta de la S. a muntelui Măgura, între satele Bocana și Brădeni. Face parte din volosti Cornești. Are 87 case, cu o populațiune de 490 suflete. Țăranii posedă pământ de împrăștiere 800 deseatină. Proprietarii: moștenitorii Leonard au aci și la Bocana 876 deseatină pământ. Sunt vii și livezi cu pomi. Țăranii țin frumoase coltoare.

Chetros, sau Chitros de pe Ichel, sat mic, în jud. Chișineu, așezat pe țărmul drept al râulețului Ichel, la 3 kil. spre E. de satul Ciopleni. Face parte din volosti Mirenii. Are 23 case, cu o populațiune de 197 suflete, țărani Români, cari posedă pământ de împrăștiere 56 deseatină. Proprietarii satului sunt: țăranul Ion Bodi, care posedă 432 deseatină; țăranul Dăscălița, 8 deseatină; văduva lui Carp Bazias, 1157 deseatină; Petru Dăscălița, comerciant, 168 deseatină și văduva Lebedeva, 186 deseatină. Sunt multe vii și livezi.

Chetros, piriin, în jud. Soroca. Isvorește din pădurea satului Rădiul-Marc, și la S. de satul Paladi se varsă în riul Ciuhur, din stînga. Are o lungime de 7 kil., cu direcțiunea cursului spre V.

Chetrosul-de-jos, sat, în jud. Soroca, volosti Nădușita, așezat în valea Cuboltei, la gura Fintinei-Vila, între satul Chetrosul-de-sus și Nădușita. Se mai numește și Slobozia-Chetros, și

Baroncea. Lîngă sat este un eleșteu. Are 115 case, cu o populațiune de 963 suflete de răzeși; biserică; vitele satului 528 capete.

Chetrosul-de-sus, rusește Chetros-Verchnie și simplu Chetros, sat, în jud. Soroca, volosti Nădușita, așezat pe malul stîng a râulețului Cubolta. Prin sat trece șoseaua din Otaci spre Bălți prin Nădușita. Satul e construit în lungime. Are 310 case, cu o populațiune de 1499 suflete răzeși; 2 biserici, din care una veche; vite, 514 de capete. Sunt grădini și livezi.

Chetroșana, vale, în jud. Bălți, în lungime de peste 11 kil., după harta st. maj. rus. Se deschide din stînga în valea Răutului, între satele Slobozia și Singurei. Dealungul văii urmează calea ferată Orhei-Soroca, mergînd spre valea Răutului. Direcțiunea S. În vale se află 9 fîntîni.

Chetroșeni, Rușii pronunță și scriu Petrușani, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Damașcanilor. Face parte din volosti Bolotina. Are 123 case, cu o populațiune de 898 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; o școală cu o clasă unde se învață numai rusește. Țăranii posedă pământ de împrăștiere 873 deseatină. Minăstirea Sf. Bogdan are aci 1036 deseatină pământ.

Chetroșica-Nouă, Rușii zic Chetroșica-Novaia, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Cuhușeva, între satele Frasin și Brătușeni. Face parte din volosti Copaciancă. Lîngă sat se află un eleșteu. Are 106 case, cu o populațiune de 799 suflete; o

școală elementară rusească. Țăranii posedă pământ de împrăștiere 900 deseatină. Minăstirea Sf. Mormînt are aci și la Chetroșica-Vechie 554 deseatină.

Chetroșica-Vechie, rușii traduc Chetroșica-Staraia, satuc, în jud. Bălți, așezat pe partea dreaptă a Ciuhurului, lîngă șoseaua dintre Bălți și Edința. Face parte din volosti Capaceanca. Are 22 case. Loc. țărani Români posedă 210 deseatină pământ. Imprejurul satului sunt grădini cu pomi.

Chetroșnița, vale, în jud. Chișineu, în lungime de 2,5 kil., cu direcțiunea spre S. Se termină intrînd din stînga în valea Tohatinului.

Chiatul, com. rur., în jud. Izmail, așezat pe ambele țărmuri ale pîriului Chiat. S'a întemeiat pe locul vechii seliște tătărești.

La 1827 a existat în mijlocul satului un edificiu de piatră, rămășița reședinței beilor tătari, cari ocirmuieau această parte a Basarabiei copleșită de tătari.

La 1822—25 satul era locuit de 16 familii de țărani Români, la cari mai tîrziu au venit de s'au adaugat 5 familii de Bulgari și 8 familii de Ruteni, robii fugiți din Rusia. Astăzi satul are 57 case, cu o populațiune de 420 suflete; 61 cai, 182 vite mari, 213 oi. Sunt vii și grădini cu pomi. Dealul de la S. are o înălțime de 66,2 stînj. d'asupra n. m., după harta st. maj. rus.

Chiatul, vale, în jud. Izmail. Incepe la E. de satul Carpești și merge spre S.-E., până aproape de valea Ialpuhului. În vale se află coloniile Enichei și Chiatul.

Un mic piriiaș curge în fundul văieii, și se varsă în Ialpuh.

Chilia, oraș, în jud. Izmail, așezat pe brațul Chilieii, la hotarul județelor Izmail și Acherman, la 55 verste de Izmail, reședința județului.

Populațiunea orașului, la 1902, după datele statisticii oficiale, a fost de 12,900 suflete, din cari: 5,000 Ruși, 300 Armeni, 2,000 Evreii, 2,000 Ruteni și 3,200 Moldoveni. Orașul posedă peste 10,097 deseatină pământ din care 1,400 sterp 250 des., sub vechea cetate și orașul și deabia 50 deseatină cu grădini.

Ipoteza istorică pretinde cum că pe locul actual al orașului, pe la 334 înaintea lui Christos a existat antica Achillia, construită de Alexandru Macedon pe timpul campaniei sale în contra Geșilor. Grecii numiră apoi acest oraș Licostom. În Letopisețul Vosresenski în lista orașelor, cari se află în calea cnezilor Kiewului spre Bizanța este socotită și Chilia.

În secolii XIV și XV Chilia aparținea Munteniei, despre aceea sta avem multe izvoare și apoi o găsim și în «Geografia Blavianu» (1662).

La sfârșitul secolului al XV-lea Chilia a trecut spre Moldova. Cele dintii întăriri, par a fi făcute de Moldoveni în anii 1462, 1475, 1484. Chilia a fost prădată și pustiită.

La 1584, Turcii ocupând-o, au înconjurat-o cu un zid în circumferență circa 800 stinjenii și au zidit cetatea.

La 1594, cazacii au bătut aceea cetate, sub comanda hatmanului Nalivaico și au ars orașul.

La 1632 cazacii sub comanda lui Sulima au ars-o a doua oară.

La 1769—1770, Rușii după un

asediu de 10 zile, ocupă orașul în ziua de 21 August 1770.

La 1790 Rușii bat și ocupa cetatea din nou. În fine la 1806 Rușii au pus mîna pe Chilia fără a fi tras un foc. În acest timp, după o descriere militară rusă ferterea Chilieii avea din spre cîmp un glasis și patru plațdarmii cu 4 bastioane și cinci turnuri de piatră (2 optangulare și 2 patruangulare). Cetatea întreagă a fost înconjurată cu șanțuri, largi de 7 stinjenii, și umpluți cu apa Dunărei. Porțile au fost două.

La 1856, după tratatul din Paris, Chilia a redevenit iarăși un oraș al Romîniei, dar după tratatul din Berlin Rusia la reocupat din nou.

La N. de cetate se află vechia Chilia, iar dincolo partea modernă a orașului. Sub Turci în lăuntru cetății se afla o geamie, care a fost refăcută în biserică cu hramul adormirea Maicei Domnului. În Chilia-Nouă se află o vechie biserică cu hramul Sf. Nicolae și o altă biserică a schizmaticilor Ruși.

Sub Ruși, astăzi, Chilia nu posedă de cît o școală județeană de băeți cu patru clase și două școli Evreiești. Orașul face un neînsemnat negoț de pește, și se află legat cu Odesa prin curse neregulate a vapoarelor societății ruse de navigațiune.

Chilia, braț al Dunărei (vezi Dunăre).

Chinejilor (Valea-), vale, în jud. Orhei, în lungime cam de 5 km., după harta st. maj. rus, cu direcțiunea spre E. Dă în valea Nistrului, lângă satul Vișcău.

Chinichișul-Mare, vale, în jud. Chișinău, Are o lung. de 11 kil.

Merge spre S.-E., până în valea Botnișoarei, în care se deschide din stînga, la E. de satul Molești, pe hotarul județelor Chișinău și Bender. În vale se află așezat satul Hansca, pe care Rușii îl numesc Chansca. Fundul văieii precum și partea dreaptă sunt acoperite cu pădure.

Chioara, lac, în jud. Acherman, volosti Palanca, în valea Nistrului. Are o lungime de 3 kil, în formă de semicerc deschis spre N.-V. Pe malul lacului, spre V., este așezat satul Palanca.

Chiperceni, sat mare, în jud. Orhei, centru volostei cu același nume, așezat într-o vale, între două șosele, cea din Orhei spre Cuizouca și cea din Cuizouca spre Dubasari. Are 400 case, cu o populațiune de 2448 suflete de razeși; biserică; școală elementară; vite 680 Sunt numeroase vii și grădini cu pomi.

Chipeșca, sat, în jud. Orhei, volosti Samașcani, așezat în valea Dobrușei, între satele Dobrușa și Răspopeni. Lîngă sat trece șoseaua spre satul Cinișenți și Orhei. Are 190 case, cu o populațiune de 1188 suflete țărani Romîni și Ruteni; 490 vite mari, 170 cai.

Chiprieni, Rușii pronunță și scriu **Chiprianii, mănăstire** de călugări, în jud. Chișinău, volosti Vorniceni, la 35 verste de orașul Chișinău. Este zidită între munți, acoperiți peste tot cu păduri. În fața mănăstirei curge piriul Iznovățul, care formează tocmai la poarta Sf. Iocaș un heleșteu. Mănăstirea Chiprienii a fost zidită de Ștefan-Vodăcel-Mare, ceia ce se dovedește prin hrisovul lui Antioch Con-

stantin Voevod din anul 1698 păstrat de mănăstire și care sună:

Понеже святопочиниши Іу Стефан Кокода, старый и добрый, отиць скѣтзепочиниша Іу Богдана Кокода ескъ Ктиторъ скѣтский обители Зографской . . . и пакититоръ и фундацаръ славъ обомъ манастиржамъ Кыприанъ и Добровицъ

Petru Rareș Vodă a zidit în satul Chiprieni biserica de piatră cu hramul Adormirea Maicii Domnului; această biserică a fost isprăvită de către Ștefan și Alexandru Lăpușneanu, cel din urmă cu chrisovul din anul 1559 Aprilie 11, a dăruit mănăstirei 12 sate cu pământ, vii și pădure. La 1698 Antiochie Cantemir a închinat mănăstirea Sf. Munte Athos, și anume mănăstirei Grecilor, Sirbilor și Bulgarilor, precum era obiceiul pe acele vremuri. Crisovul lui Antiochie Vodă sună, fiind scris slavonește: «de oare-ce mănăstirea Chipriani mult a slăbit și a devenit orfană și a rămas fără comati și fără de tot ce-i trebuî pentru hrana călugărilor, cari au devenit netrebniți, leneși și răi pentru Dumnezeu și oameni de aceia și explică Domnul, de oare-ce locuitorii Sfântului locaș Zograu ot Sf. Munte sunt niște einștiți părinți și cari sunt Sirbi, Bulgari, închină mănăstirea».

Pe la 1813, mănăstirea Chipriani cu tot avutul său frumos a intrat sub îngrijirea cascadei episcopale din Chișineu, dar la 1857, după solicitările călugărilor Sf. Munte au fost iarăși remise mănăstirei Zograu, însă în schimb, casa episcopală a primit ca proprietate a sa mănăstirea Hirjauca.

În zilele noastre mănăstirea Chipriani are două biserici, una

zidită la 1820 de către exarhul Gavril Bădulescu (în locul celei veche, zidită la 1545 și dărîmate de un cutremur). În această biserică se află și mormîntul exarhului. Altă biserică cu hramul Sf. Gheorghe a fost zidită la 1840.

Biblioteca mănăstirei posedă o evanghelie slavonă, darul lui Petru Rareș Vodă, din anul 1545 Octombrie 11. Evanghelia este scrisă pe dintreg pe pergament foarte frumos și citeț. Scoarța Sf. cărți este săpată în argint poleit cu aur și împodobită cu pietre scumpe. Pe partea din față este desenat Christos, scoborîndu-se în iad și scoțînd pe cei drepti; pe partea din dos Adormirea Maicii Domnului, împrejurul acestui desen este săpată următoarea inscripțiune în slavonește: «Evlaviosul și de Christos iubitorul Io Petru-Voevod cu mila lui Dumnezeu Domn al întregii Țării Moldovei, și Domnița sa Elena și fiii Domniilor lui Iliș Voevod, și Ștefan și Constantin au făcut și au împodobit acest tetrociol și l'au dat pentru rugăciunea lor în din nou întemeiată a lor mănăstire Adormirea Maicii Domnului, zisă Chipriani în anul sur luna Octombrie ziua 11».

Chiprieni, sat, în jud. Chișineu, volosti Vornicenî, așezat în mijlocul codrilor, în fundul văiei Ișnovățului. Are 245 case, cu o populație de 1213 suflete; biserică, școală elementară rusă; vite 317 capete; oi 140. Locuitorii posedă 1063 deseatină pământ de împrăștiare pe moșia mănăstirei Chiprieni.

Chipricenilor (Valea-), vale, în jud. Orhei. Incepe de lângă satul Voronețul și se îndreaptă spre S. E. pînă la satul Hagieni,

unde se unește cu valea Pogribeni, luînd d'aci în jos numele de Valea-Pogribenilor și Valea-Hagienilor. Are o lungime de 13 kil. În vale se află așezate satele: Chiprieni, Biești, Slobozia-Hodorogî și Cihoreni. În vale curge un pîrîu, avînd de afluent pe pîrîiașul Voronețul, care se scurge din valea cu același nume.

Chirca, sâtuc, în jud. Chișineu, volosti Mireni, așezat la gura văiei Mirenilor, lângă linia căii ferate Ungheni-Bender. Are 27 case, cu o populație de 168 suflete.

Chirca, vale, în jud. Chișineu, în lungime de 3 kil., cu direcțiunea S. Se termină intrînd din stînga în valea Tohatinului.

Chircani, sat, în jud. Izmail, aproape de gura pîrîului Larga. Are 170 case, cu o populație de 920 suflete țărani Romîni; 282 cai; 340 vite mari.

Chircăești, sat, în jud. Bender, așezat pe puntea unui deal din stînga rîulețului Botna. Calca ferată Bender-Reni trece prin sat. Lîngă sat se termină Valul lui-Traian-de-sus. Face parte din volosti Varnița. Are 201 case, cu o populație de 1591 suflete, țărani Romîni.

La 1827, acest sat a fost locuit de 64 familii de Moldoveni, cu 74 case, avînd prisăci vestite împrejur. Astăzi țărani au sărăcit. În apropiere de sat sunt păduri, cari aparțin statului, iar țărani au 99 deseatină pădure.

Chircota, Chircot sau Cornești sâtuc, în jud. Chișineu, volosti Bujora, așezat în valea Lăpușnă. Pozițiunea geografică: 47°30' lat., 25°59' long. d. m. din Paris.

Are 21 case de răzeși Romîni, cari posedă 181 deseatină pămînt.

Chirgășani, sat, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-rusească, așezat la N.-E. de Ivanovca. Pozițiunea geografică: 46°28' lat., 27°28' long. La S. de sat înălțimea locului e de 68 stînj. d'asupra mării, după harta st. maj. rus.

În valea Fîntîna-Turcului, unde se află așezat satul, pe la 1744 a fost un sat tătăresc cu același nume, apoi la 1808 s'a întemeiat un sat romînesc, avînd o biserică cu hramul Sf. Mihail.

La 1827, satul avea 56 case, cu 57 familii de țărani Romîni, o familie de Ruteni și o familie de Evrei, cari au avut proprietate de 2240 deseatină pămînt. Astăzi satul are 285 case, cu o populație de 1895 suflete.

Chirghij, pîrîiaș, din jud. Acherman. Izvorește la N. de colonia Borșthal și se varsă în riul Chirghij-Chitai. Valea cu același nume începe la N. de colonia Borșthal, cu direcțiunea spre S., paralel cu valea Aliaga, pînă aproape de valea Chirghij-Chitai, în care se deschide din stînga, lîngă colonia Baba. În vale se află așezate: colonia germană Borșthal, Ciumlechioi și Cuparan, colonii bulgare.

Chirghij-Chitai, riș, în jud. Acherman. Izvorește de lîngă colonia Tvardița și curge în valea Chirghij-Chitai, vîrsîndu-se în lacul Chitai. Udă următoarele sate-colonii: Tvardița, Iserlia, Ivanovca, Zadunaeuca, Baba și Witenberg. Are doi afluenți principali: pîriul din valea Perji și pîriul Chirghij, și mai multe pîrîiașe secundare din văile vecine.

Valea cu același nume în-

cepe la E. de colonia Chiriet-Lunga; la N. de satul Tvardița, din jud. Benderului, intră în jud. Acherman și merge spre S.-E. pînă la lacul Chitai. Prin hîrtoapele văiei, pe ici, pe colo sunt numeroase vii. Lungimea văiei, după harta st. maj. rus., este de peste 50 kil.

Chirghij-Witemberg, numit de ruși și **Malo-Iaroslaveț I^{ia}**. E *colonie* germană, în jud. Acherman, volosti Malo-Iaroslaveț I^{ia}, așezată pe pîriul Chirchiz Chitai. Dealul de la V. are o înălțime de 84,8 stînj. d'asupra n. m. Pozițiunea geografică: 46°5' lat., 26°40' long. după m. din Paris. Două șosele unesc colonia cu Ancicrac și cu S.-V. Basarabiei. Satul e construit pe două linii drepte. S'a întemeiat la 1814 de guvernul rus, care voia să populeze Basarabia cu germani.

La 1827, erau aci 82 familii de Wurtembergezi și Prusieni, avînd 290 cai, 1256 vite mari, 200 oi. Coloniștii au pămînt cu seliște 41 deseatină, cu vii și grădini cu pomi 72 deseatină, cu arătură, fînețe și pășune 3772 deseatină. Colonia se compune azi din 182 case, cu o populație de 1370 suflete.

Chirhani, com. rur. în jud. Izmail, așezată în valea Prutului, la gura văii Chirhani. La E. de sat, pe deal, sunt trei motive, numite «Mojilele Hococani». Satul se află construit pe țarmul stîng al pîriului Balaș. Împrejurul satului sunt numeroase vii. Are 178 case, cu o populație de 1220 suflete; biserică; 98 cai; 214 vite mari.

Chirhani, vale, în jud. Izmail. Se deschide în valea Prutului, lîngă satul Chirhani. Are o lun-

gime de peste 5 kil., cu direcțiunea S.-V.

Chirianca, sat, în jud. Orhei, volosti Cobilca, așezat spre N. de satul Zubrești. Are 106 case, cu o populație de 930 suflete; 386 vite mari. Sunt multe vii și livezi cu pruni.

Chiriet. (Vezi Corten, jud. Bender).

Chiriet-Lunga, colonie bulgară, în jud. Bender, așezată în Valea-Lungă, lîngă calea ferată Bender-Reni. Face parte din volosti Ciadir-Lunga. Pozițiunea geografică: 46°12'15" lat., 26°36' long. Are 189 case, cu o populație de 1672 suflete. Locuitorii posedă 1200 deseatină pămînt. Împrejurul satului sunt vii și grădini.

Chirileni, ruși scriu Chirileanî, sat de răzeși, în jud. Bălți, așezat în valea Șaltoi. Face parte din volosti Sculenî. Pozițiunea geografică: 47°23' lat., 25°26' long. Are 132 case, cu o populație de 1090 suflete; o biserică, cu hramul sf. Nicolae; vite mari 610. Împrejurul satului sunt vii și grădini. Răzeșii păstrează acte vechi.

Chirileni, sat, în jud. Chișinău, volosti Costești, așezat într-o vale, ce se deschide din dreapta, în valea Botnișoara. Pozițiunea geografică: 46°45'30" lat., 26°29' long. d. m. din Paris. Are 153 case, locuite de Romîni și o școală unde se învață rusește. Locuitorii posedă pămînt de împrumutare 960 deseatină. Proprietarul Evreu, Abram Simonovici Grinberg, are 2857¹/₂ deseatină. În sat locuiesc cîteva familii de Evrei, în calitate de servitori ai proprietarului.

Chirsăul-Mare, *vale* și *pîrîu*, care pe toată întinderea sa de peste 20 kil. formează hotarul dintre județele Bender și Izmail. Se deschide în valea Ialpuhului, lângă colonia bulgară Congaz, începînd de la N.-V. de tîrșorul Comrat.

Chirsăul-Mic, *vale* și *pîrîiaș*, în jud. Izmail; merge spre S., paralel cu valea Chirsăul-Mare și se deschide în valea Ialpuhului-Mare, la S. de colonia bulgară Congaz.

Chirsova sau **Başchiov**, *colonie* bulgară, așezată în jud. Bender, în valea Ialpuhului-Mare. La V. de sat, înălțimea locului e de 69,8 stînj. d'asupra nivelului mării. Face parte din volosti Comrat. Are 394 case, cu o populație de 2890 suflete, parte Bulgari, parte Ruteni; școală elementară rusă; 897 vite mari, 1970 oi, 128 cai. Imprejurul satului sunt numeroase vii și grădini cu pomi.

Chiseli-Mare, rușii îi zic **Bo-lișie Chiseli**, *sat*, în jud. Izmail, pe țărmul drept al pîrîului Chireli. S'a întemeiat la 1807 de 10 familii de țărani Romîni și 8 familii de Bulgari. Astăzi satul are 53 case, cu o populație de 497 suflete.

Chiseli-Mici, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe ambele țărmuri ale pîrîului Djuntuc. S'a întemeiat la 1810 de 19 familii de țărani Romîni și o familie de Ruteni. Astăzi satul se compune din 42 case, cu o populație de 343 suflete. Locuitorii posedă 217 vite mari; o moară de apă; prisăci.

Chiselia-Mare, *vale*. în jud. Izmail, în lungime de peste 11

kil. Se deschide în valea Ialpuhului, din dreapta, între valea Chiatsu și valea Borceac. Fundul văiei este acoperit cu pădure. Direcțiunea spre S.-E.

Chișcăreni, *sat* mare, în jud. Bălți, centrul volostei Chișcăreni, așezat pe coasta dreaptă a văiei Ciulucul-d.-mij. Lîngă sat sunt trei heleștee. Pozițiunea geografică: 47°33'30" lat., 25°41' long. Are 421 case, cu o populație de 2030 suflete, din cari 227 Evrei; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; școală elementară rusească. Loc. posedă 2176 des. pămînt. Proprietarii: d-nii Cassu au aci și la Hlînjenî, Terebna și Prăjila-d.-j., peste 1068 deseatinî pămînt. Sunt vii și livezi cu pomi.

Chișcărești, *sătuc*, în jud. Orheiū. Face parte din volosti Cinișăuți. E așezat spre N. de satul Sircova. Are 22 case, cu o populație de 110 suflete.

Chișineū, *județ*, așezat în centrul Basarabiei, avînd de hotare: la N., jud. Orheiū, la E., linia Nistrului și mai cu seamă hotarul jud. Bender; la N.-E. jud. Bălți; la V., linia Prutului, care îl desparte, de la 1812, de patria mămă, Romînia; iar la S. hotarul jud. Bender. Punctul cel mai Nordic al județului se află la N.-E. de satul Bahmut, de pe anticlinatul dintre Bicu și Ichel (paralelul 47°20' lat.); punctul cel mai apusan este pe malul Prutului, la Moreni; punctul cel mai răsăritean este pe pîrîul Trostinețul, iar punctul cel mai sudic este la V. de satul Zloti din valea Schinoasa.

Județul Chișineū este cel mai pitoresc din toată Basarabia, prezintînd văi adînci, acoperite cu păduri, numeroase și dese

sate, înconjurate cu grădini și vii.

Punctul cel mai înalt din toată Basarabia, numit Piscul-Muntelui, se află la E. de lăcușorul Custura în acest județ. Are o înălțime de 222,74 stînj. d'asupra n. m. Dea-alungul acestui județ curg rîurile: Ichel, Bicu, Lapașna, Bîcovățul, Pojarna, Botna, Cohilnic, Nîrnova și Bratuleanca. Prin pădurile acestui județ sunt ascunse minăstirile romînești, din cari minăstirea Chiprieni are o biserică zidită de marele dom al Moldovei Ștefan-cel-Mare. Sub dalele acestei biserici doarme somnul vecinic exarhul Gavril Badulescu, atît de amărit la vreme de bătrînețe prin deziluziile sale în privința tendințelor și aspirațiunilor Rusiei ortodoxe.

Suprafața jud. Chișineū e de 3.085,8 verste patrute sau 63,77 mile patrute, din cari astăzi numai 56.667 deseatinî sunt cu păduri. Aceste păduri formează 193 corpuri, din cari nici unul nu mai aparține statului.

Mănăstirile închinete au aci 16.880 deseatinî păduri în 14 corpuri; razeșii Romîni au 4.880 deseatinî; obștele țărănești 3.026 deseatinî în 27 corpuri; mănăstirile neînchinete posedă 432 deseatinî; proprietarii mari au 31.529 deseatinî în 128 corpuri.

Ast-fel dar, jud. Chișineū alături cu jud. Orheiū, este cel mai păduros din toate județele Basarabiei.

Suprafața pămîntului cu semănături în anul 1901 a fost în jud. de 2.884 deseatinî cu secară de toamnă și 4.205 cu grîu, la țărani; iar la proprietarii mari 14.334 deseatinî cu secară și 23.445 deseatinî cu grîu; cu grîu de primăvară la țărani 3.560 deseatinî, iar la proprietarii 17.683 deseatinî; cu porumb la

țărani 19,404 deseatină, iar la proprietarii mari 48.864 deseatină; cu orz la țărani 3.025 deseatină, la proprietarii 12.050 deseatină; cu ovăz la țărani 549 deseatină, la proprietarii 4.725 deseatină; cu cartofi la țărani 478 deseatină, la proprietarii 10.36 deseatină. Fînețele au fost în județul întreg în anul 1901 peste 18.696 deseatină, cari au dat 2.290.193 puzi.

În acelaș an au fost în jud. Chișineu următoarele vite și animale domestice: cai 24.716; măgari 68; vite mari 63.623; bivoli 28; catiri 15; oi simple 125.213; oi de rasă 1.293; capre 1.764; porci 23.158.

Arendarea unei deseatină de pământ pe termen de trei ani a fost în jud. cu preț de 13—16 ruble pe an; iar prețul muncii pe timpul culesului bucatelor a fost pentru o deseatină de grâu 5 ruble, a porumbului 4 ruble. Ziua de muncă la câmp pe timpul secerișului 70—55 copeici.

Puncte principale pentru negoțul cu bucate în jud. sunt: Chișineu, satul Nemțeni, târgșorul Călărași. Exportul se face prin calea ferată la Bîcovățul și d'aci spre portul Odesa.

Prețul vitelor de muncă în jud. sunt: calul 45—50 ruble, perchea de boi 102—200 ruble; o vacă cu lapte 45—80 ruble; oaia 5—4 ruble; porcul 15 ruble.

Punctele principale de comerț cu vite și cai în județ sunt: Chișinău, Tîrgșoarele Hancești și Călărași; satele Nisporeni și Nemțeni. Exportul se face spre Odesa și Varșovia.

Grădinăritul și pomicultura sunt răspindite în județ, unde populațiunea rurală se îndeletnicește mult cu această ramură a gospodăriei agricole. Imprejurul Chișinăului sunt 100 de bostănării, iar în județ peste

1.291 de grădini de zarzavat, cari împreună ocupă o suprafață de 1.292,7 deseatină. Grădini cu pomi fructiferi în județ sunt 31.052, cari ocupă 25.138,9 deseatină, avînd pe ele 906.073 pomi.

Viile jud. posedă 28.211.500 buturugi de viță.

În județ există 691 stabilemente pentru uscarea fructelor și 682 de instalațiuni pentru facerea vinului, cari produc pe an 91.509 puzi de fructe uscate și 4.049.367 vedre de vin.

Cultivarea tutunului în județ abia se face pe ici pe colea. Lîngă Chișinău există trei plantațiuni de tutun, iar în județ sunt 9 plantații pe o suprafață de 32 deseatină, producînd pe an 1400 de puduri tutun.

Albinăritul în județ e în decădere; cu această bănoasă îndeletnicire se ocupă răzeșii, preoții și foarte puțini proprietari mari.

Lîngă Chișinău sunt 5 prisăci cu 170 stupi, iar în județ 387, cu 9.384 stupi.

În județ se află o moară de crupi, 49 cu aburi, 18 cu apă, 114 cu cai, 980 de vînt, două fabrici de spirt, 6 de vin și rachiu; 2 fabrici de bere la Chișinău și 4 de spirt și rachiu în județ.

În județ, fără orașul Chișinău, se mai află următoarele uzine: 13 petrării; 8 uzine de alabastru și var; 18 cărămidării; 2 olării; o fabrică de săpun; una de cașcaval, 4 de unt și 2 de apă gazoasă, cari toate împreună abia produc suma de 171.194 ruble, întrebuițînd 640 lucrători. Comerțul posedă în județ 546 prăvălii, cari fac dăvereri pe an pentru o sumă de 1.040.300 ruble.

Populațiunea jud. se compune din 182.500 locuitori (afară de

Chișinău) de ambele sexe, din cari 167.000 Romîni, 3.000 Ruși, Bulgari și Ruteni, 10.000 Ovrei, restul Țigani, Armeni, Greci etc.

În anul 1901 s'au celebrat în județ 1.591 căsătorii. S'au născut 8.523 copii legitimi și 182 nelegitimi. Au murit în acest interval 6.154, deci populațiunea a crescut vegetal cu 2.551 suflete.

În județul Chișinău sunt 98 școale elementare bisericesti, cu un personal didactic de 174 institutori și institutoare; și care au fost frecventate în cursul anului 1901 de 3046 elevi 589 eleve; 47 școale primare ale ministerului de instrucție cu un personal de 47 institutori, frecventate de peste 7000 de elevi și eleve. În toate aceste școli se învață numai rusește. În unele din aceste școli se predă grădinăritul, în altele albinăritul, cericultura sau pomicultura.

Jud. Chișinău este despărțit administrativ în 13 volostii, cari se compun din 159 sate și un oraș.

Administrațiunea bisericască desparte județul în patru ocoale, cari administrează în totul 105 biserici, afară de cele din orașul Chișinău.

Chișinău, *capitala* Basarabiei actuale, numită de ruși Chișinioff, așezată sub 47°2' lat. de la Nord și 1°30' long. de la Apus, după meridianul din Pulcov. Orașul este legat prin calea ferată, care merge prin Bender, cu Odesa, și cu altă linie de cale ferată care merge prin Ungheni, și o leagă cu Iași. Spre Chișinău, ca centru administrativ al guvernămintului Basarabiei (Besarabskaia gubernia), merg toate șoselele mari,

cară leagă capitala țării cu celelalte centre ale guvernământului. Ast-fel, de la Chișinău merge o șosea în lungime de 268^{1/2} verste la Hotin, altă șosea de 176 la Soroca, de 120 verste la Balti, de 41 la Orhei, de 58 la Bender, de 167 la Acherman, de 272 la Noua-Sulița, de 226 la Lipcani, de 175 la Sculeni, de 233 la Tatarbunari, de 597, la Izmail de 207, la Cahul de 365 verste la Chilia.

Chișinăul ocupă o suprafață de circa 4.500 deseatină, din care 770 cu construcțiuni și curți și 2.500 cu grădini de pomi fructiferi și vii. La această suprafață, orașul la 1900 a mai adăugat prin cumpărătură o suprafață de 2.088 deseatine, cumpărând moșia limitrofă cu orașul, numită Visternicenă sau Rîșcanouca.

Populațiunea Chișinăului, după statistica din 1902, este de 131.300 suflete.

Ultimele recensemente în Basarabia s'au făcut după religiu și nu după naționalități, ast-fel că arătarea populațiunei orașelor din punctul pe vedere etnic, după acest izvor este cu nepuțință. Singurii Ovrei, ca mozaici, sunt înregistrați în tabelele statistice oficiale; celelalte unități etnice trebuiesc căutate în dările de seamă a Zemstrului și prin diferite scrieri referitoare la Basarabia.

În Chișinău, după recensământul calculat din anul 1902, locuiesc peste 60.000 Evrei; 70.000 Ruși, Ruteni, Sîrbi și Bulgari; 25.000 Moldoveni și vr'o 6.000 alte neamuri.

Orașul este construit pe malul drept al râului Bicu, care pe timpul verei adese-orî seacă. Malurile acestui râuleț sunt mlăștinoase, și cu depărtarea de la albie devin mai înalte, nisi-

poase și acoperite cu grădini și vii.

Numele Chișinăului îl găsim în crisoavele Domnilor Moldovei de pe la jumătatea secolului al XV-lea. Ast-fel, cel vechiu hrisov, cunoscut nouă și în care se pomenește numele acestei localități, este al lui Alexandru cel-Bun, din anul 1420. Al doilea hrisov, privitor la Chișinău, este al lui Iliș-Vodă, scris la 1436 la Vaslui. Numele Chișinăului din acest din urmă hrisov este scris slavonește: *Кешене*, ceea-ce dovedește că era o localitate curat tătărească, unde se afla o capelă pe mormîntul vre-unui mare Tătar, căci Tătărește Keșene însemnează «capelă pe mormînt».

Alt vechiu Chișinău, numit marele (Velichiu-Chișinev) a existat pe râul Botna, aproape de actualul târgșor basarabean Causani, acolo unde se află azi satul domenal Zaim. Aci se mai află și astăzi temelii vaste de piatră. Există la Chișinău, în Arhiva statului, mai multe hrisoave, în dosarele procesului boerului Frățilă cu statul pentru revendicarea acestui sat. În aceste hrisoave se vorbește de Marele Chișinău de pe Botna.

Cantemir, în descrierea Moldovei, zice că la începutul secolului al XVII-lea, actualul Chișinău era un târgșor numit Rîșca. Acest numel'a purtat orașul, pentru că pe timpul lui Constantin Cantemir, tatăl lui Dumitrașcu-Vodă, tătarii au ars Chișinăul, iar locuitorii au trecut Bicul și s'au așezat pe moșia proprietarului Rîșcan.

Pe acest loc există și astăzi biserica zidită de boerul Rîșcan, și întreaga localitate poartă numele de Rîșcanoucă. Un șir de hrisoave din anii 1608 (al lui C. Movilă), 1609 (al aceluiaș

domn), 1611; zapisul de dar a postelnicesei Maria Chiriță, din anul 1620, întărit de Cașpav-Vodă; 1621, 1666, 1690, 1739 (al domnitorilor Alecsandru Iliș, Grigore Ghica); 1741 al mitropolitului Nichifor; 1743 al patriarhului din Ierusalim Partenie; zapisul din anul 1748; hrisovul lui Matei Ghica, al lui Racoviță C. Vodă din 1756 etc.; toate aceste documente arată că târgșorul Chișinău aparținea monastirei Chișno-Vărzărești, care apoi a fost distrusă, și pe locul monastirei serdarul Mazarachi a zidit o biserică, care există și acum.

Toate documentele sus citate dovedesc că acest târgșor s'a înființat pe moșia satului Baiucani de niște comercianți de bilciu, care se ținea în zilele de sărbători; apoi satul Baiucani cu timpul a dispărut, dînd loc noului târg cu numele de Chișinău. Ori-cum, pe harta geografică din anul 1760, găsim că pe aceste locuri exista deja un târgșor Chișinău.

La 1788, înaintea intrării armatelor ruse în Moldova, Chișinăul a fost ars și pustiit de Turci. Von-Raan, care a fost atașat pe lângă armata rusă, scrie în Memoriile sale din anul 1788, că «Chișinău, înainte de a fi pustiit, a fost un mediocru orașel, iar, după ce a fost ars de Turci, nu se vede aci decît ruinele cosurilor, rămășițele a 500 de case și a unui bazar, precum și a vr'o șapte biserici dărîmate.»

La 1818, Chișinăul, după alegerea exarhului Gavriil Bănulescu, a fost decretat de Rusia ca capitala Basarabiei, și tot prin solicitarea exarhului, orașul a trecut în proprietatea statului, fiind cedat de bună voie de administrațiunea moșielor Sf. Mormînt

La 1834, a fost întărit de guvernul rus planul noului oraș, elaborat de guvernatorul Teodoroff. Acest plan a despărțit orașul vechi, de pe malul Bicului, de orașul nou de pe înaltele țărnuiri.

Din edificii mai vechi, orașul posedă o frumoasă catedrală, zidită în centrul unui bulevard. În catedrală se află sarcofagul arhiepiscopilor Dumitru Sulima Antonie și Mitrofan. Celelalte biserici sunt: biserica Mazarachi, construită în secolul al XVIII-lea; biserica Sf. Arhanghel, din anul 1803; biserica Sf. Ilie, construită la 1806; biserica Buna-Vestire, din anul 1810. Aceste biserici au fost zidite sub ocîrmuirea Mol. dovei. Vin apoi bisericile Sf. Gheorghe de la 1819; a Sf. Arhanghel din Buceani, construită la 1825; a cimitirului, din 1830; a Sf. Haralambie din 1836.

Chișinăul posedă următoarele școli secundare: 2 licee clasice; un liceu real; două licee de fete; o școală cu 8 clase de fete, particulară; o școală reală; o școală, cu 7 clase comerciale, particulară; seminar; o școală eprehială de fete; o școală duhovnicească; o școală de vînicultură. Toate aceste școli posedă cîte o bibliotecă. Chișinăul mai are o bibliotecă mare publică, foarte frecventată de tinerimea studioasă. Școli primare urbane există la Chișinău 2, cu mai multe clase și cînci cu o singură clasă. Mai are și un azil de orfanî întemeiat de familia Balș.

Orașul mai posedă o linie de tramvai; teatru; două cluburi, din care unul al nobilimei.

Din instituții de credit la Chișinău sunt: creditul urban al orașului, înființat acum doi ani; sucursala băncii funciare Tavrido-Basarabele; banca obștească

a Chișinăului; două societăți de credit; lombardul; 7 case particulare de împrumut; sucursala băncii nobilimei și sucursala băncii țărănești.

În oraș sunt peste 30 de instituțiuni de bine-faceri, de știință și de cultură.

În Chișinău se tipăresc 5 ziare, din care două cotidiene: «Basarabețul» și «Bes. Gub. Wedomosti». Toate aceste ziare sunt scrise în limba rusă; autorizațiunea de a tipări un ziar românesc nu se poate obține.

Atît administrațiunea centrală a guvernămîntului cît și tribunalele sunt concentrate la Chișinău, unde 'și are reședința guvernatorul și cartierul general al armatelor încasarmate în Basarabia.

Orașul posedă: două grădini publice; 100 de grădini de zarzavat cari ocupă 384 deseatinî pămînt; 1776 grădini cu pomi, pe o întindere de 3.550 deseatinî; 3 plantațiuni de tutun; 12 mori cu aburi și 4 de vînt; 2 fabrici de spirt și de drojdii; 6 fabrici de băuturi spirtoase; 2 fabrici de bere; o fabrică de tuburi pentru țigarete; o fabrică de buții, cu venitul anual de 40.000 ruble; 2 uzine de tuciu, cu venitul anual de 38.000 ruble; un atelier de mobilă de fier; 5 fabrici de cărămidă; o uzină pentru topirea seului; 4 de lumînări; 2 de săpun; 2 fabrici de pesmeți; 2 de bomboane, de halva și rahat; 3 de apă gazoasă; 5 rachierii de fructe; 2 de tutun. Toate aceste fabrici și uzine produc anual suma de 1.241.500 ruble. Comerțul orașului Chișinău, după statistice lui Zemstvo din anul 1901, posedă: 270 magazine pentru îmbrăcăminte, cari au afaceri anuale de 6.184.000 ruble; 254 magazine angrosiști de consumațiune

cu daraveri anuale de 1.002.100 ruble; 427 oteluri; hanuri; circume, dînd un venit anual de 1.621.300 ruble; 684 prăvălii pentru obiecte de gospodărie, cu venit anual de 3.831.500 ruble; 54 magazine cu obiecte industriale (mașine agricole, cherosin, (petrol) vată, tutun etc.) cu venituri anuale de 880.100 ruble; afaceri de bancă pe an 5.144.100 ruble; 8 librării cu afaceri de 47.200 ruble. În total orașul Chișinău are 1.912 magazine prăvălii, oteluri, hanuri, etc., cari toate împreună produc anual daraveri pentru suma de 21.553.100 ruble.

Chișlița. com. rur., în jud. Izmail, așezată la gura gîrlei Cotlabuh. Pozițiunea geogr.: sub 45°24' lat., 26°41'30" long. d. m. din Paris. La 48 verste de Izmail prin nordul lacului. Satul s'a întemeiat la 1813 de țărani Romîni, în număr de 36 familii, venind din județele centrale ale Basarabiei. Pe la 1817, au venit și s'au așezat tot aci 77 familii de Ruteni și o familie de Ruși (staroobreadți) schismatici. Guvernul rus a dat acestor țărani cîte 30 deseatinî de cap de familie. Astăzi satul are 213 case, cu o populație de 1700 suflete. Locuitorii posedă 165 cai, 580 vite mari, 720 oi; 5 mori de vînt; vii și grădini cu pomi; prisaci și grădini de zarzavat. Pămînturile țărănești se află între lacurile Chitai și Cotlabuh.

Chișlița, sat, în jud. Izmail, așezat pe malul Prutului, la S. de Slobozia-Mare. Suferă adeseori de inundația apelor riului. Are 97 case, cu o populație de 753 suflete, țărani Romîni.

Chișliței (Girila-), girilă, care se desface din brațul Chiliei, la 8

kil. de orașul Izmail, spre E. și merge la N.-E. până la satul Chișlița, unde primește apele din lacul Cotlabuch. Se îndreaptă apoi la E. și apucă în spre N.-E., până aproape de orașul Chilia. De aci 'și schimbă direcțiunea în S.-E., și se varsă în brațul Chiliei. La mijloc, între satul Chișlița și orașul Chilia, dă un nou braț, numit Gîrla-Stepnoi, cu care împreună formează conturul insulei Coafa. Primind din nou apele gîrlei Stepnoi de lângă orașul Chilia, se împreunează iarăși cu brațul Chiliei, de la care s'a desfăcut. Rușii numesc acest braț Chislițchii.

Chișliței (Ostrovul-), rusește **Chislițchii-Ostrov**, *ostrov*, în jud. Izmail, înconjurat dintr'o parte de apele brațului Chilia, din altă parte de apele gîrlei Chișliței. Peste tot e acoperit cu stuf. Are o lungime de 2 kil., și o lărgimea de 1-4 kil.

Chiștarog, *colină* înaltă, pe poalele căreia se află așezat satul Cornești, din jud. Bălți.

Chiștelnița, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Ciocolteni, așezat în valea Sagala. Pozițiunea geografică: 47°34' lat.; 26°19' long. Are 368 case, cu o populațiune de 2290 suflete; 780 vite mari. Sunt numeroase vii și grădini cu pomi.

Chitai, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe malul stîng, abrupt, al lacului Chitai, unde pe la 1770 a existat un sat tătar cu același nume. S'a întemeiat la 1807 de către 28 familii de Moldoveni, apoi la 1827 s'a zidit biserica de piatră cu hramul Maicei Domnului. Astăzi satul are 82 case, cu o populație de 998 suflete; 140 cai, 203 vite mari, 287 oi; 3 mori de vînt, și cite-va vii.

Chitai, *lac* mare, în jud. Izmail, între 45°29'35" și 45°42'30" lat.; 26°47' și 26°54' long. după m. din Paris. Are forma lungăreată și îngustă la mijloc între satul Chitai și satul Murauleuca. Lungimea de la gura rîului Chitai Chirghij până la extremitatea sudică este de 24 kil., iar lărgimea de abia de 300 m. la S. de satul Chitai până la 3,6 kil. lângă satul Furmanca.

Pe malul lacului se află așezate: colonia Traian-Vechie (Staro-Traian); satele: Furmanca Chitai, Murauleuca, Hadji-Curdi, Pocrovca, Vasilevca și cătunul Troița (Troițchi).

În lac se varsă rîulețele: Aliaga și Chirhij-Chitai. La extremitatea din spre N., de o parte și de cea-l'altă, se oprește la malul apelor lacului Valului-Traian-d.-j.

Chito, sau **Vărzărești**, *fermă-cătun*, în jud. Chișinău, alături de ferma Pitoc, așezate amîndouă pe partea dreaptă a văiei Lăpușna, lângă pădurea dintre satele Iurcenii și Nisporeni. Are 7 case de locuitori Romîni. Sunt vii și livezi. O localitate pitorească.

Chitușca sau **Pitușchi**, *sat* mare, în jud. Orheiū, volosti Tusoara, așezat în valea cu același nume. Pozițiunea geografică: 47°14' lat., 26°06' long. Are 400 case, cu o populație de 2155 suflete, țărani Romîni, Rusini și Ruteni; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; o moară cu aburi. Sunt multe vii și grădini cu pomi. Dealul din spre S. are înălțimea de 113,9 stînj. d'asupra n. m.

Chitușca, *vale*, în jud. Orheiū, în lungime de 9 kil., cu direcțiunea S.-E. Din stînga dă valea Vărzăreștilor, iar în fundul văiei s'a

așezat satul Chitușca. Intreaga vale e pitorească. La începutul său coastele au înălțimea de 156 stînj. d'asupra n. m. Dealul dintre satul Chitușca și valea Bîcului are o înălțime de 113 stînj. d'asupra n. m.

Chițcani, *sat*, în jud. Bender, în valea Nistrului, pe rîul Botna, la 20 kil. de Caușcanii-Noi. Face parte din volosti cu același nume. Acest sat a fost mai înainte construit pe locul unde astăzi, se află Mănăstirea Noul-Neamțului numită și Mănăstirea Chițcani. Pentru a da loc mănăstirei, întemeiate de niște călugări ruse-fili, fugăriți din mănăstirea Neamțului, pe vremea secularizării averei mănăstirești, satul a fost mutat de guvernul rus pe un loc nou, unde se află și acum.

La 1827, satul Chițcani era locuit de 120 familii țărani Romîni, trei familii de Evrei și 3 familii de Ruteni. Țăranii posedau pe atunci 296 cai, 1116 vite mari, 391 oi; prisăci; mori de vînt; grădini cu pomi și vii. Astăzi satul are o populație de 1920 suflete, cari au sărăcit mult.

Chițcani, *mănăstire*, în jud. Bender, la 10 verste de orașul Bender, puțin mai jos de locul unde rîulețul Botna 'și revarsă apele în Nistru. La gura Botnei se formează o vastă mlaștină lângă satul Chițcani. Mănăstirea este așezată pe un loc înalt în apropierea malului Nistrului, care este peste tot acoperit de o pădure frumoasă, prin care trece drumul spre mănăstire, cînd cineva vine din spre Bender. În dosul mînăstirei, spre V., sunt cîmpii cu finețe, iar la S., tot cîmpie.

Mănăstirea Chițcani se mai numește și Noul-Neamțu. Este

întemeiată pe la 1864, de către călugări ruso-filii din Mănăstirea Neamţu, cari au părăsit Moldova, nemulţumiţi de secularizarea averilor mănăstireşti sub Cuza-Vodă. Aceşti călugări, împreună cu ieromonachul Theofan Christi şi cu ieromonachul Andronic, au sustras din Mănăstirea Neamţului mare cantitate de hrisoave şi cărţi vechi şi s'au aşezat la Chiţcani, moşia mănăstirei Neamţu, solicitând de la împăratul Rusiei, ca toată averea mănăstirei Neamţu din Basarabia (peste 12,000 deseatine, din cari 10,000 la Chiţcani şi Copanca) să fie lăsată noului aşezământ. Rusia însă a secularizat la rândul său averea mănăstirilor.

Chiţcani, sau **Teţcani**, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Căzăneşti, între centru volostei şi Ținţăreni, pe malul drept a Răutului. Acest sat se numea altă dată de Ruşi şi Niţcani. Are 192 case, cu o populaţie de 1152 suflete; biserică; şcoală elementară; 570 vite mari. Sunt vii şi grădini cu pomi.

Chiţcani-Noi, ruseşte **Novie-Chiţcani**. (Vezi Ursoaia, în jud. Bender).

Chiu, *vale*, în jud. Soroca. Incepe de lângă satul Virnova şi merge spre E. până în valea Răutului, în care dă lângă cătunul Pistrueni. Are o lungime de 15 kil. după h. s. maj. rus.

Chiurt (Vezi Turta, în jud. Bălţi).

Ciadir, *sat*, în jud. Izmail, aşezat în valea Ciadir. Are 65 case, cu o populaţie de 590 suflete. Dealul din spre N.-E. are o înălţime de 102 stînj. d'asupra n. m.

Ciadir, *vale*, în jud. Izmail, în lungime de 11 kil. după harta stat, maj. cu direcţiunea spre S.-E. Se deschide în valea Orac, din dreapta, la satul Sărăţeni-Noi. Are aproape de gura s'a o înălţime de 29 stînj. de la n. m. Intr'un hîrtop din dreapta se află un lac, numit Iazul-Alb. Ruşii 'i zic Beloö-ozero.

Ciaha, *vale*, în jud. Bender. Incepe la S. de satul Cărbuna, de sub un deal înalt de 121 stînj. d. n. m. şi merge în direcţiunea S.-E., până la satul Elisavetca; de aci valea îşi schimbă direcţi. în S.-S.-E. până aproape de Valea-Cunducului, la colonia germană Arţiz. Lungimea văiei e de 90 kil. Fundul ei are o înălţime de 45,2 stînj. d. n. m. în apropiere de Surchiciu şi de 32,5 stînj. d. n. m. aproape de tîrgşorul Petrouca. Din stînga se deschid văile: Botei, Lunga, Tocuz, Carodai, Frumuşica, Caşpalat; iar din dreapta: Valea-Satului, Ciorac, Hîrtop-Bocanşa şi Saca. La valea Ciorac se află aşezate satele: Ciufleşti, Surchiciu, Băimăclia, Tarăclia, Petrouca, Mathildendorf, Scrivanca, Elisavetca, Iurevca, Cliastiţa, Fridenthal, şi seliştele ferme: Căpriori, Lambrovici, Alechin, Hofmanouca şi Parij. Intre Surchiciu şi Baimaclia, valea este tăiată de Valul-lui-Traian, iar de la satul Carodai valea intră în jud. Acherman.

Ciaha, *riū*, care curge prin jud. Acherman şi Bender, avînd izvoarele în fundul văiei cu acelaşi nume. Pe acest riū se află satele: Baimaclia, Taraclia şi tîrgşorul Petrouca; coloniile: Sărăţica, Scrivanouca, Elisavetca, Iurievca, Arţiz şi Mathildendorf. Din dreapta primeşte riuleţul Saca şi mai multe pîrae

cari curg în fundul văilor, ce dau în valea Ciaha. Riul Ciaha se varsă în Cohilnic lângă colonia Arţiz.

Cianac, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 9. kil., cu direcţiunea S.-E. Se deschide în valea Ialpuhului-Mare, lângă satul Cianac, din dreapta.

Ciarăşti, *sat*, în jud. Chişinău, volosti Boldureşti, aşezat pe pîriul Cobac. E înconjurat de păduri şi multe vii. Poziţiunea geografică: 47°10', lat. 25°53' long. d. m. din Paris. Are 247 case cu locuitori Romîni, cari posedă pămînt de împrăştiare 1343 deseatine; o şcoală elementară, unde se învaţă ruseşte. Mănăstirea Chiprieni are 373 deseatine; iar tîrgoveţul Boris Iasencoff 17 deseatine. Răzeşii posedă anafore şi hrisoave vechi.

Cihoreni, ruşii pronunţă **Cegorenii**, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Chiperceni, aşezat în valea Chipercenilor, alături de satul Slobozia-Hodorojî. Are 140 case, cu o populaţie de 845 suflete; 210 capete. vite mari. Sunt multe vii şi grădini.

Ciişii. (Vezi Grădina).

Cimişeni, *sat*, în jud. Chişinău, volosti Mirenii, Poziţiunea geografică: 47°30" lat., 26°47'30" long., după mer. din Paris. Are o populaţie de 1680 suflete, ţărani Romîni; o şcoală, pendinte de eparhie, unde copiii învaţă ruseşte. Locuitorii au pămînt de împrăştiare 1135 deseatine, iar 178 capi de familie mai au 585 deseatine cumpăraţi; ţăranul Ion Scutelnicu posedă 53½ deseatine pămînt cumpărat.

Cimișliea, sat, în jud. Bender, centru volostei cu același nume, așezat la gura văieii Cimișliea, în valea Cohilnicului, pe partea dreaptă. S'a întemeiat pe la 1620 de țărani moldoveni.

Pe la 1770 aci au locuit Tătari; după plecarea Tătarilor s'au întos iarăși țărani Români de au ocupat seliștea părăsită.

La 1822 satul se compunea din 106 familii țărani Români.

Pe la 1827 au mai venit și s'au așezat aci 62 familii de Ruteni; 3 familii de Evrei; o familie de Sîrbi; 2 familii de Ruși și 11 familii de mazilii moldoveni.

Acești din urmă au zidit biserica de piatră cu hramul Adormirei. Pe atunci satul avea: 442 cai; 2985 vite mari; 5015 oi; 10 mori; prisaci, cu 476 stupi; vii și grădini cu pomi; 42 puțuri. Guvernul rus a recunoscut sătenilor proprietatea peste 5610 deseatină pământ. Astăzi satul are 427 case, cu o populație de 4223 suflete; biserică; 1669 vite mari.

Cimișliea, vale, în jud. Bender, în lungime de 7 kil. cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Cunducului, din dreapta, lângă satul cu același nume.

Cineșăuți, rusește Cinișeuti, sat mare, în jud. Orhei, centru volostei cu același nume. Pozițiunea geografică: 47°42' lat., 26°30' long. Șoseaua din Răzina trece prin sat îndreptându-se spre Orhei. Satul se află așezat pe pîriiașul Saharna, care se revarsă în Nistru. Are 480 case, cu o populație de 2816 suflete; o biserică, cu hramul Adormirei; școală elementară; spital rural; vite mari 487 capete. Sunt vii și grădini cu pomi.

Cineșăuților, (Valea-), vale, în jud. Orhei. Incepe în apropiere de satul Sîrcova și merge spre E. până în valea Nistrului. Are o lungime de 15 kil. Lângă satul Saharna, în vale, se află mănăstirea Saharneni.

Cioara, vale, în jud. Soroca, în lungime de 5 kil., cu direcțiunea spre E.

Ciobanca, sat, în județul Chișinău, volosti Vornicenii, așezat în hîrtopul cu același nume, împreună cu satul Ponoșești-Noi. Pozițiunea geografică: 47°8'30" lat. și 26°10'30" long d. m. Parisului. Are 85 case cu o populație de 1011 suflete. Locuitorii posedă 187½ des. pământ de împrumutare pe moșia mănăstirei Chiprieni. Satul posedă o bancă rurală.

Cioburci, sat mare, în jud. Acherman, volosti Tolmaz, așezat pe malul Nistrului. Pozițiunea geografică: 46°36' lat. și 27°23' long. S'a întemeiat pe vechea seliște a unui sat tătaresc Cioburci, dispărut pe la 1770; în locul tătarilor s'au așezat țărani Români. În 1827 au fost 107 familii de Români și 12 familii de Ruteni. Satul avea pe atunci 116 case; biserica de lemn cu hramul Sf. Niculae; 3 mori; 24 grădini și vii; 6 prisaci; 60 cai; 503 vite mari; 274 oi. Locuitorii posedău 3600 deseatină pământ, guvernul Rus păstrînd drept proprietate domeniială a statului 714 des. de pădure pe malul Nistrului și lângă satul Rascaei. Astăzi satul are 310 case, cu o populație de 2978 suflete; 621 vite mari, 442 cai.

Cioburci, liman, în jud. Acherman, în valea Nistrului, format

din apele pîriului Iuștubei. Are o lungime de peste 3 klm. și o lărgime de un klm. Pozițiunea geografică: 46°36' — 46°37' lat. și 27°20' — 27°22' long. d. m. din Paris.

Cioc-Maidan, numit și Carlic, colonie bulgară, în jud. Bender, așezată în șesul dintre văile Lunga și Lunguța. Are 194 case, cu o populație de 1247 suflete de Bulgari; școală elementară. Imprejurul satului, care face parte din volosti Comrat-sunt vii și grădini. Locuitorii se ocupă mult și cu cultura zarzavatului.

Ciocolteni, sat mare, în județul Orhei, centru volostei cu același nume, așezat pe țărmul stîng al Răutului. Pozițiunea geografică: 47°30' lat.; 26°16' long. Are 265 case, cu o populație de 1590 suflete de razeși și țărani; o biserică, cu hramul Sf. Niculae; 4 mori de vînt și una de apă. Sunt vii și grădini cu pomi.

Ciocrac, vale, în jud. Bender, în lungime de 10 klm., cu direcțiunea spre S.—E. Se deschide, din dreapta, în valea Ciahăului, între satul Taraclia și valea Hîrtop-Bocanșa.

Ciolăceuca, rusește Ciolacovca, sat mare, în jud. Bălți, așezat la începutul văieii Bladnic, la poalele muntelui Măgura, pe partea din spre miază-zi, pe șoseaua ce merge de la Bălți spre Cornești. Pozițiunea geografică: 47°28'30" lat., 25°31'45" long. Are 217 case, cu o populație de 1998 suflete. Țăranii posedă pământ de împrumutare 1083 deseatină, iar moștenitorii lui D. Ciolac 1207 des. Sunt vii și livezi cu pomi.

Ciopleni, sat, în jud. Chișinău, volostî Mirenî, așezat pe țărmul drept al râului Ichel. Pozițiunea geografică: 47°08 lat., 26°36'30" long. după m. din Paris. Populațiunea Romînă, toți răzeși, 113 proprietari, capi de familie, cari posedă 380 deseatinî pămînt. Cătunul Ciopleni-Drîmbașeni, care se află în apropiere, aparține nobililor Elena și Tamara Sacharoff, în total 355½ deseatinî; mai există la Ciopleni, ca proprietară de 43 deseatinî doamna Socolnitski. Satul posedă o școală rurală, unde copiii învață numai rusește; populațiunea însă nu vorbește această limbă.

Ciora-Murza, sat, în jud. Bender, așezat pe ambele țărmuri a pîriului Sacă, din valea cu același nume. Face parte din volostî Abaclidjaba. Are 125 case, cu o populație de 815 suflete, în majoritate Romîni, restul Ruteni și două familii de mazilî. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 625 deseatinî, iar proprietarii, moștenitorii generalului Sabaneeff, colonelul Alesceeff și a Rocsandei Muruzi, au avut aci peste 2,000 deseatinî, dăruite de guvern la 1822. Împrejurul satului sunt vii și grădini.

Ciorapcani, sătuc, în jud. Bălți, așezat în valea Gîrla-Mare, lîngă șoseaua despre Sculenî, între satele: Stolniceni și Florești. Lîngă sat este un heleșteu mare. Are 39 case, cu o populație de 357 locuitori țărani, cari posedă pămînt de împroprietărire 291 deseatinî.

Ciorăria, vale, în jud. Soroca. Se compune din două văi: valea Cioară și valea Negruțița, cari înconjoară același deal, înalt de

103 stînj. d. n. m. Ambele văi au o lungime de cîte 5 kil. Punctul de confluență al ambelor văi are o înălțime de 53 stînj. d. n. m. De la acest punct, valea Ciorăria mai are o lungime de 5 kil după harta st. maj. rus., și apoi dă în valea Cuboltei, lîngă satul Petrenî. Direcțiunea văii S.-E.

Ciori, cătun, în jud. Izmail, pendinte de comuna Colmațuî, așezat în valea Prutului, la un kil. de malul Prutului, între cătunul Danca și satul Pogănești. Are 16 case, cu o populație de 97 suflete. Sunt vii.

Cioriața, vale, în jud. Izmail. Incepe la V. de satul Cazaclia și merge la S. pînă în valea Cahul, în care dă din stînga, la N.-V. de satul Pelenei-Moldovanî. Are o lungime de aproape 14 kil. La mijloc, pe o distanță de vr'o 8 kil., este acoperită cu pădure, iar în fund curge pîriașul Cioriața, care se varsă în rîulețul Cahul.

Ciorna, sat, în jud. Orheiü, volostî Răzîna, la gura pîriașului Ciorna, pe malul Nistrului, la N. de Răzîna. Are 143 case, cu o populație de 849 suflete țărani Romîni.

Ciornița, sat, în jud. Soroca, volostî Văscăuți, așezat în valea Hîrtop, la N. de satul Cașerînița. Are 146 case, cu o populație de 738 suflete; biserică; 219 vite mari; 320 oi; 2 mori de vînt; prisaci.

Cipiliuți, rusește Cepeleuți, sat, în jud. Hotin, volostî Briceni, așezat pe pîriul Racovățul-Sec. Pozițiunea geografică: 48.18 lat. 24°58' long. Are 230 case, cu o populație de 1609 suflete țărani Romîni; o școală elemen-

tară, frecventată de 30 — 40 copii.

Cirna-Moghila. (Vezi Moghila-Neagră).

CIȘMEA, sat, în jud. Orheiü, volostî Ciocolteni, așezat pe coasta stîngă a văii Răutului, lîngă șoseaua care merge de la Orheiü la Bălți. Are 49 case, cu o populație de 399 suflete.

CIȘMEA, sat, în jud. Izmail, așezat pe ambele țărmuri ale pîriului Cișmea, acolo unde a fost pe la 1774 un sat tătar cu același nume, datorat unor izvoare de apă potabilă foarte rară în aceste locuri abundente cu sare. Satul actual se află la S. de Valul-lui-Traian-de-jos. S'a întemeiat la 1826 de către niște Ruși schizmatici (staroobreadți) în număr de 33 familii, la cari s'au mai adăugat 74 familii de Ruteni și 2 familii de Evrei circiumari. În total 109 familii, cari, afară de Evrei, au căpătat de la guvernul rus 3240 deseatinî pămînt. Satul actual posedă 238 case, cu o populație de 2679 suflete; 140 cai; 739 vite mari; 337 oi.

CIȘMEA, colonie de Bulgari, în jud. Izmail, așezată în valea Bălan, unde această vale se împarte în două brațe. S'a întemeiat la 1822 pe locul vechiului sat Tătăresc numit Ceșme, sub poalele unui delușor de unde curge un izvor de apă potabilă. La 1827, colonia se compunea din 156 familii, din cari 12 familii de țărani Romîni, restul Bulgari. Astăzi satul are 257 case, cu o populație de 2413 suflete, toți vorbind romînește, neștiind limba rusă deși satul are o școală rusească. Sătenii au 8000 deseatinî pă-

mînt; 540 cai; 1169 vite mari; 2000 oi; grădini cu pomi; vii; 8 mori de vînt și una cu apă pe riulețul Cahul.

Cișmea-Văruiță, *colonie* de Bulgari, în jud. Izmail, așezată lângă gura riulețului Caracurt și vârful golfului lacului Ialpuh, ceva mai jos de vechea seliște părăsită a satului Tătăresc Sarlic. S'a întemeiat la 1788, de 102 familii de Bulgari, îndată ce armată rusă a ocupat sudul Basarabiei. Astăzi satul are 210 case, cu o populație de 1950 suflete; 199 cai; 794 vite mari; 1470 oi; 4 mori de vînt. Țăranii posedă 6120 deseatină pămînt, pe care l-au primit de la guvernul rus.

Ciuciueni, *sat*, în jud. Bălți, așezat pe țărmul stîng al riulețului Ciulucul-d.mj., între satele Zgărdești și Izereni, din volosti Chișcăreni. Are 72 case, cu o populație de 959 suflete de Răzași și țărani Romîni. Răzeșii din Dumbrovița au aci o proprietate cumpărată de ei de 70 deseatină. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 712 deseatină. Mănăstirea Hîrjauca are aci 1032 deseatină, iar proprietara, Maria Dunin are 1532 deseatină. Împrejurul satului sunt vii și livezi cu pomi.

Ciuciulea, *sat mare*, în jud. Bălți, la 8 kil. de la Prut. Face parte din volosti Bolotina. Pozițiunea geografică: 47°39' lat., 25°9' long. Are 250 case, cu o populație de 2832 suflete. Țăranii posedă pămînt 2576 deseatină. Moștenitorii lui Buznea au aci și la Vișoară 3890 deseatină.

Ciuciulea-Vișoara, *sat*, în jud. Bălți, așezat în gura văiei Căl-

dărușca, la 3 kil. și ceva de Prut. Face parte din volosti Bolotina. Are 79 case, cu populație de 899 suflete. În sat este un eleșteu mare.

Ciuciuleni, *sat*, în jud. Chișinău, așezat în valea Cohîlnicului, la gura văiei Costiaș, aparținînd volostei Vasieni. Pozițiunea geografică: 47°1' lat. și 26°5' long. d. m. Parisului. Sat mare răzășesc de peste 826 case, cu o populație romînească, avînd pămînt răzășesc de 3143 des. O familie de țărani posedă $\frac{1}{4}$ deseatină, iar proprietarul, Theodor Pojaha, 13 deseatină. Are o școală rurală cu 2 clase, unde se învață rusește; populația însă nu vorbește rusește. Satul are numeroase vii, vătămate de filoxeră.

Ciucur-Minjur, *sat*, în jud. Bender, așezat pe ambele maluri ale riulețului Lunguța. Dealul de la E. care poartă numele de Mojila-Săpată are o înălțime de 109,9 stînj. d'asupra n. m. Face parte din volosti Cimișlia. Are 181 case, cu o populație de 1777 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; școală elementară; 687 vite mari. Țăranii posedă pămînt 3030 des. Sunt vii și grădini cu pomi.

Ciucur-Mișeni, *colonie* de Greci, în jud. Izmail, așezată în valea Acbotă. Dealul de la V. are o înălțime de 103 stîng d'asupra n. m. S'a întemeiat la 1810 de o familie de țărani Romîni; 4 familii de Bulgari și 49 familii Greci. Astăzi satul se compune din 73 case, cu o populație de 924 suflete. Locuitorii au 104 cai; 209 vite mari; prisăci; 2 mori de vînt.

Ciuflești, *sat*, în jud. Bender,

volosti Cainari, așezat într'un hîrtop, din dreapta văiei Ceaga. Dealul din spre S.-E. are o înălțime de 118,2 stînj. d'asupra n. m. Are 120 case, cu o populație de 825 suflete; 500 vite mari.

Ciuhur, *vale*, în jud. Hotin, Soroca și Bălți. Incepe de lângă stația căii ferate Ocița, din jud. Soroca și merge în direcțiunea spre S. până la satul Chetroșica. La S. de acest sat 'și schimbă direcțiunea în S.-V. pe care o păstrează până în valea Prutului, unde dă la N. de satul Costești. Lungimea văiei e de 82 kil., după harta st. m. r., până la gura văiei Mahal, care se află pe hotarul jud. Hotin și Soroca, iar d'aci în jos, în jud. Bălți. Fundul văiei pe o distanță de 2 kil. se află în jud. Soroca. La început, valea are o înălțime de 134,8 stînj. de la n. m. Din dreapta, în valea Ciuhurului, se deschid văile: Poiana, Armanca, Vasilina, Ceretei, Rusani, Valea-Satului, Lenții, Bordeu, Finățului și Sărbuscă, iar din stînga, văile: Cornășeni, Chetros, Ionești, Mahalul, Adîncea, Ciuhurța și Hîrleca.

Ciuhur, *rii*. Izvorește din împrejurimele satului Ocița, din jud. Soroca, urmează valea Ciuhurului, până la revărsatea apelor în Prut, de lângă satul Costești. În cursul apelor sale dă naștere la 10 heleștee și primește din dreapta pîraele: Poiana, Armanca, Vasilina, Ceretei și din stînga pîraele: Chetrosul, Bolbag și Ciuhurța.

Pe țărmul drept al rîului sunt așezate satele: Hrinăuțul-d.-s., Bîrlădeni, Paladi, Rusani, Parcova, Cupcin, Chiurf (odaia), Pociumbauțul, Pociumbeni, Horo-

diștea și Varatic, iar pe malul stîng satele: Hrinăuțul-d.-j., Rujnița, Goleni, Chetroșica, Stolniceni, Stîngăceni și Proscurenii.

Albia Ciuhurului la N. de Hrinăuțul-d.-s. are 82 stînj. de la n. m. după harta st. maj. rus; la S. de Rusăni: 74,9 st., la Cupcin, 62 st., iar la gură, 35,27 st. de la n. m.

Ciuhurța, *vale și pîrîu*, în jud. Bălți. Incepe de la pădurea satului Mașeni, unde pîriul are izvoarele sale; merge în direcțiunea S.-V., până aproape de valea Ciuhurului, lângă satul Varatic. În vale se află așezat satul Zahaicani. Lungimea văieii e de 20 kil., iar înălțimea locului 117,26 st. d. n. m. Pîriul Ciuhurța se perde în vale.

Ciulădeni, *vale*, în jud. Orhei. Incepe lângă satul Minceni-d.-j. și merge în direcțiunea S.-E., până la satul Slobozia-Horodiștea, unde se unește cu valea Suheni. Are o lungime de 5 kil.

Ciulucani, *sat* de răzeși, în jud. Bălți, așezat pe partea dreaptă a văieii Ciulucul-Mic, între satele Mîndrești și Telenești, la hotarele județelor Bălți-Soroca. Face parte din volostii Chișcăreni. Are 137 case, cu o populație de 610 suflete de răzeși cari posedă 1095 deseatină. Răzeșii din ceata Ion Popa și Costachi Macaru au 246 deseatină. Unii din răzeși păstrează hrisoave vechi, între care unul slavon al lui Petru-Voevod din anul 7095 Mai 12, Zapis din anul 1768, hrisov Român din anul 1701 al lui Can. Duca-Vodă.

Ciulucul, *riu*, care curge în jud. Bălți, avînd izvoarele sale în valea Ciulucul-Chișcăreni și ur-

mează în cursul său valea până la Ciulucul-Mare, cu care se unește. Apele sale formează 11 heleștee.

Ciulucul, *basin*, pendinte de basinul Răutului, din jud. Bălți, Soroca și Orhei. Acest basin se compune din riurile: Ciulucul-Mic, Ciulucul-Chișcărenilor și Ciulucul Mare. Cele două riuri se unesc lângă satul Mîndrești; cel din urmă între satele Verejeni și Zahaicani se unesc cu Ciulucul-Mic. Riul Ciulucul se revarsă în Răut, lângă satul Sărăteni.

Ciulucul-Mare, *vale și riu*. Valea se află în jud. Bălți, Soroca și Orheiul. Incepe prin niște hîrtoape, ce se află împrejurul cătunului Prajila-d.-s. cari apoi se unesc lângă satul Colonia. Direcțiunea văieii E.-S.-E. până la Zahaicani, unde dă în valea Răutului. De la Colonie până la Zahaicani sunt 35 kil. În fundul văieii curge riul Ciulucul-Mare, care se formează din niște pîrae, ce se scurg din văile învecinate. La E. de satul Verejeni, în acest riu se varsă Ciulucul-Mic, iar Ciulucul-Mare se varsă în Răut, mai jos, la Sărăteni. El formează în valea Ciulucului-Mare 5 heleștee.

Ciulucul-Mic, *vale și riuleț*, în jud. Orhei și Bălți. Valea se deschide în valea Răutului, lângă satul Zahaicani, împreună cu valea Ciulucul-Mare, cu care se unește între acest sat și satul Verejeni, din jud. Orhei. De la gura văieii și până la satul Mîndrești direcțiunea este V., iar d'aci înainte valea se bifurcă, o ramură, care se îndreaptă spre N., merge paralel cu Ciulucul-Mare; direcțiunea V.-N.-V; iar altă ramură păstrează direcțiunea spre

V. Cea dintîiu ramură a văieii poartă numele de Ciulucul-de-mij. sau Ciulucul-Chișcărenilor, iar a doua păstrează numele său de Ciulucul Mic. Aceasta a doua ramură și are începutul la N. de muntele Măgura. De sub acest deal izvorăște riul Ciulucul-Mic, care curge în fundul văieii cu același nume, udînd satele Bursuceni, Coșcodeni, Flămîzneni, Chișla, Tirgșorul Telenești și satul Verejeni. În acest riuleț, afară de mici pîriiașe ce se scurg de prin hîrtoapele învecinate, se varsă și riulețul Ciulucul-Chișcărenilor. Lângă Zahaicani, Ciulucul-Mic se unește cu Ciulucul-Mare, intră amîndoi în valea Răutului și lângă Satul Sarateni, se varsă în Răut Lungimea totală a riulețului e de 30 kil.

Ciulucul-Chișcăreni, sau **Ciulucul-de-Mijloc**, *vale*, în jud. Bălți. Incepe de lângă satul Mărăndeni și merge în direcțiunea E.-E.-S. până la satul Mîndrești, unde se unește cu valea Ciulucul-Mare. Lungimea văieii, după harta statului maj. rus e de 40 kil. În vale se află așezate satele: Glingenii, Slobozia-Chișcăreni, Chișcărenii, Izereni, Ciuciuenii și Zgărdești.

Ciulucul - Chișcărenilor, sau **Ciulucul-de-Mijloc**, *vale și riuleț*, în jud. Bălți. Incep amîndouă la S. de satul Mărăndeni și merg în direcțiunea S.-E. până la satul Mîndrești, unde valea dă în valea Ciulucului-Mic, iar riulețul se varsă în riulețul Ciulucul-Mic. Lungimea văieii e de 45 kil. În această vale sunt 13 heleștae și 6 sate. Riulețul Ciulucul-de-Mij. se varsă în Ciulucul-Mic, lângă satul Mîndrești. Apele sale nutresc cele 13 heleștae din vale.

Ciumlechioi, *colonie* bulgară, în

jud. Acherman. Face parte din volosti Ivanouca-bulgară, așezată în valea Chirghij. Are 272 case, cu o populație de 1863 suflete. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi. Dealul dinspre N. are o înălțime de 72,8 stînj, d'asupra n. m. după harta st. maj. rus.

Ciutești, sat, în jud. Chișinău, volosti Boldurești, așezat pe ace lași anticlinal cu satul Seliștea, cu care se unește pe partea de S. Pozițiunea geografică: 47°11' lat., 25°48' long., de la m. Parisului. Are 178 case de răzeși Romîni, cari posedă 506 deseatină pămînt. Proprietarul Ion Boțeli (nobil) are o sfoară de moșie de 24 deseatină și o familie de țărani posedă 3 deseatină. În sat este o școală elementară în care se învață rusește. Unii din răzeși posedă anafore ale Divanului din Moldova și hrisoavele lui Grigorie Ghica de la 1765, anafora Divan. Moldovei, întărită de Alex. Calimachi de la 1795.

Ciutulești, sat, în jud. Soroca, spre V. de valea Răutului. Face parte din volosti Popeni. Are 302 case cu o populație de 1829, suflete; o biserică; școală de Zemstvo cu o clasă; 470 vite mari; 300 oi; 4 mori de vînt.

Cicărăzeni, sau Cocorozeni, sat, în jud. Orhei. Face parte din volosti Cicolteni. E așezat la gura văieii Curietului, pe țarmul pîriului. Are 165 case, cu o populație de 900 suflete; biserică; școală; 320 vite mari. Sunt vii și grădini.

Cinechilor, vale, în jud. Soroca. Incepe de la satul Stoicani și se deschide, din dreapta, în valea Ațgaș, la E. de satul

Stoicani. Are o lungime de 2 kil.

Cirlac, lac, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la N. de satul Cioburci, aproape de riul Nistru.

Cirlan sau Cast, sătuc cu 15 case de țărani Romîni, în jud. Izmail, în valea Ialpuhului, la gura văieii Borzeștilor. La S. de sat este o movilă, cu numele de Mormîntul Beului.

Cirlani, sat, în jud. Chișineu, așezat spre S.-E. de marele sat Lozova, la 2 kil. Face parte din volosti Vasieni. Este format din o colonie de Țigani, foști robi, desrobiți la 1869, în număr de 53 familii.

Cirnățeni, sat vechiu românesc, în județul Bender, așezat în valea Botnei, într'un hîrtop, din dreapta. Face parte din volosti Căușani-Noi, la 7 verste de Cuișani.

La 1827, acest sat se compunea din 56 familii de țărani Romîni. La 1822, guvernul rusec a recunoscut țăranilor o proprietate de 1800 deseatină, din cari 280 cu pădure, restul de pădure, pe o întindere de 2981 deseatină, a rămas proprietatea statului. Pe atunci starea economică a țăranilor era înfloritoare. Țăranii posedau: 41 cai; 573 vite mari; 415 oi; 203 stupi; 3 mori și 63 case. Astăzi satul are 257 case, cu o populație de 2082 suflete; o biserică de piatră, cu hramul Sf Mihail; 499 vite mari și 120 oi. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Cîrpița, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Ustiea, lângă izvoarele pîriului Ustiea, la N. de satul Jablona. Face parte din

volosti Glodeni. Pozițiunea geografică: 47°49' lat., 25°16'30" long. Are 212 case, cu o populație de 1823 suflete.

Cișla, sat, în jud. Bălți, așezat pe partea dreaptă a văieii Ciulucul-Mic, între satele: Mîndrești și Ghiliceni. Face parte din volosti Chișcăreni. Are 89 case, cu o populație de 773 suflete de răzeși, cari posedă, atît aci cît și în corpurile de moșie Delnița și Macareasca, 651 deseatină. Imprejurul satului sunt vii și livezi cu pomi.

Cișla, fermă, în jud. Acherman, așezată la S. de colonia Seimeni, pe coasta limanului Nistrului. Muntele de la S. are o înălțime de 44 stînj. d'asupra n. m. Face parte din volosti Eigengheim.

Cișla-Nedjima, rusește Chișla-Nedjimova, sat, în jud. Hotin, volosti Chelminețul, aproape de malul Nistrului. Pe țarmul stîncos și înalt sunt multe grădini cu pomi și livezi cu pruni. Are 222 case, cu o populație de 1110 suflete, parte Romîni, parte Ruteni; o biserică.

Cișla-Salieva, sat, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat pe pîriul Pațapul, la 4 kil. de satul Criva. Are 432 case, cu o populație de 2388 suflete; biserică; școală elementară a Zemstului, frecventată de 68 copii, din 122 în vîrstă de școală; 6 mori de vînt; 676 vite mari.

Cișla - Zamji, rusește Chișla-Zamjiva, sat mare, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat pe pîriul Medveja, la 5 kil. de țirgul Lipcani, pe calea ferată Ocnîța-Noua-Sulița. Pozițiunea geografică: 48°19' lat.; 24°27' long. Are 283 case, cu o po-

pulațiune de 1436 suflete de țărani Romîni; biserică; 4 mori de vînt; vite, 678 capete.

Cișla-Zelena, sat, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat lingă calea ferată Ocnîța-Noua-Sulița, la 4 kil. Are 263 case, cu o populație de 1425 suflete de Ruteni și Romîni; biserică; 4 mori de vînt; 685 vite mari. Sunt multe livezi și grădini.

Cleastița, colonie germană, în jud. Acherman, centru volostei cu același nume, așezat pe malul drept a pîriului Saca, la gura rîulețului Ciaga, construită în două linii drepte. Dealul din spre S.-V. are o înălțime de 73 stînj. d'asupra n. m. d. harta st. maj. rus. Are 226 case, cu o populație de 2010 suflete; biserică; 2199 vite mari, 433 cai, 576 oi; 134 vii și grădini cu pomi; 6 mori; 95 puțuri. S'a întemeiat pe la 1816, din coloni germani din Wurtemberg și Prusia, în număr de 157 familii.

Climăuți, rusește Climovți, sat, în jud. Soroca, volosti Vad-Rașcu, așezat pe malul Nistrului, la gura pîriului Cugureștiu, aproape de tîrșorul Vad-Rașcu. Înălțimea locului e de 94 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Are 166 case, cu o populație de 979 suflete țărani Romîni; biserică; școală țîrcovnicească rusă.

Climăuți, sat, în jud. Soroca, așezat pe malul drept al Răutului, în fața satului Rogojeni. Face parte din volosti Florești. Are 68 case, cu o populație de 343 suflete țărani Romîni; 123 vite mari.

Climăuți, rusește Climouți și Climauți, centru volostei cu

același nume, în jud. Soroca. Are o populație de 2227 suflete; biserică; școală rusească cu două clase; 643 vite mari, 95 cai. Dealul de la S.-E. are o înălțime de 124 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus.

Climăuți, vale, în jud. Soroca. Incepe de pe moșia satului Salcea și merge în direcțiunea răsăriteană până aproape de valea Nistrului, la satul Climăuți. La 9 kil. de gura văiei se află așezat satul cu același nume. De la dreapta se deschide valea Cuhurești, iar în fundul văiei curge pîriul Climăuțul.

Clișcauți, rusește Clișcovți, sat mare, în jud. Hotin, centru volostei cu același nume, așezat între Malinți și Zarojeni. Pozițiunea geografică: 48°25'30" lat.; 23°55' long. d. m. din Paris. Are 726 case, cu o populație de 7356 suflete Romîni, Ruși și Ruteni; o școală de băeți și una de fete, frecventate de 163 copii, din 725 în vîrstă de școală; biserică; grădini; 10 mori de vînt.

Clișova, sat, în jud. Orhei, volosti Ciocolteni, așezat pe partea dreaptă a Răutului, între satele Tîrzieni și Sarateni. Are 160 case, cu o populație de 960 suflete; o biserică, cu hramul Bunavestire; școală elementară; 280 vite mari; 2 mori de vînt.

Clocușna, sat mare, în jud. Hotin, volosti Secureni, pe șoseaua dintre Secureni și Briceni, în valea pîriului Racovățul, la 8 kil. de tîrșorul Secureni. Are 402 case, cu o populație de 2829 suflete țărani Romîni și Ruteni; 667 vite mari.

Cobac, vale și pîriu, în jud. Chișinău, în lungime de 13 kil., cu

direcțiunea spre E. În vale se află satul Ciorăști. Coasta dreaptă și fundul văiei sunt acoperite cu păduri. Valea se înclină spre E., iar pîriul se varsă în Răcătău.

Cobăești. (Vezi Cunila, din jud. Chișineu),

Cobilca, sat mare, în jud. Orhei, centrul volostei cu același nume, așezat în valea Cobilcei. Are 297 case, cu o populație de 2560 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; vite mari 417 capete cai 210.

Cobilca, vale și pîriu, în jud. Orhei. Incepe de lingă satul Lupe-Răci și merge spre S. până în valea Ichelul, în care dă, din stînga, ce-va mai sus de satul Greblești. Are o lungime de 6 kil. De la Lupe-Răci și până la satul Cobilca, valea e acoperită cu vii și pădure. În albia văiei curge pîriașul Cobilca, care se varsă în rîul Ichel.

Cobilceni, rusește Cobolcin, sat, în jud. Hotin, volosti Secureni, așezat la izvoarele pîriului Cobilcea. Are 397 case, cu o populație de 2970 locuitori; vite mari 381. Sunt grădini și livezi.

Cobilceni, pîriu, în jud. Hotinului. Izvoarește de lingă satul Cobilceni, dintr'o localitate numită Tefeca. Curge în fundul văiei Cobilcenilor, și la satul Vasiliuț se varsă în Nistru, unindu-se mai întîiu cu pîriul Săcureni. Are o lungime de 14 kil. cu direcțiunea cursului N.-E. El udă satele Cobilceni, și Vasileuț. Intre aceste sate pîriul curge prin pădurea Lomacînței, pe o distanță de 12 kil., după harta st. maj. rus.

Cobilcenilor (Valea-), vale, în

jud. Hotin. Incepe de la satul Cobîlceni, străbate pădurea Lomacînței și lângă satul Vasileuț dă în valea Nistrului. Are o lungime de 12 kil., cu direcțiunea N.-E. Din stînga se deschide valea Belousouca.

Cobîlnea, sat, în jud. Soroca, volosti Cotiujeni, așezat pe țărmlul pîrîului Cerna, aproape de izvoarele sale. Are 221 case, cu o populație de 1197 suflete Romîni și Ruteni; biserică; școală; vite mari 440.

Cobușca, vale, în jud. Bender. Incepe la E. de satul Cimișeni, purtînd pînă la satul Cobușca Vechie numele de Florești, de la satul Florești, care se află aci așezat. De la Cobușca-Vechie pînă în valea Bicului, în care se deschide din stînga, poartă numele de Cobușca. Afară de satul Cimișeni, în această vale se mai află și satul Cobușca-Nouă. Are o lungime de 14 kil., cu direcțiunea S.-E. La gură albia are de-abia 9 stînj. înălțime de la n. m. Intr'un hîrtop, din dreapta, se află cît. Salcea.

Cobușca-Nouă, saū rusește Novaia-Cobușca, sat, în jud. Bender, volosti Telița, așezat în valea Cobușca, la S. de Vechia Cobușcă. La V. de un deal înalt de 77 stînj. d'asupra n. m. este odaia Botnărești. Are 200 case, cu o populație de 1119 suflete; 1063 vite mari.

Cobușca - Vechie, saū rusește Staraia-Cobușca, sat, în jud. Bender, volosti Telița, așezat în valea Cobușca. Are 233 case, cu o populație de 2138 suflete; 970 vite mari.

Cocealia, sat, în jud. Izmail, așezat în fundul văcii Borzeștilor.

Pozițiunea geografică: 46°21'30" lat., 26°51' long. S'a întemeiat la 1778 de către țărani Romîni, la cari apoi, pe la 1827 s'aū mai unit și alte familii de Ruteni și Bulgari. Astă-zî are 257 case, cu o pop. de 1990 suflete.

Cod-Chitai, saū Baba, colonie, romîno-bulgară, în jud. Acherman, la hotarul jud. Izmail. Aci, pe la 1813, a fost un sat tatar cu același nume. Pe la 1817, s'aū așezat, în locul tătarilor fugiți, 12 familii de Moldoveni, și 73 familii de Bulgari. Satul s'a întemeiat pe malul drept al rîulețului Catlabuh. Astă-zî colonia are 273 case, cu o populație de 2344 suflete; 430 cai, 1389 vite mari, 965 oi. Bulgarii vorbesc și romînește.

Codreni, sat razeșesc, în jud. Soroca, volosti Otaci, aproape de tîrgșorul Otaci (Atachi), pe șoseaua dintre Plop și tîrg. Otachi. Are 182 case, cu o populație de 1080 suflete; biserică; școală elem. rusească; 280 vite mari, 620 oi. Imprejurul satului pădure.

Codreni, vale, în jud. Soroca. Incepe de la satul Schineni și merge spre S. pînă în valea Căinari, între satele Popești-d.j. și Bulboca. Are o lungime de 4 kil.

Cofa, rusește Stepovoi, ostrov, format din gîrla Chislîței și gîrla Stepnoi de la V. E. Lungimea insulei e de peste 9 kil. Face parte din jud. Izmail.

Cohîlniceni, Rușii pronunță Coghîlniceni, sat, în jud. Orhei. Face parte din volosti Cinișăuți. S'a întemeiat pe la 1600, în valea Cohîlnicului între Pereni și Cuizanca. Are 98 case, cu o populație de 1020 suflete de razeși. Sunt vii și grădini.

Cohîlnicul saū Cunduc, rîu, care urmează în cursul său valea cu același nume. Izvorăște din pădurile ce împresoară mănăstirea Hîncul, curge apoi lângă odăile Guta, Trusteanca, Ciholeanca și satele: Ciuciulenî, Drașani-Vechi, Dahnovățul, Stolniceni, Lagunești, Gancești, Cozieni, tîrgul Gura-Galbîna, Cimișlia, Sadocli, Iordanca, Abaclia, Romanouca, coloniile: Berezina, Crasninsca, Paris, Feșampenuaz I-ii, Teplîța, Brien și Gura-Celeghidir. Cele-l'alte sate, ce se află așezate în valea Cunducului, sunt mai departe de malul rîului. În rîul Cohîlnicul se varsă pîraiele: Galbîna, Schinoasa, Ceaha și Șeleghidir, din dreapta. Afară de acestea, rîul Cohîlnicul mai primește și toate apele ce se scurg din văcelele, ce dau în valea Cunduc.

Pînă lângă satul Cozieni, Cohîlnicul curge în jud. Chișineului; de aci intră în jud. Bender, pe care îl străbate pînă la colonia Romanouca, iar la S. de această colonie intră în jud. Acherman prin care curge pînă aproape de tîrgul Tatar-Bunar, unde intră în jud. Izmail. În acest jud., după ce străbate o distanță cam de vr'o 5 kil., se varsă în lacul Cunduc din spre N.

La S. de tîrgul Gura-Galbîna, Cohîlnicul trece printre «Mojilele Strajilor», iar între satele Gradiștea și Blahodat trece prin Valul-lui-Traian-d.s. Din cauza cotiturilor ce face în cursul său, Cohîlnicul e de trei ori mai lung de cît valea Cunduc. Apele sale formează în calea sa 6 heleșteie mici și 3 lacuri, din cari unul lângă satul Stolniceni, altul lângă tîrgșorul Hancești și al treilea lângă satul Gradiștea. Afară de acestea, apele Cohîlnicului alimentează și toate mlaștinele ce ce se înșiră de-alungul văcii

Cunduc, începînd de la satul Stolniceni și pînă la colonia Romanouca, unde peste rîu trece podul de fer al căiei ferate Bender-Reni.

Cohîlnicul, rîu, în jud. Orheiū. Izvorăște de lîngă satul Cinișeuți și urmează valea cu același nume pînă în valea Răutului, unde se perde în mlaștinele acestei văi. Lungimea cursului apelor e de 35 kil. În tot cursul său formează un șir de bălți, insalubre. Pe malurile sale sunt așezate satele Trifești, Cicărazenii, Ocnița, și la gura sa, în valea Răutului, satul Cișmea. Cohîlnicul primește toate apele, cari se scurg în el din văile ce se deschide în valea Cohîlnicului.

Cohîlnicul, vale, în jud. Chișinău, Bender Acherman și Izmail. (Vezi Cunduc).

Cohîlnicul, vale, în jud. Orheiū. Incepe dintr'un hîrtop mare, în care intră văile: Pripiceni-d.-j., Pripiceni-d.-s., Seliște, Gainișa și Sădi. Direcțiunea văiei spre S. pînă în valea Răutului. Are o lungime de 30 kil. cu începere de la satul Trifești. În valea Cohîlnicul se deschide văile: Pohorela și Crăpătura, din stînga: Pereni, Roșcani, Zahorenii și valea Curietui din dreapta.

Cohnic, vale, în jud. Chișinău. Are o lungime de 6 kil. după harta stat. maj. rus., cu direcțiunea spre S. Se deschide în valea Botnei, din stînga, la E. de satul Horăști. Dealungul văiei merge șoseaua de la Chișineu la Gura-Galbina, tirgșor ce aparține lui Rodocanachi.

Coiuceni sau rusește **Coiuceani, sat**, în jud. Bălți, așezat în valea

Prutului, pe țarmul stîng al riu-letului Camenca, aproape de gura lui. Face parte din volosti Sculeni. Are 98 case, cu o populație de 879 suflete. Locuitorii posedă 539 deseatină pămînt de împroprietărire. Mănăstirea Frumoasa are 581 des. pămînt și 200 des. pădure. Satul e înconjurat cu vii și livezi cu pomi, iar dintr'o parte se întinde pădurea.

Cojdangal, sat, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Cojdangal. Are 82 case, cu o populație de 570 suflete. La S. de sat se află cătunul Cojdangal-Mic.

Cojdangal, pîriu și vale, în jud. Izmail. Are o lungime de peste 11 kil., după harta st. maj. rus. Incepe la E. de satul Ciobalacci și merge spre S.-E. Primește din stînga trei văi lungi și înguste, acoperite cu pădure. Fundul văiei e acoperit cu păduriște. Pîriul curge în fundul văiei și udă satele Cojdangal-Mici și Cojdangal. Se unește apoi cu pîriul din valea Guintucul și formează pîriul numit Salcea-Mică.

Cojdangalia, vale, în jud. Bender, în lungime de 13 kil. după harta statului maj. rus. Se deschide în valea Cunducului la N. de satul Cimișlia, din stînga. Direcțiunea văiei spre S. În dreptul satului Gradiștea valea este tăiată de Valul-lui-Traian.

Cojușna, sat, în jud. Chișinău, volosti Sirețul, așezat în valea Cojușna. Este renumit prin vile sale întinse. Pozițiunea geografică: 47°5'30" lat. și 36°20' long. d. m. din Paris. Are o populație de 934 capi de familie, majoritatea razeși, care posedă 2042 deseatină pămînt cu vii,

livezi, arături și fînețe. Satul mai are și cite-va familii de țărani cari posedă 12½ deseatină pămînt. Afară de aceasta în sat mai sunt și proprietari mici ca: Zaharia Prodan, proprietar de 22 deseatină; Doamna Rastvinska (nobilă), 57½ deseatină; Ivașchevici (nobil), 25 deseatină; M. Bulatu, 8 deseatină; Zoe Osmanovski 46 deseatină; țăranul Grigoriev, 30 deseatină; văduva mazelului Zoe Munteanu, 1½ deseatină; comerciantul Saba Ciubuc, 14½ deseatină.

Cojușna, vale, în jud. Chișinău, Incepe de la viile cari se află lîngă satul Strașeni și ia direcțiunea spre S.-E. pînă în valea Bicului, în care se deschide din dreapta. Coasta dreaptă este acoperită cu vii și pădure. Lungimea văiei e de 13 kil.

Colanșir, pîriu, în jud. Hotin. Izvorăște din pădurile Nelipăuților și curge în direcțiunea spre S, vîrsîndu-se în pîr. Larga, la N. de satul Cotelna. Are o lungime de 9 kil. după harta st. maj. rus.

Colaseuca sau cum 'i zic Romîni, **Schinoasa, cătun**, în jud. Bender, așezat în valea Schinoasei pe partea stîngă. Face parte din volosti Abacildjaba. Are 70 case, cu o populație de 672 suflete, țărani Romîni; 183 vite mari, 239 oi. Imprejurul cătunului sunt cite-va vii.

Colbarișului (Valea-), vale, în jud. Bender. Incepe la N. de satul Colbariș și merge la S. pînă în valea Seacă, în care se deschide din stînga, între satele Lac și Cioră-Murza. În vale sunt așezate colonia Placinta și cătunul Ruhlea. Înălțimea lacului (la capul văiei) este de 110 stînj. d'asupra n. m.

Colibași, com. rur., în jud. Izmail, așezată pe malul Prutului, mai jos de Valul-lui-Traian-de-jos, la S. de Vadul-lui-Isac. Are 63 case, cu o populație de 770 suflete țărani Romîni.

Colicăuți, sat, în jud. Hotin, volosti Briceni, așezat pe pîriul Draghiștea. Lîngă sat este un heleșteu mare. Are 260 case, cu o populație de 1880 suflete; biserică; 290 vite mari. Țăranii au lipsă de pămînt.

Colincăuți, sat mare, în jud. Hotin, volosti Grozița, aproape de frontieră, pe uscat, a Austriei, la S. de izvoarele Rachitnei. Are 604 case, cu o populație de 5092 suflete, în majoritate Romîni; biserică; școală de băeți frecventată de 55 copii din 523 în vîrstă de școală; 700 vite mari; 7 mori de vînt; grădini.

Colonia, cătun, în jud. Bălți, așezat în valea Copăceanca, aproape de tîrșorul Rîșcani, în sus pe vale. Apartine volostei Copăcianca. Are 18 case de locuitori.

Colonia, cătun, în jud. Bender, așezat în fundul văii Ialpuhul-Mare, din volosti Gura-Galbînă. Are 27 case, cu o populație de 123 suflete.

Colonia, colonie, în jud. Bălți, așezată pe ambele țărmuri ale rîulețului Ciulucul-Mare. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 25 case de țărani Romîni.

Colonița, sat, în jud. Chișinău, așezat la începutul văii cu același nume, spre E. de orașul Chișinău. Are o înălțime de 104,6 st. d. n. m. Face parte din volosti Mireni. Are o populație de 870 suflete Romîni

răzeși, cari posedă pămînt aci cît și în răzeșia la Greci-de-jos 708 deseatinî, împreună cu o sfoară de răzeșie la cătunul Ciocan. Afară de răzeși, în sat mai există un proprietar mic, nobil, Ion Simon, care posedă 5 deseatinî și ciți-va țărani, avînd un petec de pămînt de $\frac{3}{4}$ de deseatinî. Răzeșii au vii și livezi.

Colonița, vale, în jud. Chișinău. Incepe de la satul Colonița, din acest județ, și merge în direcțiunea S.-E., pînă în valea Buha, în care se deschide din dreapta. La început, înălțimea văii este de 104,6 stînj. (7 picioare = stînjenu). Aci este așezat satul Colonița.

Colonița, vale, în jud. Soroca. Se deschide în valea Cuboltei, la E. de satul Hasnașeni-Mari. Are o lungime de 6 kil.

Comarova, sat mare, în jud. Hotin, așezat pe malul drept al Nistrului, în apropierea unui deal înalt de 140,5 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Face parte din volosti Romăncăuți. Are 678 case, cu o populație de 2987 suflete de țărani Ruși și Ruteni; biserică; 415 vite mari, 220 porci. S'a întemeiat pe la 1816 din robii fugăriți din Podalia și alte părți ale Rusiei. O parte a satului, construită într'o ripă ce dă în matca Nistrului, se numește Comarov-Iar.

Comrat, tîrșor, așezat în valea Ialpuhului-Mare, făcînd parte din jud. Bender, centru administrativ din volosti Comrat. Pozițiunea geografică: 46°18' lat., 26°19' long. după m. din Paris. Trei șosele leagă tîrșorul cu văile Cunduc, Lunguța și tîrșorul Leova. Are 1187 case,

cu o populație de 8.604 suflete, în majoritate bulgari; trei școale de băeți, din care cea centrală se întreține de 46 coloniile bulgare; o școală cu 2 cl. de fete și o școală elementară; două biserici; biurou de poștă și telegraf; sediul nacialnicului de zemstro a circom. 5. Locuitorii posedă 1697 vite mari. Numele satului derivă nu de la germano-frances Camrat ci de la tatar Comur-at (armăsar roșcat).

Condrătești, sat, în jud. Bălți, așezat într'un hîrtop al văii Cula. Are 203 case, cu o populație de 1213 suflete; o școală elementară rusă. Imprejurul satului, care face parte din volosti Cornești, sunt vii, livezi cu pomi și mori de vînt. Locuitorii sunt răzeși, cari posedă 2502 deseatinî pămînt.

Condrița, schit, așezat pe o proprietate a mănăstirei Zograv din muntele Atas, la 25 kil. de orașul Chișinău, pe malul pîriului Catarga. Este înconjurat de codri. Lipsește documente care se arate cînd și de cine s'a întemeiat acest schit. Biserica de zid cu hramul sf. Nicolae a fost zidită pe la 1820.

În biblioteca bisericeii se mai păstrează încă multe cărți vechi, din care: Minea, din secolul al XVI-lea; Glavizna, manuscris din secolul al XVIII-lea. Călugării din acest schit, după registrul cu data 1813, au fost tot Ruteni, fugiți din Rusia și cari poartă numele de «scutelnici fugiți de dincolo de Nistru». Acești călugări au fost locuitorii din satul Condrița, care se află în apropiere de mănăstire, toți Ruteni de naționalitate, dar cari nu vorbesc altă limbă de cît cea moldovenească. «Populațiunea schitului se com-

«pune astăzi din niște ruteni «romanizați; chiar cei tineri din «poslușnici nu știu rusește», scrie ziarul eparchiat. Serviciul divin se oficiază în limba slavă și cea romină. Evangelia se citește în limba slavă.

Congaz, *colonie* bulgară, în jud. Izmail, așezată în valea Ialpuhului-Mare, la gura văiei Chirșăului-Mare. Pozițiunea geografică: 46°7' lat., 26°16' long. Dealul de la E. are înălțimea 80,6 stînj. d'asupra n. m. Satul s'a întemeiat la 1810 de către 93 familii de bulgari, cari au construit aci la 1827 o biserică de lemn cu hr. sf. Troița. 85 familii au primit de la guvernul rus 5160 deseatină pămînt, dar la 1828 locuitorii au avut apoi proces cu Marele-logofăt Ghica pentru o parte din acest pămînt. Astăzi satul are 234 case, cu o populație de 1623 suflete; 271 cai, 1057 vite mari; numeroase vii; 13 mori de vînt.

Conovca, *sat*, în jud. Hotin, volosti Chelmineșul, așezat pe malul drept al Nistrului, la o depărtare de un kil. de satul Lincăuți. Pozițiunea geografică: 48°30' lat., 24°23' long. Are 146 case, cu o populație de 730 locuitori Ruteni, emigrați din Podolia la începutul secolului al XIX-lea. Loc. au 87 vite mari.

Constantinca, sau **Constantinovca**, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe malul stîng al pîriului Larga. Pozițiunea geografică: 46°7' lat., 25°52' long. Satul are astăzi 243 case, cu o populație de 1072 suflete țărani Romini. Pe dealul din spre S. se văd încă vestigiile întăririlor turcești, rămase de la 1770. Lîngă aceste rămășițe a rezbe-

lului, spre E., este o movilă, numită Baigaz.

Constantinouca, *sat*, de rusini, în jud. Hotin, volosti Edineșul, așezat pe pîriul Drabiște, aproape de șoseaua Fetești-Briceni, între satele Trînta și Trestieni. Are 70 case, cu o populație de 578 suflete; 218 vite mari.

Constantinouca, fostă *staniță* (seliște) de Cazaci de la gura Dunărei (Usti-Dunaiskie caza-chi), astăzi desființată, și locuită de țărani descendenți ai acestor Cazaci, majoritatea Romini, minoritate Ruteni. Se află așezată pe țărmul drept al pîriului Hadjidere. Face parte din volosti Nicolaevca-Novorosiiskaia, din jud. Acherman. Are 172 case, cu o populație de 1238 suflete.

Contiș, *lac*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la gura văiei Sîrma. Un pîriaș 'l leagă la N. culacul Potcoava. Are un kil. lungime.

Copanca, *sat* mare, în jud. Bender, volosti Caușani-Noi, așezat pe partea dreaptă a malului Nistrului, la 17 verse de centrul ocolului, tîrgșorul Caușani-Noi. Pozițiunea geografică: 46°43' lat., 27°17' long. La E. de sat se află oadaia Valea-Costeci. Împrejurul satului sunt numeroase vii și grădini cu pomi. La 1827 satul a fost locuit de 141 familii de țărani Romini, o familie de Ruptași, 20 familii de Ruteni și 5 de Evrei. Astăzi satul are 320 case, cu o populație de 2098 suflete, din cari Romini 1693 suflete, restul Ruteni, Evrei și Țigani; o biserică, cu hramul Adormirei; școală elementară; mori de vînt; 1020 vite mari; 144 cai; 460 oi. Țăranii posedă 5100 desea-

tină pămînt. În apropiere de sat, pe malurile Nistrului, există încă rămășițe de păduri, cari se întind și pe Botna.

Copăceanca, *vale*, în jud. Bălți. Este formată din trei văi mici din apropierea satului Boroseni. Incepe de lîngă șoseaua ce duce de la Edinți la Bălți. Direcțiunea văiei S.-E., până la valea Răutului, în care dă între orașele Bălți și satul Singurei. În Copăceanca se deschid următoarele văi: Poiana, Răcea, Lată și Fintina-Adincă din partea stîngă, în văile: Armeanca, Vanuha (sau Ivanuha), și Maneva din dreapta. La începutul văiei înălțimea e de 106,36 stînjeni de la niv. mării. În vale se află așezate: satele Boroseni-Vechi, Rîșcan, Nihoreni și Răcea, mai multe heleștee mici și 5 mari. Lungimea totală a văiei după h. st. maj. rus e de peste 60 kil.

Copăceanca, *riș*, în jud. Bălți. Izvorește din fundul văiei cu același nume; urmează în cursul său acea vale și se revarsă în Răut. Apele sale nutresc toate heleșteele mari și mici din valea Copăceanca. Lungimea văiei e de 60 kil.

Copăceni, *sat*, în jud. Soroca, volosti Pepeni, așezat pe țărmul stîng al riulețului Ciulucul-Mare, între satele Prepețița și Singerei, pe șoseaua ce merge de la Orheiul la Bălți. Are 152 case, cu o populație de 794 suflete; o biserică; 298 vite mari; 420 oi.

Copceac, *sat*, în jud. Acherman, volosti Alexandrouca, așezat pe locul unde pe la 1813 a fost seliștea tătarilor numită Carahonți, pe ambele țărmuri a pîriului cu același nume. Lîngă

sat sunt două heleștee; numeroase vii și grădini. Are 201 case, cu o populație română de 1270 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Niculae. Satul s'a întemeiat pe la 1807 din cite-va familii de Mazili și de țărani birnici în număr de 47 familii, cari au primit proprietate 1710 deseatină pământ.

Copcui, numit și **Beș-Ghioz**, *colonie* bulgară, în jud. Bender, așezată pe malul pârului Lunga, lângă calea ferată Bender-Reni. Face parte din volosti Ceadir-Lunga. Are 267 case, cu o populație de 1290 suflete; 328 vite mari, 47 cai. Imprejurul satului sunt grădini cu pomi.

Copcui, *vale*, în jud. Izmail. Are o lungime de 11 kil. cu direcțiunea spre S. E. Se deschide, din dreapta, în valea Sărata. În vale se află așezat satul Copcui. La S. de satul Copcui valea este tăiată de Valul-lui-Traian-d.-s.

Copcui, *sat*, în jud. Izmail, așezat în valea Copcui. Dealul din spre N. are o înălțime de 74 stînj. d'asupra n. m. Are 306 case, cu o pop. de 1620 suflete.

Coramîslo. (Vezi Marianca, în jud. Acherman).

Corbul, *sat*, în jud. Soroca, așezat într'un hîrtop al văieii Corbului, la 10 kil. de satul Climăuți. Dealul din spre V. are o înălțime de 121 stînj. d'asupra n. m. Face parte din volosti Climăuți. Are 222 case, cu o populație de 1119 suflete de Răzeși; biserică, școală elementară rusă; prisăci; grădini; 587 vite mari.

Corbului (Valea-), *vale*, în jud.

Soroca. Incepe la V. de satul cu același nume și merge spre E. până aproape de valea Cuboltei, în care se deschide la N. de satul Plop. Are o lungime de 16 kil. Din dreapta primește valea Funducărești, iar din stînga valea Andreișeni.

Corcmaz, *sat*, în jud. Acherman, volosti Palanca, așezat în valea Nistrului, pe malul acestui rîu din partea dreaptă. Are 227 case, cu o populație de 2827 suflete; 400 vite mari, 173 cai, 490 porci. Imprejurul satului sunt multe vii renumite.

Corenchi, numele *malului* drept al Nistrului, între gura sa și Cut-Gorđușca.

Coristauți, *sat*, în jud. Hotin, așezat pe rîulețul Racovățul, pe șoseaua Briceni-Movila. Lîngă sat sunt două heleștee. Are 220 case, cu o populație de 987 suflete; biserică; 182 vite mari.

Corjeuți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Edinețu, așezat pe pârul Lopatineț, pe șoseaua ce merge de la Edința spre Lipcani. Are 298 case, cu o populație de 2310 suflete; biserică; o școală, cu 60 elevi din 160 copii în vîrstă de școală, 814 vite mari.

Corjeva, *sat*, în jud. Bender, volosti Telița, așezat pe malul Nistrului, unde rîul formează curba dintre Criuleni și Dubasari-Vechi. Are 247 case, cu o populație de 1120 suflete; biserică; școală; numeroase vii și grădini cu pomi; cite-va plantații de tutun; vite mari 514.

Corluceni, *sat*, în jud. Chișineu, volosti Vorniceni, așezat într'un hîrtop din dreapta Bicului. Pozițiunea geografică: 47°9' lat.,

26°14' long. d. m. Parisului. Are o populație de 980 suflete, țărani Romîni, împrumietariți la 1869 și avînd 177½ deseatină pământ, dat la 30 capi de familie. Proprietarul Mihail Hasnaș posedă 1086 deseatină pământ. Țăranii au vii și livezi.

Cornești, *sat* mare, răzeșesc, în jud. Bălți, centru administrativ al volostei cu același nume, așezat la 6 verste de calea ferată Ungheni-Bender. Pozițiunea geografică: 47°21'30" lat., 25°40' long. Are 333 case, cu o populație de 1984 suflete. Sat vechi răzeșesc, care și-a luat numele de la pădurile seculare ce împrejura altă dată satul. În aceste păduri crește în abundență coarne, de aceea și satul poartă numele de Cornești. Bogăția satului e pădurea. Satul are o frumoasă biserică cu hramul Sf. Arh. Mihail și Gabriel. În anumite zile lîngă heleșteul lui Buznea se țin bilciuri. Răzeșii posedă o răzeșie de 1833 deseatină, parte cumpărată de la boerul Braga pe la 1700. Proprietarii particulari au: porucicu Mihailow 354 deseatină; vechea familie Albuța (răzeși), 540 des.; E. Buznea, 540 deseatină. Răzeșii posedă hrisoave vechi, între cari unul al lui Alexandru Vodă din anul 7066 Aprilie 3, altul al lui Petru-Vodă din anul 7083 Septembrie în 18. La Cornești e sucursală telegrafo-poștală.

Cornești-Sobani, *sat*, în județul Chișinău, volosti Boldureștilor. Așezat în valea Brătuleanca. Țăranii localnici numesc satul Sobani mai pe scurt. Pozițiunea geogr.: 47°10'30" lat. 25°40' long. după m. din Paris. Sat de 87 case, locuitorii răzeși, cari posedă atît aci cît și la Hotinești 397 deseatină pământ.

Restul moșiei Hotinești (239 deseatină), aparține boerului Petru Cazimir. La Sobani mai locuște și o familie de țărani, din satul Cetîreni, jud. Bălți, care posedă 20 deseatină pămînt.

Cornoseni, vale, în jud. Soroca, pe moșia satului Hrinauți. Incepe din pădurile statului de pe moșia Hrinauților și se termină în valea Ciuhurului, din stînga în dreptul gurei văiei Poiana. Are o lungime de 3 kil., cu direcțiunea spre E.

Cornova, sat, în jud. Orhei, volosti Telenești, așezat în valea Culei, spre răsărit de satul Năpădeni, la hotarele jud. Bender și Orhei. Are 290 case, cu o populație de 1080 suflete; biserică; multe vii și grădini cu pomi; livezi cu pruni; vite 520 capete.

Cornuli, vale, în jud. Bălți, în lungime de peste 2 kil. Incepe lîngă satul Florițoia și merge pînă aproape de Valea-Mare, din dreapta. Direcțiunea văiei S.-E.

Coropceni, sat, în jud. Orhei, volosti Ciocalteni, așezat în valea Alvnăgar, între Leușeni și Tîrzieni. Șoseaua care trece pe aci merge de la satul Țibirici spre Orhei. Are 90 case, cu o populație de 640 suflete. Sunt vii și grădini.

Corten, numit și Chiriet sau Chiriutnea, colonie bulgară foarte prosperă, așezată pe pîriul Lunguța, din jud. Bender, volosti Ceadir-Lunga. S'a întemeiat la 1821 din coloni Bulgari, cite-va familii de Moldoveni și niște fugari Ruteni, în total 54 familii, cari au avut 155 cai, 592 vite mari și 1042 oi. Guvernul rus a dat acestor coloni 3060

deseatină pămînt. Astăzi satul are 279 case, cu o populație de 2373 suflete; biserică; școală elementară.

Cosarsa, rîpă, în jud. Hotin și Soroca. Incepe la miază-noapte de satul Birnova din jud. Soroca; trece prin pădurea Volașcovei, deschizîndu-se la satul Volașcova în valea Nistrului. Direcțiunea rîpei N. Are o lungime de 5 kil., după harta st. maj. Rus.

Cosăuți, rusește Cosovți, sat, în jud. Soroca, volosti Ocolina, așezat pe malul Nistrului, în fața orașului rutean Iampali din Podolia, aproape de cataracte (cataracte) de sus a Nistrului. Are o populație de 1279 suflete; biserică; școala de Zemstvo cu o clasă; 470 vite mari.

Costești, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Prutului, la gura Ciuhurului, pe malul Prutului. În aceste locuri sunt trei vaduri peste Prut. Valea e aci înaltă de 35,2 stînj. d'asupra n. m. după harta stat. maj. rus. Aparține volostei Zabriceni. Pozițiunea geografică: 47°51' lat., 24°53' long., după m. din Paris. Are 187 case, cu o populație de 912 suflete, toți țărani Romîni, cari posedă pămînt de improprietărire 750 deseatină. Proprietari: D-nu Strimban, 657 des. și D-nu Scordeli, 350 deseatină. Sunt vii și grădini cu pomi. Are o biserică, cu hramul Sf. Nicolae.

Costești, sat, în jud. Chișinău, centru administrativ al volostei Costești, așezat într'un hirtop din dreapta văiei Botna. Imprejurul satului vii și grădini cu pomi. Pozițiunea geografică: 46°52' lat. 26°25' long. după m. din Paris.

Are 229 case, cu o populație de 1700 suflete; o biserică, cu hr. Sf. Nicolae; școală cu o clasă, unde se învață numai rusește. Locuitorii satului sunt răzeși, posedă pămînt 1786 deseatină. Un corp de moșie în întindere de 97 deseatină (Bacioi) aparține nobilului Ion D. Dumitriu.

Costi, Hitculița, Haitie, Luchiler, Laeantohi, Voivodica, lăculețe, cari se țin lanț înșirate în valea Nistrului de-a lungul gîrlei Botușilor, pe partea dreaptă. Toate aceste lacuri sunt înconjurate de crînguri și stufăric.

Costias, vale, în jud. Chișinău. Se deschide în valea Cobilnicul din stînga, lîngă satul Ciuciuleni din jud. Chișinău. Lungimea văiei e de 7,5 kil., cu direcțiunea S.-E. Partea dreaptă a văiei este aproape peste tot acoperită cu vii.

Costiceni, sat, în jud. Hotin, lîngă șosea Lipcani-Noua-Suliță, așezat pe malul Prutului. Face parte din volosti Stălinești. Ceva mai sus de șosea trece linia C. F. Noua-Suliță-Mahălău. Are 169 case, cu o populație de 1090 suflete; biserică; școală elementară rusească; vite mari 269 capete.

Costuleni, sat, în jud. Chișinău, volosti Zbîroia, așezat între satele Mirenii și Măcărești, pe malul Prutului. Pozițiunea geografică: 47°5' lat., 25°35' long., după m. din Paris. Are 79 case de țărani Romîni improprietăriți pe pămîntul Mitropoliei din Iași. Locuitorii posedă 1007 deseatină, iar Mitropolia 1396 des.

Coșcaliea, sau Cașcalia, sat, în jud. Bender, volosti Cainari, așezat în valea cu același nume, la N.-E. de stația Cainari de pe

c. f. Bender-Reni. Dealul din spre răsărit are o înălțime de 82 stînj. d'asupra n. m. Are 224 case, cu o populațiune de 1318 suflete.

Coșcodeni, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Ciuluculmic, între satele Flămînzene și Bursuceni. Face parte din volosti Chișcăreni. Pozițiunea geografică: 47°29' lat. 25°42' long. Are 182 case, cu o populație de 893 suflete; o biserică cu hramul Sf. Mihail. Locuitorii razeși Romîni posedă 1135 de-seatină pămînt. Are vii; livezi cu pruni; prisăci.

Coșeleu, mănăstire, rușii îi zic **Coșelevski monastir**, în jud. Soroca, la 40 verste de orașul Soroca și la 113 de Chișinău, capitala Basarabiei, așezat pe poalele unui deal de lîngă riulețul Cerna. Imprejur sunt păduri. S'a întemeiat pe la 1790 de către razeșii din satul Cotiujeni Maria Tocanas, în călugărie Mitrodora. Mănăstirea e populată de 50 de călugărițe, toate moldovence, cari trăesc din avutul lor propriu. Mănăstirea posedă 60 de-seatină pămînt, dăruite de razeșii satului Cotiujeni.

Coșeni. (Vezi Țighira).

Coșera, vale, în jud. Izmail. Are o lungime de aproape 20 kil., cu direcțiunea spre S.-E. Se deschide în valea Ungura, din stînga, aproape de gura văieii. Pe la mijloc este tăiată de Valul-lui-Traian-de-jos. Fundul văieii e acoperit cu pădure. În vale, din stînga, dă valea Flămînda.

Coșernița, sat, în jud. Orhei, volosti Criuleni, așezat pe țăr-mul stîng a Ichelui, aproape

de Nistru. Are 46 case, cu o populațiune de 484 suflete.

Coșernița, sat, în jud. Soroca, volosti Văscăuți, așezat în valea Hirtop. Dealul din spre N. are înălțimea 154,50 stînj. d'asupra n. m. de harta st. maj. rus. Are 198 case, cu o populație de 1010 suflete razeși; biserică, școală elementară rusă; 334 vite mari.

Coșernița, vale, în jud. Soroca. Se deschide, din dreapta, în valea Hirtopului, aproape de satul Coșernița. Înălțimea lacului este de 154,3—74 stîjenii de la n. m. Lungimea văieii după harta st. maj. rus e de 2 kil., cu direcțiunea S.-E.

Coșuleni, rusește Coșuleani, sat, în jud. Hotin, volosti Stălinești, așezat pe pîriul Glodosul. La acest sat se unesc șoselele de la Lipcani și de la Hotin. A treia șosea merge spre Noua-Suliță. Tot pe aci trece și linia C. F. Ocnița-Noua-Suliță. Satul se află la distanță de 1 kil. de stația Mamaliga. Lîngă satul Glodosul primește două pîrae: Cerlina și Matca-Stălinești. Pozițiunea geografică: 48°15' lat., 24°13' long. Are 132 case, cu o populație de 1073 suflete țărani Romîni; biserică; 457 vite mari.

Coteleu, rusește Cotlioff, sat, în jud. Hotin, volosti Noua-Suliță, așezat în valea Goșița. Are 282 case, cu o populație de 1528 suflete, biserică. Sunt multe grădini cu pomi.

Cotelna, sat, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat pe pîriul Larga. Are 210 case, cu o populație de 1080 suflete, parte Romîni, parte Rusini; biserică; 692 vite mari.

Cotelnici, cătun, cu 8 case de țărani Romîni, în jud. Orhei, volosti Hirtop, așezat spre V. de satul Hirtopul-Mare.

Cotiujeni, sat mare, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat în valea Lucaceniilor, pe pîriul Ghela, pe șoseaua dintre Briceni și orașul Hotin. Are 302 case, cu o populație de 2329 suflete; biserică; școală elementară rusă, frecventată de 64 copii din 118 în vîrstă de școală; 402 vite mari, 190 cai, 270 oi.

Cotiujenii-Mari, rusește Cotiu-jani, sat, în jud. Soroca, pe linia căii ferate Bălți-Jmerinca, centrul volostei cu același nume, așezat la 64 verste de Jmerinca pe cale ferată, și la 209 verste de la Noua-Suliță. Are 685 case, cu o populație de 3227 suflete; biserică; grădini; școală cu o clasă de băieți și o școală elementară; vite 759 capete. Centrul ocolului medical cu sediul medicului, care servește o colonie și 31 sate.

Cotiujenii-Mici, sat, în jud. Soroca, volosti Pepeni, așezat în valea Chis. Satul mai poartă și numele de Virnova. Are 82 case, cu o populație de 790 sufl.; biserică; vite mari 267; oi 220.

Cotiri, vale, în jud. Chișinău. Se termină în valea Mirenilor, la satul Mireni. Are o lungime de 3,5 kil., cu direcțiunea spre S.

Cotova, sat, în jud. Soroca, volosti Bădiceni, așezat la gura pîriului Tîrsășca, în valea Căinarului. Are 208 case, cu o populație de 1027 suflete țărani Romîni și puțini Ruteni; biserică; școala bisericească; vite 413 capete. Înălțimea locului 64,99 stînj. d'asupra n. m.

Cotul, sat, în jud. Soroca, volosti Vadul-Rașcu, așezat pe malul Nistrului. Are 180 case, cu o populație de 970 suflete țărani Romîni; biserică; școală țircovnicească; 397 vite mari, 73 cai.

Cotul-Morii, sat, în jud. Izmail, pendinte de comuna Leușeni, așezat pe malul Prutului, la hotarul județelor Chișineu și Bender. Este înconjurat de mlaștini formate de un braț al Prutului. Are 67 case, cu o populație de 669 suflete țărani Romîni; 282 vite mari, 20 cai, 70 oi.

Cozărceni, rusește Cozîreani, sașu Cozîrceni, sat, în jud. Hotin, volosti Lipcani. Are 122 case, cu o populație de 977 suflete țărani Romîni.

Cozăști, sătuc, în jud. Bălți, așezat într'o vîlcea ce se deschide, din stînga, în Ciulucul-d.-mij., la 4 kil. spre N. de satul Zgârdești, din volosti Chișcăreni. Are 28 case, cu o populație de 139 suflete. Locuitorii posedă pămînt de împrumut 256 deseatină. Mai mulți proprietari mici au aci 1482 deseatină pămînt. Satul e înconjurat cu vii.

Cozdangalia, com. rur., în jud. Izmail, așezată pe pîriul Salcea-Mare, la V. de gura pîriului Salcea-Mică. S'a întemeiat pe la 1808 de către 2 familii de mazili și 19 familii de țărani Romîni din județul Orhei. Pe la 1827 s'au mai așezat aci 3 familii de Ruteni și 2 de Bulgari. Astăzi satul are 280 case, cu o populație de 1520 suflete; 109 cai, 411 vite mari, 935 oi. Lîngă sat sunt cîteva vii.

Cozei (Valea-), vale, în jud. Iz-

mail, în lungime de aproape 15 kil., cu direcțiunea S.-E. La N. de satul Careachioi, în vale, intră pîriul Nerușai. În fundul văiei se află odaia Cozea.

Cozlișa, lac, în jud. Bender, în valea Nistrului, la N.-V. de satul Tolmaz. Are o lungime de 400 m.

Cozmeni-Noui, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Prutului, pe țarmul stîng al riulețului Camenca, la gura văiei Șovețul, spre S. de satul Drujmeni. Face parte din volosti Bolotina. Are o populație de 923 suflete. Răzeșii posedă aci o moșie de 475 deseatină. Sunt vii, livezi și prisaci.

Cozmeni-Vechi, sătuc de rezeși, în jud. Bălți, așezat în valea Șovățului, aproape de gura sa, la confluența pîriului Șovățul-mic și a pîriului Șovățul-mare, pe șoseaua ce merge de la Folești în valea Prutului. Face parte din volosti Bolotina. Are 21 case. Răzeșii posedă 320 des.

Crasninsca, colonie germană, în jud. Acherman, care formează o volosti separată. E așezată în valea Cunducului, pe dreapta riulețului Cohilnicul. Acest sat s'a format la 1815 din coloni aduși de guvernul rus, cu scop de a desnaționaliza S. Basarabiei. Coloni care s'au așezat aci au fost din Württemberg, Bavaria, Prusia, Boemia, Curlanda Sacsonia și Mecklemburg, în număr de 136 familii. Fiecare cap de familie a primit cîte 60 deseatină pămînt. Astăzi satul posedă 138 case, cu o populație de 1800 suflete; 114 grădini, 71 puțuri; două mori, una de apă și una de vînt; 380 cai; 2335 vite mari.

Crăpătura, vale, în jud. Orhei, între satele Curleni și Sirota. Se deschide, din stînga, în valea Cohilnicul Lungimea 3 kil. cu direcțiunea spre V.

Crăsnășeni, sat, în jud. Orhei. Face parte din volosti Telenești. E așezat între dealuri la V. de satele Bohăești și Vasieni. Are 265 case, cu o populație de 1910 suflete de rezeși; biserică; școală elementar-rusească; 102 cai, 380 vite mari. Șoseaua trece de aci prin Țibirici spre Orhei. Sunt vii și grădini cu pomi.

Cremenciuc, sat, în jud. Soroca, pe malul Nistrului, aproape de gura pîriișului Havan. Face parte din volosti Arionești. Are 179 case, cu o populație de 842 suflete; biserică; școală elementară rusă; 384 vite mari.

Cremeni, rusește Cremeni, sat, în jud. Soroca, așezat în valea Sloboziei, între satele: Solonețul și Slobozia-Boroncău. Face parte din volosti Ocolina. Are 40 de case, cu o populație de 390 suflete.

Crestești, sat, în jud. Chișinău, într'o vale ce se deschide din stînga în valea Lopușna. Este așezat între satele: Iurcenii și Bolțun și înconjurat de păduri. Pozițiunea geografică: 47°3'30" lat., 25°57' long. d. m. din Paris. Face parte din volosti Bujoara. Are 97 case de țărani Romîni, împrumutării la 1867, cari posedă 219 deseatină pămînt. Proprietatea, Elisa Cartășoff, văduva baronului Schetter, posedă 342 deseatină și țăranul din satul Pereni, Vasile Moldovan, 344^{1/4} deseatină pămînt cumpărat. Este o școală elementară, unde se învață numai rusește.

Creștinești, rusește **Chirstentî** sau **Cherstenți**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Clișcova, așezat aproape de șoseaua dintre Hotin și Dinauți. Are 198 case, cu o populație de 1070 suflete, țărani Romîni și Ruteni; biserică; 490 vite mari. Fosta moșie a lui Alex. Hasdeu.

Cricău, rusește **Cricov**, *sat*, în jud. Chișineu, volosti Mirenî, așezat pe țărmul drept al râului Ichel. Locurile de lângă rîu sunt pietroase, cîmp, parte pămînt de arătură, parte nisipos. Pozițiunea geografică: 47°08' lat., 26°32' long. după m. din Paris. Are o populație de 857 suflete, Romîni; țărani se ocupă cu agricultura și cu pietrăria, scoțînd piatră dintr'o pietrărie arendată de un Evreu Rubinștein. Pietrăria aparține Zemstvoulii. Țărani posedă pămînt 224 deseatinî. Proprietarul, Sergiu Cerchez, 313 deseatinî; moștenitorii lui Ion Cioreșcu doamnele Serbulov și Bobov 243¹/₂ deseatinî, iar Zemstvo, ca dar din partea lui Cioreșcu 400 deseatinî. Pentru acest dar Zemstvo a înființat la Cricău, în 1902, o școală de agricultură și gospodărie rurală, industria casnică pentru fete.

Crimeiei, *gîrlă*, în jud. Izmail. Se desface din stînga, de la gîrla (Sredna) de-Mijloc și merge la E. pînă în Marea Neagră, formînd împreună cu Gîrla-de-Mijloc ostrovul Nasipos (Pescianîi), lungimea gîrlei e de peste 2 kil.

Crișcăuți, *sat*, în jud. Soroca, aproape de șoseaua care merge de la Mohilău spre Bălți, pe malul stîng a Cuboltei, între Horodiștea și Visoca. Face parte din volosti Arionești. Are 208 case, cu o populație de 1877 suflete, țărani Romîni; biserică;

școală elementară rusească; vite 498 capete; prisaci (27 stupi); 2 mîri de vînt.

Criuleni, *tîrgșor*, în jud. Orheiü, centru volostei și sediul circumscripțiunei Iⁱⁱ a Zemstvoulii, așezat pe malul Nistrului, ceva mai jos de orașelul Dubasari din guvernămîntul Podolia, care se află așezat pe malul de la V. a rîului. Un pod plutitor unește Criuleni cu Dubasari. Trei șosele leagă tîrgșorul cu Chișineu (șoseluită) Orheiü și cu Coșernița. Pozițiunea geografică: 47°13' lat.; 26°49' long. Are 267 case, cu o populație de 2930 suflete, din cari 870 Evrei; biserică cu hramul Sf. Mihail; sinagoga; 2 școli elementare.

Criva, *sat mare*, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat pe malul stîng al Prutului, pe calea ferată Ocnița-Noua-Sulitã, la 5 kil. de stația Mamaliga. Prin sat trece șoseaua de la Lipcani la Noua-Sulitã. Pozițiunea geografică: 48°16' lat., 24°19' long. Are 228 case cu o populație de 2599 suflete, în majoritate Romîni, minoritate Rusini; biserică; școală elementară, frecventată de 67 elevi.

Criva, *lac*, în jud. Bender, în valea Nistrului, la N. de satul Conanca.

Crivda, *seliște*, (posad), în jud. Acherman, pe șoseaua care merge dealungul malului drept a limanului Nistrului, între posadul Podul-de-Piatră (Cameni-Most) și posadul Turlachi. Impejurul seliștei sunt multe vii și grădini cu pomi. Are 270 case cu o populație de 1895 suflete.

Crivoi. (Vezi Strîmbul, *lac* în jud. Acherman).

Crucei (Valea-), *vale*, în jud. Soroca. Incepe de lângă calea ferată Orheiü-Bălți și merge spre E. pînă în valea Cuboltei, în care se deschide din dreapta, la S. de satul Chetrosul-d.-j. Capul văiei are o înălțime de 114,13 st. de la n. m., iar fundul la gura văiei are 58 st. d. l. n. m. Are o lungime de 10 kil. după harta st. maj. rus.

Cruglic, *sat*, în jud. Hotin, volosti Dăncăuți, așezat în valea Băscăuți. Pozițiunea geografică: 48°22'30" lat., 24°06' long. d. m. din Paris. Are 310 case, cu o populație de 1315 suflete de țărani Romîni, Ruteni și Rusini; biserică; 42 vite mari, 240 cai.

Cruglic, *sat*, în jud. Orheiü, volosti Hîrtop, așezat într'o vâlcea ce dă din dreapta în valea Răutului. Are 150 case, cu o populație de 765 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; 217 vite mari; vii.

Crugloie. (Vezi Rotund (Lacul-), *lac*, în jud. Bender).

Crutețul, *baltă*, în jud. Bălți, în valea Prutului, între satele Avrameni și Bolotina. Are o lungime de ¹/₂ kil. (în forma unei potcoave deschise spre V).

Cruzești, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Mirenî, așezat în valea Dumbrejnița. Pozițiunea geografică: 47°05' lat., 26°38' long. d. m. din Paris. Are o populație de 102 familii de Romîni, cari posedă atît aci cît și la Ciora-Borta (Greci-d.-j.) peste 521 deseatinî pămînt. Proprietarul (nobil) Con. Harting posedă 42 deseatinî și proprietarul (nobil) Boris Glazer, 5 deseatinî.

Cuban, rusește **Cubanî**, sau **Co.**

ban, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Camenca la gura văieii Adînca, între satele Butești și Bolotina. Face parte din volosti Bolotina. Are 195 case, cu o populație de 1373 suflete țărani Romîni; o biserică, cu hramul Sf. Mihail. Proprietarul, d-nu Ventura, are aci 1247 des. pămînt. Sunt vii și grădini cu pomi.

Cubanca, gârlă, în jud. Izmail. Se desface de brațul Chiliei la 3 kil. și ceva; curge la E. până în Marea-Neagră. Are o lungime de peste 1 kil.

Cubanschi, ostrov, în jud. Izmail, așezat între gîrla Cubanca, Marea-Neagră și brațul Chiliei. Are o lungime de peste 3 kil. și o lărgime de 2 kil.

Cubei, colonie bulgară, din jud. Acherman, centru volostei Cubei, așezată în valea malului drept al rîulețului Caracurt. Pozițiunea geografică: 45°47' lat., 26°24' long. d. m. din Paris. S'a întemeiat la 1816 de niște emigranți Bulgari, Greci și Ruși, în număr de 174 familii. Guvernul rus a dat eraticilor cîte 60 deseatină de cap de familie din pămîntul romînesc. Astăzi colonia numără 397 case, cu o populație de 3894 suflete, parte Bulgari, parte «Găgăuți», Ruși și Greci, aproape toți vorbesc limba romînească, dialectul basarabean. Are o biserică, cu hramul Sf. Gheorghe; 2 mori pe riul Ialpuh și 10 de vînt; două școli. Imprejurul tîrgșorului sunt vii și grădini cu pomi. O șosea leagă colonia cu Chișinău și Tatar-Bunar.

Cubolta, sat, în jud. Soroca, volosti Nădușita, așezat în valea Cuboltei, pe partea stîngă și

dreaptă a riului Cubolta. Are 178 case, cu o populație de 1244 suflete țărani Romîni; biserică; școală cu o clasă de lucru manual; 629 vite mari.

Cubolta, rîu, în jud. Soroca. Izvorește de lingă satul Lipnic; urmează valea Cuboltei, până aproape de riul Răut, lingă satul Putinești. În cursul său formează 13 heleștee, din cari 5 sunt mai mari. Are o lungime de peste 100 kil. după harta st. maj. rus și udă toate satele ce se află în calea sa.

Cubolta, vale și rîuleț, în jud. Soroca. Incepe lingă satul Lipnic și merge în direcțiunea S.-E. până la satul Putinești, de unde valea dă în valea Răutului, iar rîulețul se varsă în riul Răut, mai jos de satul Putinești. Lungimea văieii e de 70 kil., iar a rîulețului de 90 kil. În vale se află satele: Lipnic, Moșani, Plop, Maramonca, Mîndic, Slanina, Drochia, Șurii, Chetrosul-d.-s., Barancia, Boianca, Dementeuca, Petreni, Hasnașeni-Mari, Hasnașeni - Mică, Ștefanuca, Cubolta tîrgșor și Putinești. Toate aceste sate sunt înșirate de-alungul rîulețului Cubolta. În vale se mai află 13 heleștee și multe bălți. Tot în valea Cubolta dau și văile: Hirtop-Alibalan, Șolonețului, Corbului, Andrișeni zisă și Oprii, Drochiei, Crucei, Fântina-Vila, Curechilor, Ciorăria și Suhatul, din dreapta, iar din stînga dau: Vila, Speiva, Nădușita și Colonița. Albia văieii, în care curge rîulețul Cubolta, are o înălțime la satul Moșeni și Plop de 74 stînj. de la n. m.; la satul Mîndic, 64 stj.; Boianca, 60 stj.; Hasnașeni-Mari, 51 stj.; la începutul văieii de lingă Lipnic 134 stj. de la n. m. Coli-

nele cari formează coastele văieii aŭ dela 85 stj. și la până 120 stj. după harta st. maj. rus. De la gura văieii Suhatului și până la Răut valea Cuboltei formează linia hotarului între jud. Bălți și Soroca.

Cucioia, sat de răzeși, în jud. Bălți, așezat pe anticlinalul dintre bazinurile Ciulucului și a Culei, la 2 kil. spre S. de satul Ghilicenii. Face parte din volosti Chișcărenii. Are 87 case, cu o populație de 828 suflete de rezeși cari posedă aci 919 deseatină. Locuitorii țărani în număr de 3 familii aŭ 10 deseatină pămînt de împroprietărire; restul pămîntului aparține mai multor proprietari mici (Ipirot, A. Cristii, Caramascu etc., peste tot 537 deseatină. Satul e înconjurat cu livezi și vii.

Cucoara, saŭ Burieuca, sat, în jud. Izmail, așezat în valea Prutului. Are 52 case, cu o populație de 390 suflete țărani Romîni. Imprejurul satului solul e mlăștinos, supus inundației.

Cuconești, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, între satele Corpaci și Șarbaca, la E. de gura Racovățului. Face parte din volosti Zăbricenii. Are 102 case de țărani; o biserică, cu hramul Sf. Mihail. Locuitorii posedă pămînt de împroprietărire 884 deseatină. Proprietarul, general rus în retragere Grabbe, are 792 deseatină. Țăranii aŭ grădini cu pomi și vii.

Cucuții sat, în jud. Bălți, în valea Camenca, lingă satul Sturzenii. Face parte din volosti Glodenii. Are 84 case; o biserică, cu hramul Sf. Troița; o populațiune de 810 locuitorii, parte răzeși, cari aŭ pămînt 330 deseatină, parte

țărani Romîni, împrorietăriți pe pămîntul mănăstiresc, și cari posedă 228 deseatinî. Mănăstirea Sf. Mormînt are aci, 1171 deseatinî, iar proprietarii 1790 deseatinî. Sunt vii și grădini cu pomi.

Cucuieți, cătun, cu 8 case, în jud. Soroca, în valea Răutului, în fața satului Florești. Face parte din volosti Florești.

Cugurlui, sat, în jud. Izmail, așezat în fundul văei Cugurului, aproape de iezerul Cugurului, pe un mal acoperit cu stuf. Pozițiunea geografică: $46^{\circ}35'$ lat., $26^{\circ}3'$ long. S'a întemeiat pe la 1808 de către niște emigranți Ruteni, în număr de 95 familii. Astăzi are 202 case, cu o populație de 1620 suflete; 841 vite mari. Sunt vii și grădini cu pomi. Afară de agricultură, locuitorii se ocupă și cu pescăria.

Cugurlui, lac, în jud. Izmail, la S. de lacul Ialpuh, cu care comunică printr'o strîmtoare. Pozițiunea geografică: $45^{\circ}15'30''$ și $45^{\circ}21'$ lat., $26^{\circ}14'$ și $26^{\circ}23'$ long., d. m. din Paris. La N. de lac se află satul Cugurlui. Lungimea lacului după diagonala cea mai mare este de aproape 13 kil., iar după cea mai mică de 9 kil. E înconjurat cu mlaștini, acoperite cu stufării. In aceste stufării se găsesc o mulțime de rațe și găște sălbatice. Apele lacului comunică cu brațul Chilie prin trei gîrle, cari toate se unesc formînd una singură, ce se varsă lîngă ceta tea Izmailului, în brațul Chilia.

Cugurlui, vale, în jud. Izmail. Are o lungime de 9 kil., cu direcțiunea spre S.E. Dă în valea Sărăta, din dreapta, la S. de gura văiei Sărățica. La

gură, valea este tăiată de Valul-lui-Traian.

Cugușeva, vale, în jud. Bălți, la 3 kil. de satul Chetroșica-Nouă, spre N.-E., cu direcțiunea E.-S.-E. până în valea Bourului. Această vale, împreună cu valea Adîncă, începe de sub același deal, care are o înălțime de 122,9 stînjeni de la n. m. Valea are multe hîrtoape. Aci este așezat satul Chetroșica-Nouă. Lungimea văei este de 10 kil. după h. st. m. r.

Cuhnești, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Prutului, pe riul Camenca. Face parte din volosti Bolotina. Pozițiunea geografică: $47^{\circ}39'$ lat., $25'$ long., d. m. din Paris. Are 242 case, cu o populație de 1327 suflete; o biserică, cu hramul Înălțarea Sf. Crucii; o școală elementară unde se învață Rusește. Locuitorii, țărani Romîni, posedă pămînt de împrorietărire 1607 deseatinî. Proprietarul, A. Bodescu are 1297 deseatinî.

Cuhurești, vale și pîriu, în jud. Soroca. Incepe de sub dealul satului Coșernița și merge în direcțiunea răsăriteană până în valea Climăuț. Capul văei are o înălțime de peste 150 stînj. de la n. m., iar lungimea de 22 kil. după harta st. maj. rus. In vale se află satele: Unchidești, Cuhurești de-sus, Cuhurești-de-jos, Slobozia și Țipurdeî. Pîriul Cuhurești și are izvoarele la începutul acestei văi și urmează cursul său în fundul văei cu același nume, apoi trece în valea Climăuț, de unde se varsă în Nistru. In cursul său pîriul formează 12 eleștae, din cari trei mari. Udă satele de mai sus și are o lungime de peste 29 kil.

Cuhurești-de-Jos, rusește Cugu-

rești-Nijnie, sat, în jud. Soroca, în vale, pe malul pîriului Cuhureștiu. Face parte din volosti Vad-Rașcu. Are 222 case, cu o populație de 1299 suflete țărani Romîni și razeși; biserică; școală de Zemstvo cu o clasă. Dealul din spre S. are o înălțime de 132 stînj. d'asupra n. m. E acoperit cu pădure. Imprejurul satului sunt grădini.

Cuhurești-de-Sus, rusește Cuhurești-Werchnie, sat, în jud. Soroca, în valea Cuhureștiului, între Cuhurești-de-jos și satul Unchidești. Face parte din volosti Vad-Rașcu. Are 159 case, cu o populație de 1072 suflete de razeși; biserică; școală de Zemstvo cu o clasă; vite 721 capete.

Cula, vale, în jud. Bălți și Orheiü. Incepe în jud. Bălți și merge până lîngă satul Năpădeni. Are o lungime de peste 16 kil. De la satul Năpădeni și până în valea Răutului (meridianul $26^{\circ}19'$) valea se află în jud. Orheiü. Direcțiunea văei pe întreaga întindere este spre E., iar lungimea totală 40 kil. Din stînga, în valea Cula dă valea Culișoara. Pe partea stîngă se află așezat satul Hirova, iar pe partea dreaptă, se află satele: Mircești, Bogheni, Sinești, Mirzătești, Hîrtești, Curtaiea, Condratești, Năpădeni, Cornova, Rădeni, Dereneu, Duma, Onițcani, Slobozia-Hodjinești, Hodjinești, Țiberica, Milișeni, Bravicea, Soseni, Valea-Popei, Hăteleu, Hulboca, Tropotenî, Puțuntei, Dișcova și Morozani. Satele sunt despărțite unul de altul cu vii și grădini cu pomi. Aproape de Răut este pădure. Anticlinalul dintre valea Cula și Ichel la satul Bravicea are o înălțime de 150,76 stînj. de la nivelul mării

Culera, vale, în jud. Orheiū. Incepe aproape din același loc cu valea Jidanca, cu care e paralelă la început. Are o lungime de peste 3 kil. Intră în valea Jidancei, din dreapta.

Culevcea, sat, în jud. Acherman, centru volostei Culevcea, așezat în valea Hadjider, pe partea dreaptă, la gura pârului Bulaccelea, care se varsă în Hadjidere. Pozițiunea geografică: 46°2' lat., 27°36' long., d. m. din Paris. Are 257 case, cu o populație de 1480 suflete. Imprejurul satului sunt multe văi.

Culișăuca, sat, în jud. Hotin, volosti Româncăuți, aproape de malul Nistrului. Pozițiunea geografică: 48°33' lat., 24°52' long. Are 240 case, cu o populație de 1228 suflete, Romîni și Ruțeni; biserică; vite 742 capete.

Culișoara, vale, în jud. Bălți. Incepe de la satul Măgurele, de la poalele muntelui cu același nume, și merge spre E. până la satul Bublețici, d'aci ia direcțiunea spre S.-E., până aproape de valea Cula. Are o lungime de 13 kil.

Culm, stație, pe linia căii ferate Bender-Reni, în jud. Bender, la 137 verste de orașul Bender, și la 131 de Reni.

Culm, saū Madar, colonie germană, în jud. Acherman. Formează o volosti separată. E așezată pe vârful unui deal, la 2¹/₂ kil. de malul drept al râulețului Cohilnic.

E construită pe două linii în lungime de aproape 3 kil.

S'a întemeiat la 1815, din 120 familii de Prusieni și Poloni.

Actualul sat are 240 case,

cu o populație de 1796 suflete; 120 puțuri și izvoare; 108 văi și grădini; 457 oi; 2714 vite mari.

Locuitorii posedă 6200 desecatină pământ. Intemeietorii coloniei au primit cite 60 desecatină de cap de familie.

Cunduc, saū Cohilnic, vale. Incepe în jud. Chișineu, pe care l' parcurge spre S.-E., trece în județul Bender și apoi în județul Acherman. Inceputul văiei se află lângă mănăstirea Hîncu, situată în județul Chișineu. La început este acoperită cu o pădure seculară, care se întinde până la satul Ciuculenă, pe o distanță de 9 kil. Valea are aci 189,92 stînj. (st. = 7 picioare) înălțime de la nivelul mării. Lungimea totală a văiei, de la începutul ei și până la capătul V. din jud. Acherman, este de 197 kil. Direcțiunea până la colonia germană Culm este S.-E. avînd un parcurs de 116 kil. La Culm, se îndreaptă spre E. și menține această direcție pe o distanță de 5,5 kil., apoi iară-și reia direcția spre S.-E., pe o întindere de 31,5 kil., ajungînd la colonia Tepliț. Aci se îndreaptă spre E. și menține această direcțiune pe o distanță de 24 kil., până la satul Satul-Noū.

De la Satul-Noū (Rușii îi zic Satunow) direcțiunea se schimbă spre S. până la lacul Cunduc, păstrînd această direcțiune pe o distanță de 20 kil. In aceste locuri valea se unește din dreapta cu văile: Busuluț, Uglina, Lopatnic, Japar, Cimișliea, Ancierac și Cahac; din stînga, cu văile: Costias, Tișmanca, Frunză, Galbina, Gradiștia, Cojdangalia, Schinoasa și Ciaha. Dealungul văiei, în fund, se află următoarele sate și tîrguri: mănăstirea

Hîncul cu trei ferme-cătune: Hodori, Huta și Trustianca; apoi satele: Ciuciulenă, Dragușeni Vechi, Dahnauț, Bobeica, Stolniceni, Loganești, tîrgșorul Gancești, Bozieni, Gura-Galbina, Gradiștea, Blahodați, Cimișliea, Bogdaneuca, Sadacli, Carabetca, Iordanca, Abacliea, colonia evreiască Romanovca, stația căii ferate Leipzig, coloniile germane, Schinoasa, Culm, Rotunda, Crasna, Parij, Fereșampenuaz, Tepliț, Briena, Artiz, Gnadenthal, satul Paolovca, Satul-Noū și tîrgșorul Tatar-Bunar. Tot în această vale se mai află trei heleșteari mari și 6 mici, pe cari Moldovenii le numesc iazuri. De la Găncești până la colonia germană Culm saū Culma, dealungul văiei, se întinde o șosea. Tot pe albia acestei văi este și șoseaua ce duce de la satul Paolovca până la tîrgșorul Tatar-Bunar.

De la mănăstirea Hîncu și până la Găncești, valea se află în jud. Chișineu; d'aci și până la colonia evreiască Romanovca este în jud. Bender, de la jud. Bender până la Tatar-Bunar în jud. Acherman, iar d'aci până la lacul Cunduc în jud. Izmail.

Adîncimea văiei în jos de satul Stolniceni este de 71,6 st. de la nivelul mării; la satul Loganești, 65,7 st. d. n. m.; în jos de Gancești, 55,6 st. d. n. m.; la Blagodați, 40,43 st. d. n. m.; la Cimișlia, 37,8 st. d. n. m. Valea dintre tîrgșorul Gura-Galbina și satul Gradiștea, precum și partea văiei dintre satul Bogdaneuca și satul Sadacli, sunt presărate cu numeroase movile. Aceste movile, după părerea arheologilor Ruși, sunt așa numite «movilele schiților».

Intre satele Gradiștea și Bloagodați valea este tăiată în curmeziș de Valul-lui-Traian.

De la Stolniceni și până la gura văieii, albia este acoperită cu stufărie.

Cunduc, sașu Sasic, lac mare, în jud. Izmail, între 45°32'15" 45°49'15" lat. și 27°15'30" 27°26' long. d. m. din Paris. Are o lungime de peste 31 kil., și o lărgime de aproape 14 kil. Se desparte de Marea-Neagră printr-o limbă de pământ îngustă și lungă de 13 kil. La N. în lac se varsă riurile Colihnică și Cunduc și Sărata. Imprejurul lacului se află așezat satul Zolocari, colonia bulgară Tropoclo, târgșorul Tatar-Bunar, satul Borisouca, colonia bulgară Eschipolos, oădăile Taranov și satul românesc Galilești. Malurile lacului au o înălțime de 25,9 stînj.—8,2 stînj. d'asupra n. m., după harta st. maj. rus.

Cunicea, sat, în jud. Soroca, volosti Vad-Rașcu, la S. de satul Poiana. Are 270 case, cu o populație de 1320 suflete, Romîni și 128 familii de schismatici Ruși; biserică; 430 vite mari cornute, 180 cai.

Cunila, sașu Cobăești, sat, în jud. Chișinău, așezat pe anticlinalul dintre basinelul Prutului și al Bicului, în capul Racătăului. Pozițiunea geografică: 47°13' lat.; 25°49' long. d. m. din Paris. Face parte din volosti Pirjolești. Are 226 case de răzeși Romîni. Neamul răzeșilor Spancioc, care posedă 237 deseatină pământ, păstrează hrisoave vechi ale lui Duca-Vodă, de la 1666; ale lui Alexandru Iliș, de la 1621; anaforele Divanului Moldovei; foi de zestre, etc. Ceilalți răzeși au 844 deseatină pământ. Proprietarii: boerul Ion Cristi posedă 1173 deseatină pământ; nobilul Gheorghe Sini-

tski, 337 deseatină. Satul are o școală elementară, unde se învață numai rusește. Răzeșii nu vorbesc limba rusă.

Cuparan, colonie bulgară, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-bulgară, așezat pe țărmul stîng al pirîului Chirghij. Are 199 case, cu o populație de 1234 suflete.

Cupcina, sat, în jud. Bălți, așezat pe partea dreaptă a Ciuhurului. Lîngă sat este un heleșteu mare. Dealul de la E. e înalt de 64,57 stînj. d'asupra n. m. Face parte din volosti Zabriceni. Are 78 case. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 665 deseatină; proprietarii: C. Buznea, 765 des.; P. Gusti, 423 des.; Ana Tudorovici, 966 des. Sunt grădini cu pomi.

Cupriani. (Vezi Chiprieni).

Curajilca-Mare, vale, în jud. Bender. Incepe la V. de satul Ciuflești și merge la S. până în valea Schinoasă, în care se deschide la N. de cătunul Schinoasa. În vale se află oadaia Curajilca. Fundul văieii, în care curge un pîrîiaș, este tăiat de Valul-lui-Traian-d-s.

Curchi, mănăstire, de călugări, în jud. Orhei, așezată în valea Vatici. Pozițiunea geografică: 47°19'45" lat.; 26°19' long. d. m. din Paris. Rușii numesc această mănăstire Curcovski sașu Curtovski. Localitatea păduroasă în care se află mănăstirea este cunoscută în Basarabia sub denumirea populară de «codri». De la Chișinău până la mănăstire, 45 verste. Mănăstirea și-a luat numele de la întemeietorul ei, monahul Ion Curchi. În acte și hrisoave vechi ce

posedă mănăstirea, acest nume al întemeietorului se scrie în trei feluri: Curt, Curtiu, iar el însuși subscria Curchi. Mănăstirea e așezată într-o localitate pitorească; edificiile mănăstirei cu biserica, în patru cupole de o arhitectură bizantină corectă, se află pe un picior de deal, formînd un pătrat regulat. Acest pătrat, din toate părțile, e înconjurat cu pădure, grădini cu pomi, vii și grădini cu zarzavat; numai din spre E., orizontul e cu totul deschis privirilor călătorului, care își îndreaptă pașii spre sfîntul locaș. De pe înălțimea pe care se află mănăstirea se vede bine de jur-împrejur în toate direcțiunile.

Despre întemeierea mănăstirei, există în poporul român dimprejurul mănăstirei următoarea legendă, pe care am cules-o din gura unui moșneag răzeș:

«Bătrînii povestea, cum că pe vremea lui Ștefan-Vodă, mare Domn al Moldovei, trăia la curte un boier, Dumitrașcu Curtiu. Acest boier era mina dreaptă a Domnului, căci împreună cu el a bătut adesea pe Turci și Tătari și de multe ori s'au scaldat în singele păgînilor. Pentru vitejia boierului Domnul prinse mare dragoste pentru Dumitrașcu Curtiu, și nu era om la curtea domnească mai aproape de inima marelui Domn; de aceea Domnul dete boierului său de frunte bani fără număr din visteria sa, petre nestimate, moșii și ecarete. Dar iată, c'a observat Domnul că de la un timp încoace boierul Dumitrașcu a devenit trist și nu mai lua parte la petreceri; l'a întrebat că de ce stă tot pe gînduri, de ce a slăbit și fața i s'a tras. Dumitrașcu a răspuns Domnului, că i s'a urit cu răsboaie, că voiește să se retragă în călugărie. Auzind despre această dorință a favoritului său, Ștefan-Vodă i a dat drumu, ca să facă după dorința sufletului său.

Și a încălecat Dumitrașcu calul său roib și a plecat acasă la Brănești, unde trăia părinții săi. Sosind însă aci, a găsit satul distrus de Turci și Tătari iar pe părinții omorîți. După ce a înmormîntat părinții, s'a dus boierul spre satul marelui boier Todorăș Sobeu, care locuia

la moșia sa de pe Ichel, căci acolo trăia ursita sa ducea Ileana. Aci iarăși a găsit totul prădat și pustii de Tătari, iar pe ursita sa ducea Ileana luată în plean de păgîni. Desperat Dumitrașcu căzu peste dărîmăturile curței boerestî și începu să plîngă și să blesteme soarta sa. În acest timp tocmai ieși dintr'o pădure apropiată un pustnic și se apropie de viteazul desnădăjdut, zicîndu-î că el știe unde au dus pe ursita sa Tătarii și că l va ajuta s'o scape din robie, dacă se va lega înaintea lui Dumnezeu cu mare jurămint, promișîndu-î că se va călugări, precum a promis lui Ștefan-Vodă, și a întemeia o mînăstire, acolo unde Dumnezeu îi va arăta. Dumitrașcu a consimțit la tot, numai să scape pe ursita sa din mîinele păgînilor. Și a făcut mare jurămint sărutînd crucea și cu mîna pe evanghelie. După aceasta pustnicul a plecat împreună cu Dumitrașcu la mînăstirea Rîșca unde a lăsat pe viteaz, iar luîndu-î calul și îmbrăcămîntea sa de ostaș s'a dus spre Cetatea-Albă, unde se topea în robie ducea Ileana Sosînd acolo, pustnicul s'a strecurat pe furiș în grădina pașalei și găsi aci pe Ileana, cărei îi comunică, c'a venit s'o scape, dar că scăparea nu va reuși dacă ea nu se va lega cu jurămint mare înaintea lui Dumnezeu, că se va călugări, odată ce va scăpa din plean, și va întemeia o mînăstire de călugărițe. Ducea Ileana a consimțit la toate, numai să scape din mîinele păgîne, și a jurat pe cruce și pe evanghelie că așa va face, cum a sfătuit-o pustnicul.

După aceasta în adevăr, pustnicul a îmbrăcat pe Ileana în haîne bărbătești, a urcat-o pe cal și a plecat cu ea, neobservat de nimeni. Sosînd la mînăstirea Rîșca, pustnicul blagoslovi tînăra pereche și le dete drumu, sfătuiindu-î de a nu călca jurămintul lor. Tinerii însă după ce sosiră acasă, făcu parastas pentru repausul sufletelor părinților lor uciși, adună pe servitorii, respipiși de urgia Tătarilor, apoi se căsătoriră și se așezară în casele de la Brănești, zidite din nou. Așa a trăit în pace boerul Dumitrașcu cu cocoana sa, dar de la un timp atît el, cît și dînsa simțiră remușcarea conștiinței, pentru jurămintul dat și călcat. După lungi suferințe morale, ei au hotărît a se despărți și a se călugări, iar pentru a afla unde să întemeze cele două mînăstiri, să lase aceasta în voia Domnului care de sigur le va arăta fie în somn, fie aieve. Și în adevăr într'o noapte ambii soți au visat, cum că s'au dus ei în gră, dinî cu pomii, și acolo au cules două perepe care fie-care făcu un semn, apoi mer-

seră pe malul Ichelului și aruncară perele în apă, iar apa le-a dus până s'a oprit o pară într'un loc; cea-l'altă dusă de apă mai departe a fost aruncată de apă pe mal, departe de locul unde s'a oprit cea dintîii. Crezînd în ceea-ce au visat, ambii soți au făcut taman cum era în vis, și para lui Dumitrașcu s'a oprit acolo, unde astăzi e mînăstirea Curchi, iar para cocoanei sale Ileana s'a oprit acolo, unde acum se află mînăstirea Tabora de călugărițe. Așa s'au întemeiat aceste două mînăstiri, după legenda poporană locală.

Actele mînăstirei demonstrează că ziditorul ei a fost Iordachi Curchi, din Băzești, mazil pe la 1773.

La 1810, un alt român, Toder Sobeia din Transilvania, care, fiind locotenent în armata rusă, s'a transformat după obiceiul muscălesc în Toader Sobeff, a cumpărat satul Pritocenii și a zidit în curtea mînăstirei o nouă biserică în locul celei vechi.

La 1814, Sobeia a făcut dar mînăstirei o casă la Chișinău. Donatorul a murit la 1817 și se află înmormîntat în mînăstire. Mînăstirea Curchi posedă 3,400 deseatinii pămînt, herghelii de cai, cireadă mare de boi și turme de oi, vii și grădini cu pomi, pe o întindere de 70 deseatinii.

Curci, colonie de bulgari, în jud. Izmil, așezată pe malul drept al lacului Ialpuh. Pozițiunea geograf.: 45°41' lat., 26°13'3" long. d. m. din Paris. S'a întemeiat la 1810 de 86 familii de Bulgari și 6 familii de țărani Romîni. Are 200 case, cu o populație de 2270 suflete, cari posedă 5820 deseatinii pămînt. Lîngă colonie altă dată se extrăgea cărbunii de piatră, chiar de lîngă malul lacului Ialpuh.

La 1770, aci a stat cu lagăr armată rusă după bătălia de lîngă Cahul.

Curechilor (Valea-), vale, în jud. Soroca. Incepe de lîngă stația căilor ferate Orheiü-Bălți-Soroca, numită Drochia, și merge în direcțiunea S.-E. până în valea Cuboltei, deschizîndu-se la N. de satul Dementeuca. Are o lungime de 11 kil. În fundul văiei, înălțimea este de 69 stînj. de la n. m. O altă vale cu același nume se află în jud. Soroca; începe de la satul Teleșauca și merge în direcțiunea S. până în valea Căinarului, aproape de satul Salviri. Are o lungime de 10 kil. după harta st. maj. rus.

Cureni, vale, în jud. Bender, în lungime de peste 15 kil. Incepe de la același deal, de la care începe și valea Giamîna. Dealul are o înălțime de 110 stînj. d. la n. m. Direcțiunea văiei este spre S. Dă în valea Botnei din stînga, în dreapta stației căii ferate Căinari. Într'un hîrtop, din stînga, este așezat sātuceanul Cureni. Fundul văiei are o înălțime de 43,9 stînj. d. l. n. m.

Cureșnița, sat, în jud. Soroca, volostî Bădiceni, așezat pe malul Nistrului. Pe hărți rusești nu e desemnat, pentru că s'a contopit cu satul Voloșnița. Are 166 case, cu o populație de 820 țărani Romîni; o biserică.

Curielui (Valea-), vale, în jud. Orheiü, formată din două văi mici: Purceala și Rîșcani-Mare. Are o lungime de 4 kil. și ceva. Se deschide lîngă satul Căcărăzenii, în valea Cohilnicul, din dreapta. Direcțiunea văiei: S.-V. Două pîriiașe, ce izvoresc din cele două mici vilcele, se împreunează și curg în fundul văiei, vărșîndu-se apoi în riul Cohilnicul.

Curleni, rusește Curleni, sat, în jud. Orheiü, volostî Chiperceni,

așezat într'un hîrtop din stînga a văiei Cohilnicului, între Bușauca și Sîrota. Are 94 case, cu o populațiune de 690 suflete. Sunt vii și grădini.

Curputoi, *vale*, în jud. Chișinău. Se unește cu Valea-Boldureștilor, din dreapta. Are o lungime de 7 kil., cu direcțiunea Sudică.

Curtaia, rusește **Crutaia**, *cătun*, în jud. Bălți, pe culmea anticlinalului dintre basinul Culei și basinul Ichelului, între satul Hîrcești și satul Condrătești. Face parte din volosti Cornești. Are 37 case, cu o populațiune de 250 suflete. Imprejurul cătunului sunt vii.

Curtmac, *sat* tătăresc, care a existat în jud. Izmail pe la 1770, pe țărmul lacului Catlobuh.

Curudere, său rusește **Plahteevca**, *sat* mare, în jud. Acherman, centrul volostiei cu același nume, așezat în valea pîrîului Curudere, unde altă dată a existat un sat tătăresc cu același nume. Până acum în sat se păstrează p'alocurea pietre funerare tătare, puțuri săpate de tătari. S'a întemeiat de guvernul rus, care a transportat aci pe locuitorii Ruteni din satul Plahteevca, ce a existat la 1830 în guvernământul Ecaterinoslav și în locul celor goniți a fost întemeiată o seliște militară (voenoe poselenie). Satul se compune astăzi din 405 case, cu o populație de 2370 suflete Ruteni; biserică, școală elementară; 120 cai, 1230 vite mari, 400 pomi. Imprejurul satului sunt numeroase vii și grădini.

Curudere, *vale* și *pîrîu*, în jud. Acherman. Valea are o lungime

de 24 kil., iar pîrîul de vr'o 5 kil. avînd izvoarele sale lingă satul Curudere. Direcțiunea văiei: S. În fundul văiei, pe ambele țărmuri ale pîrîului, se află așezat satul Curudere. Valea se deschide în valea Sărata, din stînga. Pîrîul, după ce iese din valea cu același nume, curge vr'o 2 kil. prin valea Sărata și se varsă în rîul Sărata.

Custura, *heleșteu*, în jud. Chișinău, în valea Brătulianca, în dreptul satului Nilești. Dealul de la E. are o înălțime de 222,74 stînjeni (st. = 2 metri) de la n. Mării. Este cel mai înalt punct din jud. Chișinăului.

Cușmărica, *vale*, în jud. Orhei, în lungime de peste 5 kil., cu direcțiunea spre S. Se deschide în valea Răutului, în sus de satul Trebujeni.

Cușnirca, său rusește **Coșmirca**, *sat* mare, în jud. Soroca, volosti Vad-Rașcu, la S. de valea Cuhureștilor. Are 302 case, cu o populație de 2687 suflete; biserică; școală elem. rusă; 6 mori de vînt; 190 cai, 310 vite mari.

Cut-Abii, *localitate*, în jud. Acherman, pe malul Nistrului, în delta rîului. Nistru face în acest punct o cotitură, formînd o peninsulă, acoperită cu salcie.

Cut-Arin, *localitate*, de pe malul Nistrului din jud. Acherman, în delta Nistrului, la 2 kil. în sus de Cut-Gordușca.

Cut-Bșalow, *peninsulă*, în delta Nistrului, din jud. Acherman, la N.-E. de satul Corcmaz, și la E. de lacul Albazia. Este acoperită cu pădure, fiind formată de o cotitură a rîului.

Cut-Domuzelen, *peninsulă*, formată de Nistru în delta Nistrului, din jud. Acherman. Pozițiunea geografică: 46°26' lat., 27°50'30" long. după m. din Paris.

Cut-Gordușca, *localitate*, de pe malul Nistrului, din jud. Acherman, chiar în delta rîului, pe 46°26' lat. «Cut» rutenește în samnă unghi, colț.

Cut-Mariana, *localitate*, în jud. Acherman, pe malul Nistrului, în delta rîului. Aci Nistru 'și schimbă direcțiunea din Nordică în Estică. E așezată la S. de Lacul-Alb. Rușii o numesc Be-loie-ozero.

Cut-Ormanep, *peninsulă*, în jud. Acherman, acoperită cu salcie și formată de o cotitură a Nistrului, în delta sa, la S. de lacul Chioara.

Cut-Renăscut, *peninsulă*, în jud. Acherman, formată de o cotitură a Nistrului și acoperită cu pădure de sălcii, la S.-E. de satul Olănești.

Cut-Tactania, *localitate*, în jud. Acherman, în delta Nistrului, la gura văiei Ribuli. Aci Nistru își schimbă direcțiunea din S. în E.-S.-E.

Cut-Tohai, *peninsulă*, în jud. Acherman, în delta Nistrului, la E. de satul Corcmaz. Este formată de cotitura Nistrului și acoperită de o pădure de salcie.

Cut-Uzuc-Podlol, *localitate*, în jud. Acherman, pe malul Nistrului, în delta rîului, la 46°22'30" lat. În acest punct Nistru 'și schimbă direcțiunea cursului apelor în S.

D

Dahnovăț, sat, în jud. Chișinău, așezat în valea Cohlnicului, între satele Drăgășani-Vechi și Stolniceni, la gura văieii Frunza. Poziț. geografică: 46°58'30" lat., 26°9' long. d. m. din Paris. Aparține volostei Hănțești. Are o populație de 1200 suflete Români răzeși, cari posedă 435 deseatină pământ, afară de 39 capi de familie cari au mai cumpărat 70 deseatină pământ. Satul are o școală rurală cu 1 clasă, unde se învață numai rusește. Sunt multe vii.

Damașcani, sat, în jud. Bălți, în fundul văieii Damașcani. Este înconjurat cu păduri. Face parte din volosti Bolotina. Pozițiunea geografică: 47°52' lat., 24°48' long. d. m. din Paris. Are 70 case, cu o populație de 627 suflete, toți răzeși cari posedă o moșie de 317 deseatină, din cari peste 100 des. pădure. Afară de aceasta, răzeșii V. Precu și Ion Precu au 337 deseatină pământ.

Damașcani, vale, în jud. Bălți. Incepe de la satul Damașcani și merge în direcțiunea S.E. până da în valea Camenca, între satele Butești-Noi și Vasiliuț. In vale se află așezat satul

Chetroșani. Are o lungime de 7 kil. după harta st. maj. rus.

Danca, sau rusește Danica, cătun, în jud. Izmail, circum. comunei Calmățui, așezat în valea Prutului, la gura văieii Calmățui. Are 7 case de țărani Români.

Danul, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Caldărușca, între satele Balău și Hijdieni. Face parte din volosti Glodeni. Are 136 case, cu o populație de 910 suflete; o școală elementară rusă. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 1321 deseatină, iar mănăstirea Sf. Mormint are aci 2554 deseatină. Lîngă sat este un heleșteu. Sunt vii și grădini cu pomi.

Danul, vale (vezi Caldărușca).

Darabani, sat, în jud. Hotin, volosti Dăncăuți, așezat pe malul drept al Nistrului, la 3 kil. de Hotin, în jos. Are 106 case, cu o populație de 787 locuitori Români; biserică; 493 vite mari.

Dăncăuți, sat, în jud. Hotin, așezat pe șoseaua de la Hotin spre Negreni, centrul volostei cu același nume în valea Pitreva. Are 168 case, cu o po-

pulație de 1813 suflete țărani Români; biserică; 326 vite mari. Sunt livezi cu pruni și grădini cu pomi.

Dănceni, sau rusește Dancenî, sat, în jud. Chișinău, volosti Ialoveni. Pozițiunea geografică: 46°58'30" lat. 26°22' long. d. m. din Paris. Dealul din spre Chișineu are o înălțime de 85 stînj. (2,13 metri) d. n. m. Lîngă sat este un iaz mare. Are 143 case, cu o populație de 1020 suflete țărani Români, cari posedă pământ de împroprietărire 312 deseatină. Proprietarii: Mih. Donici-Iordăchescu și doamna Ecater. Franchevici posedă atit aci cît și la Suruceni, Ialoveni și Bostancea, 1488¹/₂ deseatină pământ. In sat este o școală cu o clasă.

Dănuțeni, sat mare, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, la gura văieii Boelești; între acest sat și satul Valea-Mare există până acum rămășițele unei cetăți-vechi; ruinele sunt chiar pe malul Prutului. Pozițiunea geografică: 47°11, lat., 25°28' long. d. m. din Paris. Face parte din volosti Ungheni. Are 277 case, cu o populație de 1715 suflete, țărani împămînteniți sub C. Muruzzi, cari au

primit 915 deseatină pământ. Moștenitorii lui C. Muruzzi au 3381 deseatină. Fiul lui C. Muruzzi a voit să stabilească aci o colonie de Germani și a avut un proces cu coloniștii aduși prin contract.

Dărcăuți, rusește **Dercovți** sau **Darcăuți**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Bădiceni, la N.-V. de Bădiceni. Dealul din spre S. are o înălțime de 121 stinjeni d'asupra n. m. Are 186 case, cu o populație de 877 suflete răzeși; biserică; școală elem. rusească; vite, 420 capete.

Dealul-Bacșanilor, cel mai înalt *punct* din jud. Soroca. Are o înălțime de 165,2 stinjeni de asupra n. m. Are forma conică și la vîrf o escavațiune. Pozițiunea locului: 48°7' lat., 25°44' long. d. m. din Paris.

Dealul-Nant, *sătuc*, în jud. Orhei, volosti Samașcani, așezat în valea cu același nume, între satele Fuzăuca și Samașcani-d.-j. Are 27 case, cu o populație de 296 suflete. Sunt vii și grădini.

Dehtiarcă, *ripă*, în jud. Hotin. Este paralelă cu ripa Samohaucă. Incepe din pădurea Lomacînța și se deschide în valea Securenilor. Are o lungime de 2 kil. după harta st. maj. rus. cu direcțiunea spre E.

Delacheu, *sat*, în jud. Bender, volosti Telița, așezat pe malul Nistrului. Are 197 case, cu o populație de 923 suflete; biserică; școală elementară rusească; 234 vite mari; 4 mori.

Delea, *pirin*, în jud. Bălți, în valea Delea. Pe malurile pîrului se află satul Pîrlița și tirgșorul Ungheni. Apele acestui

pîrîu nutrește lacul Grănaciului și formează iazul de lângă Ungheni. Pîrîul se varsă în Prut.

Delea, *vale*, în jud. Bălți. Incepe prin niște hîrtoape, ce se află între satele Tișcoreni și Cornești; merge spre S.-V. până aproape de valea Prutului, la Ungheni. Din dreapta primește valea Flămînda, iar din stînga văile: Lefruni, Iagului, Rosca și Valea-Rusului. În vale se află așezat satul Pîrlița și tirgșorul Ungheni. Lîngă Pîrlița se află lacul Granaciului, iar lîngă Ungheni un iaz. Lungimea văiei e de 26 kil. aproximativ, după harta stat. maj. rus.

Deljider, *colonie* de bulgari, din jud. Acherman, volosti Tașlic, așezată la izvoarele pîrului Deljider din valea Bașcalia. Are 100 case, cu o populație de 1150 suflete. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Delnița (Vezi Chișla).

Dementăuca, rusește **Dementievca**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Nădușita, așezat în valea Cuboltei, între satele Petreni și Nădușita. Are 122 case, cu o populație de 968 suflete Romîni, Ruși și Ruteni; 490 vite mari, 62 cai.

Demidovca, *cătun*, în jud. Acherman, volosti Postal, așezat în stepe din spre mare. Are 20 case, cu o populație de 107 suflete.

De-Mijloc, rusește **Srednea**, *gîrlă*, în jud. Izmail. Se desface din brațul Chiliei, la un kil. și ceva de tirgșorul Vilcov și merge spre S.-E. până în Marea-Neagră. Are o lungime de peste 5 kil. Cu gîrla An-

cludin formează ostrovul Ancudin, iar cu brațul Chiliei, ostrovul Stambul. Aproape de gura ei se mai află un mic ostrov. Pe la mijlocul gîrlei se mai desface o altă gîrlă numită a Crimeei.

Deneviț, *colonie* germană, în jud. Acherman, așezată pe țarmul pîrului Tașlic, pe șoseaua care merge spre Acherman, la N. de satul Suliogli. Face parte din volosti Tepliț. Are 95 case, cu o populație de 1211 suflete.

Dereneu, rusește **Derenev**, *sat* mare, în jud. Orhei, volosti Telenest, așezat într-o vale ce se deschide din dreapta în valea Culei. Are 287 case, cu o populație de 1435 suflete; o biserică, cu hramul Adormirei; 570 vite mari; 6 mori de vînt. Sunt multe vii și grădini cu pomi.

Dereni, *cătun*, în jud. Bălți. Face parte din volosti Bolotina. Este înconjurat de păduri și compus din 7 case de țărani Romîni.

Dervent, *lac*, în jud. Izmail, la V. de colonia bulgărească Satul-Nou, numit și Enichioi. Pozițiunea geografică: 45°19' până la 45°21' lat., și de la 26°10'30" până la 26°12'30" long. d. m. din Paris. Are o lărgime de peste 4 kil. și o lungime de aproape un kil. Comunică printr-o gîrlă cu Dunărea, lîngă mănăstirea muscălească Ferapont.

Dervșichioi, *sat* tătăresc, care a existat până la 1770, pe malul stîng al lacului Chitaî. Se văd și astăzi rămășițele acestui sat; două puțuri, căptușite cu piatră, și pietre supulcrare ce se găsesc pe ici pe colea.

Deshinje, fost *sat* tătäresc, în jud. Bender, volostî Comrat. După plecarea tătarilor s'a populat cu țărani Romîni și pe la 1827 cu coloniști Bulgari. Astăzi e o colonie bulgară foarte prosperă. Satul din spre E. este apărat de veriga dealurilor, din care unul poartă numele de Mirza, în amintirea unei familii nobile de Tătari. La V. de sat se află rîpa Ešchi-Chioviciair, lingă care era vechiul sat. Rîpa după ce trece prin sat se unește cu valea Chirict-Ciair. Numărul locuitorilor astăzi e de 887 bărb. și 770 fem., în majoritate Bulgari. Populațiunea nu vorbește rusește. Limba Bulgarilor este parte turcească, parte romînă. Vechea biserică a satului, cu hramul Sf. Treime, a fost adusă din Moldova, din satul Sultănești. Pe locul acestei biserici dărîmate, astăzi n'a mai rămas de cît un loc îngrădit. Noua biserică e de piatră și posedă cărți vechi, tipărite la 1794 la Rîmnic, sub Al. Con. Muruzzi, la Sibiu, 1805; la Pesta, 1811. Serviciul divin se face în limba slavonească și romînă. Coloniștii posedă 9120 deseatinî pămînt, vii și grădini cu pomi. Satul are o școală elementară rusească.

Devlet-Agaci, *colonie* bulgară, în jud. Acherman, volostî Ivanovca-bulgară, așezată pe țărmul drept al pîriului Aliaga. Pozițiunea geografică: 45°55' lat., 26°51'30" long. d. m. din Paris. Are 230 case, cu o populație pe 2748 suflete; biserică; școală; 190 cai, 800 vite mari, 670 oi.

Dezghinje, *vale* și *pîriu*, în jud. Bender, în lungime de aproape 17 kil., cu direcțiunea spre S.-E. Se deschide în valea Ialpuhului-

Mare, la N. de tîrșorul Comrat. În vale se află așezată colonia bulgară Dezghinje, iar la gura văieî odaia Călduri. În vale curge un pîriiaș, ce se varsă în Ialpuhul-Mare.

Dievchi, *numire a malului drept* al Nistrului, dată de pescariî Ruși; semnifică «fetele». Este o parte a malului dintre Cut-Gor-dușca și Cut-Arin.

Din-dos, *vale*, în jud. Orheiü, Are o lungime de 6 kil., după harta st. maj. rus. Direcțiunea S.-E. (vezi pozițiunea văieî Horjău).

Dinitrieuca, rusește **Dimitrevca**, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Draculea, ceva mai sus de satul Draculea. Are 97 case, cu o populațiune de 695 suflete.

Dinjeni, *sat*, în jud. Soroca, volostî Climăuți, lingă linia căi ferate Ocnița-Bălți, între satele Mihalașeni și Lipnic. Are o populație de 913 suflete țărani Romîni; biserică; vite 283 capete.

Dinosea, *vale*, în jud. Bălți, în lungime de peste 3 kil. Se deschide din stînga în valea Rădoi, pe hotarul jud. Bălți și Soroca. Direcțiunea la început E., apoi S.

Diogjadje, *vale*, în jud. Izmail. Se deschide în valea rîului Salcea-Mare, din dreapta, între satul Trofești și satul Moscovei. În vale se află așezat satul Cazaclia. Lungimea văieî e de peste 7 kil. cu direcțiunea spre S.-E. Solul e argilos-nisipos, stratul humei, foarte subțire.

Direchiu, *sat* tătäresc, care a existat pînă pe la 1770 pe malul

drept al lacului Chitaî, din jud. Izmail, la 45 verste de orașul Izmail.

Diulmeni, *colonie* bulgară, în jud. Acherman. Face parte din volostî Ivanovca-bulgărească. Are 178 case, cu o populație de 1900 suflete; biserică, construită la 1892-93. Imprejurul satului, vii și grădini. Este așezată pe ambele țărmuri a rîulețului Vasevo-Dere, care se varsă în gîrla Chitaî. S'a întemeiat la 1828-29 de Bulgari, fugiți din Turcia.

Diviziu, *sat* mare, din jud. Acherman, centru volostei cu același nume. Pozițiunea geografică: 45°57' lat., 27°38' long. Are 393 case, cu o populație de 2149 suflete; o biserică de zid cu hramul Sf. Mihail; 229 cai; 680 vite mari. S'a întemeiat la 1818. E așezat pe malul rîulețului Hadjidere, unde a existat pînă pe la 1808 un sat tătäresc cu același nume.

La 1827, satul avea o populație de 3 familii de mazilî și 13 familii de țărani Romîni, apoi au venit aci de s'au așezat după îndemnul guvernului rus, 65 familii de Ruteni, 12 familii de Ruși și 2 familii de Evrei cîrciumari. Locuitorii aveau la 1827 2 mori; 29 cai; 362 vite mari; 50 oi.

Dișcova, *sat*, în jud. Orheiü, volostî Isacova, așezat pe coasta dreaptă a văizi Cula, între satele Pușuntei și Morozenî. Are 174 case, cu o populație de 1090 suflete țărani Romîni; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; școală elementară rusească; 6 mori de de vînt. Sunt multe vii și grădini cu pomi.

Djalair, sau **Arțiz** al II-lea, *co-*

lonie germană, în jud. Acherman, volosti Artiz, așezată pe ambele maluri ale pîrîu'ui Djalair, pe vechia seliște a satului tătar cu același nume, dispărut pe la 1772. S'a întemeiat la 1823 din 44 de familii de emigranți din Wurtemberg, Prusia și Meclemburg, aduși de guvernul rus, care a dat Germanilor cîte 60 deseatină pămînt de cap de familie. Sunt numeroase vii și grădini. Colonia are astăzi 278 case, cu o populație de 2495 suflete; 105 cai, 648 vite mari, 490 oi.

Djalair, vale, în jud. Acherman. Incepe la S.-V. de ferma Tamuz și merge la S.-S.-E. până în valea Cunduc, în care se deschide, din stînga, la E. de colonia germană Sărata-Nouă. În vale se află satul Voznesenca, colonia germană Artiz, numită și Djalair, și fermele cu același nume.

Djalar, sat, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-rusească, așezat pe pîrîul Djalar-Sec din acea vale, la S. de colonia Marienfeld, de care se ține. Are 64 case, cu o populație de 480 suflete Romîni.

Djalar, sau Suiunduc, sat, în jud. Acherman, volosti Volontirovca, așezat în valea Finiina-Turcului, pe vechea seliște a unui sat tătăresc dispărut pe la 1772, locuit astăzi de Moldoveni, cari s'așezat aci pe la 1807. Are 97 case, cu o populație de 892 suflete; 58 cai, 470 vite mari. Imprejurul satului sunt numeroase vii și grădini cu pomi. Dealul de la E. are o înălțime de 72 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus.

Djalar-Sec, vale, în jud. Acherman,

în lungime de aproape 28 kil., cu direcțiunea S. Se deschide în valea Săratei, din stînga, la N. de colonia Paris-Nouă. În vale se află colonia Marienfeld și Djalar, iar în fundul ei curge pîrîul Djalar-Sec, care izvorește lângă Marienfeld și se varsă în riul Sărata.

Dobrușa, mănăstire, în jud. Orheiü, la 53 verste de orașul Orheiü și la 95 de Chișinău, pe moșia Dobrușa, așezată pe o pantă de deal. Din spre S.-V. orizontul e deschis, iar din spre N. sunt munți acoperiți cu păduri. De sub munte, pe care stă mănăstirea, curg două pîrîe, cari udă grădina mănăstirei. Aceste pîrae, unindu-se, formează trei heleștee. Spre V., apele din heleștee se scurg în riulețul Dobrușa.

Despre această mănăstire iată ce se zice: pe la 1772 mănăstirea Probota, din Moldova, a trimis pe călugărul ei Ioasaf ca să facă cercetări pe la moșiile mănăstirei. Ioasaf găsind la moșia Dobrușa un loc frumos, a cerut voie de la arhimandrie ca să facă pe acest loc o biserică și cîte-va chilii, drept mitoc. Cu încuviințarea arhimandriei el s'a și pus pe lucru, dar s'a întors la Probota, fără a isprăvi lucrarea. Schitul s'a format astfel abia pe la 1785 de către un alt călugăr Efrem. Apoi schitul acesta a fost cedat de mănăstirea Probota mănăstirei Curchi, drept plata unei rente anuale de 40 leva. După ce însă mănăstirea Probota a fost închinată Sf. Mormint, mănăstirea Dobrușa de la 1803 și până la 1807 plătea Patriarhiei din Ierusalim 80 leva pe an, însă de la 1807 cîte 25 galbeni olandezi.

Mănăstirea posedă 1.872 deseatină pămînt; grădini cu pomi; trei vii lângă mănăstire și una

la Chișinău; multe vite; 5 mori și metocuri la Chișinău, Telești și Bălți. Mai are o arendă de la 1.600 deseatină pămînt, închinată Sf. Mormint, și administrate de către guvernul rus. Satul Dobrușa aparține mănăstirei. În biblioteca mănăstirei sunt multe cărți vechi romînești. Este locuită de peste 100 călugări, toți Moldoveni. Serviciul Divan se oficiază în limba romînă și rusă. Starițul mănăstirei e un Rus.

Dobrușa, sat, în jud. Orheiü. Face parte din volosti Samascani. E. așezat în valea pîrîului Dobrușa, între mănăstirea Dobrușa și satul Chipeșca. Are 67 case, cu o populație de 759 suflete țărani Romîni. Numeroase vii și grădini cu pomi.

Dobrușa, vale și pîrîu, în jud. Orheiü. Incepe din apropierea mănăstirei Dobrușa și merge în direcțiunea spre S. până aproape de valea Răutului, în care se deschide lângă satul Țințăreni. Are o lungime de peste 26 kil. după harta st. maj. rus. În fundul văieii curge pîrîiașul Dobrușa care se varsă în Răut.

Dolechiu, colonie romîno-bulgară, în jud. Izmail, așezată în jud. Izmail, pe malul lacului Catlabuh, în colțul S.-V. al lacului.

Aci pe la 1770 a existat satul Tătăresc numit Curtmac.

La 1813, pe seliștea acestui sat părăsit, s'așezat 36 familii de țărani Romîni, emigrați din N. Basarabiei.

Pe la 1822, au venit de s'așezat aci 61 familii de Bulgari și 6 familii de Ruteni. Astăzi satul are 209 case, cu o populație de 1470 suflete; 12 mori de vînt; 182 cai; 497 vite mari; 1016 oi; vii și grădini.

Țăranii posedă 4900 deseatină pământ.

Dolineni, rusește **Dolineani**, *sat* mare, în jud. Hotin, volosti Doncăuți, așezat la izvoarele pârului Cerlina. Pozițiunea geografică: 48°24'30" lat., 24°5' long. Are 270 case, cu o populație de 1712 suflete, Romîni, Ruteni și Ruși; biserică; școală elementară, frecventată de 40 elevi din din 163 în vîrstă de școală (1902); vite, 494 capete.

Doljoc, *sat*, în jud. Hotin, volosti Grozința, la V. de șoseaua dintre Hotin și Dunavți. Are 162 case, cu o populație de 890 suflete țărani Romîni și Ruși; vite, 366 capete.

Dolnă, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Nisporeni, așezat pe partea dreaptă a văii Bicovățului. Pozițiunea geografică: 47°7'30" lat., 25°56' long., de la m. din Paris. Satul e înconjurat din trei părți de paduri. Are un iaz. În partea spre V. e o vale. Are 103 case. Locuitorii, țărani Romîni, au pământ de improprietărire 664 deseatină. Satul aparține familiei boerești Ralli, cari l-au vîndut. Astăzi proprietarii sunt: Țirgovățul Cicaloff, care are 501 deseatină; țăranii (76 familii) satului Ciorăști, 213 deseatină; locuitorii din satul Vărzărești Nicula și Leon Huduila, 220 deseatină și Theodor Huduila, 375 deseatină. Satul are o școală eparhială, unde se învață numai rusește.

Domolujeni, *sat*, în jud. Soroca, volosti Cotiunjeni, așezat pe malul stîng al Răutului, între satele Rogojeni și Căprești-romîni, la gura văii Sădiștea. Se mai numește și Zgarbura sau Zgarbuvoii. Are 206 case; biserică;

populațiunea 1298 suflete; vite 470 capete; grădini.

Dona, *vale*, în jud. Hotin. Incepe cu mai multe hîrtoape de lîngă satul Cozîrcenii și se îndreaptă spre S. până dă în valea Prutului, în care se deschide între satele Cebrovași Drepcăuț. Lungimea văii după hart st. maj. rus e de aproape 11 kil.

Dondășeni, rusește **Dondișani**, *stație de cale ferată* de pe linia Ocnîța Bălți, la un kil. de satul cu același nume, din jud. Soroca. Distanța de la Ocnîța, 27 verste; iar de la Bălți, 59 verste.

Dondășeni, rusește **Dondișani**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Climăuți, așezat într-o vale, aproape de stația căii ferate Dondișani de pe linia Ocnîța-Bălți. Dealul din spre N. are o înălțime de 134 s.inj. d. n. m. Are 149 case, cu o populație de 1320 suflete țărani Romîni; biserică.

Dondășenilor, *vale*, în jud. Soroca. Incepe spre N. de satul cu același nume și se isprăvește lîngă satul Scăeni, în valea Răutului, mergînd în direcțiunea S. În vale se află așezat, pe partea dreaptă, satul Dondășeni. Lungimea, 8 kil.; înălțimea locului 13½ st. de la n. m.

Donitrouca, rusește **Dmitrovca**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat în valea Camenca. Are 107 case, cu o populație de 901 suflete; vite mari 456, cai 74.

Dormindere, sau **Colonceac**, *colonie* de Bulgari, în jud. Izmail, așezată la V. de satul Tașbanar, între lacurile Catlobul

și Ialpuh. S'a întemeiat la 1828 de către coloniști Bulgari. Satul se compune azi din 194 case, cu o populație de 1495 suflete. Sunt multe vii.

Draculea, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe pârul Draculea. S'a întemeiat la 1822 pe locul unei seliște de sat tătar.

La 1827, satul avea 52 case, cu o populație de 61 familii de țărani Romîni; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; 4 mori de vînt; 36 cai; 210 vite mari; 60 oi. Astăzi satul are 137 case, cu o populație de 997 suflete țărani Romîni; 52 cai; 480 vite mari; 978 oi. Împrejurul satului sunt grădini cu pomi. Țăranii posedă 2100 deseatină pământ.

Draculea, *vale*, și *pârul*, în jud. Acherman și Izmail, în lungime de peste 40 kil. Valea începe la S. de colonia germană Brien și merge în spre S.-V. până aproape de satul Dimitrieuca. De aci, se întoarce spre S.-E și merge până în mlaștinile din delta Dunărei, la S. de satul Careacichi. În vale se află coloniile Plotc, Penciuha, satele Dimitrieuca și Draculea. La S. de satul Penciuha intră în județul Izmail, unde este tăiată de Valul-lui-Traian de-jos.

Pârul cu același nume curge în valea Draculea și se varsă în mlaștinile deltei Dunărei.

Draghiștea, *rîu*, în jud. Hotin. Izvoarește lîngă satul Serbicenii și curge în direcțiunea S.-V. până la Slobozia-Trestieni. De aci ia direcția spre S. și o menține până la revărsarea în riul Racovățul, la 2 kil. în jos de satul Brîenzeni. În curgerea sa formează 9 heleștee și udă satele: Serbicenii, Bulboaca, Trebisăuțul, Colincauți și Slobozia-Trestieni,

apoi Constantinouca, Trinca, Fetești și Burlănești. Lungimea parcursului e de 50 kil. după harta st. maj. rus. Se pomeneste în hrisovul lui Constantin-Vodă din anul 1750, August 3.

Dragunar, Rușii îi zic **Dragunir**, *vale*, în jud. Hotin. Se deschide în valea Cerlina, din dreapta, la vr'o 20 kil. în sus de satul Cerlina-Mare. Direcțiunea, spre E. Lungimea văiei, 2 kil.

Drasila-de-Jos, *lac*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la V.-N.-V. de satul Manta și la S. de lacul Drasila-d.-s. Are o formă patrunghiulară cu numeroase golfuri. Diametru lacului este de peste 1 kil.

Drasila-de-Sus, *lac*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N.-V. de satul Manta, între gîrla Sursa și rîul Prutul. Are forma aproape rotundă; un diametru de peste 1 kil. Poz. geografică: 45°49'30 lat., 25°49' long. d. m. din Paris.

Drăgănești, *sat*, în jud. Soroca, volosti Pepeni, așezat în valea Salonețu. Are 182 case, cu o populație de 1374 suflete țărani Romîni; 226 capete de vite, 120 cai, 270 oi.

Drăgășani-Vechi, sau **Dragușeni-Vechi**, Rușii îi zic **Starri-Dragușani**, *sat*, așezat în valea Cohlînicului. Pozițiunea geografică: 46°59' lat., și 26°07' long. d. m. din Paris. Piscul despre V. are înălțimea 156,7 stînj. (stînjenu=2,13 metri) d. n. m. Face parte din volosti Lapușna. Are o populație de 2470 suflete, Romîni, țărani împroprietăriți la 1867, avînd 464 deseatinî pămînt; o școală rurală cu o clasă, unde se învață limba Rusă. Proprietarul, moștenitorii Ion

Surucéanu, posedă 926 deseatinî pămînt. O sfoară de pămînt de 55½ deseatinî, numită Maiac, aparține obștei razeșilor din Dragașanii-Noi. Din obștea țărănilor acestui sat, anume 77 de capi mai posedă prin cumpăratură 105 deseatinî și lîngă satul Bobeica.

Drăgușeni-Noi sau **Conujeni**, Rușii îi zic **Novie Dragușani sat**, în jud. Chișinău, așezat în valea Tișmanca, din volosti Vasieni. Pozițiunea geografică: 47°3' lat., 26°5'30" long., după m. din Paris. Are o populație de 1003 suflete Romîni razeși, cari posedă 1944 deseatinî pămînt; o școală rurală eparhială, cu o clasă, unde se învață numai rușește; 120 cai, 610 vite mari. În sat există și cite-va familii de țărani, cari nu posedă decît ¼ deseatinî pămînt. Imprejurul satului sunt numeroase vii.

Drepcăuți, *sat*, în jud. Hotin, pe șoseaua dintre Lipcani și Noua-Suliță, între Prut și linia căii ferate Mohilău-Noua-Suliță, la 5 kil. de tirgșorul Lipcani. Face parte din volosti Lipcani. Are 226 case, cu o populație de 1263 suflete; biserică; 290 vite mari cornute; 96 cai.

Dresliceni, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Siret, așezat în valea Tișeva. Pozițiunea geografică: 47°9'30" lat., 26°26' long., d. m. din Paris. Imprejurul satului și în sat sunt vii și grădini cu pomi. Are 176 case, cu o populație de 847 suflete; Romîni-razeși, cari posedă 604 deseatinî pămînt. o școală rurală cu o clasă, unde se învață rușește. Razeșii păstrează hrisoave de ale lui Grigore Ghica de la 1765, și de ale lui Ion Theodor-Vodă de la 1759 (7267).

Drizinicia, *vale*, care se mai numește și valea Hagieni, în jud. Bălți Incepe de la satul Berezlogi, până la deschiderea văiei în Răut. Direcțiunea Sudică. Lungimea de la satul Berezlogi până la gură e de 10 kil.

Drochia, *sat*, în jud. Soroca, pe rîulețul Cubolta, între Slănina și Șuri. Dealul de la V. are o înălțime de 85—101 stînj. d'asupra n. m. Face parte din volosti Nădușita. Are 210 case, cu o populație de 1270 suflete țărani Romîni; biserică; școală elementară rusească; vite mari 387; grădini.

Drochiei (Valea-), *vale*, în jud. Soroca. Incepe din apropierea satului Ghizdita, la E. de sat, și merge spre E. până aproape de valea Cuboltei, în care se deschide între satele Drochia și Șuri. Albia văiei are o înălțime de 77 st. de la n. m. Valea are mai multe hîrtoape.

Drojdieni, rușii pronunță **Drojdieni**, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Bujoara, așezat în valea Budăi, aproape de gura ei. Are 43 case, cu o populație de 497 suflete; 311 vite mari. Locuitorii, țărani Romîni, posedă pămînt de împroprietărire 64 deseatinî, iar proprietara, Marie von Holdbach are 1100 deseatinî.

Drujmeni, rusește **Drujineni**, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Prutului, la gura văiei Șovățului, pe țărmlu stîng al rîulețului Camenca. Are 45 case, cu o populație de 589 suflete. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 403 deseatinî. Proprietarul Mateeff are 619 deseatinî.

Druța. (Vezi Stîngăcenii).

Duan, *sat* tătăresc, care a existat până la 1813, în jud. Bender, în valea râulețului Lunguță, lângă actuala colonie bulgară Tomai.

Dubăsari-Vechi, rusește **Starie-Dubasari**, *sat*, în jud. Bender, volosti Telița, așezat pe malul Nistrului, acolo unde râul face cea mai mare curbătură, dintre Criuleni și Grigoriopol, din guvernământul Hirson. Pozițiunea geografică: 47°8' lat., 26°51' long. Înălțimea locului 66 stînj. d'asupra n. m., după harta st. maj. rus. Are 243 case, cu o populație de 2575 suflete; biserică; școală elementară de băceți și de fete. Vite mari ale proprietarului Lisacovski 700; ale satului, 527 capete.

Dubna sau Pripăceni, *sat*, în jud. Soroca, volosti Ocolina. Platoul vecin spre S. are o înălțime de 146,98 stînj. d'asupra n. m. d. h. st. maj. rus. Are 149 case, cu o populație de 1074 suflete, țărani Romîni și Ruteni; biserică; școală elem. rusească; 309 oi; 83 cai; 548 vite mari.

Duma, *sătuc*, în jud. Orhei, volosti Telenești, așezat spre E. de satul Derenei, în aceeași vale. Are 30 case, cu o populație de 248 suflete.

Dumbrăvele, *vale*, în jud. Izmail, în lungime de aproape 16 kil., cu direcțiunea spre S. Se deschide în valea râului Cahul, la N. de colonia Hadji-Abdul, din stînga. În vale se află ferma Dubovaia-Balca (valea stejarilor). La S. de fermă, valea e tăiată de Valul-lui-Traian, iar fundul văii e acoperit cu pădure.

Dumbrăveni, *colonie* de Evrei, întemeiată de guvernul rus din Evrei aduși din guvernele ru-

sești, în jud. Soroca, volosti Ocolina, între satele Porcani și Baloata. Are 89 case, cu o populație de 988 suflete de Evrei, care fac negoț prin satele învecinate. Altă dată Evreii se ocupau cu industria tutunului, ce cumpărau de pe la țărani.

Dumbrăvița, *sat* mare, de răzeși, în jud. Bălți, așezat în valea cu același nume. La V. de sat se află colonia Evreiască numită Valea lui-Vlad. Face parte din volosti Chișcăreni. Pozițiunea geografică: 47°29' lat., 25°46' long. Are 295 case, cu o populație de 1472 suflete; o biserică, cu hramul Adormirei; școală elementară rusească. Răzeșii romîni posedă 1700 deseatină pămînt și păstrează anafore și hrisoave vechi de proprietate, din care unul al lui Miron Mohilă, din anul 7134, Martie 6.

Dumbrăvița, *vale*, în jud. Bălți, formată din niște lîrtoape ce se află împrejurul satului Dumbrăvița. Se deschide, din dreapta, în valea Ciulucului-Mic. Are o lungime de peste 9 kil., cu direcțiunea spre E. În vale este așezată o colonie de Evrei, numită Valea lui-Vlad.

Dumbrejnița, *vale*, în jud. Chișinău. Are o lungime de 7 kil. cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Tohatinului, lângă satul Budești. În vale se află așezat satul Cruzăști.

Dumeni, *sat*, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, între satele Șarbaca și Varatic. Face parte din volosti Zabriceni. Are 38 case de răzeși Romîni, care posedă 264 deseatină pămînt. Tot aci mai are o proprietate de 500 deseatină d-nu V. Hitu. Răzeșii au vii și grădini cu pomi.

Dumitreuca, *colonie* bulgară, în jud. Acherman, volosti Ivanouca-bulgară, așezată în valea Perji, construită în trei linii drepte.

Colonia a fost întemeiată la 1821 de niște Bulgari, cari înainte ocupau niște pămînturi particulare.

La 1827, satul se compunea din 83 familii, avînd 261 cai, 529 vite mari, 1720 oi. Guvernul rus le-a dat drept proprietate 4920 deseatină pămînt. Astăzi satul are 270 case, cu o populație de 2933 suflete; 328 cai, 717 vite mari, 1990 oi.

Dunărea, *fluviu* Udă Basarabia de S. pe o întindere de peste 150 verste, de la gura Prutului până la gîrla Chiliei, numită altă dată gîrla Stambul-Vechiu. De la gura Prutului, Dunărea curge într'o singură albie până lângă lacul Cuhurlui, unde se împarte în două brațe, cari, la rîndul lor dau naștere unui al treilea braț principal și mai multor alte secundare. Brațele principale sunt: Brațul Chiliei, Sulinei și Sf. Gheorghe. Cel dintîi udă țărnișurile Basarabiei și are o lungime de peste 95 verste; prin el curge 63% din toate apele Dunărene. Adîncimea acestui braț e destul de mare. Lîngă Izmail, aproape de mal, trece de 30 metri, astfel că chiar vasele oceanice pot aborda aci. Iuțea curenților apelor aci e foarte mare, malurile însă nu sunt înalte și sunt formate din aluviu. Numai lîngă lacul Cartal și lîngă mănăstirea răscolnicilor ruși a Sf. Ferapontie, solul se compune din lut și calciu cristalizat. Intreaga deltă a Dunărei este formată din recente perioade geologice. După Elisée Reclus aci a existat un colosal Liman al Dunărei, în care se vărsa Prutul și celelalte riuri

din Basarabia de S. Numeroase lacuri de aci sunt rămășițele acestui colossal Liman. In privința creșterii deltei Dunărene, ne dă o idee faptul că apele lui într'un singur an aduc aci peste 60.000.000 de metri cubi de alluviu. Revărsându-se în mare, brațul Chilieî formează spre mare numeroase bănci de nisip.

Brațul acesta cunoscut sub numele popular de Gîrla Chilieî, lângă Chilia. Vechie, are mai multe scurgeri, cari se unesc întîiu pe lângă Chilia, apoi a doua oară lângă satul Vilcovul; de aci apele curg spre mare, unde se varsă prin mai multe guri, din cari cele mai însemnate sunt: Gîrla - Belgradului, Gîrla-Ociacov și Gîrla-Stambul, saū propriu zis Gîrla - Chilieî. Toate aceste brațe sunt mereu stăvilite cu valuri de nisip, cari împedică orîce navigațiune. La extremitatea din spre mare a brațului Chilia, până la 1812, a existat un sat de pescari Lipoveni. Satul a fost locuit de cazaci Necrasovți. Acest sat este arătat pe harta lui Bauer și Herbetz din anul 1774.

Brațul Chilieî nu e navigabil spre mare; curățirea acestui braț preocupă din cînd în cînd guvernul rus, dar până acum toate comisiunile alcătuite pentru acest scop s'aū pronunțat defavorabil pentru deschiderea brațului Chilia, opinînd că lucrările vor costa scump și nu vor fi durabile.

Basinul Dunărei din spre Basarabia coprinde următoarele cursuri de apă: Ialpuh (rîu) cu lacul Bolgradului; Lunga cu afluenții săi; Marele Cotlabuh și Micul Cotlabuh; Chirhij-Chitai; Aliaga; Cohilnicul cu afluenții săi; Sărata, Hadjidere, și Alcalia. Nici unul din aceste rîuri și rîulețe nu se varsă în Dunăre.

Durlești, sat, în jud. Chișinău, volosti Siret, a treia circumscripțiune polițienească (stan 3), spre V. de Chișinău. Pozițiunea geografică: 47°1' lat., 26°26' long. d. m. din Paris. Are o populație de 500 familii Romîni, razeși, cari posedă la Durlești 988 deseatinî pămînt și la Grozești 507 deseatinî, cumpărați; 6 familii din acești razeși mai aū o sfoară de moșie de 35³/₄ deseatinî la Regulenî. Tot razeșilor din Durlești aparțin și 714³/₄ deseatinî pămînt la Reguleancă. Unii din razeși păstrează hrisoave de proprietate a lui Alexandru Calimachi din anul 1795, a lui Mihaî Racoviță, de la 1721 (7229) și alte documente vechi. Satul are o școală cu o clasă, unde se învață numai rusește, de și razeșii nu vorbesc rusește. Sunt multe vii și grădini cu pomi.

Duruitoarea, rusește Druitori, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Hîrleca, deasupra văieî Ciuhurului, între Prut și satul Mălăești. Face parte din volosti Za-

bricenî. Are 85 case de țărani Romîni. Este proprietatea mănăstireî Păscăuți, cari posedă aci 1038 deseatinî pămînt, iar țăraniî aū 675 deseatinî pămînt de împrorietărire. Satul are o biserică cu hramul Sf. Mihail; școală cu o clasă, unde se învață numai rusește, de și țăraniî nu vorbesc acea limbă.

Dușeni, sat, în jud. Hotin, volosti Stolonești, pe șosecau dintre Lipcani și Noua-Suliță, între rîul Prut și pîriul Glodosul. Are 182 case, cu o populație de 1070 suflete țărani; biserică; 318 vite mari; 90 oi.

Dușmani, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Iazul-lui-Calmuțchi. Face parte din volosti Bolotina. Pozițiunea geografică: 47°43' lat., 25°9' long. d. m. din Paris. Are 145 case, cu o populație de 998 suflete; o școală bisericească rusească. Țăraniî posedă pămînt de împrorietărire 1292 deseatinî. Mănăstirea Sf. Mormînt are aci 1134 deseatinî. Sunt vii și grădini cu pomi.

Duvidova, lac, în jud. Acherman, în valea Nistrului, în apropiere de Liman, spre N.-V. și la S. de Lacul-Rotund, numit de Ruși lacul Crugloie.

Dvoreanska-Sloboda, saū Slobozia Nobililor. (Vezi Broasca, în jud. Izmail).

E

Edința, rusește **Edinet**, *tîrgșor*, în jud. Hotin, centrul volostei cu același nume, sediul circumscripțiunii a VI-a de zemstvo. Are 670 case, cu o populație de 3450 suflete, din cari 1242 Ruși; poștă și telegraf; 3 biserici, din care una schismatică rusească a sectei staroobreadți, una pe lângă proseminarul rusec, în care învătă copiii preoților Romîni; 2 școli elementare de băcți și fete. Prin tîrgșor trec 2 șosele, spre Lipcani, Briceni și Bălți. Lîngă tîrgșor sunt 3 heleșteie. Pozițiunea geografică: 48°10' lat., 24°58" long.

Efimouca. (Vezi Arsa, din jud. Bender).

Egorouca, *sat*, în jud. Soroca, volosti Ocolina, așezat pe malul Nistrului, între orașul Soroca și satul Coșăuți. Are 62 case, cu o populație de 870 suflete Ruși și Ruteni.

Eingheim, *colonie* germană, în jud. Acherman, centrul volostei cu același nume, așezat pe pîriul Alcalia. Are 98 case, cu o populație de 1090 suflete. S'a întemeiat la 1827 de către niște Germani din Wurtemberg și Prusia, în număr de 49 familii.

Împrejurul coloniei sunt numeroase vii și grădini cu pomi.

Eleneuca, saū rusește **Elenovca**, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Șovățul-Mare. Face parte din volosti Folești. Are 89 case, cu o populație de 795 suflete. Țăranii posedă pămînt de împrietărire 729 deseatină. Repauzată, Elena Gafencu, avea 1416 deseatină. Sunt vii și grădini cu pomi.

Elisavetouca, *sat* mare, în jud. Bălți, așezat în valea Răutului, pe malul din spre N. a unei bălți. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 135 case, cu o populație de 1057 suflete. Țăranii posedă pămînt de împrietărire 1120 deseatină. Proprietarul Cartargi are aci 789 deseatină. Sunt vii și grădini cu pomi.

Elisavetouca, saū **Hurovoi**, *sat*, în jud. Bender, așezat în valea Ceaha, pe șoseaua ce merge de la tîrgșorul Anciocrac la Bender. Face parte din volosti Iosefsdorf. Dealul de la S.-V. are înălțimea de 88,4 stînj. d'asupra văii. Are 102 case, cu o populație de 1203 suflete Romîni și Ruteni.

Enclău, *vale*, în jud. Bălți. In-

cepe de sub același deal cu valea Impuțită și se îndreaptă spre E. până aproape de Valea-Bourului la S.-E. de satul Bărăboi. Înălțimea locului e de 106,36 st. d. n. m. În vale se află numeroase odăi și ferme.

Enic, *vale*, în jud. Acherman, începe la V. de colonia Zadunaeuca, și merge la S. până la colonia Fintina-Zinelor, unde intră în jud. Izmail; se pierde în șesul stepelor, formînd albia pîriului Ianica. Are o lungime de aproape 14 kil.

Enichei, *sat*, în jud. Izmail, așezat în valea Chiat. Pozițiunea geografică: 46°13'30" lat., 26°5' long. Are 129 case, cu o populație de 1314 suflete. Împrejurul satului sunt vii.

Enichei. (Vezi Satul-Noti, în jud. Izmail).

Enichioi, *sat* românesc, în jud. Izmail, așezat la răsărit de lacul Chitai. S'a întemeiat la 1810 de 2 familii de Mazili, 73 familii de țărani romîni, 4 familii de bulgari, 3 de Ruși și 3 familii de Ruteni.

Între 1827—1857, acest sat a fost vestit în Basarabia cu pri-

săcile sale. Astăzi satul are 231 case, cu o populație de 1503 suflete; 106 cai; 507 vite mari; 5 mori. Sunt grădini cu pomi și vii.

Enichioi, pîrii, în jud. Izmail. Se varsă în lacul Chitaî. Pe malurile sale se află colonia Fîntîna-Zinelor. Vara adese ori pîriiașul seacă.

Epureni, sat, în jud. Izmail, așezat în valea Tigheciului, unde pîriul se îndreaptă brusc spre gura sa la V. La E. de sat se află o movilă numită Mojila Tior. Are 123 case, cu o populație de 897 suflete de țărani Romîni; 102 cai, 294 vite mari.

Erdec-Burno, sat, în jud. Izmail, așezat pe malul apusan al lacului Catlabuh, pe poalele unui deal. E construit în trei strade regulate. S'a întemeiat la 1822 de către țărani Romîni în număr de 93 familii; o familie de Bulgari și una de Țigani. La 1827 s'au mai așezat aci alte 21 familii de Moldoveni și 3 familii de Ruteni. Atunci s'a construit și biserica cu hramul sf. Mihail. Astăzi satul se compune din 224 case, cu o populație de 1920 locuitori. Rutenii s'au romanizat cu desăvîrșire. Locuitorii posedă 199 cai, 480 vite mari,

570 oi; grădini și vii; 4700 deseatină pămînt, mare parte dealungul lacului Catlabuh, precum și dealungul golfului Tașbunar.

Erichi, numirea malului limanului Nistrului în colțul Sudic, între farul Bugas și viile Șabeî. Poartă acest nume de la cuvîntul rusesc Eric, adică mic canal artificial săpat în nisip.

Ermaclia, vechie seliște, de Tătarî în jud. Acherman, volosti Tolmaz, astăzi sat, așezat pe partea dreaptă a pîriului Satula, la hotarul jud. Acherman și Izmail. Imprejurul satului sunt multe vii și grădini cu pomi. S'a întemeiat pe la 1798 de două familii de Mazili și 90 familii de țărani Romîni, cari au părăsit satele lor din jud. Bender și s'au așezat aci, construind biserica cu hramul sf.

Mihail / Central University Library Cluj

La 1827, satul era locuit de 224 suflete, cari posedau 60 cai, 600 vite mari și 600 oi. Guvernul rus le-a recunoscut de proprietate 2820 deseatină pămînt. Astăzi satul are 219 case, cu o populație de 1900 suflete; 474 vite mari, 139 cai.

Ermacov, insulă, în jud. Izmail, formată de brațul Chilia și gîrlele acestui braț: Pererva-Mare și Stensovoi. Este acoperită cu

stafărie. Are o lungime de peste 7 kilometre.

Eschipolos, colonie de bulgari, în jud. Izmail, așezată la V. de lacul Cunduc, aproape de acest lac. S'a întemeiat pe la 1829 de către emigranți bulgari din Rumelia, în număr de 62 familii. Astăzi satul are 204 case, cu o populație de 1620 suflete; biserică; școala elementară rusească.

Eș-Murza, vale și pîrii, în jud. Acherman, în lungime de 11 kil. după hartă st. maj. rus., cu direcțiunea predominantă S.-E. Face patru cotituri și se deschide, din dreapta, în valea rîului Sărata, lângă satul Manja. În vale curge pîriul Eș-Murza, care se varsă în Sărata. Pîriul vara seacă.

Etuli, sau Etiuli, com. rur., în jud. Izmail, așezată pe malul stîng al lacului Cahul, pe poalele abrupte ale unui deal, pe vîrfurile cărora se văd încă rămășițele unor întăriri turcești rămase de la 1770, cînd cu rezbélul Turcilor cu Ruși. Satul actual s'a întemeiat pe la 1816 de 75 familii de Bulgari; 4 familii de Ruteni și 2 familii de țărani Romîni, cari au primit de la guvernul rus 3800 deseatină. Satul are astăzi 203 case, cu o populație de 1870 suflete; 290 cai, 911 vite mari, 1812 oi; 3 mori de vînt.

F

Faraonea, rusește **Faraonovca**, *sat*, care a fost altă dată stațiune (seliște) de cazaci, formată din Țigani pribegii, și a păstrat până acum această fizionomie etnică. E așezat în valea Babei din jud. Acherman. Imprejurul satului puține vii și grădini. Pozițiunea geografică: 46°18'30" lat., 27°17' long. Face parte din volosti Ivanovca-Rusească. Are 352 case, cu o populație de 2592 suflete. S'a format la 1832 din ordinul guvernului rus, care a voit să formeze din Țigani nomazi sate. În acest scop la 1839 Țiganii din S. Basarabiei au fost înregimentați printre cazaci Uști-Dunaischi. Pentru a-și obicinui cu noul trai, seliștea noului sat Faraonovca s'a format din 60 familii de Ruteni, 74 familii de țărani moldoveni și 484 familii de Țigani.

La 1868, căzăcimea din acest sat ca și toți cazacii din S. Basarabiei, au fost transformați în țărani birnici, desființându-se prerogativele căzăcești. Sătenii Țigani sunt astăzi săraci, de și satul, pe care sunt așezați e fertil. La 4 kil. de sat este o bogată carieră. Viile cresc bine, dar sunt neîngrijite. Are o biserică de piatră, cu hramul Nașterii Maicei Domnului, zidită

la 1841; școală, înființată la anul 1872.

Făurești, *sătuc*, în jud. Orhei, volosti Hîttop, așezat pe țărmul stîng a râulețului Ichel, la gura văieii Scurta. Are 34 case, cu o populațiune de 185 suflete.

Fenora, rusește **Fonari**, *cătun*, în jud. Chișinău, așezat într'un hirtop al Botnei, spre V. de satul Vasieni. Are 20 case, cu 78 suflete țărani Romîni. Aparține proprietarilor Cheorghe și Toder Varzar, cari posedă 60 deseatină pămînt.

Ferapont, *mănăstire* rusească, schismatică, în jud. Izmail, așezată la capătul girlei, prin care comunică lacul Derwent cu mlaștințele de lângă Dunăre. Imprejurul mănăstirei sunt multe vii și grădini cu pomi.

Ferapontouca, *sat* rutenesc, în jud. Bender, așezat pe malurile râulețului Lunguța. Face parte din volosti Comrat. S'a întemeiat la 1828—30 și s'a numit astfel în amintirea zilei Sf. Ferapont, serbătorit la 27 Mai. Are 148 case, cu o populație de peste 1230 suflete Ruteni; o biserică, cu hramul Sf. Ion; școală ele-

mentară rusească. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi; 15 prisaci. Satul posedă o mică bibliotecă de cărți bisericești.

Fereșampenuaz I-iu, *colonie* germană, în jud. Acherman, volosti Tepliț, așezată pe malul drept al râulețului Cohilnic, la poalele unui deal. Lîngă sat se află niște cariere de piatră. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi. Are 103 case, cu o populațiune de 1020 locuitori. S'a întemeiat la 1821 din 83 familii de germani din Wurtemberg, Bavaria, Sacsonia, Prusia și Meklemburg.

Fereșampenuaz al II-lea, *colonie* germană, în jud. Acherman, volosti Tepliț, așezată la poalele dealului, pe stînga râulețului Aliaga. E înconjurat de vii și grădini. Are 197 case, cu o populație de 1051 suflete; biserică protestantă; școală. S'a format la 1822 de către 64 familii de germani și o familie de francezi. La 1827, colonia avea 63 vii și grădini; 32 puțuri; 27 case de piatră. Astăzi coloniștii posedă 286 cai, 720 vite mari, 500 oi, și sunt proprietari pe 3866 deseatină pămînt.

Fetei (Valea-), vale, în jud. Soroca. Incepe de la satul Visoca și merge în direcțiunea S.-E. până aproape de valea Căinarului, în care intră între satele: Cotova și Măcăreuca. Pe partea dreaptă, în fundul văieii, se află satul Visoca, într'un hîrtop din stînga satul Mălcăuț. La început, înălțimea locului e de 150,48 stînj. de la n. m. La gură, valea are o înălțime de 64,90 stînj. d. n. m. Lungimea: 12 kil.

Fetești, sat, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat pe pîrul Drabiște, între satul Trinca și Burlănești. Prin sat trece șoseaua dintre Lopatnic și Briceni. Sat vechi românesc de răzeși. Are 280 case, cu o populațiune de 1872 suflete; biserică; 270 vite cornute, 107 cai.

Fiștelița, sat, în jud. Acherman, volosti Alexandrouca, așezat în valea cu același nume. Sat vechi românesc, părăsit de multe ori sub năvălirea Tătarilor și apoi iarăși ocupat, cînd Tătarii se retrăgeau să se așeze liniștit prin Budgeac.

La 1826, acest sat avea 66 case, cu 71 familii de țărani Romîni; o biserică de lemn, cu hramul Sf. Mihail; 5 mori de vînt; 2 heleșteie; 20 cai; 644 vite mari; 500 oi. Astăzi satul are 206 case, cu o populație de 1117 suflete; 97 cai; 543 vite mari; 213 oi.

Fiștelița, parte a văieii Babei, jud. Acherman, de la începutul văieii și până la satul Agilar. Aci se află așezat satul cu același nume și satul Marianca. Are o lungime de 7 kil., cu direcțiunea S.-E.

Finațului (Valea-), vale, în jud. Bălți, paralelă cu Valea-Bor-

deiului, așezată la S.-V. de ea. Se deschide în valea Ciugurului, la N. de sătucul Chiurt.

Fîntina-Adîncă, vale, în jud. Bălți, în lungime de peste 5 kil. Se deschide, din stînga, în valea Copacianca și merge paralel cu valea Răutului, la 1 kil. Direcțiunea S.-E.

Fîntina - Mascul, sat, în jud. Bender, așezat pe partea dreaptă a văieii Botna, pe malul lacului din gura rîului Botna. Face parte din volosti Caușani-Noi. Are 71 case, cu o populație de 995 suflete; 702 vite mari.

Fîntina-Nouă. (Vezi Gașpar, jud. Bălți)

Fîntina-Turcului, vale, în jud. Acherman, în lungime de 6 kil., cu direcțiunea S.-E. Poartă acest nume pînă la satul Suiunduc; de aci în jos poartă numele de Hadjider. În fundul văieii sunt izvoarele pîrului Hadjider. E acoperită cu grădini cu pomi și vii. Solul e nisipos.

Fîntina-Vila, vale, în jud. Soroca. Intră din partea dreaptă în valea Cuboltei, în apropiere de satul Chetrosul-d.-j. Direcțiunea S.-E. Are o lung. de 2 kil.

Fîntina-Zinelor, colonie de Ruteni, în jud. Izmail, așezată pe ambele țărături al pîrișului Enichioi, aproape de izvoarele sale. Poartă numele de la niște izvoare cu apă minerală, cari se află aci și cari sunt cunoscute sub acest nume

La 1814 aci s'au așezat 119 familii de Ruteni, 3 familii de Moldoveni, 3 familii de Ruși și o familie de Bulgari. Astăzi, satul are 219 case, cu o populație de 1817 suflete.

Fîrlădeni, sat, în jud. Bender, într'un hîrtop din dreapta văieii Hirbovăților, pe ambele maluri ale pîrului Gisca, în apropiere de satul Gisca. Face parte din volosti Varnița. Are 180 case, cu o populație de 1669 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; 777 vite mari; 213 oi.

La 1822, satul se compunea din 28 familii de țărani Moldoveni și 19 familii de Ruteni. Locuitorii posedau 95 deseatină pămînt cu vii și grădini. Toate aceste grădini au trecut acum în mîini particulare.

Fîrlădeni, Rușii pronunță Firladeani, sat, în jud. Chișinău, volosti Costești, așezat în valea Galbina, între satul Buțani și tîrșorul Gura-Galbina. Înălțimea de la V. are 115,3 stînj. d. n. m. Are 152 case de țărani, cari posedă pămînt de împrietărire 408 deseatină. La satul Pol-Fîrlădeni boerul M. M. Catacazi are 1279 deseatină, iar 128 capi de familie de țărani au 901 des. pămînt cumpărat.

Fîrsășca, Rușii îi zic Farseșca, vale, în jud. Soroca, pe moșia satului Măcăreucă; merge spre N. până în valea Căinarului de lîngă satul Cotova. Din stînga intră valea Bărnuta. Lungimea văieii e de 2 kil.; înălțimea locului: 104,3 stînj. d. n. m.

Flămînda, sătuc, în jud. Bălți, în Valea-Sărătorei. Face parte din volosti Copaceanca. Are 20 case cu țărani Romîni.

Flămînda, vale, în jud. Bălți. Incepe de sub dealul Măgura, și merge spre S. până aproape de valea Delea. Are o lungime de 16 kil. Aci sunt așezate satele: Coșeni, Ușcați și Teșcoreni.

Flămînda, *vale*, în jud. Izmăil. Este paralela văieii Coșera, în care se deschide din stînga, la N.-V. de satul Volconești. Aproape de gură, este tăiată de Valul-lui-Traian. Din stînga, dă valea Bililicului. Are o lungime de aproape 13 kil. după harta st. maj. rus.

Flămînzei, *sat*, în jud. Bălți, așezat pe țărmul stîng al pîriului Ciulucul-Mic. Face parte din volosti Chișcăreni. Are 104 case, cu o populație de 899 suflete, Romîni razeși, cari posedă pămînt 1213 deseatină. Imprejurul satului sunt vii, prisăci și grădini cu pomi.

Floceni, sau **Uscați**, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Flămînda, volosti Cornești. Are 107 case, cu o populație de 1200 suflete; Romîni razeși, cari posedă o moșie în întindere de 974 deseatină. Imprejurul satului sunt livezi cu pomi, vii și prisăci.

Florești, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Girleii-Marî, între satul Cioropcani și Buciumeni. Face parte din volosti Sculenî. Are 89 case, cu o populație de 911 suflete. Locuitorii posedă pămînt de împrumietărire 295 deseatină. Proprietarul, N. Buznea, are, atît aci cît și la Cioropcani, 1620 deseatină pămînt. Imprejurul satului sunt vii și livezi cu pomi.

Florești, *stație-de-dr.-de-f.*, pe linia Orheiü - Bălți - Soroca; cea dintîi stație de la Bălți spre Slobozia, așezată la un kil. spre E. de satul Florești.

Florești, *tîrg*, în jud. Soroca, centrul volostei Florești, așezat în valea Răutului, la un kil. spre V. de stația căei ferate

Florești. Prin sat trece linia căei ferate Bălți-Jmerinca. Are 2913 suflete de Romîni razeși; biserică; două școli, una de băieți și una de fete, ambele rusești; vite 643 capete; grădini; 3 mori de vînt. Aci e centrul ocolului medical care coprinde volosti Florești, parte din volosti Pepeni și parte din volosti Vascauți, avînd 27 sate, o colonie și tîrgșorul Florești.

Floreștilor (Valea-), *vale*, în jud. Bender. Incepe de la poalele dealului cu același nume a văieii Rășcani și merge spre S., pînă la satul Cobușca-Vechie, de unde 'și ia direcțiunea spre S.-E., numîndu-se Valea-Cobușcei. Are o lungime de 13 kil.

Florișoia, *sat*, în jud. Bălți, spre S. de satul Cetîreni, așezat pe același deal cu satul din urmă. Face parte din volosti Ungheni. Are 88 case, cu o populație de 779 suflete. Locuitorii au pămînt de împrumietărire 376 deseatină. Proprietarul D. Cuțîlu are 1698 deseatină, iar Căpitanul Bodescu, 206 deseatină. Sunt vii și grădini cu pomi.

Folești, rusește **Falești**, *tîrgșor*, în jud. Bălți, așezat în valea Șovățul.d.-j. Prin tîrgșor trece șoseaua Bălți-Sculenî; o altă șosea îl leagă cu valea Prutului, iar două drumuri vecinale cu Cornești și Zahaicanî. Este centrul volostei cu același nume. Are 803 case, cu o populație de 3993 suflete, din cari 870 Evrei; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; trei case de rugăciuni ovreești; spital; 2 școli elementare rusești. Țăranii Romîni posedă pămînt de împrumietărire 580 deseatină. Proprietarul Nicopulo are 3281 deseatină. Sunt vii și grădini cu pomi.

Pozițiunea geografică: 47°34' lat., 25°22' long.

Fontan, *lăcușor*, în jud. Izmăil, în valea Prutului, la S.-E. de lacul Bribari, între girlele Sursa și Balaș.

Forostna, *sat*, în jud. Hotin. Face parte din volosti Stălinești, așezat la izvoarele pîriului Șerbînța, lîngă satul Șerbînți. Are 196 case, cu o populație de 1388 suflete, în majoritate Romîni, biserică; 482 vite mari.

Frasîna, rusește **Frasino**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Tîrnova, așezat într'un hîrtop din dreapta văieii Apa-Miței. Are o populație de 1199 suf. Romîni; biserică; 317 vite mari, 36 cai, 240 oi.

Frăsinești, *sat*, în jud. Chișinău, așezat pe malul Prutului, la gura văieii Boldur. Face parte din volosti Zberoia. Are 202 case, o populație de 1290 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae, zidită la 1872 în locul celei vechi, care a fost de lemn și s'a ruinat pe la 1793. Satul aparținea altă dată familiei hatmanului Raducan, și poartă numele soției hatmanului, Frasină. Locuitorii sunt razeși, posedă o razeșie de 256 deseatină. În apropiere de sat există cătunul Raducanî. Satul posedă o școală elementară rusească, iar biserica are cărți vechi: o evanghelie din anul 1594, tipărită la Rîmnic; Apostol din anul 1584, tipărit la Iași; mineia din anul 1591, tipărită la București; minea, tipărită la Blaj (1804) și octoich din anul 1811. Locuitorii posedă: 493 vite mari, 240 oi; 2 mori de vînt. Sunt vii și grădini cu pomi.

Frătești-de-jos, *sat*, în județul

Soroca, volosti Pepeni, așezat într'un hîrtop al văiei Iligacea. Partea satului din spre N. poartă numele de Frățești-de-sus. Are 80 case, cu o populație de 860 țărani Romîni; 276 vite mari, 128 oi, 82 cai.

Fricăței, *com. rur.*, în jud. Izmail, așezată pe malul apusan al lacului Cahul. La V. de sat trece linia căiei ferate Bender-Reni. Are 197 case, cu o populație de 1210 suflete; biserică; 120 cai, 400 vite mari.

Friedenfeld, *colonie germană*, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-rusească, așezată alături de satul Moruzeni. Are 83 case, cu o populație de 870 suflete. S'a întemeiat pe la 1823 din emigranți din Wurtemberg și Prusia, aduși de guvernul rus.

Friedenthal, *colonie germană*, în jud. Acherman, volosti Arțiz, așezată pe țărmul stîng al râului Ceaha. Este construită în lung. Are 203 case, cu o populație de 1895 suflete. Prin colonie trece șoseaua spre Acherman. Sunt vii și grădini cu pomi.

Frumușica, *sat*, în jud. Soroca, volosti Nădușita, așezat pe râulețul Căinari, între satele Izvoara și Trifănești. Lîngă sat este un eleșteu. Are o populație de 897 suflete de răzeși; biserică; școala elementară rusească; 370 vite mari.

Frumușica, *mănăstire* de călugări, numită rusește «Frumușieski mănăstir», în jud. Orhei, la 30 verste de orașul Orhei și la 45 de Chișinău, pe o înălțime ce se apleacă spre S.-E. către râul Ichel. E înconjurată de munți. Din spre N. sunt

vastele vii ale mănăstirei, iar din spre E. grădini cu pomi. Imprejurimele sunt pitorești. Călugării, în număr de 40, sunt toți Moldoveni. Serviciul divin se face în limbile romînă și slavă.

Mănăstirea a fost întemeiată la 1807 de către răzeșii din satul Bravici, Efrem și Iardachi Iurcu, Grigoraș și Antiochi Sapotenî. Mănăstirea are două biserici, una construită la 1851 în locul celei vechi de lemn, a doua la 1840. Posedă 1.720 deseatinî pămînt, pentru cari are trei hrisoave: zapisul de la 1807 a răzașilor din satul Bravici, întărit de divanul Moldovei; zapisul de la 1817 de la aceiași răzași, întărit de autoritățile rusești, și actul de vînzare despre cumpărarea unei sfoi de pămînt, de la C. Pasatu, din anul 1847.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Frumușica, *vale și pîriu*, în jud. Acherman. Valea începe la S. de satul Niculaeua, și merge spre S. până în valea Ceaha, în care se deschide, din stînga, la N. de colonia germană Friedenthal. Are o lungime de 21 kil. În vale este așezat satul Frumușica-Nouă. Înălțimea locului la capul văiei e de 80 stînj. d'asupra n. m. În albia văiei curge pîriiașul, care se varsă în râul Ceaha.

Frumușica-Nouă, *sat*, în jud. Acherman, volosti Alexandrouca, așezat în valea pîriiașului Frumușica. Are 186 case, cu o populație de 1020 suflete. În prejurul satului sunt vii.

Frumușica - Vechie, sau **Oconița**, *sat*, în jud. Acherman, volosti Alexandrouca, așezat pe pîriul Ciligider. Are 247 case, cu o populație de 1499 suflete țărani Romîni; 528 vite

mari, 113 cai, 520 oi. S'a întemeiat pe la 1807.

La 1828, guvernul rus a recunoscut la 47 familii de Romîni, 1500 deseatinî pămînt, restul moșiei dăruind principesei Rucsanda Mavrosini.

Frunza, *vale*, în jud. Chișinău. Are o lungime de 7,5 kil. cu direcțiunea S.-S.-E. Se deschide la satul Dahnovățul, în valea Cohilnicului. Coasta dreaptă este acoperită cu vii și livezi.

Funducărești, *vale*, în jud. Soroca. Incepe de la pădurile statului din Grinăuțul și merge spre E. până aproape de Valea-Corbului. Are o lungime de 4 kil. după harta st. maj. rus.

Fundul-Galbina, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Hăncești, așezat în fundul văiei Galbina. Înălțimea lacului spre E. e de 133,4 stînj. d. n. m. Pozițiunea geografică: 46°53' lat., 26°17' long. de la n. m. din Paris. Are 240 case, cu o populație de 2697 suflete; o biserică, cu hr. Ioan Gură-deaur. Locuitorii au pămînt de împrumutare 890 deseatinî, iar 86 de capi de familie au mai cumpărat 248¹/₂ deseatinî. Tot la Fundul-Galbina mai posedă 36 capi de familie, mazilii și țărani din satul Manoilești, pămînt cumpărat 169 deseatinî. Proprietatea Țezarina Dolivo-Dobrovolsky are 445 deseatinî; D-na Ievreinov, 185¹/₄ deseatinî; preotul D. Baltaga, 44 deseatinî și răzeșul Rusu Desculțu, 97¹/₂ des.

Funduri, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Răutului. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Pozițiunea geografică: 47°44'30" lat., 25°22' long. Are 167 case, cu o populație de 1058 suflete. Țăranii posedă pămînt de im-

proprietărire 1587 deseatină. Grecul Mavrocordat a cumpărat de la boerul Român C. Leonard o proprietate de 2514 deseatină. Sunt vii și livezi cu pomi.

Furceni, sat, în jud. Bender, volosti Susleni, așezat pe țărmul drept al Răutului. Pozițiunea geografică: 47°20' lat., 26°35' long. Are 138 case, cu o populație de 975 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail. Locuitorii posedă 4 — 6 deseatină pământ de cap de familie; 500 vite mari cornute, 920 oi.

Furmanca, sat, în jud. Izmail așezat pe țărmul răsăritean al lacului Chitaï, acolo unde lacul formează un golf. Pozițiunea geografică: 45°38'30" lat., 26°53'30" long. S'a întemeiat pe locul vechii seliște de Tătari numită Furmanchioi.

La 1827, satul avea 51 familii de țărani Români cu 56 case; o biserică, cu hramul Sf. Dumitru. Astăzi satul are 198 case, cu o populație de 1317 suflete; 44 cai, 395 vite mari, 620 oi, 3 mori de vânt. Țăranii posedă 1530 deseatină pământ.

Furmuzachi, sașu Horgești, sat, în jud. Izmail. Face parte din circum. com. Minjir. E așezat în valea Lăpușnița. Are 40 case, cu o populație de 370 suflete.

Fuzăuca, rusește Fuzovca, sat, în jud. Orheiū. Face parte din volosti Cinișăuți. E așezat în valea Samășcanilor, între satele Dealul-Nant și Sircova. Are 163 case, cu o populație de 990 suflete.

Sunt vii și grădini cu pomi.

G

Gainișa, vale, în jud. Orheiü. Incepe la poalele dealului Răspopeni (150 stînj. d'asupra n. m.) Direcțiunea S.-E. Are o lungime de peste 5 kil.

Galbina, vale, în jud. Chișinău, în lungime de 28 kil. Incepe la E. de satul Logănești; merge spre S.-E. până aproape de satul Buzani; se întoarce spre E. și menține această direcțiune până în valea Cunducului, în în care se deschide din stînga, la tîrgul Gura-Galbina, intrînd aproape de acest tîrg în jud. Bender. La începutul său valea are o înălțime de 156,9 stînj. d. n. m. de pe coastele sale, iar fundul văei, aproape de gura-Galbina, are o înălțime de 50,9 stînj. d. n. m. În vale sunt așezate satele: Fundul-Galbina, Buzani, Firladeni. Coastele văei până la satul Buzani sunt acoperite cu paduri. De la Gura-Galbina e șes și finețe.

Galești, vale, în jud. Orheiü, în lungime de 4 și ceva kil. Incepe de la satul Galești și merge spre S. până da în Valea-Bicului.

Galilești, sat, în jud. Izmail, așezat la V. de lacul Cunduc. Are 220 case, cu o populație de

1893 suflete; 180 cai; 470 vite mari; 200 oi. S'a întemeiat pe la 1779 pe locul de seliște al unui sat tătărăsc, de către niște țărani Romîni, veniți din jud. Cărligaturei, 2 familii de Mazili și 76 familii de țărani birnici. Pămîntul locuitorilor se află pe malul drept al lacului Sosic, al malului Mărci și pe malurile golfurilor Dunărei.

Gangura, sat, în jud. Bender, volosti Căinari, așezat în valea Botnei, pe malul rîului Botna, aproape de gura pîrului Rezena. Are 215 case, cu o populație de 1832 suflete. Țăranii din acest sat au locuit până pe la 1800 un alt sat Gangura, ce se afla în jud. Chișinău, acolo, unde astăzi se află satul Răzăni. Vechea seliște a acestui samai vede, lingă un cimitir părăsit. De acolo au fost alungați de boerul Balș. Răzeșii din Răzenii posedă hrisovul lui Ștefan Vodă din anul 1503 în care se stabilește siliștea satului Gangura pe malul Botnei, acolo unde azi se află satul răzeșilor din Răzenii.

Gașpar, sat, în jud. Bălți, la hotarul acestui jud. cu jud. Soroca, în fundul văiei Magalului. Face parte din volosti Copă-

ceanca. Satul este cunoscut și sub numele de Fintina-Nouă, dar țăranii 'i zic «Gașpar». Are 132 case, cu o populație de 884 suflete. Țăranii posedă pămînt 941 deseatină, iar Mănăstirea Sf. Mormînt are aci o moșie în întindere de 492 deseatină. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Gatoveni, vale, în jud. Chișinău. Se întinde între satul Tătărăști și valea Huba. Are o lungime de 5,5 kil. cu direcțiunea spre S.-S.-E. și, unindu-se cu valea Huba, se deschide în valea Bicului.

Gavrilouca, saü rusește Gavrilovca, sat, în jud. Orheiü, volosti Chipereni, alături de satul Curleni. Are 40 case, cu o populație de 687 suflete; biserică. Sunt vii și grădini cu pomi.

Gălășeni, vale, în jud. Bălți. Incepe de la satul Gălășeni și merge în direcțiunea S.-E. până da în valea Camenca. Are o lungime. de 5,5 kil. după harta st. maj. rus.

Gălășeni, sat, în jud. Bălți, așezat în capul văiei Gălășeni, spre S. de satul Mălăești. Face parte

din volosti Glodenî. Are 87 case, cu o populație de 943 suflete de țărani Romîni; o biserică, cu hramul sf. Mihail; școală rusească cu o clasă. Proprietarii moșiei sunt: d-nu Marazli, care posedă 1893 deseatinî și d-nu Dabija, 183 deseatinî. Țăranii au pămînt de împroprietărire 580 deseatinî.

Găncești, saŭ Niorcani, sat în jud. Bălți, așezat în valea Prutului, pe țărmul stîng al rîului Camenca, între satele Călinești și Drujmenî. Face parte din volosti Bolotina. Are 122 case, cu o populație de 713 suflete. Țăranii posedă 1007 deseatinî pămînt. Sunt vii și grădini cu pomi.

Găureni, rusește Gaurcanî, sat, în jud. Chișinău, volosti Boldurești, așezat în capul văiei Nirnova, spre E. de satul Bălănești. Pozițiunea geografică: 47°12' lat., 25°46' long. după m. din Paris. Dealul de la N. are o înălțime de 201,20 stîmjenî de la n. m. Are 99 case, cu o populație de 1007 suflete țărani Romîni, cari posedă 401¹/₄ deseatinî pămînt. Tîrgovețul V. Vidrașcu (ne nobil) are 50 deseatinî.

Găureni, sat, în jud. Chișinău, volosti Costești, așezat pe partea dreaptă a văiea Botna, la S. de satul Zimbreni. Are 63 case, cu o populație de 570 suflete; o biserică, cu hramul Adormirei. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi. Locuitorii sunt răzeși, din care neamurile Onufriăștilor, Costăneștilor și Marieneștilor, posedă 259 deseatinî, iar 10 capi de familie au numai 22 deseatinî; restul moșiei este al mănăstirei Suruceni, care are aci 384 deseatinî

pămînt. Pe pămîntul mănăstirei este împroprietărită familia țăranelui C. Racoviță, din satul Zimbreni, care posedă 4³/₄ deseatinî.

Găuzeni, sat, în jud. Orhei, volosti Căzănești, așezat spre E. de satul Răspopeni. Are 86 case, cu o populație de 616 suflete țărani. Sunt vii și grădini cu pomi.

Gherghina, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N.-E. de lacul Boghita.

Ghermani, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, pe șoseaua Falești-Sculenî, între satele Tăcșobenî și Niclauseni. Are 71 case, cu o populație de 893 suflete. Locuitorii posedă pămînt de împroprietărire 572 deseatinî. Cîte-va familii de răzeși au aci 84 deseatinî, iar proprietarii particulari au 150 deseatinî. Răzeșul Soroceanu are 77 deseatinî. Împrejurul satului sunt vii și livezi.

Ghermănești, sat, în jud. Orhei, face parte din volosti Ciocolteni. E așezat în valea Malovata. Are 69 case cu o populație de 712 suflete. Sunt vii și grădini.

Ghidighiș, sat, în jud. Chișinău, volosti Siretul. Pozițiunea geografică: 47°5'30" lat., și 26°21' long. după m. din Paris. E așezat într-o vale, ce se deschide din stînga în valea Bicului. Are 280 case, cu o populație de 1745 suflete de Romîni răzeși, cari posedă 1063 deseatinî pămînt. Proprietarii și particularii: Leon Casso (nobil), 268 deseatinî; Mihail Botezat (nobil), 100 deseatinî; Niculae Botezat și Speranța Rodzevici, 220 deseatinî; o sfoară de mo-

șie, numită Cazac de 5 deseatinî aparține lui Constantin Dumbravă, mazil; d. Timothei Costin, 64 deseatinî; comerciantul din Orhei, Theodor Șerban, 87¹/₂ des.; moștenitorii lui Manole Costin, 185¹/₂ des.; Athanasie Popovici, 55 deseatinî; văduva lui Conduli, 35 deseatinî; Maria Pitade, 39¹/₂ des.; și răzeșii din satul Siretul posedă aci 130 deseatinî. Satul are o școală eparhială cu o clasă în loc. propriu, unde se învață numai rusește.

Ghiduleni, sat, în jud. Orhei, volosti Chipercenî, așezat într'un hîrtop din dreapta văiea Coihnicului. Are 136 case, cu o populație de 810 suflete; 270 vite mari; 92 cai. Sunt vii.

Ghilili, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, în dreptul satului Roșa, la V. de girla Balaș. Are o lungime de peste 1 kil.

Ghizdita, sat, în jud. Soroca, volosti Tîrnova, alături de linia căiea ferate Bălți-Ocnița. Are un heleșteu. Dealul de la V. are o înălțime de 109 stînj. d'asupra n. m. Are o populație de 1097 suflete țărani Romîni; biserică; școală elem. rusă; 300 vite mari; 200 oi; grădini.

Gialtai, colonie bulgară, în jud. Bender, așezată la V. de calea ferată Bender-Reni. Face parte din volosti Ciadir-Lunga. Are 144 case, cu o populație de 832 suflete; 312 vite mari, 873 oi, 49 cai.

Giantșei, lac, în jud. Izmail, așezat între marele lac Șaganî și lacul Cunduc, cu care comunică prin stîmtori lungi și înguste. O limbă de pămînt nisipos desparte acest lac sărat de Marea Neagră. Are o lungime de peste

4 kil., iar lărgimea peste un kil. La N.-V. spre satul românesc Zolocari lacul dă naștere unui golf. Se desparte în trei părți prin trei limbi de pământ înguste.

Giamina, saū Djamana, sat, în jud. Bender, volosti Cainari, așezat în valea cu acelaș nume, pe pîriul Calindir, acolo unde pîriul curge direct spre E. Are 257 case, cu o populație de 2675 suflete. Dealul din spre S. are o înălțime de 105 stînj. d. n. m. d. harta st. maj. rus. Pozițiunea geografică: 46°49' lat., 26°48' long.

Giamina, vale, în jud. Bender. Incepe de la hotarul jud. Chișinău, de sub un deal de 110 stînj. de la n. m. și merge spre E., pe o distanță de 18 kil. Apoi brusc se întoarce spre N., făcînd cu direcțiunea întîia un unghiū de 60° și merge în această direcție până în valea Bicului, în care se deschide din stînga, la V. de satul Bulboaca. Albia în punctul unde valea se întoarce spre N. are o înălțime de 22 stînj. d. n. m.; la gură, înălțimea e numai de 7 stînj. și la satul Giamina, 38 stînj. d. n. m. Fundul văiei este acoperit cu pădure. Lungimea totală e de 29 kil. La început valea e largă, iar partea cu direcțiunea N. e îngustă. In vale curge pîriul Calinderul. Intr'un hîrtop din dreapta se află cătunul Scroata.

Giuntucului, (Valea-) vale, în jud. Izmail. Incepe la V. de satul Enichei și se îndreaptă spre S., apoi se unește cu valea Cojdangal, la N. de satul Burlachi. In vale se află așezate satele Baimaclî și Chiselî-Micî (Malie).

Gindești, sat, în jud. Soroca, vo-

losti Florești, așezat pe malul stîng al Răutului, între satele Stîrceni și Borodniceni. Are 89 case, cu o populație de 678 suflete; biserică; vite 128 capete; 84 cai.

Girila, lac, în jud. Bălți, în valea Prutului, între satele Tăcșobeni și Ghermani. Are forma unui atol cu diametru de 700 m.

Girila-Botușilor, braț, al Nistrului, în jud. Bender. Incepe de la lacul Voivodina și se pierde în mlaștinele din valea Nistrului, la N. de satul Conanca. Are o lungime de 5 kil.

Girila-Mare, pîriū, în jud. Bălți. Izvorăște din niște hîrtoape de lingă satul Socea; curge prin valea cu același nume și se varsă în Prut, între satul Răzoaea și satul Semenî.

Girila-Mare, vale, în jud. Bălți. Incepe prin hîrtoape de lingă satele Socea și Bocana. De aci și până lingă satul Scumpiea are direcțiunea spre S.-V., iară mai jos, spre S.; se deschide în valea Prutului. Din dreapta dau văile: Ișcalău și Catrinca. In albia sa, afară de pîriul cu același nume, mai sunt 8 heleșteie mari, din care cel de lingă satul Scumpiea are lungimea de peste 5 kil. după harta st. maj. rus.

Girila - Țarigradului, brațul, care leagă Marea-Neagră cu limanul Nistrului. Lungimea 700 m., lărgimea 400 m. Numai prin farvaterul acestui braț circulă vapoare din mare în liman. La intrarea din spre mare pe malul S. este așezat farul Bugas.

Girlișoara, vale și pîriū, în jud. Bălți. Incepe de la satul Izvoara, din acest județ, și merge

în spre S. până în Prut, la satul Blendestî. Lungimea văiei e de 14 kil., iară a pîriului de 16 kil. Din dreapta în valea Girlișoara dă valea Bârbușca.

Gîșca, sat mare, în jud. Bender, așezat în valea Hirbovăților. Pozițiunea geografică: 47°47' lat., 27°3' long. Se întinde de la V. spre E., pe o distanță de un kil. La S. de sat este un deal înalt de 72 stînj. d'asupra n. m. numit de Ruși «Mojila Suvarov». Are 240 case, cu populație de 2045 suflete. Imprejurul satului sunt vii, grădini cu pomi. Satul Gîșca, propriu zis, este azi o suburbie a orașului Bender.

Glavan, lac, în jud. Bender, în valea Nistrului, la N.-V. de lacul Plosca. E înconjurat de pădure.

Glavani, colonie bulgară, în jud. Acherman, așezată pe țarmul stîng a riulețului Aliaga. Face parte din volosti Tașlic. Are 249 case, cu o populație de 2175 suflete; biserică; școală elementară; 248 cai, 490 vite mari, 920 oi. Pozițiunea geografică: 45°51' lat. 26°51' long. Imprejurul satului sunt vii.

Glinca, sat, în jud. Hotin, volosti Briceni, așezat pe pîriul Larga, la 3 kil. de la Cotelna în jos. Se mai numește și Glina saū Glinaia-d.-s. Are 196 case, cu o populație de 1011 suflete; biserică; 316 vite mari.

Glingeni, sat, în jud. Orheiū, volosti Răzina, așezat în fața satului Lipcani, d'asupra văiei Cernei, între satele Migulenî și Mateuți. Are 120 case, cu o populație de 820 suflete. Imprejurul satului sunt vii și grădini.

Glinjeni, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Ciulucul Chișcărenilor. Pozițiunea geografică: 47°36' lat. 25°33' long. Face parte din volosti Chișcăreni. Are 348 case, cu o populație de 2987 suflete; o biserică, cu hramul Adormirei; școală elem. rusească. Țăranii posedă pământ 2983 deseatină. Are un heleșteu, 470 vite mari, 124 cai.

Glinoia, cătun, cu 27 case, în jud. Hotin, volosti Briceni, așezat pe pîriul Racovățul-Sec. Prin cătun trece șoseaua dintre Lipcani și Edinta, din care, bifurcîndu-se, o ramură merge spre Briceni.

Glinoia-de-jos, sat, în jud. Hotin, la 10 kil. de tîrșorul Edința. Face parte din volosti Briceni. Rușii îl numesc Glinoia și Glinnaia. Are 259 case, cu o populație de 2200 suflete; biserică; școală elementară rusească cu o clasă; vite 410 capete, 110 cai.

Glodeni, rusește Glodiani, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Iazul-lui-Calmuțski, între satele Dușmani și Huzumănești. Este centrul volostei Glodeni. Pozițiunea geografică: 47°46' lat., 25°11' long. după m. din Paris. Are 288 case, cu o populație de 2703 suflete. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 626 deseatină; proprietarii: d-nii Kiriac și Nicolae Leonard, 3026 deseatină; familia Stîrcea, 1217 deseatină. Sunt vii și livezi.

Glodenilor (Valea-), vale, în jud. Bălți, partea superioară a văieii Iazul-lui-Calmuțski. (Vezi această vale).

Glodosul, rîuleț, în jud. Hotin. Izvoarește din împrejurimele satului Coteleii; curge prin valea

Gosiței și Glodosul; se varsă lîngă Criva în Prut. În valea, Glodosul formează numeroase bălți și mlaștine; din stînga, se varsă în el pîriile Cerlina, Sărbînța și Poțăpul. (Vezi valea Goșița).

Gnadenhal. (Vezi Sărata-Nouă, jud. Acherman).

Godjinești, sat, în jud. Orhei, volosti Telenești, așezat într'un hîrtop al Culei. Are 233 case, cu o populație de 2265 suflete; biserică; școală element. rusă; vite 512 capete. Sunt vii și grădini cu pomi.

Goeni, rusește Goiani, sat, în jud. Chișinău, volosti Mireni, așezat pe țarmul drept al pîriului Ichel, pe șoseaua ce duce de la Chișinău la Criuleni. Pozițiunea geografică: 45°08' lat., 26°34'30" long. d. m. din Paris. Are 73 case, cu o populație de 590 suflete; vitele satului 210 capete. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 104 deseatină. Proprietara, Ana Balinski, are 1437¹/₄ deseatină pământ.

Goghia, vale, în jud. Izmail, în lungime de 5 kil., cu direcțiunea spre S. Intră în pădurea văieii Ungura, apoi iese din pădure sub numele de Valea-Ungura. Pe creasta coastei din dreapta văieii, sunt două movile, despărțite una de alta de 2 kil: Movila de la N. se numește Mojila-Săpată, iar cea de la S. Mojila Murza.

Goilauca, cătun, în jud. Acherman, așezat în valea Sărata, la N.-V. de satul Moldova. Are 35 case, cu o populație de 275 suflete, Moldoveni și Ruteni.

Golășei. (Vezi Macarești).

Goleni, rusește Goleani, sat, în jud. Soroca, volosti Tîrnova, așezat pe malul stîng al pîriului Ciuhur. Dealul de lîngă sat are o înălțime de 100,8 stînj d'asupra n. m. după har. st. maj. rus. Țăranii Romîni numesc satul Golești. Are o populație de 923 suflete; biserică; 494 vite mari, 300 oi.

Golița, colonie bulgară, în jud. Acherman, volosti Cubci, așezată pe țarmul drept al râului Catlabuhul-Mic. Pozițiunea geografică: 45°45' lat., 26°39' long. S'a întemeiat la 1822. Are 299 case, cu o populație de 2010 suflete, biserică; școală. Se mai numește și Caramarin, după numele unui sat tătărăsc dispărut pe la 1813. Imprejurul satului sunt vii.

Goluboi, vale, și *pîriu*, în jud. Izmail, numită de Ruși ast-fel; Romîni au transformat numirea rusească în Olucboi. Incepe la E. de satul Bodic și merge spre S.-S.-E. până la satul Tatar-Baurci; de aci se îndreaptă spre S, până aproape de valea Salcea-Mare. În vale se află așezat satul Tatar-Baurci. Fundul văieii, pe o întindere de aproape 9 kil., este acoperit cu pădure. În vale curge pîriul numit Albastru (Goluboi).

Gorăști, sat, în jud. Chișinău, volosti Costești, așezat în valea Botnei. Înălțimea de la S.-V. de sat are 93,5 stînj. d. n. m. Pozițiunea geografică: 46°49'30" lat., 26°32' long. d. n. m. Are 270 case de răzeși, cari posedă 900 deseatină pământ; o biserică, cu hr. Sf. Nicolai, construită de răzeși; o școală, cu o instituție și unde se învață numai rusește.

Gordeuți, sat, în jud. Hotin, așe-

zat pe malul Nistrului. E inconjurat de pădure. Face parte din volosti Rucșin. Are 71 case, cu o populație de 872 suflete țărani Romîni; 297 vite mari, 140 oi. Drum din Atachî (Otaci) spre Hotin.

Goșița, vale, în jud. Hotin. Incepe de lângă satul Coteleu; merge în direcțiunea S.-E. până pe la satul Văncicăuț; de unde apoi merge paralel cu Prutul în direcțiunea răsăritului până la satul Criva, purtînd numele de Glodosul. Astfel numai până la Văncicăuț valea e cunoscută sub numele de Goșița. Lungimea văii e de 26 kil. In vale, de la Văncicăuț în jos, curge pîriul Glodosul, în care din stînga se varsă apele pîriilor Cerlina, Serbința și Poțapul. Afară de satul Coteleu, tot pe Glodosul mai sunt așezate din partea dreaptă: Văncicăuțul, Dușeni, Costiceni, Șăndreni, Negrinți, Cașuleni, Mămăliga și fermele Glovatschi și Fantazia.

Gradina, sau Ciișii, numită de ruși **Gradino, colonie** de bulgari, în jud. Acherman, volosti Ivanovca bulgară (Bulgarscaia), așezată pe ambele maluri ale râului Catlabuhul-Mare. Pozițiunea geografică: 45°53'30" lat., 26°31' long. d. m. din Paris. Are 348 case, cu o populație de 2370 suflete. S'a întemeiat la 1822 din coloniștii bulgari, în număr de 126 familii și din 6 familii de Romîni și Ruteni. Numai bulgarii au căpătat de la guvernul rus pămînt 7566 deseatină. Locuitorii posedă 278 cai, 689 vite mari, 923 oi. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Gradiște, mănăstire, desființată pe la 1842, în jud. Orhei, lângă

muntele pe care se află acum mănăstirea Saharneni. A fost așezată în stîncele de pe malul Nistrului, lângă vechia cetate distrusă Gradiștea, la 43 verste de orașul Orhei.

Despre mănăstirea Gradiștea astăzi nu se găsesc documente certe. Se presupune de unii cum că biserica și chiliele săpate în stînci sunt rămășițele din secolul al XIII-lea; și că aci se ascundeau moldovenii, fugiți de năvălirea tătarilor.

Pe la 1756 mănăstirea a fost reîntemeiată de către logofătul Radul Racovița, care a închinat-o mănăstirei Dobrovăț, din Moldova. După ce a trecut urgia tătarilor, călugării au părăsit chiliele săpate în stînci și s'au stabilit mai sus pe munte, unde au construit o bisericuță pe la 1765.

La 1842, întreaga mănăstire cu imobilul ei a trecut drept proprietatea mănăstirei Chipriani, care a arendat pămîntul, iar mănăstirea veche Gradiștea a fost alipită la mănăstirea Saharneni, care se află alături. (Vezi Saharneni, mănăstire).

Grafinea, astfel numesc rușii satul Manzîri (vezi acest sat din jud. Bender).

Grăseni, rusește Groseni, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Bladnic, între satele Ciolac și Nihorenî. Face parte din volosti Ungheni. Are 44 case, cu o populație de 489 suflete. Țăranii posedă pămînt de improprietărire 466 deseatină, proprietarul 453 deseatină.

Grătiești, sau Hulboaca-Nouă, sat, în jud. Chișinău, așezat în valea Hulboaca, volosti Siret. Pozițiunea geografică: 47°6' lat., 26°28'30" long. d. m. din Paris.

La 2 kil. în jos pe vale se află o circiumă numită circiuma Împăratului. Are 109 case, cu o populație de, 992 suflete, parte răzeși, parte țărani, improprietăriți pe moșia Hulboaca-Vechie a proprietarului Ion Hincul, care posedă 748 deseatină pămînt, iar țăranii 224 deseatină; răzeșii au 405 deseatină, iar tîrgoveții din Chișinău, Isaia Caușa și Gheorghe Florica, 21 deseatină. Răzeșii posedă hrisoave ale lui Vodă Mathei Ghica de la 1755 (7263) și ale lui Constantin Nicolae-Vodă de la 1748 (7256). Împrejurul satului sunt numeroase vii.

Greblești, sătuc, în jud. Orhei, volosti Cobilca, așezat în valea Ichelului. Are 35 case, cu o populație de 282 suflete.

Greceni-Noi, sat, în jud. Izmail, așezat pe țărmul râulețului Cahul, la N. de Valul-lui-Traian-d.-j. La 3 kil. spre N.-V. de sat, se află două grupuri de movile. În grupul întii sunt 23 movile, iar în al doilea 15 movile. S'a întemeiat pe la 1770 de niște țărani Romîni, veniți din spre jud. Bender. Are 120 case, cu o populație de 874 suflete; 160 cai, 298 vite mari.

Greceni-Vechi, com. rur., în jud. Izmail, așezată pe țărmul drept al râului Cahul. La N.-E. de sat, într'un hîrtop lung, se află odăile numite Găvănoasa. Are 98 case, cu o populație de 920 suflete.

Grimești, sat, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat pe malul stîng al Prutului, aproape de satul Bogdănești. Are 71 case, cu o populație de 920 suflete; 299 vite mari.

Grozasca, vale, în jud. Bălți.

Are o lungime de 4,6 kil., cu direcția spre S.-E. Din dreapta dă în Valea-Mare. Incepe la S. de satul Florițoia.

Grozești, sat, în jud. Chișinău, pe malul Prutului, la gura văiei Beriasa. Pozițiunea geografică: 47° lat., 25.45' long. după m. din Paris. Pe colina de peste Beriasă, spre S.-E., sunt trei movile, care poartă numele în popor de Catanoaia. Apartine volostei Zbiraia. Are 173 case, locuitorii răzași Români, cari posedă 505 deseatină pământ. Satul mai poartă și numele de Colunești. Are o școală elementară (gramati) unde se învață rusește.

Grozești, vale, în jud. Chișinău. Părțile din mijloc a văiei îi se zice ast-fel; la începutul său poartă numele de valea Sultăneștilor, iar la gură este cunoscută sub numele de valea Beriasă. Direcțiunea văiei este spre S.

Grozinți, sat, în jud. Hotin, centrul volostei cu același nume, așezat aproape de satul Colincăuți, la izvoarele râulețului Săncăuț. Pozițiunea geografică: 48°25' lat., 23°48' long. Are 381 case, cu o populație de 2631 suflete, Români, Ruși și Ruteni; biserică; școală de băieți, frecventată de 62 elevi din 328 în vîrstă de școală; 620 vite mari.

Grubna, sat, în jud. Hotin, volosti Briceni, așezat aproape de linia căii ferate Ocnița-Noua-Suliță, la 6 kil. de stația Ianauți, în mijlocul pădurei, aproape de izvoarele râulețului Lopatnicul. Are 217 case, cu o populație de 1099 suflete de staroobreadți (muscali schismatici); 498 vite mari. Sunt multe

livezi cu pruni și grădini cu pomi.

Grușeva, rusește Grușevți, sat, în jud. Hotin, volosti Chelminețul, aproape de malul Nistrului, la N. de Nihoreni. Pozițiunea geografică: 48°33' lat., 24°29' long. Are 287 case, cu o populație de 1472 suflete Români, Ruși și Ruteni; biserică; grădini; 240 vite mari, 102 cai.

Grușeva, sătuc, în jud. Orhei, volosti Hirtop, așezat pe malul stîng a Ichelui, despărțit de satul Ciopleni, din jud. Chișinău, prin râulețul Ichel. Are 30 case, cu o populație de 157 sufl.

Gura-Bicului, sat, în jud. Bender. Face parte din volosti Teștița, așezat pe malul Nistrului la gura râului Bic. Peste Nistru este aci un pod plutitor. După alipirea Basarabiei la Rusia, generalul Catargi a căpătat de la guvernul rus două moși: satul Gura-Bicului și Leontievo. La 1827, în satul Gura-Bicului au fost 3 familii de Mazili și 37 de țărani Români. Generalul Catargi a mai adus coloni 33 familii de Ruteni, robi fugăriți din Rusia. După moartea generalului, satul a trecut la moștenitorii săi. Astăzi satul se compune din 279 case, cu o populație de 2871 locuitori, parte Ruteni, iar majoritate Români. Rutenii s'au românizat, și vorbesc bine moldovenește.

Gura-Cainari, sat, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat în valea Răutului, aproape de gura râulețului Cainari. Are un heleșteu. Prin sat trece linia căii ferate Bălți-Jmerinca. Are 174 case, cu o populație de 924 suflete Români; biserică; 217 vite mari.

Gura-Camenca, sat, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat în valea Răutului, la gura Camencei, spre E. de târgșorul Florești și de stația Florești, de pe linia căii ferate Ocnița-Bălți-Jmerinca. Prin sat trece linia căii ferate. Are 97 case, cu o populație de 864 suflete; 338 vite mari.

Gura-Curudere. (Vezi Sărata, jud. Acherman).

Gura-Galbenă, târgșor, în jud. Bender, centrul volostei cu același nume, așezat în valea Cunducului, la gura văiei Galbană. Pozițiunea geografică: 46°42' lat., 26°22' long. Două șosele leagă târgșorul cu Cubea și Chișinău. La S., pe valea Cunducului, până la valea Lopatnicul, sunt 24 movile, cari poartă numele de Mojilele-Strajilor. Dealul de la N.-E. are o înălțime de 106,8 stînj. d'asupra n. m. Are 406 case, cu o populație de 2442 suflete țărani Români; biserică; stație de cai de poștă; ruinele vechiului castel al familiei Balș; 925 vite mari. Țăranii sunt strîmtorați din cauza lipsei de pământ. Proprietarul, bancherul din Odesa Rodocanachi, posedă aci peste 24,000 deseatină.

Gura-Roșă, sat vechiu, în jud. Acherman, volosti Palanca, așezat în valea Gura-Roșă, pe țărmlul pîriului Roșă, unde pe la 1772 a fost un sat tătăresc, la 27 verste de Acherman. Are 201 case, cu o populație de 1726 suflete Români și Ruși. Locuitorii Ruși s'au așezat aci la 1827 ca coloniști, și guvernul rus a dat coloniștilor cîte 30 deseatină de cap de familie. La 1814 satul a fost locuit de 14 familie de Moldoveni. Are două biserici, din care una cu hramul Sf. Mihail, de piatră, zidită la

1808; 334 vite mari, 83 cai, 680 oi. Împrejurul satului sunt rămășițele șanțurilor și valurilor de o construcție veche. În pământ adese-ori se găsesc monede vechi de aramă și de argint. Pământ lutos, roșcat, fertil.

Gura - Șilighider, sau **Satul-Noș**, rusește **Satunow**, *sat*, în jud. Acherman, volostî Plahtevca, așezat pe țărmul stîng al pîriului Șilighider, unde se varsă în riul Cohîlnicul. Are 195 case, cu o populațiune de 1283 suflete; o biserică de zid, cu hramul

Sf. Mihail, 290 vite mari, 95 cai, 340 oi; 3 mori de vînt.

S'a întemeiat la 1827 de către niște țărani Romîni și o familie de mazili, cari au părăsit pămînturile boerilor din jud. Chișinău și s'au așezat aci pe seliștea unui sat tătăresc.

La 1827, aci s'au adunat 62 familii de țărani Romîni; 3 familii de Ruteni și o familie de Evreii circiumari. Pe atunci țărani auveau 74 cai, 747 vite mari, 650 oi.

Împrejurul satului solul e pietros și conține sare.

Guta, *fermă*, în jud. Chișinău. (Vezi mănăstirea Hincul).

Gvăzdăuți, *sat*, în jud. Hotin, volostî Securenî. Rușii scriu Grozdovți, Romîni pronunță Văzdăuți. E așezat lîngă linia C. F. Ocnița-Noua-Suliță. Dealul de lîngă sat are o înălțime de 142,2 stînj. d'asupra n. m., după h. st. m. rus. Are 298 case, cu o populație de 1994 suflete, majoritate Romîni, parte Ruteni; biserică; școală elementară rusă, frecventată de 42 elevi din 186 în vîrstă de școală; 317 vite mari.

H

Hadiaj, *cătun* cu 12 case, în jud. Izmail, în valea Halmaj, pe partea stîngă, la S.-V. de satul Larga.

Hadji-Abdula, *sat* românesc, în jud. Izmail, așezat pe râul Cahul, pe țărmul stîng. Aci a fost altă dată o seliște de tătari.

La 1770, armata rusă sub comanda lui Repnin și Bauer a stat aci în lagăr, distrugînd satul.

La 1809, s'a așezat aci 118 familii de țărani Romîni și 27 familii de Greci. Guvernul rus a recunoscut acestei populațiuni 6140 deseatină pămînt. Astăzi satul are 205 case, cu o populație de 1720 suflete; 144 cai; 1040 vite mari; 4 mori de vînt și una de apă pe râul Cahul. Împrejurul satului sunt multe vii și grădini cu pomi.

Hadji-Chioi, *vale*, în jud. Izmail. Începelingă satul cu același nume și merge spre S.-E. pînă în valea pîriului Acbota, în care dă din dreapta. Are o lungime de 5 kil.

Hadji-Chioi sau **Hadjichei**, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe ambele părți ale văii cu același nume. S'a întemeiat pe locul vechei

seliște tătare cu acest nume la 1817, de 8 familii de țărani Romîni, cari au părăsit jud. Orhei și 7 familii de Ruteni, robi fugiți din Rusia. Astăzi satul are 62 case, cu o populație de 790 suflete. Sunt vii și grădini cu pomi.

Hadji-Curdi, *com. rur.*, pe malul V. al lacului Chitai, la 45 verste de Izmail, prin N. lacului Catlabuh.

S'a întemeiat la 1814 de țărani Romîni, în număr de 54 familii, cari s'a ridicat de pe moșiele boerilor, și s'a așezat aci, pe locul seliștei tătărești cu același nume.

Pe la 1822, au venit și s'a mai așezat aci încă 48 familii de Ruteni, robi fugăriți din Rusia.

La 1827, s'a zidit biserica de piatră, cu hramul Sf. Petru și Pavel. Astăzi satul are 248 case și 16 bordeie, cu o populație de 1690 suflete; 120 cai, 600 vite mari, 1200 oi; grădini cu pomi și vii, plantate pe la 1824 pe locuri sterpe.

Hadjidere, *sat*, în jud. Acherman, volosti Nicolaevca-Novorosiiskaia, așezat pe pîriul Caplan. S'a întemeiat pe la 1820 pe locul

vechei seliște de Tătari. Are 70 case, cu o populație de 580 suflete, majoritate Romîni, restul Ruteni. Împrejurul satului sunt grădini și vii.

Hadjidere, *riuleț*, în jud. Acherman. Izvorește în fundul văii Fintina-Turcului și curge prin valea Hadjider pînă la lacul cu același nume, în care se varsă, din partea N. La S. de satul Uspensca primește, din stînga, apele pîriului Caplan, apoi pîriul Iorgan. Apele riulețului udă satele: Suiunduc, Ivanouca, Alexanderthal, Cemceli, Uspensca, tîrgul Bairamcea, stanița căzăcească Constantinouca, Culeucea, Sergheevca și Diviziu.

Hadjidere, *lac*, în jud. Izmail, la N. de lacul Alibeii. În el se varsă pîriul Hadjidere. Lungimea și lărgimea lacului e de peste 3 kil.

Hadji-Ibrahim, *lac*, în jud. Izmail, spre S. de lacul Bazirian, cu care a fost unit mai înainte. Acum e despărțit printr'un dig. Spre S., lacul devine mai îngust, apoi iar se lărgeste, luînd numele de iezerul Burnas. Pe malul de la V. se află așezat tîrgșorul (posad) Tuzli.

Hadjimus, sau **Ozimți**, *sat*, în jud. Bender, așezat în valea Nistrului, la gura râului Botna, la 6 kil. de orașul Bender, spre S. La N. de sat se află oadaia numită Hirtop. Satul face parte din volosti Varnița. Sat vechi moldovenesc, întemeiat pe locul unui fost sat turcesc. Are 147 case, cu o populație de 1100 suflete, țărani Romîni; 240 vite mari; trei mori de vînt.

Hagieni, sau **Hijdieni**, rusește **Ghijdieni**, *sat*, în jud. Orheiü, volosti Susleni, așezat în valea cu acelaș nume. Are 68 case, cu o populație de 717 suflete. Sunt multe vii și grădini cu pomi.

Hagieni, *vale*, în jud. Orheiü. Incepe ceva mai sus de satul Hagieni, formîndu-se din două văi: Chipriceni și Pogribeni. De la satul Bereslogi poartă numele de valea Drizinica. Are o lungime de 6 kil. cu direcțiunea S. In vale curge un pîrîu din spre valea Chipriceni și altul din valea Pogribeni. Ambele pîrie se unesc aproape de satul Beresloși.

Haidar, *colonie* bulgară, în jud. Bender, întemeiată pe la 1828. Face parte din volosti Ceadir-Lunga. Are 178 case, cu o populație de 997 suflete; școală elementară rusă; 567, vite mari cornute și cai, 1020 oi. Imprejurul satului sunt numeroase vii, grădini cu pomi.

Haidarzini, *vale*, care formează hotarul dintre județele Bender și Izmail. Are o lungime de 5,5 kil. Direcțiunea N.-V. Se deschide în valea Sărățica, în locul unde dă și valea Musa-Murza.

Haimurli, *vale*, în jud. Orheiü.

Se deschide din stînga în valea Sagala, în același punct, unde se deschide și valea Mișeni. Are o lungime de 4 kil., cu direcțiunea apusană. Are multe hîrtoape.

Hainari, *vale*, în jud. Soroca. Incepe de la satul Baidan, și, îndreptîndu-se spre S.-E., se deschide în valea Cainarului, lângă satul Cainar-Vechi, din dreapta. In fundul văiei se află ferma Baidan. Lungimea văiei după harta st. maj. rus. e de 9 kil.

Haitie, *lac*, în jud. Bender. (Vezi Costi).

Halahora-Nouă, rusește **Cholori-Novie**, sau **Cazona**, *sat*, așezat pe râulețul Racovățul, din județul Hotin, volosti Edința, pe șoseaua dintre Edința și Lipcani, între satele: Halohora-Veche și Timnova. Fost sat domo-românesc, astăzi proprietate particulară. Are 108 case, cu o populație de 1306 suflete, țărani Romîni; vite 400 capete.

Halahora - Veche, numită de Ruși **Halahora - Cazonaia**, adică a statului, *sat* domo-românesc, din jud. Hotin, volosti Edința, așezat pe râulețul Racovățul, între satele Bălcăuți și Halahora-Nouă. Are 60 case, cu o populație de 587 suflete.

Halava, *cătun*, în jud. Acherman, volosti Alexandrovca, așezat între satul Fiștelița și colonia germană Iacobsthal. Are 27 case, cu o populație de 178 suflete.

Halești, *sat*, în jud. Orheiü, volosti Tuzoara, așezat într'un hîrtop din valea Bicului, spre S. de satul Voinova și spre E. de satele: Zubrești și Tatarești. Sat

de răzeși, cari posedă hrisovul lui Ștefan-Vodă din anul 6998 Noembrie 13, prin care se dovedește cum că satul a fost dat pentru vitejia boerilor Prohoru, Sevescu și Vascan. Un alt hrisov din anul 7125, dat de Mihail-Radul-Vodă răzeșilor, cari au fost descendenții boerilor de mai sus, arată că au fost veniți din Polonia și au avut pîră pentru această moșie. Astăzi satul aparține răzeșilor și boerului Ion Dicescul, care a avut pîră cu mănăstirea Chiprieni, la 1780, și a cîștigat-o. Satul Halești are 229 case, cu o populație de 1804 suflete; o biserică, construită la 1840, posedînd cărți vechi; vite mari 457 capete; 5 mori de vînt. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Halilești, *cătun*, în jud. Bender, volosti Telița, așezat pe țarmul stîng al Bicului, lângă calea ferată Bender-Ungheni, și satul Roșcani. Are 32 case, cu o populație de 162 suflete. Dealul de la S. are o înălțime de 82,5 stînj. d'asupra n. m.

Halmaaj, *vale*, în jud. Izmail. Incepe de lângă satul Badic, și se îndreaptă spre S. până la satul Badic-Moldovanca; de aci ia direcția spre V. pe o întindere de peste 4 kil.; pe urmă merge iarăși spre S., până dă în valea Prutului. Are o lungime de vr'o 19 kil., după harta st. maj. rus. In vale sunt așezate satele: Badic, cătunul cu acelaș nume, Badic-Moldovanca, Larga, cătunul Haliaj, Hiban și, într'un hîrtop din stînga, satul Baurci-Moldovan. Pe culmea coastei drepte, la S.-E. de satul Constantinouca din Valea-Largă există încă vestigiile unor șanțuri; la E. de aceste șanțuri sunt șase movile, unde zac osemintele os

tașilor Ruși și Turci căzuți în bătălia de lângă Larga la 1769. Una din aceste movile poartă nume de Mojila Baigaz, alta Mojila Maiaac.

Hamalea, *cătun*, în jud. Acherman, așezat într'un hîrtop din dreapta văieii riului Sărata.

Hamanoaza, sau **Bulboaca**, *vale și pîrîiș*, în jud. Izmail. Valca se deschide în valea riului Cahul, din stînga, spre N. de satul Greceni. În vale curge pîrîiașul Hamanoaza, care se varsă în riul Cahul. Lungimea văieii, după harta st. maj. rus, e aproape de 12 kil.

Hanășeni-Noi, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe malul Prutului, la N. de gura pîriului Sărata. Are 87 case, cu o populațiune de 710 suflete țărani Romîni. S'a întemeiat pe la 1822 de către țărani, ce s'aù retras din Hanășeni-Vechi și aù întemeiat un cătun separat, mai sus de Toceni.

Hanășeni-Vechi, *sat*, în jud. Izmail, în valea Tigheciului, pe partea stîngă. O șosea mlăștinoasă duce spre Tigheci și Chircani. Pozițiunea geogr.: 46°21' lat., 26' long. Are 203 case, cu o populațiune de 1015 suflete țărani Romîni. Imprejurul satului sunt vii.

Hancișla, *sat*, în jud. Acherman, volosti Palanca, așezat pe ambele părți ale văieii Cișmea, la 6 kil. spre N.-V. de limanul Nistrului. Are 203 case, cu o populațiune de 1678 suflete Moldoveni, și 513 Ruteni; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; 27 prisăci (316 stupi); 76 cai, 514 vite mari, 620 oi. Țăranii posedă 2327 deseatină pămînt și

se ocupă cu agricultura și tăiatul stufului pe care-l vind la Acherman. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Hansca, rusește **Chanska**, *sat*, în jud. Chișinău. Face parte din volosti Costești. Înălțimea locului de la E. e de 98 stînj. de la n. m. Satul se află așezat în valea Chinichiș, la hotarul jud. Chișinău cu jud. Bender. Are 59 case de țărani, cari posedă pămînt de împroprietărie 224 deseatină. Proprietarul, M. M. Catacazi, are 1284 deseatină.

Harman, sau **Corman**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Romăncăuți, așezat pe malul drept al Nistrului, în dreptul tîrșorului rutenesc din guvernămintul Podolia, Staraiia-Ușița. Pozițiunea geografică: 48°34' lat., 24°49' long. Are 102 case, cu o populațiune de 1017 suflete, parte Romîni și parte Ruteni; biserică. Sat vechiu moldovenesc din secolul al XVI-lea.

Harsuțcani, *sat*, în jud. Soroca, volosti Cotiujeni, așezat în valea Sădești, la N. de Pogorna și la V. de Bodești. Toate aceste sate formează azi un singur sat. Are 68 case, cu o populațiune de 693 suflete.

Hasan-Aspaga, sau **Hasanstvo**, *sat*, în jud. Izmail, așezat între lacurile Chitai și Catlabuh, pe malul riulețului Ianica, la revărsarea sa în golful Hasan al lacului Catlabuh.

Aci, pe la 1770, a existat un mare sat tătar cu același nume.

La 1813, în locul Tătarilor, s'aù așezat aci 2 familii de ruștași și 52 familii de țărani Romîni din fostul jud. Cărligătura.

La 1822, aù venit de s'aù mai așezat tot aci 76 familii de Ruteni și 3 familii de Bulgari, cari la 1824 aù primit de cap de familie cîte 30 deseatină pămînt. Satul actual are 203 case și 23 bordeie, cu o populațiune de 2100 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; 104 cai, 650 vite mari, 1000 oi. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Hasan-Batir, *sat mare*, în jud. Acherman, volosti Tașlic, așezat în valea riului Catlabuh-Mic, pe șoseaua dintre Zaduaevca și Pandaclia, care-l străbate pînă la Acherman. Are 295 case, cu o populațiune de 2739 suflete. S'a întemeiat la 1821 din 65 familii de Moldoveni, 23 familii de Ruteni și 3 familii de Bulgari. Apoi aù mai venit aci 5 familii de Poloni. Guvernul rus la 1827 a voit să transporte pe acești locuitori pe un alt loc, voind a întemeia aci o colonie Bulgară.

Hasanstvo, *sat*, în jud. Izmail, (vezi Hasan-Aspaga).

Hasnașeni, *sat*, în jud. Soroca, pe malul stîng al Cuboltei. Face parte din volosti Nădușița. Are 169 case, cu o populațiune de 989 suflete țărani Romîni; 474 vite mari.

Havani, *vale*, în jud. Soroca, pe moșia satului Cremenciuc și a satului Oclanda. Se deschide în valea Nistrului, lângă satul Cremenciuc. Fundul văieii e acoperit cu pădure. Direcțiunea la început spre N.-E., iar pe urmă S.-E. Are o lungime, după harta st. maj. rus, de 4 kil.

Hădărăuți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Securenii. Se află așezat

pe șoseaua Briceni-Movilău, în valea Răcovățului. Are 250 case, cu o populație de 1117 suflete de țărani Romîni; biserică; vitele satului 320 capete.

Hâncăuți, sat, în jud. Bălți, între satele Terebna și Heredeuca, așezat în valea Lincicăuț, din ocolul Zabriceni. Are 42 case de țărani, cu o populație de 370 suflete.

Hăncesti, târgșor, în jud. Chișinău, centrul administrativ al volostei Hăncesti, așezat în valea Cunducului. Pozițiunea geografică: 46°49'30" lat., 26°15' long. după m. din Paris. Are 620 case, cu o populație de 3782 suflete, din cari 1200 Evrei; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; o școală cu 2 clase și o divizionară de fete, întreținută de Manuc-Bey; o fabrică de rachiū, și una de cărămidă. Țăranii posedă 1360 deseatină pămînt. Proprietarul Grigorie I. Manuc-Bey, 7249 deseatină. Imprejurul satului sunt vii și livezi.

Hârleca, vale, în jud. Bălți. Incepe aproape de satul Șeptibanii, și se deschide în valea Ciuhurului, la satul Duruitoarea. În vale se află așezat cătunul Prechi. Lungimea văiei e de 5 kil. după harta st. maj. rus.

Hăsnășeni-Mari, rusește Asnașani-Bolșie, sat, așezat pe țărmul stîng al Cuboltei, mai jos de Petreni. Face parte din volosti Nădușita. Are 217 case, cu o populație de 2792 suflete de răzeși; două biserici; școală element. rusă; vite 627 capete. Răzeșii posedă hrisoave și anafore vechi.

Hăsnășeni-Mici, rusește Malie-Asnașani, sătuc, în jud. Bălți

și Soroca, așezat pe dreapta rîului Cubolta, între satele Hăsnășeni și Ștefăneuca. Rîul Cubolta taie satul în două: partea E. se află în jud. Soroca, partea de la V. în jud. Bălți. Cea dintîi face parte din volosti Nădușita, a doua din volosti Slobozia-Bălți. Are 69 case cu o populație de 759 suflete. Țăranii posedă pămînt de împrumietărire 742 deseatină. Proprietarul, Catargi, are 1083 deseatină. Sunt vii și livezi de pomî.

Heciul-Noū, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Răutului, pe malul de la S. al unei mare bălți. Această baltă, acum vr'o 50 ani, era un lac în lungime de 13 kil., care acoperea valea Răutului de la orașul Bălți și până la satul Heciul-Noū. Astăzi balta numai are de cît vr'o 5 kil. lungime și un kil. lărgime. Satul are 117 case, cu o populație de 992 suflete. Țăranii posedă pămînt de împrumietărire 1118. Proprietarul Catargi are 1036 deseatină.

Heciul-Vechi, sat, în jud. Bălți, așezat în vale Răutului, între satele Țiplițăști și Heciul-Noū. Lîngă sat e un heleșteu, acoperit cu stuf. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 168 case, cu o populație de 873 suflete. Țăranii au pămînt de împrumietărire 665 deseatină. Proprietarul, Catargi, posedă 911 deseatină.

Helauza, sat, în jud. Chișinău, volosti Vorniceni, așezat într'o vale, ce se deschide, din stînga, în valea Bicului. Pozițiunea geografică: 47°12' lat., 26°15'30" long. d. m. din Paris. Dealul de la E. are o înălțime de 133,36 stînj. d. n. m. Are o populație de 660 suflete de Ro-

minii răzeși, cari posedă 262½ deseatină pămînt. Imprejurul satului sunt vii.

Heleșteni, rusește Gheliștiani, sat, în jud. Chișinău, volosti Bujora, așezat în valea Nirnova, la 2 kil. spre E de satul Mariniciu. Are 48 case de răzeși Romîni, cari posedă 197 deseatină pămînt. Sunt vii și livezi.

Heredeuca, sătuc, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat pe rîulețul Racovățul, între Brînzei și Prut. Se mai numește de locuitorii și Racovățul. Are 80 case, cu o populație de 462 suflete țărani Romîni.

Hetelova, rusește Hitlova sau Ghitlova, sat, în jud. Orheiū, volosti Bravicea, așezat pe coasta dreaptă a văiei Cula. Pozițiunea geografică: 47°22' lat., 26°12' long. Are 189 case, cu o populație de 1093 suflete Romîni; o biserică, cu hramul sf. Paratchiva; școală elementară rusească; vite mari 223 capete. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomî.

Hiban, sat, în jud. Izmail, așezat în valea Halmaj. Are 47 case, cu o populație de 573 suflete țărani Romîni; 38 cai, 192 vite mari.

Hiliceni, sat, în jud. Bălți, așezat pe coasta dreaptă a văiei Ciulucul-Mic. Face parte din volosti Chișcăreni. Are 127 case, cu o populație de 839 suflete. Țăranii posedă pămînt de împrumietărire 1207 deseatină. Proprietarii Iașcinski au 2267 deseatină. Sunt vii și livezi cu pomî. Țăranii se ocupă și cu albinăritul.

Hiliuț, sat în jud. Bălți, așe-

zat în valea Hiliuț, la 4 kil. de Zahaicanî. Aparține volostei Glodenî. Lîngă sate un heleșteu mare. Pozițiunea geografică: 47°56' lat., 25°3' long. d. m. din Paris. Are 176 case, cu o populație de 870 locuitori, țărani Romîni. Imprejurul satului sunt vii și livezi.

Hiliuț, vale, în jud. Bălți. Se deschide în valea Camenca, din dreapta. În vale se află satul Hiliuț. Are mai multe hîrtoape. Fundul văiei aproape de gură are o înălțime de 100 stînj. d. n. m. Lungimea 7 kil. după harta st. maj. rus.

Hilovăț, rusește Beleavintî, sat, în jud. Hotin, volosti Lipcanî, așezat în valea Lucăcenilor, pe șoseaua dintre Lipcanî și Briceni, aproape de satul Hurmăzani. Are 181 case, cu o populație de 920 suflete, parte Ruteni, parte Romîni; biserică; 3 mori de vînt; 237 vite mari. Sunt grădini cu pomi.

Hincăuți, rusește Ghincăuți, sat, în jud. Hotin, volosti Briceni, așezat lîngă șoseaua dintre Lipcanî și Movilău. Pozițiunea geografică: 48°16'30" lat., 24°58' long. Are 242 case, cu o populație de 1217 suflete; biserică; 270 vite mari.

Hirișeni, sat, în jud. Orheiū, volosti Teleneshti, așezat într-o vale ce se deschide, din stînga, în valea Culei. Are 250 case, cu o populație de 1260 suflete; biserică; 290 vite mari. Sunt grădini cu pomi și livezi cu pruni.

Hirova, rusește Ciurova sau Nicolaewschi-schit, mănăstire, de călugărițe, în jud. Orheiū, la 18 verste de orașul Orheiū și 35 de Chișinău. Este așezată

într-o vale, acoperită cu pădure, lîngă riulețul Hirova. Imprejurimile sunt muntoase și păduroase. Intemeietorul sf. locaș nu se știe. Legenda zice că în locul schitului maicilor a fost aci altă dată o mănăstire de călugări, care apoi, pe la 1803 a fost nimicită de incendiu. Din actele aflate la mănăstire se constată cum că răzeșii din satul Isacovățul la 1805, după îndemnul protoereului Dumitru Coritski, au dat din răzeșia lor 149¹/₂ fălci pămînt, și au construit o biserică de lemn, cu hramul St. Nicolae. Însă după blagoslovenia Mitropolitului Moldovei aci au fost mutate maicele din mănăstirea Hirtop. La 1836 s'a construit o biserică de zid, în pridorul căreia este înmormîntată sora Mitropolitului Gavriil Calimachi, și care a fost domnița lui Ion Calimachi Vodă. Imprejurul mănăstirei sunt vii și grădini cu pomi.

Hirova, pîriș, în jud. Orheiū. Curge în valea Hirova și se varsă în riulețul Vatic, aproape de satul Viprova.

Hirova, vale, în jud. Orheiū. Incepe prin niște hîrtoape de lîngă satul Viprova și merge spre S.-E. pînă dă în valea Vaticului.

Hitculița, lac, în jud. Bender. (Vezi Costi).

Hijdăua, rusește Ghijdeva, sat de răzeși, Ruteni și Ruși, în jud. Hotin, așezat lîngă șoseaua de la Hotin spre Negreni, pe malul Prutului. Face parte din volosti Stalinești. Pozițiunea geografică: 48°21'30" lat., 24°11' long. d. m. din Paris. Are 142 case, cu o populație de 627 suflete; biserică; școală de băeți; 210 vite mari, 220 oi; grădini.

Hijdieni, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Căldărușca, între satele Dan și Cujba. Face parte din volosti Bolotina. Lîngă sat se află un heleșteu. Pozițiunea geografică: 47°46' lat., 25°7'30" long. Are 234 case, cu o populație de 1123 suflete; o școală bisericească, unde se învață numai rusește. Țăranii au pămînt de împrumut 2128 deseatinî. Mănăstirea Sf. Mormînt are aci 1448 deseatinî. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Hiltoasa, sat, în jud. Izmail, în valea Prutului. Are 135 case, cu o populație de 795 suflete țărani Romîni. Imprejurul satului sunt mlaștine, mai cu seamă la gura văiei Sacă.

Hîncul, mănăstire, în jud. Chișinău, la 50 verste de capitala guvernămîntului, la marginea văiei Adîncea, pe malul unui deal. Din spre E.-N. și V. sunt munți acoperiți cu păduri, și în apropiere curge Cobilnicul în valea Cobilnicului.

Mănăstirea e întemeiată pe la 1678 de către stolnicul Mihaî Hîncul, după dorința ficeii sale Paraschiva, care s'a și așezat în acea mănăstire de maici, iar părintele ei a dăruit mănăstirei satul Săcăreni, cu 1.040 deseatinî, aproape peste tot acoperit cu pădure.

Pe la finitul sec. al XVII-lea, mănăstirea a fost prădată de tătari și în secol. al XVIII-lea a fost părăsită de maici. Atunci, după dorința familiei Hîncul, ieromonahul Varlam, din schitul Vărzăreștilor, a luat asupra sa restaurarea mănăstirei părăsite. În curînd, mănăstirea reparată a fost locuită de călugări. Pînă pe la 1808, mănăstirea progresă, dar s'a ridicat în

contra sa cu pîră spătarul Pannait Catargi, proprietarul Bălților, și un oare-care Dumitru Mincu, și făcură proces mănăstirei pentru moșia Săcăreni. Mănăstirea a cîștigat însă procesul. Ea are astăzi două biserici: una zidită pe locul celei vechi, la 1835; a doua la 1841. În biblioteca mănăstirei se află mai multe cărți vechi: Omilia din anul 1675; Amphilogion din anul 1726, tipărit la Iași sub Racoviță, etc; mai multe hrisoave ale lui Iliș Alexandru Vodă, din anul 7475 (1667); zapisul lui Mihai Hincul, din anul 7486 (1678); hrisovul lui Alexandru Ghica Vodă, de la 1766 și zapisul familiei Hincul, de la 1781.

Pozițiunea geografică: 47°5' lat., 25°59' long., după m. din Paris.

Mănăstirea are vii, heleștae și trei ferme: Hodori, Guta și Trusțianca, toate așezate în valea Cohilnicului.

Hîrbova. (Vezi Om-mort).

Hîrbovățul, sat mare, în jud. Bender, volosti Varnița, așezat în valea Hîrbovăț, la izvoarele unui pîriș ce se varsă în Botna. Ceva mai spre V. de actuala seliște a satului, pe la 1670 a existat satul tătăresc Bomoz. Satul Hîrbovățul s'a întemeiat pe la 1764 de 120 familii de țărani Romîni.

Pe la 1822 s'au mai așezat aci 6 familii de Ruteni și o familie de Ruși.

La 1827, sătenii aveau 27 vii; prisaci cu 640 stupuri; 10 mori de vînt, 3840 deseatină pămînt. Astăzi satul are 304 case, cu o populație de 1870 suflete; vite mari și mici 3002.

Hîrbovățul, mănăstire de călugări, în jud. Orhei, la 40 verste

de orașul Orhei și la 50 de Chișinău, pe un picior de plai de lingă riulețul Ichel. Pozițiunea geografică: 47°20' lat., 25°58'80 long, d. m. din Paris. Din spre V. sunt grădini fructifere și viile mănăstirei, iar din spre N. satul Hîrbovățul.

Mănăstirea este întemeiată pe la 1730 de boerul moldovean Constantin Carpuz. După izvoarele rusești se pretinde cum că mănăstirea a fost întemeiată de către Ruteni, fugiți din mănăstirea Bersod din Podolia, cari au refuzat de a trece în unire. Mănăstirea Hîrbovățul și-a luat numele de la un călugăr Rus Ioanichie Gorbati (gîrbov).

Până la 1812, mănăstirea de trei ori a fost prădată de Tătari, cari au ars arhiva mănăstirească.

Tot până în acel an, mănăstirea avea două biserici de lemn. La 1816 s'a construit una de piatră de către Ștefan Lupu, căruia Rușii i-au zis Lupoff, și soția sa Elena Braescu. Mănăstirea posedă icoana Maicei-Domnului, făcătoarea de minuni. Această icoană a fost dăruită mănăstirei la 1790 de către colonelul Rus Nicolae Albadiueff.

Mănăstirea posedă 7 hrisoave domnești, din care cel mai vechiu este al lui Ion Duca-Vodă de la 1671. Posedă 2000 deseatină pămînt; grădini cu pomi și vii. Pe pămîntul mănăstiresc se află satele Hîrbovățul și Hodzinești.

La 1802, în ziua de 14 Noiembrie, locul pe care se află mănăstirea a fost bîntuit de un mare cutremur. Serviciul Divin se oficiază în limba Rusă, cu toate că călugării sunt în majoritate Romîni.

Hîrbovățului (Valea-), vale, în jud. Bender, în lungime de

16 kil., în formă de zigzag, cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Bender. În vale se află: Hîrbovățul (mănăstirea și sat), Gisca, și, într'un hîrtop din dreapta, satul Firlădeni. Fundul văiei este acoperit cu pădure, În partea văiei dintre Firlădeni și Gisca e acoperită cu vii și grădini cu pomi.

Hîrcești, sat de răzeși, în jud. Bălți, așezat într'un hîrtop al văiei Cula, între satele Mănzăești și Condrătești. Face parte din volosti Cornești. Poziț. geografică: 47°23'30" lat., 25°30" long. Are 195 case, cu o populație de 955 suflete; o biserică, cu hramul Adormirei; școală element. rusească. Răzeșii posedă pămînt 1150 deseatină. Proprietarii particulari au 412 deseatină. Împrejurul satului sunt vii și livezi cu pomi.

Hîrjaucă, sat, în jud. Orhei, așezat în valea Palanca, între satele Palanca și Mîndra. Face parte din volosti Tuzoara. Are 75 case cu o populație de 582 suflete.

Hîrjaucă, mănăstire, în jud. Orhei, la 50 verste de orașul Orhei și la 60 de Chișinău, capitala guvernămîntului. E așezată la poalele unui deal. Împrejur sunt munți și păduri. Dealul, la poalele căruia se află mănăstirea, e acoperit cu grădini fructifere și vii. În grădină sunt cascade artificiale, chioșcuri, pavilioane și nișteiazuri. Mănăstirea și-a luat numele de la pîriul Hîrjauca, care curge în apropiere. S'a întemeiat pe la 1749, de către starițul Theodosiu, ieromonahul Versonofie, din mănăstirea Neamțului și boerul Niculița, care a construit chiliele. După alții, mănăstirea

s'a întemeiat pe la 1750 de către Inocențiu Seva, locuitor din satul Calaraș din Basarabia, care a dăruit mănăstirei pământul de lângă satul Săpoteni. Călugării din mănăstire sunt în majoritate moldoveni. Serviciul divin se oficiază în limba rusă și română. Biblioteca mănăstirei posedă multe cărți vechi, ca: Anfologhion de la 1726, tipărit la Iași; Biblia, 1795 (Blaj); Ciaslov, 1777 (București); Apostol, 1793 (Critu); Triod, 1747 (Iași), etc.

Hirjaucă, pîriu, în jud. Orheiü. Curge în valea Palanca. Incepe lângă satul Hirjauca și se varsă în riul Ichel. Are o lungime de peste 9 kil.

Hirlă, sat, în jud. Chișinău, așezat în valea Botnei, la S. de satul Costești. Face parte din volosti Costești. Are 127 case de răzeși, cari posedă 276 deseatină pământ. Proprietarul, boierul M. M. Catacazi, are 1147 deseatină. Mai sunt și familii de țărani cari au pământ 2 deseatină. În sat este o biserică cu hramul sf. Mihail, construită de răzeși. Clerul are 33 deseatină pământ bisericesc. Imprejurul satului sunt vii.

Hirova, sat mare, în jud. Orheiü, volosti Telenestri, așezat în valea Cubei, pe partea stîngă, spre S. de satul Hirișeni. Are 270 case, cu o populație de 1172 suflete; biserică; școală elementară rusă; 480 vite mari. Sunt vii și livezi cu pruni.

Hirtop-Mustafa, vale, în jud. Soroca, pe moșia satului Țari-grad. Se deschide în valea Țari-gradului, din stînga. Are o lungime de 2 kil., după harta st. maj. rus. Direcțiunea S.-V.

Hirtopul, sat, în jud. Soroca, așezat în valea Hirtopului. Face parte din volosti Văscăuți. Are 2 heleștae; 69 case, cu o populație de 614 suflete răzeși; 309 vite mari.

Hirtopul-Mare, sat, în jud. Orheiü, volosti Hirtopul, centrul volostei cu același nume. Pozițiunea geografică: 47°14' lat., 26°36' long. Are 402 case, cu o populație de 2270 suflete; o biserică, cu hramul sf. Nicolae; 670 vite mari. Sunt multe vii și livezi cu pruni.

Hirtopul-Mic, sau Schit, sat, în jud. Orheiü, volosti Hirtop; la N.-V. de satul Hirtopul-Mare. Are 207 case, cu o populație de 1040 suflete de rezeși; o biserică, cu hramul sf. Mihail; 397 vite mari. Sunt vii și livezi cu pruni.

Hirtopul, cătun, în jud. Izmail, într'un hirtop din stînga văcii Tigheciului. Are 12 case de Romîni.

Hirtopul, vale, în jud. Bălți, în lungime de peste 5 kil. Incepe aproape de satul Peleni și se deschide, din stînga, în valea Răutului, la S. de satul Singurei, lângă lacul Strîmba.

Hirtopul, vale, în jud. Soroca. Incepe de lângă satul Ciornița și merge în direcțiunea S. până în valea Răutului, în care se deschide, între satele Rogojeni și Solonețul-Rosietici. În vale se află satele Ciornița, Coșernița și Hirtopul. Lungimea văcii e de 12 kil. În albia văcii sunt două heleștae; iar în fund curge un pîriu, care izvorăște lângă satul Ciornița, și se varsă în Răut.

Hodori, fermă, în jud. Chișinău. (vezi mănăstirea Hincul).

Hofnungsdorf. (Vezi Meșuni).

Hofnungsfeld, numit și **Hofnungsthal**, *colonic* de Germani din Wurtemberg și Meklemburg, în jud. Acherman, întemeiată de guvernul rus la 1822. Face parte din volosti Tepliț. E așezată în fundul văcii pîriului Cișmea. Are 87 case, cu o populație de 921 suflete.

Hofnungsthal, sau Caradaï, colonic germană, în jud. Acherman, așezată în valea Caradaï. Face parte din volosti Clasița. Dealul de la V. are o înălțime de 69,5 stînj. d'asupra n. m. Pozițiunea geografică: 46°19' lat. 27°1' long. d. m. din Paris. Are 172 case, cu o populație de 1133 suflete. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Holercani, sat, în jud. Orheiü, volosti Criuleni, așezat pe malul Nistrului. Are 247 case, cu o populație de 1860 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; școală elementară rusească. Din acest sat, la 1872, au plecat mulți emigranți spre a se stabili la Caucaz, ademeniți de ocîrmuire.

Holma, vale, în jud. Hotin. Intră din stînga în valea Putreda. Are trei lacuri. Direcțiunea spre V. Are o lungime de 3.5 kil., după harta st. maj. rus.

Hondrița, sat, în jud. Chișinău, volosti Vorniceni, așezat în valea Catirjiu, spre V. de satul Scoreni, în mijlocul pădurei. Pe partea din spre S. se află mănăstirea de călugări Hondrița. Pozițiunea geografică: 47°3'30" lat., 26°14' long. d. m. din Paris. Are 82 case, cu o populație de 723 suflete țărani Romîni, improprietăriți pe pământ.

tul mănăstirei Chiprieni, avind 81¹/₄ deseatină.

Hondrița, *mănăstire*, zidită pe pământul mănăstirei Zograv de la Muntele Athos, în jud. Chișinău, la 25 verste de capitala Basarabiei, pe izvorul Catarga. E înconjurată de dealuri, acoperită cu păduri. Biserica mănăstirei e zidită pe la 1820, cu hramul Sf. Nicolae. Are o populație de 8 călugări. Nu se știe de către cine și când a fost întemeiată această mănăstire și de unde derivă numele de Hondrița. A fost un simplu schit pe la 1813, și după spusele bătrânilor a existat mai de mult.

Hordinești, rușii zic **Gordinești**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat pe pîrîul Racovățul, între satele Tîrnova și Buzdujeni. Are 186 case, cu o populație de 980 suflete; 2 mori de vînt; vite mari 387 capete.

Hordinești, *sat*, în jud. Orhei, volosti Cinișăuți, așezat în valea Cohilnicului, spre V. de satul Cinișăuți. Are 243 case, cu o populație de 1458 suflete; 417 vite mari.

Sunt vii, livezi cu pruni și grădini cu pomi.

Horești, *sat mare*, în jud. Bălți, așezat pe țarmul stîng al Prutului. Face parte din volosti Sculenă. Pozițiunea geografică: 47°25' lat., 25°14' long. Are 114 case, cu o populație de 832 suflete răzeși, cari posedă 503 deseatină pămînt.

Horjăuți, *sat*, în jud. Soroca, volosti Bădiceni, așezat pe malul Nistrului, între satele Cocăuți și Cureșnița. Are 65 case, cu o populație de 570 suflete țărani Romîni; 482 vite mari.

Horjăuți, *vale*, în jud. Soroca. Incepe spre E. de satul Bădiceni, purtînd aci numele de valea Din-dos. De la satul Șeptilici și ia numele de valea Horjăuți pe care 'l păstrează până aproape de valea Nistrului. La V. de satul Cocăuți se află așezate satele Șeptilici și Horjăuți. Lungimea văiei de la satul Cocăuți și până la gura ei 8 kil., iar lungimea totală împreună cu valea Din-dos este de 14,5 kil. De la satul Horjăuți până la Nistru valea este acoperită cu pădure, în mijlocul căreia curge un pîrîu mic. Direcțiunea E.

Horjești. (Vezi Furmuzachi).

Horjești. (Vezi Negri).

Horodca, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Vasieni, așezat în valea Horodca. E înconjurat cu pădure. Spre V. pe culmea unui deal, în mijlocul pădurei, la 2,7 kil. de sat, sunt niște dărămături a unei cetăți vechi. Se crede cum că de la aceste ruine derivă și numele satului. Pozițiunea geografică: 47°03' lat., 26°09' long. d. m. din Paris. Are 43 case, cu o populație de 413 suflete țărani Romîni, împrorietăriți pe 178¹/₄ deseatină pămînt. Proprietara (nobilă), Ana Th. Kiriac, posedă 735 deseatină.

Horodca, *vale*, în jud. Chișinău. Are o lungime de 11 kil. cu direcțiunea spre S.-E., în jos de satul Horodca. Se unește cu valea Buda și ast-fel ambele dau naștere văiei Volcianeți. Pe toată întinderea este acoperită cu pădure seculară.

Horodiștea, *sat*, în jud. Bălți, așezat pe malul Ciugurului. Pozițiunea geografică: 47°57' lat., 24°55' long. d. m. din Paris.

Apartine volostei Zabriceni. Are 62 case de țărani Romîni, cari au pămînt de împrorietărire 200 deseatină. Domeniul familiei Rișcan este de 2500 deseatină. Sătenii sunt foarte săraci, lipsiți de vite.

Horodiștea, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Pîrjolteni, așezat pe anticlinalul dintre basînul Bîcului și basînul Bîcovățului. Pozițiunea geografică: 47°13' lat., 25°55' long. după m. din Paris. Are 356 case, cu o populație de 1813 suflete, țărani Romîni, cari sunt împrorietăriți pe pămîntul mănăstiresc, avind 1409¹/₄ deseatină pămînt. Restul pămîntului apartine mănăstirei Chiprienă. Are o școală de stat cu o singură clasă, unde se învață numai rusește; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae zidită la 1849, vechea fiind ruinată. Cărțile vechi ce posedă biserică sunt: Evanghelia, din anul 7254 (1746), tipărită la București; Octoich din anul 1774; Penticosterion din anul 1743; Ceaslöv, din anul 7305 (1797). În apropierea de sat, pe un deal, s'au păstrat urmele unei cetăți. Dealul poartă numele de «Pleșa». Imprejurul cetăței sunt șanțuri.

Horodiștea, sau **Pruncul**, *sat*, în jud. Orhei, volosti Izvoara, așezat într'un hîrtop al văiei Țibova, spre V. de satul Țibova. Are 83 case, cu o populație de 858 suflete. Sunt vii și livezi.

Horodiștea, rusește **Gorodiște**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Arionestii, așezat aproape de malul rîulețului Căinari, pe partea dreaptă. Dealul din spre N.-V. are o înălțime de 122 stînj. d'asupra n. m. d. h. st. maj. rus. Are o populație de 972 suflete;

biserică; școală elementară ru-sească; vite, cai, 348 capete.

Hosman, vale, în jud. Hotin. Incepe de lângă satul Glina și se deschide în Valea-Largă, spre S. de satul cu același nume. Direcțiunea S.-E. Lungimea 2,5 kil. Fundul văiei e acoperit cu pădure.

Hotești, sat, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N. de gura pîrîului Larga. Are 197 case, cu o populație de 820 suflete țărani Romîni; 230 vite mari, 74 cai. Imprejurul satului solul e mlăștinos, din cauza deselor revărsări ale pîrîului.

Hotin, județ, așezat la N. Basarabiei. Se mărginește la V. cu Bucovina; la N., cu Austria și guvernămîntul Podolia; la E., cu jud. Soroca; la S.-E., cu jud. Bălți; iar la S.-V., cu România. Granița cu imperiul Austriac o formează pîrîul Rachitna, de la izvoarele sale de lângă satul Colincauți și până la gura sa de lângă tîrgșorul Noua-Suliță. De la satul Colincauți granița merge prin pădure spre N., spre izvoarele pîrîului Ramești, apoi urmează cursul apelor pîrîului până la satul Balamutoucă, de aci tot spre N., dealungul pîrîului Onut, până unde acest pîrîu se varsă în Nistru, de lângă satul Onut-de-sus. De aci încolo rîul Nistru formează hotarul județului, din spre Podolia. Granița spre România se întinde de la gura Racovățului și până la tîrgșorul Noua-Suliță, ocupată prin linia Prutului.

Județul Hotin ocupă o parte însemnată din două basinuri: ale Nistrului și ale Prutului. Cel dintîi e mic; cel din urmă e mare și cuprinde $\frac{3}{4}$ din suprafața județului. Ambele basine

sunt despărțite prin veriga înălțimilor, cari în general se înghesuiesc aproape de Nistru, formînd o creastă paralelă cursului apelor marelui rîu. Veriga înălțimilor, ce se scoboară din Bucovina, este acoperită cu păduri, cari se succed, neîntrerupt, de la fruntarie și până la satul Nedibăuț; de aci și până la satul Serbicenii coastele sunt despădurite, afară de un petec de lângă satul Grubna. De la Serbicenii și până la satul Ocița coastele iarăși sunt acoperite cu păduri. Din ambele părți a verigei înălțimilor curg pîrae: spre N., revărsîndu-se în Nistru; spre S., revărsîndu-se în Prut. În Nistru se varsă: Onutul, Beresta, Șostul cu Sura-Lungă, Basinca, Cobilceanu și Securenii; în Prut se varsă: Rachitna, Săncăuțul, Goșița, Cerlina, Șerbinta, Pațapul, (cele patru din urmă formează apoi Glodosul) Zelena, Medvedea, Larga, Ghela cu afluenții, Lopatinețul și Racovățul cu afluenții, Draghiștea și Racovățul-sec. Suprafața județului Hotin este de 3.572,7 deseatină patr. sau 73,84 mile patr., și se află între 48°38' lat. și 23°41' long. d. m. d. Paris.

Cu păduri în județ se află 44.403 deseatină, din cari; ale statului abia 1800 des.; ale mănăstirilor închinat 4317 des.; ale razeșilor 43 des.; ale mănăstirilor neînchinat 1,194 des.; ale țăranilor 118 des. și ale proprietarilor particulari peste 36,931 deseatină.

Județul este despărțit administrativ în 12 volosti, cari se compun din 173 sate, 4 tîrguri și un oraș de reședință. Linia căiei ferate străbate județul de la Ocița la Noua-Suliță. Județul Hotin este cel mai populat din toate județele Basarabiei, avînd o populație de 303,300 suflete

de ambele sexe, afară de orașul Hotin care posedă o populație de 31,800 suflete. Din această populație, 80% sunt Romîni, 16,5% Slavii, atît Ruși cît mai cu seamă Rutenii și 13,5% Evrei. În anul 1901 s'aun celebrat în tot jud. 2578 căsătorii; s'aun născut copii legitimi 11,893, iar nelegitimi 183; aun murit 5,475; creșterea vegetală anuală este de 6,601 unități.

Cu semănături în jud. Hotin la 1901 a fost o suprafață de 208,365 deseatină, din totalul de 334,783 deseatină supuse funcierei de către Zemstvo; și din această sumă, 160,571 deseatină aparțin țăranilor împroprietăriți. S'aun semănat în anul 1901 de țărani cu secară de toamnă 18,919 des., cu grîu de toamnă 15,907 des., cu grîu de primăvară 1,201 des., cu porumb 54,524 des., cu orz 26,721 des., cu ovăs 7,120 des., iar la proprietarii a fost: cu secară de toamnă 6,096 des., cu grîu de toamnă 15,907 des., cu grîu de primăvară 3,792 des., cu porumb 25,297 des., cu orz 8,966 des., cu ovăs 7,975 des. și cu cartofi la țărani 2,655 des. și la proprietarii 822 des. Cu fi-nețe în tot județul a fost la 1901 peste 14,087 deseatină suprafață. Prețul dearendă a unei deseatine în jud. este de 13 — 18 ruble pe an.

Comerțului cu grîne se face la Hotin și prin tîrgșoarele Lipcanii, Edineț, Briceni, Securenii și satele Lencoul și Ianouțului; exportul se face spre guvernămîntul Podolia și în Austria.

Avuția județului în vite este: Cai, 62,775; vite mari, 63,414; bivoli, 16; catiri, 11; măgari, 37; oi simple, 101,511; capre, 674; porci, 46,828. Negoțul cu vite și cai se face în aceleași localități, unde se face comer-

ciul cu grâne. Exportul se face spre Cameneț-Podolsc și Varșovia.

Pentru comerțul extern județul posedă trei puncte de vamă: la Perebiica, Noua-Suliță și Lipcani.

Prin vama de la Perebiica la 1901 s'a exportat pentru suma de 23,129 ruble; prin vama Noua-Suliță, pentru suma de 4 milioane ruble. În export au figurat la 1901: 99 milioane ouă, 138000 păsări domestice și 402 cai. Prin vama Lipcani s'a exportat în același an marfă pentru suma de 29,586 ruble. În exportul prin Lipcani au figurat 1.068 animale domestice.

Județul Hotin posedă 24.225 grădini cu zarzavat, cari ocupă o suprafață de peste 9.495 deseatină; cu această îndeletnicire se ocupă în special populațiunea rutcană și rusă a județului. Grădini fructifere sunt 15,098 ocupând o suprafață de 6,300 deseatină cu 22,900,000 arbori.

Ocupația cu fructe uscate în județ a luat mare avânt. În anul 1901 s'au cules și uscat peste 500 mii pud. fructe.

Viile au de abia 142.800 butuci de viță și produc în tot județul circa 20,000 vedre vin. Vadra se vinde cu preț de 1 rublă, 60 cop. cal. super. și 60—80 calit. inferioară.

Cultura tutunului posedă în județ 259 plantațiuni, pe o suprafață de 317 deseatină, dând pe an o recoltă de 12 mii puduri. Un pud de tutun se vinde pe loc cu 90 capeici până la 15 ruble, după calitate. În depozitul fabricii de tutun din Hotin s'a fabricat în anul 1901 tutun de cal. întâi 347 pud. a doua 376 pud., a treia 696 pud. și peste un milion de țigarete.

Albinăritul are (1901) 1,076 prisăci cu 13,998 stupi, cari

produc pe an 1,532 $\frac{1}{2}$ pud. miere și 434 pud. ceară

În tot județul există astăzi 605 mori de apă, 43 cu cai și 1146 de vânt.

În Hotin, se află o fabrică de spirt și trei fabrici de bere, iar în județ 8 fabrici de spirt, cari împreună produc 12,566,401,5 grade spirt, iar berăriile din Hotin fabrică anual 143 mii vedre bere.

În județ există unica fabrică de zahăr din Basarabia, numită a lui Zorojan, care consumă sfeclă de pe plantațiunile de 1,150 des., și produce anual 106,249 pud. năsip de zahăr și 34,111 patoca de zahăr, dar nu fabrică zahăr rafinat. Această fabrică plătește acciz statului pe an 143,137 ruble.

În județ mai sunt următoarele stabilimente industriale: 3 fabrici mici de postăvarie; o fabrică de cherestea, una de mobilă; 8 pietrării; 3 uzine de var; 3 cărămidării; 8 olării; o fabrică pentru topirea seului; 3 de luminări de seș; 2 de săpun; 3 tăbăcării; 79 de unt; 2 de apă gazoasă. Comerțul din altă parte are în județ 914 prăvălii și stabilimente comerciale, care toate împreună fac daraveri pe an (1901) pentru suma de 995.800 ruble.

În jud. sunt 140 biserici ortodoxe; 4 temple izrailite și 64 școale elementare bisericești.

Hotin, orașul de reședință al județului cu același nume. Pozițiunea geografică: 48°23' lat. de la N. și 3°37' long. de la V. după meridianul din Pulcov. E așezat la 5 verste de granița Austriei și la 36 de granița României. De la Chișinău, capitala Basarabiei, sunt 269 verste, iar de la Camenița din Podolia, 22 verste.

Orașul este construit pe malul drept, abrupt și înalt, al Nistrului; casele, zidite pe poalele a două dealuri. Hotinul se desparte în patru părți: mahalaua cațapească, mahalaua rusească (unde se află cetatea, Slobozia soldățească) și Rumni; mai este și o seliște numită Rameni-Iar.

Suprafața pământului, care aparține orașului, este de 2,225 deseatină.

Populațiunea orașului în anul 1902, după date oficiale, era de 31,800 suflete, din care 12,000 Evrei, 7,000 Ruteni și Rusini, 5,000 Ruși, 4,500 Români, restul Armeni și de alte naționalități.

În istoria țării, Hotinul a jucat un rol însemnat. Legenda istorică pretinde că întemeietorul orașului a fost Cotizon, regele Geților. Întăririle primordiale ale orașului datează de la Genovezi, ceea-ce dovedește ruinele vechiului turn, ce se înalță pe malul abrupt, și care făcea parte din vechea cetate.

Hotinul în adevăr a fost o factorie principală a Genovezilor, pe calea comercială de pe Nistru spre Marea-neagră. Apoi Hotinul a devenit o cetate a Moldovei, după ce domnia Genovezilor s'a surpat.

În convenția de pace de la 1459 încheiată de Ștefan-cel-Mare și regele Poloniei Cazimir, acest din urmă se obliga «de a nu turbura pe locuitorii Hotinului, și a nu-i opri de a se ocupa cu pescuitul, și a nu popri vasele, cari plutesc pe Nistru».

Ștefan-cel-Mare în acest timp întări și lărgi vechea cetate genoveză. Învins de Mahomet al II-lea, marele domn al Moldovei pe la 1476 s'a retras la Hotin și aci 'și pregăti armatele sale pentru groaznicul războiu, care

a durat opt ani. După moartea lui Ștefan al IV-lea, Turcii ocupară Hotinul, dar iarăși orașul a fost luat îndărăt de Moldoveni.

La 1562, Hotinul a căzut în mână lui Albert Lasi, iar la 1563 a fost reluat de Moldoveni.

La 1600, Mihaï-Viteazulul biruind pe Ștefan Movilă sub zidurile Hotinului 'l ocupă pentru un timp scurt. Ast-fel orașul acesta și în secolul al XVII-lea trece prin necontenite ascedii.

La 1617, Polonii, cari puseră mâna pe vechea cetate Moldovenească, fură siliți a ceda Hotinul Turcilor, iar la 1621 iarăși el cade în mâna Polonilor, cari împreună cu hatmanul cazacilor Conașevici resistă lui Osman și Tătarilor.

La 1650, Hotinul redevine cetatea Moldovei, și aci se așează Vasile Lupu, după ce a refuzat să căsătorească pe fiică-sa cu Timuș.

La 1673, Hotinul a fost al Turcilor, dar în ziua de 1 Noembrie 'l ia regele Poloniei Ion Sobeski, înainte de a succede pe tron lui Mihaï Wișnevetski.

La 1674, după o luptă dintre Poloni și Turci, Moldovenii reocupă Hotinul.

La 1689, Ion Sobeski bate din nou cetatea.

La 1711, în fine, Turcii ocupă definitiv Hotinul, după ce bat pe Țarul Petru-cel-Mare la Prut. Devenind stăpîni pe cetate, Turcii repară fortăreața, și pentru îndestularea ei crează «raiaua Hotinului». De la Turci, Hotinul apoi a trecut în mâinele Rușilor. Intîia dată Rușii 'l-au ocupat pe la 1739, cînd au biruit pe Turci lângă Stavuceni. Hotinul însă atunci avea o garnizoană turcească de abia 765 oameni cu Corciac-Pașa în cap, iar Rușii au fost peste 30 mii.

După pacea din Belgrad, Ho-

tinul a fost remis îndărăt Turcilor.

La 1769, principele Golișin a bătut pe Turci sub zidurile Hotinului, dar a fost apoi silit să treacă Nistru îndărăt lângă satul Neporotova. Cu toate astea, peste puțin Turcii goliră cetatea, pe care Rușii au ocupat'o.

După pacea de la Cuciuc-Cainardji, Hotinul din nou a fost transmis Turcilor.

La 1787, orașul a fost ocupat de către armatele aliate ale Austriei și Rusiei.

La 1791, Hotinul, după pacea din Iași, a fost ocupat de Turci. În fine la 1806 Rușii au luat Hotinul definitiv, bătînd pe Turci.

Din anul 1812, fortăreața orașului a fost declarată de Ruși ca făcînd parte din rangul al II-lea de cetăți ale Rusiei; la 1856 însă a fost desființată și părăsită.

Orașul Hotin pe timpul Turcilor a fost un frumos oraș orientat, cu palaturi, băi, grădini; toate aceste edificii s'au dărîmat, și împreună cu Rușii au năvălit în oraș Evreii din Polonia, cari 'l-au transformat într'un oraș murdar și insalubru. Apropierea graniței face ca pe aci să se introducă prin contrabandă manufacturele austriace. Industria proprie nu există, afară de ceva chereștea, care se transportă pe Nistru în jos. În mahalaua Rămni locuiesc pensionarii Ruși, folosindu se de eftinătatea vieței. Din edificii noi, orașul posedă o biserică catolică, sinagogă; un palat în două caturi a Zemstvului. Orașul n'are nici o școală secundară și numai o singură școală județeană și cite-va primare cu 1 și 2 clase.

Hradiștea, sau Grădiștea, sat, în jud. Bender, volosti Gura-

Galbenă, în valea Cunducului, la gura văiei Hradiștea. Are 287 case, cu o populație de 1927 suflete; biserică; 79 cai, 373 vite mari.

Hradiștea, vale, în jud. Bender. Are o lungime de 17 kil. după harta st. maj. rus, cu direcția spre S. La început are o înălțime de 138.6 stînj. de la n. m., și se află tocmai pe hotarul jud. Chișinău. În vale se află satul Ivanouca. O parte din vale e acoperită cu păduri, cari se întind până lângă satul Sahaidac.

Hrănăuți, Rușii pronunță Grinauți, sat mare, locuit de Romîni și coloniști Germani, așezat pe țărmul drept al Răutului. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Pozițiunea geografică: 47°53' lat., 25°26' long. Are o populație de 1690 suflete: vitele satului 573 vite mari. Țăranii au pămînt 322 deseatină, Germanii 336 deseatină.

Hrinouți, rusește Grinouți sau Grinovți, sat, în jud. Soroca, volosti Climăuți și în jud. Hotin, volosti Securenă. Rîulețul Ciuhur împarte satul în două: Hrinouții d.s. cu 104 case și Hrinouții d.-j., cu 143 case. Are o populație de 2428 suflete țărani Romîni; o biserică; școală elementară rusească; vite mari 398 capete.

Hristici, sat, în jud. Soroca, volosti Ocolina, pe un afluent mic al pîriului Boloată. Dealul din spre S.-E. are o înălțime de 158,69 stînj. d. n. m. La 10 kil. de orașul Soroca. La E. de sat este o șosea. Are 227 case, cu o populație de 1799 suflete Romîni și Ruteni; biserică; școală elementară rusească; vite mari 480, oi 340, cai 60.

Hristiciul, *vale*, în jud. Soroca. Incepe la E. de satul Hristici și merge spre E., iar în apropiere de satul Zastînca se unește cu valea Voromida. Intr'un hîrtop, din dreapta, se află satul Țîpilova. Înălțimea locului 154,6 stînj. de la n. m. Lungimea 6 kil.

Hromăzeni, rusește **Hromadzeni**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat pe ambele țărături ale pîriului Ghela din valea Lucăcenilor, pe șoseaua dintre Lipcani și Briceni. Satul mai poartă și numele de Hurmăzăni. Pîriul Ghela desparte satul în două; partea de sus se numește Hromadzeni-d.-s., partea de jos Hromadzeni-d.-j. Are 91 case, cu o populație de 827 suflete, parte Romîni parte Ruteni; vite mari 209 capete.

Hromăncăuți, rusește **Gromancouti**, *sat* mare, în jud. Hotin, așezat pe riulețul Lopatnic, pe șoseaua de la Neporotovo spre tîrgul Briceni. Lîngă sat e un

heleșteu; la S. de sat, în Lopatnic, se varsă pîriul Tata. Face parte din volosti Briceni. Are 430 case, cu o populație de 2193 suflete, în majoritate Romîni; biserică; școală frecventată de 100 copii din 250 în vîrstă de școală; vite mari 613. Sunt grădini și livezi cu pruni.

Huba, *vale*, în jud. Chișinău, în jud. lungime de 3,5 kil. cu direcțiunea S. Unindu-se cu valea Gatoveni se deschide în valea Bîcului.

Hulboaca, *sat*, în jud. Orhei, volosti Isacova, la E. de satul Putunței, cu care aproape se unește. Are 169 case, cu o populație de 1090 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; 314 vite mari. Imprejurul satului numeroase vii și grădini fructifere, nuci seculari.

Hulboaca, *vale*, în jud. Chișinău. Incepe la V. de satul Dresliceni și merge în direcțiunea S.-E. pînă la Bicu, în care se deschide

la Chișinău. Are o lungime de peste 14 kil. In albia ei se află satele: Gratiești și Hulboaca-Vechie. De aci este acoperită cu pădure.

Hulboaca-Nouă. (Vezi Gratiești).

Hulboaca-Veche, *sat*, în jud. Chișinău, așezat în sus de satul Gratiești, volosti Sireț. Pozițiunea geografică: 47°7' lat., 26°27'30" long. d. m. din Paris. Sat mic cu 35 case de țărani, împroprietăriți. (Vezi Gratiești).

Hurmăzeni. (Vezi Hromăzeni).

Huzumănești, sau **Iablona-Nouă**, rusește **Iablona-Novaia**, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Iazului-Calmuțski, la 4 kil. de satul Iablona-Vechie. Face parte din volosti Folești. Țăranii posedă 1501 deseatină pămînt. Proprietarul Bantiș are 3052 deseatină.

I

Iachimăuți, *sat*, în jud. Orhei, volostî Cinișăuți, așezat în valea Cinișăuților. Pozițiunea geografică: 47°42' lat., 26°33' long. Are 246 case, cu o populație de 1476 suflete țărâni Romîni; biserică; școală. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Iacobsthal, *colonie* de Germani, în jud. Acherman, volostî Alexandrouca, așezată în valea Alan. S'a întemeiat pe la 1830 de niște Germani din Wurtemberg. Are 52 case, cu o populație de 577 suflete. Sunt vii și grădini.

Iagului (Valea-), *vale*, în jud. Bălți. Are o lungime de 6,5 kil., cu direcțiunea spre V. Dă în valea Delea din stînga. Valea mai poartă și numele de Răzina-Vacci.

Ialpușelul, sau **Ialpigeni**, *sat*, în jud. Bender, volostî Gura-Galbînă, așezat pe pîriul Ialpușel, la N. de Valul-lui-Traian. Pozițiunea geografică: 46°34' lat., 26°17' long. Are 193 case, cu o populație de 938 suflete. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Ialpușelul, *pîriu*, în jud. Izmail, și

Bender. Izvorește la N. de odaia Danca și curge la S., udînd satele Borohani, Sidic, Taraclea și Cirilan; apoi se îndreaptă spre S. E. și curge pe lîngă odaia Telpiza, și la E. de satul Borciac se varsă în rîul Ialpușel-Mare, din dreapta. Lungimea văieii în care curge pîriul e de aproape 40 kil. Această vale de la satul Borohani în sus formează hotarul județelor Izmail și Bender.

Ialpușelul, *vale*, în jud. Bender. Are o lungime de 15 kil., cu direcțiunea spre S. La început valea are o înălțime de 157,8 stînj. de la n. m. Albia la mijloc între satul Ialpușel și începutul văieii are o înălțime de 100 stînj. de la n. m. Este tăiată de Valul-lui-Traian, care trece pe la S. de satul Ialpușel. La gura văieii se află satul Andreuca. Se deschide în valea Ialpușel-mare, din stînga. Între satul Ialpușel și satul Andreuca este așezat satul Sigaci.

Ialpușelul, *lac mare*, în jud. Izmail, între 45°19' și 45°41'30" lat., 26°15' și 26°20'10" long. d. m. din Paris. Lungimea lacului de la S. spre N. este de aproape 42 kil. după harta st. maj. rus,

iar lărgimea de la 700 m. (la extremitate de la N.) până la 6 kil. (la extremitate de la S.). În lac se varsă rîul Ialpușel. Pe malurile lacului se află așezate coloniile: Curci, Impușita, Bulboaca, Barta, Babel, Cișmea-Varuită și orașul Bolgrad. Malurile din spre N., și lîngă colonia Barta sunt acoperite cu vii. Malul de la Bolgrad este acoperit cu un imens parc. La S., lacul comunică printr'o gîrlă cu lacul Cugurlui.

Ialpușel-Mare, *rîuleț*, în jud. Bender și Izmail; urmează în cursul său valea Ialpușel-Mare, și 'și varsă apele în lacul Ialpușel. Incepe la S. de tîrșorul Gura Galbînă.

Ca afluenți are, din dreapta: rîulețele Ialpușel și Salcea-Mare, iar din stînga: Lunga. Ialpușel-Mare udă satele: Colonia, Iavgur, Cianac, tîrșorul Comrat, și coloniile: Chirsova, Beșalma, Congaz și Curci. Lungimea rîului e mai mare de cît a văieii cu același nume, din cauza coticiturilor ce face în cursul său.

Ialpușel-Mare, *vale*, în jud. Bender și Izmail. Incepe la E. de satul Caracui, la hotarul jud. Chișinău cu jud. Bender, și merge

în direcțiunea S.-E. până în dreptul coloniei Dezghinje, de unde se întoarce spre S. până la colonia Chirsova; de aci ia direcția spre S.-V.-S. până la satul Samurza, de unde merge spre S., formînd, de la Congaz până aproape de gura văiei Lunga, hotarul jud. Bender cu jud. Izmail, iar de aci în jos până la colonia Tabachi, hotarul jud. Acherman cu jud. Izmail. La N. de colonia Tabachi, valea intră în jud. Izmail și apoi se oprește la lacul Ialpuh. Lungimea văiei este de 114 kil. Primește din dreapta văile: Cianacluș, Dezghinje, Chirsăul-Mare, Chirsăul-Mic, Ialpușgelul, Salcea - Mare, și Burlac. Din stînga se deschid văile: Ialpușgelul, Suhatului, Lunga și Taraclia. În vale sunt așezate satele: Colonia, Iavgur, Andreuca, Cianaș, tîrgul Comrat, coloniile: Chirsova, Beșalma, Congaz, Samurza, Taraclia, Cairaclia, Tabachi, Curci și orașul Bolgrad; fermele: Bordei, Calduri, Balaban și Șicanov. Fundul văiei pe alocurea e acoperit cu păduri; mai jos de Colonia are o înălțime de 65,2 stînj. d. n. m. În fața satului Tartăul este tăiată de Valul-lui-Traian-de-sus. Între colonia Bulgaria și Tabachi, valea e tăiată de Valul-lui-Traian-d.-j.

Ianica, pîrîu, în jud. Izmail. Izvorăște pe lîngă colonia Fîntîna-Zinelor și curge spre S. până dă în lacul Catlabuh. Udă în cursul său colonia Fîntîna-Zinelor, Noua-Pocrouca, odaia Velicică și satul Hasan-Aspaga. La N. de Noua-Pocroucă pîriul străbate Valul-lui-Traian-de-jos.

Iarosjavca, sat, în jud. Acherman, volosti Plahteevca, așezat în valea Balaccelea, pe pîrîiașul cu același nume, care se varsă

în Hadjider. Are 171 case, cu o populație de 1078 suflete, în maj. Ruși; 62 cai, 390 vite mari.

Iarova, sat, în jud. Soroca, volosti Arionești, pe malul Nistrului, între satele Balinți și Cremeniuc. Are 128 case, cu o populație de 892 suflete Moldoveni și Ruteni; două biserici; școală bisericească rusească; 120 cai, 310 vite.

Iarul, vale, în jud. Bălți, în lungime peste 3 kil. Se deschide, din dreapta, în valea Ustea. Direcțiunea S.-E.

Iazicai, pîrîu, în jud. Bender. Izvorăște din niște hîrtoape, ce se află la E. de colonia Avdorma, și curge până în rîul Lunga. Are o lungime de peste 7 kil.

Iazu-lui-Calmuțki, vale, în jud. Bălți, în lungime de peste 29 kil., după harta st. maj. rus. Se deschide, din stînga, în valea Căldărușca, lîngă satele Cajba și Ciuciulea-Vișoară. La început e cunoscută sub numele de Valea-Glodenî.

Ichel, rîu. Curge parte prin jud. Orhei, parte prin jud. Chișinău. Incepe din înălțimile jud. Bălți, și curge în adîncă vale a Icheului, nutrînd numeroase bălți și mlaștine din acea vale. De la satul Lugănești și până la Pașcani formează niște mlaștini mari, insalubre. Lungimea cursului e aproape de 100 kil. Din dreapta primește pîraele: Hirjauca și Zubrești numită și Telești. Se varsă în Nistru lîngă satul Coșernița.

Ichel, vale, în jud. Bălți și Orhei. Incepe la S. de satul Mînzătești, din jud. Bălți și în dreptul satului Cornova intră în jud. Orhei.

În jud. Bălți valea Ichel n'are de cît o lungime de 7,5 kil. după harta statului major rus. Direcțiunea acestei părți a văei este spre V. De la hotarul jud. Bălți cu jud. Orhei, se îndreaptă spre S.-E. și în această direcțiune merge prin jud. Orhei până la satul Greblești pe o întindere de circa 39 kil. De la Greblești până la Nistru, pe întindere de 40,5 kil., formează hotarul jud. Orhei cu jud. Chișinău, menținînd tot aceiași direcțiune spre S.-E. Lungimea văei e de 86 kil., și dă în Nistru la satul Coșernița. Din stînga dau văile: Bilova, Larga, Milovatoci, Buda, Cabilca, Teleşău, Scurta, Zaicani; iar din dreapta: Palanca, Zubrești și Tișeva. În valea Ichel și în hîrtoapele ei sunt satele: Balarda, Moara-Noni, Hirbovățul, cu mănăstirea Hirbovățul (Noul-Neamțu), Răciula cu mănăstirea Răciul, mănăstirea Frumoasă, Onești, Țigănești, Greblești, Martinești, Biliști, Rădeni, Zamcîoia, Logănești, Micăuș, Dresliceni, Pașcani, Cricov, Făurești, Gaeni, Trușeva, Ciopleni, Chetros, Bașcani și Coșernița. Coastele văei până la satul Greblești sunt acoperite cu păduri.

ICHELEȘUL. (Vezi Trostica).

IGNAȚEI, sat mare, în jud. Orhei. Face parte din volosti Sămășcani. E așezat în valea Sagala, pe malul unui pîrîu. Are 282 case, cu o populație de 1692 suflete; biserică; școală elementară rusească; o ambulanță pentru bolnavi. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Ileana, vale, în jud. Bălți, situată între meridianul Rădenilor (jud. Bălți) și satele Vulpești, Unțești, Cetireni și Florișoiaia. În vale se află zidit un mic monument

pe locul unde a murit principele Potiomkin, unul din generalisimii împărătesei Ecaterina II-a. Din dreptul satului Florițoaia, în jos, valea se numește Valea-Mare.

Iligacea, *vale*, în județele Orhei și Soroca. La început se formează din gurile mai multor hîrtoape, ce se află împrejurul satelor Pepeni, Răzalia, Frățești-d.j. și Bălășești. Merge spre E. până dă în valea Răutului, lângă satul Brinzeni.

Inești, *sat*, în jud. Orhei, volosti Telenești, așezat pe țărmul drept al riulețului Ciulucul-Mic, spre V. de satul Leușeni, Are 164 case, cu o populație de 989 suflete țărani Romîni; biserică; școală elementară; 270 vite mari; 3 mori de vînt. Sunt vii și grădini cu pomi, prisăci.

Ionești, *vale*, în jud. Soroca, pe moșia Goleni. Incepe la un kil. de satul Rădi-Mari, cu direcțiunea spre V., până aproape de valea Ciuhurului. Gura văieii e lângă sarul Goleni în sus. Are o lungime de 5 kil.

Iordanca, rusește **Iordanovca**, *sat*, în jud. Bender, așezat în valea Cunducului, pe țărmul drept al râului Cunduc, între satul Abaclia și satul Carabetea. Face parte din volosti Abaclidjaba. Are 67 case, cu o populație de 717 suflete, Romîni și Ruteni.

Iorgan, *vale* și *piriă*, în jud. Acherman. Are o lungime de 12 kil. cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Hadjider, din dreapta, lângă satul Unspensca. În fundul văieii curge piriul Iorgan, care se varsă în Hadjider. Vara, piriul seacă.

Isacova, *sat* mare, în jud. Orhei, centrul volosti cu același nume. Pozițiunea geografică: 47°22' lat., 26°23' long. E așezat la 6 verste de orașul Orhei, și la 40 de Chișinău. Are 400 case de răzeși, cu o populație de 2010 suflete, cari posedă 2080 falcă pămînt; o biserică, cu hramul sf. Nicolai; școală elementară rusească; 7 mori de vînt; 487 vite mari. Sunt vii, grădini cu pruni și pomi.

Isaicani, *cătun*, în jud. Chișinău, așezat în valea Boldureștilor, între satele Bașcani și Frozinești. Face parte din volosti Zbîroaia. Are 10 case de țărani Romîni.

Iserlia, *colonie* de bulgari, în jud. Acherman, volosti Ivanouca-bulgară (bulgarscaia), așezată pe țărmul drept al râului Chirghij-Chitai, la N. de valea Bolgala. Are 276 case, cu o populație de 2249 suflete; 321 cai; 713 vite mari. S'a întemeiat la 1828 de către niște bulgari rumelioți. Numele satului vine de la cuvîntul turcesc «iserli»: robii E construit pe un loc înalt.

Ișcalău, *sătuc*, în jud. Bălți, așezat în valea cu acelaș nume. Face parte din volosti Cornești. Lîngă sat este un eleșteu. Are 32 case, cu o populație de 317 suflete. Proprietarii: d. Leonard posedă 1030 deseatină pămînt; iar d. Ciolac, 800 deseatină.

Ișcalău, *vale*, în jud. Bălți. Incepe de lîngă satul Ișcalău, apoi se îndreaptă spre S. până aproape de valea Gîrla-Mare. Are un eleșteu. Lungimea văieii e de 6 kil.

Ișnovățul, *sat*, în jud. Orhei, așezat în valea Ișnovățului, la

N. de albia Ichelu. Face parte din volosti Hîrtop. Are 197 case, cu o populație de 1200 suflete; biserică; 310 vite mari. Sunt vii și grădini cu pomi. Țăranii se ocupă cu uscarea prunilor.

Ișnovățul, *piriă* și *vale*, în jud. Chișinău. Incepe de lîngă mănăstirea Chiprieni și merge spre S.-E. până la satul Brailău, de unde apoi se întoarce spre E. Piriul se varsă aci în Bicu, în apropiere de satul Singera. În valea Ișnovățul dă, din dreapta, valea Catîrji și valea Suricea, din stînga, valea Sitcova și valea Schinoasa. Această din urmă nu trebuie amestecată cu valea Schinoasa, care dă în valea Bicului, mai la S. de valea Ișnovățul.

Piriul Ișnovățul udă satele: Chiprieni, Scoreni, Nemorenii, Dancenii, Ialovenii, Brailău, Bacioi, Ravaca și Sinjera. Coastele văieii Ișnovăț de la Nimorenii în sus sunt acoperite cu păduri și vii. Lungimea văieii e de peste 52 kil. după harta st. maj. rus. De-a-lungul văieii sunt trei heleștee mari și altele mai mici. La început, valea are o înălțime de 172,29 stînj. d'asupra n. m. Muntele de lîngă satul Scoreni are 141 stînj. înălțime d'asupra n. m.

Ițcanilor (Valea-), *vale*, în jud. Izmail. Incepe prin niște hîrtoape dimprejurul satului Capaclia. Trei din aceste hîrtoape sunt cu pădure, unul are în fundul său niște mlaștine. Valea merge spre S.-E., și de la satul Șamaili poartă numele acestui sat.

Iujnaia, *gîrlă*, în jud. Izmail, numită ast-fel de ruși pentru că se află la S. (Iug). Se desface de la brațul Chilieii între gîrla

de Mijloc (Sredna) și gîrla Cubanca. Curge la E. pînă în Marea-Neagră. La gura gîrlei se află o mică insulă. Are o lungime de 2 kil. după harta st. maj. rus.

Iujnii, insulă, în jud. Izmail, numită ast-fel de ruși pentru că se află la S. (Iujnii). Este așezată între Marea-Neagră, gîrla Iujna, brațul Chiliei și gîrla Cubanca. Este acoperită cu stuf. Are o lungime de 2 kil.

Iurcenii, sat, în jud. Chișinău, așezat în valea Lăpușnei, în fundul ei. Aparține volostei Nisporenii. Este înconjurat de vii și păduri. Pozițiunea geografică: 47°5' lat., 25°56' long. d. m. din Paris. Are 185 case. Locuitorii sunt mare parte răzeși, restul țărani Romîni. Fostă moșia boerului C. Ralli. Răzeșii posedă partea moșiei numită Busuioc 1179 deseatinii; o sfoară de moșie de 47 des. aparține mănăstirei Varzărești; o altă sfoară de moșie de 90 deseatinii aparține moștenitorilor lui Apostol Tabirta; 6¼, țăraniilor.

Satul are o școală elementară, unde se învață rusește. Răzeșii posedă hrisovul lui Mihail Răcoviță Vodă de la anul 1722, un alt hrisov tot de la același domn din anul 1721, iscălit de Ilie Catarjiul vel-logofăt.

Iurievca, cătun, în jud. Bender, așezat în valea Ceaha, pe partea stînga. Face parte din volosti Iosefsdorf. Are 47 case, cu o populație de 182 suflete de Ruteni.

Ivancă, sau Ivanovca, sat, în jud. Bender, volosti Gura-Galbină. Are 42 case, cu o populație de 373 suflete.

Ivancea, sat, în jud. Orhei, volosti Hirtop, așezat pe coasta văiei Ivancea. Lîngă sat curge pîrîul cu același nume. Are 140 case, cu o populație de 810 suflete, Rusini și Ruteni; biserică; 3 mori de vînt. Sunt vii și grădini.

Ivancea, vale și pîrîu, în jud. Orhei. Incepe de lîngă pădurile dimprejurul mănăstirei Curchi, aproape de șoseaua care merge de la satul Peresecina în Valea-Culei, unde se află dealul Talpa-Lupului. Are direcțiunea spre E. Coastele văiei sunt acoperite cu pădure. Dă în valea Răutului din dreapta. În fundul văiei curge un pîrîu, care se varsă în riul Răut.

Ivanos, vale, deal și pîrîu, în jud. Orhei. Valea începe în apropiere de satul Chipriceni și merge spre S. pînă aproape de valea Răutului, lîngă orașul Orhei. Lîngă oraș se află un deal de cretă numit tot Ivanos. Din acest deal se scoate cel mai renumit var din Basarabia. Dealul este proprietatea orașului. În fundul văiei e pîrîul Ivanos, care se varsă în Răut. Lungimea văiei e de peste 17 kil., d. harta st. maj. rus.

Ivanovca, sau Ivanovca Rusească, sat, în jud. Acherman, centrul, volostei cu același nume, așezat pe malul rîulețului Hadjider. Are 235 case, cu o populație de 1750 suflete, parte Moldoveni, parte Ruteni, 927 vite mari, 238 cai. Ambele națiuni trăiesc separat, rar se unesc prin căsătorii. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Ivanovca, colonie de Bulgari, în jud. Acherman, centrul volostei Ivanouca bulgară. E așezată pe

malul stîng a rîulețului Chirghij - Chitai, în fața gurei văiei Perjii. S'a întemeiat de emigranți Bulgari, cari s'a mutat aci dint'un alt loc și au construit un sat în trei linii drepte. Imprejurul s. sunt vii și grădini.

La 1821, cînd s'a întemeiat satul, aci au fost 45 familii de Bulgari și 12 familii de Moldoveni. Guvernul Rus a dat Bulgarilor 2700 deseatinii și a refuzat Moldovenilor de a recunoaște orî-ce drept asupra pămîntului. Astăzi satul se compune din 1150 Bulgari și 600 Romîni.

Izbești, sat mare, în jud. Orhei. Face parte din volosti Hirtop. Pozițiunea geografică: 47°13' lat., 26°40' long., așezat într'o vilcea, ce dă, din dreapta, în valea Răutului. Are 268 case, cu o populație de 2720 suflete; o biserică, cu hramul sf. Mihail; 6 mori de vînt; 473 vite mari.

Izereni, sat, în jud. Bălți, așezat pe țărmlul stîng al rîului Ciulucul-d.-m. Face parte din volosti Chișcăreni. Lîngă sat este un heleșteu. Are 72 case cu o populație de 589 suflete; biserică și școală rusească. Țăraniii posedă pămînt de împrumutare 648 deseatinii. Proprietarii: Consioti, are 1395 des., moștenitorii Leonard, 1174 des., D-na Filatoff, 221 des. Sunt vii și livezi cu pomi.

Izmail, județ. Se mărginește la N.-E. cu jud. Chișinău, Bender și Acherman, iar la S. cu linia Dunărei și la V. cu linia Prutului. S'a format la 1878 din teritoriul cedat de congresul din Berlin, Rusiei. Are o întindere de 10,754 verste pătr. sau 222,7 mille pătr. Este compus din 112 comune, administrate

după vechea lege comunală, rămasă în vigoare și până astăzi în această parte a României, înstreținată de patrie, după glorioul rezel ruso-romin din anii 1877—78 în contra imperiului Otoman.

Pământul cu agricultură și fiște din acest jud. este de 325,738 descatine, iar cu păduri, de 22,049 deseatină; restul este cu pășuni, lacuri secate, drumuri și pământ sterp. Din păduri, 328 deseatină aparțin domeniului statului, 1,974 mănăstirilor închinatelor, 1,359 obștelor țărănești și coloniștilor, 692 des. tovărășiilor țărănești și 17,646 des. proprietarilor particulari. Din aceste păduri, 12 se exploatează sistematic, iar 66 într'un mod primitiv, ceea ce produce un efect dezastros asupra cliimei acestui jud., bintuit des de secetă și de vânturi N.-E. Cum că Budjeacul n'a fost altă dată lipsit de păduri, avem două mărturii certe; una se află păstrată de natură până în zilele noastre, și aceasta sunt buturugile cu rădăcini, rămășițe a unor arbori mari, ce se mai găsesc încă în nomolul rîurilor, iar alta: dispozițiunii scrise în limba tătară pentru ocrotirea pădurilor în Budjeac.

În jud. Izmail țărani seamănă cu secară de toamnă 33,066 des., iar cu grîu 9,275 des., cu grîu de primăvară 66,360, cu mei 1,722, cu porumb 41,364, cu orz 51,356 des., cu ovăz 1,780. Din altă parte cei-alți proprietari au cu secară de toamnă 36,090 des., cu grîu de toamnă 15,531 des., cu grîu de primăvară 30,227 des., cu porumb 33,376 des. Adică semănăturile cu grîu la 1901 în jud. Izmail au fost de 173,787 des., din care la țărani 63,6% și la proprietari 36,4% și s'au cules de țărani

6,753,606 pud. bucate (58,2%) iar la proprietari 4,849,000 păduri (41,8). Cu fiște jud. a avut în acest an o suprafață de 20,146 des., din care s'a cules 2,421,528 păduri fin. Prețul a rendeii unei des. în jud. este de 5—8 r., pentru pământul domeniial și a mănăstirilor închinatelor, iar la particulari de 5—6 ruble. Grădinaritul este foarte răspîdit în jud. Lîngă orașul Izmail există 1,038 grădini de zarzavat, ocupînd o suprafață de peste 1.328 deseatină; orașul Bolgrad, posedă 285 grădini de zarzavat cu o suprafață de 80 des.; Cahul, are 45 grădini cu suprafața de 70 des.; Chilia, 90 grădini pe 60 des.; Reni, 150 grădini pe 350 des.; Vilcov, 14 grădini pe suprafața de 11 des.; Tuzli, 43 grăd. pe 43 des.; iar în jud. afară de acestea mai există 11,672 grădini de zarzavat pe o suprafață de 5,280 des. Ast-fel populația beneficiază în abundență de tot felul de zarzavat.

Numărul grădinilor fructifere în jud. sunt: La Izmail, 1,066 pe suprafața de 1,605 des.; la Bolgrad, 1,575 grădini pe o suprafață de 908 des.; la Cahul, 550 grădini pe 850 des.; la Chilia, 683 grădini pe 488 des.; la Reni, 700 grădini pe 536 des.; iar în jud. mai sunt peste 19,791 grădini fructifere, pe o suprafață de 12,999 des. În toate aceste grădini se află 139,795 arbori fructiferi.

În viile jud. Izmail sunt, după statistica Zemstvului pe anul 1901, peste 15,537,500 butuci de viță, cari au produs în acest an 1,000,409 vedre vin. Vinul de calit. superioară din viile de lîngă Reni s'a vîndut vatra 2 rub. 40 cap.; vinal de lîngă Izmail cu o rub. 12—20 cap. vatra; vinul din jud. cu 1 rub. 50 cap.

vatra calit. superioară și cu 30 cap. vatra calit. inferior.

Cultura tutunului în jud. se face pe o scară foarte mică. Există 25 plantațiuni pe o suprafață de 3 des. 610 stînj. Producțiunea anuală la 1901 a fost de 82 puduri.

Albinăritul are în jud. 146 prisaci cu 3,156 stupi, cari în anul 1901 au produs 304 pud. miere și 44 $\frac{1}{4}$ pud. ceară. Prețul mierii a fost 8—6 rub.; prețul de ceară, 28—20 rub.

În jud. Izmail există (1901) 55 mori cu aburi, 34 cu cai și 1,054 de vînt, afară de cele ce sunt lîngă orașe și tîrșoarele din jud.

În jud., cu sericultura, se ocupă astăzi 676 gospodari, cari posedă 10 plantațiuni cu duzi în număr de 14,323 copaci.

Fabrici și uzine, în jud. sunt: o fabrică de cherestea cu un venit anual de peste 100 m. rub.; șase fab. de cărămidă, cu un venit de 7 m. rub.; 6 olării; 32 pescării, cu venit anual de 76 m. rub.; 8 uzine de cașcaval, cu un venit de 7 m. rub. și 3 fabr. mici de apă gazoasă.

Prăvălii și stabilimente de comerț în județ sunt 789, cari toate împreună fac (1901) dăruveri pe an pentru suma de 1,143,400 ruble.

Cifrele privitoare la industrie și comerț nu privesc orașele: Izmail, Reni, Chilia, Cahul și Bolgrad, precum nici sloboziele Vilcov și Tuzli, ci numai județul propriu zis.

În ceea ce privește vitele și animalele domestice în general, apoi județul Izmail, după județul Acherman, e cel mai avut din toate județele Basarabiei. El posedă următoarele vite, după statistica lui Zemstvo din anul 1901: cai, 50,427; vite cornute, 77,129; măgari, 680; oi simple,

381,073; oi de rasă, 1,700; capre, 5,049; porci, 37,144.

Comerțul cu grâne se face la Izmail, Chilia, târșorul Leova, Tatarbunar, Tarutino, Arțis și Niculaeuca, iar din aceste puncte merge spre Acherman, Odesa și de aci în străinătate; în România pe Prut.

Negoțul cu vite și cai se face la Izmail, Bolgrad, Chilia, Leova, Arțis, Nicolaeuca și Cubeu; iar mai departe spre Chișinău, Acherman, și Odesa.

Populațiunea județului la 1901 a fost de 181,800 suflete de ambele sexe, afară de Izmail care are o populație de 35,200 sufl.; Bolgrad, 13,700 sufl.; Chilia, 12,900 sufl.; Cahul, 7,900 sufl.; Reni, 7,700 sufl.; Tuzli, 5000 sufl.; Vilcov, 4,900 sufl.

Mișcarea populației județului în anul 1901 a fost: căsătorii în cursul anului 1570; nașteri: copii legitimi 7,937; neligitimi 151; morți în cursul anului 3,435. Deci creșterea vegetală a populației într'un an de zile este de 4,653 unități.

În privința fizionomiei etnice a populației județului Izmail, cifre oficiale statistice nu există.

Numărul bisericilor în județ împreună cu orașele și târșoarele este de 73; numărul școalelor elementare sâtești 57.

Județul Izmail este străbătut de următoarele râuri și râulețe: Prutul, Lăpușna, Sărata, Tighic, Larga, Salcea-Mică, Salcea-Mare, Cahulul, gîrla Balaș, Cohilnic, Mahala, Hadjider, Alcalia, Nerușai, Draculea, Ialpuh, Catlabuh-Mare, Catlabuh Mic, Ianica, Chirhij-Chitaî, Aliaga și Dunărea (brațul Chiliei). Afară de aceste ape curgătoare, partea despre S. a județului este acoperită de lacurile sărate: Bazîream, Hadji-Ibraim, Burnas, Carudiol, Hadjider, Ali-bei, Altic-Tiol, Cara-

ceaus, Budur, Murtaza, Mahala, Șaganî, Geantșei, Cunduc, Chitaî, Catlabuh, Saftian, Ialpuh, Cugurlui, Dervent și Cahul.

Izmail, orașul de reședință al județului cu același nume. Pozițiunea geografică: 45°17' lat., de la N. și 1°32' long. de la V. după m. din Pulcov. Se află așezat pe malul stîng al brațului Chiliei, între lacurile Ialpuh la V. și Cotlabuh la E.; la 75 verste de gura rîului, 40 verste de la Bolgrad și la 70 verste (dealungul Dunărei) de stația căii ferate Reni, precum și la 46 verste de stația căii ferate numită Valul-lui-Traian.

Istoria zice că pe acest loc a existat altă dată anticul Smornes. Moldovenii Budgeacului până acum numesc acest oraș Șmil. Formidabila cetate a orașului după arhitectura sa este opera Genovezilor. În secolul al XVI-lea despre Izmail se vorbește ca de o cetate turcească

La 1632 el a fost prădat de cazaci.

De la 1761 și până pe la 1772 aci a fost scaunul mitropolitului Danil, pastorul «raiaei» și care purta titlul de «mitropolit al Brăilei, Renilor, Hotinului și țărmurilor Dunărei, Nistrului și al Ucrainei Hanilor».

La 1770, Izmailul a fost pentru întia oară luat de Ruși, dar după pacea de la Cuciuc-Cainardji a fost remis înapoi Turcilor. Se zice că atunci Turcii au întărit-o și au înconjurat-o cu șanțuri și ziduri pe o circumferință de mai mulți kil., astfel că dînsa putea adăposti o armată considerabilă. Această întărire în limba turcească se numea Ordu-Caali, adică fortăreață de infanterie.

La 1790, cetatea Izmail a fost luată de Suvaroff, care a

bătut-o, avînd 600 tunuri și o armată groaznică.

După tratatul de pace încheiat la Iași în anul 1791, Izmailul a trecut din nou la Turci.

În rezelulul de la 1806 — 1812, Izmailul a fost luat de Ruși și a capitulat la 14 Septembrie 1809; și după tratatul de pace încheiat la București, a rămas din partea Rusiei.

La 1810, lîngă vechiul Izmail, Rușii s'au încercat a întemeia un nou oraș Tucicov, după numele unui oarecare general rus: pentru acest scop s'au adunat coloniști din Bulgari și sectanți Ruși. Această încercare n'a răușit.

După tratatul din Paris de la 1856, cînd Rusia a fost zdrobită la Crimeia, Izmailul s'a întors către Moldova.

La 1864, aci s'a așezat scaunul eparhiei Dunărei-d.-j., și pe acest scaun s'a urcat P. S. arhiepiscopul Melhisedec, care a și întemeiat la Izmail un seminar.

În rezelul de la 1877—78, Rușii au ocupat orașul în ziua de 14 Aprilie și apoi l'au anexat după tratatul din Berlin, contrariu cuvîntului dat de împăratul Alexandru al II-lea de a respecta întregitatea Romîniei.

Din vechea fortăreță a orașului, astăzi n'a mai rămas de cît dărîmături. Numirea de «Porțile Chiliei» care a fost altă dată poarta cetății, astăzi se dă locului, care are din ambele părți mormane înalte de pămînt, ce împresoară șoseaua.

La o mică distanță de această îngustă trecătoare, pe partea stîngă, se află biserica Adormirei, sfințită la 1852. În fața acestei biserici se află biserica sf. Nicolai, rezidită acum; iar mai departe, pe malul Dunărei, biserica Înălțarea Sf. Cruci, refăcută dintr'o geamie. În oraș

se mai află biserica Catedrală, precum și o biserică armenescă.

Orașul are o suprafață de 18,000 deseatină, din care 700 cu seliște, 7000 cu stufărie și mlaștină și 2900 cu grădini și vii.

Împrejurul orașului se află 1,038 grădini de zarzavat și 1,066 grădini cu pomi. Viile ce aparțin orașului produc pe an circa 500,000 vedre vin, care se vinde cu preț de 70 cap.—1 rub. 20 cap. vadra, după calitate.

Orașul posedă 5 mori cu abur, 1 cu cai și 188 de vânt; o fabrică de fringhii; 4 cherestegii; 7 cărămidării; o olărie; o fabrică de luminări de seară; o fabrică de săpun și o tabăcărie; în total 22 fabrici mici, care împreună fac daraveri pe an pentru suma de 34,550 ruble.

Comerțul are la Izmail 351 prăvălii, cari la 1901 au făcut

daraveri în cursul anului pentru suma de 2,353,600 ruble.

Prin vama orașului la 1901 s'au importat mărfuri în greutate de 922,026 pud. și în valoare de 210,762 ruble; în acelaș an s'a exportat prin acest punct 3,317,500 puduri marfă.

Populația orașului la 1901 a fost de 35,200 suflete, din care cea rusească e aproape toată schismată.

În cursul anului 1901 s'au celebrat în oraș 1570 căsătorii; s'au născut 7,937 copii legitimi și 151 neligitimi; au murit în cursul anului 3,435 persoane; deci populația a crescut vegetal cu 4653 persoane.

Orașul posedă un progimnaziu, o școală de fete și una de băieți cu 4 clase.

La Izmail este o mănăstire rusească cu hramul Adormirei.

Izman. (V. Suric, în jud. Bender).

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Izvoara, sat, în jud. Bălți, volostii Sculenii. Are 120 case, cu o populație de 870 suflete. Țărani au pământ de împrietărire 879 des., iar proprietarul, Bantișu, atit aci cât și la Risi-peni posedă 1465 deseatină.

Izvoara, sat, în jud. Orhei, centru volostei cu acelaș nume, așezat în valea Mirzeștilor. Are 95 case, cu o populație de 910 răzeși. Împrejurul satului sunt vii și livezi cu pomi.

Izvoara, sat, în jud. Soroca, volostii Nădușita, așezat pe malul stîng al Cainarului, pe șoseaua de la Soroca spre Bălți. Are 159 case, cu o populație de 1003 suflete; biserică; 207 vite mari.

Izvoara. (Vezi Pascăuți).

Î

Împușita, *sat* de Bulgari, în jud. Izmail, așezat pe țărmul drept al lacului Ialpuh, la gura văiei Împușita. S'a întemeiat la 1810 de către 70 familii de Bulgari coloniști și 4 familii de Ruteni. Guvernul Rus a dat pământ numai Bulgarilor 4200 deseat. Astăzi satul se compune din 116 case, cu o populație de 1038 suflete; 97 cai, 342 vite mari, 2370 oi. Împrejurul satului sunt vii și grădini.

Împușita, *fermă*, în jud. Izmail, în valea cu același nume, aproape de colonia bulgară Impușita.

Împușita, *vale și pîrîu*, în jud. Bălți. Incepe de la șoseaua E-dinți-Bălți, merge în direcțiunea V.-S.-V. până aproape de valea Ciuhurului de lângă satul Stolniceni-d.s. La început valea are o înălțime de 106,96 stînj. d. n. m. În vale e așezat satul Stol-

niceni-d.-j. și mai multe ferme și odăi.

Prin vale curge pîrîul Impușita, care primește din spre stînga apele pîrîului Baltag.

Îndărăpnița, sau rusește **Inderepnici**, *sat*, în jud. Orhei, volosti Ciocolteni, așezat într'un hîrtop al văiei Răutului. Are 100 case, cu o populație de 105 familii, țărani Romîni; 254 vite mari cornute, 48 cai.

J

Jaba sau **Japca**, *mănăstire*, în jud. Soroca, pe Nistru, la 45 verste mai jos de Soroca, și la 4 verste mai la vale de satul Camenca. În apropiere de satul Japca este așezată mănăstirea Jaba, pe o înălțime stincoasă a unui munte. În jos de mănăstire, pe poalele muntelui, sunt viile și grădinele mănăstirești, iar mai jos curge Nistru. Pe malul V. al râului, care curge aci în zigzaguri, se vede cătunul Camenca din guvernământul Podoliei cu castelul marșalului Withghenstein. La N.-E. de mănăstire sunt două heleștae.

Mănăstirea s'a întemeiat în secolul al XVII-lea. Legenda zice că pe acele timpuri a venit din schitul Deleni ieromonahul Iezechiil cu frații în călugărie, și s'așezat aci, săpînd în piatra stîncilor chiliile și biserica. Până la 1770, despre viața acestui schit nu se știa nimic, dar în acest an a venit din Deleni ieromonahul Theodosie și a găsit schitul din stînci părăsit, din cauza tătarilor, cari au dus pe călugări în robie. Incetul cu incetul s'a adunat împrejurul lui Theodosie alți călugări, și fiindu-le strîmt în chiliile săpate în piatra stîncilor, s'a așezat, cu

învoirea proprietarului satului Japca, mai jos pe pămîntul satului. Apoi călugării au răscumpărat pămînt de la razeșii din satul Japca și au construit o biserică de lemn și chiliile, au sădit vii și grădini fructifere.

La 1818, exarhul Gavril a transformat schitul în mănăstire; de atunci încoace mănăstirea a mai cumpărat de la razeși 910 deseatină pămînt. Mănăstirea posedă vaste grădini fructifere, cu care face comerț întins de export în Rusia. Are prisăci, vii, mori pe Nistru.

În ograda vastei mănăstiri sunt trei biserici. Această mănăstire este întia între mănăstirile de astăzi ale Basarabiei. În ziua Înălțării Domnului, fiind hramul mănăstirei (Rușii numesc mănăstirea Vosnesenski) aci se adună o mulțime de creștini, veniți din toate părțile Basarabiei. Liturghia însă în această mănăstire românească se oficiază în limba slavă.

Jablona-Vechie, sau rusește **Staraiia-Jablona**, *sat*, în jud. Bălți, alături de satul Cirpița, în valea Ustia. Are un heleșteu lângă sat. Face parte din volostii Falești. Are 93 case, cu o populație de 687 suflete. Țăranii po-

sedă pămînt 851 deseatină. Proprietarii, moștenitorii lui Camboli, au 426 deseatină. Sunt vii și grădini cu pomi.

Jadova, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 4,5 kil. cu direcțiunea spre N. Se deschide în valea Bicului, la satul Țințăreni, din dreapta. Fundul văii este acoperit cu păduri.

Jaloveni, sau **Cheila**, *sat*, în jud. Chișinău, centrul adm. al volostei cu același nume, așezat în valea Ișnovățului. Pozițiunea geografică: 46°56' lat., 26°27' long. de la m. din Paris. Înălțimea despre S. a satului este de 87,95 stînj. de la nivelul Mărei. Are 389 case, cu o populație de 2100 suflete locuitori razeși, cari posedă la Cheilă, 961 deseatină pămînt, la Bezdiceni, corpuri de moșie numite Voscan și Cristi, în întindere de 406 deseatină; la Soriteni 230 deseatină; la Jaloveni (Cheila), 683 deseatină; iar nobilul V. Scordeli are tot aci la Cheila 15 deseatină pămînt și la Albeni (corp din Jaloveni), Ion Popa are 207 deseatină. Satul are o școală cu o clasă, unde se învață numai rusește.

Japar, *vale*, în jud. Bender, în

lungime de 26 kil. cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Cunducului, la N. de satul Cimișlia. La începutul său are o înălțime de 157,8 stînj, de la n. m. La mijloc, valea este tăiată de Valul-lui-Traian. La 3 kil. în sus de Valul-lui-Traian, albia văei are 53,8 stînjeni d. n. m.

Japca, sat, în jud. Soroca, volosti Vad-Rașcu, așezat pe malul Nistrului, între satele Senatouca și Bursuc. Are 183 case, cu o populație de 1899 suflete; biserică; școală elem. rusă; 307 vite mari; 98 cai.

Jardei, odaie, din jud. Orheiū, volosti Cobilca, așezată în valea Ichelui, între satele Greblești și Biliești.

Javhur, sat, în jud. Bender, volosti Cimișlia, așezat în ambele țărături ale riulețului Ialpuh, la 11 kil. de Cimișlia. S'a întemeiat pe la 1670. În anul 1827 era compus dintr'o familie de mazili și 64 familii de țărani Romîni, cu 75 case și 9 bordee. Sătenii aveau p'atunci 18 puțuri, prisaci cu 112 stupi, 80 cai, 660 vite mari, 1252 oi.

La 1822, guvernul rus a recunoscut țăranilor drept proprietate 1950 deseatină pămînt. Astăzi satul are 207 case, cu o populație de 1039 suflete; 92 cai, 443 vite mari.

Jävreni, sat, în jud. Orheiū, volosti Criulenii, așezat pe partea dreaptă a văiei Răutului, spre S. de Răculești. Are 152 case, cu o populație de 790 suflete; biserică; 220 vite mari. Sunt multe mori de vînt și vii.

Jebrieni, saū Hadji-Ibrahim,

com. rur., în jud. Izmail, așezată pe malul unui golf. la 2 kil. de Marea-Neagă, pe terenuri mlăștinoase, acoperite peste tot cu stuf. S'a întemeiat pe la 1822 de niște schismatici Ruși (staroobreatsi) în număr de 43 familii. Astăzi satul are 198 case, cu o populație de 1310 suflete țărani, cari se ocupă și cu pescuitul.

Jenăuți, sat mare, în jud. Hotin, volosti Romîncăuți, așezat lângă calea ferată Jmerinca-Noua-Sulița, la 3 kil. de stația căiei ferate Janauți, 190 verste de Jmerinca și la 88 verste de la Noua-Sulița. Are o populație de 2777 suflete de Ruși, Ruteni și puțini Romîni; școală cu 51 elevi din 304 copii în vîrstă de școală (1902). În sat este o uzină a căiei ferate.

Jenouți, rușii îi zic Janouți, stație de cale ferată, pe linia Jmerinca-Noua-Sulița, în jud. Hotin. De la Jmerinca 190 verste, de la Noua-Sulița 83 verste.

Jevca, vale, în jud. Hotin. Incepe la E. de satul Lomacintă, și merge în direcțiunea E. pînă aproape de Nistru. La gura văiei se află satul Ojeva. Are o lungime de 4,5 kil., și pe toată întinderea sa este acoperită cu pădure. Altă dată, aci era vestit lemn de construcție; astăzi însă, mulțumită unei gospodării barbare, pădurea nu produce de cît lemn de foc. Hrisovul lui Constantin Movilă, de la 1608, pomenește despre «potoc Jevca», dar astăzi în fundul văiei cu același nume nu mai curge nici un pîriū.

Jidanca, vale, în jud. Acherman, în lungime de peste 6 kil., cu direcțiunea S.-E. Lîngă satul

Alexandrouca se unește cu valea Săițul.

Jidanca, rușii îi zic Jidovca, vale, în jud. Orheiū. Incepe lîngă satul Cinișăuți, și este cunoscută cu acest nume numai pînă în dreptul satului Minceni-d.-s.; de aci înainte e cunoscută cu numele de valea Țibova. Direcțiunea S.-E. Lungimea peste 6 kil.

Joloboc, sat, în jud. Orheiū, așezat pe țărumul stîng al Prutului, la gura Sărbănicei, între satele Piatra și Furcenii. Face parte din volosti Suslenii. Are 65 case, cu o populație de 176 suflete, țărani, Rusini și Ruși.

Jora-de-Jos, sat, în jud. Orheiū, volosti Suslenii, așezat pe malul abrupt și stîncos al Nistrului, între Jora-d.-mj. și satul Viscăuți.

Jora-de-Mijloc, rușește Jora-Zredneaia, sat, pe malul Nistrului, ceva mai sus de Jora-d.-j., la gura văiei Voloaca.

Jora-de-Sus, sat, în jud. Orheiū, volosti Suslenii, așezat pe malul Nistrului, între Lopatna și Jora-d.-mj., la gura văiei Mirzești. În aceste trei sate sunt 380 case, cu o populație de 2380 suflete, în majoritate țărani Romîni.

Juștubei, pîriū, în jud. Acherman. Izvorăște din jud. Bender, la S.-E. de satul Cîrnățeni. Lîngă un deal din acest sat, curge în direcțiunea S.-E. pînă aproape de limanul Cioburci din partea S. Lungimea pîriului este de aproape 13 kil. Toată valea în care curge pîriul este acoperită cu mlaștini, nutrite de apele pîriului.

L

Lacul, sătuc, în jud. Bender, așezat în Valea-Sacă. Dealul de la S.-V. are o înălțime de 108 stînj. d'asupra n. m. Face parte din volosti Taraclia. Are 43 case, cu o populație de 267 suflete, țărani Romîni, cari posedă 812 deseatină pămînt. Imprejurul satului sunt cîte-va vii.

Laghircială, vale, în jud. Hotin, la N. de satul Beresta. Se deschide, din dreapta, în valea rîului Cerlina. Are o lungime de 3,5 kil. Direcțiunea E.

Laientohi, lac, în jud. Bender (vezi Costi).

Lalova, sat, în jud. Orhei, volosti Izvoara, așezat pe malul Nistrului, ceva mai sus de satul Stodolna, pe un mal abrupt și stîncos. Are 155 case, cu o populație de 1210 suflete, țărani Romîni.

Lamunda, sat, în jud. Izmail, în valea Prutului. Pozițiunea geografică: 46°10' lat., 25°49' long. Are 72 case, cu o populație de 690 suflete.

Larga, sat mare, în jud. Hotin, așezat pe pîriul Larga, la 5 kil. de stația căii ferate Larga, de pe

linia Ocnîța — Noua-Sulița. Prin sat trece șoseana dintre Briceni și Hotin. Pozițiunea geografică: 48°23' lat., 24°31' long. Face parte din volosti Lipcani. Are 317 case, cu o populație de 3142 suflete, țărani Romîni; două biserici; școală elementară a Zemstvului, frecventată de 61 elevi din 148 copii în virtă de școală; 451 vite mari, 248 cai, 431 porci, 170 oi. Imprejurul satului sunt grădini și livezi.

Larga, sat, în jud. Izmail, într'un hîrtop din stînga văiei Halmaj. Pozițiunea geografică: 46°4' lat., 25°54' long. Are 197 case, cu o populație de 1503 suflete; biserică; 210 cai, 517 vite mari, 200 oi; trei mori de vînt. Sunt vii și grădini cu pomi.

Larga, riș, în jud. Izmail. Izvoarește din fundul văiei Larga și urmează valea cu același nume; apoi intră în valea Prutului și se varsă în Prut, la N. de satul Chirhanî.

Larga, vale și pîriș, în jud. Bender, în lungime de 20 kil., cu direcțiunea spre S.-S.-E. La început, înălțimea văiei e de 106 stînj. d. n. m., iar fundul de 16 stînj.; aci coastele sunt

foarte înalte. Valul lui-Traian o taie la 1 kil. aproape de gură. Se deschide în valea Botnei, din stînga, în dreptul satului Sălcuța. Pîriul Larga, pe timpul verei, în mai multe locuri seacă cu desăvîrșire.

Larga (Pîriul-), pîriș, în jud. Hotin. Izvoarește de lîngă satul Vărticauți și curge în direcțiunea S., prin satele: Larga, Cotelna, Gîlna și Slobozia-Șirăuț. Lîngă fiecare din aceste sate formează cîte un heleșteu. Se varsă în Prut, la 5 kil. în jos de satul Șirăuț-d.-j. Are o lungime de 30 kil. după harta st. maj. rus.

Larga, stație de dr. d.-f., în jud. Hotin, pe linia Ocnîța-Noua-Suliță, la 40 kil. de orașul Hotin, 23 kil. de stația Lipcani, și la 30 kil. de tîrgșorul Briceni. De la stația Larga spre Hotin merge o șosea.

Largă (Valea-), vale, în jud. Izmail. Incepe la E. de satul Lărguța și merge spre S. până la satul Mocrești-Noi; de aci se îndreaptă la S.-V. până în valea Prutului, în care dă, la N. de satul Chirhanî. În fundul văiei curge rîul Larga, care se varsă în Prut. În vale se află satele:

Cârpești, Mocrești - Vechi, Mocrești - Noi, Tartoul, Tatavan, Ceabalacci și Constantinouca. Fundul văieii pe alocurca este acoperit cu puțină pădure.

Largă (Valea-), vale, în jud. Orheiū, în lungime de peste 3 kil., cu direcțiunea S.-E., așezată la E. de mănăstirea Frumoasa (Frumușica), și la V. de valea Milovatoșul. Dă, din stînga, în valea Ichelui. E acoperită cu vii și păduri.

Lata, vale, în jud. Bălți, în lungime de peste 3 kil. Se deschide, din stînga, în valea Copacianca, în dreptul satului Sturzauca. Direcțiunea spre S.

Lăpușna, sat, în jud. Chișinău, centrul administrativ al volostei cu același nume. E așezat în valea Lăpușnei. Pozițiunea geografică a acestui mare și vechi sat românesc cade sub 46°53' lat., 26°4' long. după m. din Paris. Are 573 case, cu o populație de 3427 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; școală de fete cu o clasă, unde se învață numai rusește; o fabrică de cărămidă. Satul, cu proprietățile sale, se împarte în trei părți: Todei-Lăpușnă, aparține lui Toma Tomulețu, care posedă 758 deseatină, iar țărani Romîni au pămînt de împroprietărire 736½ deseatină; Faurești-Lăpușna, proprietară Lisaveta Tomuleț, care posedă 679 deseatină, iar țărani au pămînt de împroprietărire 728 deseatină; Mladino-Lăpușna, a boerilor Grigorie și Gheorghî Tomuleț, care are 581 deseatină, țărani au 880 des.; și Ruși-Lăpușna, proprietar Gheorghie Tomuleț, care posedă 668 des. iar țăr. au 715 des.

Lăpușna, pîriū, în jud. Chiși-

nău. Izvorăște din împrejurimile satului Iurcenii și urmează în cursul său valea Lăpușna, până la Prut, în care se revarsă. Are un singur afluent, din dreapta, pîriul Mirzoî. Apele pîriului formează 6 heleștae în vălea Lăpușna. Lungimea sa, din cauza numeroaselor cotituri ce face, este de aproape 100 kil.

Lăpușna, vale, în jud. Chișinău, cu direcțiunea S.-E. până la satul Lăpușna; de aci direcțiunea se schimbă în S.-V., și merge astfel până în valea Prutului, în care se isprăvește, lingă satul Sărata-Răreș. Incepînd spre N. de satul Iurcenii valea are 64 kil. lungime și primește, din dreapta, văile: Mirzoî, Boșcani, și Borta; iar din stînga, văile: Sperieților, Rusca, Lopusnița și Almaiî. Dealungul văiei sunt așezate satele: Iurcenii, Bolțun, Chircot, Pașaut, Mladinești, Lăpușna, Bolcian, Sofievca, Cirpineni, Topor, Minjîr și Voinești. Pe lingă Iurcenii sunt fermele-cătune: Lăpușnița, Chitu și Pitoc, iar prin hîrtoapele ei, din stînga, se află satele: Crestești, Săcărenii și Negri. De la satul Topor pînă la Prut, valea trece prin jud. Bender. Partea văiei de la satul Voinești pînă în valea Prutului poartă numele de Gura-Lăpușnei.

Lăpușnița, fermă, în jud. Chișinău, așezată în capul văiei Lăpușna, între satele Vărzărești și Iurcenii.

Lăpușnița, vale, în jud. Izmail. Are o lungime de 2 kil., cu direcțiunea S.-E.-V. Incepe aproape de satul Cărpinenii și se deschide în valea Lăpușna, din stînga, la satul Minjîr. În vale este așezat satul Furmazachi.

Lărguța, sat, în jud. Izmail, așe-

zat în fundul văiei Sacă, la V. de Capaclia. Are 87 case, cu o populație de 670 suflete; 48 cai, 295 vite mari, 300 oi.

Leașcova, cătun, în jud. Acherman, volosti Plahteevca, așezat pe rîulețul Sărata. Are 20 case, cu o populație de 100 suflete.

Lechi, sat, în jud. Izmail, pe malul Prutului. Are 47 case, cu o populație de 387 suflete de țărani Romîni.

Lefruni, vale, în jud. Bălți, în lungime de 3.8 kil., după harta stat. maj. rus. Dă, din stînga, în valea Delea, în dreptul stației căieii ferate Pirlîța. Direcțiunea văiei spre N.-V.

Leipzig, numită și Schinoasa, colonie germană, în jud. Acherman, volosti Cliestița, așezată în valea Cunducului, pe țărmul stîng al rîulețului Cohilnicul, la gura pîriului Schinoasa.

La 1827, această colonie a fost întemeiată de 145 familii de germani din Wurtemberg, Prusia și Meclemburg, avînd: 121 case; 100 puțuri; 126 grădini și vii; 254 cai; 1118 vite mari și 644 oi. Astăzi are 385 case, cu o populație de 2390 suflete.

Leipzig, stație-de-dr.-d.-f. de pe linia Bender-Reni, în jud. Bender, în valea Cunducului, la 116 verste de Bender și 152 verste de la Reni.

Lei-Tofana, gîrlă. (Vezi Rântea).

Lenți, vale, în jud. Bălți, pe moșia satului Parcovei. Incepe din pădurile satului, și în dreptul satului Fintina-Albă se deschide în valea Ciuhurului, din dreapta. Lungimea, după harta

st. maj. rus, e de 7 kil. Direcțiunea S.-E.

Leonardouca. (Vezi Limbeni-Noi).

Leonești. (Vezi Bolcian, jud. Chișinău)

Leonteva, rușii îi zic **Leontievo,** sat, în jud. Bender, așezat pe malul Nistrului, la hotarul jud. Bender și Acherman. Face parte din volosti Căușani. Imprejurul satului, pădure, vii și grădini cu pomi. Satul aparține altă dată familiei Catargi, care l-a vîndut generalului rus Ponset. La 1827, generalul Ponset a adus aci și a colonizat satul cu emigranți din Austria în număr de 25 familii, parte din aceștia s'a romanizat. Actualul sat se compune din 103 case, cu o populație de 1233 suflete. Loc. posedă 213 vite mari, 124 cai, 490 oi.

Leova, *tîrșor*, în jud. Izmail, pe malul Prutului. O șosea merge de-alungul pîriului Sărata spre Cazanciuc, iar altă șosea mare și șoseluită spre Filipeni și Comrat. Pozițiunea geografică: 46°29' lat., 25°55' long. d. m. din Paris. Are o populație de 3422 suflete, din cari 2100 Romîni, 500 Ruteni, și 800 Evrei. Punt de vamă spre România: import anual 1.400 ruble; export, 1.810.000 pud. marfă pentru 1.042.000 ruble.

Leova-Nouă, *cătun*, în jud. Izmail, așezat în valea Sîrma. Are 14 case, cu o populație de 47 suflete.

Leușeni, *com. riv.*, în jud. Izmail, așezată în valea Prutului, la gura văieii Nirnova. Dealul din spre N. are o înălțime de

44,95 stînj. d'asupra n. m., dealul din spre S. are o înălțime de 76,20 stînj., după harta st. maj. rus. Are 120 case, cu o populație de 730 suflete, Romîni.

Leușeni, *sat*, în jud. Orhei, volosti Telenești, așezat în capul văieii Alvănăgar. Pozițiunea geografică: 47°29' lat., 26°6' long. Are 190 case, cu o populație de 1152 suflete. Lîngă sat trece șoseaua, care merge de la Tuzora spre Telești. Sunt grădini cu pomi.

Libecioc, *vale*, în jud. Orhei. Incepe de lîngă viile satului Poțuntei, și are direcțiunea spre S.-E., pînă dă în valea Cula. Are o lungime de 4 kil., după harta st. maj. rus.

Lichtenthal, sau **Treteia-Stepi,** *colonic*, în jud. Acherman, volosti Sărata, așezată pe pîriul Ciughider. Pozițiunea geografică: 46°5'30" lat., 27°14' long. Imprejurul satului sunt multe vii și grădini cu pomi. S'a întemeiat la 1829 de 41 familii de germani din Wurtemberg și Prusia. Astăzi satul are 201 case, cu o populație de 1107 suflete.

Limbeni, sau **Limbeni-Vechi,** *sat*, în jud. Bălți, volosti Florești, așezat pe pîriul Ustea. Are 145 case, cu o populație de 850 suflete. Țăranii posedă pămînt de împrôietărire 1307 desiatini. Proprietarul, Filipescu, are 698 desiatini. Sint livezi cu pomi.

Limbeni-Noi, sau **Leonardouca,** *sat*, în jud. Bălți, volosti Folești, așezat la N. de satul Limbeni-Vechi, pe țarmul pîriului Ustea. In apropierea satului este un iaz mare. Are 98

case, cu o populație de 921 suflete. Țăranii posedă pămînt de împrôietărire 778 desiatini. Familia Leonard are 3505 desiatini. Sint vii și livezi cu pomi.

Lincăuți, rusește **Lincovți,** *sat*, în jud. Soroca, volosti Otaci, așezat pe malul drept al Nistrului, lîngă linia căii ferate, Oenița-Jmerinca. Are 180 case, cu o populație de 1012 suflete; biserică; școală elementară rusă; 582 vite mari; 4 mori de vînt.

Lincăuți, rusește **Lincovți,** *sat* mare, în jud. Hotin, volosti Chelminceul, așezat pe pîriul Sara-Lungă. Are 400 case, cu o populație de 2398 suflete. Romîni și Ruteni; biserică; școală rusească, frecventată de 63 elevi din 180 copii în vîrstă de școală; 402 vite mari, 284 cai.

Lincicăuți, *vale*, în jud. Bălți. Incepe de lîngă satul Hîncăuți, și se deschide în valea Răcovățului, lîngă tîrșorul Sculenii. Direcțiunea la început S., apoi spre V. Lungimea văieii 7 kil.

Lipcani-Noi, rușii îi zic **Novie-Lipcani,** *sat*, în jud. Bender, la 1 kil. spre V. de orașul Bender, este o mahala a acestui oraș. Are 123 case, cu o populație de 730 suflete, Romîni și Ruteni. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Lipcani-Vechi, rusește **Starie-Lipcani,** *sat*, în jud. Bender, astăzi mahala a orașului Bender, așezat pe malul Nistrului, la N. de cetate, între vechia Varnița și cetate. Are 78 case, cu o populație de 820 suflete, parte Romîni, parte Ruteni și Evrei. Imprejurul satului sunt grădini cu pomi.

Lipcani, târg, în jud. Hotin, centrul volostei cu același nume, așezat pe malul stîng al Prutului, la gura pîriului Medveja. Patru șosele leagă târgul cu Hotinul, Noua-Suliță, Edința și satele dealungul malului Prutului. La 1 kil. de târg e stația căii ferate Jmerinca-Noua-Suliță. De la Jmerinca sunt 233 verste, iar de la Noua-Suliță, 40 verste. Are 862 case, cu o populație de 3148 suflete Romîni și 2508 Evrei; biserică; școală de băieți rusească (60 elevi); școală de fete (41 eleve); spital; oficiu telegrafo-poștal; sediul lui Zemski Nacialnic, circumscrip. V-a de Zemstvo; punct de vamă cu România. La 1901, s'a importat marfă pentru suma de 339,020 ruble, și 3,961 capete vite și oi, și s'a exportat marfă pentru suma de 29,586 ruble și 1,069 vite mari și oi.

Lipcenii, sat, în jud. Orhei, volosti Răzina, așezat deasupra văii Cerna, între satele Parcani și Popăuți. Are 120 case, cu o populație de 788 suflete.

Lipnicul, sat mare, în jud. Soroca, volosti Climouți, aproape de stația căii ferate Ocnitza, pe șoseaua ce merge de la Lipcani spre Mohilău, la capul văii Cubolta.

Are 214 case, cu o populație de 1208 suflete; biserică; prisăci; 3 mori de vînt; 417 vite mari.

Listova, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N. de satul Valul-lui-Isac. Este lung și îngust, și se termină la S. de sat. Apele lacului comunică cu gîrla Rotundul și de aci cu mlaștinele rîului Prut.

Listova, lăcușor, în jud. Izmail,

în valea Prutului, între lacul Boarului și Prut.

Lișina, vale, în jud. Chișinău. Se deschide în valea Botnei, din dreapta, între satul Mănuilești și satul Rusești-Noi. Are o lungime de 11 kil. și este acoperită cu păduri și vii. Direcțiunea S.-E.

Liublin, colonie de Evrei, în jud. Soroca, așezată pe malul Nistrului, întemeiată de guvernul rus, din Evrei aduși din guvernământul Kiew și Ecaterinoslav la 1842. Face parte din volosti Văscăuți. Are 74 case, cu o populație de 887 suflete.

Livinți, rușii îi zic Livenți, sat, în jud. Hotin, așezat în rîpa Chetroasa, care lărgindu-se mereu aproape dispare pe lângă stația Larga de pe șoseaua spre Hotin. Face parte din volosti Dăncăuți. Are 176 case, cu o populație de 882 suflete, țărani Romîni și Ruteni; biserică; 374 vite mari.

Loaga, cătun-fermă, în jud. Chișinău, între satele Lăpușna și Logănești.

Logănești, sat, în jud. Chișinău, volosti Sireț, așezat pe țărmul drept al Ichelui, lângă șoseaua Chișinău-Orhei. Pozițiunea geografică: 47°11'30" lat., 26°27' long. d. m. din Paris. Are 48 case, cu o populație de 517 suflete țărani Romîni, cari posedă pămînt de împrumutare 80 deseatină. Proprietara, doamna Vera Lazo, posedă 880 deseatină.

Logănești, sat, în jud. Chișinău, volosti Hăncești, așezat în valea Cunducului. Dealul de la E. are o înălțime de 156,9 stînj, d. n. m. Pozițiunea geografică: 46°54'30"

lat., 26°12' long. Are 278 case, cu o populație de 1324 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; școală de băieți cu o clasă, unde se învață rusește. Locuitorii sunt țărani Romîni, cari posedă, împreună cu țărani din Pulbereni, 1440 deseatină, pămînt de împrumutare. Proprietarul armean, Grigorie I. Manuc-Bey, are aci și la Pulbereni, 3238 deseatină pămînt.

Lomacînța sat, în jud. Hotin, volosti Săcurenii, aproape de malul drept al Nistrului, pe șoseaua dintre Vișnevo și Belousovca. Are 302 case, cu o populație de 1541 suflete, Ruși, Ruteni și Romîni; biserică; o școală, frecventată de 46 elevi, din 210 copii în vîrstă de școală; 389 vite mari.

Lomacînței, (Pădurea), pădure, în jud. Hotin, pe o mare întindere, între satele Cobîlteni, Belousovca, Vasileuț, Ojeva, Lomacînța și rîul Nistru.

Lombrovca, cătun, în jud. Bender, volosti Căinari, așezată în valea Baccialia. Are 12 case, cu o populație de 62 suflete.

Lopatinețul, rîuleț, în jud. Hotin, partea rîului Lopatnicul de la satul Corjeuțu, în jos până la revărsarea în Prut. Are o lungime de 12 kil.

Lopatna, sat, în jud. Orhei, volosti Suslenii, așezat pe malul Nistrului. Are 67 case, cu o populație de 584 suflete, parte Ruteni, parte Rusini, parte Romîni.

Lopatna, vale și pîrîu, în jud. Orhei, în lungime de peste 11 kil., cu direcțiunea S.-E. Incepe din pădurile ce înconjură mănăstirea

Curchi. Valea, pe o distanță de 5 kil., este acoperită cu pădure. La gura văieii se află așezat satul Poceștii. Se deschide, din dreapta, în valea Teleșău. În fundul văieii curge pîriul Lopatna, care se varsă în Teleșău.

Lopatnicul, sat, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat, pe șoseaua dintre Lipcani și Sculenii, la gura pîriului Lopatinetului, aproape de malul Prutului. Are 177 case, cu o populație de 999 suflete; biserică; 3 mori de vînt; 697 vite mari.

Lopatnicul, riș, în jud. Hotin. Izvorește din pădurile Grubnei; curge spre S. trecînd prin satul Hromîncăuți, tîrgul Briceni, satele Taban, Caracușeni, Corjeuți și satul Lopatnic. Eșind din acest din urmă sat, mai curge $\frac{1}{2}$ kil. și se varsă în Prut. De la Corjeuți în jos se numește Lopatinetul. În curgerea sa formează 4 heleșteuri mari. Direcțiunea S. Lungimea de 50 kil. după harta st. maj. rus. Are doi afluenți: pîriul Tata, care se varsă din stînga, la N. de satul Hromîncăuți, și pîriul Gîrla, tot din stînga, la N. de tîrgul Briceni.

Lopatnicul, vale, în jud. Bender, în lungime de 9 kil. Se deschide în valea Conducului, din dreapta, la S. de tîrgșorul Gura Galbîna. La începutul său înălțimea văieii e de 139,43 stînj. d. l. n. m., și este acoperită cu pădure, iar jumătatea de sus este acoperită cu tufă.

Lozova, sat, în jud. Chișinău, volosti Vornicenii, așezat dealungul Bicovățului, pe dreapta. Satul e risipit prin grădini și vii, cari ocupă în lungime peste un

kil. Pozițiunea geografică: $47^{\circ}8'$ lat. și $26^{\circ}8'30''$ long. Satul se află pe vechia moșie a boerului Zamfirachi Ralli, unul din boerii cari au plecat în Polonia cu Petriceicu-Vodă, și apoi pe la 1672 s'a întors în Moldova. Boerul a dăruit mănăstirei Chiprienii satul Lozova. Astăzi satul are 323 case, cu o populație de 2700 suflete, țărani Romîni, împroprietăriți de pămîntul mănăstirei și posedînd $2538\frac{1}{4}$ deseatinii pămînt. Mănăstirea posedă 3729 deseatinii. Țăranii posedă o casă de economii; o școală rurală cu o clasă, unde se învață numai rusește și pendintă de stat și 2 școale rurale cu o cl. eparhială.

Lucăceni, saș Alexandreni, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Prutului. Se compune din două cătune: Lucăceni, cu 49 case, și Alexandrenii, cu 20 case. Ambele cătune sînt între satele Valea Rusului și Hiorăști. Face parte din volosti Sculenii. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 181 deseatinii. Proprietarii: la Alexandrenii, 503 deseatinii, și la Lucăceni, D. Bantiș, 800 deseatinii. Sunt vii, livezi și prîsăci.

Lucăcîanca (Valea-), vale, în jud. Bălți. Incepe în pădurile de lingă satul Damașcanii și merge în direcțiunea S.-E., pînă aproape de valea Camenca. Are o lungime de 5 kil., după harta st. maj. rus.

Lucășeni, rușii îi zic Lucaceanii, sat, în jud. Hotin, volosti Briceni, așezat pe pîriul Lucăceni, în valea Lucăcenilor. Pozițiunea geografică: $48^{\circ}23'$ lat., $24^{\circ}36'$ long. Are 500 case, cu o populație de 2960 suflete; 239 vite mari; 61 cai, 512 oi.

Lucășeni (Pîriul-), pîriș, în jud. Hotin. Curge în valea Lucășenilor pînă la satul Cotiușeni, iar de aci înainte pîriul poartă numele de Pîriul-Ghelaa.

Lucășeni (Valea-), vale, în jud. Hotin. Incepe de la satul Burdiug și se isprăvește la Cotiușeni. În vale sunt satele: Burdiug, Volcinețul, Lucășeni și Cotiușeni. Are o lungime de 20 kil. după harta st. maj. rus. Direcțiunea spre S. Din stînga, la N. de satul Lucășeni, în jos, valea poartă numele de Valea-Ghelaa.

Lucășeuca, sat, în jud. Orheiș, așezat în valea Vatojului. Face parte din volosti Isacova. Are 130 case, cu o populație de 912 suflete.

Lucești-Moldovenii, sat, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Salcea-Mare. Are 58 case, cu o populație de 370 suflete, țărani Romîni.

Lucești-Rușii, sat, în jud. Izmail, așezat într'un hîrtop din stînga văieii Salcea-Mare. S'a întemeiat pe la 1829. Are 192 case, cu o populație de 820 suflete, țărani Rușii.

Luchelor, lac, (vezi Costii, în jud. Bender).

Lucoșena. (Vezi Lucășeni, vale, în jud. Hotin).

Luici (Valea-), vale, în jud. Bender, în lungime de 7 kil. Incepe între satele Puhoii și Țipala, cu direcțiunea spre S. pînă în valea Botnei, în care se deschide aproape de satul Gangura.

Lumnoe, lac, în jud. Izmail, în Valea Prutului, la S.-V. de sa-

tu Roșă, între piriul Balaș și malul Prutului. Are o lungime de 800 m.

Lunga (Satul-), sat, în jud. Soroca, volost Florești, așezat în valea Răutului. Se desparte de satul Băgrănești printr'un heliești, format de apele Răutului. Are 107 case, cu o populație de 562 suflete; biserică; 210 vite mari.

Lunga (Riul-), riș, în jud. Bender. Izvoarele de la poalele dealului Mojila-Sapată, la E. de satul Ciucur-Minjur; curge întâi spre S.-E., până la colonia Chiriet-Lunga, de aci își schimbă direcție spre S.-V., până aproape de valea Ialpuhulăi, apoi se îndreaptă la S.; intră în jud. Acherman și se varsă în râul Ial-

puh. Are afluenți, din dreapta: piriul Iazicăi, Avdorma și Lunguța. Pe malurile râului se află așezate coloniile bulgare: Chiriet-Lunga, Copeni, Ciadir-Lunga. De-alungul cursului, pe partea stîngă, trece linia căii ferate Bender-Reni, pe o distanță de 57 kil. În multe locuri malurile din ambele părți sunt acoperite cu vii.

Lungimea văieii în care curge riul e de peste 70 kil. după harta st. maj. rus.

Lunga, vale, în jud. Bender. Are o lungime de 19 kil. E îngustă, cu direcțiunea spre S. La început, are o înălțime de 105 stînj. d. n. m. Incepe la V. de satul Sălcuț și se deschide în valea Ciaha, la S. de satul Sorivanca, din jud. Bender.

Lunga. (Vezi Pruneli, lac, în jud. Izmail).

Lunguța, riuleț, în jud. Bender. Izvoarele lângă satul Ciucur-Minjur, și curge spre S., până în râul Lunga, în care se varsă din dreapta, aproape de satul Corten. Lungimea văieii, în care curge, este de aproape 54 kil. după harta st. maj. rus. Pe malurile sale se află așezate coloniile bulgare: Feroponteuca, Tomăi, Haider și Corten.

Lupa-Răci, sat, în jud. Orhei, volost Cobilca, așezat în capul văieii Cobilca. Are 45, case cu o populație de 294 suflete. Imprejurul satului sunt vii.

Luțâni. (Vezi Țintăreni, în jud. Bender).

M

Macarevca, sat, în jud. Hotin, volosti Chelminețul, așezat pe malul drept al Nistrului, într'o cotitură a rîului, la gurile pîriului Mucșa, care se varsă din partea stîngă. Are 116 case, cu o populație de 838 suflete Ruteni; biserică.

Macari, lac mic, în jud. Bender, în valea Nistrului, spre E., între lacul Plosca și rîul Nistru.

Macoim, vale, în jud. Chișinău. Are o lungime de 5 kil. cu direcțiunea spre S. Se termină în valea Mirenilor, din stînga, mai sus de satul Mirenii.

Madar (Vezi Culin, *colonic*, în jud. Acherman).

Magalul, vale, în jud. Bălți pe moșia satului Fintina-Albă. Incepe de lingă satul Gașpar, și merge spre V., până în valea Ciuhurului. Gura văieci e la un kil. de satul Fintina-Albă, în sus. Are o lungime de 10 kil. după harta st. maj. rus. și mai multe hîrtoape.

Mahala, vale, pîriu și lac, în jud. Izmail. Incepe în jud. Acherman, la E. de satul Mihailovca, și merge spre S. până la lacul Mahala.

Lungimea văieci este de aproape 24 kil.

Pîriul curge în jud. Izmail Izvorește la N. de satul Caragaci, și se varsă în lacul Mahala.

Lacul e așezat în jud. Izmail, aproape de lacul Șagani, la V. de acest lac. O limbă îngustă de pămînt desparte ambele lacuri. Lungimea lacului e de peste 2 kil. Apa lacului e sărată.

Malcoci, sat, în jud. Chișinău, volosti Ialoveni, așezat în valea Catîrjiu. Pozițiunea geografică: 47°1' lat, 26°17' 30" long. d. m. din Paris. Are 143 case, cu o populație de 799 suflete, țărani Romîni, împroprietăriți pe pămîntul mănăstiresc și posedînd 535 deseatinii; o școală cu o clasă, întreținută din averea mănăstirilor închinat. Mănăstirea Chiprienii are aci 428 deseatinii pămînt. Imprejurul satului sunt vii și livezi.

Malința, sat mare, în jud. Hotin, volosti Grozința, așezat în apropiere de Clișcăuți. Un drum neșoseluit leagă satul cu Perebiicovți de pe Nistru. Are 324 case cu o populație de 2588 suflete, Romîni, Rusini și Ruteni; biserică; o școală de băieți, frecventată de 34 copii din 266

în vîrstă de școală (1901); 483 vite mari; 6 mori de vînt. Imprejurul satului sunt grădini și livezi.

Malo-Iaroslavăț, I-ii. (Vezi Chirghij-Witemberg, în jud. Acherman.)

Malo-Iaroslavăț al II-lea. (Vezi Borșthal, jud. Acherman.)

Malovata, sat mare, în jud. Orhei, volosti Susleni, așezat pe malul Nistrului, la gura văieci Peri. Are 410 case, cu o populație de 2560 suflete, Moldovenii, Ruteni, Ruși și Rusini (majoritate Moldovenii); o biserică, cu hramul sf. Mihail; școală elem. rusă; 10 mori de vînt. Sunt multe vii și grădini cu pomi.

Malovata, vale și pîriu, în jud. Orhei. Incepe de lingă satul Vasieni și se îndreaptă spre E., pînă aproape de valea Prutului, lingă satul Tîrzieni. Din stînga dă valea Alvnagar. Pîriul se varsă în Prut.

Malul-Tohatinului, sat, în jud. Chișinău, volosti Mirenii, așezat pe malul Nistrului, la gura văieci Tohatinului. Are un pod plu-

titor pe Nistru. Înălțimea locului, de 58,65 stinjenî d. n. m. Pozițiunea geografică: 47°5' lat. 26°48' lung. d. m. din Paris. Țăranii posedă 686 $\frac{3}{4}$ deseatinî pămînt din corpul moșiei Vadului-Voda. Tot din acest corp cît și din Malul-Tohatinului mai posedă pămînt: doamna Horonovici, 1645 des.; Natalia Sicara 1346 des.; Eugenia Corsacoff, 2173, des. și Elena Ianovski, 2159 des. Are 120 case, cu o populație de 713 suflete; o școală cu o clasă, unde se învață rusește.

Mamaliga, rușii îi zic **Mamaliga**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Stălinești, lingă stația căii ferate Mamaliga, pe malul stîng al Prutului, pe linia Jmerinca-Noua-Suliță. De la Jmerinca sunt 252 verste, de la Noua-Suliță 21, și de la Lipcani 19 verste. Are 260 case, cu o populație de 1380 suflete, țărani Romîni; biserică; 340 vite mari.

Mamaliga, *stație-de-dr. d. f.*, în jud. Hotin, pe linia Jmerinca-Noua-Suliță, la 19 verste de acest din urmă tîrgșor.

Mamalița, *lac mic*, în jud. Bender, în valea Nistrului, într'un crîng dintre lacul Voivodina și riul Nistru. E înconjurat de stufărie.

Mana, *sătuc*, în jud. Orhei, volosti Isacova, așezat în valea Vatojului, pe țărmlul drept. Până la 1812 aci a fost un schit de maici, desființat de Ruși. Are 29 case, cu o populație de 274 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae. Sunt vii și grădinî cu pomi.

Maneva, *vale*, în jud. Bălți. Se deschide în valea Copăcianca, din partea dreaptă, în apropiere

de satul Aluniș. În vale se află așezată ferma Ivanușca. Lungimea văieii 10 kil.; înălțimea locului 104,09 st. d. n. m. Direcțiunea S.-E.

Manja, *sat*, în jud. Acherman, volosti Alexandrouca, așezat pe țărmlul-piriiașului Eș-Murza, care se varsă aci în Sărata. Are 106 case, cu o populație de 728 suflete, Romîni și Ruteni. Împrejurul satului sunt vii și grădinî.

Mansburg, *colonie germană*, în jud. Acherman, volosti Postal, așezată la N. de satul Marazlieuca, pe țărmlul stîng al pîrîului Alcalia. S'a întemeiat la 1829, de emigranți din Bavaria, Prusia și Meklemburg, cari au primit de la guvernul rus cîte 50 deseatinî de pămînt de cap de familie. Astăzi colonia are 182 case, cu o populație de 1103 suflete.

Manta, *com. rur.*, în jud. Izmail, în valea Prutului, așezată la N. de gura văieii Boraghina, la E. de lacul Balaș. Are 87 case, cu o populație de 578 suflete. Împrejurul satului sunt numeroase vii și grădinî cu pomi.

Manuilești, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Vasieni, așezat în valea Botnei. Pozițiunea geografică: 46°57'30" lat.; 26°16' long. după m. din Paris. Are 267 case, cu o populație de 1379 suflete de Romîni razeși, cari posedă 555 deseatinî pămînt; o biserică, cu hramul Sf. Paraschiva, construită de razeși; școală cu o clasă a minist. instrucției, unde se învață numai rusește. Tot aci mai posedă pămînt 476 deseatinî și razeșii din Rusești-Noi; mai are razeșia sa și familia razeșului Nicolae Ursu; o sfoară de moși

în întindere de 54 deseatinî aparține mănăstirei Suruceni, dar al obștei razeșilor sf. mănăstiri.

Manuilești, *sătuc*, în jud. Bălți, așezat în capul văieii Roșca, spre S. de satul Vulpești. Face parte din volosti Ungheni. Are 34 case, cu o populație de 290 suflete. Țăranii posedă pămînt de împrorietărire 314 deseatinî. Proprietarul, Tufescu, are 355 des. Împrejurul satului sunt vii.

Manzîr, rusește **Grafinea**, *tîrgșor*, în jud. Bender, așezat pe șes. La S. înălțimea locului e de 91,5 stînj. d'asupra n. m. Patru șosele unesc tîrgșorul cu Ancicrac, Bender, Hofnungsthal și Acherman. Face parte din volosti Iozefsdorf. Are 245 case, cu o populație de 2500 țărani Romîni, cari posedă 270 deseatinî pămînt. Împrejurul satului sunt vii și grădinî cu pomi.

Maramonouca, rusește **Maramonovca**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Tîrnova, așezat pe țărmlul stîng al rîulețului Cubolta. Lingă sat sunt două heleștae. Dealul din spre S. are o înălțime de 105,8 stînj. d'asupra n. m. Are 216 case, cu o populație de 1750 suflete de Romîni, Ruteni, Rusini și Ruși; biserică; școală de Zem. cu o cl.; 474 vite mari, 2000 oi; 3 mori.

Marazlievca, *sat*, în jud. Acherman, volosti Postal, așezat la N. de satele Marianovca-Mare și Marianovca-Mică, pe țărmlul pîrîului Alcalia. S'a întemeiat la 1807. Are 66 case, cu o populație de 698 suflete. Împrejurul satului sunt vii și grădinî.

Marchiv-Drab, *vale*, în jud. Hotin. Incepe la N.-V. de satu

Larga, și la S. de Vărticauț, cu direcțiunea N.-V. Intre satul Moșineț și gura văieii Puțita dă în matca Nistrului. In vale sunt două heleștee și un lac. Are o lungime de 13 kil.

Marea-Neagră. Udă partea S.-E. a Basarabiei pe o întindere de 20 verste, de la Limanul Nistrului până la piriul Balabanca. Malul Mării-Negre din spre Basarabia e aplecat și format din bănci de nisip; și pentru că pe Marea-Neagră nu există fluxuri și refluxuri, nisipurile de pe mal rămân în aceeași stare, ne influențate de valurile apei. Dintre râulețe, aci, singură Balabanca, care curge lângă Acherman, ajunge până la Mare, între Limanul Chimbet și lacul Burnoe. Toate cele lalte râuri din S. Basarabiei se revarsă în lacurile sărate. Pe malul Mării Negre din Basarabia nu există nici un port; fundul Mării fiind foarte aproape de suprafața apelor, ast-fel că pe hărțile geografice acest fund este arătat drept bănci de nisip.

Marea-Neagră, fiind foarte impetuoasă toamna și primăvară, în antichitate a fost obiectul unor legende a tutulor popoarelor. Grecii credeau cum că țările cari se află pe malul acestei Mări spre N. sunt cufundate în vecinicul întuneric. Din cauza acestor legende poartă numele de «axenos», care mai târziu, după ce Grecii au făcut cunoștință cu țarmurile din spre N. ale mării, s'a numit «euxenos». După legende antice, cel dintii care a cutezat se străbăta aceste lacuri a fost îndrăznețul Iason; iar după Argonauți mulți alți au urmat noua cale, deschisă pentru negoț. Una din cele dintii achizițiuni ale Grecilor în aceste vremuri a fost și descoperirea

gurilor Nistrului, unde ei au și întemeiat primele lor factorii, ca Tiras. In ceia-ce privește propriu zis malurile Mării, nu găsim în istorie nici un fapt, nici o legendă chiar, cari să ne permită a presupune c'au fost cind-va aceste țarmuri practicabile pentru navigațiune. Valul-lui-Traian-de-jos, de alt-fel, demonștră cum că poporul antic care l-a construit nu se temea nici de cum de năvălirea inamicului din spre Mare și chiar luntrile ușoare ale sălbaticilor Cazaci nu apăreau pe aci pentru a prăda și jefui.

Mariampol, *fermă* bocească, în jud. Hotin, așezată d'asupra văieii Marchiv-Drab, în apropierea șoselei ce duce de la Hotin spre stația căicci ferate Larga.

Marianca, Marianovca, sau **Coromislo** (cobiliță), *sat*, în jud. Acherman, volosti Alexandrouca, așezat în valea Fișteliței, la izvoarele piriului cu același nume, la 15 kil. spre N. de satul Fiștelița. Are 67 case, cu o populație de 589 suflete; 173 vite mari,

Marianovca-Mare, *sat*, în jud. Acherman, volosti Postal, așezată pe ambele țarmuri ale piriului Alcalia. Spre S. de sat se află odaia Marianovca. Imprejurul satului sunt vii și grădini. Are 57 case, cu o populație de 422 suflete, 203 vite mari.

Marianovca-Mică, *sat*, în jud. Acherman, volosti Postal, așezată pe piriul Alcalia. Are 49 case, cu o populație de 370 suflete.

Mariensfeld, *colonie* germană, în jud. Acherman, volosti Iva-

novca-rusească. S'a întemeiat la 1830, în valea Djalar-Sec, în apropiere de satul Djalar. Are 66 case, cu o populație de 428 suflete germani, emigrați din Wurtemberg și Prusia, cari au primit aci, de la guvernul rus, cite 60 deseatini pământ de cap de familie.

Marinicium, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Zbîroaia, așezat într'un hîrtop al văieii Nirnova. Dealul despre N. de satul Marinicium are o înălțime de 101 stîmjenî, d. n. m. Are 127 case, cu o populație de 1130 suflete de răzeși, cari posedă 145 deseatini pământ. Mai este o familie de țărani care are $\frac{3}{4}$ deseatini. Bocrul, Leonid Bodescu, are 161 deseatini. Mănăstirea Vatoped posedă 397 deseatini. Satul are o școală elementară unde se învață numai rusește. Pozițiunea geografică: 46°58' lat., 25°50' long. d. m. din Paris.

Martinești, *sat*, în jud. Orhei, așezat pe partea dreaptă a văieii Ichel, lângă satul Greblești. Face parte din volosti Cobilca. Are 47 case, cu o populație de 345 suflete; 182 vite mari.

Mașinoi, *piriș*, în jud. Bălți. Izvorăște de lângă satul Pașcăuți; curge spre S.; apoi spre N.-V., până aproape de riul Prut. Are o lungime de 4 kil. după harta st. maj. rus. Pe el se află așezat satul Pașcăuți.

Matca-Stalinești, *vale*, în jud. Hotin. Incepe de la satul Orliceni și merge până la Prut. Are o lungime de 21 kil. după harta st. m. rus, cu direcțiunea S. In fundul văieii se află satul Orliceni și ferma cu același nume. In hîrtoapele din dreapta sunt așezate satele Pașcăuți și Beleuțul

din stînga, satele Hîșdeu sau Hîșdova și Stalinești. La gura văii, e ferma Glovațchi. Intră în valea Prutului la N. de satul Coșuleni.

Mateuți, *sat mare*, în jud. Orhei, volosti Răzina, așezat d'asupra văii Cerna, între satele Glinjeni și Bușernița, în fața satului Popauți. Are 199 case, cu o populație de 1194 suflete; biserică; școală elementară rusească; 9 mori de vînt; grădini cu pomi.

Matildendorf. (Vezi Sărățica).

Matroscaia, *mahala*, a orașului Izmail, la V. de oraș, lângă gîrla care unește lacul Cugurului cu brațul Chiliei. Imprejurul mahalalei sunt grădini.

Mazileni, rușii îi zic **Mezeleani**, *sat*, așezat în valea Prutului, pe malul Camencei și pe șoseaua ce duce de la Lipcani spre Seculeni. Face parte din volosti Bolotina. Pozițiunea geografică: 47°38'30" lat., 25°2'30" long. după m. din Paris. Are 80 case, cu o populație de 507 suflete țărani.

Mazileni, *vale*, în jud. Chișinău. Incepe sub același deal cu valea Colonița. Direcțiunea S.E. Are o lungime de 3,7 kil. Se termină în valea Mirenilor, din stînga, mai spre V. de valea Colonița.

Mazili, *vale*, în jud. Bender. Are o lungime de peste 5 kil. Incepe aproape de satul Baccialia și merge spre S. până aproape de Valea-Scurtă, în care se deschide, din stînga, la Valul-Traian.

Măcăreasca. (Vezi Cișla).

Măcărești, *sat*, în jud. Chișinău, așezat pe malul Prutului. Face

parte din volosti Zbiroaea. Pozițiune geografică: 47°3, lat., 25°39" long după m. din Paris. Are 356 case, cu o populație de 2277 suflete, parte razeși, parte țărani Romîni. Razeșii posedă pămînt 1240³/₄ deseatină, iar țărani ai pămînt de împrietărire 448¹/₄ des. și pămînt cumpărat de ei 102¹/₄ deseatină. De și satul e mare, nu are nici o școală. După documente acest sat altă dată se numea Borosești, iar în secolul al XVIII-lea, purta numele de Golășei. La începutul secolului al XIX-lea, precum se vede din hrisoavele și anaforele, ce se află în minele rezeșilor, visternicul Grigorie Sturza a cumpărat satul Borosești de la 10 familii de «golani» sau țărani săraci și, avînd pe malul opus al Prutului altă moșie, numită Măcărești, așezată în fața satului Borosești, a desființat acest din urmă nume, păstrînd pentru ambele sate numele de Măcărești. Numele vechiu de Borosești, pe care l purta satul, se datorește numelui vechiului proprietar al satului, răzășul Panait Boros.

Biserica din sat este construită de Grigorie Sturza la 1808, ceia ce se adeverește printr'o inscripțiune săpată în piatră și așezată sus la ușa de intrare a bisericeii. Posedă cărți vechi romînești; Octoich, din 1792, și Trio iul, din 1786.

Măcăreuca, rusește **Macarovca**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Bădiceni, așezat în valea riulețului Cainari între satul Cotova și colonia Zgurița. Are 77 case, cu o populație de 807 suflete, Ruteni și Romîni; biserică; școală elem. rusească; prisăci (75 stupi); 203 vite mari.

Măgura, *sat*, în jud. Bălți, așe-

zat la poalele muntelui Măgura, din spre N., între satele Chetrosul și Slobozia-Măgura. Face parte din volosti Cornești. Are 79 case, cu o populație de 883 suflete de razeși, cari posedă o razeșie de 220 deseatină. Mitropolia din Iași are aci o proprietate de 200 deseatină. Lîngă sat sunt livezi cu pomi. Satul se mai numește și Brodeni.

Măgura, rușii îi zic **Megura**, *munte*, în jud. Bălți. Pîscul muntelui domină peste tot județul. Are o formă lungăreață, spre V. abrupt, spre E. avînd o pantă mică. La poalele muntelui sunt așezate satele: Bocana, Chetrosul și Brodeni spre N.; Slobozia-Măgura, spre E.; Ciolaceuca spre N. De sub munte izvorăsc-pîraele: Ciulucul-Mic, Gîrla Mare, Șoltoși și Bladnicul. Creasta muntelui este acoperită cu pădure. Pozițiunea geografică, după h. st. maj. rus: 47°30'45" lat., 25°33' long d. m. din Paris.

Măgurele, *sat*, în jud. Bălți, așezat la poalele muntelui Măgura, în valea Culișoara, din volosti Cornești. Are 87 case, cu o populație de 978 suflete de Romîni razeși; o biserică, cu hrumul sf. Spiridon. Razeșii posedă o razeșie de 1200 deseatină, și păstrează anafore vechi ale divanului Moldovei. Sunt vii, prisăci și grădini cu pomi.

Măhara, *vale*, în jud. Izmail, în lungime de aproape 10 kil., cu direcțiunea spre S. Se află la V. de valea Dumbravele, și cu gura în valea riului Cahul. Pe la mijloc este tăiată de Valul-Traian-d.-j.

Mălăești, *vale*, în jud. Bălți. Incepe de lîngă satul cu același nume și merge în direcțiunea

S.-E., până în valea Camenca, în care se deschide din dreapta. Are o lungime de 7,4 kil., după harta st. maj. rus.

Mălăești, sat, în jud. Orhei, volosti Ciocolteni, așezat pe malul stîng al Răutului, lângă șoseaua care merge de la Orhei spre Bălți. Are 35 case, cu o populație de 295 suflete, țărani Romîni.

Mălcăuți, rusește Malcovți, sat, în jud. Soroca, volosti Bădiceni, așezat în valea Fetei, între satele Visoca și Dărcăuți. Are 51 case, cu o populație de 499 suflete de răzeși; biserică; 210 vite mari; grădini.

Mălești, sat mare, în jud. Bălți, așezat în capul văiei cu același nume. Face parte din volosti Glodeni. Pozițiunea geografică: 47°53' lat., 25° long. d. m. din Paris. Are 139 case, cu o populație de 766 suflete de Romîni răzeși, cari posedă 650 deseatină pămînt; școală rusească cu o clasă; o biserică, cu hramul Sf. Mihail. Răzeșii posedă un hrisov vechiu al lui Vasile Lupu din anul 1641, Ianuarie 7, în care satul lor purta tot numele de Mălăești.

Mănăstirea, vale, în jud. Soroca, lângă mănăstirea Călărăși sau Călărășeanca.

Mănica, vale, în jud. Bălți. Are o lungime de 5,5 kil. cu direcțiunea spre S.-E. Dă, la satul Valea-Mare, în valea cu același nume.

Mărăndeni, sat mare, în jud. Bălți, volosti Slobozia-Bălți, spre E. de șoseaua Bălți-Sculeni. Are 172 case, cu o populație de 920 suflete. Țăranii posedă pă-

mînt de împroprietărire 1231 deseatină. Proprietarii, Agop și Sergiu Popovici, au 2172 deseatină. Sunt vii, prisăci și livezi cu pomi.

Mărcăuți, sat, în jud. Orhei, volosti Suslova, așezat pe malul Nistrului. Înălțimea locului 105 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Ceva mai sus de sat este un pod plutitor pe Nistru. Are 117 case, cu o populație de 782 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; 5 mori de vînt.

Mărcăuți, sat mare, în jud. Hotin, volosti Briceni, așezat pe pîriul Racovățul, între satele: Coristăuți și Bălcăuți. Lîngă sat este un mare heleșteu. Are 251 case, cu o populație de 1653 suflete, țărani Romîni, și cite-va familii de Ruteni; biserică; școală elem. rusă, de băieți frecventată de 67 elevi, din 163 copii în vîrstă de școală; 422 vite mari.

Mărculești, sat, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat în valea Răutului, între tîrgșorul Florești și colonia ovreiască Mărculești. Prin sat trece linia căii ferate Bălți-Jmerinca. Are 87 case, cu o populație de 498 suflete Romîni; biserică; 162 vite mari.

Mărculești, colonie de ovrei, înființată de guvernul rus, în jud. Soroca, volosti Florești, așezată în valea Răutului, între satele Mărculești și Băgrănești. Are 75 case, cu o populație de 598 suflete; 140 vite mari.

Mărculești, vale, în jud. Soroca. Incepe de sub dealul Vădenilor și merge în direcțiunea S. până în valea Răutului, la satul Mărculești. Are o lungime de 13 kil.

Măscăuți-de-Jos, rusește Mașcauți-Nijnie, sat mare, în jud. Orhei. Face parte din volosti Criuleni. E așezat în valea Răutului, pe țărmul drept al riului. Are 469 case, cu o populație de 2914 suflete de răzeși și țărani; o biserică, cu hramul sf. Mihail; școală elementară rusească; 720 vite mari. Partea satului de pe țărmul stîng al Răutului se numește Măscăuți-de-sus. Pozițiunea geografică: 47°17'30" lat; 26°40' long.

Măscăuți-de-Sus, rusește Mașcauți-Verchnie. (Vezi Măscăuți-de-jos).

Medveja, sat, în jud. Hotin, volosti Chelminețul, alături de calea ferată, la 3 kil. de satul Larga. E așezat pe pîriul Medveja, lîngă linia căii ferate Ocnița-Noua-Suliță. Are 170 case, cu o populație de 1068 suflete, Ruteni și Romîni; biserică; 213 vite mari, 290 oi.

Medveja, pîriu, în jud. Hotin. Izvorește din fundul văiei Budăul, și curge în direcțiunea spre S., udînd satele: Medveja, Cișla-Zelena și tîrgul Lipcani, lîngă care se varsă în Prut. Lungimea pîriului de 20 kil. după h. st. m. r.

Mereșauca, rusește Mereșovca, sat, în jud. Soroca, volosti Otaci, aproape de malul Nistrului și linia căii ferate Ocnița-Jmerinca. Prin sat trece șoseaua dintre Otaci și Lipcani. Are 203 case, cu o populație de 1517 suflete, țărani Romîni; biserică; 394 vite mari, 400 oi.

Meșeni, sat, în jud. Orhei, în valea Meșeni, spre N. de satul Scorțeni. Face parte din volosti Samașcani. Are 71 case, cu o

populație de 526 suflete, țărani Romîni.

Meșuni, sașu, cum îi zic coloniștii germani, **Hofnungsdorf**, mică *colonie*, în jud. Bender, așezată în Valea-Sacă, pe partea dreaptă, la N. de satul Cioc-Murza. Dealul la V. are înălțimea de 97 stînj. d'asupra n. m. Face parte din volosti Iozefsdorf. Are 36 case, cu o populație de 273 suflete.

Micauți, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Sireț, așezat în valea Ți-seva, la N.-V. desatul Dresliceni. Pozițiunea geografică: 47°13' lat., 26°25' long. d. m. din Paris. Are 97 case, cu o populație de 842 suflete, țărani Romîni; o școală cu o cl., unde se învață numai rusește. Locuitorii sunt împroprietăriți și posedă 560 deseatină pămînt. Proprietarul, boerul Leonid Russu, are 1347 deseatină.

Miclești, sașu **Niclești**, *sat*, în jud. Orhei. Face parte din volosti Hirtop. E așezat la V. de satul Ișnovățul, și spre E. de șoseaua Orhei-Chișinău. Are 141 case, cu o populație de 896 suflete de răzeși; o biserică, cu hramul sf. Spiridon; 210 vite mari; prisăci; 6 mori de vînt. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Miguleni, *sat*, în jud. Orhei, volosti Răzina, așezat d'asupra văieii Cernei. Are 69 case, cu o populație de 604 suflete țărani; 272 vite mari.

Mihalcovo, *sat*, în jud. Hotin, pe șoseaua dintre satul Nepotovo și tirgșorul Briceni. Face parte din volosti Securenă. Are 172 case, cu o populație de 1012 suflete, Romîni și Ruteni.

Mihăilăuca, *sat*, în jud. Hotin, volosti Stălinești, așezat într'o vale, care dă, din dreapta, în valea Șipotul. Are 87 case, cu o populație de 478 suflete, țărani Romîni; biserică; 190 vite mari.

Mihăileni, rușii îi zic **Michaileni**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Briceni, așezat lângă șoseaua dintre Lipcani și Movilău. Are 102 case, cu o populație de 578 suflete, țărani Romîni; biserică; 238 vite mari.

Mihăileni, *tirgșor*, în jud. Bălți, așezat în fundul văieii Ochiul-Alb, la vr'o 3 kil. desatul Ochiul-Alb. Are în apropiere trei heleștae. Face parte din volosti Copăceancă. Are 402 case, cu o populație de 2210 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elem. rusească; 613 vite mari. Locuitorii posedă 3457 deseatină pămînt. Sunt vii și livezi cu pomi.

Mihăilouca, *sat*, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat în valea Cainarului. Are 67 case, cu o populație de 324 suflete, Romîni, Ruși și Ruteni; 142 vite mari.

Mihăilovca, *sat*, în jud. Acherman, volosti Achmanghit, așezat pe țarmul drept al văieii Sărata, la poalele unui deal, unde până la 1772 a fost un sat tătăresc cu numele de Halil-Celibei. Satul actual s'a întemeiat la 1824 de veterani militari ruși în număr de 95 familii, cari au primit de la guvernul rus cite 30 deseatină pămînt de fie-care cap de familie. Restul pămîntului vecin a fost dăruit d-nei Ralu Camarhi, născută principesă Muruzzi. Astăzi satul are 202 case,

cu o populație de 1370 suflete; 405 cai, 270 vite mari.

Mihălași. (Vezi Nihalași, în jud. Orhei).

Mihălășani, *sat*, în jud. Hotin, volosti Securenă, așezat într'o vilcă din valea Ciuhurului. Dealul din spre V. are o înălțime de 121 stînj. d'asupra n. m. Are 170 case, cu o populație de 812 suflete; biserică; școală elem. rusească; 217 vite mari, 299 oi.

Milești, rușii îi zic **Milești**, țărani **Nilești**, *sat*, în jud. Chișinău, așezat în fundul unei văi, ce se deschide în valea Ișnovățului, din dreapta. Înălțimea locului: 107 stînj. d. n. m. Pozițiunea geografică: 46°54'30" lat., 26°28' long. după m. din Paris. Face parte din volosti Ialoveni. Are 236 case, cu o populație de 1799 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae, construită de răzeși în locul celei vechi de lemn, construită pe la 1742; două școli, una de băeți și alta de fete, cu cite o clasă, unde se învață numai rusește. Satul e înconjurat cu vii și grădini cu pomi. Locuitorii sunt răzeși, și posedă 867 deseatină pămînt.

Milișeni, sașu **Nilișeni**, *sat*, în jud. Orhei, volosti Bravicea, așezat într'o vilcea ce se deschide, din dreapta, în valea Cula. E aproape lipit de satul Țiberica. Are 222 case, cu o populație de 1432 suflete; o biserică, cu hr. Sf. Mihail; școală elem. rusă. Sunt vii și grădini.

Milovatoșul, *vale*, în jud. Orhei, în lungime de 4 kil., cu direcțiunea S.-E. E paralelă cu Valea-Largă, fiind așezată între

această vale și valea Buda. La început, spre S. de satul Bravici, înălțimea locului e de 150,10 stînj. d'asupra n. m.

Minceni, vale, în jud. Orheiü. Incepe din apropierea satului Cogîlniceni și merge în direcțiunea S.-E. până în valea Țibova. In vale se află așezat satul Horodiștea (numită și Pruncul) și satul Minceni-d.-j. Lungimea văiei e de 11 kil. după harta st. maj. rus.

Minceni-de-jos, rusește Minceni-Nijnie, sat, în jud. Orheiü, volosti Cinișăuți, așezat în valea Mincenilor. Are 40 case, cu o populație de 290 suflete.

Minceni-de-sus, rusește Minceni-Verchnie, sat, în jud. Orheiü, volosti Cinișăuți, așezat în valea Mincenilor, de-asupra văiei Țibova. Are 45 case, cu o populație de 452 suflete, țărani Romîni.

Minjir, com. rur., în jud. Izmail, așezată în valea Lăpușna, la gura văiei Lăpușnița. Pozițiunea geografică: 46°40'30" lat., 25°58' long. d. m. din Paris. Are 505 case, cu o populație de 2568 suflete, țărani Romîni.

Mircești, sătuc, în jud. Bălți, așezat într'un hîrtop al văiei Cula, spre N. de satul Bogheni. Face parte din volosti Cornești. Are 38 case, cu o populație de 297 suflete. Locuitorii posedă pămînt de împrăștiat 219 des. Proprietarul, Frunzeti, are 1758 deseatină.

Mireni, rușii îi zic Mereni, sat mare, în jud. Chișinău, așezat în valea Mireni. Prin sat trece șo-

seaua de la Chișinău la Bender. Înălțimea locului de pe dealul de la S., 65 stînj. d. n. m., iar în fundul văiei, 14,6 stînj. d. n. m. Pozițiunea geografică: 46°58' lat., 26°43' long. d. m. din Paris. Este centrul administrativ al volostei cu același nume. Are 528 case, cu o populație de 3177 suflete de răzeși, cari posedă 1800 deseatină. Familiile răzeșilor Speianu, Malai, posedă o moșie de 156 deseatină; familia Bughî, 17 deseatină; moșia numită Niculești aparține familiilor răzești Hațapuha și Nicula, în întindere de 43 deseatină; familiile Salcuța și Sprinceni au 66 deseatină; moșia Grosul aparține răzeșilor Bunu, Siroteanu, Șcirbu, Nuțu și Dimuru, în întindere de 66 deseatină; moșia Decusară aparține familiilor Vlacow, Ermusachi, Beglița și alții, în întindere de 264 deseatină; moșia numită Hlobu, aparține familiilor Lungu și Vasilița, în întindere de 360 deseatină; moșia numită Mare-Grădina și Grosu, în întindere de 30 deseatină, aparține răzeșilor din neamul Ciorchina; moșia Mare-Grădina și Nuțescu, aparține familiei răzeșesti Istrati; moșia Pirlog, de 30¹/₄ des., aparține răzeșilor din neamul Plămădeală.

Afară de aceste familii vechi răzeșesti, la Mireni mai au proprietățile lor moștenitorii lui Donico-Iordăchescu, în întindere de 384 deseatină, moștenitorii lui Gurshi, 15¹/₄ deseatină, și nobilul Arcadie Tverdochleboff 364¹/₂ deseatină.

Satul are două școale, una cu o clasă, a ministerului de instrucție, într'un local propriu și alta eparchială elementară; în ambele școale se învăță rusește; o biserică, cu hramul sf. Mihail.

Mai multe familii de răzeși

păstrează hrisoave vechi domnești, între cari hrisovul din anul 1778 al lui Con. Muruzzi; al lui Constantin Voevod, din anul 1690 (7198); al lui Grigorie Ghica, de la 1739, și de la 1741; cartea de blăstem a mitropolitului Nichifor, de la 1741; hrisovul lui Constantin-Nicolai-Vodă de la 1748, și altele.

Mișeni, vale și pîriă, în jud. Orheiü, în lungime de peste 5 kil., cu direcțiunea S.-E. Se deschide, din dreapta, în valea Sagala, aproape de satul Scorțeni, în dreptul gurei văiei Haimurli. In vale curge un pîriăș, care își varsă apele în Sagala.

Mitocul, sat, în jud. Orheiü, volosti Ciocalteni, așezat în valca Răutului, spre S. de orașul Orheiü, la 4 kil. Are 77 case, cu o populație de 482 suflete; 170 vite mari.

Mîndic, sat, în jud. Soroca, volosti Tîrnova, așezat în valea Cuboltei, pe țărmul stîng al rîulețului Cubolta. Un drum vecinal merge de la Maramonouca spre Ghizdiță, de pe linia căiei ferate Ocnița-Bălți. Satul mai poartă și numele de Vechiul-Mîndic, rusește Starie-Mîndic. Lîngăsat este un heleșteu. Dealul din spre N.-E. are o înălțime de 100 stînj. deasupra n. m. Are 192 case, cu o populație de 1274 suflete; biserică; școală clem. rusă; 497 vite mari.

Mîndicăuți, sat, în jud. Hotin, volosti Briceni, așezat pe șoseaua dintre Briceni și Securenă, într'un hîrtop al văiei, în care curge pîriul Drabiște. Sunt păduri. Imprejurul satului, livezi. Are 140 case, cu o populație de 720 suflete, Romîni; biserică; 240 vite mari, 140 oi.

Mindra, sat, în jud. Orheiü, volosti Tuzoara, așezat în valea Palanca. Are 101 case, cu o populație de 580 suflete; 298 vite mari; 4 mori de vînt. Sunt multe vii.

Mindrești, sat mare de răzeși, în jud. Bălți, așezat pe coasta dreaptă a Ciulucului-Mic, în locul unde cele două ramure ale văieci Ciulucului-Mic se unesc. Face parte din volosti Chișcăreni. Are 297 case, cu o populație de 1327 suflete; o biserică, cu hramul Adormirei; școală elementară rusească. Răzeșii posedă pămînt 1862 deseatină. Sint vii, prisăci, livezi cu pomi și ceva pădure.

Minzătești, sat răzeșesc, în jud. Bălți, așezat între satele: Sinești și Hircești, pe anticlinalul dintre bazinele Cula și Ichel. Face parte din volosti Cornești. Are 168 case, cu o populație de 880 suflete. În apropierea satului sunt păduri și vii. Răzeșii posedă 1222 deseatină pămînt.

Minzătești. (Vezi Vasilica, în jud. Bălți).

Mirzești, saü Slobozia-Mirzești, sat, în jud. Orheiü, volosti Izvoara, la cîți-va kil. de Lopatna de pe Nistru. Are 180 case, cu o populație de 940 suflete, țărani Romîni; 387 vite mari. În apropiere trece șoseaua spre Dubasari.

Mirzești, sat, în jud. Orheiü, volosti Izvoara, așezat în valea cu acelaș nume. Are 140 case, cu o populație de 846 suflete, 197 vite mari. Sunt grădini cu pomi și livezi cu pomi.

Mirzești, vale și pîrîu, în jud. Orheiü. Valea începe de lingă satul

Izvoara, unde 'și are izvoarele sale și pîrîul cu acelaș nume, care curge în fundul văieci și se varsă în Nistru. Valea merge spre S.-E. pînă aproape de valea Nistrului. În vale se află satele: Mirzești și Slobozia-Mirzești, iar la gura văieci, Jora-d. s. Lungimea văieci e de 16 kil.

Mirzoi, vale și pîrîu, în jud. Chișineu. Are o lungime de 6 kil., cu direcțiunea S.-E. Se deschide mai jos de satul Bolțun, în valea Lăpușna, iar pîrîul se varsă în riulețul Lăpușna. Coastele văieci sunt acoperite cu pădure.

Mladinești, sat, în jud. Chișinău, așezat în valea Lăpușnei. Face parte din volosti Bujoara. Pozițiunea geografică: 46°58' lat.; 26°3' long. după merid. din Paris. Are 286 case, cu o populație de 1893 suflete, țărani Romîni, cari au pămînt de împrumut 336 deseatină. Parte din locuitori indeobște au mai cumpărat 647 deseatină, cari aparțin la 229 capi de familie.

Mlădițalul-Mare, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, la V. de satul Chirhană, între Prut și gîrla Sursa. Este rotund și are 800 m. aproximativ în diametru. Pozițiunea geogr.: 45°50'45" lat. 25°48' long. după m. din Paris.

Mlădițalul-Mic, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, între gîrla Sursa și Prut, la S. de lacul Mlădițalul-Mare.

Moara-Nouă, cîtun, în jud. Orheiü, așezat în valea Ichel, ceva mai jos de satul Balarda. Are 7 case.

Mocrești-Noi, ruși îi zic Novie-Mocrești, sat, în jud. Izmail,

așezat în valea Larga, la S. de satul Carpești. Are 87 case, cu o populație de 493 suflete, țărani Romîni, cari posedă 83 cai, 180 vite mari.

Mocrești-Vechi, rusește Starie-Mocrești, sat, în jud. Izmail, așezat în valea Larga, alături de satul Carpești. Are 62 case, cu o populație de 720 suflete țărani Romîni, cari posedă 50 cai, 300 vite mari; 2 mori de vînt.

Moica-Mare, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, între Prut și gîrla Rănte. Are o lungime de aproape un kil.

Moica-Mică, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N. de gura văieci Andrușa, între gîrlele Balaș și Rănte. Este mic cu o formă lungăreață.

Mojila-Seghiului, lac, în jud. Bender, în valea Nistrului, la N. de lacul Scobiica, lingă gîrla Botușilor.

Mojilele-Vechi, numire a malului văieci Prutului, pe o distanță de 5 kil., la E. de satul Răteni și satele Brănești și Avrameni.

Moldovca. (Vezi Vodeni).

Molești, ruși îi zic Malești, sat, în jud. Bender, volosti Gura-Galbînă, așezat pe țărmul Botnișoarei. Are 189 case, cu o populație de 1534 suflete; 384 vite mari.

Molodova, saü Nădejde, sat, în jud. Acheriman, volosti Piahtevca, așezat pe riul Sărata. Are 78 case, cu o populație de 589 suflete; 200 vite mari. Împrejurul satului sunt grădini cu zarzavat, grădini cu pomi și vii.

Molodova, sat, în jud. Hotin, așezat pe malul drept al Nistrului. Are un pod plutitor pe riū. Face parte din volosti Româncăuți. Are 251 case, cu o populație de 1717 suflete Romîni, Ruși și Ruteni; biserică; școală elementară cu 50 elevi din 215 copii în vîrstă de școală (1902); 6 mori de vînt. Sunt livezi și grădini cu pomi.

Moloha, cătun, în jud. Acherman, volosti Eighenheim, așezat pe malul de la V. a limanului Nistrului, la gura văiei Moloha. Are 35 case, cu o populație de 270 suflete Ruteni.

Moloha, vale și pîrîă, în jud. Acherman. Valea trece prin volosti Eighenheim și se deschide în limanul Nistrului, lângă căt. Moloha. În fundul văiei curge pîr. Moloha, care se varsă în liman. Lungimea văiei, 5 kil. Direcțiunea S.-E.

Monoși, sat, în jud. Acherman, volosti Nicolaevca-Novorosiskaia, așezat pe țărmul drept al pîrîului Alcalia. La N. de sat trece șoseaua dintre Bairameca și Acherman. Are 201 case, cu o populație de 1237 suflete, țărani Romîni. Imprejurul satului sunt vii și grădini.

Moreni, sătuc, în jud. Bălți, așezat în valea-Mare, aproape de satul Valea-Mare. Face parte din volosti Ungheni. Lîngă sătuc sunt două heleștae. Are 38 case, cu o populație de 193 suflete. Imprejurul satului sunt păduri. Țăranii au pămînt 171 deseatină. Mănăstirea Sf. Munte are aci 1093 deseatină cîmp și 260 deseatină pădure.

Moromărut, vale, în jud. Soroca. Incepe de la stația Drochia, de pe calea ferată Orhei-Bălți și

se deschide în valea Țarigradului, lîngă cătunul Turca. Ca pul văiei are o înălțime de 106,7 st. d. n. m., iar fundul, la gura văiei, 75,15 st. d. n. m. Lungimea, după harta st. st. maj. rus., 5 kil. Direcțiunea spre E.

Morovaia, sau Morova-Butuceni, sătuc, în jud. Orhei, volosti Criuleni, așezat pe țărmul stîng al Răutului, spre E. de Măscăuți-d.s. Are 49 case, cu o populație de 324 suflete; 110 vite mari.

Morozeni, sat, în jud. Orhei, volosti Isacova, așezat pe coasta dreaptă a văiei Cula. Are 220 case, cu o populație de 1112 suflete; 372 vite mari. Este înconjurat de păduri. Sunt vii și livezi cu pruni.

Moruzeni, sat, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-Rusească, așezat pe riul Sărata, la S. de colonia Friedenfeld. Are 77 case, cu o populație de 824 suflete Ruteni și Romîni. Imprejurul satului sunt grădini cu zarzavaturi și vii.

Moscovei, com. rur., în jud. Izmail, așezată pe riulețul Salcia-Mare. S'a întemeiat pe la 1814 de 62 familii de Ruși, cărora guvernul rus a dat cîte 30 deseatină de cap de familie. Astăzi satul are 217 case, cu o populație de 1282 suflete; 120 cai; 290 vite mari; 470 porci.

Moșeni, ruși îi zic Moșani, sat, în jud. Bălți, în fundul văiei Armeanca. Înălțimea locului de pe dealul de la S.-V. este de 112,81 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Satul măi poartă numele și de Șofrincani și face parte din volosti Copăcianca (vezi Șofrincani). Are 82 case, cu o populație de 690 suflete

de răzeși Romîni, cari posedă 435 deseatină pămînt.

Moșeni, rusește Moșani, sat, în jud. Soroca, volosti Climăuți, așezat într'un hîrtop al văiei Curboltei. Dealul din spre N. are o înălțime de 112 stînj. d'asupra n. m. Are 186 case, cu o populație de 930 suflete, țărani Romîni; biserică; școală; 400 vite mari.

Moșinețul, sat, în jud. Hotin, volosti Chelminețul, aproape de malul Nistrului, între Birnova și Conovca, acolo unde riul face o mare curbă. Are 252 case, cu o populație de 1714 suflete, parte Ruteni, parte Romîni; biserică; școală elementară; 428 vite mari, 112 cai, 300 oi.

Motosara. (Vezi Broscorești, din jud. Izmail).

Movila-Neagră, Romîni îi zic Mojila-Neagră, iar Rușii Ciernaia-Maghila, movilă, lîngă șoseaua ce merge de la Hotin la tîrgul Briceni, prin satul Larga. Este situată în capul văiei Budăului, pe virful unei coline, de la care se încep văile: Budăul, Holma, Putreda, iar la N.-E. vine valea Marchiv-Drab.

Munteni, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, spre V. de satul Cuhnești. Face parte din volosti Bolotina. Are 217 case, cu o populație de 230 suflete, țărani Romîni; 82 vite mari.

Muravlevca, sat de Ruși schismatici (staroobreadți), în jud. Izmail, așezat pe malul drept al lacului Chitaș, pe locul vechei siliște tătărăști; s'a întemeiat pe la 1813 de 48 familii de țărani ruși, cărora guvernul rus le a dat cîte 30 deseatină pî-

mint de cap de familie. Astăzi satul are 175 case, cu o populațiune de 1200 suflete; 150 cai, 300 vite mari.

Murtaza, lac, în jud. Izmail, lângă marele lac Șagani, spre N.-V. E despărțit de acest lac printr'o limbă îngustă de pământ.

Musa-Murza, vale, în jud. Bender. Are o lungime de 7 kil., cu direcțiunea spre N.-V. Numele acesta tătarese valea îl are numai în partea ei superioară până la

satul Beștamac; de aci în jos și până aproape de valea Sărățică acest nume dispăre. Lungimea văiei e de 10 kil. In vale sunt așezate: satul Beștamac și câte-va ferme și cîrciume izolate.

Musaid, sat, în jud. Izmail, așezat pe țărmul pîriului Salcea-Mare. Pe la 1770 în ziua de 13 Iulie, aci s'a stabilit lagărul armatelor ruse. Pe atunci Musaid a fost un tîrgușor frumos. Rușii au distrus cu desăvîrșire acest tîrgușor, și pe la 1816 aci s'au așezat 9 fa-

mili de țărani Romîni, veniți din județul Bender. Astăzi satul are 59 case, cu o populațiune de 464 suflete, țărani Romîni; 83 cai, 152 vite mari, 290 oi.

Musteață, sat, în jud. Bălți, așezat spre apus de șoseaua Bălți-Sculeni. Face parte din volostii Folești. Are 192 case, cu o populațiune de 1090 suflete. Țăranii posedă pământ 913 de-seatini Sunt vii și livezi cu pomii.

N

Naslaucea, rusește **Naslavcea**, *sat*, în jud. Soroca, pe malul drept al Nistrului, volosti Otaci, la gura râpei Varcova. Vad peste riü. Are 200 case, cu o populație de 1500 suflete, țărani Romîni și Rusini; biserică; școală cu o cl. de Zemstvo; 310 vite mari, 270 oi.

Navirnețul, *sat* în jud. Bălți așezat la confluența pîraelor Ustea și Obreja. Face parte din volosti Folești. Lîngă sat sunt două heleștae mari. Are 143 case, cu o populație de 682 suflete. Țăranii posedă pămînt 1211 deseatinî. Proprietara, Ana Donici, 1789 deseatinî. Țăranii se ocupă cu și albinăritul. Sunt vii și grădinî cu pomi.

Navroțchi, *cătun*, în jud. Acherman, volosti Plahteevca, așezat pe țărmul stîng al riului Sărata. Are 20 case, cu o populație de 97 suflete.

Nădejde. (Vezi Molodova).

Nădușita, *sat*, în jud. Soroca, centrul volostei cu același nume, așezat pe malul stîng al riulețului Cubolta. Prin sat trece șoseaua dintre Otaci și Bălți. Dealul din spre E. are o înălțime de 98.2

stînj. d'asupra n. m. Are 268 case, cu o populație de 1364 suflete; biserică; sediul medicului circumscripțiunei a V-a, care cuprinde 19 sate, cu o populație de 21118 suflete; școală de băeți cu 2 clase; 314 vite mari.

Nădușita, *vale*, în jud. Soroca, așezată la N. de valea Curechilor, între satele Nădușita și Dementeuca, și între valea Cuboltei. Are o lungime de 7 kil., cu direcțiunea S.V.

Năpădeni, *sat* mare, răzășesc, în jud. Bălți, așezat într'o vâlcică ce dă în valea Culei, la hotarul județelor Bălți-Soroca. Face parte d'in volosti Chișcăreni. Pozițiunea geografică: 47°24' lat., 15°49' long. Are 497 case, cu o populație de 2700 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; școală elem. rusească; 513 vite mari, 179 cai. Răzeșii posedă 2739 deseatinî pămînt. Imprejurul satului sunt vii, livezi cu pomi; mori de vînt; prisăci.

Năpădova, *sat*, în jud. Soroca, volosti Vad-Rașca, așezat pe malul Nistrului, între satele Virtijenî și Senatovca. Este centrul ocolului medical, cu sediul doc-

torului, care îngrijește peste 24 sate, 2 colonii și un tîrgșor din volosti Vad-Rașcu și Văscăuți, cu o populație de 25,945 suflete. Satul are 89 case, cu o populație de 920 suflete.

Năsiposul, rusește **Pesceanî**, *in sulă*, în jud. Izmail, așezată între gîrla Crimeei și gîrla Sredna. Are o lungime de 3 kil.

Necrasovca, rușii îi zic **Sloboda-Necrasovca**, *com. rur.*, în jud. Izmail, așezată între lacul Saftian, brațul Chilieî și orașul Izmail. Înălțimea locului e de aproape 11,9 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Satul s'a întemeiat la 1814 de ras. colnicî-ruși, (necrasovți), veniți din Dobrogea. La 1827, satul avea 56 familii de ruși, cari au primit de la guvernul rus 2535 deseatinî pămînt, drept răsplata trădării Turcilor, cari 'i au adăpostit de persecuțiuni religioase din Rusia. Astăzi satul are 273 case, cu o populație de 2890 de suflete; 203 cai, 317 vite mari, 570 porci.

Nedibăuți, rusește **Nedoboevți**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Rucșin, pe șoseaua din Hotin spre Noua-Suliță. Are 392 case, cu o po-

pulație de 9972 suflete, țărani Romîni și puțini Ruteni; biserică; 415 vite mari. Sunt livezi și grădini cu pomi.

Negrești, rușii îi zic **Negreaști**, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Sireț, așezat într'un hîrtop din stînga văii Bîcului. Pozițiunea geografică: 47°11' lat., 26°17'30" long. d. m. din Paris. Dealul de la N. are o înălțime de 133,36 stînjeni (2,13 metr.) de la n. mării. Are 45 case, cu o populație de 520 suflete; școală cu o clasă unde se învață rusește. Locuitorii posedă 248 deseatină pămînt. Proprietara, Elena Covaloff, are 898 deseatină.

Negri, rușii îi zic **Negra**, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Lăpușna, așezat într'un hîrtop, din stînga văii Lăpușna. Pozițiunea geografică: 46°49' lat., 26°3' long. d. m. din Paris. Are 120 case, cu o populație de 780 suflete de răzeși, cari posedă aci 1408 deseatină pămînt. Răzeșii mai au o moșie numită Vornicenii și Horjești, care intră tot în această întindere. La moșia Horjești are o proprietate, în întindere de 355 1/2 deseatină, D-nu Pantelimon Sinadino, iar la Negrii au 1447 des. răzeșii din satul Cărpineni

Negrinți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Stălinești, așezat pe șoseaua dintre Lipcani și Noua-Suliță, alături de satul Șandreni, între pîriul Glodosul și Prut. Are 89 case, cu o populație de 489 suflete, țărani Romîni; biserică; 202 vite mari.

Negrova, *cătun*, în jud. Acherman, volosti Plahteevca, așezat în valea rîulețului Sărata, pe partea dreaptă, la gura văii Cantemir. Are 17 case, cu o populație de 98 suflete.

Nelipăuți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Chelminețu', așezat pe șoseaua de la Briceni spre Hotin. Are 70 case, cu o populație de 820 suflete, țărani Romîni și Ruteni; biserică; 300 vite mari. Imprejurul satului sunt grădini și livezi.

Nemirouca, *sat*, în jud. Soroca, volosti Văscăuți, așezat pe malul Nistrului, aproape de colonia evreiască Liublin, în marea încovoitură a rîului. Are 187 case, cu o populație de 974 suflete; 282 vite mari.

Nemoreni, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Ialoveni, așezat în valea Ișnovățului, la gura văii Catirja. Pozițiunea geografică: 47°30' lat., 26°20' long. după m. din Paris. Are 106 case, cu o populație de 810 suflete, țărani Romîni împroprietăriți, cari posedă 691 3/4 deseatină pămînt. Proprietarul fost primar al Odesei, Grigorie Marasli, posedă 2847 deseatină pămînt. Imprejurul satului sunt vii.

Nemțeni, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Zbiroia, așezat pe malul Prutului. Pozițiunea geografică: 46°54' lat., 25°47' long. d. m. din Paris. Are 144 case, cu o populație de 1014 suflete; o biserică cu hramul Sf. Ion Gurădeaur; 310 vite mari. Locuitorii sunt țărani, cari au pămînt de împroprietărire 983 1/2 deseatină. Mănăstirea Neamțului, pe cari rușii o numesc Lavra Neamețcaia, are aci 693 deseatină pămînt.

Neporotovo, *sat*, în jud. Hotin, pe malul drept al Nistrului. Trece peste rîu se face cu pod plutitor. Are o șosea spre Briceni. Face parte din volosti Romîncăuți. Are 228 case, cu o populație de 1413 suflete de

Ruteni și Ruși. Locuitorii Ruteni sunt robi fugăriți la începutul secolului din Podolia.

Nerușai, rusește **Nerușaica**, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe țărmlu stîng al pîriului cu acelaș nume. Până la 1770 aci se afla un sat tătăresc, care a fost distrus de armata rusă de sub comanda brigadirului Ighelstrem. Satul actual s'a întemeiat pe la 1822, de 43 familii de țărani Romîni, cari au zidit biserica cu hr. Sf. Ion și au săpat 10 puțuri. Emigranții din nordul Basarabiei, au adus cu ei 80 cai, 302 vite mari și 1503 oi. Guvernul rus a recunoscut țărănilor cite 30 deseatină pămînt de cap de familie, păstrînd încă 1353 deseatină pentru 45 familii în viitor. Astăzi satul are 213 case, cu o populație de 1870 suflete; 169 cai, 450 vite mari, 2100 oi; 4 mori de vînt.

Nerușai, *pîriu*, în jud. Izmail. Este prelungirea pîriului Cișmea; curge pe lîngă satele Nerușai și Nicolaevca. Se varsă în mlaștinile deltei Dunărei, la S. de acest din urmă sat. Lungimea pîriului e de peste 25 kil.

Nesvoia, *sat*, în jud. Hotin, volosti Stălinești, așezat pe șoseaua de la Hotin spre Negrinți. Are 241 case, cu o populație de 1206 suflete, Ruși și Rusini, emigranți din guver. Podolia; o biserică.

Neticeni, rușii îi zic **Peticeni** *sat*, în jud. Chișinău, volosti Pîrjolteni, așezat în valea Bîcului, spre S. de satul Novaci. Pozițiunea geografică: 47°14' lat., 25°53' long. după m. din Paris. Are 45 case, cu o populație de 390 suflete, țărani Romîni,

cară posedă împreună cu sătenii din satul Novaci 409 deseatină pământ. Proprietarii Peticenilor, Leopold și Gheorghe Siținski, au 847 deseatină pământ.

Niclăușeni, rușii îi zic **Mecleușani**, *sătuc*, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului. Prin sat trece șoseaua Folești-Sculeni. Face parte din volosti Sculeni. Are 42 case, cu o populație de 398 suflete. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 171 deseatină. Proprietarul, Grigore Olșevski, are aci 432 deseatină.

Niclești, *vale*, în jud. Orhei. (Vezi Scurta).

Nicolaevca, *com. rur.*, în jud. Izmail, așezată în valea Cozea, pe șoseaua ce duce din Acherman spre Chilia, pe malul drept al pârului Nerușai. S'a întemeiat la 1825 din niște veterani militari în număr de 32 familii care au câpătat de la guvernul rus 1080 deseatină pământ. Astăzi satul are 240 case, cu o populație de 1200 suflete; 62 cai, 478 vite mari.

Nicolaevca, *sat*, în jud. Acherman, volosti Alexandrovca, așezat în fundul văieii Cilighider, la hotarul județelor Acherman și Bender. Are 196 case, cu o populație de 1093 suflete, Ruși și Moldoveni. Imprejurul satului sunt vii și grădini.

Nicolaevca-Blagodati, *sătuc* de răzeși, în jud. Orhei, volosti Cicolteni, așezat în valea Ivanos, spre S.E. de Ocnita. Are 25 case, cu o populație de 200 suflete, Rusini și Moldoveni.

Nicolaevca - Novorosiiskaia. (Vezi Bairamea, jud. Acherman,

centrul volostei cu același nume).

Nicoreni, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Ochiul-Alb. Dealul de la V. de sat are o înălțime de 101 stînj. d'asupra n. m. după harta st. m. rus. Are 257 case, cu o populație de 1730 suflete, țărani Romini; biserică. Locuitorii posedă aci împreună cu petecul moșiei Popornita, peste 2411 deseatină pământ.

Nighești, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Bujora, așezat într'un hîrtop al văieii Bujora. Pozițiunea geografică: 46°58'15" lat., 25°56' long. după m. din Paris. Înălțimea locului 114,78 stînj. de la n. m. Are 35 case, cu o populație de 278 suflete, țărani Romini.

Nighești, *sătuc*, în jud. Chișinău, într'un hîrtop din valea Bujora. Face parte din volosti Bujora. Are 1201 case de țărani.

Nihălași, **Mihalași**, sau **Nihalașeni**, *sat*, în jud. Orhei, volosti Telenești, așezat în valea Ciulucului-Mic, lângă centrul volostei. Are 72 case, cu o populație de 482 suflete, țărani Romini.

Nihălăuca, sau **Mihailovca**, *sat*, în jud. Bender, volosti Cimișlia, așezat în valea Schinoasei, la N. de stația Schinoasa, a cărei ferate Bender-Reni. Dealul din spre S.-E. are o înălțime de 103,7 st. d'asupra n. m. Pozițiunea geografică: 46°33' lat., 26°35' long. Are 191 case, cu o populație de 1427 suflete; biserică; școală rusească; 104 cai, 417 vite mari. Imprejurul satului sunt vii.

Nihoreni, rușii în zic **Nugureni**,

sat, în jud. Bălți, așezat în valea Bladnic. Face parte din volosti Cornești. Are 47 case, cu o populație de 478 suflete. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 405 deseatină. Proprietarul, Ianușevici, are 1000 deseatină. Sunt vii și pădure.

Nihoreni, rușii îi zic **Nagoreani**, *sat*, în jud. Bălți, în valea Capaceancă, lângă tirgșorul Rîșcani. Face parte din volosti Capaceancă. Are 192 case, cu o populație de 1213 suflete, parte Romini, parte Rusini. Romini posedă pământ 960 deseatină, iar Rusini, 621 deseatină

Nihoreni, rușii îi zic **Nagoreani**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Chelminețu, așezat într'o ripă pe malul Nistrului, la un kil, aproape de satul Grușeva. Are 143 case, cu o populație de 715 suflete, țărani Romini 300 vite mari.

Nihoreni, rusește **Negureni**, *sat*, în jud. Orhei, volosti Căzănești, așezat pe partea stîngă a Răutului, la 2 kil. spre E. de centrul volostei, satul Căzănești. Pozițiunea geografică: 47°36' lat., 26°9' long. Are 190 case, cu o populație de 1146 suflete, țărani Romini; 290 vite mari. Sunt livezi și grădini cu pomi.

Nilești, rușii îi zic **Milești**, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Boldurești, așezat în capul văieii Boldurești. Pozițiunea geografică: 47°13' lat., 25°43' long. după m. din Paris. Piscul de la V. de sat, care se află între lăcușorul Custura și valea Bladnicul, are o înălțime de 222,71 stînj. de la n. m. Are 327 case, cu o populație de 2122 suflete de locuitori; majoritate sunt răzeși, și posedă 675 deseatină pământ.

mînt. Proprietarul, boer moldovan Cazimir (fiul lui Petru Cazimir), 833 deseatinî; țăraniî Romîniî aî pămînt de împrîietărire 64 deseatinî; tîrgovețîi An. Halupa, 21 deseatinî și D. Vidrașcu, 18 deseatinî; Elîza Buhaevski 185¹/₂ deseatinî; G. Talpa, G. Damira, Dumitru Minciună și Sofia Buhăescu, 111 deseatinî; Cons. Vidrașcu 30¹/₄ des. Imprejurul satului sunt vii și livezi.

Niorcani, *sat*, în jud. Soroca, volosti Arionești, așezat pe șoseaua dintre Otaci de pe Nistru și Soroca, la 4 kil. de malul rîului, între satele răzășești Tolcanesti și Tatarăuca-Vechie. Are 79 case, cu o populație de 862 suflete de răzeși Romîni.

Niorcani. (Vezi Goncești, din jud. Bălți).

Nirișeni, rușii îi zic **Mereșeni**, *sat*, în jud. Chișinău, la hotarul jud. Chișinău cu jud. Bender. Face parte din volosti Hăncești. Are 94 case cu o populație de 870 suflete țărani Romîni; o biserică, cu hramul Sf. Dumitru; o școală, întreținută de min. instrucției, unde se învață numai rusește. Locuitorii posedă pămînt de împrîietărire 712¹/₂ deseatinî, proprietarul, boerul Chiriac V. Leonard, 3811 des.

Nirișeni, *vale*, în jud. Chișinău și Bender. Incepe la S. de tîrgșorul Hăncești și merge până la satul Nirișeni, în direcțiunea S.-V.; de aci, la S., până în valea Sărata, în care se deschide de la satul Sărata-Galbina. Are o lungime de 13 kil. Fundul văiei e acoperit cu pădure. În vale se află satul Nirișeni.

Nisporeni, rușii îi zic **Nispo-**

riani, *sat*, în jud. Chișinău, centrul administrativ al volostei Nisporeni, așezat în valea Nisporenilor pe partea dreaptă. La N. se mărginește cu satul Varzășești. Pozițiunea geografică: 47°5' lat., 25°52' long. după m. din Paris. Înălțimea pozițiunei este de 171 stînj. de la n. mării. Are 782 case, cu o populație de 4745 suflete, parte răzeși, parte țărani Romîni. Sătenii posedă pămînt de împrîietărire 472 deseatinî, la Baraboi (localitate), iar răzeșii 444 deseatinî. Mănăstirea Golia de la Iași are 121 deseatinî, și răzeșii Niculae Huidiu 45 deseatinî (sfoară din Lăpușnița); Theodor Huidiu, 15 deseatinî; Leon Huidiu, 45 deseatinî; N. Iachimovski, 10 deseatinî; Vasile Volcow 25 deseatinî și răzeșul Crudu, 51 deseatinî. Satul are o societate de economii și credit, compusă din 1154 membri, cu capital de 82,053 ruble; o școală elementară, unde se învață numai rusește; 820 vite mari, 193 cai.

Nistrul, *riî*, în jud. Hotin, Soroca, Bender și Acherman. La Herodot: Tiris (τῆρις); la Moldoveni purta altă dată numele Tătăresc de Turla; Grecii și Latinii îl cunoșteau sub numele de Danastris. Izvorește din Galitiia, ocolul Stanislaw, între tîrgșoarele Horodînea, Samborse și Nijniovo, dintr'un lăcușor, ce se află la picioarele muntelui Baschid, din veriga munților Carpatini de lîngă Lipsca. La început, pe o întindere de aproape 180 kil., Nistru curge în Austria și la satul Onutul formează linia de demarcațiune dintre Austria și Rusia. De aci marele rîu, pe o lungime de 40 kil., curge pe granița dintre ambele imperii; apoi în punc-

tul unde rîul Zbrucî se varsă în el, Nistrul intră cu ambele sale maluri pe teritoriul imperiului rus, despărțind Basarabia de gubernia Podolia, și, mai jos, acolo unde cade în el rîulețul Iahorlic (lîngă Tîrgșorul Dubasara), de gubernia Herson. Înainte de a se vărsa în Marea Neagră, Nistrul formează un liman larg, cunoscut sub numele de Limanul Nistrului.

Rîul Nistrului curge într'o vale adîncă, îngustă și încovoiată. Aceste încovoieri sunt uneori atît de mari, în cît pe alocurea vasele, după o navigațiune de o zi, ajung aproape la același punct de unde au pornit. Cele mai mari încovoieri ale rîului sunt: lîngă satul Balamut, la hotarele Austriei; de la Hotin până la satul Crușeva, calea dreaptă cînd Nistrul îngheață, sunt 25 verste, iar pe Nistru în timpul navigațiunei peste 75 verste. De la satul Căsăuteni, în fața orașelului Iampoli, de pe malul rusec, până la satul Senatouca, calea dreaptă 40 verste, iar pe Nistru 90 verste; între Soroca și satul Trifațeni calea dreaptă 5 verste, iar pe Nistru 15; între Slobozia și până la Dolmaza prin Turunciuc 7 verste, iar pe Nistru 25. Incepînd de la Tiraspol, din gubernia Herson, rîul intră într'o vale largă; de aci până la Turuncioc pe malul drept, iar de la Turuncioc pe malul stîng, albia rîului este împresurată cu mlaștini. Încovoierile rîului nu mai sunt așa de mari, de și mai dese și de aceea tocmai partea aceasta a Nistrului e foarte defectuoasă pentru navigațiune. Mai jos de tîrgșorul Maiachi, cale de 10 verste, Nistrul se revarsă în liman prin numeroase guri. Gura principală, numită de locuitorii Turla,

are paralel cu ea gurile a două râulețe Turla și Turunciuc, din care cel din urmă e de 7—8 picioare adâncime și 4 stinjeni lățime; este unit cu gura principală a Nistrului prin Canalul Surovțev, numit și Canalul Popoi. Aceasta este farwaterul prin care vasele intră în liman. Lungimea canalului 160 stinjeni, lățimea 10, adâncimea 5—6¹/₂ picioare.

Limanul Nistrului în lungime e de 40 verste, numărând cu mlaștine cu tot, lățimea 8—9 verste cu mlaștine cu tot; adâncimea 5—7—13 picioare. La unirea limanului cu Marea s'a format o insulă de nisip, care se unește din ambele părți prin două limbi nisipoase, astfel că limanul se unește cu Marea prin două guri numite Buhazî, din care cel din dreapta poartă numele de Buhazul-Țarigradului (larg. de 150 stinjeni, adâncimea 17 picioare); cel din stînga Buhazul-Ociacovului (larg. de 70 stînj. adâncimea 5—9 picioare). Vasele trec în Mare prin gura Țarigradului.

În Nistru se varsă din Basarabia următoarele riuri și pîriuri: Onutul, Șostul (cu Sara-Lungă și Surta), Cobîlcei, Securenî, Cereșnovățul, Climăuțul, Ciorna, Șamașcanu, Răutul, Ichel, Tohatinul, Trostinețul, Bicu, Botna, Iuștubeu; iar din stînga, din Rusia se varsă în Nistru: Zbruci, Smotrici, Mueșa, Nagovița, Nirnova, Studenița, Rudca, Ușița, Talova, Danilovca, Calius, Metersca, Ivan, Caracțu, Leadova, Serebria, Nemia, Bronița, Murava, Rusava, Marcovca, Ocnîța, Camenca, Malochiș, Ribnița, Iagorlic și Cuciurgan.

Lungimea Nistrului de la Onutul și până la Liman este de 960 kil. De la Onutul și până la Bender sunt 108 insule. Lîngă

orașelul Iampoli se află cataracte numite Cereada, formate de un șir de stînci sub-acuatică, ce lasă liberă numai o singură trecătoare, în lățime de 4 stinjeni, numită Portița. Curentul apelor aci e foarte mare. Mai jos de cataracte este o verigă de pietre, ce ies din apă; această verigă, poporul o numește Cereada.

Pe malul Nistrului în Basarabia sunt 107 sate și 7 orașele și tîrguri; pe partea stîngă, rusească, sunt 91 sate și 15 orașele. În trei locuri, la tîrgșorul Otaci, la tîrgșorul Răzîna și lîngă orașul Bender peste Nistru trec trei poduri de fier a căilor ferate.

Basinul Nistrului ocupă o suprafață de 73,355 kil. patr. Izvoarele sale au o înălțime de 598 m, d'asupra n. m.; albia la Onutul, 431 picioare d. n. m.

Nișcani, sat, în jud. Orhei, volostî Tuzoara, așezat într-o vale ce dă din stînga în valea Bicului. Are 187 case, cu o populație de 913 suflete; 312 vite mari; 4 mori de vînt. Imprejurul satului sunt vii și livezi cu pomî.

Nirnova, vale, în jud. Chișinău. Incepe de la satul Găurenî și merge spre S. până în valea Prutului, unde s'î are gura, la satul Leușeni. Are o lungime de 44 kil. Ea primește, din stînga, văile: Nisporenilor, Budău și Bujora. În albia văci se află satele: Găurenî, Vinători, Tînjălești, Mariniciu, Heliștieni, Călimănești, Cațăleni și la gura ei, Leușeni. Dealurile de prin prejurul văci au următoarele înălțimi de la nivelul mării, calculate pe harta stat. maj. al armatei ruse în stinjeni (stinjenul = 2.13 metri): la satul Găurenî, 201 stînj.;

aproape de satul Boldurești 180,77 st.; în jos de satul Tînjălești 107,22 st.; la N. de satul Mariniciu 101,2 st.; spre S.-E. de satul Cațăleni 94,77 st. La gura Bujoarei 89 st. și la gura văci 76,26 st. din stînga și 44,45 st. din dreapta.

Nirnova, pîriu, în jud. Chișinău. Curge în valea Nirnova și se varsă în valea Prutului, unde se pierde în mlaștinele și bălțile din această vale.

Nomolova, sașu Bursuc, sat, în jud. Soroca, volostî Vad-Rașcu, așezat pe malul Nistrului, între satele: Japca și Catu, la gura pîriului Perta. Dealul din spre V. are o înălțime de 128 stînj. d'asupra n. m. Are 70 case, cu o populație de 530 suflete; 349 vite mari.

Noua-Pocrouca, rusește Novo-Pocrovca, sat, în jud. Izmail, așezat în valea Eni-Chioi. S'a întemeiat la 1822 de 45 familii de cazaci Zaporojeni, cari au emigrat din Turcia și s'au așezat în jud. Acherman, în valea Draculea de unde apoi s'au mutat pe locul unde s'a întemeiat actualul sat. Guvernul rus a dat coloniștilor 2580 deseatinî pămînt. Astăzi satul are 120 case, cu o populație de 993 suflete; 102 cai, 310 vite mari; 3 mori de vînt. Pămînturile sătenilor se află între satele vecine Muravlevca, Direchiu și Ciuma-ciurd.

Noua-Suliță, rușii îi zic Novoselița, sat, în jud. Hotin, volostî Briceni, așezat pe un pîriu, la 2 kil. de satul Rosoșeni. Are 410 case, cu o populație de 2425 suflete Romîni, Ruși și Ruteni; biserică; școală elem. rusească cu 51 elevi din 239

copii în vîrstă de școală; 310 vite mari cornute, 312 porci, 124 cai.

Noua-Suliță, tîrgșor, în jud. Hotin, volostî Noua-Suliță așezat pe malul Prutului, aproape de gura pîrîului Rachitna. Are o populație de 5074 suflete, din cari 1062 Romîni, restul Evrei; școală rusească cu 48 elevi; două școli evreiești; biserică; punct de vamă; stația căii ferate a liniei Noua-Suliță-Ocnița-Mohileu; pod peste Prut, prin care trece șoseaua spre Cernouți din Bucovina. La 1901 prin vamă a trecut marfă de import pentru suma de 629,680 ruble; s'a exportat în acelaș an pentru suma de 2,246,655 ruble.

Noua-Suliță, pîrîă, în jud. Hotin. Curge prin tîrgșorul cu același nume, ce se află lîngă hotarele Bucovinei, și se varsă în pîrîul Lucășeni. Izvorește din pădurea Grubnei și curge până la satul Rosoșeni, în direcțiunea S., apoi se îndreaptă spre V. Are o lungime de 13 kil. după harta st. maj. rus.

Noul-Neamțu, mănăstire. (Vezi Chițcani).

Noul-Troian, saū rusește Novo-Troian, colonie bulgară, în jud. Acherman, volostî Ivanovca-bulgară, așezată la izvoarele rîului Cotlabulul-Mare. Pozițiune geografică: 45°56'30" lat.; 26°31' long. Are 289 case, cu o po-

pulație de 1900 suflete. Imprejurul satului sunt vii și cariere de piatră.

Novaci, sat, în jud. Chișinău, volostî Pîrjolteni, așezat pe partea dreaptă a văiei Bicului, fiind înconjurat de păduri. Are 92 case, cu o populație de 817 suflete țărani Romîni, cari împreună cu cei din satul Peticenî (vezi Neticenî), posedă 409 de-seatini pămînt de împrăștiere. Restul moșiei atît la Novaci cît și la Peticenî aparține lui Leonid și Gheoghe Siținski. În sat este o școală elementară, unde se învață numai rusește. Edificiul școlii e construit de sat.

Novopavlovca. (Vezi Zarum)

O

Obineni, rusește **Obileni**, țărani Romîni îi măi zic și **Odaia-Delarului**, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Zberoaia, la 5 kil. spre E. de satul Cotul-Morî, așezat în valea Prutului. Pozițiunea geografică: 46°52,30" lat; 25°50' long. d. m. din Paris. Are 78 case, cu o populație de 590 suflete, țărani Romîni. Locuitorii posedă pământ de împroprietărire 837¹/₄ deseatină. Episcopia din Iași are aci o proprietate în întindere de 1403 deaseatină, după cadastru de Zemstvo.

Obreja, *sat*, mare, în jud. Bălți, așezat în valea cu același nume. Pozițiunea geografică: 47°40'30" lat., 25°19' long. Face parte din volosti Folești. Lîngă sat sunt două heleșteae. Are 175 case, cu o populație de 1090 suflete; o biserică, cu hramul sf. Constantin. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 1407 deseatină. Proprietarul C. Buznea are 4194 deseatină.

Împrejurul satului sunt vii, grădini cu pomi și pădure.

Obreja, *vale*, în jud. Bălți. Are o lungime de peste 16 kil. Lîngă satul Navirnețul, se unește cu valea Ustia, dînd naștere văiei Șovățul-Mic. În vale se află satul

Obreja. Dealungul văiei sunt înșirate 6 heleștee mici. În fundul albiei curge piriul Obreja. Direcțiunea văiei S.-V.

Obreja, *piriul*, în jud. Bălți. Izvoarește la N. de satul cu același nume, din niște hîrtoape, ce se află în valea Obrejei, și curge în fundul acestei văi pînă aproape de satul Navirnețul, unde se unește cu piriul Ustia, formînd de aci încolo rîulețul Șovățul-Mic. În cursul apelor sale el nutrește toate heleșteele și băltagile din valea Obrejei. Are o lungime de 17 kil. după hart. st. maj. rus.

Ochiul-Alb, *sat* mare, în jud. Bălți, așezat în valea cu același nume, între satele Mihăileni și Nicorenî. Dealul de la E. de la sat are o înălțime de peste 110 stînj. d'asupra nivelului mării. Face parte din volosti Copaciancă. Are 245 case, cu populațiune de 1225 suflete 598 vite mari. Țăranii posedă pământ 1870 deseatină. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Ochiul-Alb, *vale*, în jud. Bălți. Începe lîngă satul Mihăileni; merge în direcțiunea S.-E., pînă în valea Răutului. În vale se

află satele: Ochiul-Alb și Nicorenî. La capul văiei, înălțimea locului e de 122,64 stînj. d. n. m. În vale dă, din dreapta, valea Sărătură și o vâlceică, care poartă tot numele de Ochiul-Alb. Cea dintăi are o lungime de 18 kil., iar a doua, de 5,5 kil. după harta st. maj. rus. Direcțiunea văiei e S.-E.

Ochiul-Alb, *vale*, în jud. Bălți, pe moșia satului Ochiul-Alb. Începe de la Mihăileni, și la S. de satul Ochiul-Alb, se deschide în marea vale Ochiul-Alb. Lungimea: 5,5 kil.; înălțimea locului: 118,97 st. d. n. m.

Ociacovschi, *ostrov*, în jud. Izmail, între gîrla Ociacov, Marea Neagră și brațul gîrlei Ociacovului. Este acoperit cu stufăriu. Are o lungime de 3,7 kil. și o lățime de 1,2 kil.

Ociacovului (Gîrla-), *gîrlă* sau *braț*, în jud. Izmail. Se desface la N. de brațul Chiliei, lîngă tirgșorul Vilcov. Are o lungime de peste 6 kil. după harta st. maj. rus. Se află între gîrlile Belgorodului (Achermanului) și Ancudin. Formează două insule; cu cea dintăi gîrlă formează insula Belgorodului,

iar a doua insulă este tăiată în două prin brațul gîrlei Ociacov. Acest braț se desparte de gîrla Ociacov pe la mijloc și merge la E. până în Marea-Neagră. Partea de la N. a insulei tăietă în două poartă numele de Ociacovschi-Ostrov, iar partea de la Vest se numește Ancudin-Ostrov. Gîrla Ociacovului se varsă în Marea-Neagră.

Oclanda, sat, în jud. Soroca, volosti Arionestî, așezat în valea Havani, aproape de malul Nistrului. Lîngă sat începe un mic val care merge pînă aproape de satul Balinți. Dealul din spre S. are o înălțime de 69 stînj. d'asupra n. m. Are 72 case, cu o populațiune de 897 suflete; 162 vite mari cornute, 48 cai, 210 oi.

Ocnele-Buhnei, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N. de satul Lămunda. Are o lungime de 1 kil.

Ocnița, sat, în jud. Hotin, volosti Securenî, așezat la izvoarele Ciuhurului, la 5 kil. de stația Ocnița, a căei ferate Mohilău-Noua-Suliță. De la Noua-Suliță pe calea ferată 128 verste, de la Mohilău 145 verste. Prin satul Ocnița trece șoseaua, care de aci, bifurcîndu-se, merge spre Securenî și Mohilău. Pozițiunea geografică: 48°27' lat., 25°06' long. Are 380 case, cu o populațiune de 1720 suflete, 470 vite mari cornute, 120 cai.

Ocnița, sat, în jud. Orheiü, volosti Ciocoltenî. Se compune din două cîtune, așezate în valea Cohilnicului. Are 46 case, cu o populațiune de 470 suflete Romîni răzeși, 124 vite mari.

Ocnița, tirgșor, în jud. Soroca, volosti Otaci, întemeiat aproape

de stația căei ferate Bălți-Ocnița-Noua-Sulița; de la Bălți 86 verste, de la Noua-Suliță 128 verste. Are 487 case, cu o populație de 3240 suflete, majoritate Ovrei și Ruși. Biserică; școală, cu 2 clase, de Zemstvo.

Ocnița, stație-de-dr.-d.-f., în jud. Soroca, pe linia Ocnița-Bălți, în lungime de 86 verste, în legătură: dintr'o parte cu Jmerinca, iar din alta cu Noua-Sulița.

Ocnița. (Vezi Frumușica-Nouă, din jud. Acherman).

Ocolina, sat, în jud. Soroca, volosti Ocolina, așezat pe șoseaua dintre Soroca și Bălți. Are 102 case, cu o populație de 970 suflete; biserică; 293 vite mari; 299 oi, 30 cai. Satul vecin, Pol-Țipilova, s'a contopit cu satul Ocolina.

Ocsenti, sat, în jud. Orheiü, volosti Suslenî, așezat pe malul Nistrului. Are 195 case, cu o populație de 1180 suflete, Romîni, Ruteni, Ruși și Rusini; mori de vînt; 520 vite mari. Pe Nistru este un pod plutitor. Sunt vii și grădini cu pomi.

Odaia-Delarului. (Vezi Obineni).

Ohrincea, sat, în jud. Orheiü, volosti Criulenî, așezat pe Răut, între satele Cruglic și Ustea. Înălțimea locului: 55,33 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Are 58 case, cu o populație de 398 suflete.

Ojeva, sat, în jud. Hotin, volosti Săcurenî, așezat pe malul drept al Nistrului, la gura pîrîului Ojeva. Trecerea peste rîu cu pluta. Are 148 case, cu o populație de 1082 suflete; biserică; 250 vite mari cornute; 88 cai.

Olănești, sat mare, în jud. Acherman, volosti Palanca, așezat pe malul Nistrului, la 70 verste de orașul Acherman. Are 372 case, cu o populație de 2820 suflete, țărani Romîni; o biserică, cu hramul sf. Paraschiva; școală elementară rusească; 168 cai, 590 vite mari. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Pe la 1823, satul avea 130 familii de țărani Romîni; 69 grădini și vii; prisăci cu 153 stupi; 80 cai, 618 vite mari, 766 oi. Astăzi sătenii posedă pămînt 3900 descatinî.

Olghienthal, saü Zabara, colonie germană, în jud. Acherman, volosti Ivanovca rusească. Are 78 case, cu o populație de 520 suflete. S'a întemeiat pe la 1829 din emigranți din Wurtemberg, Meclenburg, Bavaria și Prusia, cărora guvernul rus a dat cîte 60 deseatinî de cap de familie.

Olișcani, sat mare, în jud. Orheiü, volosti Samașcani, la S. de linia căei ferate Bălți-Ocnița. Are 408 case, cu o populație de 2728 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elementară; 520 vite mari. Șoseaua care trece pe aci merge din Răzina prin Cinișăuți spre Orheiü.

Om-Mort, sat, în jud. Soroca, volosti Climauți, așezat aproape de izvoarele Cuboltei. Are 168 case, cu o populație de 848 suflete; biserică; 172 vite mari cornute; 70 cai. Satul mai poartă și numele de Hirbova.

Onești, sat, în jud. Orheiü, volosti Cobilca, așezat pe malul drept al riului Ichel, între satul Greblești și gura văieii Buda. Are 190 case, cu o populație de 1157 suflete, țărani Romîni; o biserică, cu hramul sf. Mihail;

2 mori de vînt și una de apă. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Onițcani, rusește **Onișcani**, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Criulenī, în valea Nistrului, pe șoseaua dintre Dubasari și Chișinău, la vre-o 3 kil. de malul Nistrului. Are 181 case, cu o populație de 1096 suflete, țărani Romini; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; școală elem. rusească, 294 vite mari; 67 cai.

Onițcani, rusește **Onișcani**, *sat* mare în jud. Orheiū, așezat pe anticlinalul dintre basinul Culei și Ichel. Face parte din volosti Telenestī. Are 390 case, cu o populație de 1950 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; școală elem. rusă; 380 vite mari; 5 mori de vînt. Imprejurul satului sunt vii și livezi cu pruni.

Ontenī, rușii îi zic **Onteani**, *sat*, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, între satele Horești și Vrănești, aproape de șoseaua Folești-Sculenī. Face parte din volosti Sculenī. Are 40 case, cu o populație de 212 suflete.

Onutul-de-Sus, *sat*, în jud. Hotin, pe malul drept al Nistrului, la hotarele Austriei, aproape de gura riulețului Onuta. Face parte din volosti Grozința. Are 78 case, cu o populație de 690 suflete, țărani Romini și Ruteni.

Opacia, *sat*, în jud. Bender, volosti Caușani, așezat într'o înfundătură a văiei Botna, pe partea dreaptă a riulețului, la 9 verste de Caușani-Noi. Prin sat curge un pîrîiaș, care se varsă în Botna. S'a întemeiat la 1670. Pe la 1822 au fost aci deja 98 familii de țărani Romini și 4 familii de ruptași. La 1827 s'au

mai așezat 7 familii de Ruteni. Sătenii aveau pe atunci: 116 cai, 1826 vite mari, 2045 oi; prisăci cu 222 stupuri; 25 puțuri; 7 mori; o biserică de piatră; 3150 deseatină pămînt. Astăzi satul are 305 case, cu o populație de 2397 suflete; biserică; 420 vite mari. Sunt vii și grădini cu pomi.

Opărita, *vale*, în jud. Bender, în formă de litera S; se deschide în valea Botnei, din dreapta, în sus de satul Sălcuț și de Valul-lui-Traian. Are o lungime de 8 kil., La început înălțimea este de 98,5 stînj. d. n. m. La 2 kil. de la gură, valea este tăiată de Valul-lui-Traian. Într'un hîrtop, din stînga, este ferma Jetu.

Oprii (Valea-), *vale*. (Vezi Andreșeni).

Orac, *sat*, în jud. Izmail, așezat în valea Sărata, la gura văiei Carpineni. Are 89 case, cu o populație de 799 suflete; 213 vite mari.

Orac, *vale*, în jud. Bender. Incepe în jud. Chișinău, purtînd aci numele de Valea-Carpineni. Are o lungime de 25 kil. Se deschide în valea Sărata, din dreapta, la N. de satul Sărățeni-Noi. Albia saū fundul la gura văiei Tîrzica are 41 stînj. d. n. m. Cele mai înalte puncte ce înconjoară fundul văiei au înălțimea: la E., 127 stînj. d. n. m.; la V., 155 stînj. d. n. m. Primește din dreapta văile: Carpineni și Tîrzica. La gura văiei Carpineni se află așezat satul Orac. Direcțiunea văiei este spre S.

Orac-Murza, *vale*, în jud. Acherman. Incepe la V. de co-

lonia Dimitreva și se îndreaptă spre S.-E. pe o întindere de aproape 7 kil.; pe urmă ia direcțiunea spre N.-E. și percurge o distanță de aproape 2 kil., după ce iarăși reia direcțiunea spre S.-E. până în valea riului Chirhij-Chitaî, în care dă, din dreapta. Are o lungime de peste 14 kil. după harta st. maj. rus.

Ordășei, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Căzânești, așezat pe malul Răutului, între satele Pistrueni și gura văiei Chio. Are 165 case, cu o populație de 1090 suflete; biserică; școală elementară rusă; 337 vite mari.

Orheiul, *judet*, așezat între jud. Soroca la N.; la E., linia Nistrului; la N.-V, jud. Soroca; la V., jud. Soroca și jud. Bălți; la S., jud. Chișinău.

Punctul cel mai Nordic este la satul Poiana; punctul cel mai E. este tîrgșorul Criulenī; punctul cel mai V. cade pe anticlinalul dintre Cula și Ciuluc.

Județul Orheiū are următoarele rîuri: Răutul, cu afluenții săi: Dobrușa, Sagalul, Ciulucul, Cohlînicul (Cunduc), Drizîncea, Cula, Vatoj, Ivancea, Ichel, Samașcani, Ciorna și marele Nistru.

Suprafața întregă a jud. este de 3,549,9 verste pătrate sau 73,37 mile pătr.

Suprafața acoperită cu păduri în jud. este astăzi de 50,667 deseatină, din cari: mănăstirile închinatē posedă 5,287 deseatină; razeșii romini posedă 9196 deseatină; țărani, 142 deseatină; mănăstirile neînchinatē, 2882 deseatină; proprietarii mari, 33,159 deseatină. Ast fel că jud. Orheiū în ceea ce privește pădurile stă în al doilea rînd după jud. Chișinău, ca cel mai bogat astăzi cu păduri. Toate aceste păduri

formează în jud. Orheiū 252 corpuri, numite rusește «daci». Exploatarea lor e în mare parte nesistematică, de și există legi și regulamente în această privință.

Pământul de împroprietărire al țăranilor din jud. Orheiū este de 75,474 deseatină, iar restul, ce aparține altor proprietari între cari sunt socotiți și răzeși, este de 274,381 deseatină.

Din această suprafață, cu gospodăria agricolă în jud. se află (1901) 161,216 deseatină, din cari: la țăranii, cu semănături de secară de toamnă, 4,715 des.; cu grâu de toamnă, 14,236 des.; cu secară de primăvară, 140 des.; cu grâu de primăvară 3,500 des.; cu porumb, 22,768 des.; cu orz, 5,699; cu ovăz, 1,318 des.; cu cartofi, 869 des. La proprietari, cu secară, 12,448; cu grâu de toamnă, 24,679 des.; cu secară de primăvară 140 des.; cu grâu de primăvară, 10,604 des.; cu porumb, 31,777 des.; cu orz, 6,817 des.; cu ovăz, 4,543 des.; cu cartofi, 498 des. Cu finețe în anul 1901 au fost în tot județul 7,281 deseatină, cari au dat 1,866,818 pud. (16 kil.=pud.) fin, ceea ce arată cum că acest jud. e sărac în finețe, de și alte județe sunt și mai sărace, afară de jud. Bălți, Chișinău și Izmail.

Numărul vitelor și animalelor domestice în jud. Orheiū, după statistica oficială a Zemstvo, pe anul 1901, a fost: 34,054 cai; 53,984 vite mari cornute; 17 catiri; 38 măgari; 85,126 oi; 1,084 capre și 32,565 porci.

Comerțul cu bucate se face în județ la orașelul Orheiū, în târgurile: Tuzora, Telenești, Rezina, Criuleni și în satele: Braviciu, Cecolteni și Cinișeuți. Bucatele din județ se transportă la Chișinău și Odesa prin căile

ferate, Via-Călărăși, prin Ribnița, și porturile de pe Nistru: Malovata și Lalova.

Negoțul cu vite se face la Orheiū și târgșoarele Tuzora, Rezina, Criuleni, precum și la satele: Bravicea, Cecolteni și Cinișeuți, iar d'aci spre Chișinău și Odesa.

Grădinăritul în județ e slab; orașul Orheiū posedă 5 grădini de zarzavat, iar în județ sunt peste 2,599 grădini, pe o suprafață de peste 1,155 deseatină. Grădini fructifere din contră sunt numeroase și cu ele se ocupă mult populația de prin sate. Orașul Orheiū are 195 grădini cu pomi, în întindere de 156 deseatină, iar în județ sunt 18,596 de grădini cu pomi, pe o întindere de 12,334 deseatină.

Județul posedă 10,811,800 buturugi de viță, cari produc anual 2,784,898 vedre vin. Grădinile dau 80,056 puduri fructe, fabricarea cărora se face în 534 stabilimente pentru uscat.

Cultura tutunului în jud. Orheiū ocupă întâiul loc în Basarabia întreagă; ast-fel lângă orașul Orheiū există 4 plantațiuni de tutun, cari ocupă 5 deseatină, iar în județ există 2,359 de plantații pe o întindere de 782 deseatină. Producțiunea întreagă din aceste plantații a fost în anul 1901 de 52,020 puduri, din totalul tutunului cules în acest an în Basarabia de 95,821 puduri.

Albinăritul în județul Orheiū are 328 prisaci cu 7066 stupuri, cari au dat în anul 1901: 1,131 puduri miere și 273 $\frac{1}{2}$ puduri ceară.

În județul Orheiū, în anul 1901 au fost: 68 mori cu aburi, 87 de apă, 226 cu cai, 626 de vânt; trei fabrici de spirt și 2 de coniac și rachiuri,

cari au produs 7,270,000,000 grade; trei boieangerii; o mică fabrică de cherestea, cu 20 lucrători, care produce pe an 26,000 ruble; 3 pietrării; 9 uzine de var și ipsos; 10 cărămidării, cu un venit anual total de 14,000 ruble; 241 olării prin sate, unde țăranii se ocupă cu această îndeletnicire, cîștigînd pe an 5,900 ruble; o mică fabrică de săpun; una de cașcaval; 33 de unt. Toate aceste fabrici produc pe an abia suma de 56,286 ruble.

Populația județului Orheiū se compune din 225,310 suflete, din cari: 202,000 Romîni; 4,054 Ruși și Ruteni, din cari 1,054 schismatici și 30,000 Evrei; restul de alte naționalități. În anul 1901 s'au celebrat în tot județul 1,565 căsătorii; s'au născut 9,220 copii legitimi și 239 nelegitimi; au murit 5,913 persoane; deci, populația a crescut în acest an cu 3,546 unități.

Numărul bisericilor în județ e de 156; a școalelor bisericesti elem., de 73, cari au fost frecventate (1901) 2960 elevi și eleve. Afară de aceste școli, ministerul instrucției mai are în jud. 32 școli elementare. În toate aceste școli se învață numai rusește. Școalele cu limba romînă, fie și particulare, sunt interzise.

Județul Orheiū din punctul administrativ este despărțit în 15 volosti, avînd 210 sate, 4 târgșoare, și un oraș de reședință.

Orheiul, oraș de reședință al jud. cu același nume, așezat pe malul stîng al râului Răutul. pe șoseaua principală care străbate de-alungul întreaga Basarabia, la 40 verste de Chișinău, capitala provinciei. Pozițiunea geografică: 47°22' lat., de la N.

și 1°29' long. de la V. după merid. din Pulcov.

Dealul de la E. al orașului are o înălțime de 57,23 stinj. de la niv. mării, iar dealul de la N. are o înălțime de 85,17 st. d. la n. m. după arătarea hărței st. maj. rus.

Populațiunea orașului, în anul 1902, a fost de 14,800 loc., din cari: 7,000 Evrei, 2,800 Ruși, Ruteni și alții, și 5000 Moldoveni.

Suprafața pământului, care aparține orașului, este de 1,282 deseatină, din cari 400 cu seșițe.

Pe pământul orașului se află dealul Ivanos, din care se extrage cel mai bun var, cu care se face comerțiu întins.

Orașul Orheiū mai posedă fabrici mici de luminări și mai multe tăbăcării.

Legenda istorică așează pe locul actualului oraș vechea cetate dacă Patridava. Astăzi, la Brănești, de lângă Orheiū, se mai văd ruinele unor construcțiuni vechi, pe cari locuitorii le numesc Orheiul-Vechiū. Intre stînci se văd temelii vaste, sub cari există o mulțime de subterane, cu coridoare, trecătoare etc. Toate aceste rămășițe sunt înconjurate cu niște șanțuri de pământ, care nu s'au nivelat până acum. Pe aceste locuri s'au găsit multe monede antice romane, cari se află în păstrarea familiei Donici, proprietari ai moșiei.

În secolul al XIII-lea și începutul secolului al XIV-lea, Orheiul era cunoscut Slavonilor sub numele de Oriġa. Se știe că în aceste timpuri el a fost reșe-

dința serdarilor. Sub Alexandru cel Bun, Orheiul a fost o părălăbie; iar pe harta lui Grodetsky din secolul al XVI-lea este numit Oriġov; la începutul secolului trecut el a devenit un orașel neînsemnat, înconjurat cu păduri seculare, bogat în var și vii. Împreună cu armatele ruse au năvălit aci Evreii, cari s'au așezat și au sărăcit laborioasa populațiune română.

La 1836, guvernul rus l'a decretat de reședința județului. Cu tot privilegiul căpătat, Orheiul a rămas un târgșor norios și insalubru. Mișcarea sa comercială și industrială e nimicită. Ca martor al frumosului său trecut există până acum vechea biserică română a Sf. Dumitru, zidită la 1634-1654 de Vasile Lupu, Domnul Moldovei.

Orliceni, rușii îi zic **Urliceanî**, sat, în jud. Hotin, volosti Dăncăuți. Are 91 case, cu o populație de 858 suflete; 93 vite mari. Sunt livezi.

Otachi, sat, în jud. Orheiū, volosti Izvoara, lângă Bușăuca. Are 70 case, cu o populație de 490 suflete, țărani Romîni; 188 vite mari cornute, 68 cai, 300 oi.

Otaci, rușeste **Atachi**, târg, în jud. Soroca, centrul volosti, cu același nume, care e compusă din 28 de sate și un târg și are o populațiune de 35,505 suflete. E așezat pe malul drept al Nistrului, în fața orașelului Mohilău. Are două șosele spre Lipcani și spre Soroca. Pod de fier peste Nistru. Pe aci trece noua linia

de cale ferată via Oenița prin Lipnic. Pozițiunea geografică: 48°26' lat., 25°26' long. d. m. din Paris. Are 622 case, cu o populație de 5820 suflete, din cari 3200 Evrei; biserică; sinagogă; 240 vite mari, 207 cai.

La Atachi e sediul nacialnicului de Zemstvo și a pristavului; sucursală de poștă și telegraf; o școală de băeți și una de fete a Zemstovului.

Otaci rușeste **Atachi**, târgșor, în jud. Hotin, volosti Rueșin, așezat pe malul Nistrului, la 2 kil. de Hotin. Pozițiunea geografică: 48°32'30" lat., 24°8' long. Trecătoarea prin Nistru. Aparține familiei prințului Cantacuzino. Are 235 case, cu o populație de 1310 suflete, Ruși, Romîni și Ruteni; biserică; școală elem. rusă, frecventată de 60 elevi; 323 vite mari cornute și 87 cai. Prin târgșor trece șosea de la Mohilău și o altă șosea de la Cameneț-Podolsk.

Otmăna, vale, în jud. Izmail. Se deschide în valea Prutului, la S. de satul Colibași. Direcțiunea S. V. Lungimea peste 8 kil. Sus valea este tăiată de Valul-lui-Traian-d. j.

Otnojina, ostrov, în jud. Izmail, în apele brațului Chilia și a gîrlilor Turcească, Pererva-Mare și Stensovoi. Are forma unui patrunghiular. Are o lungime de peste 5 kil. și o lărgime de peste 2 kil. E format de aluviu nisipos și acoperit cu stufării.

Ozimți. (Vezi Hadjimus).

P

Paladia, *sat*, în jud. Hotin, așezat pe malul drept al Ciuhuru-lui, în fața satului Rujnița. Face parte din volosti Briceni. Are 49 case, cu o populație de 590 suflete, țărani Români; biserică; grădini; prisăci; 140 vite mari.

Palanca, *sat*, în jud. Acherman, centrul volostei Palanca, așezat în valea Nistrului, lângă lacul Chioara. Pozițiunea geografică: 46°24'30" lat., 27°46' long. Are 204 case, cu o populație de 1171 suflete, Ruși și Români, majoritate Români. S'a întemeiat pe la 1808, pe locul vechiului târg-șor tătar.

Pe la 1806, aci a existat un mic castel zidit pe drumul ce ducea de la Maiachi spre Acherman. Castelul era cu patru turnuri; în lungime edificiul avea 70 stinjeni; în lărgime, 30 stinji; aspectul unei construcție vechi genoveze, reconstruite de Turci.

La 1827, satul avea ca locuitori 9 familii de Poloni, 23 familii de moldoveni și 6 familii de Ruși. Astăzi satul posedă o biserică cu hr. Sf. Nicolae și o școală elementară.

Palanca, *sat*, în jud. Orhei, volosti Tuzoara, așezat în valea

Palanca. Are 80 case, cu o populație de 270 suflete, biserica Pocrov.

Palanca, *vale*, în jud. Orhei, în lungime de 17 kil., cu direcțiunea spre S.-E., dă, din dreapta, în valea Ichelui, aproape de satul Hirbovăț. Incepe în jud. Bălți, pe care îl parcurge în lungime de 3 kil. În vale curge pârâul Hirjăuca și sunt așezate sate: Palanca, Hirjăuca cu mănăstirea și satul Mindra. Coastele văii sunt acoperite cu păduri; fundul văii e mlăștinos.

Panadaclia, *colonie* de bulgari, în jud. Acherman, volosti CUBEI, așezată la E. de riul Catlabuhul-Mare, pe șoseaua care duce spre Acherman via Zadunaevca. Pozițiunea geografică: 45°48' lat., 26°33'80" long. Are 297 case, cu o populație de 2170 suflete. S'a întemeiat la 1822 pe o vechie seliște tătarască.

Parcani, *sat*, în jud. Orhei, volosti Răzina, așezat în valea Cernei, între satele Lipcani și Șoldănești. Are 84 case, cu o populație de 604 suflete. Șoseaua care trece pe aci, merge prin Cinișăuți spre Orhei.

Parcani, *sat*, în jud. Soroca, în valea pârâului Camena. Face parte din volosti Ocolina. Înălțimea platoului: 148 stinji, d'asupra n. m., după h. st. maj. rus. Are 182 case, cu o populație de 972 suflete, țărani Români; biserică; 310 vite mari.

Parcova, *sat mare*, în jud. Bălți, așezat pe partea dreaptă a râului Ciuhur, între satele Chetroșica Vechieși Fintina-Albă. Aparține volostei Copăcianca. Dealul de V. are o înălțime de 115,73 st. d'asupra n. m., după harta st. maj. rus. Pozițiunea geografică: 48°9' lat., 25°4' long. d. m. din Paris. Are 201 case, cu o populație de 1050 suflete. Țăranii împroprietăriți pe pământul mănăstiresc posedă 1710 deseatină. Mănăstirea Sf. Mormint are aci 1079 deseatină. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Parij, *colonie germană*, în jud. Acherman. Formează o volosti separată. E așezată în valea Cunducului, pe poalele unui deal, care este și malul stîng al râulețului Cohilnicul. Două șosele leagă colonia cu Bender și cu valea Cohilnicului. Pozițiunea geografică: 46°3' lat., 26°57' long., d. m. din Paris. Are 249 case,

cu o populațiune de 1670 suflete.

La 1827, această colonie s'a format din 133 de familii de germani din Wurtemberg și Prusia. Satul posedă 211 cai, 782 vite mari, 497 oi; 106 deseatină cu vii, 1171 deseatină cu pășune și 5877 cu arături și fi-nețe. Astăzi satul are 420 vite mari cornute, 200 cai, 300 oi.

Paris-Noou, *colonie germană*, în jud. Acherman, așezată în valea râului Sărata, pe partea stîngă, la N. de satul Moldova. Are 73 case, cu o populațiune de 810 suflete. Imprejurul coloniei sunt vii și grădini.

Parta, *pîrii*, în jud. Soroca. Izvorăște la V. de satul Salcea și se varsă în riul Nistru, lângă satul Bursuc. Lungimea pîriului e de peste 4 kil., cu direcțiunea până la satul Salcea, spre E., iar d'aci până la Nistru spre N.

Pascosul-Mare, *lac*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N. de lacul Roșulea. Are o lungime de un kil.

Pascosul-Mic, *lac*, în jud. Izmail, pe cari Rușii îl numesc Malii (mic)-Pascos, așezat la N.-V. de lacul Roșulea și la V. de lacul Pascosul-Mare (Balișoi-Pascos). Are o lungime de peste un kil. Apele sale comunică cu gîrla Balaș.

Pațapul, *pîrii*, în jud. Hotin. Izvorăște din spre rîpele satului Dăncăuț și curge prin valea Pitrev, udînd satele: Bălcăuți, Nesvoia, Cișla-Salieva, și lângă satul Criva se varsă în pîriul Glodos. Direcțiunea S.-E. Are o lungime de 23 kil., după harta st. maj. rus. Numele de Pațapul îl poartă pîriul numai de la satul Cișla-Salieva până la gură.

Pavlouca, *sat*, în jud. Acherman, volosti Tatarbunar, așezat în valea râului Cunducul la răs-pîntea a două șosele, cari duc la Acherman, Tatarbunar și Artiz. Are 107 case, cu o populațiune de 780 suflete.

Păpușoi, *posad* sau *suburbie* a orașului Acherman, la E. de oraș. (Vezi Acherman). Este locuită de țărani Romîni, cari posedă vii pe o întindere de 506 deseatină și grădini de 270 deseatină. Are o populațiune de 4200 suflete; 5 cărămidării; o olărie; 3 hanuri; 3 magazii de grînc; 9 prăvălii, cari toate împreună fac negoț pe an pentru suma 71.400 ruble (1901).

Părcăuți, rusește **Percovți**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Chelminețul, așezat la 3 kil. de Nistru, între satele Mașinețul și Cișla-Nedjima. Are 200 case, cu o populație de 1050 suflete, parte Romîni, parte Ruteni; biserică; 348 vite mari.

Pășcani, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Bujora, așezat în valea Lăpușna. Pozițiunea geografică: 46°59' lat., 26°2' long., după m. din. Paris. Are 83 case, cu o populație de 920 suflete, țărani Romîni și razeși, cari posedă 179 deseatină pămînt. Razeșii din Trifenii, limitrofii, posedă 97 deseatină. Locuitorii satului au pămînt de împrăștiere 104 deseatină. Proprietara Ecat. Lebedeff are 267½ deseatină. Afară de aceștia mai sunt proprietari la Pașcani: bulgăroaica Șişmanoff, care posedă 67½ deseatină, și nobila Merzianu care posedă 200 deseatină. Satul are o școală elementară unde se învață rusește.

Pășcani, *sat*, în jud. Orhei, vo-

losti Hirtop, pe țărmlu stîng al pîriului Ichel, între satele Loganesti și Făurești. Are 30 case, cu o populațiune de 270 suflete.

Pășcăuți, rusește **Pascăuți**, *sat* în jud. Bălți, așezat pe pîriul Mașinoi, la 3 kil. de Prut. Înălțimea locului după harta st. maj. rus e cu 85,55 stînj. deasupra n. m. Pozițiunea geografică: 47°50' lat., 24°56' long. d. m. din Paris. Are 55 case, cu o populațiune de 375 suflete. Satul mai poartă și numele de Izvoară, și face parte din volosti Bolotina. Țăranii posedă pămînt de împrăștiere 390 deseatină, proprietarii: Aga Stîrcea, 195 deseatină și Ciugureanu, 35 deseatină.

Pășcăuți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Dăncăuți, așezat la V. de șoseaua dintre Hotin și stația căiei ferate Mamaliga. Are 310 case, cu o populație de 1600 suflete; biserică; 6 mori de vînt; 310 vite mari; livezi.

Păulești, *sat*, în jud. Orhei, așezat într'o vilcea ce se deschide, din stînga, în valea Bicului. Face parte din volosti Tuzoara. Are 190 case, cu o populație de 100 suflete; 373 vite mari. Imprejurul satului sunt vii.

Păustova, *sat*, în jud. Soroca, volosti Otaci, lângă stația căiei ferate Ocița, aproape de satul Lipnic. Are 194 case, cu o populațiune de 1200 suflete; 370 vite mari.

Pecești, *sat*, în jud. Orhei, volosti Samașcani, la S. de satul Samașcani. Are 256 case, cu o populațiune de 1636 suflete țărani Romîni; 402 vite mari; biserică; școală elementară rusească; 4 mori de vînt.

Pelenei, sat mare, în jud. Bălți, așezat într'un hirtop din valea Răutului, între satele Hirinăuțul și Singerei. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Pozițiunea geografică: 47°52'30" lat. 25°24' long. Are 353 case, cu o populație de 2348 suflete; o biserică, cu hramul sf. Mihail; o școală mixtă rusească. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 3900 descatină; 520 vite mari. Proprietarul, Hlinsburg are aci un domeniu de 403 descatină.

Pelenei-Bolgarî, sat, în jud. Izmail, așezat la izvoarele râului Cahul. S'a întemeiat la 1828 de niște emigranți bulgari în număr de 42 familii, la cari s'au mai alipit apoi 3 familii de Ruteni și 10 familii de țărani Români. Astăzi satul are 193 case, cu o populație de 1370 suflete; 400 vite mari. La N.-V. de sat se află odaia numită Tutul.

Pelenei-Moldovanî, sat, în jud. Izmail, la izvoarele râului Cahul, la 2 kil. spre S. de Pelenei-Bolgarî. Este un vechi sat moldovenesc. Are 173 case, cu o populație de 944 suflete, țărani Români; biserică; școală elementară rusească; o fabrică de rachiu.

Penciuha, mică colonie germană, în jud. Acherman, așezată în valea Draculea. Are 30 case cu o populație de 157 suflete.

Pepeni, sat, în jud. Soroca, centrul volostii Pepeni, așezat într'un hirtop al văiei Iligacea, spre S. de vale. Are 255 case, cu o populație de 1278 suflete, țărani Români; biserică; școală de Zemstvo cu o clasă; 200 vite mari, 86 cai, 375 oi, 5 mori de vânt.

Perdani, vale, în jud. Bender, în lungime de 17 kil. Are forma literei S., cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Botnei, lângă tirgușorul Caușani-Mari, din stînga. Pe la mijloc, valea este tăiată de o ramură a Valului-lui-Traian.

Perebiicovți, sat, în jud. Hotin, așezat pe malul drept al Nistrului, la hotarele Basarabiei cu Austria. Face parte din volosti Grozița. Are 297 case, cu o populație de 2273 suflete Români și Ruteni; biserică; 320 vite mari. Vamă spre Austria. La 1901 prin această vamă s'a importat marfă pentru suma mică de 266 ruble; s'a exportat însă pentru suma de 23.129 ruble. Negociu cu Austria se face cu păsări domestice.

Pereni, rușii îi zic Pereni, sat, în jud. Chișinău, volosti Bujoara, așezat într'o vale ce se deschide din stînga în valea Lăpușnei. Pozițiunea geografică: 47° lat., 26°2' long. după m. din Paris. Are 195 case, cu o populație de 1020 suflete, țărani Români, cari posedă pământ de împroprietărire 656 descatină. Un grup de țărani din acest sat, în număr de 82, au mai cumpărat 34 descatină pământ; iar un alt grup de 14 țărani, din satul Ciuculenii, au cumpărat aci 31³/₄ descatină. Proprietara satului, văduva lui Balinski, posedă 342 descatină; paracliserul Paladie, împreună cu 209 sătenii, au cumpărat 355 descatină pământ; Ion Reidel, comerciant, posedă prin cumpărătură 195 descatină; moștenitorii lui Mincu, 59 descatină; Mănăstirea Hincul, posedă 547 des. Satul are o școală cu o clasă unde se învață numai rusește.

Pereni, sat, în jud. Orhei, vo-

losti Cinișăuți, așezat în valea cu acelaș nume. Are 86 case, cu o populație de 596 suflete țărani Români.

Pereni, vale, în jud. Orhei, în lungimea de vr'o 7 kil. Direcțiunea S.-E. La gura văcii se află satul Pereni. Se deschide în valea Cobilnicul.

Pererita, sat, în jud. Hotin, pe malul Prutului, lângă șoseaua de la Lipcani spre Sculenii. Face parte din volosti Lipcani. Are 253 case, cu o populație de 1285 suflete; biserică; 324 vite mari.

Pererva - Mare, rusește Pererva-Bolșaiă, gîrlă, în jud. Izmail, Se formează din apele brațului Chilia, la vr'o 11 kil. în sus de satul Vilcov și curge la N. E., până în gîrla Stensovoi. Impreună cu brațul Chilia și gîrla Stensovoi, gîrla Pererva-Mare formează ostrovul Ermacov. Lungimea gîrlei e de peste 5 kil. după hart. st. maj. rus.

Peresecina, sat mare, în jud. Orhei. Face parte din volosti Cobilca. E așezat în valea Micleștilor, pe șoseaua dintre Orhei și Chișinău. Pozițiunea geografică: 47°16' lat., 26°27' long. d. m. din Paris. Vechi sat moldovenesc, locuit de răzeși și țărani. Are 670 case, cu o populație de 3926 suflete; o biserică cu hramul Sf. Mihail; două școli elementare ruse. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Peri, vale, în jud. Orhei. Are o lungime de 3,5 kil., cu direcțiunea S.-E. Dă în valea Nistrului, la satul Malovata.

Perjei (Valea-), vale, în jud. Acherman. Incepe la N. de

colonia Valea-Perjei și se îndreaptă întii spre S., apoi la S.-E., dă în valea Chirghij-Chitai, din dreapta, la E. de colonia Ivanouca. Lungimea văieii e de 22 kil. după harta st. maj. rus. In vale se află coloniile bulgare: Valea-Perjei și Dimitrieuca.

Perlui (Valea-), vale, în jud. Orhei, direcțunea S.-E., paralelă cu valea Răutului. Are o lungime de 12 kil. Se deschide, din stînga, în valea Ciulucului, în dreptul satului Verejenii.

Persianca, sat, în jud. Bender. așezat în Valea-Arsă, la N. de satul Arsa. Face parte din volosti Iosefdorf. Are 67 case, cu o populație de 570 suflete, parte Romîni, parte Ruteni. Rutenii, romînizați, vorbesc limba romînă din Basarabia.

Peticeni. (Vezi Neticeni).

Petreni, sat, în jud. Soroca, volosti Nădușita, așezat pe malul rîulețului Cubalta, mai jos de Chetrosul. Prin sat trece șoseaua dintre Otaci și Bălți. Are 124 case, cu o populație de 998 țărani Romîni; biserică; școală elementară bisericească; 290 vite mari, 6 cai.

Petrești, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Șoltoii, la gura văieii Brițcaia, pe șoseaua Sculenii-Cornești. Face parte din volosti Sculenii. Lîngă sat este un heleșteu mare. Are 180 case, cu o populație de 1089 suflete. Țăranii posedă pămînt 1281 de deseatinii; d-na Iurcova 367 deseatinii. Sunt vii și grădini cu pomi.

Petricani, sat, în jud. Chișinău, volosti Sireț, așezat în valea

Bicului, la 3 kil. de orașul Chișinău, spre V. Înălțimea locului; 72,87 stîmjenii de la n. m. Are 90 case, cu o populație de 848 suflete, țărani Romîni, cari posedă 39 deseatinii pămînt. Proprietarul (moștenitorii d-nei Li-monia Donici) Nicolae Donici, 989 deseatinii

Petropavlovca, sat, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-Rusească, așezat pe malul stîng al rîulețului Sărata. S'a întemela 1822. Are 207 case, cu o populație de 1270 suflete, Romîni și Ruși. Imprejurul satului sunt vii.

Petrovca, sat, în jud. Achermaan, volosti Eighenheim. Are 57 case, cu o populație de 478 suflete.

Imprejurul satului sunt vii.

Petrovca, tirgșor, în jud. Bender, volosti Taraclia, așezat pe pîriul Ceaha. Pozițiunea geografică: 46°30'30" lat., 26°49'30" long. d. m. din Paris. Are 269 case, cu o populație de 1458 suflete, Romîni, Ruși, Ruteni și Evrei; biserică; două școale elementare.

Petrușani. (Vezi Chetroșeni, jud. Bălți).

Piatra, sat, în jud. Orhei, volosti Suslenii, așezat pe țărmlul stîng al Răutului, între satele Paharniceni și Jelobocu. Are 169 case, cu o populație de 1014 suflete; o biserică, cu hramul sf. Mihail; 300 vite mari; 3 mori de vînt. Pe unele hărți este scrisă și Patra, după pronunțarea stricată localnică.

Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Pistrueni, odaie, în jud. Orhei, volosti Căzânești, în valea Răutului, la gura văieii Chio, spre S. de satul Ordășei.

volosti Căzânești, în valea Răutului, la gura văieii Chio, spre S. de satul Ordășei.

Pistureni, sat, în jud. Orhei, volosti Căzânești. Are 78 case, cu o populație de 928 suflete, țărani Romîni; 302 vite mari. Prin sat trece șoseaua spre Orhei. Sunt livezi cu pomi.

Pitușchi. (Vezi Chitușca).

Pițcani, lac, în jud. Acherman, în valea Nistrului, alături de lacul Rotunda, spre N.-V. Are o formă lungureață. Comunică printr'o strîmtoare cu lacul Băltanița.

Pinzăreni, rusește Pinzareani, sat mare, în jud. Bălți, așezat pe malul pîriului Șovățul-Mare. Lîngă sat este un heleșteu. Face parte din volosti Folești. Pozițiunea geografică: 47°37' lat., 25°20' long. Are 132 case, cu o populație de 765 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 960 deseatinii. Proprietarul, Aristid Sinescu are aci 1185 deseatinii. Sunt vii; prisăci; grădini cu pomi.

Pirjolteni, rușii îi zic Pîrjolteni, sat, în jud. Chișinău, centrul administrativ al volostei cu același nume, așezat pe pîrul Ricătău. Pozițiunea geografică: 47°12' lat., 25°54' long. după m. din Paris. Are 194 case, cu o populație de 1490 suflete, țărani Romîni; o școală elementară, întreținută din fondul mănăstirilor streine (închinate). Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 969 $\frac{1}{4}$ deseatinii. Mănăstirea Chiprienii are atît aci cît și limitrof la Horodiștea și Buda 1822 deseatinii pămînt, vii, livezi și o prisacă.

Pirjota, vale, în jud. Bălți. Incepe la N. de satul Pirjota și la V. de satul Boroseni-Noi. Dă în valea Camenca, pe la N. de satul Sturzeni, din dreapta. La începutul său valea are o înălțime de 117,26 stînj. d'asupra n. m. Are multe hîrtoape, și trei heleștee. Direcțiunea văiei S.-E. Lungimea 9 kil. după harta st. maj. rus.

Pirjota, sat, în jud. Bălți, așezat între satele Hiliuți și Boroseni-Noi, în valea Pirjoatei. Lîngă sat sunt trei heleștee. Dealul de la S. are o înălțime de 109,87 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Face parte din volosti Glodeni. Are 103 case, cu o populație de 1007 suflete; o biserică, cu hramul Tuturor Sfinților; o școală elementară bisericească rusească; 280 vite mari. Țăranii posedă pămînt de împrumut 618 desecini; proprietarul, moștenitorii lui D. Ciolac, 2247 desecini.

Pirlita, sat mare, în jud. Bălți, la 10 kil. de orașul Bălți. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. E așezat într'un hîrtop, ce se deschide din stînga în valea Răuțel. Pozițiunea geografică: 47°44'30" lat., 25°28' long. Are 155 case, cu o populație de 1055 suflete; 300 vite mari. Țăranii posedă 1549 desecini. Proprietarul Leontieff are 2783 des. Imprejurul satului sunt grădini cu pomi și vii.

Pirlita, cătun, în jud. Soroca, volosti Ocolina, așezat pe șoseaua dintre Soroca și Bălți, între satele Vanțina, Dumbrăveni. Colonia de Evreii. Are 55 case, cu o populație de 428 suflete țărani Romîni; 162 vite mari.

Pirlița, sașu Raica, tirgșor, în

jud. Bălți, așezat în valea Delea, lîngă linia căii ferate Ungheii Chișinău. Face parte din volosti Ungheii. Are 203 case, cu o populație de 2637 suflete; biserică; școală elementară, unde se învață rusește. Țăranii posedă pămînt de împrumut 1587 desecini; proprietara, 977 desecini.

Placinta, sau Iosefsdorf, colonie de germani, central volostei cu același nume, așezată în valea Colbariș. Pozițiunea geografică: 46°28' lat., 26°45' long. d. m. din Paris. Are 90 case, cu o populație de 899 suflete.

Plahteevca. (Vezi Curudere, în jud. Acherman).

Pleşeni, sat, în jud. Izmail, așezat pe malul stîng al pîriului Tigheci, în dreptul satului Tătarești. Are 69 case, cu o populație de 680 suflete; 300 vite mari.

Plopul, sat, în jud. Soroca, volosti Tirnova, așezat pe malul drept al pîriului Cubalta. Are 262 case, cu o populație de 1395 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elem. rusă; 4 mori de vînt, 210 vite mari cornute, 90 cai, 470 oi. Satul mă poartă și numele de Triești.

Plop-Ștubei, sat, în jud. Bender, în valea Botnei, într'un hîrtop din dreapta, între Cîrnățeni și satul Fîntina-Mascul. Face parte din volosti Căușani. Are 97 case, cu o populație de 824 suflete, țărani Romîni; 213 vite mari, 70 cai.

Plosca, rusește Ploscoe, adică plat, lac, în jud. Bender, în valea Nistrului, la N. de satul Chițcani. Pozițiunea geografică:

46°48' lat., 27°17' long. Are o lungime de un kil. și o lărgime 700 m. Imprejurul lacului sunt mlaștine.

Plot, vale, în jud. Orhei. Se deschide, din stînga, în valea Răutului. Are o lungime de peste 4 kil.

Plotc, colonie germano-polonă, în jud. Acherman, volosti Tepliț. Are 88 case, cu o populație de 630 suflete; 121 cai; 370 vite mari. Imprejurul coloniei sunt vii și grădini cu pomi.

Pociumbăuți, sat, în jud. Bălți, pe malul rîului Ciuhur, între satele Pociumbeni și Stolniceni. Apartine volosti Zabriceni. Are 72 case, cu o populație de 497 suflete; o biserică, cu hramul sf. Mihail. Țăranii posedă pămînt de împrumut 531 desecini.

Pociumbeni, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul rîului Ciuhur, între satele Stîngăceni și Becher. Apartine volosti Zabriceni. Are 88 case, cu o populație de 620 suflete, țărani Romîni, cari posedă pămînt de împrumut 703 desecini. Proprietarul, familia Virnov, are 997 desecini.

Pocrouca, sat, în jud. Izmail, așezat pe malul de la E. a lacului Chitaș. S'a întemeiat la 1828 de niște emigranți ruși, veniți din Rusia. Are 84 case, cu o populație de 700 suflete.

Pocrouca, rusește Pocrovca, sat, locuit de schismatici Ruși (fedoseievți). S'a întemeiat pe la 1831, din Ruși emigrați din Austria (Bucovina). E așezat pe șoseaua dintre Otaci și Soroca. Face parte din volosti Arionestii. Are 74 case, cu o populație de

690 suflete; 468 vite mari; pri-săci.

Pocșești, sătuc, în jud. Orheiū, volosti Cobilca, așezat în valea Lopatnei, aproape de gura ei. Are 20 case, cu o populație de 192 suflete, țărani Romîni. Este înconjurat cu pădure. Are multe vii.

Pogănești, sat, în jud. Izmail, pendinte de comuna rurală Minjir, așezat în valea Prutului, la $\frac{1}{2}$ kil. de riu. Dealul de la E. are 81,97 st. d'asupra n. m. Are 103 case, cu o populație de 792 suflete, țărani Romîni; 52 cai, 287 vite mari.

Pogorna, sat, în jud. Soroca, volosti Cotuijenî, la S. de satele Harsuțcanî și Bodești cu care s'a contopit. Are 31 case, cu o populație de 372 suflete.

Pogrebeni. (Vezi Pohribeni).

Pohărniceni, rușii îi zic Pogarniceni și Pogarniceani, sat, în jud. Orheiū, volosti Suslenî, așezat pe țărmul drept al Răutului, la gura văilor Șoșanca și Bolohan. Are 96 case, cu o populație de 800 suflete; o biserică, cu hramul sf. Gheorghe; 5 mori de vînt; vii; grădini.

Pohor, cătun, în jud. Soroca, așezat în valea Bourului, la gura văiei Cuhuș. Are 12 case, cu o populație de 68 suflete. Aproape de sat este un heleșteu.

Pohorela, rusește Pogorela, vale, în jud. Orheiū, așezată între satele: Cuizanca și Busăucă. Se deschide în valea Cohilnicul, din stînga. Direcțiunea apusană. Lungimea 8 kil

Pohribeni, rusește Pogrebenî,

sat, în jud. Orheiū, volosti Izvoara, așezat la V. de satul Izvoara, lîngă pădure, în capul văiei Pohribenî. Are 193 case, cu o populație de 1098 suflete, țărani Romîni; 590 vite mari; o moară cu aburî.

Pohribeni, vale și pîriū, în jud. Orheiū. Incepe de lîngă satul Pohribenî, și merge spre S., pînă aproape de satul Hagienî, unde se unește cu valea Chiprienî. În vale sunt satele Pohribenî și Șarcani, unde primește, din dreapta, valea Teiului. Lungimea văiei 12 kil. după harta st. maj. rus. În fundul văiei curge pîriiașul Pohribenî, care se varsă în pîriul Chipricenî.

Poiana, sau Poiana - Cunicî, sat, în jud. Soroca, volosti Văd-Rașcu. Are 272 case, cu o populație de 1887 suflete, Romîni și cîteva familii de Ruși schismatici; biserică; școală de Zem. Cluj stvo cu o clasă rusească, 224 vite mari cornute, 100 cai; 6 mori de vînt; grădini.

Poiana, sat, în jud. Orheiū, volosti Răzîna, așezat pe malul Nistrului, între satele: Socola și Tarasova. Sat de răzeși. Are 98 case, cu o populație de 1090 suflete; biserică. Sunt vii și grădini. O șosea trece de la Răzîna spre Cinișăuți.

Poiana, rusește Poleana, sat, în jud. Hotin, volosti Clișcova, așezat în mijlocul pădurii, pe malul unui pîriiaș care se varsă în Nistru. Are 181 case, cu o populație de 1100 suflete, țărani Romîni; biserică; 300 vite mari.

Poiana, vale și pîriū, în jud. Hotin. Incepe pe moșia satului Nihălășeni, la S. de sat, dă

apoi în valea Cuhurului, din dreapta. Pîriul Poiana curge în fundul văiei. Lungimea văiei 5 kil., iar a pîriului 6 kil. Direcțiunea S.-E.

Poiana, vale, în jud. Bălți. Se deschide din stînga în valea Copacianței, lîngă satul Răcarea. Are o lungime de 4 kil. Direcțiunea spre S.

Poiana-Suricia, sat, în jud. Chișinău, așezat în mijlocul pădurilor seculare, în fundul văiei Suricia. Pozițiunea geografică: 47°2' lat., 26°15'30" long. după m. din Paris. Are 80 case de țărani Romîni, cu o populație de 490 suflete; 190 vite mari cornute, 48 cai.

Pojarna, vale și pîriū, parte în jud. Chișinău, parte în jud. Bălți; începe din jud. Bălți, de la satul Cornești, și merge în direcția S.-E., pînă în Bîcu, la satul Novaci, din jud. Chișinău. Lungimea văiei este de 24 kil., iar a pîriului, de aproape 30 kil. Pe partea stîngă a văiei se află satul Bahmut și pe partea dreaptă satele Șipotenî și Cornești. De a lungul văiei este linia căii ferate de la Ungheni-Chișinău-Bender cu stația la Cornești, de lîngă satul Bahmut. Ambele coaste ale văiei sunt acoperite cu păduri și vii. Pîriul Pojarna se varsă în Bîcu în punctul numit Podol, unde e o circiumă și un heleșteu.

Pojăreni, sat în jud. Chișinău. Face parte din volosti Costești. Așezat într'un hîrtop din dreapta văiei Botna. Pozițiunea geografică: 46°53'30" lat., 26°21'30" long. după m. din Paris. Are 204 case, cu o populație de 1230 suflete; o biserică, cu hramul sf. Niculaș; 410 vite mari. Lo-

cuitoare parte răzeși, din cari 85 capî de familie din satul Costești posedă aci 303 deseatină pămînt, parte țărani cari posedă 48 deseatină pămînt de împroprietărire. Răzeșii satului mai posedă un corp de moșie numit Boțoiu, de 41 deseatină; din acest corp de moșie o sfoară de 48 deseatină aparține și la 14 familii de răzeși din satul Costești, iar 60 deseatină sînt proprietatea altor 22 familii tot din satul Costești. La Pojăreni mai posedă pămînt 42 deseatină răzeșul Ion Agriciu. Afară de locuitorii, tot aci mai au proprietățile lor: boierul Ștefan I. Ralli, 236 des. și Anastas Lascaris, 516 deseatină. Răzeșii din Barduri au asemenea aci 575 deseatină, cari aparțin la 67 capî de familie.

Pol-Țipilou, rusește **Pol-Țipilova**. (Vezi Ocolina).

Polobocului (Valea-), *vale*, în jud. Soroca. Se deschide, din dreapta, în valea Hîrtopului, între valea Coșernița și satul Ciornița. Are o lungime de 3 kil. după harta st. maj. rus. Direcțiunea văiei S.-S.-E.

Polubrînzeni, *cătun*, cu 8 case de țărani Romîni, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat pe pîriul Racovățul, lângă satul Heredeuca.

Ponoșești-Noi, rusește **Novie-Ponoșești**, *sat*, în jud. Chișineu, volosti Vornicenă, așezat într'un hîrtop din dreapta rîului Bicul. Pozițiunea geografică: 47°9' lat., 26°11' long. d. m. din Paris. În acelaș hîrtop se află Ponoșești-Vechi și Ciobanca, cari toate formează, un singur sat, pe care locuitorii îl numesc Ponoșești. Satele sunt înconjurate de vii și păduri. Ponoșești au o populație de 2290 suflete, parte

răzeși parte mazili (odnodrovți), cari posedă răzeșia de 328 deseatină, iar 258 capî de familie mai posedă 584 deseatină pămînt cumpărat. Răzeșii păstrează hrisoave ale lui Constantin Movilă din 1608, 1609, 1611; a lui Duca-Vodă, de la 1666; a lui Grigote Ghica, din 1729; și anaforaia divanului Moldovei din 1805, întărită de Alexandru Moruzzi. Satul are o bancă rurală și o școală cu o clasă, unde se învață numai rusește; 580 vite mari.

Ponoșești-Vechi, rusește **Starie-Ponoșești**, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Vornicenă, spre E. de satul Ponoșești-Noi. (Vezi Ponoșești-Noi). Are 10 case de răzeși.

Popăuți, *sat*, în jud. Orhei, volosti Răzîină, așezat între Lipcani și Cerna. Are 186 case, cu o populație de 1116 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elementară rusească, 338 vite mari.

Popei (Valea-), *vale*, în jud. Bălți, în lungime de peste 5 kil. după harta st. maj. rus. Se deschide, din dreapta, în valea Ustia, la N. de satul Navîrneț. Direcțiunea văiei S.-E.

Popești. (Vezi Barboeni, jud. Chișinău).

Popești-de-Jos, *sat*, în jud. Soroca, în valea Căinarilor, între Popești-d.-s. și Bulbocî. Face parte din volosti Bădiceni. Are 203 case, cu o populație de 1090 suflete, țărani Romîni; 496 vite mari.

Popești-de-Sus, *sat*, în jud. Soroca, volosti Bădiceni, așezat pe malul pîriului Căinari, mai

jos de Zgurița. Este legat prin drumuri vecinale cu Bacsanî, Bulbocî și Chetrosul. Are 248 case, cu o populație de 1297 suflete, țărani Romîni, Ruteni, Evreii și Ruși; biserică; școală elem. rusească, 612 vite mari.

Popovca, *sat*, în jud. Acherman, volosti Tolmaz, așezat la izvoarele pîriului Iuștubעי, aproape de hotarul jud. Acherman cu jud. Bender. Dealul din spre S. are o înălțime de 92,34 stînj. d'asupra n. m. Are 151 case, cu o populație de 920 suflete, 370 vite mari.

Porcărețul, *vale*, în jud. Orhei, în lungime de 3,5 kil., cu direcțiunea spre S.-E. Dă, din stînga, în valea Cula, în jos de mănăstirea Tabora.

Porovaia, *vale*, în jud. Orhei, în lungime d'abia de 2,5 kil. după harta st. maj. rus., cu direcțiunea spre E. Dă în valea Nistrului, spre S. de satul Vișcauți.

Porumbesți, *vale*, în jud. Izmail, se deschide în valea Tigheciului, din dreapta, la V. de satul Hănăseni-Vechi. Are o lungime de peste 4 kil. cu direcțiunea spre S.-E.

Porumbesți, *sat*, în jud. Izmail, așezat în valea Tigheciului, pe partea stîngă a pîriului, între Epurenii și Hănăseni-Vechi. Are 67 case, cu o populație de 872 suflete, țărani Romîni; 200 vite mari.

Postal, *com. rur.* în jud. Acherman, centru volostei cu acelaș nume, așezat în stepe, în colțul cîmpos din S. Basarabiei, la S. de limanul Budachi. Are 187 case, cu o populație de 1290

suflete, Romîni, Ruși și Ruteni; 490 vite mari.

Potcoava, lac, în jud. Izmăil, așezat în valea Prutului, între satul Broscosăști și Iăculețul Contiș. Are forma unei potcoave, în lungime de 1,5 kil. Un pîrîu 'l leagă la N. cu lacul Toală, iar la S. cu lacul Contiș.

Prajila, sat, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat în valea Răutului, între Gura-Cainari și Lunga. Are 252 case, cu o populație de 1370 suflete, țărani Romîni; biserică; școală cu o clasă a Zemstvului; 4 mori de vînt; una de apă pe Răut; 517 vite mari.

Prajila-de-Jos, cătun, în jud. Bălți, la 2 kil. spre N. de satul Mărădeni. Face parte din volosti Slobozia-Bălți.

Prajila-de-Sus, cătun, în jud. Bălți, așezat într'un hîrtop din fundul văiei Ciulucul-Mare. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 87 case, cu o populație de 840 suflete. Proprietarii cătunului sunt Elena Casso, care posedă 2300 desatini; Evreii bancheri Grinberg și Pitchis, 3670 desatini; d. Sinițki, 700 desatini.

Prechi, sau Muravinățul, cătun, în jud. Bălți, așezat în valea Hirleca, la E. de satul Duruitoarea și la V. de satul Damășcani; aparține de volosti Boloțina; face parte din comună Dămășcani.

Prepelița, sat, în jud. Soroca, volosti Pepeni, așezat pe țărmul stîng al riului Ciulucul-Mare, pe șoseaua de la Orheiul la Bălți, aproape de hotarul jud. Orheiul. Are 204 case, cu o populație

de 1174 suflete, țărani razeși; biserică; 310 vite mari, 1100 oi, 89 cai.

Prihorodocul, sat, în jud. Hotin. la 5 kil. de Hotin, locuit de Ruteni, stabiliți aci din secolul al XVII-lea și fugăriți din Ocopi, sat așezat din-colo de Nistru. Face parte din volosti Rușin. Satul se află așezat pe malul Nistrului, lingă o pădure, pe țărmul înalt al riului. Are 200 case, cu o populație de 1017 suflete; biserică; 478 vite mari. Satul e înconjurat cu livezi.

Pripăceni. (Vezi Dabna, jud. Soroca).

Pripiceni, rusește Pripiceani, sat, în jud. Orheiul, așezat în valea Pripiceni-de-sus, la S. de Samașcani. Face parte din volosti Cenișăuți. Are 152 case, cu o populație de 1074 suflete; școală elementară; biserică; 4 mori de vînt; 319 vite mari.

Pripiceni-Curchi, sătuc, în jud. Orheiul, volosti Cinișăuți, așezat la gura văiei Pripiceni-de-jos, între Trifești și satul Pripiceni. Are 38 case, cu o populație de 228 suflete țărani Romîni.

Pripiceni-de-Jos, vale, în jud. Orheiul, în lungime de 4 kil, direcțiunea S.-E. Intră, împreună cu Pripiceni-de-s., într'un hîrtop mare. La gura văiei se află satul Pripiceni-Curchi.

Pripiceni-de-Sus, vale, în jud. Orheiul, în lungime de 4 kil. La gura văiei se află așezat satul Pripiceni. Direcțiunea S.-E.

Prisaca, sau Sociteni, sat mic, în jud. Chișinău, volosti Ialoveni, așezat într'un hîrtop, din dreapta

văiei Ișnovățului, la V. de satul Ialoveni, centrul administrativ al ocolului. Dealul de la S. are 98,3 stîngenii d. n. m. Are 70 case, cu o populație de 880 suflete. Locuitorii sunt razeși care posedă pămînt 239 desatini; tot la Sociteni mai locuiesc și 11 familii din neamul vechiu de razeși, numit Frunză, cari au o razeșie de 127 desatini; iar razeșii din satul Ialoveni posedă aci o razeșie de peste 230 desatini. Are o biserică, cu hramul Sf. Mihail, zidită de razeși; o școală elementară, unde se învață numai rusește.

Împrejurul satului sunt vii.

Prismare, vale, în jud. Chișinău, în lungime de 5,5 kil., cu direcțiunea spre S. Se deschide în valea Botnei, din stînga, între satul Horăști și gura văiei Colihnicul. La început, valea are o înălțime de 101,74 stînj. de la n. mării.

Pritiahailăuca, sau Pritelovca, sat, în jud. Bender, la 3 kil. de orașul Bender, este propriu zis suburbia orașului Bender. Are 120 case, cu o populație de 711 suflete, Ruteni, Ruși și Evreii.

Procoror, rușii îi zic Pracuror, lac, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la N. de lacul Pițcani. Este acoperit de stuțarie pe jumătate aproape.

Prodonești, sat, în jud. Soroca, volosti Cotuijenii, așezat pe malul stîng al Răutului, între satele Ștefănești și Pistruenii. Se mai numește și Seliștea. Are 65 case, cu o populație de 687 suflete.

Proscureni, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Ciuhurului, între satul Duruitoarea și Costești. Face parte din volosti Zăbriceni.

Pozițiunea geografică: 47°51' lat., 24°55' long. după m. din Paris. Are 94 case, cu o populație de 893 suflete, țărani Români, cari posedă pământ de împroprietărire 741 deseatină. Proprietarul, D. nu Ciugureanu, are aci 648 deseatină.

Pruncul. (Vezi Horodiștea, din jud. Orheiū).

Pruneli, Lungul și Chișnăul, *trei lăcușoare*, în jud. Izmail, în valea Prutului, înșirate alături de lacul Zemeni, pe partea din spre S. Sunt mici și acoperite cu stufărie.

Prutul, rîu. Izvorăște din munții carpațini din Basarabia și, de la Noua-Suliță, până aproape de Galați, desparte de la 1812 România de Basarabia. Malul drept său românesc predomină asupra celui stîng. Acest mal în general e mai înalt, mai abrupt și se apropie mai mult de albia rîului, decît cel stîng, care nu e așa de înalt și adesea se depărtează de albia rîului. Valea Prutului pretutindeni e largă, de 2 kil. și chiar până la 6 kil. De la Noua-Suliță, pe tot cursul apelor, spre E., malul stîng e parte mlăștinos, parte acoperit cu mănăsele cîmpii și finețe. De la tîrgșorul Lipcani, cu schimbarea cursului apei spre S., malul cîmpos dispăre și platoul malului se apropie de albie. Ast-fel e aspectul până la satul Costești, unde stîncile se apropie de rîu din ambele părți și trec albia de-a-curmezișul. În apropiere de aceste locuri, pe malul Basarabiei, se înalță cele Suta-Mojili, cari se aseamănă cu movilele din stepa gubernămîntului Herson.

De aci, malul înalt, depărțindu-se de albie, se isprăvește

prin stînci abrupte depărtate de rîu pe o întindere de 2—5 kil. Valea aci e acoperită cu heleștae mici și mlaștini, făcute de apele rîulețelor Țiganca și Camenca, cari curg în aceste locuri paralel cu Prutul. În apropiere de Valea-Rusului, sunt dealuri, cari se apropie de albia rîului. Dealurile merg de aci neîntrerupt până lingă satul Barbăeni, ținîndu-se tot aproape de mal, afară de locurile de lingă Tacsobenii și Sculenii, unde încovoierile Prutului formează, pe malul Basarabiei, cîmpii întinse. Valea Prutului totuși nu devine îngustă lingă Valea-Rusului, de oare-ce aci, spre malul drept al rîului, vine de se varsă mlăștinoasa Jijia, ce curge paralel cu Prutul, revărsîndu-se în acest rîu în apropiere de satul Nemțeni. Malul stîng al văii are o lungime de peste 5 kil.; dealungul lui p'aci se văd rămășițele din Valul-lui-Traian.

Din partea Basarabiei, în Prut, se varsă următoarele rîulețe și pîrae: Rachitna, Sancouțul, Cerlina, Șerbința, Poțapul, Zelena, Medveja, Larga, Velia, Lopatinetul, Racovățul, Ciuhurul, Camenca, Gîrlășoara, Gîrlă-Mare, Bladnicul, Delea, Bratuleanca, Trestinul, Nirnova, Călmățuiul, Lăpușna, Sărata, Tigheciul și Larga.

Pe malul basarabean al rîului se află așezate 77 sate și 6 tîrgșoare. La Ungheni, peste Prut, este un pod al căii ferate; lingă Noua-Suliță, un pod plutitor, și la Sculenii, un pod plutitor. Prutul se varsă în Dunăre lingă Galați.

Puhoceni, rusește Pugoceani, *sat*, în jud. Bender, volosti Te-lița, așezat pe malul Nistrului, mai jos de tîrgșorul rutenesc Grigoriopol, ce se află în partea cea-laltă a rîului. Are 261 case,

cu o populație de 1356 suflete; 470 vite mari.

Puhoiul, sat, în jud. Bender, volosti Căinari, așezat pe pîriul Puhoiul, care se varsă în rîul Botna, mai jos de satul Gangura. Are 402 case, cu o populație de 2288 suflete, țărani Români; două școli elementare rusești; 461 vite mari.

Puhoiul, vale, în jud. Bender, în lungime de peste 15 kil. Incepe de sub un deal de la hotarul jud. Chișinău, care are o înălțime de 106,92 stînj. d. n. m. Fundul văii este acoperit cu vii. Direcțiunea spre S. Albia la gură are o înălțime de 20,9 st. de l. n. m. Dă în valea Botnei, din stînga, între stația Căinari și satul Gangura. În vale este așezat satul Puhoiul.

Puica, lac, în jud. Bender, în valea Nistrului. Pozițiunea geografică: 46°41'30" lat., 27°18' long. Are o lungime de 500 m. și o lărgime de 200 m. Se află între Nistru și brațul său Turunciuc.

Purcari, sat, în jud. Acherman, volosti Tolmaz, așezat pe malul Nistrului, între satele Olănești și Rascaei. Sat vechi românesc.

La 1826, avea 118 familii de de țărani Români, din care 2 de ruptași, 2 familii de Țigani și 2 familii de Evrei pribegiți din Chișinău; 98 case; biserică de zid cu hramul Sf. Mihail; 82 vii și grădini; 112 cai; 674 vite mari; prisăci cu 69 stupi; 4 mori de vînt; 4200 deseatină pământ.

La 1791, generalul rus, principele Golenișcew-Cutuzofi, a dat, din propria sa inițiativă, o parte din pămîntul țărănesc biserică grecești din Chilia (bi-

serica Sf. Nicolae). Astăzi satul are 202 case, cu o populație de 1690 suflete; o școală de agricultură; 184 cai, 630 vite mari, 700 oi.

Împrejurul satului sunt vii și grădini.

Purceala, *vale*, în jud. Orheiü, (vezi valea Curieiului).

Purciuleni, rușii îi zic **Porciuleanca**, *sat*, în jud. Bălți, volosti Zăbricenî, între satele Zăbricenî și Chiurt. Are 127 case, cu o populație de 900 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae. Țăraniî posedă 1112 deseatinî pământ de împröietarire.

Putinești, *sat*, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat aproape de gura riulețului Cubolta, la revărsarea sa în Răut. Lîngă sat trece linia căiei ferate Ocnița-Bălți-Jmerinca. Sunt două heleștee. Spre satul Cubolta este un drum vecinal care merge dealungul riulețului Cubolta. Are 163 case, cu o populație de 810 suflete; școală elem. ru sească; 198 vite mari, 40 cai.

Putredă (Valea-), *vale*, în jud. Hotin. Incepe de la șoseaua care merge de la Hotin spre satul Larga, și se unește cu valea Zelenaiia-Lașcina, aproape de satul Cișla Zelena. Are o lun-

gime de 6 kil., cu direcțiunea S-E.

Puțita, *vale*, în jud. Hotin. Incepe de la satul Vărticauți și aproape de satul Mașinețul dă în valea Nistrului. Lungimea 9,5 kil. după harta st. maj. rus. Direcțiunea văiei N.V.

Puțuntei, *sat*, în jud. Orheiü, volosti Isacova, așezat pe coasta dreaptă a văiei Cula, spre V. de satul Dișcova. La N. se mărginește cu satul Troistenî. Are 124 case, cu o populație de 744 sufl. răzeși; o biserică, cu hr. Sf. Nicolae; 230 vite mari. Împrejurul satului sunt vii.

R

Racovățul, sat, în jud. Soroca, volosti Ocolina, așezat în valea Racovățului, aproape de malul Nistrului. Înălțimea locului din spre S.-V. e de 104 stînj. d'asupra n. m. Are 202 case, cu o populație de 1293 suflete; biserică; școală elementară; 298 vite mari cornute, 47 cai, 390 oi.

Racovățul, pîriș, în jud. Hotin. Urmează în curgerea sa valea cu același nume, și se varsă în Prut. Formează 9 mari heleștee (iazuri). Are doi afluenți: pîriul Draghiște și Racovățul-Sec; cel dintîi din dreapta, iar cel din urmă din stînga. În cursul său udă satele: Clocușna, Corîstauți, Mărcăuți, Bălcăuți, Slobozia-Bălcăuți, Halahora-Vechie, Halahora-Nouă, Tîrnova-de-sus, Hordinești, Buzdujeni, Heredeuca, și se varsă în riul Prut, la N. de satul Corpaci. Curge în întregime în jud. Hotin, afară de partea de lingă Buzdujeni, unde se află în jud. Bălți. Direcțiunea pîriului la început spre S.-V., apoi S. Lungimea calculată după harta st. maj. ruse de peste 65 kil.

Valea Racovățul începe din pădurea Serbicenilor și merge în direcțiunea S. până la Hadarauț; de aci la S.-V. până la Tîrnova-de-sus de unde își

schimbă direcțiunea iar spre S. până în valea Prutului. În valea Racovățului se află satele Clocușna, Hădărăuți, Corîstauți, Marcăuți, Bălcăuți, Slobozia-Bălcăuți, ambele Halahore, Tîrnova, Hordinești, Brînzeni și Heredeuca, cu cătunul Polubrînzeni. Lungimea văieci e de 61 kil. după harta st. maj. rus. Fundul văieci e acoperit cu pădure. Dă în valea Prutului la N. de satul Corpaci.

Racovățul. (Vezi Heredeuca, în jud. Hotin).

Racovățul-Sec, pîriș, în jud. Hotin. Izvoarește din împrejurimile satului Cipiliuți și lingă satul Tîrnova-d.-s. se varsă în pîriul Racovățul. În cursul său apele sale formează două heleștee mari. Pîriul udă satele Glinaia și Slobozia-Tîrnova. Are izvoarele într'o vale, așezată între satele Nihălășeni și Hădărăuți. Direcțiunea S.-V. Lungimea pîriului 20 kil.

Racovățul - Sec, vale, în jud. Bălți. Incepe aproape de satul Terebna și merge în direcțiunea S.-V., până în dreptul satului Cuconești, unde 'și schimbă direcțiunea spre V. și apoi se

deschide în valea Prutului. Are o lungime de 14 kil.

Racovățului (Valea-), vale, în jud. Soroca. Incepe aproape de satul Volova și merge spre E. până aproape de Nistru. Lungimea văieci: 9 kil. Înălțimea locului după harta st. maj. rus: 133,5 stînjeni de la n. m. În vale este așezat satul Racovățul, iar în fundul văieci curge pîriul Racovățul.

Radoe, sat tătareesc. Până la 1813 se afla în valea Adjclair de lingă satul Copciac, din județul Acherman. Pămînturile satului au fost dăruite de țarul Nicolae I comitelui Carl Nesselrode.

Raica. (Vezi Pirlita).

Raileanca, sat, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-Rusească, lingă pîriul Hadjihider. Pozițiunea geografică: 46° 17' 30" lat., 27° 25' long. De la Chișinău 115 verste, de la Acherman 45 verste. S'a întemeiat la 1830 de niște Moldoveni și Ruteni, în număr de 119 familii, cari au părăsit satul Carlicou din jud. Hotin și s'au așezat aci, pe locuri părăsite de Tătari. Numele satului derivă de la cu-

vîntul «Raia Hotinului», cu finală rutenească în «ca». Are 270 case, cu o populație de 1238 suflete, cari după spusele ziarului eclesiast «Eparhialnie Wiedomosti», vorbesc o limbă amestecată ruteano-romină. Satul mai e locuit și de 10 familii de Evrei. Are trei iazuri, cari produc friguri palustre; o școală, unde se învață rusește, de și populația nu vorbește această limbă. La 1844 s'a construit o biserică de zid, cu hramul Sf. Treime. Se oficiază în limba rusă.

Raita, vale, în jud. Chișinău. Are o lungime de 7 kil. cu direcțiunea spre S. Se apleacă și se isprăvește în Prut. La gura ei se află satul Zbiroia, centrul administrativ al volostei cu același nume.

Ramenți, râuleț, în jud. Hotin. Formează granița Basarabiei cu Austria, pe întindere de 8 kil., și lângă satul Balamutăuca se varsă în râulețul Anut sau Onut. Incepe ceva mai la S. de satul Rjavinți. Vara râulețul seacă. Direcțiunea cursului spre N.

Rașcov, sat, în jud. Hotin, volosti Rucșin, așezat pe malul drept al Nistrului, aproape de fruntaria austriacă. Pozițiunea geografică: 48°30' lat., 23°57' long. d. m. din Paris. Are 209 case, cu o populație de 1870 suflete; biserică; școală, frecventată de 51 elevi, din 250 copii în vîrstă de școală.

Rașulea, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N.-V. de orașul Cahul. Are o lungime de peste un kil. și o lărgime de aproape un kil.

Apele lacului comunică la S. cu gîrla Balas.

Ratușa, cătunaș de Rusini, în jud. Hotin, așezat pe șoseaua de la Briceni spre Securenă, pe pîriul Drabiște. Lîngă cătun este un heleșteu.

Ravaca, sat, în jud. Chișinău, volosti Ialoveni, așezat în valea Ișnovățului, între satele Bacioi și Singera. Dealul de la S.-V. are o înălțime de 66,8 stînjei de la n. mării. Are 76 case, cu o populație de 493 suflete. Locuitorii sunt răzeși, și posedă 329 deseatină pămînt. Proprietarii: boerul D. D. Suruccan posedă atît aci cit și la Picioroșani 740^{1/2} des., iar boerul Vlad. D. Suruccanu are 761^{1/2} des. Afară de răzeși, la Ravaca și Picioroșani sunt și țărani Romîni, cari posedă pămînt de împrumutare 360 des. Moștenitorii preotului C. Hirtia au 19^{1/2} deseatină.

Ravanesti. (Vezi Arionesti, din jud. Hotin).

Răcari, gîrlă, în jud. Izmail, Curge în valea Prutului, izvorînd dintr'un lăcușor ce se află la V. de satul Hotești, și se varsă în lacul Zemeni. Apele din dreapta și stînga gîrlei provin din niște mlaștine din valea Prutului. Are un afluent cu același nume, pe care'l primește din stînga. Lungimea cursului e de peste 11 kil. după harta st. maj. rus.

Răcăria-mare, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, la V. de satul Chirhană. Are o lungime de 400 m. Se află între gîrla Sursa și satul Chirhană.

Răcăria-Slănic, lac, în jud. Izmail, așezat în valea Prutului, între lacul Răcăria-Mare și gîrla Balas.

Răcătăul, pîrii și vale, în jud. Chișineu. Pîriul în cursul său urmează valea Răcătăului, vîrsîndu-se în râulețul Bicovățul. Are o lungime de 22 kil. Primește din dreapta pîriul Cobac.

Valea începe de la satul Cunila, și merge spre S.-E. pînă în valea Cobac. Are o lungime de 20 kil. In vale se află satele: Cunila, Buda și Pîrjoleni, iar într'un hîrtop satul Horodiștea.

Răcea, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Răcea, pe șoseaua Edineț-Bălți. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 93 case, cu o populație de 854 suflete, țărani Romîni; o biserică, cu hramul Înălțarea; 242 vite mari; prisăci. Locuitorii au pămînt cumpărat 1308 deseatină. Imprejurul satului sunt vii și grădini.

Răcea, sat, în jud. Chișinău, volosti Vornicenă, așezat într'un hîrtop din dreapta văiei Zubreștilor. Pozițiunea geografică; 47°13' lat., 26°14'30" long. d. m. din Paris. Are 227 case, cu o populație de 1190 suflete de răzeși, cari posedă 136 deseatină pămînt; o școală eparhială cu o clasă, unde se învață rusește. Unii din răzeși păstrează hrisoave vechi, privitoare la dedina (bătrîni). Im. prejurul s. sunt vii și livezi. Loc. se ocupă cu uscarea prunelor.

Răcea, vale, în jud. Bălți. Incepe pe moșia Nicoreștilor; merge în direcția S.-E. pînă la satul Răcea, unde dă în valea Copăceanca. La început, înălțimea văiei e de 114 d. n. m. Lungimea: 10 kil. după harta st. maj. rus. Fundul văiei e acoperit cu pădure.

Răcești, sat, în jud. Soroca, vo-

losti Cotinjeni, așezat la hotarele județului Orheiü, în valea Zagornei. Are 156 case, cu o populație de 762 suflete de răzeși; biserică; 197 vite mari.

Răchitna, sat, în jud. Hotin, volosti Noua-Suliță. așezat pe riulețul Răchitna, la hotarul Basarabiei cu Austria. Pozițiunea geografică: 48°20' lat., 23°51' long. Are 301 case, cu o populație de 1210 suflete, țărani Romîni și Ruteni; biserică; 620 vite mari, grădini; 4 mori.

Răchitna, riuleț, în jud. Hotin. Formează hotarul Basarabiei cu Austria, începînd de la izvoarele sale de lângă satul Colinecăuți, și pînă la revărsarea sa în Prut, lângă tîrșorul Noua-Suliță. Are o lungime de 30 kil. după harta st. maj. rus. Direcțiunea S.-E. Pe țărmurile riulețului se află satele: Colinecăuțul, Răchitna, Rașcovățul, Stroenețul și Noua-Suliță.

Răcii (Valea-), vale, în jud. Chișinău. În lungime de peste 6 kil. Se unește cu valea Tohatinului aproape de gură. Are direcțiunea spre V.

Răciul, schit de maici, în jud. Orheiü, la 36 verste de orașul Orheiü și la 46 de Chișinău; așezat lângă o vale ce merge spre S. și V. de riulețul Ichel, pe un loc deschis. Spre V. se află satul Răcea, iar spre N. o mică pădure.

S'a întemeiat pe la 1797 de preoții satului Pașcani, Andrei și Ion Roșca, și cu ajutorul răzeșilor Simion și Cons. Stratu. După Murzachevič însă, întemeetorii sunt Ion Charea și Leontie Bariac. Schitul la întemeiere a fost de călugări, dar pe la 1811 aci au fost trasferate maicele din mănăstirea

Mina, care se află lângă mănăstirea Curchi. Schitul are două biserici și 495 deseatină pămînt. Populațiunea mănăstirei este de 65 maici și poslușnițe, parte ruseoace parte romînce. Serviciul divin se oficiază în limba rusească.

Răciul, sau Răcea, sat, în jud. Orheiü, volosti Tuzoara, așezat într'o vale, ce dă, din dreapta, în valea Ichelui. În apropiere de sat se află măn. Răciul de călugărițe. Are 180 case, cu o populație de 910 suflete, țărani Romîni; 360 vite mari; biserică; școală elementară rusească.

Răculești, sat, în jud. Orheiü, volosti Criulenii, așezat pe partea stîngă a văii Răutului. Spre E. de sat, pe culmea unui deal, este săpată în stînga o cruce mare, care are o vechime mare. Dealul dintre Holercani și Răculești are o înălțime de 75,10 stînj. d. asupra n. m. d. h. st. maj. rus. Are 171 case, cu o populație de 1026 suflete; biserică, cu hr. Adormirei; 298 vite mari.

Rădăuți, rusește Aristovca, sat, în jud. Hotin, volosti Rucșin, pe pîriul Beresta, la 7 kil. de orașul Hotin, aproape de malul Nistrului. Pozițiunea geografică: 48°31' lat., 24°3' long. d. m. din Paris. Are 88 case, cu o populație de 690 suflete, țărani Romîni și Ruși; 200 vite mari.

Rădeni, rusește Redeni, sat mare, în jud. Bălți, așezat pe un deal înalt. Face parte din volosti Ungheni. Are 211 case, cu o populație de 2524 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Nicolae; școală elementară rusească; 490 vite mari cornute, 79 cai, 300 oi. Țăranii pos. pămînt 2005 dese-

tinii. Mănăstirea Sf. Mormînt are 1912 deseatină pămînt la cîmp și 1705 deseatină cu pădure. Sunt vii și grădini cu pomi.

Rădeni, sat, în jud. Chișinău, volosti Sireț, așezat în valea Ichelui. Înălțimea locului: 92,23 st. de la n. Mărcii. Pozițiunea geografică: 47°12' lat., 26°22' long. după m. din Paris. Are 79 case, cu o populație de 580 suflete, țărani Romîni; o școală eparhială unde se învață numai rusește; 180 vite mari cornute, 48 cai. Locuitorii posedă 136 deseatină pămînt de împroprietărire. Proprietarul, Nicolae Rusu, are 1321 deseatină.

Rădeni, sat mare, în jud. Orheiü, volosti Telenești, așezat în valea Culei, între satele Cornova și Dereneu. Sat de răzeși. Are 230 case, cu o populație de 1765 suflete de răzeși; o biserică cu hramul Adormirei; școală elem. rusească; 490 vite mari cornute, 100 cai, 8 mori de vînt. Împrejurul satului sunt vii, grădini cu pomi și livezi cu pruni.

Rădeni, rusește Redeni, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, între satele Costești și Branîștea. Satul mai poartă și num. de Slobozia-Brănești. Face parte din volosti Bolotina. Are 227 case, cu o populație de 1690 suflete; o școală cu o clasă, unde se învață rusește; o biserică cu hramul Sf. Nicolae. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 2005 des.; iar mănăstirea Sf. Mormînt are aci 1912 deseatină pămînt de arătură și fi-nețe și 1705 deseatină cu pădure, care împresoară satul din toate părțile.

Rădiul-Mare, sat, în jud. Soroca, volosti Clinauți, așezat în valea

Rădiul-Mare, între satele Dondujenî și Golenî. Dealul din spre V. are o înălțime de 127 stînj. d'asupra n. m. E acoperit cu pădure. Are 80 case, cu o populație de 797 suflete; biserică; școală; 300 vite mari.

Rădiul-Mare, *vale*, în jud. Soroca. Incepe de la satul cu același nume și se deschide în valea Răutului, la un kil. în sus de satul Scăeni. Lungimea 8 kil. Direcțiunea S.-E. La început, înălțimea coastelor e de 127,2 stînj. de la n. m. după harta st. maj. rus., iar fundul văiei la gură are 82,3 st. de la n. m. În vale se află așezat satul Rădiul-Mare.

Rădiului (Valea-), *vale*, în jud. Soroca, pe moșia satului Cerlina. Are o lungime de 3 kil. după harta st. maj. rus. Din partea stîngă în vale se deschide o vâlciță cu numele de Valea Zubcul.

Rădoaia, *sat mare*, în jud. Bălți, așezat în valca Solonețului, la hotarul dintre jud. Bălți, și Soroca. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Pozițiunea geografică: 47°44' lat., 25°50' long. Are 198 case, cu o populație de 1200 suflete; 414 vite mari, 390 oi. Țăranii posedă pămînt 1197 descatini. Proprietarii, moștenitorii Starova, au aci 599 descatini.

Sunt multe vii și grădini cu pomi.

Rădoi, *vale*, în jud. Soroca. Se deschide, din stînga, în valea Solonețului. Direcțiunea E.

Lungimea văiei e de peste 11 kil.

Răduleni, rusește **Raduleanî**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Flo-

rești. Dealul din spre S. are o înălțime de 136 stînj. d'asupra n. m. Are 187 case, cu o populație de 946 suflete, țărani Romîni; biserică; școală de băeți țircovnicească; 393 vite mari cornute, 90 cai.

Răntea, *gîrlă*, în jud. Izmail. Izvorește dintr'o baltă, ce se află la V. de lacul Ghilili și curge la N., între lacurile Moica-Mare și Moica-Mică, iar de la aceste lacuri se îndreaptă spre V., purtînd numele de gîrla Lei-Tofană și se scurge în Prut. Lungimea gîrlei e de aproape 14 kil. după harta statului maj. rus.

Răpitura, *lac*, în jud. Bender, în valea Nistrului, în locul unde Nistru se bifurcă, dînd brațul Turunciuc.

Răpșiuza, *vale*, în jud. Acherman, la N.-V. de vestanîta (sat căzăcesc) Starocozacie. Lungimea 8 kil. Direcțiunea S.-E. Aproape jumătatea văiei este cu vii.

Răptura, *lac*, în jud. Bender, în valea Nistrului, la S.-V. de lacul Plosca și la N.-V. de satul Chițcani.

Imprejurul lăcușorului sunt crînguri și vii.

Răscăeți, *sat*, în jud. Acherman, volosti Tolmaz, așezat pe malul Nistrului. Este sat vechi românesc.

La 1807, satul a fost populat de 92 familii de țărani Romîni.

La 1828, satul avea 99 familii, din cari 4 familii de Ruteni și una de Evrei, cu 93 case; o biserică de piatră, cu hramul Sf. Mihail; 5 mori; 33 grădini cu pomi și vii; prisăci cu 135

stupi; 41 cai, 486 vite mari cornute, 351 oi. Astăzi satul are 206 case, cu o populație de 1438 suflete; 217 cai, 300 vite mari cornute, 430 oi. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi. Lîngă sat este o carieră.

Malul Nistrului e aci mlăștinos și acoperit cu stuf.

Răscruta, *lac*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la N.-V. de satul Chirhanî. Se scurge în gîrla Balaș.

Răsipiți. (Vezi Abaclidjaba).

Răspopeni, *sat vechi românesc*, în jud. Orhei, volosti Samașcani, așezat în valea Dobrușei. Are 263 case, cu o populație de 1878 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elementară de băeți și fete; 417 vite mari, 113 cai. Sînt grădini cu pomi.

Țăranii se ocupă și cu uscare prunelor.

Răspopinți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Securenî, așezat în valea Securenilor. E întins de-alungul acestei văi până aproape de satul Vasiliuți cu care se unește. Are 250 case, cu o populație de 1242 suflete, țărani Romîni și Ruteni; biserică; 512 vite mari; grădini.

Răutul, *rîu*, în jud. Soroca, Bălți și Orhei. Formează un basîn special, care ocupă partea de mijloc a Basarabiei de la N., dînd acestei părți un caracter special. Izvoarele sale sunt în înălțimile jud. Soroca, de lîngă satul Rădiul-Mare. Aci, de prin hîrtoapele văiei Rădiul-Mare, se adun apele acestui rîu, care apoi străbat o întindere de peste 200 verste, revărsîndu-se în Nistru, lîngă satul Ustia, în

dreptul tirgușorului Dubosari. Din dreapta riul primește riulețe.: Cubolta, Căinari, Camenca. Dobrușa, Sagala, Cohilnic și Driznicea; din stînga: Copăceanca, Răuțel, Solonețul, Ciulucul, Cula, Vatojul și Ivancea. Afară de aceste riulețe, tot în Răut se scurg apele pîrîilor din văile ce se deschid în valea Răutului. (Vezi valea Răutului). Afluenții din dreapta riului aproape curg paralel Răutului, impresorați în niște văi adinci și despărțiți prin înălțimi. Afluenții din stînga întîlnesc Răutul aproape perpendicular; văile lor sunt largi, ca și valea Răutului, și acoperite cu mlaștine și bălți. Riul Răut în cursul său formează multe mlaștini mari. Cele mai însemnate sunt: pe Cubolta de lîngă satul Chetros; pe Căinari, lîngă satul Frumuseica; pe Răut, lîngă satele Țiplești și Lupca; lîngă Țițcani, unde e gura riulețului Dobrușa; lîngă Sărățeni, la gura Ciulucului; lîngă Ciocirleni, între Bravicieni și Orheiū, la gurile Malovățului și a Culei. Această din urmă mlaștină e în lungime de 10 kil. și largă de 2 kil. Toate aceste mlaștine vara seacă, ast-fel că se pot trece cu carul, dar în anotimpul ploilor devin nepracticabile.

Pe valea Răutului sunt și multe heleștae. Solul acestei văi posedă sedimente de sare.

Răutului (Valea-), vale, în jud. Soroca, Bălți și Orheiū. Incepe de lîngă satul Scăeni unde se unește cu văile: Dondoșeni, Rădiul-Mare și o atreia vale fără un nume special. Pînă la Bălți valea Răutului are direcțiunea S.-E. iar de aci se îndreptează spre E. pînă la satul Gura-Camenca, avînd o lungime de peste 35 kil. după harta st. maj. rus; apoi, pînă la satul Căzănești, pe o întindere de vr'o

40 kil., merge spre S.-E. De la acest sat și pînă la satul Ustca, de pe malul Nistrului, valea are o lungime de aproape 90 kil. Lungimea totală a văiei e de 230 kil. În valea Răutului se află 67 sate, 2 orașele și 4 colonii evreiești. De la Bălți și pînă la Țiplești, valea e presărată cu lacuri și mlaștini, acoperite cu stufărie. Lîngă satul Gheciul-Noū se află un lac mare de 5 kil. lungime și 200—750 metri lărgime. De la satul Vadul-Leca și pînă aproape de Orheiū, pe o întindere cam de vr'o 45 kil., este asemenea acoperită cu mlaștini și băltoage. La Scăeni, unde e capul văiei, înălțimea locului e de 72 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus, iar lîngă Orheiū de-abia 18 stînj. d. n. mării.

Răuțelul, cătun, în jud. Bălți, în valea cu același nume, la vr'o 2 kil. de șoseaua Bălți-Sculeni. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 19 case, cu o populațiune de 72 suflete, țărani Romîni. Proprietarii Focșeneanu posedă 1287 deseatină, iar Popovici, 2030 deseatină.

Răuțelul, riuleț, în jud. Bălți. Curge în fundul văiei cu același nume pînă aproape de valea Răutului, unde se varsă în riul Răut. Are o lungime de 28 kil. Izvorește de lîngă satul Funduri. Direcțiunea la început e spre S.-E., pe urmă se îndreaptă spre N.-E. Apele sale nutresc mai multe heleștee și bălți din valea Răuțelului.

Răuțelul, vale, în jud. Bălți, în lungime de peste 21 kil., după harta st. maj. rus. Incepe la vr'o 3 kil. spre N. de satul Funduri, și merge pînă la cătunul Răuțelul, descriind un arc

întors spre Prut: de aci se îndreaptă spre N.-E. pînă aproape de valea Răutului, lîngă orașul Bălți.

Răzălia, sat, în jud. Soroca, volosti Pepeni, așezat în valea Iligaci, între satul Pepeni și Bălăsești. Are 44 case, cu o populație de 384 suflete țărani Romîni.

Răzeni, sat mare, în jud. Chișinău, volosti Costești, așezat într'un hîrtop din stînga văiei Botnișoara. Pozițiunea geografică: 46°46' lat., 26°34' long. de la m. din Paris. Prin sat trece șoseaua de la Chișinău la Gura-Galbînă. În valea Botnișoara este și un cătun (rușii îi zic posioloc) al satului, numit Strîmbana. Are 384 case, cu o populație de 2742 suflete de Romani răzeși, cari posedă 3169 deseatină pămînt. Afară de răzeși mai sunt aci proprietari: Gheorghe Pelican, cu 10 deseatină; An. Capița, Gr. Ciupciuc și Ileana Dumitriu, 32 des.; Gr. și Ion Tituc, 24 des.; St. Scorbu, 11 des.; preotul Neaga Anastas, 13 des.; țărani din familia Pelican, 20 des.; preotul Th. Pelican, 12 des.; țărani din familia Luca, 35 des.; răzeșii Ion și Con. Platon, 145 des.; țărancă Ileana Postolachi, 19 des.; Con. Stoin 15 des.; Vasile Untilofi, 31 des.; Maria Vasiliu, văduva mairului, 63 des.; femeia Crudu, 63 des.; tirgovățul Mani, 31 des.; femeia Neaga, 34 des. Satul are o școală elementară, unde se învață rusește. Răzeșii din familia Rizan posedă hrisovul lui Ștefan-Vodă din anul 7010, Martie 12, pe numele slujilor Domnului Malusca, Neiciu și Cosma Rizan, pentru servicii credincioase aduse Țărei.

Lîngă sat se află încă rămășițele unui vechi sat românesc dispărut.

Răzeni, rușii îi zic **Rezina**, *tîrgșor*, în jud. Orheiü, centrul volostei cu același nume, așezat pe malul Nistrului. Puțin mai jos de tîrgșor trece linia căiei ferate Bălți-Rîbnița (gubern. Podolia). Aci e pod de fer peste riul Nistru. De la tîrgșor merge șoseaua spre Orheiü. Are 316 case, cu o populație de 2848 suflete, majoritate Romîni, parte Ruteni și Evrei.

La 1700, aci a existat o mănăstire romînească numită Rîzana.

Pe la 1806, această mănăstire era un schit, și împreună cu schiturile Casovățul, Soroca, Verejeni, Cărătura, Poiana, Lomanova, Hradiște, Hiticica, Pecești, Pașterü, Popouți, a fost desființată de pravoslavnică Rusie.

La 1813, în schitul Răzeni a fost 22 călugărițe, toate Romînce; apoi pe la 1828, cînd s'a închis schitul, din ordinul guvernului rusesc, toată averea sa și chiliile s'a vîndut Evreilor. Documente, privitoare la această mănăstire, se află azi în arhiva mănăstirei Jaba.

Răzina-Vechie, rușii îi zic **Rezina-Starai**a, *sătuc*, în jud. Bălți, așezat la începutul văiei Rusului. Face parte din volosti Ungheni. Are 29 case, cu o populație de 173 suflete, țărani Romîni.

Răzina-Veche. (Vezi Valea-Jagului, din jud. Orheiü).

Răzoaia, *sătuc*, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, între satele Blendești, și gura Gîrlei-Mari. Face parte din volosti Scu-

leni. Are 14 căsuțe de țărani Romîni. Țăranii posedă pămînt de împrumutare 98 deseatină. D-l Uscatu are aci o moșioară de 262 deseatină.

Reni, *orășel*, în jud. Izmail. Pozițiunea geografică: 45°35' lat., de la N. și 2°2" long. de la V. după m. din Pulcov. Este așezat pe malul stîng al fluviului Dunărea, la 2½ kil. de gura Prutului, lîngă lacul Cahul, la 70 verste de Izmail, pe linia Dunărei, și la 270 verste de Bender, pe linia căiei ferate.

Populațiunea, orașului după date statistice din anul 1902, este de 7,700 suflete. Suprafața pămîntului ce aparține orașului este de peste 5.000 deseatine, din cari cu construcțiunile orașului 200. Orașul posedă: 2 biserici; o școală județeană de băieți cu 4 clase și două primare cu o singură clasă.

Ipoteza istorică așează, pe timpul domniei Geților, pe locul unde se află Reni, vechiul oraș dunărean Daciporata, iar pe timpul lui Traian orașul roman Arbium. Până pe la începutul secolului al XVI-lea, Reni făcea parte din Moldova.

La 1621, sultanul Osman, după campania sa nereușită în Podolia polonă, a luat Reni, și împreună cu împrejurimile sale, l-a numit Tomara. Sub domnia împărătesei Caterina a II-a a Rusiei, în timpul rezelelor cu Turcia, aci s'a fugărit mulți Bulgari, iar pe timpul ătericiei, Greci.

La 1790, Reni a fost ocupat de Ruși. La 1806, generalul rus Meindorf l-a ocupat pentru a doua oară. În ultimul rezel Romîno-Ruso-Turc, monitoare Turcești l-au bombardat.

Vechiul oraș Reni, fiind zidit pe malul abrupt, se surpă me-

reü, de aceea de la 1821 noul oraș s'a lătit ceva mai sus de cel vechiu. Orașul începu să prospere de la 1856, cînd iarăși făcea parte din România; conform tratatului din Paris; alipit la Rusia, de către tratatul din Berlin, a recăzut în lincezeală.

Reni posedă biuroü de vamă și port pe Dunăre.

La 1900, prin Reni s'a exportat marfă pentru suma de 836.000 ruble și s'a importat pentru suma de 200.000 rub.

Este legat prin linia căiei ferate cu Bender; între Reni și Odesa circulă vapoarele societății Rusești de navigațiune, cari trec anevoe prin gura Chilieii.

Posedă (1901) 140 prăvălii, cari împreună fac negoț pe an pentru suma de 1.328.200 ruble. Prin portul orașelului s'a ex. la 1901 bucate 3.373.632 pud. în valoare de 1.797.431 ruble.

Reșteul-Atachi. (Vezi Vîrstova).

Ribuli, *vale*, în jud. Acherman la S. de satul Tudorova. Se deschide în valea Nistrului. E peste tot acoperită cu vii. Are o lungime de 4 kil., cu direcțiunea spre E.-N.-E.

Risipeni, rușii îi zic **Resepeni**, *sat*, în jud. Bălți, spre N. de satul Izvoara. Face parte din volosti Sculenii. Are 87 case, cu o populație de 982 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail. Țăranii posedă pămînt 675 deseatină. Sunt grădinii cu pomi și vii.

Rîda, *lac*, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la N. de lacul Balta-Florii, cu care se unește printr'un canal natural. Este de 2 ori mai mare decît Balta-Florii.

Rișca, saū **Slobozia-Rișca**, *sat*, în jud. Orheiū, volostî Susleni, așezat pe țărmul drept al Răutului, între satul Paharniceni și Slobozia-Doamnei. Are 84 case, cu o populație de 676 suflete. Dealul din spre S. are o înălțime de 86,9_s stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Imprejurul satului sunt vii.

Rișcanca, rusește **Rișcanovca**, *suburbie* (predmestie) a orașului Chișinău, așezată pe marginea N.-E. a Bicului. Are 173 case, cu o populație de 890 suflete; o biserică veche zidită pe virful dealului. În curtea bisericeii sunt mormintele familiei boeresti, Ral-li-Arbure. Despre această suburbie, Dumitru Cantemir, în Cronicul Moldovei, scrie cum că în zilele Măriei Sale, Rișca era un tîrgșor însemnat, și aparținea boerului moldovean Rișca. Mai tîrziu însă, adaogă Cantemir, niște negustori Armeni, cari făceaău comerț cu Turcii și Tătarii din Căușani, s'au stabilit la Rișca, care s'a transformat într'o slobozie a orașului Chișinău. Astăzi în Rișcanca locuiesc Moldoveni tîrgoveți, Evrei și Ruși.

Rișcani, *tîrgșor*, în jud. Bălți, așezat în valea Copăcianca, între satele Nihorenii și Colonia. Poartă numele și de Copăcianca. Este centrul volostei cu același nume. Pozițiunea geografică: 47°57'30" lat., 25°13' long. Are 305 case, cu o populație de 1925 suflete; 630 vite mari cornute și 130 cai; o biserică cu hramul Sf. Mihail; școală elementară bisericească, unde se învață rusește; o școală de meserii; un spital pentru bolnavi. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 770 deseatinii. Proprietarul satului, d. E. Rișcan-Derojinski, posedă aci

la Răcăria și Nagoreni peste 6860 deseatinii pămînt.

Rișcani-Mari, *vale*, în jud. Orheiū. (Vezi valea Curielui).

Rișcova, *sat*, în jud. Orheiū, volostî Hirtop. Are 102 case, cu o populație de 890 suflete; o biserică, cu hramul Intrarea în biserică; 270 vite mari cornute, 60 cai. Imprejurul satului sunt vii, grădini cu pomi și păduri.

Rjavinti, *sat*, în jud. Hotin, aproape de hotarele cu Austria, la N. de satul Balamutovca și de pîriul Balamut. Face parte din volostî Grozița. Are 348 case, cu o populație de 2223 suflete, Romini și parte Ruteni; biserică; școală elem. rusă, frecventată de 36 elevi din 110 copii în vîrstă de școală; 620 vite mari; livezi; 6 mori de vînt.

Roata, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 7 kil. Are forma de semicerc. Incepe de la același loc cu valea Scroafă. Dealul de unde începe are o înălțime de 82.8 st. d. n. m. Dă în valea Botnei, din stînga, la V. de Valea-Largă, aproape de Valului-Traian. În vale se află seliștea-fermă Petricencu.

Rogojeni, *sat*, în jud. Soroca, volostî Cotiujeni, așezat pe malul stîng al riului Răut, aproape de gura văii Hirtop. Are 40 case, cu o populație de 299 suflete; 83 vite mari, 24 cai.

Romanouca, *colonie* agricolă Evreiască, în jud. Bender, așezată în valea Cunducului, din dreapta, aproape de stația Leipzig. Face parte din volostî Abaclidjaba. Are 66 case, cu o populație de 820 suflete, Evrei, cari au primit pămînt cite 8

deseatinii de cap de familie. Se compune din mici prăvălii și circiume. Evreii cultivă pămînt cu ajutorul țăranilor vecini și singuri se ocupă cu negoțul cu vite.

Romăncăuți, *sat*, în jud. Hotin, centrul volostei cu același nume, așezat la poalele unui deal înalt de 137,6 stînj. d'asupra n. m., la 3 kil. de linia căii ferate Oenița-Mohilău. Pozițiunea geografică: 48°29' lat., 24°52' long. Are 420 case, cu o populație de 3970 suflete, Romini, Ruși și Ruteni; o școală elementară frecventată de 89 băieți și 18 fete; 284 vite mari cornute, 190 cai, 200 oi. Proprietarul posedă 218 vite mari, 1200 oi.

Rosenfeld, saū **Balaccelea**, *colonie* germană, în jud. Acherman, volostî Postal, așezată în valea pîriișului Balaccelea. Înălțimea locului 29,5 st. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Are 90 case, cu o populație de 870 suflete; 50 cai, 170 vite mari cornute. Imprejurul satului sunt grădini și vii.

Rosoșeni, *sat*, în jud. Hotin, așezat pe șoseaua dintre tîrgșorul Briceni și Hotin. Are 240 case, cu o populație de 1220 suflete, Romini, Ruși și Ruteni; biserică; școală frecventată de 41 elevi; 400 vite mari.

Rostieni, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 6 kil. cu direcțiunea S.-E. Se deschide din stînga, în valea Botnișoarei, în locul unde începe șoseaua Chișinău-Gura-Galbina.

Roșa, *sat*, în jud. Izmăil, așezat într'un hirtop al văii Prutului, la S. de gura pîriului Andrușă, la N. de tîrgșorul Cahul. Are

98 case, cu o populație de 763 suflete, țărani Romîni; 248 vite mari.

Roșansca-Cosa, cătun, în jud. Acherman, volosti Palanca, așezat pe malul limanului Nistrului, la gura văii Roșia. Are 42 case, cu o populație de 299 suflete, țărani Romîni. Imprejurul satului sunt vii și stufării.

Roșca, vale, în jud. Bălți, în lungime de 3,8 kil. Se deschide din stînga în valea Delea. Incepe prin hîrtoape, din care într'unul se află satul Vulpești, iar în altul satul Manuilești. Direcțiunea spre S.

Roșcani, sat, în jud. Bender, volosti Telița, așezat pe țărmul stîng al riului Bicu, la gura văiei Roșcani. Are 78 case, cu o populație de 900 suflete; 140 vite mari cornute, 40 cai. Sînt vii și grădini cu pomi.

Roșcani, sat, în jud. Chișinău, volosti Sirețelui, așezat într'un hîrtop, din stînga a văiei Biculu, la 3 kil. spre N.-V. de satul Sirețul. Are 69 case, cu o populație de 480 suflete țărani Romîni, cari posedă 296 deseatină pămînt de împrumietărire; o școală cu o cl. unde se învață numai rusește, de și țărani nu cunosc această limbă. Proprietarul, boierul Petru Leonard și sora sa Olga, posedă 758 deseatină. Imprejurul satului sunt vii.

Roșcani, vale în jud. Orhei. Se deschide în valea Cohilnicul în dreptul satului Cuizăuca. Lungimea 10 kil., direcțiunea S.-E.

Roșcani, vale, în jud. Bender. Incepe la hotarul jud. Chișinău

cu jud. Bender, aproape de satul Cimișeni, de sub un deal, a cărui înălțime e de 84,4 stînj. de la n. m. după harta st. maj. rus. Are o lungime de 18 kil. cu direcțiunea spre S.-E. Dă în valea Biculu, la satul Roșcani.

Roșia, vale, în jud. Chișinău și Bender, în lungime de 8 kil., cu direcțiunea S.-S.-E. Se deschide în valea Biculu, din stînga, la E. de satul Țințăreni din jud. Bender. In vale se află ferma Botnărești.

Roșia, vale și pîrîu, în jud. Acherman, în lungime de 11 kil. după harta st. maj. rus Direcțiunea S.-E. Gura văiei se află pe malul limanului Nistrului, lângă cătunul Roșansca-Cosa. In vale se află așezat satul Gura-Roșă și cătunul Balcaz. Aproape întreaga vale este acoperită cu vii, iar în fund curge pîrîul Roșia care și varsă apele în limanul Nistrului.

Rotari, vale, în jud. Orhei. Incepe aproape de satul Popăuți, și merge în direcțiunea S.-V. pînă la Nistru, de lângă tîrgșorul Răzina. Are o lungime de 10 kil. Prin vale trece linia căei ferate Orhei-Bălți-Soroca.

Rotunda, Rușii îi zic Retunda, sat, în jud. Hotin, între satele Glinoaia-d.-j. și Hincăuți. Dealul de la N.-E. are o înălțime de 131 stînj. d'asupra n. m. după h. st. maj. rus. Face parte din volosti Briceni. Are 171 case, cu o populație de 1090 suflete, țărani Romîni; biserică; 380 vite mari.

Rotunda, lăcușor, în valea Nistrului, lângă lacul Rîda, pe partea N.

Rotundul, liman, în jud. Izmail,

în valea Prutului. Pozițiunea geografică: 45°47'30" lat., 25°49' long. după m. din Paris. De la V. spre E. are o lungime de 2,9 kil., și o lărgime de la S. la N. de un kil. Este așezat la N.-S.-V. de satul Manta. In liman se scurg gîrlele Sursa și Balaș. Din liman apele se scurg prin gîrla Rotundul la S. în mlaștinele Prutului, la E. de satul Vadu-lui-Isac.

Rotundul, gîrlă, în jud. Izmail, în valea Prutului. Este formată de apele limanului Rotundul și mlaștinele din valea Prutului. Are o lungime de 3 kil. In gîrla Rotundul se scurg apele din lacul Listova. Se mărginește cu Valul-lui-Traian-d.-j.

Rotundul, Rușii îi zic Crugloie, lac, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la 2 kil. și ceva de limanul Nistrului. E mic și de formă rotundă. La N. de lac se află satul Palanca.

Rotundul, rusește Crugloie, lac, în valea Nistrului, la N. de satul Tolmaz și la S. de lacul Puica. Are o lungime de 450 m.

Rublenița, sat, în jud. Soroca, aproape de orașul Soroca, la 6 kil. Dealul din spre N. are o înălțime de 112 stînj. d'asupra n. m. Are 210 case, cu o populație de 1024 suflete, Romîni și puțină Ruteni; biserică; prisăci (300 stupi); 487 vite mari.

Rubleniței (Valea-), vale, în jud. Soroca. Incepe de la satul Rublenița și merge paralel cu șoseaua Soroca-Otați pînă la satul Bujărauca. Lungimea văiei dintre satul Rublenița și s. Bujărauca este de 5 kil. aproximativ după harta st. maj. rus. Direcțiunea spre E.

Rucșin, sat mare, în jud. Hotin, centrul volostei cu același nume, așezat pe pîriul Beresta, la 7 kil. de Hotin. Are 407 case, cu o populație de 3442 suflete, Romîni și Ruteni; biserică; școală elem. rusă, frecventată de 61 elevi, din 606 copii în vîrstă de școală; 610 vite mari.

Rudii, sau Rudî, sat, în jud. Soroca, aproape de malul Nistrului, între satele Pocrouca și Samoleuca. Face parte din volosti Arionești. Aci, pînă pe la 1809, a fost un schit românesc, desființat de Ruși pe la 1813. Are 90 case, cu o populație de 897 suflete; biserică; școală elemen. rusească; 310 vite mari cornute și cai.

Rudii-de-sus, rusește Werchnie Rudî, sâtuc, în jud. Soroca, volosti Arionești, așezat pe malul drept al Nistrului. Are 51 case, cu o populație 420 suflete; 178 vite mari.

Ruhlea, sau Alexeuca, rusește Alexeevca, cătun, în jud. Bender, așezat în valea Colbarișul. Face parte din volosti Iosefsdorf. Are 30 case, cu o pop. de 185 sufl., Ruteni, Ruși și Romîni.

Ruhotin, sat, în jud. Hotin, volosti Clișcova, așezat aproape de Nistru, într'o rîpă acoperită de pădure. Are 68 case, cu o populație 727 suflete, Ruteni.

Rujnița, sat, în jud. Soroca, volosti Climăuți, așezat pe țârmul drept al Ciuhurului, în fața satului Birlădeni. Dealul are o înălțime de 114,8 stînj. d'asupra n. m. Are 140 case, cu o populație de 980 suflete; biserică; școală; 249 vite mari cornute; 204 cai.

Rumînda, cătun, cu 8 case de locuitori Romîni, în jud. Soroca, aproape de satul Sloveanca, din volosti Florești.

Rumna, mahală, în orașul Hotin, jud. Hotin, locuită în mare parte de pensionari ai statului și Evreii.

Rusăști-Noi, rușii îi zic Novie Rusești, sat, în jud. Chișinău, volosti Vasieni, așezat în valea Botnei, pe partea dreaptă. Pozițiunea geografică: 46°56' lat.; 26°19' long. după m. din Paris. Dealul de la N.-V. are o înălțime de 105,4 stînj. după n. mării. Are 382 case, cu o populație de 1897 suflete de răzeși, cari posedă pămînt 582 deseatină. Este și o familie de țărani care are 3 deseatină. Satul are o școală întreținută de Ministerul de instrucțiune al Rusiei, cu o clasă, unde se învață numai rusește. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Rusăști-Vechi, sat, în jud. Chișinău, volosti Vasieni, așezat

în fundul unei văi, ce se deschide din dreapta în valea Botnei. Pozițiunea geografică: 46°55'30" lat.; 26°17' long. d. m. din Paris. Are 30 case, cu o populație de 290 suflete, țărani Romîni. Locuitorii posedă pămînt de împroprietărire 104 deseatină. Proprietarul, moșier, moștenitorul lui Chariton Uscatu, are 727 deseatină pămînt. Satul este inconjurat de păduri și vii.

Ruseni, sat, în jud. Soroca, volosti Tîrnova, așezat pe țârmul drept al pîriului Ciugur, în fața satului Goleni. Dealul din spre S.-E. are o înălțime d'asupra n. m. de 113 stînj. Are 241 case, cu o populație de 1824 suflete de răzeși; biserică; heleșteu; 4 mori de vînt; grădini; 480 vite mari cornute, 90 cai.

Ruseni, vale, în jud. Soroca, pe hotarul județului cu jud. Hotin. Se deschide în valea Ciuhurului, lîngă satul Ruseni, spre N. Se află între văile Ceretei și a Satului. Are o lungime de 7 kil. după harta st. maj. rus., cu direcțiunea S.-E.

Rusului, (Valea-), vale, în jud. Bălți. Incepe de la satul Răzîna-Vechie, apoi descriind forma S, se deschide, din stînga, în valea Delea, aproape de Ungheni. Are o lungime de 7,5 kil. aproximativ.

S

Saca, Rușii îi zic **Borodino**, *colonic* germană, așezată în Valea-Sacă, pe partea stîngă, pe țăr-mul pîriului Saca, la gura văieii Arsă. Dealul de la S. de colonic are o înălțime de 80 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. E așezată la hotarul jud. Bender și Acherman. Face parte din volosti Cliaștița. Are 235 case, cu o populație de 2280 suflete. Satul e construit pe două linii drepte. Are 95 puțuri; cinci mori de vînt; 370 cai, 1555 vite mari cornute, 1224 oi. Coloniștii au pămînt 6949 deseatină. Colonia s'a format din emigranți din Württemberg, Sacsonia, Meclenberg și Prusia. La 1827, în colonic au fost 127 familii de germani, cari au primit cîte 60 deseatină pămînt de cap de familie. Imprejurul coloniei sunt vii și grădini cu pomi.

Saca, *vale*, în jud. Bender. Incepe de la Valul-lui-Traian, aproape de satul Ciuflești și merge spre S.-S.-E.; pe urmă își schimbă direcțiunea spre S.-E. până în valea Ciaha, în care dă lingă colonic germană Cleaștița. Are o lungime de 52 kil. La început, înălțimea văieii e de 118,6 stînj. de la n. m. In vale se află așe-

zate satele: Catir, Troița (într'un hîrtop), Lac, Ciora-Murza, colonic germană Saca și seliștele-ferme: Hofnungsdorf numit și Meșuni și Ivanov. Pe alocurea coastele văieii sunt acoperite cu vii, iar fundul, de la satul Catir în sus, este acoperit cu pădure. In vale dau din stînga văile: Colbarișul, Cantemir și Arsă.

Saca, *pîriu*, curge în jud. Bender și Acherman, urmînd în cursul său încovoiat, Valea-Sacă. De la satul Lac, pîriul nu seacă vara. Lungimea pîriului este de aproape 99 kil. Udă satele: Lac, Cioara-Murza, colonicile Borodino (Saca) și Cliaștița, așezate dealungul său.

Saca, *vale* și *pîriu*, în jud. Izmail. Izvoarește de lingă satul Lărguța, iar valea începe tot de aci și merge spre S.-V., întorcîndu-se la vr'o 3 kil. de la valea Prutului spre V.-N.-V., apoi dă în valea Prutului, la S. de satul Țiganca. In fundul văieii curge pîriul Saca. Lungimea văieii, după harta st. maj. rus, e de aproape 20 kil.

Saca, sau **Chetrosul**, *vale*, în jud. Soroca. Incepe de sub dealul Vădenilor și merge în direcțiu-

nea S.-E. până aproape de valea Răutului, la satul Virvărauca (Rușii îi zice Varvarevca). Are o lungime de 13 kil. după harta st. maj. rus.

Sacarna, *sat*, în jud. Orhei, volosti Cinișăuți, așezat pe malul Nistrului, la gura pîriului Sacarna. Pozițiunea geografică: 47°42' lat., 26°38' long. Are 159 case, cu o populație de 942 suflete, țărani Romîni; 302 vite mari.

Sacarneni, *mănăstire*, în jud. Orhei, la 43 verste de orașul Orhei și la 85 de Chișinău. E așezată pitoresc pe terasa unui deal. Drumul spre coboriș este pietruit. In apropiere curge Nistrul, pe malul căruia se află satul Sacarna. Mănăstirea este înconjurată cu munți, acoperiți parte cu pădure, parte cu stînci. Printre munți e un singur drum de intrare. Mănăstirea s'a întemeiat la 1776 de călugărul Vartolomeu Ciungu, numit de ruși Crivorucica. Acest călugăr, cu ajutorul mai multor Romîni, a construit o biserică și mai multe chilii într'un loc solitar și retras, apoi proprietarul satului Sacarna, Iancu Cristoverghi, a dăruit mănăstirei 120 des.

pământ. Intr'o văgăună vecină, spre V. de mănăstire, mai 'nainte a fost un schit vechi numit Hradiștea. Aci a fost o biserică, cu hramul Buna-Vestire, și cu mai multe chilii, săpate în stînci. Găsind aceste chilii pustii, Ciungu le-a dres, și aci s'au adunat cîți-va călugări pribegi din Moldova.

Accastă mănăstire s'a desființat la 1842.

Mănăstirea posedă astăzi 420 deseatină pământ. Are o populație de 20 călugări, toți Moldoveni. Are o bibliotecă de cărți românești și slave. Liturghia se oficiază în aceste două limbi.

În biblioteca mănăstirei se află următoarele cărți vechi rare: un Evanghelion tipărit la Lipsca, 1722; un alt exemplar din 1743; Octoich cu note; Irmaloghion din anul 1775; Cinul de înmormîntare a preoților de mir, în limba moldovenească, tipărită la 1650 pe timpul mitropolitului Ștefan și lui Matei-Vodă, fără a se arăta unde s'a tipărit; În vătămintele lui Dosothei, 1628, în limba slavă; un manuscris din secolul al XXIII-lea (1756); Iconion, tipărit la Vilna, 1618, etc.

Sacia, sau **Burgheli**, *sat*, în jud. Bălți, așezat în fundul văiei Gîrla-Mare, pe șoseaua ce merge de la Bălți spre Cornești. Lîngă sat este un heleșteu. Face parte din volosti Cornești. Are 47 case, cu o populație de 274 suflete. Țăranii au pământ de împroprietărire 380 deseatină. Proprietarii, moștenitorii lui Ianușevici, au 1921 deseatină. Sunt vii și livezi.

Sadacli, *sat* mare, în jud. Bender, așezat pe malul stîng al râului Cohilnicul, din valea Cunducului. Face parte din volosti Abaclidjaba. S'a întemeiat la 1821 pe

locul unui sat tătărăsc, care purta acest nume. După plecarea Tătarilor s'au așezat aci 20 familii de mazili, 4 familii de ruptazi și 10 familii de Poloni; apoi au mai venit niște familii de Ruteni în număr de 29. Guvernul rus după alipirea Basarabiei a dăruit terenuri mari generalului rus, prințu Sibirski și d-nei Efrosina Muruzzi, iar țăranii au primit 1920 deseatină pentru cele 64 familii de coloniști. Astăzi satul se compune din 272 case, cu o populație de 2350 suflete. Nicî Romîni, nicî Rutenii nu vorbesc rusește, de și există în sat o școală elementară rusă.

Sadova, *sat* mare, în jud. Chișinău, volosti Pîrjolteni, așezat într'o vale ce se deschide în valea Bicovățului, din stînga. Pozițiunea geografică: 47°11'30" lat., 26° long. d. m. din Paris. Are 316 case, cu o populație de 2410 suflete, țăranii Romîni, cari posedă pământ de împroprietărire 1539 deseatină. Mănăstirea Chiprieni are 2066 deseatină. Satul posedă o școală cu o clasă, întreținută din fondul averii mănăstirilor închinat (streine), unde se învață numai rusește. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Saftian, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe malul V. al lacului Saftian. S'a întemeiat pe la 1827 de niște veterani Ruși și Ruteni, în număr de 78 familii, locuind în 62 case și 21 bordei, construind și o biserică de lemn, cu hr. Schimbarea la față. Emigranții au adus cu ei 6 cai, 163 vite mari cornute și 75 oi. Astăzi satul are 203 case, cu o populație de 1366 suflete.

Saftian, *lac*, în jud. Izmail, în

lungime de 10 kil. Pozițiunea geografică: 45°21'—45°25'30" lat. și 26°32'15" — 26°36'15" long. Pe malul N.-V. al lacului se află satul Saftian.

Sagala, *riuleț*, în jud. Orhei. Izvorăște din valea Sagala, de lîngă satul Ignăței, și de aci urmează valea Sagala pînă în valea Răutului, unde se îndreaptă spre satul Clișova. Mai jos de acest sat se varsă în riul Răutul. În valea Sagala curge pe o întindere de 22 kil., iar în valea Răutului, pe o întindere de 6 kil., după harta stat. maj. rus.

Sagala, *vale*, în jud. Orhei. Incepe de la poalele muntelui Răspopeni și merge în direcțiunea S. pînă în valea Răutului, în care se deschide, între satele Sărățeni și Clișova. Din dreapta în vale dă gura văiei Mișenilor, iar din stînga gura văiei Hoimurli. În fundul văiei curge pîriul Sagala, care izvorăște lîngă satul Ignăței și se varsă în riul Răut.

Sahaidac, *vale*, în jud. Chișinău. Are o lungime de 4,5 kil. cu direcțiunea spre N. Se deschide în valea Tohatinului, la gura văiei Bolțun.

Sahaidachi. (Vezi Zahaidacul, jud. Bender).

Sahaidacului (Valea-), *vale*, în jud. Soroca. Incepe la S. de satul Țarigrad, merge în direcțiunea S. pînă în valea Răutului. Are o lungime de 4 kil.

Sahatul, *vale*, în jud. Bender. Are o lungime de 8 kil. Se deschide la N. de satul Cianac, în valea Ialpuhul-Mare, din stînga. La început are o înălțime de 112,08 stînj. d. n. m.

În fundul văieii se află așezată seliștea-fermă Vocancia. Albia aproape de gură are o înălțime de 47,1 stînj. d. n. m., cu direcțiunea spre S.

Saibenica, *vale*, în jud. Orheiü. Are o lungime de 8 kil. Merge spre S. și dă în valea Răutului, la satul Jolobocul.

Saițul, *sat mare*, în jud. Bender, volosti Căușanii-Noi, așezat în valea Saițului. Pozițiunea geografică: 46°30' lat., 27°4' long. Are 241 case, cu o populațiune de 1439 suflete, țărani Romîni; 428 vite mari cornute, 69 cai, 420 oi. Împrejurul satului sunt vii și grădini.

Saițul, *vale*, în jud. Acherman. Începe în jud. Bender, la N.-V. de satul cu același nume și merge la S.-E. pînă lîngă satul Alexandrouca, unde se unește cu valea Jidanca. În vale sînt multe grădini cu pomi. Are o lungime de 12 kil.

Salcea, *sat*, în jud. Soroca, volosti Vad-Rașcu, așezat pe malul pîriului Perta, aproape de Nistru. Are 79 case, cu o populațiune de 899 suflete, țărani Romîni; 183 vite mari, 220 oi.

Salcea, *sat*, în jud. Bender, așezat într'un hîrtop din dreapta a văieii Cobușca, la 2 kil. de satul Cobușca-Nouă. Face parte din volosti Telița. Are 270 case, cu o populațiune de 1119 suflete, țărani Romîni.

Salcea, *vale*, în jud. Orheiü. Începe în apropierea satului Cihorenii și merge spre S.-V. pînă dă în valea Hagieni, aproape de satul Berezlogii. Are o lungime de 12 kil. În fundul văieii curge pîriul Salcea.

Salcea-Mare, *pîriü și vale*, în jud. Izmail. Pîriul izvorește de lîngă satul Baurci-Moldovan, curge în fundul văieii cu același nume, primind din stînga pîriiele Salcea Mică și Acbota și se varsă în riul Cunduc. Udă satele din valea Salcea-Mare. Valea începe la E. de satul Baurci-Moldovan și merge spre S.-S.-E. pînă aproape de satul Cojdangalia; de aci se îndreaptă spre S.-E. pînă în valea Ialpuhul-Mare, în care dă din dreapta, lîngă colonia bulgară Cairaclia. Lungimea văieii e de peste 35 kil. În vale se află satele Lucești-Moldovani, Trofești, Moscovei, Cojdangalia, Carpaul și Muzaid, iar într'un hîrtop, din stînga, se află satul Lucești-Ruși. Între satele Carpaul și Muzaid sunt așezate două ferme: Budaï și Hîntuli, iar la gura văieii Acbota, ferma Ciumaï. La gura văieii Salcea-Mare este o movilă numită «Mojila Dancu». Fundul văieii pe o întindere de peste 3 kil. este acoperit cu pădure.

Salcea-Mică, *pîriü și vale*, în jud. Izmail. Curge în valea cu același nume, fiind format din apele pîriului Cojdangal și a pîriului Djuntucul. Udă satele: Burlachi și Tartaul-de-Salcea. La S. de acest din urmă sat, primește apele dintr'un puț artezian, numit de Ruși fantan. Aproape de gură, are o insulă lungăreață; se varsă în Salcea-Mare.

Valea începe la N. de satul Burlachi, fiind formată din unirea văilor Cojdangal și Djuntucul, merge spre S. pînă dă în valea Salcea-Mare, în care se deschide la E. de satul Cojdangal. În vale se află satele: Ciăbalacei-de-Salcea numit și Burlachi, Taraclii și Tartaul-de-Salcea. Are o lungime de aproape 2 kil.

Salomețul, rusește **Salameț**, *vale*, în jud. Hotin, la S. de satul Glina. Se deschide în valea Larga, în dreptul gureii văieii Hosman. Are o lungime de 2 kil., cu direcțiunea spre V.

Salomonov, *astrov*, în jud. Izmail, limitat de brațul Chilicii și de gîrlele sale Stensovoi și Turceasca (Turețkaia). Are o lungime de 7 kil. și o lărgime de 2 kil. Este acoperit cu stuțarie.

Samohăuca, Rușii îi zic **Samohivca**, *rișă*, în jud. Hotin. Începe din pădurea Lomaciñului și se isprăvește în valea Securenilor, lîngă satul Răspopiñi. Lungimea ripei (Rușii îi zic balca) e de 2 kil., după harta st. maj. rus., cu direcțiunea S.-E.

Samoleuca, rusește **Samoilovca**, *sat*, în jud. Soroca, așezat pe șoseaua dintre Otaci și Soroca, aproape de malul drept al Nistrului. Face parte din volosti Arionești. Dealul din spre S.-V. are o înălțime de 132,3 stînj. d'asupra n. m. Are 54 case, cu o populație de 437 suflete, Ruși și Ruteni.

Samurza, *sat*, în jud. Izmail, la V. de riul Ialpuh. Are 82 case, cu o populație de 997 suflete; 230 vite mari.

Sara-Lungă, *pîriiaș*, în jud. Hotin. Curge la N.-V. de satul Chelminețul; trece prin satul Lincăuți, vîrsîndu-se într'un iaz, ce se află la 1/2 kil. de Nistru și care e format de apele pîriului Surda.

Sariar, *pîriü și vale*, în jud. Izmail. Pîriul curge în valea cu același nume; izvorește de lîngă ferma Sariar și odaia Bogdan, și se varsă în lacul Altic-Tiol.

Valea are o lungime de aproape 20 kil., și se termină lângă lacul Altic-Tiol. In vale se află: odaia Săriar și Bogdan.

Sarlic, *sat* vechiu tătăresc, în jud. Izmail, care a existat pe la 1770 pe malul golfului lacului Ialpuh, ceva mai jos de actualul sat Cișmea-Văruiță.

Satalic - Hodji. (Vezi Alexandrovca și Tatar-Copceac, în jud. Acherman).

Satul-Noșu, *com. rur.*, în jud. Izmail, întemeiată de țărani Români la 1813, pe țărmul între lacul Dervent și lacul Ialpuh. Cei dintii locuitori ai satului au fost 71 familii de Moldoveni; apoi au mai venit aci 28 familii de Bulgari, 13 familii de Ruși, numiți Necrasovți (emigrați din Dobrogea), o familie de Greci și 3 familii de Ruteni. La 1827 au mai venit încă 6 familii de Moldoveni și 3 familii de Ruteni. Bulgarii așezați aci au dat numele satului Enichioi. Astăzi satul are 370 case, cu o populație de 2140 suflete, 230 cai, 319 vite mari, 819 oi; 8 mori. Sunt grădini și vii

Satul-Noșu, *sat*, în jud. Bender, volosti Cainari, așezat în valea Schinoasa. Înălțimea locului 50,6 stînj. d'asupra n. m. Dealul din spre S.-V. are o înălțime de 110 st. d. n. m. Între această înălțime și sat trece Valul-lui Traian. Are 183 case, cu o populație de 1230 suflete; 360 vite mari.

Satului (Valea-), *vale*, în jud. Bender. Are o lungime de 3,5 kil. cu direcțiunea spre S.-E. Se deschide în valea Ciaha, din dreapta, lângă satul Taraclia

Satului (Valea-), *vale*, în jud. Soroca, pe moșia satului Ruseni. Incepe dintr'o pădure; merge paralel cu valea Rusenilor, și, la S. de satul Ruseni, se deschide în valea Ciuhurului. Are o lungime de 7 kil. cu direcțiunea S.-E.

Sasic. (Vezi lacul Cunduc, în jud. Izmail).

Saucă, rusește *Savca*, *sat*, în jud. Soroca, volosti Otaci, spre S. de Mereșeuca, la 8 kil. de tîrșorul Otachi de pe Nistru. Are 182 case, cu o populație de 1090 suflete; biserică; școală rurală; 300 vite mari cornute, 110 cai.

Săcăreni, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Bujoara, așezat într'o vale, ce se deschide, din stînga, în valea Lăpușnei. Aci a fost o fabrică de zahăr. Dealul dintre Săcăreni și satul Bolșun are o înălțime de 123,57 stînj. d. n. m. Pozițiunea geografică: 47°1'30" lat., 26° long. d. m. din Paris. Are 67 case, cu o populație de 512 suflete, țărani Români; școală elem. unde se învață numai rusește. Locuitorii posedă pămînt de împrăștiere 264¹/₂ deseatină. Proprietarii, moștenitorii lui Petru Rusu, 359 deseatină. Tot aci mai posedă pămînt cumpărat, la Valea-Lac, 70 deseatină, 31 capi de de țărani Români din satul Ciuciuleni; familia lui D. Choroșilow din Cazaci, 229 deseatină, Ion Popa, 31 deseatină; moștenitorii Porcescu, 35 deseatină; moștenitorii lui Șeptisati, 35 deseatină; Anas. Marjina, 22 deseatină.

Sădești, *vale* și *piriă*, în jud. Soroca. Incepe de lângă satul Bodești și merge pînă în valea Răutul,

în care dă, în apropiere de satul Dumulojeni. In fundul văii curge pîrîiașul Sădeș, care se varsă în Răut.

Sădi, rusește *Saghi*, *vale*, în jud. Orhei. Incepe de la meridianul 26°19', lungimea după harta st. maj. rus 2 kil., cu direcțiunea spre E. E așezată la S. de valea Gainișa. (Vezi Pripiceni-d. j).

Sădic, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe ambele maluri ale râului Ialpuh. S'a întemeiat la 1806 pe seliștea unui sat tătăresc desființat. La 1827 aci au fost 15 familii de țărani Români și 4 familii de Ruteni. Astăzi satul are 69 case, cu o populație de 597 suflete Români și Ruteni romanizați; 113 cai, 321 vite mari cornute; prisăci; 1 moară de vînt și una de apă.

Sălcuța, *sat mare*, în jud. Bender, volosti Taraclia, așezat pe pîrîiașul Cad-Murza, de lângă valea Botnei. Pozițiunea geografică: 46°36' lat., 26°55' long. Dealul de la V. are o înălțime de 54,4 st. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. După părăsirea Basarabiei de Tătari, un număr de 103 familii de țărani Români au părăsit jud. Cîrligătura și s'au așezat mai jos de Valul-lui-Traian, acolo unde a fost vechea seliște de Tătari. Pe la 1820, s'au ridicat din nou, din cauza unei pîre ce au avut cu generalul Sabaneeff, proprietarul unor locuri vecine, și au întemeiat satul pe actualul loc de seliște.

La 1827, în Sălcuța au venit și s'au așezat 8 familii de Ruteni.

Astăzi satul are 365 case, cu o populație de 2875 suflete; biserică cu hramul Adormirei;

50 puțuri; 2 mori cu apă și 15 de vînt; o carieră de piatră; cite-va vii; 1251 vite mari.

Sămășcani, vale, în jud. Orheiü.

Incepe de lângă pădurile mănăstirei Dobrușa, și merge spre E., până în valea Rotarilor, descriind o curbă. În fundul văiei curge un pîriu, ce se pierde în valea Rotari.

Sămășcani-de-Jos, rusește Sa-

mașcani-Nijnie, sat, în jud. Orheiü, volosti Sămășcani, așezat pe valea pîriului Sămășcanul care se varsă în Nistru lângă Răzâna. Are 48 case, cu o populație de 329 suflete, țărani Romîni; 89 vite mari.

Sămășcani-de-Sus, rusește Sa-

mașcani-Verchnie, sat, în jud. Orheiü, centrul volostei cu același nume, așezat în valea Dobrușei, lângă satul Răspopeni, din spre N. Are 200 case, cu o populație de 1140 suflete, țărani Romîni; 390 vite mari. Lîngă sat curge un pîriaș.

Sămășcanul, pîriu, în jud. Or-

heiü. Izvorește în apropierea satului Sămășcani-de-Jos, urmează în cursul său valea Sămășcanilor, apoi curge în valea Rotarilor, până la Nistru. În cursul său apele sale formează 11 helestaie. Lungimea pîriului e de 24 kil.

Săncăuți, sat, în jud. Hotin vo-

losti Grozița, așezat pe pîriul Săncăuțul. Are 272 case, cu o populație de 1070 suflete; biserică; grădini; 390 vite mari.

Săncăuțul, pîriu, în jud. Hotin.

Izvorește din hîrtopul satelor Groziți și Băscăuți; se varsă în Prut, lângă satul Tărăsăuți. Pe malurile sale se află satele: Gro-

zița, Băscăuți, Săncăuți, Ringaciul și Tărăsăuțul. Lungimea pîriului e de 45 kil. după harta st. maj. rus. Direcțiunea cursului S.-E.

Sărata, colonie germană, în juț.

Acherman, centrul volostei cu același nume, așezată pe pîriul Sărata. Are 204 case, cu o populație de 1393 suflete; 268 cai, 240 vite mari cornute. S'a întemeiat la 1825 pe locul unde înainte a fost satul romînesc Gura-Curudere, distrus de Tătari. Emigranții sunt germani din Baden, Wurtemberg, Bavaria și Austria, cari s'au așezat aci în număr de 100 familii și au zidit un templu catolic, săpînd 69 puțuri. Guvernul rus a dat emigranților cite 60 de seatină de cap de familie; restul pămîntului 4920 deseatină, l'a dăruit comitelui Lambsdorf și leitenantului Schreder.

Sărata, lac, în jud. Izmail, la

gura pîriului Sărata, aproape de Prut. Are o lungime de aproape un kil. și o lărgime de 50—800 m.

Sărata, riuleț, curge în jud. Ben-

der și Izmail, avînd de izvoare pîriul ce curge prin valea Sărata și pîriul din valea Nirișenilor. Ambele pîrii se unesc lîngă satul Sărata Galbina, și de aci riul curge prin valea cu același nume până în valea Prutului, în care se varsă la S. de satul Hănăsenii-Noi, formînd aci lacul Sărata. Din dreapta, riul primește apele pîriului Sărățica, din stînga, pîriul Orac. Afară de aceste două pîrii, tot în Sărata se varsă mai multe pîriașe, cari curg prin văile învecinate ce se deschid în valea Sărata.

Sărata, riu, în jud. Acherman.

Izvorește lîngă satul Alexan-

drouca, și primînd pîriile din văile Jidauca și Saițu, curge în direcțiunea S.-E., până la satul Negrova; de aci se îndreaptă direct spre S., până la lacul Cunduc, în care se varsă la N., lîngă colonia bulgară Tropocolo. Din dreapta, riul primește ca afluenți pîriile din valea Eș-Murza, iar din stînga, pîraele din văile: Brezoaia, Copceac, Baba, Djalar-Sec și Curudere. Lungimea văiei în care curge riul Sărata este de 76 kil., iar lungimea riului e îndoită, din cauza cotiturilor ce face în cursul său. Pe țărmurile Săratei se află satele: Alexandrouca pe ambele țărmuri, Manja, Petropaulouca, Gîilovca, colonia germană Sărata, pe malul drept; iar Moruzani, Parij-Noü, Molodova, Nauroțca, Leașcova, Camcie, stanița (sat căzăcesc) Mihailouca, stanița Acmanghit, colonia bulgară Tropocolo și ferma Cișla pe partea stînga a riului. Pe timpul verei apele Săratei seacă.

Sărata, vale, în jud. Chișinău și

Izmail. Incepe în jud. Chișinău, între tirgul Hăncești și satul Lăpușna, și merge spre S., intrînd, în apropiere de satul Nirișeni, în jud. Bender; la E. de satul Orac, intră în jud. Izmail. De la Valul-lui-Traian și schimbă direcțiunea în S.-V. și păstrează această direcție până aproape de valea Prutului, în care se deschide, la S. de satul Hănăseni. Lungimea văiei e de 63 kil. Din stînga primește văile: Nirișeni și Sărățica; din dreapta: Orac, Ciadir, Țighira, Cugurlui, Cazanciuc, și Copcu. Fundul văiei este acoperit cu păduri pe o întindere de 6 kil. La început, valea are o înălțime de 144 stînj. de la n. m. În gura văiei este un lac numit Sărata. La gura văiei Sărățica,

valea Sărata este tăiată de Valul-lui-Traian. În valea Sărată sunt satele: Sărata-Galbînă, Sărăţeni-Noi, Cazanciuc; iar într'un hîrtop din stînga se află satul Caracui. În vale mai sunt trei heleştee.

Sărata-Galbînă sau **Slobozia**, *sat*, în jud. Bender, aşezat în valea Sărata, la gura văieii Nirîşenilor. Face parte din volosti Gura-Galbînă. La S. de sat trece şoseaua de la Gura-Galbînă, care trece în valea Prutului. Are 363 case, cu o populaţie de 2900 suflete; 612 vite mari.

Sărata-Nouă ruseşte **Sărata-Novaia**, *sat*, în jud. Bălţi, aşezat în valea Gîrla-Mare, pe şoseaua Foleşti-Corneşti. Lîngă sat este un mare iaz. Face parte din volosti Foleşti. Are 83 case, cu o populaţie de 765 suflete. Ţăranii posedă 580 deseatină pămînt. D. Goilov are aci 999 des., iar la Sărata-d.-mj. mai are 1579 deseatină. Imprejurul satului, sunt vii şi livezi.

Sărata-Nouă sau **Gnadenhal**, *colonie* de Germani, în jud. Acherman, volosti Sărata. Are 136 case, cu o populaţie de 980 suflete; 370 vite mari. Imprejurul coloniei sunt grădini şi numeroase vii.

Sărata-Răzeşi sau **Gura-Sărată**, *com. rur.*, în jud. Izmail, aşezată în valea Prutului, aproape de gura riuleţului Lăpuşna, la 1 kil. de Prut. Poziţiunea geografică: 46°38' lat., 25°55' long. Are 202 case, cu o populaţie de 1423 suflete de răzeşi; 62 cai, 397 vite mari cornute, 2327 oi; trei mori de vînt. Imprejurul comunei sunt vii şi grădini cu pomi.

Sărata-Vechie, Ruşii îi zic **Sărata-Stăraia**, *sat* mare, în jud. Bălţi, aşezat într'un hîrtop, din dreapta văieii Gîrla-Mare. Lîngă sat este un mare heleşteu. Face parte din volosti Foleşti. Are 144 case, cu o populaţie de 820 suflete; o biserică, cu hramul sf. Nicolae. Ţăranii posedă pămînt de împrôrietărire 1015 deseatină. Proprietarul, Goilov, are 624 deseatină. Imprejurul satului sunt vii şi grădini.

Sărătura, ruseşte **Sarutura**, *vale*, în jud. Bălţi. Incepe la V. de satul Mihăileni; merge spre S.-E., pînă aproape de valea Ochiu-Alb, lîngă satul cu acelaş nume şi Nicorenii. Are numeroase hîrtoape. Fundul văiei e acoperit cu grădini. Atît în vale cît şi prin hîrtoape se află fermele Ramazanul, Şabutiţa şi cătunul Flămînda. Lîngă Ramazan e un heleşteu mare.

Sărăţeni, *sat*, în jud. Orhei, volosti Ciocalteni, aşezat pe Răut, lîngă şoseaua ce duce spre Bălţi. Poziţiunea geografică: 47°32' lat., 26°12' long. Are 201 case, cu o populaţie de 1236 suflete, ţăranii Romîni; 303 vite mari.

Sărăţeni-Noi sau ruseşte **Novie-Sărăţeni**, *sat*, în jud. Izmail, în valea Sărata, la gura Ciadirului. Are 64 case, cu o populaţie de 758 suflete; 170 vite mari cornute, 62 cai.

Sărăţica, *sat*, în jud. Izmail, aşezat în valea Sărăţica. Are 80 case, cu o populaţie de 720 suflete; 190 vite mari. Dealul de la N. are o înălţime de 99 stînj. d'asupra n. m.

Sărăţica, *vale* şi *pirîit*, pe hotarul jud. Bender cu jud. Iz-

mail. Lungimea văiei e de 15 kil., cu direcţiunea S.-S.-V. Valea primeşte, din stînga, văile Ciuru, Musa-Murza şi Haidarzuî. La gura văiei Musa-Murza albia are o înălţime de 24 stînj. d. n. m. În vale se află satul Sărăţica. La gura văiei Ciuru valea este tăiată de Valul-lui-Traian-d.-s.

Sărăţica sau **Matildendorf**, *colonie* germană, în jud. Bender, în valea Ceaha, pe partea dreaptă. Face parte din volosti Iosefsdorf. Dealul de la V. are o înălţime de 98 stînj. d'asupra n. m. Are 97 case, cu o populaţie de 823 suflete, 423 vite mari cornute, 123 cai. Locuitorii posedă 1870 deseatină pămînt.

Sărăţica-Nouă sau **Tartaul**, *sat*, în jud. Bender. Face parte din volosti Gura-Galbînă, aşezată în valea de lîngă Sărăţica. Are 170 case, cu o populaţie de 119 suflete, ţăranii Romîni; 360 vite mari.

Sărghieni, *sătuc*, în jud. Bălţi, volosti Bolotina, aşezat în valea Prutului, pe malul riului Camenca, spre S. de satul Cuhneşti. Are 20 case, de ţăranii Romîni.

Sătula, *vale*, în jud. Acherman. Incepe de lîngă satul Ermaclia şi merge spre S. pînă la satul Copciac, de unde 'şi schimbă numele în acela de Valea-Copciac. Primeşte, din dreapta, valea Caragoiţa. Are o lungime de 14 kil. pînă la Copciac.

Sătula, *vale*, în jud. Chişinău, în lungime de 3,5 kil. Direcţiunea Nordică. Se isprăveşte în valea Tohatinului din dreapta.

Scăeni, ruseşte **Scaeani**, *sat*,

în jud. Sorooca, volosti Tîrnova așezat la gura văii Dondoșeni, între satele Tîrnova și Rădi-Mari. Lingă sat curge Răutul Are 100 case, cu o populație de 1200 suflete, țărani Romîni; două biserici; o școală elem. rusească; 144 cai, 290 vite mari cornute, 290 oi.

Schineni, rusește **Schineani**, *sat*, în jud. Sorooca, la 3 kil. de satul Bacșani, spre S., pe coastele unui deal. Face parte din volosti Bădiceni. Are 88 case, cu o populație de 790 suflete, Romîni răzeși; biserică; școală elem. rusească; prisăci; grădini; 170 vite mari cornute, 49 cai,

Schinoasa, *sat*, în jud. Bender, așezat în valea Schinoasa, pe rîulețul cu același nume, la N. de cătunul Schinoasa. Stație a căii ferate pe linia Bender-Reni, e la 97 verste de Bender și 171 verste de Reni. Face parte din volosti Taraclia. Are 78 case, cu o populație de 596 suflete, țărani Romîni; 196 vite mari, 188 oi. Locuitorii posedă 200 deseatină pămînt.

Schinoasa. (Vezi Calășeuca, *cătun*, în jud. Bender).

Schinoasa, *cătun*, în jud. Chișinău. Face parte din volosti Mireni. E așezat în gura văii Schinoasa, la 2 kil. spre E. de satul Singera, de care aparține. Are 7 case, țărani Romîni.

Schinoasa, *vale*, în jud. Bender. Incepe de la șoseaua Chișinău-Gura-Galbina, și merge, în direcțiunea S.-E., până la Satul-Nou; deaci se îndreaptă spre S.-S.-E., și merge în această direcțiune până în valea Cunducului, în care se deschide, lingă colonia germană Leipzig, din stînga.

Lungimea văii e de 54 kil. La început are o înălțime de 121,8 stînj. d. n. m. Albia la Satul-Nou are 50,6 st. d. n. m. Din dreapta în vale dă valea Casim, iar din stînga văile Schinoasa-Mică și Curajilca-Mare. Fundul văii pe o distanță de 5 kil. este acoperit cu pădure. Această parte a văii se află în jud. Chișinău. În vale sunt așezate satele: Satul-Nou, Selemet, Mihalucă, Sunduc, Curajilca, satul și stația Schinoasa. Într'un hîrtop din dreapta se află satul Sahaidac, fosta moșie a lui Ion Ziloti, iar în hîrtoapele din stînga satele: Zloti și Cărbunul-Nou. La S. de satul Satul-Nou valea se află tăiată de Valul-lui-Traian. De la Selemet până aproape de gura văii, pe o distanță de 28 kil., merge linia căii ferate Bender-Reni.

Schinoasa, *riuleț*, în jud. Bender. Izvorăște din niște păduri, ce cresc în fundul văii Schinoasa; urmează în cursul său valea Schinoasa până aproape de Cihilnic, lingă colonia germană Schinoasa. În acest rîu se scurg toate apele din văile, cari se deschid în valea Schinoasa. La început, cursul apelor rîului are direcțiunea S.-E., apoi S.-S.-E.

Schinoasa, *vale*, în jud. Chișinău. Incepe la S. de orașul Chișinău și se îndreaptă spre S.-E. până în valea Ișnovățului, în care se deschide, între satele Brăilău și Bacioi. Fundul văii este acoperit cu vii și grădini cu pomi. Are o lungime de 10 kil.; înălțimea 101,21 stînjeni (2,13 metri = stînjenu) de la nivelul Mării.

Schinoasa, *vale*, în jud. Chișinău. Are o lungime de 8,5 kil., cu direcțiunea N.-E. Se des-

chide în valea Bicului, din stînga, în dreptul satului Broasca-Vechie. În gura văii se află așezat satul cu același nume.

Schinoasa-Mică, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 13 kil., cu direcțiunea spre S. Se deschide în valea Schinoasa, din stînga, la N. de satul Selemet. Fundul văii este acoperit cu pădure. În vale se află stația Zloti a căii ferate Bender-Reni. Aproape de gură, valea este tăiată de Valul-lui-Traian.

Schit. (Vezi Hîrtopul-Mic, în jud. Orhei).

Scobilca, *lac*, în jud. Bender, în valea Nistrului. Pozițiunea geogr.: 46°44'30" lat., 27°17'45" long. d. m. din Paris. Are o lungime de 500 m.; lărgimea 100 m. Este înconjurat cu niște mlaștini, acoperite cu stufărie.

Scoreni, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Vorniceni, așezat pe rîulețul Ișnovăț. Pozițiunea geografică: 47°4' lat., 26°16' long. d. m. din Paris. Are 300 case, cu o populație de 2090 suflete, țărani Romîni; o școală eparhială, unde se învață numai rusește. Locuitorii împroprietariți pe pămîntul mănăstiresc au 1305 $\frac{1}{4}$ deseatină. Mănăstirea Chiprieni, închinată Sf. Mormînt, are atît la Scoreni, cît și la Condrița 2506 deseatină pămînt. Imprejurul satului sunt multe vii.

Scorțeni, *sat* mare, în jud. Orhei, volosti Ciocolteni, în valea pîriului Sagala, care se varsă în Răut. Are 274 case, cu o populație de 1632 suflete de Romîni răzeși; 530 vite mari; o școală elem. bisericească, unde se învață rusește. Impre-

jurul satului sunt vii și grădini cu pomii.

Scrivanouca, *cătun*, în jud. Bender, așezat în valea Ceaha, pe partea dreaptă. La N.-E. de cătun sunt fermele Căpriorii. Face parte din volosti Iosefsdorf. Are 19 case, cu o populație de 120 suflete, țărani Români. Imprejurul satului sunt vii.

Scroafa, *cătun*, în jud. Bender, volosti Căinari, așezat într'un hîrtop, din dreapta văieci Gămîna. Are 17 case.

Scroafa, *vale*, în jud. Bender, cu direcțiunea spre S. Dă în valea Botnei, din stînga, la V. de valea Roată. Are o lungime de 3,5 kil. (vezi Roata, *vale*).

Sculeni, rusește **Sculeani**, *tîrgșor*, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, centru administrativ al volostei cu același nume. Pozițiunea geografică: 47°20' lat., 25°17' long. după meridianul din Paris. Trei șosele unesc tîrgșorul: via Bălți (prin Folești), via Cornești, și cu Pîrlița și satele din basinal Ciulucului. Are 420 case, cu o populație de 3270 suflete, din cari 1300 Evrei, 2700 Români, restul Ruși, Ruteni și alte neamuri; o biserică, cu hramul sf. Nicolai; o sucursală de poștă și telegraf; spital; două școli elementare rusești și două ovreiești. Punct vamal spre România. Țăranii din prejur posedă pămînt de împrumietărire 547 deseatină. Iriu Mafo are aci 2050 deseatină și la Sculeni-Vechi, 117 deseatină. Imprejurul tîrgșorului sunt grădini cu pomii.

Sculeni-Vechi, *sat*, în jud. Bălți, pe malul Prutului, la S. de tîrgșorul Sculeni, punct de trecere.

Are 60 case, cu o populație de 620 suflete.

Scumpia, *sat* mare, în jud. Bălți, volosti Sculeni, așezat în valea Gîrla-Mare, lîngă un heleșteu mare. Are 207 case, cu o populație de 1914 suflete; o biserică, cu hramul sf. Mihail; școală elementară rusească. Țăranii sunt împrumietăriți pe pămîntul mănăstiresc și posedă 1422 deseatină. Mănăstirea Sf. Mormînt are aci 1963 deseatină. Imprejurul satului sunt vii și livezi cu pomii.

Scurta, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 8 kil., cu direcțiunea spre S., puțin încovoiată la mijloc. Din stînga în vale dă valea Mazili. La gura văiei Mazili, Valea-Scurtă este tăiată de Valul-lui-Traian. In aceste locuri sunt multe vii. Valea Scurtă dă în valea Botnei, din stînga, la V. de valea Roată. Are o lungime de 3,5 kil. (vezi Roata, *vale*).
 B. de la Muj de satul Zaim, între satul și stația căii ferate Zaim.

Scurta, *vale*, în jud. Orhei. Incepe de la satul Niclești, și aci poartă numele satului pe o distanță cam de 4 kil. Dă în Ichel, pe la satul Faurești, din stînga. Lungimea văiei e de 13 kil. după harta st. maj. rus., cu direcțiunea spre S.-E.

Securenii, *pîrii și vale*, în jud. Hotin. Izvorește din pădurea Securenilor și urmează în cursul său valea cu același nume până aproape de Nistru. Pîriul nu seacă nici o dată din cauza numeroaselor izvoare. Direcțiunea la început este E.-S., apoi la N. și N.-E. Udă tîrgșorul Securenii, satul Răspopinți și Vasileuț, lîngă care se unește cu pîriul Cobilcenii. Lungimea pîriului este de 18 kil. după harta st. maj. rus.

Valea începe din pădurea Securenilor; trece până în valea Nistrului, avînd în fundul său tîrgșorul Securenii și satul Răspopinți. Gura văiei e la satul Vasileuț. Are o lungime de 15 kil., cu direcțiunea întii spre E., apoi N. și N.-E. Primește, din stînga, văile: Dehtiarca și Si-voheuca. De la tîrgul Securenii și până la Răspopinți e acoperită cu păduri.

Securenii, rusește **Secureanii**, *tîrgșor*, în jud. Hotin, centrul volostei cu același nume, așezat într'o vale. Pozițiunea geografică: 48°27' lat.; 25°4' long. d. m. din Paris. Trei șosele sunt spre Briceni, Ocnîța și Mohilău. La 8 kil. de linia căii ferate, stația Ocnîța. Are 783 case, cu o populație de 2590 Evrei, 1576 creștini Români, Ruși răscolnici și Ruteni; biserică; școală de băieți (75 elevi); școală de fete (39 eleve) rusească; 358 vite mari cornute, 390 cai; grădini și livezi.

Seimenii, rusește **Seimeanii**, *colonie* germană, în jud. Acherman, volosti Eighenheim, întemeiată la 1823. E așezată aproape de malul limanului Nistrului. Are 85 case, cu o populație de 976 suflete; 202 cai, 569 vite mari cornute. Imprejurul coloniei sunt vii și grădini cu pomii.

Selemet, *sat*, în jud. Bender. Face parte din volosti Cimișlia. Pozițiunea geografică: 46°35' lat.; 26°35' long. E așezat pe ambele maluri ale rîulețului Schinoasă. Are 183 case, cu o populație de 1887 suflete; o biserică, cu hramul sf. Dumitru; 20 puțuri; 4 mori de vînt; 162 cai, 848 vite mari cornute, 390 oi. S'a întemeiat la 1768 pe locul unui vechiu sat tătăresc.

La 1828, aci au fost 12 familii de Ruteni și 93 familii țărani Romîni. Astăzi satul e cu totul românesc, de oare ce Rutenii s'au romanizat și numai vorbesc ruteneste. Țăranii posedă 3180 deseatină pămînt.

Selioglo, *colonie* bulgară, în jud. Acherman, volosti Tașlic, așezat în valea Tașlicului, la 100 verste de la Acherman, pe șosea, și la 140 verste de Chișinău. Numele derivă de la o localitate din Rumelia, de unde au venit cei dintîi coloniști bulgari. Afară de acest nume, localitatea mai are și un nume turcesc: Așa-a-Tașlic, ceea ce semnifică cariera de jos sau mică, pentru că este și o altă carieră de sus sau mare, la 5 verste de colonie. Satul e așezat pe pîriul care și are izvoarele lingă satul german Deneviț. Are 222 case, cu o populație de 2703 suflete; biserică; piață mare; școală; 920 vite mari cornute, 173 cai, 639 oi. S'a întemeiat la 1830 de 113 familii de bulgari, cari au primit de la guvernul rus câte 50 deseatină de cap de familie. Astăzi fie care cap de familie nu posedă de cît 14 deseatină. Țăranii se ocupă și cu extragerea pietrei.

Seliștea, *sat*, în jud. Hotin, volosti Romăncăuți, aproape de satul Ianăuți. Are 393 case, cu o populație de 3441 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elementară rusă, frecventată de 62 elevi, din 477 copii în vîrstă de școală; 385 vite mari cornute, 120 cai, 218 porci.

Seliștea, *cătun*, în jud. Hotin, la un kil. de satul Seliștea, în spre satul Molodova. Face parte tot din volosti Romăncăuți. Are 30 case, cu o populație de 420 su-

flete, țărani Romîni; 94 vite mari.

Seliștea, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Boldureștilor, așezat pe anticlinalul dintre basinul Bicului și Prutului. Pozițiunea geografică: 47°10' lat; 25°49' long. d. m. din Paris. Are 235 case, 2070 țărani Romîni, cari posedă pămînt de improprietărire 1792 deseatină. Proprietarul, văduva col. Ermolinski, are 2710 deseatină. O fâșie de pămînt cumpărat de la proprietari, de 95 deseatină, aparține la 77 capi de razeși Romîni din satul Ciutești.

Seliștea, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Pîrjolteni, într'un hîrtop al văieci Bicului, pe partea dreaptă. Pozițiunea geografică: 47°14' lat; 25°59' long. d. m. din Paris. Are 95 case, cu o populație de 687 suflete de Romîni razeși, cari posedă la Tuzoara-de-sus 295 deseatină pămînt, iar o familie de țărani are 3 deseatină. Imprejurul satului sunt păduri.

Seliștea *sat*, în jud. Orhei, volosti Isacova, așezat în valea Răutului, pe partea dreaptă, la gura Vatojului. Are 156 case, cu o populație de 936 suflete, țărani Romîni; biserică. Șosea din Orhei spre Chișinău. Imprejurul satului sunt vii și livezi.

Seliștea, *vale*, în jud. Orhei. Incepe la poalele dealului Răspopenilor (150 stînj. d'asupra n. m.) și merge în direcțiunea S.-E. Are o lungime de 4 kil. (vezi Pripiceni-d.j)

Seliștea-Tuzoara, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Pîrjolteni, așezat pe țărmul drept al rîului Bicul, în fața satului Călărași,

spre N. de satul Seliștea. Are 59 case, cu o populație de 348 țărani Romîni, cari posedă pămînt de improprietărire 427 deseatină. Proprietarul, boierul Matei Dorojinski, are 443 des. atît aci cît și la Vatamaneasa.

Selizeni, rusește **Selizeani**, *cătun*, în jud. Chișinău, volosti Zberoaia, așezat pe malul Prutului, între satul Frozinești și satul Barbaeci. Are 10 case, de țărani Romîni, cari posedă pămînt de improprietărire 16 deseatină. Proprietara, Sofia Manuilov, văduvă, are 368 deseatină.

Semeni, *sătuc*, în jud. Bălți, pe malul Prutului, între pîriul Șoltoși și rîul Prut. Pe partea din spre N. a satului sunt rămășițele unui șanț, săpat de armata lui Petru-cel-Mare, cînd a fost înconjurat de Turci și a scăpat umilit. Face parte din volosti Sculeni. Are 27 case, cu o populație de 183 suflete. Țăranii posedă pămînt de improprietărire 352 deseatină. Mănăstirea Sinaia are aci 226 deseatină.

Semenovca, *sat*, în jud. Acherman, volosti Alexandrouca, așezat în valea pîriișului Caragoița, pe țărmul acestui pîriș. Are 205 case, cu o populație de 1870 suflete; 392 cai, 480 vite mari cornute.

Senatouca, sau **Senatovca**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Vad-Rașcu, așezat pe malul Nistrului, aproape de gura unui pîriiș mic. Are 289 case, cu o populație de 1697 suflete, Romîni, Ruși și Ruteni; biserică; școală țircovnicească rusă; 302 vite mari, 4 mori de vînt.

Serbiceni, rusește **Serbiceani**,

stație de dr.-d.f., în jud. Hotin, pe calea ferată Ocnîța-Noua-Suliță, așezat la 4 kil. de satul Serbicenî.

Serbicenî, sat, în jud. Hotin, volosti Româncăuți, așezat între două șosele: cea de la E. merge din Vișneva de pe Nistru spre Secureni; cea de la V., din Lomacinețul de pe Nistru spre Româncăuți. La S. de sat trece linia căii ferate Ocnîța-Nouă-Sulița. Are 240 case, cu o populație de 1860 suflete, țărani Romîni; biserică; 370 vite mari. Țăranii posedă pământ 1260 deseatinî.

Serbușca, vale, în jud. Bălți. Incepe din pădurea Volodeniilor și merge în direcțiunea S.-E. pînă aproape de valea Ciugurului. Gura văiei este lângă satul Chiurta. Are o lungime de 10 kil. după harta st. m. rus.

Sergheevca, sat, în jud. Acherman, volosti Diviziu, așezat pe țărmul drept al pîriului Hadjider. S'a întemeiat la 1827 de niște emigranți Ruși și Ruteni. Are 151 case, cu o populație de 827 suflete; 370 vite mari.

Sevirova, sat, în jud. Soroca, așezat pe pîriul Cainari, între Trifănești și satul Gura-Cainari. Face parte din volosti Florești. Are 810 case, cu o populație de 513 suflete; biserică; școală elementară rusească: 320 vite mari.

Sicaci, sașii Șmuleuca, cătun, în jud. Bender, așezat în valea Ialpujelului, la N. de satul Andreuca. Are 20 case de locuitori.

Sichirna, vale, în jud. Izmail. Se deschide în valea Tighiciu-

lui, din dreapta, la N.-E. de satul Canea. Are o lungime de aproape 5 kil., cu direcțiunea S.-S.-E.

Sinești, sat mare, în jud. Bălți, așezat într'un hîrtop al văiei Cula, între satele Bogheni și Mînzătești. Face parte din volosti Cornești. Pozițiunea geografică: 47°23'30" lat., 25°42' long. Are 270 case, cu o populație de 2693 suflete; o biserică, cu hramul Nașterea Maicei Domnului; școală elementară rusească; 570 vite mari. Răzeșii posedă o răzeșie de 1782 deseatinî; vii, grădini cu pomi; prisăci; mori de vînt. Proprietarii particulari au aci 496 deseatinî, iar D. Cușila posedă 815 des.

Singurei, sat, în jud. Bălți, pe țărmul stîng al Răutului, la vr'o 10 kil. de orașul Bălți. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 91 case, cu o populație de 894 suflete; o biserică, cu hramul sf. Mihail; o școală, unde se învață numai rusește, de și este întreținută din venitul casei sf. Spiridon din Iași. Țăranii posedă pământ 788 deseatinî. Sf. Spiridon din Iași are 1759 des. Sunt vii și grădini.

Sipotenî, sat, în jud. Chișinău, volosti Pirjolteni, așezat în valea Pojarnei, lângă linia căii ferate Ungheni-Bender. Dealul care desparte satul Sipotenî de satul Volcinețul are o înălțime de 179,58 stînj. d. n. m. Are 345 case, cu o populație de 2920 suflete; o școală, unde se învață numai rusește. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 400 deseatinî. Proprietara, văduva Sofie Budde, are 1128 deseatinî. Afară de țărani, la Sipotenî sunt și răzeși Romîni,

carî posedă 1989 deseatinî pământ. Satul are o biserică veche; după zisele răzeșilor a fost construită pe la 1600. Din cărți vechi, biserica posedă: evanghelie (1775); anfloghion (1755); octoich (1774); triod (1747). Sunt trei cimitire cu pietre supulcrale foarte vechi.

Sirețul, sat mare, în jud. Chișinău, centrul administrativ al volostei Sirețul, locuința stanoivoiului (sub-prefect), așezat într'un hîrtop ce se deschide în valea Bîcului. Pozițiunea geografică: 47°8' lat., 26°23' long. d. m. din Paris. Are peste 400 case, cu o populație de 3240 suflete, Romîni răzeși și țărani Romîni. Țăranii posedă 25½ des. pământ, iar răzeșii, 1419 des. Afară de aceasta mai au proprietatea funciară agrară proprietarii: d. N. Godlevsky, 258½ des.; preotul Prodan, 64¾ des.; răzeșul Vasile Catinus, 3 deseatinî.

Satul posedă o școală cu o clasă, unde se învață rusește; o stație de cai de poștă; 890 vite mari.

Sitcova, vale, în jud. Chișinău, în lungime de 4 kil., cu direcțiunea S.-E. Se deschide, din stînga, în valea Ișnovățului. Este toată acoperită cu pădure.

Sîngera, sat, în jud. Chișinău, volosti Ialoveni, așezat în gura văiei Ișnovățului. Pozițiunea geografică: 46°55' lat., 26°38' long. după m. din Paris. Dealul de la S. are 81,5 stînj. d. n. m. Are 100 case, cu o populație de 782 suflete, țărani Romîni: o școală elem. rusească; 280 vite mari. Locuitorii posedă 912 des. pământ. Proprietarul, boerul (nobil) C. Russo, are 616 deseatinî.

Sîngerei, *sat mare*, în jud. Bălți, așezat pe țărmul stîng al riulețului Ciulucul-Mare, pe șoseaua Orheiū-Bălți, între satele Copăceni și Beliceni. Face parte din volosti Chișcăreni. Pozițiunea geografică: 47°38' lat., 25°48' long. Are 402 case, cu o populație de 2006 suflete; o biserică, cu hramul sf. Nicolae; școală elem. rusească; 86 vite mari. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 2304 des. Proprietarul, V. Calmutski, are aci un domeniu de 7655 des. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Singerul, sau **Başcani**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Stalinești. Are 102 case, cu o populație de 602 suflete, țărani Romîni; 234 vite mari.

Sircova, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Cinișăuți, așezat în valea Samașcanilor, pe un pîrîias, peste care trece linia căiei ferate Bălți-Ocnița. Are 249 case, cu o populație de 1374 suflete, țărani Romîni; 428 vite mari.

Sirma, *vale*, în jud. Izmail, în lungime de 21 kil., cu direcțiunea S.-V. Gura văieii, pe o întindere de 4 kil. are direcția spre V. În vale se află satul Tomaî. Coasta stîngă, în punctul unde valea se întoarce spre V., are o înălțime de 86 stînj. d. n. m. Mai sus de satul Tomaî, înălțimea e de 109.80 stînj. d. n. m. Coasta dreaptă e mai jos. În gura văieii se află așezat satul Leova-Nouă. Se deschide în valea Prutului, lîngă lacul Contiș. Pe malul stîng, în locul unde valea Sirma se întoarce spre V., sunt 13 motive.

Sirota, rusește **Sirota**, de la cu-

vîntul rus «orfan», *sătuc*, în jud. Orheiū, în valea Cohilnicului, spre V. de centrul volostei Chiprieni. Are 33 case, cu o populație de 198 suflete, țărani Ruteni.

Slănina, sau **Noul-Mândic**, rusește **Novii-Mandic**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Tîrnova, așezat pe țărmul stîng al riulețului Cubolta, aproape de satul Mândic. De la acest sat și pînă la satul Șuri, valea Cuboltei formează o mlaștină mare, acoperită cu stufărie. Are 55 case, cu o populație de 487 suflete, țărani Romîni; biserică; 68 vite mari, 102 oi.

Slobozia, *sat*, în jud. Chișinău, așezat în valea Trestinului, între satele Bizdica și Barbacci. Pozițiunea geogr.: 47°4' lat., 25°44' long. după m. din Paris. Are 48 case, cu o populație de 370 suflete; 148 vite mari.

Slobozia-Bălți, *sat*, în jud. Bălți, centrul volostei cu același nume, așezat pe țărmul stîng al Răutului, între orașul Bălți și stația căiei ferate Orheiū-Bălți. Riul Răut curge între acest sat și orașul Bălți. Pozițiunea geografică: 47°46'30" lat., 25°35' long. după m. din Paris. Are 197 case, cu o populație de 1230 suflete; 360 vite mari.

Slobozia-Berlinți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Lipcani, în valea Lucăcenilor, la 4 kil. în jos de satul Cotiujeni. Are 270 case, cu o populație de 1358 suflete, biserică; 302 vite mari. Satul mai poartă și numele de Berlinți.

Slobozia-Butești. (Vezi Rădeni).

Slobozia - Chișcăreni, rusește

Slobodca - Chișcăreni, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Ciulucului, pe ambele maluri ale riulețului, spre V. de satul Chișcăreni. Face parte din volosti Chișcăreni. Are 78 case, cu o populație de 390 suflete; 282 vite mari. Țăranii posedă 750 deseatină pămînt. Sunt vii și grădini cu pomi.

Slobozia-Cucueți, *sătuc*, în jud. Soroca, volosti Arionești, pe malul Nistrului, aproape de satul Cremenciuc. Are 22 case, cu o populație de 148 suflete, țărani Romîni.

Slobozia-Cușăleuca, *cătun*, în jud. Soroca, volosti Văscăuți, în apropiere de mănăstirea Cușăleuca, în valea riulețului Cerna. Are 28 case, cu o populație de 210 suflete, țărani Romîni, împroprietăriți pe moșia mănăstirei.

Slobozia-Doamnei, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Susleni, la S. de orașelul Orheiū de care se desparte prin riulețul Răut. Are 167 case, cu o populație de 842 suflete, țărani Romîni; o biserică, cu hramul Sf. Mihail, 320 vite mari.

Slobozia-Dușca, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Criulenii, așezat în valea Nistrului, între Onițcani și tirgșorul Criulenii. O șosea vecinală trece prin sat mergînd de-a-lungul malului Nistrului. Pe Nistru are un pod plutitor. Are 109 case, cu o populație de 854 suflete; biserică; 284 vite mari.

Slobozia-Godjinești, rus. **Godjinești**, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Tuzoara, așezat pe anticlinalul basinurilor Culași a Ichelui, între satele Onițcani și Godjinești. Are 92 case, cu o populație de

910 suflete; 7 mori de vînt; 270 vite mari. Șoseaua care trece pe aci merge de la tîrșorul Tuzoara spre Telenești. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Slobozia-Hodoroja, *sat*, în jud. Orhei, volosti Chiperceni, așezată în valea Chipercenilor, lângă satul Biești. Are 90 case, cu o populație de 598 suflete, țărani Romîni; 203 vite mari.

Slobozia-Honești, *sat*, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-Rusească. Are 187 case, cu o populație de 2000 suflete; 380 vite mari

Slobozia - Horodiștea, *sat*, în jud. Orhei, volosti Izvoara, așezat la unirea văii Suheni și Ciulădeni. Are 123 case, cu o populație de 678 suflete, țărani Romîni.

Slobozia-Janauți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Romăncăuți, alături de satul Comarova, sau Comarov-Iar. Pozițiunea geografică: 48°31' lat., 24°42' long. d. m. din Paris. Ambele sate sunt așezate într'o ripă, ce dă în matca Nistrului, ast-fel că Comarova începe pe malul Nistrului și cu căpătul V. se unește cu satul Slobozia-Janauți. Ambele sate sunt locuite de Ruteni și Rusini în număr de 4060 suflete. Slobozia-Janauți are 288 case, iar Comarova 300. Slobozia-Janauți are: biserică; grădini și mori de vînt; 970 vite mari.

Slobozia-Mare, *com. rur.*, în jud. Izmail, așezată în valea Prutului, la gura văii Tătarca. Pozițiunea geografică: 45°34'30" lat., 26°50" long. S'a întemeiat la 1821 atît din emigranții noi veniți, cit și

din contingentul a două sate, cari au ex. pe aceste locuri pînă la 1808, Săraeni și Boboeji.

La 1827, Slobozia-Mare era locuită de 104 familii de Bulgari, 35 familii de țărani Moldoveni și 2 familii de Greci. Astăzi satul are 257 case, cu o populație de 1085 suflete; 105 cai, 877 vite mari corn.; 717 oi. Imprejur. satului sunt 49 grădini și vii. Pămîntul țaranilor se află dealungul malurilor Prutului. E acoperit cu stuf și e limitrof cu pămîntul țaranilor din Văleni, Volcanesti și Cișmea.

Slobozia-Măgura, *sat*, în jud. Bălți, la poalele muntelui Măgura, din spre E., în valea Ciulucul-Mic. Face parte din volosti Cornești. Are 80 case, cu o populație de 402 suflete. Țăranii posedă pămînt de improprietărire 684 deseatină. Proprietarii, moștenitorii lui Șafiroff au aci 1192 deseatină. Imprejurul satului sunt livezi cu pomi și pădure.

Slobozia-Șirăuț, rusește **Slobozia-Șirouțcaia**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat pe pîriul Larga, aproape de Prut, la vr'o 4 kil. de gura Largei. Prin sat trece șoseaua de la Lipcani spre Sculenă. Are 108 case, cu o populație de 920 suflete; 390 vite mari.

Slobozia - Țipurdeu, rusește **Sloboda-Țipurdeu**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Vad-Rașcu, așezat pe malul pîriului Cuhureștiu. Are 58 case, cu o populație de 450 suflete, țărani Romîni; 349 vite mari cornute, 32 cai, 490 oi.

Slobozia Voroncău, rusește **Sloboda-Voroncova**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Văscăuți, așezat pe malul Nistrului, la gura văii

Cereznovățului. Se mai numește și simplu Voroncova și se împarte în Noua-Voroncova și Vechia-Voroncova. Are 270 case, cu o populație de 2980 suflete; biserică; școală elem. rusă; 140 cai, 200 vite mari cornute; 4 mori de vînt.

Sloboziei (Valea-), *vale și pîriu*, în jud. Soroca. Incepe de la satul Solonețul, și aci poartă numele acestui sat pînă pe la Valul-lu-Traian, de unde apoi i se dă numele de Valea-Sloboziei. Merge în direcțiunea N.-E., pînă la satul Slobozia, unde se unește cu valea Cereșnovățului și ambele aci dau în valea Nistrului. Lungimea văii este de 10 kil. În vale se află așezate satele: Solonețul, Cremenea și Slobozia-Voroncău. La capul văii înălțimea locului e de 144,02 stînj. de la n. m. (coastele), iar fundul la Cremenea are 35 stînj. de la n. m. Din stînga în valea Sloboziei dă valea Ațgaș, iar în fundul văii curge un pîriu, purtînd numele de Pîriul-Sloboziei.

Sloveanca, *sat*, în jud. Soroca, volosti Pepenii, așezat în valea Iligaci, la hotarele județului, cu jud. Orhei. Are 62 case, cu o populație de 328 suflete, Ruteni și Ruși; 110 vite mari, 200 oi.

Sobani. (Vezi Cornești-Sobani, din jud. Orhei).

Sobari, *sat*, în jud. Soroca, lângă șoseaua dintre Otaci de pe Nistru și Soroca, aproape de satul Bădiceni. Face parte din volosti Arionești. Dealul din spre S. are o înălțime de 142,64 stînj. d'asupra n. m. Are 67 case, cu o populație de 620 suflete; 182 vite mari.

Socola, sat, în jud. Soroca, volosti Vad-Raşcu, aşezat pe malul Nistrului, între târgul Vad-Raşcu şi Poiana, din jud. Orhei. Are 67 case, cu o populaţie de 470 suflete; 233 vite mari.

Sofiica, ruseşte Sofievca, sat, în jud Chişinău, volosti Lăpuşna, aşezat în valea Lăpuşnei, la gura văiei Başcani. Poziţiunea geogr.: 46°50'30" lat., 26°2'30" long. după mer. din Paris. Are 45 case, cu o populaţie de 470 suflete ţărani, 90 vite mari. Proprietara, văduva colon. Mazaraki, posedă 3165 deseatină pământ.

Sofienthal, sau Carpenco, colonic germană, în jud. Acherman, volosti Postal, la N. de limanul Budachi. S'ăi ntemeiat pe la 1822 de emigranţi germani din Wurtemberg şi Prusia. Astăzi are 61 case, cu o populaţiune de 570 suflete; 370 vite mari.

Solonceni, ruseşte Solonceani, sat, în jud. Orhei, volosti Răzina, pe malul Nistrului, între satele Tarasova şi Cerna. Are 123 case, cu o populaţiune de 978 suflete, ţărani Romîni; 213 vite mari.

Soloneţul, sat, în jud. Soroca, volosti Văscăuţi, aşezat în valea Sloboziei. Înălţimea din spre V. e de 144 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Are 74 case, cu o populaţie de 367 suflete; 194 vite mari.

Soloneţul-Roşietici, sat, în jud. Soroca, volosti Floreşti, aşezat pe malul drept al Răutului, la gura Soloneţului. Are 89 case, cu o populaţie de 499 suflete; 183 vite mari.

Soloneţul, riuleţ, în jud. Soroca.

Izvozeşte din nişte hîrtoape din fundul văiei Soloneţul din jud. Bălţi şi apoi în cursul său urmează această vale până ce se varsă în Răut. Lungimea cursului apelor este de peste 40 kil. d. h. st. maj. rus. Pe ţărmurile sale sunt aşezate satele: Drăgăneşti şi Soloneţul-Roşietici. Nutreşte 5 heleştece mari şi numeroase iazuri mici. Vara seacă.

Soloneţul, vale, în jud. Soroca. Incepe în jud. Bălţi, de pe moşiele lui Osmolovski; până la Drăgăşani merge în direcţiunea răsăriteană; de aci se îndreaptă spre N.-E., până în valea Răutului, în care dă în satul Soloneţul-Roşietici. Lungimea văiei; 37 kil. după h. st. maj. rus. De la satul Rădoia intră în jud. Soroca. Din stînga primeşte gurile văilor Rădoia şi Hurieni. În fundul văiei curge riuleţul Soloneţul.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Soloneţul, vale, în jud. Soroca. Incepe la E. de satul Dinjeni şi merge în direcţiunea întii spre E. apoi S.-E. până dă de valea Cuboltei, în care se deschide, din dreapta, la satul Moşeni. Din partea dreaptă primeşte valea Taraga. Toate coastele văiei din dreapta precum şi fundul sînt acoperite cu pădure până la gura văiei Taraga. Are o lungime de 14 kil. după harta st. maj. rus.

Soloneţului (Valea-), vale, în jud. Soroca, în lungime de 3 kil. după harta st. maj. rus. Incepe de la satul Soloneţul şi se isprăveşte la Valul-lui-Traian, de unde apoi poartă numele de valea Sloboziei. (Vezi valea Sloboziei).

Somănauca sau Samananca, sat, în jud. Orhei, volosti Co-

bilca, aşezat în capul văiei Somananca, spre V. de satul Peresecina. Are 83 case, cu o populaţie de 500 suflete. Imprejurul satului sunt numeroase vii.

Somănanca, vale, în jud. Orhei. Incepe de la satul Somănanca, şi merge spre S. până aproape de valea Teleşău, din stînga. Lungimea văiei e de 5 kil.

Soroca, judeţ, despărţit de Rusia prin linia Nistrului la E., şi N.-E.; la V., se mărgineşte cu judeţele Hotin şi Bălţi; la S.-V., cu jud. Bălţi şi la S.-E. cu jud. Orhei. Are o suprafaţă de 4,722,4 deseatină pătr. sau 83,600 mile pătr. E deluros, întretăiat de văi adînci cu numeroase piscuri, din cari dealul Başanilor şi dealul Hristiciu sunt înălţimile culminante. Afară de Nistru, în basinul căruia se află acest judeţ, prin văile sale se scurg următoarele riuri şi piraie: Chetrosul, Cereşnovăţul, Camenca, Cerna, Ciuhur, Ciulucul-Mare, şi Răut, cu afluenţii săi: Cubolta, Cainarul (cu Boloată), Camenca şi Soloneţul.

Punctul cel mai de S. al judeţului este satul Prepelîţa; punctul cel mai Nordic este satul Naslauca; cel mai răsăritean este târgşorul Vadul-Raşcu; iar cel mai apusan este aşezat la N. de Edinţa, pe meridianul 25° şi paralelul 48°13' lat.

Suprafaţa judeţului acoperită cu pădure astăzi este foarte mărginită şi acopere numai 18,448 deseatină, din cari: 4,727 des. sunt a mănăstirilor închinat; răzeşii şi mazilii posedă 434 des.; ţăranii, 141 des.; mănăstirile neînchinat, 448 des.; particularii au peste 12,698 deseatină. Toate aceste păduri reprezintă 191 corpuri de păduri.

Cu semănături în judeţ la

1901 a fost 229,054, des., din totalul pământului supus la funciara de către Zemstvo, care este de 407,493 des. Pământul de împroprietărire al țăranilor e de 143,322 des. Din suprafața semănată cu bucate în acest an a fost la țăranii 15,693 des. cu secară de toamnă, 29,294 des. cu grâu de toamnă, cu grâu de primăvară 5,115 des.; cu porumb 35,229 des.; cu orz 16,511 des.; cu ovăz 3,021 des. La proprietari și arendași cu secară de toamnă, 7,440 des.; cu grâu de toamnă, 45,713 des.; cu grâu de primăvară, 12,346 des.; cu porumb 31,689 des.; cu orz 10,696 des.; cu ovăz 6,600 des.; cu cartofi la țăranii 1,631 des., iar la la proprietari 731 des. Cu finețe în tot județul a fost o suprafață de 10,796 des., de pe cari s'a cules la 1901 fin 1,921,801 puduri (pud=16 kil.) Prețul de arendă a unui des. pe an este de 12—13 ruble. Secerișul unui des. costă 7,50—8,30 ruble, iar a porumbului 6 rub. 25 capeici.

Comerțul cu bucate se face în județ la Soroca și ținșoarele: Vad-Rașcu, Caprești, Florești, Marculești, Ataci, Briceni, și în satele: Vertiujași și coloniile Liublin și Zgurița. Din aceste puncte bucatele se transportă spre Odesa și Königsberg.

Cu grădinele de zarzavat în județ se ocupă mai cu seamă populația slavă: Ruteni, Ruși și puținii Bulgari. În tot județul la 1901 a fost 2844 grădini, pe o suprafață de 2,168 deseatină; numărul grădinilor fructifere în județ este de 6,785 pe o suprafață de 2,845 des., avînd un milion și ceva de pomi.

Viile din jud. posedă 1,838,000 butucii de viță și au produs la 1901 vedre 162,573. de vin. Afară de aceasta, împrejurul o-

rașului Soroca există 308 grădini fructifere pe o suprafață de 298 deseatină, iar viile de lângă oraș produc anual peste 195,517 vedre vin, ceia ce face că totala producțiune de vin în jud. se urcă la 358,090 vedre. Grădinile jud. mai produc peste 6 mii puduri de fructe uscate.

În ceia ce privește cultura tutunului, județul Soroca ocupă al doilea loc, după județul Orhei. Astăzi în întregul jud. se află 585 plantațiuni de tutun pe o suprafață de 457 des., dînd o recoltă anuală de circa 24,800 pud. În jud. există 6 depozite; tutunul se vinde cal. super. 15 rub. pud., inferioară, 90 cap.

Albinăritul în jud. posedă 498 prisăci cu 1,960 stupuri, dînd anual circa 2,218 pud. miere și 462 $\frac{1}{2}$ pud. ceară. Prețul pudului de miere 4—6 ruble, pud. ceară 17—20 ruble.

În jud. Soroca sunt: 44 mori cu aburi și 208 de apă; 1 cu cai și 371 de vînt; patru fabrici de spirt: În orașul Soroca există o fabrică de bere. Comerțul posedă în jud. peste 697 prăvălii și instalațiuni de comerț, cari toate împreună produc daraveri anuale de 500,800 ruble.

Avuția în vite de muncă și în general în animale domestice ale jud. în anul 1901 a fost: 45,379 cai; 66,689 vite mari; 162,663 oi simple; 3,584 oi de rasă; 46,404 porci. Comerțul cu vite se face la Soroca și la ținșoarele: Ataci, Briceni, Vad-Rașcu, Caprești și colonia Zgurița; de aci spre Bălți, Odesa Brest-Litovsc, Varsovia și pe stația căiei ferate Sosnovița.

Județul se împarte administrativ în 12 volostii, avînd peste tot 185 sate, 7 ținșoare și un oraș. Populațiunea jud. afară

de orașul Soroca care are 27,800 suflete, este de 214,600 suflete, din cari 153,000 Romîni, 30,400 Ruși și Ruteni și 29,000 Evrei. Mișcarea demografică a jud. este (1901): căsătorii 1,372; s'au născut 7,723 copii legitimi și 128 nelegitimi; morți, 3,678; deci creșterea vegetală anuală 4,173 unități. Județul Soroca are 119 biserici și 73 școale elem. bisericesti în care se învață numai rusește.

Soroca, reședința județului cu același nume, așezat pe malul Nistrului. Pozițiunea geografică: 48°36' lat., de la N. și 2° long, de la S. după meridianul din Pulcov. Distanța de la Chișinău, capitala actualei Basarabii, de 175 verste.

Orașul este construit pe malul abrupt al râului, care se scoară treptat spre Nistru, mai sus de oraș. Pe înălțimea malului sunt căsuțele țăranilor Romîni, înconjurate cu grădini fructifere și vii. Priveliștea orașului este pitorească. Jos la mal sunt ruinele vechiei cetăți genoveze, reconstruită și întărită de Ștefan-cel-Mare. La S., pe Nistru, se află slobozia orașului numită Zastînca. Pământul seliștei a fost rescumpărat de stat (în întindere de 2 $\frac{1}{2}$ mii deseatine), împreună cu orașul, de la boerul Cerchez, pe la 1847. Mai departe sunt pietrării și pădure. Stîncele dimprejurul orașului în multe locuri au subterane, chillii, etc. În apropierea orașului pe moșia Grădiștea (Rușii pronunță Horodiștea), sunt rămășițele unei arhivechii bisericești creștine, săpate în piatra muntelui.

Populațiunea orașului după reces. din anul 1902 a fost de 27.800 locuitori, din cari 12.000 Romîni, 8.700 Evrei, restul Ruteni, Ruși și Armeni.

Ipoteza istorică pretinde că pe acest loc cu câte-va secole înaintea lui Christos a fost colonia greacă Olhionia, și tot aci au stabilit Genovezii factoria lor și au zidit cetatea.

Cu jumătate sec. înainte de Christos, o altă ipoteză istorică, așează aci orașul Geților Serghidava sau (Serghus), care apoi purtase numele de Crachicava. În secolul al X-lea, aci locuiau slavii. Pe la 1475, Turcii răpiră de la Ștefan cel Mare Soroca și o distruseră. Pe harta lui Weaceslav Hrodeski, din secolul al XVI-lea, orașul este arătat cu numele de Sroca.

Puține sunt locurile din istoria medievală a Moldovei unde a curs atîta sînge Român, cît a curs aci pe pămîntul vechiului oraș Moldovenesc Soroca. Aci, lingă zidurile sale, s'au dat luptele uriașe ale strămoșilor noștri cu Polonii, Turcii, Tătarii și Cazaci. Următorul chrisov, care se află în mîna mazilului Nicolae Creciu din Gradiștea, de lingă Soroca, și pe care 'l traducem din limba slavonă, ne arată rolul mazililor pe aceste timpuri de luptă. «Cu mila Lui Dumnezeu, sună chrisovul domnesc, noi Ștefan Voievod, Hospodar țării Moldovei, dăm de știre prin aceasta carte a Domniei Mele, cui va vedea-o și citind va auzi că am binevoit noi, cu bună voința noastră și inima luminată (cvetlim), a dărui mazililor noștri pentru credincioasa lor slujbă, care ne-au servit drept și credincios în contra dușmanilor țării și noi, văzînd a lor dreapta și credincioasa slujbă le am miluit cu mila Domniei Mele și am dat și am întărit în pămîntul nostru a Moldovei un loc deșert pe riul Nistru, ca să se așeze cu sat . . .» Chrisovul

acesta este întărit prin mărturia boerilor: Stanciul și fiul său Mirzea, Vlancul și fiul său Dama, starostea Hotinului, Bodi vornicul, Sbierea, Luca, Bleca părcălabul Belogradski, Neag, Ivașco, părcălabul Chilieii, Arbure, părcălabul din Neamțu, Hangura din Orhei, Iuga vistiari, Dajbog paharnic și Tonea stolnic. Și s'a scris la Suceava, în anul 1475, luna Ianuarie 20.

În prima jumătate a secolului al XVII-lea, Soroca, nu o dată a fost arsă și jefuită Muntenii au bătut aci pe Vasile Lupu, fugărit la Cihirîn către ginerile său Bogdan Chmelnițki.

La 1654, Cazacii cu Timoš în frunte, au năvălit în Soroca și au prădat-o.

La 1692, Polonii au ocupat orașul, apărîndu-se în contra lui Mustafa-Pașa.

La 1711, Petru-cel-Mare a întărit lagărul său aci, trecînd Nistru.

La 1738, colonelul Capnist din armata lui Lassi a ocupat Soroca și iarăși a ars-o și a prădat-o.

Actualul oraș e tăcut, rău pavat, fără vr'o industrie sau comerț. Populațiunea romînă se ocupă cu cojocăria. Acum cîțiva ani, aci a înflorit industria tutunului. Astăzi orașul posedă 561 prăvălii, oteluri, circiune, etc., cari toate împreună fac daraveri pe an pentru suma de 1.426.000 (1900) ruble, la 1901, prăvălii și alte stabilimente comerciale au fost 349 cu daraveri pe an de 666,000 ruble.

Soseni, sat, în jud. Orhei, volosti Bravicea, așezat pe coasta dreaptă a văii Cula, între satul Bravici și satul Hetelova. Are 165 case, cu o populație de 936 suflete; o biserică, cu

hr. sf. Mihail; 230 vite mari. Imprejurul satului sunt multe vii.

Spascoe, sat, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Cișmea, pe hotarul jud. Acherman și Izmail. Spre S. de Spascoe, din jud. Acherman, pîriul Cișmea desparte Spascoe în două; o parte e într'un județ, alta în alt județ. Are 203 case, cu o populație de 1817 suflete de Ruși și Ruteni.

Spascoe, sat, în jud. Acherman, volosti Tatar-Bunar, așezat pe pîriul Cișmea. Are 74 case, cu o populație de 620 suflete, Ruși.

Speia, sat, în jud. Bender, volosti Telița, așezat pe malul Nistrului, între satul Șerpeni și Telița. Are 89 case, cu o populație de 683 sufli.; 163 vite mari. Sunt vii și grădini cu pomi.

Speiva, vale, în jud. Soroca. Intră din stînga, în valca Cuboltei, între satul Chetros-d.j. și Chetros-d.s. Are o lungime de 9 kil.; direcțiunea întăi S., apoi spre V. Fundul la mijlocul văii are o înălțime de 66 stînj. de la n. m.

Speriețul, rusește Sparieț, sat, în jud. Chișinău, volosti Lăpușna, așezat în fundul văii Sperieților. Pozițiunea geogr.: 46°57' lat., 26°7' long. d. n. m. din Paris. Are 95 de case, cu o populație de 797 suflete; 203 vite mari. Locuitorii sunt țărani Romîni, cari posedă pămînt de împroprietărire 584 des. Proprietarul, armean, Grigorie I. Manuc-Bey, are 815 deseatin.

Stalinești, sat, în jud. Hotin, centrul volostei cu același nume, așe-

zat lângă șoseaua dintre Hotin și Coșuleni-Lipcani. Are 320 case, cu o populație de 2716 suflete, țărani Români; biserică; școală elementară rusească, frecventată de 50 elevi din 200 copii în vîrstă de școală; 637 vite mari.

Stamati. (Vezi satul Topor, din jud. Bender).

Stambul, insulă, în jud. Izmail, între gîrla Credna, Marea-Neagră, gîrla Iujna și brațul Chiliei. Are o lungime de peste 6 kil. și o lărgime de 2 kil. Este acoperită cu stufării.

Stanova, lăcușor, în valea Nistrului, la cîte-va zecimi de metri de riul Nistru. Face parte din jud. Acherman. La S. se află lacul Adana.

Staraia-Broasca. (Vezi Broasca-Vechie).

Starie-Ponașești. (Vezi Ponașești-Vechi).

Starocazacie, fostă staniță (seliște) a cazacilor Uști-Dunaischie desființată la 1868. E întemeiată la 1830 și formată din eratici Moldoveni, Greci, Ruteni și Țigani. Astăzi satul are 544 case, cu o populație de 2570 suflete, cari posedă aproape 7 de-seatină pămînt de cap de familie; 798 vite mari cornute, 270 cai. Pozițiunea geografică: 46°20' lat., 27°49' long. d. m. din Paris. Satul se află așezat pe pîriul Alcalia. La V. înălțimea locului e de 57 stînj. d. asupra n. m.

Staviște, vale, în jud. Soroca, în lungime de 4 kil. după harta st. maj. rus, cu direcțiunea spre E. La satul Vertijenî, se unește cu valea Bălțatul și apoi dă în valea Nistrului. Este acoperită

cu pădure pe întreaga întindere.

Stăncăuți. (Vezi Șeptibani).

Stăuceni, rusește Stavceanî, sat, în jud. Hotin, volosti Dăncăuți, așezat în valea Cerlina, pe pîriul Cerlina. La V. de sat e odaia Chirștenețul. Are 290 case, cu o populație de 1497 suflete, țărani Români; biserică; 333 vite mari. Lîngă sat este un heleșteu.

Stensovoi, gîrlă, în jud. Izmail. Se desface din brațul Chilia și curge la N.-E., apoi se întoarce la S.-E., primește, din dreapta, gîrlele Turceasca (Turcețhii) și Pererva-Mare (balșoi) și se varsă iar în brațul Chiliei. La începutul său are o mică insulă. La V. udă malurile ostrovului Salamanov, iar la N. ostroavele: Salamanov, Otnojina și Ermacov. Gîrla începe la 10 kil. în jos de orașul Chilia și are o lungime de peste 18 kil. după harta st. maj. rus.

Stepanovca, sat, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-Rusească, așezat în valea Baisara, la V. de satul Chirhasani și la N. de satul Ivanovca. Are 103 case, cu o populație de 720 sufl., parte Moldoveni, parte Ruși; 270 cai, 174 vite mari cornute, 230 oi.

Stepnoi, gîrlă, în jud. Izmail. E din gîrla Chislița, între orașul Chilia și satul Chișlița, apoi merge întîi în direcțiunea N.-E., pe urmă spre E. și S.-E., vărsîndu-se în brațul Chiliei, împreună cu gîrla Chislița, la S. de orașul Chilia. Are o lungime de 12 kil. La V. de orașul Chilia primește apele lacului Chitaî, cari se scurg aci printr'o gîrlă în lungime de 10 kil., după harta st. maj. rus.

Stepovoi. (Vezi Cofa, în jud. Izmail).

Stețcani, sat, în jud. Orhei, volosti Hîrtop, așezat spre V. de satul Ișnovățul. Are 70 case, cu o populație de 520 suflete; o biserică, cu hr. Sf. Mihail; 128 vite mari. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Stîlpului (Valea-), vale, în jud. Soroca. Incepe la V. de satul Ario-nești, merge în direc. S. până la unirea cu valea Barbului. (Lat. 48°20'). Lungimea 5 kil.

Stîncea, deal, în jud. Bălți, în partea stîngă a văii Camenca, între satele Cubanî și Bolotina. Are o înălțime de 53,17 stînj. de la n. m.

Stîncea, vale, în jud. Hotin. Incepe din pădurile Cotiujenî și se deschide în valea Lucașeni, lîngă satul Balașinești. Are o lungime de peste 20 kil., după harta st. maj. rus. Înălțimea locului e de 131,1 st. de la n. mării.

Stîncea, pîriu, în jud. Hotin. Gurge în fundul văii Stîncea, avînd izvoarele sale în pădurile Cotiujenilor; se varsă lîngă satul Balașinești, în pîriul Ghela. Lungimea pîriului peste 20 kil. cu direcțiunea S.-V.

Stîngăceni, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul rîului Ciugur, între satele Horodiștea și Pociumbeni. Satul mai poartă și numele de Druța. Face parte din volosti Zăbricenî. Pozițiunea geografică; 47°58' lat., 24°59' long. Are 40 case, cu o populație de 390 suflete: o biserică, cu hr. Sf. Nicolae; 120 vite mari. Țărani au pămînt de improprietărire 390 de-seatină. Proprietarul:

Virnav, are 1449 deseatină pământ.

Stînjineni. (Vezi Bușila, jud. Bălți).

Stîrceni, cătun, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat pe malul Răutului, între Perepetca și Gîndești. Are 19 case de țărani Romîni.

Stîrna, vale, în jud. Soroca. Incepe pe moșia satului Țarihrad și merge în direcțiunea E. până aproape de valea Răutului. Are o lungime de 4 kil. În vale se află ferma Hinsburg.

Stodolna, saș Cobileanca, sat, în jud. Orhei, volosti Izvoara, așezat pe malul Nistrului. Treacătoare peste rîu cu ajutorul plutei. Are 96 case, cu o populație de 876 suflete, țărani Romîni. Locuitorii se ocupă cu uscarea prunelor, cari se vind peste Nistru.

Stohna, sat, în jud. Orhei, volosti Răzîna, așezat pe malul Nistrului, la gura văiei Stohna. Are 88 case, cu o populație de 598 suflete, țărani Romîni.

Stohneț (Valea-), vale, în jud. Orhei. Incepe în apropierea satului Țahnăușul, și merge spre E., până în valea Nistrului, în care dă, lîngă satul Stohna. Lungimea văiei 7 kil.

Stoicani, sat, în jud. Soroca, volosti Ocolina, pe un afluent al Camencei, la E. de șoseaua dintre Soroca și Gura-Camenca. Are 201 case, cu o populație de 1093 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elementară rusească; 480 vite mari.

Stolniceni, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Gîrla-Mare, între

satul Ciorapcani și heleșteul satului Scumpia. Face parte din volosti Sculenii. Are 123 case, cu o populație de 910 suflete. Țăranii posedă pământ de împrumutare 568 deseatină. Proprietarul are 359 deseatină. Sunt vii și grădini cu pomi.

Stolniceni, sat, în jud. Chișinău, volosti Hancești, așezat în valea Căhîlnicului. Pozițiunea geogr.: 46°58' lat., 26°10' long. după m. din Paris. Are 289 case, cu o populație de 1970 suflete, țărani Romîni; o școală cu o clasă, unde se învață numai rusește; 510 vite mari. Locuitorii posedă pământ de împrumutare 1128 des. Proprietarul, boierul Grigorie I. Manuk-Bey, are 358 deseatină. Lîngă sat se află un mare heleșteu.

Stolniceni-de-Jos, sat, în jud. Bălți, volosti Copaceanca, așezat la gura pîrului Baltag. Are 81 case, cu o populație de 915 suflete; biserică; școală elem. rusească; 164 vite mari conuate, 32 cai, 170 oi. Locuitorii posedă pământ de împrumutare 967 deseatină.

Stolniceni-de-Sus, rusește Stolniceanî, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul stîng al rîului Ciuhur, între satele: Turta și Pociumbăuți. Face parte din volosti Copacenii. Pozițiunea geografică: 48°2' lat., 25° long. d. m. din Paris. Are 193 cu o populație de 1214 suflete, țărani neîmprumutăriți, așezați aci din satul Copacenii, și cari posedă pământ cumpărat 967 deseatină. Locuitorii au 387 vite mari. Satul e înconjurat cu grădini și vii.

Storiște, vale, în jud. Orhei, în lungime de 15 kil., după harta

st. maj. rus., cu direcțiunea spre S. Dă, din stînga, în valea Răutului, între satele: Bălăcești și Răculești. Incepe spre V. de satul Mărcăuți, de pe malul Nistrului.

Strasburg, colonie germană, în jud. Acherman, așezată pe țărmul stîng al pîrului Alcalia, la S.-V. Înălțimea locului 27,8 st. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Are 25 case de coloniști germani.

Strășeni, rusește Strașeanî, sat, în jud. Chișinău, volosti Vorniceni, așezat într'un hîrtop, din dreapta Bîcului. Pozițiunea geografică: 47°8' lat., 26°10' long. d. m. din Paris. Are 380 case, cu o populație de 2993 suflete, țărani Romîni, împrumutăriți pe pămîntul mănăstirei; o școală bisericească, unde se învață numai rusește; 62 vite mari. Țăranii posedă 1700 des., pămînt. Mănăstirea Chiprienii, închinată, are 866 deseatină. Atît țăranii, cît și mănăstirea au aci multe vii; prisăci; grădini cu pomi.

Strîmba, sat mare, în jud. Bălți, așezat pe malul drept al Răutului, care desparte acest sat de satul Singurei. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 169 case, cu o populație de 1245 suflete; 327 vite mari. Țăranii au pămînt 2277 deseatină. Sătenii se ocupă cu albinăritul. Împrejurul satului sunt vii și livezi.

Strîmboi, lac, în jud. Bălți, în valea Răutului, spre S. de satul Strîmba.

Strîmbul, rusește Crivoi, lac, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la N.-E. de lacul Rida. Este mic și cu forma neregulată.

Sturzăuca, *sat mare*, în jud. Bălți, într'o vale ce se deschide, din dreapta, în valea Copăcianca. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 327 case, cu o populație de 2735 suflete; o biserică, construită la 1872. Țăranii posedă 2795 deseatină pământ. Familia Sturza are 18,650 des., cari compun un domeniu întreg. Nicî unul din familia Sturza n'a locuit în Basarabia.

Sturzeni sau **Cărbună**, *sat mare*, în jud. Bender, așezat în șes. Face parte din volosti Iosefsdorf. Pozițiunea geografică: 46°26' lat; 26°56' long. La S.-V. de sat înălțimea locului e de 53,7 stînj. d'asupra n. m. Are 274 case, cu o populație de 1470 suflete, țărani Romîni; 672 vite mari, 987 oi. Locuitorii posedă pământ de împroprietărire 1800 deseatină.

Sturzeni, *sat*, în jud. Bălți, volosti Gloden, așezat în valea Camenca, între satul Cucuțimici și Boroseni-Noi, pe țărmul stîng al pîrîului. Are 157 case, cu o populație de 797 suflete, țărani Romîni; biserică; 202 vite mari, 300 oi. Locuitorii sunt împroprietăriți pe moșia Mănăstirei sf. Mormint, care posedă aci 1775 deseatină. Țăranii au 1131 deseatină.

Sudarca, *sat*, în jud. Soroca, așezat pe platoul dintre riulețul Căinari și Cubolta. Înălțimea locului 125 stînj. d'asupra n. m. Are 83 case, cu o populație de 980 suflete, Ruteni și Ruși; biserică; școală elem. cu 1 clasă; 278 vite mari; grădină.

Suhatul, rușii neavînd *h* pronunță **Sucaț**, *vale*, între jud. Soroca și Bălți, servind drept hotar al acestor județe. Incepe de la

calea ferată Orhei-Soroca-Bălți și merge în direcțiunea E., până dă în valea Cuboltei, în care se deschide, lîngă satul Hașnașeni-Mari. Are o lungime de 9 kil. după harta st. maj. rus.

Suheni, *vale*, și *pîrîu* în jud. Orhei. Are o lungime de 7 kil., cu direc. E. În apropiere de satul Slobozia-Horodiște se unește cu valea Ciulădeni. În fundul văiei curge pîrîiașul Suheni.

Suhuluceni, *sat*, în jud. Orhei, volosti Ciocolteni, așezat pe dreapta văiei Alvnăgar, în fața satului Coropcenă. Are 98 case, cu o populație de 889 suflete, țărani Romîni; 387 vite mari. Împrejurul satului sunt livezi.

Sultănești, *sat*, în jud. Chișinău, așezat în valea Bereasa, care în aceste locuri poartă numele de valea Sultăneștilor. Face parte din volosti Zbîroaia. Pozițiunea geografică: 47°4' lat., 25°47'30" long. d. m. din Paris. Are 202 case, cu o populație de 1890 suflete, țărani Romîni; o școală elementară. Locuitorii posedă pământ de împroprietărire 473½ des. Gospodariii din Sultănești d.-j., în număr de 120 capi de familie, sunt răzeși din Nisporen și posedă aci 581 deseatină. La Sultănești-d.-s. proprietatea e a boerului Mihaî Razu, care posedă 721 deseatină. La Sultănești-d.-mj., proprietar e Alexandru Razu, boer, care are 240 deseatină, și Cons. Dragoew, bulgar, care posedă 140 deseatină. Toate aceste trei sate sînt aproape unite.

Surchiciul, *odaie*, în jud. Bender, așezată într'un hîrtop din stînga văiei Ciaga, la N. de satul Baimăclia. Face parte din volosti Căinari.

Surda, rusește **Surta**, *pîrîu*, în jud. Hotin, format din mai multe izvoare, cari se adun dinprejurul satului Chelmenetul. Cursul apelor: N.-V. până la Nistru, în care se revarsă. La ½ kil. de acest riu, pîrîul formează un heleșteu, în care se varsă și pîrîul Sara-Lungă. Gura pîrîului e în dreptul satului Luchî, care se află așezat pe malul opus al Nistrului, în guvernămîntul Podolia. Are o lungime de 15 kil. după harta st. maj. rus. În Surda se varsă din dreapta pîrîul Șost.

Suric, sau **Izman**, *cătun*, în jud. Bender, așezat în hîrtopul Casim, care se deschide, din dreapta, în valea Schinoasă. Dealul de la N.-V. are o înălțime de 117 stînj. d'asupra n. m. Are 45 case, cu o populație de 547 suflete.

Suricia, *vale*, în jud. Chișinău, în lungime de 13 kil., cu direcțiunea S.-E. Se deschide, din dreapta, în valea Ișnovățului, lîngă satul Dănceni. În vale se află așezate satele: Poiana-Suricia, Suruceni și mănăstirea Suruceni. Intreaga albie a văiei din partea dreaptă este acoperită cu pădure.

Sursa, *gîrlă*, în jud. Izmail, în valea Prutului. Izvorăște din mlaștinele acestei văi la S.-V. de orașul Cahul; curge la S., trecînd pe la V. de lacurile Răscruta, Mladițalul-Mare, Mladițalul-Mic, Butim, Drasila-d.-s., Drasila d.-j., Caras, Bribari și Tondan, și se varsă în limanul Rătunda. Are o lungime de 22 kil., după harta st. maj. rus.

Suruceanul, *schit*, în jud. Chișinău, la 12 verste de capitala Basarabiei, lîngă satul Suruceni. Este așezat pe o panta de deal

și din trei părți înconjurat de munți, acoperiți cu pădure. S'a întemeiat pe la 1785 de pitarul Suruceanu. Până la 1828, schitul nu avea decît o fâșie de moșie cam de 16 deseatină, apoi a primit de la proprietarul Casian Suruceanu o moșie de 40 deseatină. Fiul acestuia, Iancu Suruceanu, a lăsat schitului 200 deseatine pămînt. Schitul are două biserici, din care una cu hr. Sf. Gheorghe zidită la 1828.

Suruceni, sat, în jud. Chișinău, volost Ialoveni, așezat în valea Suricia. Pozițiunea geografică: 46°59' lat., 26°20' long. d. m. din Paris. Spre S. de sat se află mănăstirea de călăgări, Suruceanul. Satul are 244 case,

cu o populație de 1200 suflete de răzeși; o școală cu o clasă, unde se învață numai rusește. Răzeșii posedă 636 deseatină. Proprietara D-na Donico-Iordăchescu, născută Suruceanu, posedă atît aci, cît și la Ialoveni și Bostancea, Lunca, corpuri numite Varna și Panca 450^{1/2} deseatină; boerul Grig. Th. Surucean, 760 deseatină și Ecaterina, fiica sa, 638 deseatină. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Suseșta, vale, în jud. Chișinău, în lungime de peste 6 kil., cu direcțiunea S.-V. Se isprăvește la satul Afumați, în valea Budău. Albia văii e acoperită cu pădure.

Susleni, sat mare, în jud. Orhei, centrul volostei cu același nume, așezat în valea Țiganecii. Are 500 case, cu o populație de 3024 suflete de răzeși; două biserici, una cu hr. Adormirei și una cu hr. Sf. Mihail; 1039 vite mari; 10 mori de vînt; vii și grădini. Satul se împarte în Susleni-d. s. și Susleni-d.-j.

Susuleni, său Țiganca, vale, în jud. Orhei, în lungime de 17 kil., după harta st. maj. rus. Are numeroase hîrtoape. Dă în valea Răutului, la satul Trebujeni. Direcțiunea văii spre S. In vale se află satul Susleni. Valea în mare parte e acoperită cu pădure.

Ș

Șaba, *suburbie* (posad), a orașului Acherman, așezată pe malul limanului Nistrului. S'a întemeiat pe la 1823 din niște coloniști din Elveția. La 1827 avea 25 familii de Elvețieni cu 20 case, 35 vii și 23 puțuri. Guvernul rus a dat emigranților întregul pământ dintre orașul Acherman și linia limanului până la gârla Țarigradului, apoi spre malul Mărei-Negre până la Achimbet. Pe atunci au existat aci două cătune Mica-Catarjea și Achimbet, locuite azi de Ruțeni și în cari locuiau țărani Romîni, pe cari guvernul rus 'i-a gonit, transferîndu-i aiurea. Coloniștii elvețieni au primit cîte 60 deseatinî de cap de familie, iar restul de 6744 deseatinî s'au păstrat pentru noii coloniști din Elveția; aceștia au și sosit treptat pe la 1830—37 și s'au așezat aci. Astăzi suburbia Șaba are 646 case, cu o populație de 5.500 suflete; 540 cai, 497 vite mari cornute; grădini cu pomi 970, renumite prin calitatea lor; vii cu 3,776,400 butuci, cari produc pe an 50,000 puduri fructe uscate și 400,029 vedre de vin (1901); 5 mori de vînt; o cărămidărie; 30 de prăvălii, cari fac pe an negoț pentru suma de 70,900 ruble.

Șaba, *sat*, în jud. Acherman, așezat între suburbia Șaba a orașului Acherman, la N.-V. Are 108 case, cu o populație de 670 suflete; 175 cai, 213 vite mari cornute. Locuitorii sunt emigranți din Elveția veniți aci pe la 1837, cărora guvernul rus le-a dat cîte 60 deseatinî de cap de familie, gonind pe locuitorii Moldoveni, cari aveau pe aci odăi. Imprejurul satului sunt vii și grădini.

Șabalat, *sat*, în jud. Acherman, volosti Șabo, așezat la N. de limanul Șabalat. Are 104 case, cu o populație de 623 suflete. Imprejurul satului sunt vii și grădini.

Șaganî, *com. rur.*, în jud. Izmail, așezată la S.-V. de marele lac Șaganî. În aceste locuri a existat pe la 1770 un sat tătărăsc cu același nume. Pe la 1822 s'au așezat aci mazili și țărani Romîni veniți din N. Basarabiei, în număr de 88 familii, construind o biserică de lemn cu hramul sf. Nicolae, și 33 puțuri. La 1827 satul avea 95 case; trei mori; 73 cai; 686 vite mari; 264 oi. Guvernul rus le-a redat cîte 30 deseatinî de fie-care cap de familie. Solul imprejurul

satului e arid, conține sare, vegetațiunea săracă, apele sărate, din care cauză sufer sâtenii și vitele lor. Astăzi satul se compune din 242 case, cu o populație de 1320 suflete.

Șaganî, *lac sărat*, în jud. Izmail, coprins între 45°40'30" și 45°45'15" lat. Are o lungime de peste 11 kil., iar lărgimea de peste 8 kil. Spre E., comunică printr'o strîmtoare cu lacul Alibeî, iar spre S. comunică printr'o altă strîmtoare lungăreață cu lacul Geantșei. La N. și V. se află trei lacuri mici: Budur, Murtaza și Mahala, de cari lacul Șaganî se desparte prin niște hîrtoape înguste. Spre S. între satul Șaganî și lac se află un golf mic. O limbă de pământ nisipos desparte lacul de Marea-Neagră.

Șaitana, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 5 kil., cu direcțiunea spre S.-S.-E. Se deschide în valea Ursoaia din stînga

Șalviri, *sat*, în jud. Soroca, volosti Tîrnova, așezat spre S. de satul Maramonca, de pe riulețul Cubolta. Dealul din spre N.-V. are o înălțime de 111 stînj. d'asupra n. m. Are 36 case, cu o

populație de 184 suflete, țărani Romîni; 122 vite mari; 480 oi.

Şamaili, vale și pîrii, în jud. Izmail. Incepe lângă satul Şamaili și merge spre S.-E. până la satul Cîrlan, unde se unește cu valea Borzești și apoi se deschide în valea Ialpujelului, din dreapta. În sus de Şamaili, valea poartă numele de Valea-Ițcanilor. Lungimea văieii de la Şamaili e de peste 14 kil. În fundul văieii curge un pîriiaș.

Şamaili, sat, în jud. Izmail, așezat în valea Şamaili pe locul vechei seliște tătărăști, care a existat aci până la 1775, cînd s'a părăsit de tătari. La 1827, avea 17 case; la 1887, 57 case. Acum are 69 case, cu o populație de 620 suflete, țărani Romîni și Ruteni; 66 cai, 139 vite mari, 182 oi. Lîngă sat este heleșteu. Pentru pămîntul acestui sat la 1828 a fost un proces lung, dintre familia Patarachi și Caminarul Codreanu.

Şarbaca, rusește Şcerbachi, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, între Dumeni și Cucuenești. Face parte din volosti Zabriceeni. Are 30 case, cu o populație de 420 suflete, țărani Romîni, care posedă pămînt de împrumietărire 219 deseatină. Proprietara, d-na Topolișca, are aci 842 deseatină.

Şarcani, sat, în jud. Orhei, volosti Izvoara, așezat în valea Pohribeni, la gura Teiului. Are 70 case, cu o populație de 73 familii, țărani Romîni; 148 vite mari. Sunt grădini cu pruni.

Şăndreni, sau Volconești, sat, în jud. Chișinău, volosti Nisporenilor, așezat în valea Nispo-

renilor. Pozițiunea geografică: 47°7'30" lat., 25°51' long. d. m. din Paris. Are 158 case, cu o populație de 812 suflete de răzeși și țărani Romîni; o școală elem. unde se învață numai rusește; biserică. Răzeșii posedă pămînt: familia răzășească a Trifăneștilor, 94 deseatină (hrisoave vechi), familia răzășească vechiă a Uliniceștilor, 46 deseatină (hrisoave vechi de familie); familia boerului Boteanu, 192 des.; familia răzășească a lui Ghuțu, 88 deseatină; familia țărănească a lui Iordachi Huidiu, 53 des.; a țaranului V. Batir, 82 des.; a mănăstireii Chiprieni, 179 deseatină și la Şăndreni-Volcanești mai posedă pămînt 472 des. și răzeșii din satele Nisporeni și Vărzărești. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pruni.

Şeptibani, sau Stăncăuți, sat, în jud. Bălți, pe șoseaua care duce de la Zahaicani spre Bolotina și Sculeni. Are 112 case, cu o populație de 790 suflete. Locuitorii sunt țărani Romîni, cari posedă pămînt de împrumietărire 1035 deseatină. Proprietarii Clionovski are 400 deseatină; Andrionapulo, care a cumpărat de la Feonu, 400 deseatină și d-l Nedelcovič, 1020 deseatină. Țăranii se ocupă și cu cărașeria.

Şeptilici, sat, în jud. Soroca, volosti Bădiceni, așezat între satele Cureșnița și Şalcani, la 2 kil. de malul Nistrului, în valea Horjeuți. Are 148 case, cu o populație de 900 suflete, țărani Romîni; 399 vite mari.

Şerbința, pîrii, în jud. Hotin. Izvoarește de lîngă satele Forostna și Şerbinți și se varsă în rîulețul Glodosul, lîngă satul Coșuleni.

Şerbinți, sat, în jud. Hotin, volosti Stalinești, așezat în valea pîriului Şerbinți. Are 190 case, cu o populație de 958 suflete; biserică; 422 vite mari.

Şerbinți (Valea), vale, în jud. Hotin. Incepe din apropierea satului Forostna și se deschide în valea Prutului, la V. de satul Coșuleni. Direcțiunea S.-E. Are o lungime de 10 kil. În vale se mai află situat și satul Şerbinți.

Şerpeni, sat, în jud. Bender, volosti Telița, așezat în valea Nistrului. Dealul Şerpenilor are o înălțime de 37,19 stînj. d'asupra n. m. Are 200 case, cu o populație de 1477 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elem. rusească; 423 vite mari.

Şibca, sat, în jud. Orhei, volosti Răzina, așezat între satele Şoldănești și Şostaci. Are 80 case, cu o populație de 517 suflete, țărani Romîni.

Şilăuți, rusește Şilovți, sat, în jud. Hotin, volosti Grozița, aproape de satele Băscăuți și Groziți, și de hotarul cu Bucovina. Pozițiunea geografică: 48°26' lat., 23°51' long. d. m. din Paris. Are 398 case, cu o populație de 2996 suflete, țărani Romîni, și Ruteni; biserică; școală rusească de băeți; 590 vite mari.

Şilighider, rusește Cilighider, vale și pîrii, în jud. Acherman. Izvoarește de lîngă satul Nicolaeuca și curge spre S.-E. până aproape de rîul Cunduc, lîngă satul Satul-Noi sau Şilighider. Lungimea văieii în care curge pîriul este de peste 43 kil. Valea poartă și numele de Tamur. Pe țărmurile pîriului se

află așezate satele: Nicolaeuca, Frumușica-Nouă, odăile-ferme: Țarenovi, Zlati, satul Vedenscoe și colonia germană Lichtenthal.

Șilinga, lac, în jud. Acherman, așezat în valea Nistrului, la E. de satul Tolmaz. Este înconjurat cu vii, crânguri și stuf. Are forma ovală. Lungimea 400 m. și lărgimea 200 m.

Și-Moldova, lăcușor, în jud. Izmail, în valea Prutului, la S. de lacul Boghita. Fiind aproape de acest din urmă lac, locuitorii numesc ambele lacuri Boghita-și-Moldova.

Șipota, rusește Șipita, vale, (rușii îi zic și simplu loșcina), în jud. Hotin. Merge paralel cu valea Chetroasă. Ambele văi se află între satele: Cișla-Nedjima, Căpleuca și Dăncăuți, și intră în valea Nistrului. Direcțiunea N.-N.-V. Lărgimea 5,5 kil.

Șipotul, vale și piriu în jud. Hotin, între satele: Nihălăuca, Cozărceeni, Nesvoia și Bălăcăuți-d.-s. Lungimea văiei e de 5 kil. iar a piriului de 2 kil. Direcțiunea N.-V. Se deschide în valea Pitrev, din stînga. Vara seacă.

Șirăuți-de-Jos, sat, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat pe malul stîng al Prutului, aproape de șoseaua dintre Lipcani și Sculenii. Pozițiunea geogr.: 48°14' lat., 24°31' long. d. m. din Paris. Are 287 case, cu o populație de 1470 suflete; biserică; 410 vite mari; 6 mori de vînt.

Șirăuți-de-Sus, sau Vladici-Șirouți, sat, în jud. Hotin, volosti Clișcova, spre E. de șoseaua dintre Hotin și Noua-Suliță. Lîngă sat sunt două heleştee. Pozițiunea geografică:

48°26' lat., 24° long. d. m. din Paris. Are 234 case, cu o populație de 1801 suflete; biserică; școală elementară cu 71 elevi; 320 vite mari cornute, 116 cai.

Șiroca, lac, în jud. Acherman, în valea Nistrului, la N. de limanul Cioburci. Pe malul sudic se află așezată ferma Viriți. Lacul are malurile acoperite cu crîng și stufărie. Pînă la 1825 purta numele romînesc Lărgul; de atunci s'a schimbat în cel rusec Șirocoie.

Șișcani, sat, în jud. Chișinău, volosti Bujora, așezat în valea Budăului. Pozițiunea geografică: 46°58'15" lat., 25°53' long. după m. din Paris. Are 95 case, cu o populație de 896 suflete, țărani Romîni; o biserică veche; o școală eparhială, unde se învață numai rusește. Locuitorii posedă pămînt de improprietărire 921 1/2 deseatină. Proprietarii, moștenitorii lui N. Semiogradoff, român rusoficat, posedă 4365 deseatină, atît aci cît și la Bălănescu, Chicirești, corpurile Tămburenii, Visești și la Chetro-sul-d.-s.

Șiscăuți, rusește Șiscovți, cătun, în jud. Hotin, volosti Grozița, așezat lîngă riulețul Rachitna, aproape de granița austriacă. Are 24 case, cu o populație de 170 suflete.

Șicherlic-Chitai, colonie de bulgari, în jud. Izmail, așezată într'o vâlcea, la un kil. de lacul Catlabuh. Pe la 1763 aci a existat un sat tătăresc cu același nume. La 1815 în locul tătarilor s'așezat 107 familii de Bulgari și o familie de Moldoveni. Guvernul rus a recunoscut pămîntul de proprietate numai bul-

garilor, dînd la cele 107 familii 6420 deseatină. Astăzi satul are 257 case, cu o populație de 1728 suflete; 282 cai, 800 vite mari cornute și 1090 oi.

Șindreni, sat, în jud. Hotin, așezat pe șoseaua de la Lipcani spre Noua-Suliță, în valea pîriului Glodosul. Face parte din volosti Stalinești. Are 158 case, cu o populație de 798 suflete, țărani Romîni; biserică; 340 vite mari.

Șofrîncani, sat mare, în jud. Bălți, așezat între satele: Brațușani și Stolniceni-d.-j. Face parte din volosti Zabriceni. Se compune din două cătune: Șofrîncani-Lambo și Șafrîncani-Radovici; ambele cătune se despart printr'un deal, așa că unul din cătune este așezat în valea Impuțita, iar altul în valea Brațușanilor. Are 205 case, cu o populație de 1460 suflete, parte razeși, parte țărani Romîni; o biserică, cu hramul sf. Gheorghe. La Șofrîncani-Lambo, țărani posedă pămînt de improprietărire 903 des. Proprietarii, St. Stremiadi, 833 des., și Spiridon Stremiadi, 1302 des. La Șofrîncani-Radovici, d. Bejanuța are 949 deseatină; țărani posedă pămînt de improprietărire 216 des., iar razeșii posedă moșia la «Moșeni» în întindere de 435 des. Tot aci mai are d. P. Calistro 285 des., și razeșul V. Ilițu, 481 des. Sunt numeroase vii și grădini cu pomi.

Șolcani, sat, în jud. Soroca, volosti Bădiceni, așezat între satele: Bocșani și Șeptilici, într'un hirtop din stînga Văicii-Mare. Dealul din spre S. are o înălțime de 111 stînj. d'asupra n. m. Are 104 case, cu o populație de 604 suflete, țărani Ro-

mîni; biserică; școală elementară rusească; 382 vite mari.

Șoldănești, sat, în jud. Orheiü, volosti Șamașcani, așezat în valea Cernei, pe șoseaua de transit dintre Orheiü și Răzîna. Are 93 case, cu o populație de 520 sufl., țărani Romîni; 283 vite mari.

Șoltoï, colonie germană, în jud. Bălți, așezată pe pîriul Șoltoï, lângă șoseaua Folești-Cornești. Alături sunt două heleștae mari. Face parte din volosti Cornești. Are 47 case, cu o populație de 390 suflete; 210 vite mari.

Șoltoï, vale, în jud. Bălți. Incepe la poalele muntelui Măgura, prin două vâlcele, din cari într'una se află colonia Șoltoï și satul Ciolaceuca, iar cea-l-altă se numește Șoltoița. La 2 kil. de colonia germană, în jos, ambele ramuri ale văieii se unesc și se îndreaptă spre S., până dau în valea Prutului, împreună cu valea Bladnic. Lungimea văieii e de aproape 30 kil. În vale sunt așezate satele: Ciolaceuca, Chirileni, Petrești și colonia germană Șoltoï. Toate aceste sate sunt pe partea dreaptă. În fundul văieii se află 6 heleștae mari și 5 mici.

Șoltoï, pîriü, în jud. Bălți. Izvorește de sub muntele Măgura, de lângă satul Ciolaceuca, și curge în fundul văieii Șoltoï, până aproape de Bladnicul, unde se varsă. Are o lungime de vr'o 30 kil. după harta st. maj. rus. Apele sale nutresc 8 heleștae, ce se află în valea Șoltoï. Gura pîriului se află în riul Bladnicul, în valea Prutului, la N.-E. de satul Zaharancea. Lîngă satul Petrești, pîriul primește afluentul din stînga pîriiașul Brițcaia. Pe malurile sale sunt: colonia ger-

mană Șoltoï, și satele Chirileni și Petrești.

Șoltoița, vale, în jud. Bălți, în lungime de peste 7 kil., cu direcțiunea S.-V. Incepe la S. de satul Ciolaceuca, și împreună cu altă vale formează valea Șoltoï. În vale sunt 3 heleștae.

Șosenca, vale, în jud. Orheiü, în lungime de peste 5 kil., după harta st. maj. rus. Direcțiunea N. Se deschide în valea Răutului, lîngă satul Paharnicenî.

Șostaci, sat mare, în jud. Soroca, volosti Vad-Rașcu, așezat la hotarul jud. Soroca și Orheiü, pe malul pîriului Ciorna, spre N. Are 342 case, cu o populație de 1683 suflete, Romîni, puțini Ruteni și Ruși schismatici; biserică; 410 vite mari.

Șostul, riuleț, în jud. Hotin. Izvorește din cîteva hîrtoape, ce se află între satele Chelminețul și Burdiuc; curge în direcțiunea N.-V. și se varsă în riulețul Surda, în dreptul satului Lincauț. Are o lungime de 7,5 kil. după harta st. maj. rus.

Șovățul-de-Jos, pîriü, în jud. Bălți. Izvorește la N.-E. de tîrgșorul Folești; curge în fundul văieii și își varsă apele într'un heleșteu din valea Șovățului, care se află lîngă satul Albinețul. Are o lungime de 15 kil.

Șovățul-de-Jos, vale, în jud. Bălți, în lungime de vr'o 12 kil.; cu direcțiunea S.-V. În vale sunt așezate tîrgșorul Folești și satul Călugări. Se deschide în valea Șovățul-Mare, lîngă satul Albinețul.

Șovățul-Mare, pîriü, în jud. Bălți. Curge în fundul văieii cu

același nume, până la revărsarea apelor sale în riulețul Camenca. Are o lungime de peste 20 kil. Formează în cursul său 3 heleștee mari și mai multe mici. Are ca afluenți, din dreapta, pe Șovățul-mic, din stînga, pe Șovățul-de-jos, care înainte de a se vărsa în el, trece printr'un heleșteu.

Șovățul-Mare, vale, în jud. Bălți lungime de peste 24 kil. d. h. maj. rus., cu direcțiunea S.-V. Se deschide în valea Prutului, lîngă satul Cozmeni-Noi. Din dreapta dă în valea Șovățul-Mic și din stînga valea Șovățul-d.j. În vale sunt așezate satele Elineuca, Pînzăreni, Albinețul și Cozmeni, toate pe dreapta. În fundul văieii se află 4 heleștee mari, din care unul aproape de 3 kil. pătr.

Șovățul-Mic, pîriü, în jud. Bălți. Este format din pîraele Ustiea și Obreja. Are o lungime de 10 kil. Nutrește 2 heleștee și mai multe bălți, acoperite cu stufărie. În tot cursul său urmează valea Șoltoița, până ce se varsă în pîriul Șovățul-Mare.

Șovățul-Mic, vale, în jud. Bălți, în lungime de peste 9 kil. cu direcțiunea S. Incepe lîngă satul Navîrnețul, formîndu-se din unirea văilor Ustia și Obreja, și lîngă satul Cozmeni dă în valea Șovățul-Mare. În vale sunt două heleștee mari.

Ștefănești, sat mare, în jud. Soroca, volosti Cotiujeni, aproape de malul drept al Răutului. Are 191 case, cu o populație de 1120 suflete, țărani Romîni; biserică; 470 vite mari; grădini; 6 mori de vînt.

Ștefăneuca, rusește Ștefanov-

ca, *sat*, în jud. Soroca, volosti Nădușita, așezat pe malul râulețului Cubolta, mai sus de satul Cubolta. Are 102 case, cu o populație de 898 suflete; biserică; 297 vite mari.

Șubutnița, rusește **Șubutniți**, *sat* mare, în jud. Hotin, volosti Româncăuți, așezat aproape de linia căii ferate Ocnîța-Noua-Sulița, la 8 kil. de stația Șerbiceani. Pozițiunea geografică:

48°31' lat., 24°50' long. Dealul de la S.-E. are o înălțime de 138 stînj. d'asupra n. m. după harta stat. maj. rus. Are 318 case, cu o populație de 2897 suflete; biserică; 690 vite mari.

Șuchir, *vale*, în jud. Acherman, în lungime de aproape 11 kil., cu direcțiunea S.-E. În vale se află satele Chirgăsan și Antonovca.

Se deschide în Caplanî, din stînga.

Șuri, sau **Șura**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Nădușita, așezat pe malul Cuboltei, mai sus de Chetros. Dealul din spre N. are o înălțime de 103,7 stînj. d'asupra n. m. Are 270 case, cu o populație de 1620 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elem. de Zemstvo; 640 vite mari; grădini; 5 mori de vînt.

T

Tabachi, *colonie* bulgară, în jud. Izmail, așezată în valea Ialpuh, aproape de linia căii ferate Bender-Reni. La N. de colonie e Valul-lui-Traian. Satul s'a întemeiat la 1822 de 41 familii de Bulgari, cari s'așezat aci pe locul seliștei unui sat Tătărăsc părăsit. Astăzi satul are 98 case, cu o populațiune de 741 sufl. Imprejurul satului sunt vii

Taban, rusește **Tabani**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Briceni, așezat pe pîriul Lopatnicul, pe șoseaua dintre Fetești și Briceni. Are 287 case, cu o populație de 1500 suflete, țărani Romîni; biserică; 298 vite mari; 4 mori de vînt; grădini cu pomi.

Tabăra, *mănăstire* de maici, în jud. Orhei, volosti Bravicia, la 20 verste de Orhei și la 35 de Chișinău, într'o văgăună de munți, pe piciorul unui plaț de lingă rîulețul Vatic. Pozițiunea geografică: 47°19'30" lat 26,14' long. Imprejurul mănăstirei sunt dealuri, acoperite cu pădure. Schitul e întemeiat pe la 1784 de boerul Gheorghe Russo. O altă versiune numește pe Dariu Carp, vătavul boerului, ca întemeietor al mănăstirei. Numele mănăstirei, vine, după spusele

bătrînilor, de la aceia că pe aci altă dată au tăbărit Moldovenii, fugăriți de măcelul Tătarilor. Până la 1815, mănăstirea a fost de Călugări, dar în același an, după dispozițiunea exharcului Gavril Bădulescu, s'a mutat aci maicele din mănăstirea Fintina-Doamnei, care a fost tot în acest jud., dar s'a desființat de Ruși. Schitul are două biserici; una zidită la 1828 în locul celei vechi, alta la 1857, zidită în locul celei zidite pe la 1810. Schitul are astăzi 40 Maici și 40 poslușnițe. Serviciul divin se face în limba romînă și rusă, de și cea mai mare parte din maice sunt moldovence. Schitul posedă 285 fălci pămînt.

Talișman, *lăcușor*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la S.-E. de lacul Boghita.

Talpa-Lupului. (Vezi Ivancea, în jud. Orhei).

Tamur, *sat*, tătărăsc, în jud. Acherman, care a existat până la 1813 în valea Tamur. Pămîntul satului a fost dăruit de Împăratul Nicolai I principesei Raluca Muruzzi și văduvei Negri, împreună cu văduva general-maiorului Hitrovo.

Tamur, *odalic*, în jud. Acherman, volosti Cliastița, în valea Cilighider numită și Tamur.

Tamur, sau **Vedeni**, rusește **Vedenscoie**, *sat*, în jud. Acherman, volosti Plaliteevca, așezat pe malul pîriului Cilighider, în valea Tamur la N. de colonia germană Lichtenthal. Are 159 case, cu o populație de 793 suflete; biserică; azil de săraci, întemeiat de inoriașii bis. satului și cu ajutorul principesei Maria Gagarin; 435 cai, 203 vite mari cornute.

Tamur (Valea-), *vale* (vezi Șilighider).

Tanatari, *sat*, în jud. Bender, așezat în valea cu același nume. Face parte din volosti Varnița. S'a întemeiat abia la 1820 de niște Moldoveni, cari s'așezat aci, pe locul părăsit de Tătari. La 1827, satul avea 21 familii de Moldoveni și 4 familii de Ruteni, cu 40 de case. Țăranii aveau pe atunci 26 cai, 292 vite mari cornute, 335 oi și 280 stupi. La 1822, guvernul a recunoscut țăranilor o proprietate de 1608 deseatină pămînt, fără pădure, iar 108 dese. au fost declarați proprieții statului. Astăzi satul are o popu-

lație de 1145 suflete; 1053 vite mari.

Tanatari, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 11 kil. cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Botnei, din stînga. In vale se află satele; Tanatari și Ursoiea. Pe la gura văiei trece Valul-lui-Traian.

Taptac, *sat* tătäresc, în jud. Acherman, care a existat până la 1813 pe malul lăcușorului Sosic, de lingă Tatar-Bunar.

Taraclia, *sat*, în jud. Bender, centrul volostei cu același nume, așezat în valea Ceaga, între satul Baimaclia și tirgșorul Petrovca. Dealul de la V. are o înălțime de 98 stînj, d. n. m. Pe Virful dealului există 4 moștile de o construcție veche. Satul a existat pe la 1800, după cum se vede după pietrele de pe morminte. A fost un sat românesc cu desăvîrșire, până pe la 1850, cînd după stăruințele colonelului Beer aci s'au adus 28 familii de Rusini din satul Ruchotin (jud. Hotin). Cu toate acestea, până la 1850, liturghia s'a oficiat în limba romînă, iar de la acest an în limba rusă. In biblioteca bisericeii se află cărți vechi romînești: penticostariii (1805), tipărit de Ion Borta la Sibiu; evanghelia (1806); ochtochion (811). Satul are astăzi 302 case, cu o populație de 3344 suflete, majoritate Moldoveni; o școală rusească. Țăranii posedă cîte 20—21 deseatină pămînt de cap de familie; vite; vii și grădini cu pomi.

Taraclia, *cătun*, de 12 case, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Ialpuh, între satele Sidic și Cirlan.

Taraclia, *colonie* bulgară, în jud.

Acherman, volosti Cubei, așezat în valea pîriului Taraclia. S'a întemeiat pe la 1822 în locul ocupat de un sat tătäresc distrus de Ruși și care purta acest nume. Coloniștii cari s'au așezat aci au fost 191 familii de Bulgari și o familie de Greci, cari au găsit stabiliți aci 12 familii de Moldoveni, Ruteni și Sirbi. Coloniștilor Bulgari guvernul rus le-a dat 11,520 deseatină, iar familiilor de Romîni nimic, de oare-ce avea de gînd slavonisarea Basarabiei de S., după proiectul lui Hinzow. Colonia are astăzi 437 case, cu o populație de 2989 suflete; 423 cai, 970 vite mari coraute, 1378 oi. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Taraclia, *vale*, în jud. Acherman. Incepe la S.-V. de de colonia Valea-Perjei și merge până în valea riului Ialpuh, în care se deschide, din stînga, la V. de colonia Taraclia, avînd aceeași gură cu valea Lungă. Lungimea văiei, întortochiată, e de aproape 24 kil, după harta st. maj. rus.

Taracli, *sat*, în jud. Izmail, așezat în valea pîriului Salcea-Mare, pe partea stîngă. Are 62 case. cu o populație de 480 suflete.

Taraga, *vale*, în jud. Soroca, la N. de satul Cernoleica și Climăuț. Se deschide în valea Solonețul. Are o lungime de peste 10 kil. după harta st. maj. rus., cu direcțiunea E. In vale se află un heleșteu mare și mai multe ferme. Albia văiei la mijloc are o înălțime de 90,4 stînj. de la n. m. Fundul văiei este acoperit cu pădure.

Taraghiș, *sat*, în jud. Izmail, în valea Taraghișului, la S. de sa-

tul Capaclia. Are 59 case, cu o populație de 317 suflete, țărani Romîni.

Taraghiș, *vale și pîriu*, în jud. Izmail. Incepe la N. de satul Taraghiș și se îndreaptă spre S.-E. până da în valea Șamaali. Fundul văiei este acoperit cu păduriște. In vale e așezat satul Taraghiș, și curge pîriul Taraghiș, care se varsă în pîriul Șamaali.

Tarasova, *sat*, în jud. Orhei, volosti Răzina, așezat pe malul Nistrului, între Calaturi și Soloncenii. Trecătoare pe riul cu ajutorul plutei. Are 85 case, cu o populație de 510 suflete. De la sat merge o șosea spre Cinișăuți.

Tartaul, *com. rur.*, în jud. Izmail, așezată pe riul Larga. S'a întemeiat mai de mult, dar la 1813 boerul Epureanu a făcut proces țăranilor Romîni pentru pămînturile lor. La 1827, avea 11 familii de țărani Romîni, 23 de Bulgari și 3 familii de Sirbi. Astăzi satul are 74 case, cu o populație de 820 suflete. Sunt vii și grădini cu pomi.

Tartaul. (Vezi Sărățica-Nouă, în jud. Bender).

Tartaul-de-Salce, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe pîriul Salcea-Mică. La 2 kil. de sat există un puț artificial. Are 78 case, cu o populație de 524 suflete, țărani Romîni.

Tarutina. (Vezi Ancicrac, din jud. Acherman).

Taș-Bunar, *colonie* bulgară în jud. Izmail, așezată pe malul stîng al riulețului Taș-Bunar. E construită în trei linii pe panta unui deal. La E. de sat sunt

niște lacuri, ale căror înălțimi abia sunt de 18,1 stînj. d'asupra n. m. Satul s'a întemeiat la 1813 de 130 familii de bulgari, cari au căpătat aci, de la guvernul rus, cîte 60 desetini de fie care cap de familie. Astăzi satul are 226 case, cu o populație de 1170 suflete; o biserică, cu hramul Adormirei; școală elem. rusească; 7 mori de vînt; 430 cai, 1200 vite mari cornute, 2700 oi.

Taș-Bunar, *golf*, în jud. Izmail, în partea de S. a lacului Catlabuch. Are o lungime de peste 6 kil. Virful golfului e la V. de colonia bulgară Erdec-Burno.

Taşlic, *sat mare*, în jud. Acherman, centrul volostei cu același nume, așezat pe malul pîriișului Tașlic. Pozițiunea geografică: 45°44' lat., 26°55'30" long. d. m. din Paris. Are 365 case, cu o populație de 3096 suflete; biserică; două școli elementare. Imprejurul satului sunt cariere de piatră și vii.

Tata, *rîuleț*, în jud. Hotin, afluent al rîului Lopatnicul. Izvoarește din pădurea Grubneș și se varsă în Lopatnicul, lângă satul Gromăncăuți. În cursul său formează un heleșteu. Direcția S. Lungimea 5,5 kil. după harta st. maj. rus.

Tatar-Baurci, *sat*, în jud. Izmail, așezat pe malul stîng al pîriului Olucbeș. S'a întemeiat la 1808, de 24 familii de țărani Romîni, cari au ocupat vechia seliște de Tătari cu numele de Baurci. Astăzi satul are 98 case, cu o populație de 1102 suflete; 172 cai, 217 vite mari, 337 oi; prisăci; 4 mori de vînt.

Tatar-Bunar, *tîrgușor*, în jud.

Acherman, centrul volostei, așezat în valea rîului Cunduc, pe partea dreaptă, la gura pîriului Cahaci. Pozițiunea geografică: 45°50' lat., 27°17' long. d. m. din Paris. Numele tîrgușorului se datorește profuziunii izvoarelor cu apă potabilă.

Până pe la 1770, aci a existat un orașel turco-tătar, și rămășițele acestui orașel s'au păstrat pînă pe la 1830.

După o descripțiune anonimă lăsată în manuscris în arhiva Zemstvlui din Acherman, aci au fost edificii de băi, fundamente de geamii și de case mari de zid, și pe un deal, ce se află pe malul drept al rîulețului Cahaci, dărîmăturile unui castel cu patru turnuri, zidit cu piatră și în lungime de peste 24 stiujeni.

Pe la 1816, locuitorii tîrgușorului au dărîmat aceste ruine și au cărat piatra pentru a-și construi locuințele lor. După plecarea Turcilor din sudul Basarabiei, tîrgușorul s'a populat cu fugari bulgari, cari apoi, pe la 1822, s'au ridicat d'aci și au întemeiat mai multe colonii bulgare în Budjeac, iar în locul bulgarilor au venit de s'au așezat aci 9 familii de mazili din jud. Soroca, 41 familii țărani Romîni, 66 familii de Ruteni din Ucraina și 7 familii de Evrei din Polonia.

Pe la 1827, s'a zidit biserica de piatră cu hramul Adormirei. Guvernul a lăsat în pace această populație, dînd fie-cărei familii (127 fam.) cîte 30 des. pămînt.

Astăzi tîrgușorul are 505 case, cu o populație de 4395 suflete, parte Romîni, parte Ruteni. Satul se bucură de apă potabilă în abundență, cariera de piatră calcară bună. Pe rîulețul Cahaci sunt heleștee cu pește mărunt, iar pe malurile rîului Cahilnic stufării abundente.

Tatarca, *vale*, în jud. Izmail. Incepe la E. de satul Brînză, al lui Mih. Cogălniceanu, și dă în valea Prutului, lângă satul Slobozia-Mare. Are o lungime de 14 kil., cu direc. spre S.-S.-V.

Tatar-Copciac, *colonie bulgară*, în jud. Acherman, volosti Cubei, așezată într'o vâlcea, care și are gura în valea Tatar-Copciac. Are 356 case, cu o populație de 3684 suflete; o biserică, cu hramul Adormirei; două școli elem. rusești; 302 cai, 2027 vite mari cornute, 4455 oi; 2 mori pe rîul Ialpuh și 6 de vînt. S'a întemeiat la 1822 din 114 familii de Bulgari și 9 familii de Moldoveni. La 1827, coloniștii au primit cîte 60 desetini de pămînt de cap de familie. Astăzi fie care cap de familie nu mai are de cît cîte 10—14 desetini. Mai jos de colonie, în vale, a existat altă dată (1806) un sat mare tătaresc numit Satalic-Iladji.

Tatarauca-Nouă, sau **Slobozia-Tatareuca**, *sat răzășesc*, în jud. Soroca, pe malul Nistrului. Face parte din volosti Arionești. Vad peste Nistru. Dealul din spre S.-V. are o înălțime de 113 stînj. d'asupra n. m. S'a întemeiat de către răzeșii din satul Vechia Tatareucă. Răzeșii posedă hrisoave vechi, în care satul lor vechiu este numit ba Tatareuca, ba Larova, Christeuți, Gradinele. Aceste numiri aparțin însă vechilor sate de pe Nistru.

Ast-fel, pe Nistru, în apropierea satului, e o colină ce poartă numele de Șanturi. În apropiere trece Valul-lui-Traian. În aceste șanturi locuitorii au găsit săgeți de fier vechi. La 1830, o ceată de răzeși a întemeiat aci cătunul Neorcani; o

altă ceată de răzeşi a întemeiat satul Tolocaneşti. Pe la 1839 a venit de s'aşa aşezat aci nişte Ruteni, fugiţi din robia rusească; aceşti Ruteni s'aşa romanizat, ast-fel că astăzi nu vorbesc altă limbă de cît cea romîneasă. Satul Tatarauca-Nouă are o populaţie de 1289 suflete; biserică; şcoală elem. rurească; grădini; 6 mori de vînt; 438 vite mari.

TatAREUCA-VECHIE, ruseşte **Staraiia-Tatarovca**, *sat*, în jud. Acherman, volosti Arioneşti, a şezat între satele răzeşeşti Niorcani şi Oclanda, la 2 kil. de malul Nistrului. Are 153 case, cu o populaţie de 699 suflete de răzeşi; biserică; şcoală elem. rusească; 183 vite mari; prisăci şi grădini.

TATAVAN, *cătun*, în jud. Izmail, aşezat în Valea-Largă, la S.-V. de satul Tartaul. Are o populaţie de 94 suflete.

TĂRĂSAUŢI, ruseşte **Tarasovŭi**, *sat mare*, în jud. Hotin, volosti Noua-Suliţa, aşezat pe malul Prutului, la 2 kil. de linia căii ferate Ocnîţa-Noua-Suliţa. Are 538 case, cu o populaţie de 3432 suflete; biserică; şcoală elem. rusă (60 elevi din 270 copii în vîrstă de şcoală); 1049 vite mari; 7 mori de vînt; grădini cu pomi. La 1901, peste 63 deseatină pămînt de arătură, ce aparţineau ţaranilor, a fost trecute spre Romînia, din cauza schimbărei cursului Prutului.

TĂRŞIŢEI, ruseşte **Terşiteia**, *sat*, în jud. Orheiū, aşezat în valea Dobruşei. Face parte din volosti Căzăneşti. Are 109 case, cu o populaţie de 654 suflete, ţaranii Romîni; biserică; şcoală elem. duhovnicească; 180 vite mari.

TĂTĂRĂŞENI, *sat*, în jud. Izmail, aşezat în valea Tigheciului, alături de satul Pleşeni. Are 177 case, cu o populaţie de 670 suflete, ţaranii Romîni. Pîriul Tigheci desparte cele două sate, astfel că unul se află pe dreapta pîriului, iar cel-l'alt pe stînga. Ţaranii, cari aşi întemeiat acest sat la 1810, aşi venit din jud. Chişinău şi Bender.

TĂTĂREŞTI, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Tuzoara, aşezat într'o vale ce se deschide în valea Bîcului. Din documente aflate la biserica satului se constată că pînă la 1805 acest sat a fost răzeşesc, dar pe la 1850 a devenit proprietatea lui Manolachi Donici, apoi a lui A. Inglezi. Satul are 117 case, cu o populaţie de 942 suflete; o biserică construită pe locul celei vechi la 1831. Din cărţile vechi, biserica posedă un Octoich tipărit la Rîmnice (1763). Liturghia se oficiază astăzi în limba romîna, de oare-ce populaţiunea nu pricepe de loc ruseşte.

Tefeca, *localitate*, în jud. Orheiū lîngă satul Cobîlcei, de unde izvoareşte pîriul Cobîlchenilor.

TEIULUI (Valea-), *vale*, în jud. Orheiū, în lungime de 5 kil. cu direcţiunea S.-E.; dă în valea Pogrebeni, lîngă satul Şarcani.

TEIULUI (Valea-), *vale*, în jud. Soroca. Se deschide, din dreapta, în valea Răutului, între satul Dumulojeni şi gura văieii Căneşti. În vale se află aşezat satul Coşouca. Lungimea văieii: 9 kil. Direcţiunea V.-E.

TELEŞAUCA, ruseşte **Teleşovca**, *sat*, în jud. Soroca, aşezat în valea Curechilor, între satele de

răzeşi Crişcauţi şi Niorcani. Face parte din volosti Arioneşti. Are 104 case, cu o populaţie de 624 suflete; şcoală elem. de băeţi; biserică; 293 vite mari.

TELEŞAUL (Valea-), *vale*, în jud. Orheiū. Incepe din pădurile ce înconjoară mănăstirea Curchi şi merge spre S.-E., pînă aproape de Ichel de lîngă satul Zamcioj. În hîrtoapele văieii, din stînga, se află satele: Bezîni, Camenca, Teleşău. Din dreapta, dă în ea valea Lopatna, iar din stînga valea Somananca. Fundul văieii e acoperit cu păduri. Lungimea văieii după harta st. maj. este de 13 kil.

TELEŞAUL, ruseşte **Teleşef**, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Cobîlca, aşezat într'un hîrtop, din stînga văieii Teleşului. Are 120 case, cu o populaţie de 790 suflete; biserică; 172 vite mari. Imprejurul satului sunt vii şi grădini.

TELEŞTI, *tîrgşor*, în jud. Orheiū, centrul volostei cu acelaşi nume, aşezat pe malul pîriului Ciulucul-Mic. Poziţiunea geografică: 47°30' lat., 26' long. Are 520 case, cu o populaţie de 2130 suflete, din cari 105 familii Evrei. Posedă o ambulanţă în care aşi cerut ajutor medical în anul 1901 peste 10740 bolnavi. Se fac aci mai multe bilciuri pe an.

TELEŞTI-VECHI, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Teleneşti, aşezat pe coasta dreaptă a văieii Ciulucului-Mic, la 1/2 kil. spre S. de tîrgşorul Teleşti. Are 127 case, cu o populaţie de 830 suflete, ţaranii Romîni; 240 vite mari.

TELIŢA, *sat*, în jud. Bender, centrul volostei cu acelaşi nume, aşezat pe malul Nistrului, într'un

loc mlăștinos și acoperit cu stof. Pozițiunea geografică: 46°57'30" lat., 26°58' long. Are 199 case, cu o populație de 1834 suflete. Dealul din spre S.-V. are o înălțime de 68,9 stînj. d'asupra n. m.

Telpiz, *cătun*, în jud. Izmail, așezat în valea Chiatul, la N.-V. de satul Chiatul. Are 27 case, cu o populație de 120 suflete.

Teplit, *colonie* germană, în jud. Acherman, centrul volostei cu același nume, așezată pe țărmul dreapt al râului Cunduc. Pozițiunea geografică: 45°59' lat., 27° long. Are 197 case, cu o populație de 1895 suflete; 793 vite mari cornute, 227 cai, 1300 oi. S'a întemeiat la 1822 de emigranți din Wüttemberg, Bavaria, Prusia, Ungaria și francezi, în număr de 113 familii, cari au primit de la guvernul rus câte 60 deseatină pămînt de cap de familie. Coloniștii se ocupă atît cu agricultura cît și cu creșterea vitelor. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Terebna, *sat*, în jud. Bălți. Face parte din volosti Zăbricenă. E așezat între Turta și Hăncăuț. Are 198 case, cu o populație de 1227 suflete, țărani Romîni; o biserică, cu hramul sf. Nicolae. Locuitorii posedă pămînt de împrăștiere 1180 deseatină. Proprietarul Aristid Casso are 1817 deseatină. Imprejurul satului sunt grădini și puține vii.

Terepcana, *vale*, în jud. Acherman, în lungime de 4 kil., cu direcțiunea N.-E. Se deschide la gura văci Roșie. Terenul văci este nisipos. Pe toată întinderea se află acoperită cu renumite vii.

Tețcani, *sat*, în jud. Hotin, vo-

losti Lipcani, pe pîriul Ghela, pe șoseaua dintre Lipcani spre Sculeni. Pozițiunea geografică: 48°11' lat., 24°38' lon. d. m. din Paris. Are 327 case, cu o populație de 1750 suflete; biserica; 363 vite mari; 5 mîri de viat.

Tețcani (Vezi Chițcani, în jud. Orheiū).

Teura, sau **Căzânești**, *sat*, în jud. Bălți, așezat într'o vale ce se deschide lingă Chișcăreni, în valea Ciulucului-d.-mj. Face parte din volosti Chișcăreni. Are 98 case, cu o populație de 774 suflete. Țăranii posedă pămînt 200 deseatină.

Tigheciul, *sat*, în jud. Izmail, pe pîriul Tigheciul. Prin sat trece șoseaua de la Leovo spre Comrat. Are 137 case, cu o populație de 972 suflete, țărani Romîni; 102 cai, 337 vite mari. Imprejurul satului sunt vii și grădini.

Tigheciul, *vale și pîriū*, în jud. Izmail. Atît valea cît și pîriul încep lingă satul Tigheciul. Fundul văiei este acoperit cu pădure. Dealul din spre V. are o înălțime de 105 stînj. d'asupra n. m. În hîrtoapele din stînga văiei se află satele: Tigheciul, Tătărășeni, Hănășeni-Vechi, Hîrtopul, Porumbesti și Epurenă. La gura văiei care dă în valea Prutului, pe o înălțime din stînga, se află o movilă numită: Mojila Tiol-Vizir. Pîriul Tigheciul, curge în tîndul văiei și se varsă în Prut. Lungimea văiei e de peste 30 kil., cu direcțiunea S. V.

Timiliuți, rusește **Temeleuți**, *sat*, în jud. Chișinău, la hotarul jud. Bălți cu jud. Chișinău. Este așezat în valea Bicului. Face

parte din volosti Pîrjolteni. Are 204 case, cu o populație de 2390 suflete, țărani Romîni; o școală într'o clădire specială, unde se învață numai rusește. Locuitorii posedă pămînt de împrăștiere 284³, deseatină. Proprietarul, Vasile Cucicoff are, 400 des. Tot aci mai posedă 65 familii de țărani Romîni din satele Timiliuți, Volcinețal și Cobaești, pămînt cumpărat 281 des., iar 77 capi de familie din Timiliuți au mai cumpărat la Fundul Bicului (Timiliuțul-d.-j.) corpul de 300 des. pămînt. La Timiliuți-d.-j., proprietarul Panteimon Ilascu are 310 deseatină; Paul Cucicoff, 200 deseatină și Gheorghe Buhăescu, 6 des. Imprejurul satului sunt vii și păduri. Satul se desparte în două: Timiliuți de-jos și Timiliuți-de-sus.

Timiliuți, *sat*, în jud. Soroca, volosti Văscăuți, în apropiere de Nistru, între satele Ciornîța și Vertigeni. Are 157 case, cu o populație de 1132 suflete de razeși; biserică; 217 vite mari cornute, 40 cai, 304 oi.

Timiliuți-de-jos sau **Fundul Bicului**, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Pîrjolteni (vezi Timiliuți).

Timiliuți-de-sus, (Vezi Timiliuți).

Tinosul, *lac*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la V. de orașul Cahul și la S. de rîulețul Balas. Se compune din două lăculețe mici, unite printr'o mică gîrlă.

Tișcoreni, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Flămînda. Face parte din volosti Cornești. Are 109 case, cu o populație de 884 suflete. Țăranii posedă pă-

- mînt de împrăștiere 1045 des. Proprietarul, Murat, are 1294 deseatinî.
- Tișeva, vale**, în jud. Chișinău, în lungime de 13 kil., cu direcțiunea spre E. Se deschide, în valea Ichelului, între satele Logănești și Pașcani.
- Tișmanca, sat**, în jud. Chișinău, așezat în valea cu același nume. Are 72 case, cu o populație de 570 suflete de răzeși; 258 vite mari.
- Tișmanca, sau Valea-Tișmancei, vale**, în jud. Chișinău. Are o lungime de 9 kil. Se deschide din dreapta, la satul Drăgușeni-Vechi în valea Cobilnicului. Are direcțiunea S.-E. In vale este așezat satul cu același nume.
- Tiurt, sat**, în jud. Bălți, așezat pe malul drept al Ciuhurului, între gurile văilor Finețul și Sârbușca. Face parte din volosti Zăbricenî. Are 58 case, cu o populație de 392 suflete, țărani Romîni și 3 familii de Evrei. Sătenii au pămînt 485 deseatinî. Lingă sat este un eleșteu mare. Proprietarul moșiei, boerul Stroescu, are aci jumătatea moșiei.
- Tinjalești, sat**, în jud. Chișinău, așezat în valea Nirnova, aproape de gura văieii Nisporenilor. Face parte din volosti Nisporenî. Are 98 case, cu o populație de 827 suflete. Locuitorii sunt parte mazilî, numiți de Ruși odnodvorți, din cari cei mai de frunte sunt Ion Dulea, Ion Daniil și Gheorghe Negura. Mazilii posedă 258 deseatinî pămînt atît aci cît și la Busuioc. Țăranii posedă pămînt de împrăștiere 40 deseatinî. Familia Ursul posedă o pro-

prietate de 198 des. și țărani din satul Vărzărești 134^{1/2}; paracliserul Arsenie, 38 deseatinî. Două-zeci de capi de familie din sat, mai posedă 101 des. pămînt cumpărat, și Ion Huidiu, mazil, are 30 des.

Tirnova, sat, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat pe Racovățul, la confluența sa cu pîriul Racovățul-Sec. Are 251 case, cu o populație de 1278 suflete; biserică; 400 vite mari, cornute 530 oi

Tirnova, sat, în jud. Soroca, central volostei cu același nume, lingă linia căieii ferate Ocnîța-Bălți, între Dondujeni și Ghizdița. Are 248 case, cu o populație de 2297 suflete, țărani Romîni; biserică; școală cu o clasă a Zemstvului; sediul medicului de circumf. care cuprinde 37 sate și o colonie, cu o populație de 31.746 suflete. Locuitorii posedă: 320 vite mari, 400 oi, 576 porci.

Tirnova, cătun, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat pe pîriul Racovățul-Sec, între cătunul Glinoia și satul Tirnova. Are 25 case; o populație de 230 suflete.

Tirzieni, rusește Terzieani, sătuc, în jud. Orhei, volosti Ciocolteni, pe malul drept al râului Răut, în fața satului Mălăești. Are 22 case, cu o populație de 120 suflete.

Toala, lac, în jud. Izmail, în valea Prutului, aproape de satul Tochilia-Răducani. Un pîriiș leagă lacul cu lacul Potcoava.

Tochilia-Răducani sat, de răzeși și țărani, în jud. Izmail, pendinte de comuna Sărata-Răzeși,

așezat în valea Prutului, aproape de lacul Toala. Are 152 case, cu o populație de 682 suflete; 234 vite mari, 448 oi, 42 cai.

Toceni, sat, în jud. Izmail, așezat pe malul Prutului. la S. de gura Săratei și la N. de gura Tigheciului. Are 110 case, cu o populație de 940 suflete, țărani Romîni; 220 cai, 84 vite mari cornute.

Tocsobeni, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, între satele Vrănești și Ghermanî. Face parte din volosti Sculenî. Are 71 case, cu o populație de 817 suflete. Răzeșii posedă aci o răzeșie de 334 deseatinî. Țăranii au pămînt 240 deseatinî. Sunt vii și grădini cu pomi.

Tocuz, sat, în jud. Bender, volosti Caușani, așezat în valea cu același nume pe pîriul Tocuz. Are 207 case, cu o populație de 2752 suflete; o fabrică de cărămidă. Dealul de la E. are o înălțime de 93,5 st. d'asupra n. m. S'a întemeiat la 1778 de 42 familii de Ruteni și 64 familii de țărani Romîni. La 1827 s'a zidit o biserică de piatră cu hramul sf. Nicolae, iar la 1822 guvernul Rus a recunoscut țăranilor proprietatea de 3210 deseatinî pămînt. P'atunci sătenii aveau: 142 cai, 1392 vite mari și 1500 oi. Astăzi satul are 74 cai, 674 vite mari și 800 oi.

Tocuz, vale și pîriș, în jud. Bender, în lungime de 16 kil. cu direcțiunea spre S. pînă în valea Ciaha, în care se deschide, la satul Elisavetca. In fundul văieii sunt așezate satele Tocuz și Sturzeni. Din dreapta, în valea Tocuz, dă Valea-Boului. In fundul văieii curge pîriul Tocuz.

Todirești, rusește **Todorești**, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Bladnicul, pe șoseaua Sculenii-Cornești. Înălțimea locului 94,10 stînj. d'asupra n. m. Pozițiunea geografică: 47°19' lat., 25°29' long. Face parte din volosti Ungheni. Are 197 case, cu o populațiune de 1124 suflete; o biserică, cu hramul sf. Nicolae. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 1625 deseatinii. Proprietarul, Bucharin, are 1691 deseatinii. Imprejurul satului sunt vii.

Todirești, *vale*, în jud. Bender, în lungime de 6 kil., cu direcțiunea spre N. Se deschide în valea Bicului, din dreapta, în acelaș loc cu valea Mireni. In vale se află așezat satul Todirești. Albia văei este acoperită cu pădure.

Todirești, *sat* în jud. Bender, volosti Telița, așezat în valea cu același nume, spre V. de satul Broasca-Nouă. Dealul de la S. are o înălțime de 71 stînj. d'asupra n. m. Are 266 case, cu o populațiune de 1927 suflete.

Tohatinul, sau **Valea-Tohatinului**, *vale*, în jud. Chișinău. Incepe de la șoseaua Chișinău-Orhei și merge în direcțiunea E.-S.-E. până în dreptul satului Cimșeni. La N. de acest sat se întoarce brusc spre N. și parcurge încă 5 kil., apoi se infundă în valea Nistrului, la satul Malul Tohatinului. Lungimea văei e de 28 kil. In valea Tohatinului, dă din dreapta, văile: Lupalui, Sătula, Sahaidacul și Răci, iar din stînga văile: Dumbrjnița, Cinpei, Chetroșnița, Bolșun și Chirca. In fundul văei este așezat satul Budești. Dealurile din prejurul fundului văei au de la 80,81 până la 100,18

stînj. înălțimea de la n. Mărcii. Tot în valea Tohatinului se mai află 4 heleștac.

Tolbureni, *sat*, în jud. Hotin, volosti Dăncăuți, pe șoseaua dintre Hotin și Negrinți. Are 204 case, cu o populație de 1015 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elem. rusească, frecventată de 47 elevi din 128 copii în vîrstă de școală. Locuitorii posedă d'abia cîte 1-1½ deseatinii pămînt de cap de familie.

Tolconești, *sat* răsăsece, în jud. Soroca, pe șoseaua dintre Soroca și Otaci, așezat între satul răsăsece Teleșăuca și satul rusnac Samoleuca. Face parte din volosti Arionestii. E înconjurat de păduri. Are 59 case, cu o populație de 378 suflete; 87 vite mari cornute, 42 cai.

Tolmazul, *sat* mare, în jud. Acherman, centrul volostei cu același nume, așezat pe malul riului Nistru, la hotarul jud. Acherman și Bender. Pozițiunea geografică: 46°39' lat., 27°19' long. Dealul din spre S. are înălțime de 69,7 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Sat vechiu romînesc. La 1820, a fost locuit de 198 familii de țărani Romîni, care aveau o biserică de lemn vechiă, cu hramul Adormirei. In acest an, lângă sat, existau: prisăci, grădini și vii în număr de 135. Țăranii aveau: 70 cai, 1066 vite mari, 556 oi; 5 mori de vînt; 3 ferării și 185 case. Guvernul rus, după ce alipi Basarabia de imperiū, dăruie un pămînt întins vecin cu satul comitelui Neselrode și generalului Ponset, iar țăranii au primit 6780 deseatinii pămînt, și aci s'au așezat încă 12 familii de Ruteni, 4 familii de Țigani și 10 familii de Evrei.

Astăzi satul are 405 case, cu o populație de 2913 suflete; 1435 vite mari. La 1876, în ziua de 11 Mai, s'a tîrnosit noua biserică de piatră, construită de locuitorii.

Tomai, *com. rur.*, în jud. Izmail, așezată în valea Sîrma, la N.-E., peste hîrtop, lângă niște păduri, cari se întind spre Rădleanii și Copenii. Înălțimea locului 109,8 stînj., d'asupra n. m. d. h. st. maj. rus. Are 409 case, cu o populație de 2170 suflete, țărani Romîni; 2390 oi, 117 cai, 278 vite mari cornute.

Tomai, *colonie* bulgară, în jud. Bender, așezată în valea Lunguța, pe partea dreaptă. Face parte din volosti Comrat. Pozițiunea geografică: 46°11' lat., 26°25' long. Satul este construit regulat și există de la 1813. Coloniștii posedă pămînt 7578 deseatinii. Spre S. de colonie a existat mai înainte un sat tătarese, pe malul riulețului Lunguța; iar mai sus, alt sat tătarese, Duan. Satul actual are 296 case, cu o populație de 2783 suflete; o biserică, cu hramul Adormirei; o școală elem. Pe la 1827 în sat au locuit afară de 102 familii de Bulgari 5 familii de Romîni și 2 de Ruteni. Bulgarii posedă 253 cai, 1378 vite mari și 2030 oi.

Tomești, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Prutului, pe malul pîriului Țiganca, spre N. de satul Mojilenii. Înălțimea locului e d'abia 34,6 stînj. d'asupra n. m. Pozițiunea geografică: 47°39' lat., 25° long. după m. din Paris. Satul se împarte în două: o parte se numește Tomești-Vechii, iar alta Tomești. Are peste 145 case, din cari 72 case de țărani, cari posedă pămînt 542

deseatină, iar restul sunt rezeși, cari au 210 deseatină. Țăranii locuiesc la Tomești-Vechi, iar răzeșii la Tomești. Ambele sate fac parte din volosti Bolitina.

Tomuca. (Vezi Antoneuca).

Topalul, sat, în jud. Bender. Face parte din volosti Cimișlia. Are 153 case, cu o populație de 673 suflete, țărani Români; 144 vite mari. Împrejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Toporul, rusește Stamatî, sat, în jud. Izmail, pendinte de com. rur. Calmațui, așezat în valea Lăpușna, la hotarele jud. Chișinău și Bender. Are 59 case, cu o populație de 317 suflete.

Trebișeuți, rusește Trebesovți, sat, în jud. Hotin, așezat pe pârîul Draghiște, între târgul Briceni și satul Mihalașani, pe șosea. Face parte din volosti Briceni. Pozițiunea geografică: 48°21' lat., 24°51' long. d. m. din Paris. Are 230 case, cu o populație de 1365 suflete; biserică, 371 vite mari cornute, 200 cai.

Trebujeni, sat, în jud. Orhei, volosti Criuleni, așezat pe țărmul stîng al Răutului, la gura Țigăncei. Are 200 case, cu o populație de 1100 suflete; o biserică, cu hramul Sf. Mihail; școală elem. rusească; 5 mori de vînt, vii.

Trediahorul, munte, în jud. Bălți pe anticlinalul dintre Ciulucul-Mare și Ciulucul Chișcarenilor. Pozițiunea geografică: 47°35'40" lat., 25°47' long. d. m. din Paris.

Trestin, vale și pîrîu, în jud. Chișinău. Valea intră în valea Prutului, pîrîul se varsă în Prut-Lungimea văieci 9,5 kil. Direc-

țiunea sudică. În vale sunt așezate satele: Bizdica și Slobozia, iar la gura văieci e satul Barbaeci.

Trestieni, sat, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat lângă o pădure, la 3 kil. de Trestieni de pe pîrîul Draghiște. Are 60 case, cu o populație de 492 suflete; 320 vite mari.

Trestieni, cătun, în jud. Hotin, așezat pe pîrîul Draghiște, între satele Constantinouca și Colicăuți. Are 15 case de locuitori.

Tricatî, odaie, cu stație de cai de poștă, pe șoseaua dintre Acherman și Tatar-Bunar, la S. de Bicoza.

Triești. (Vezi Plopul, în jud. Soroca, volosti Tîrnova).

Trifănești, sat, în jud. Soroca, volosti Nădușita, așezat pe malul drept al râulețului Căinari, la S. de Frumușica. Are 147 case, cu o populație de 904 suflete; școală elem. rusească.

Trifești, sat, în jud. Orhei, volosti Cinișeuța, în valea Cohilnicului, între satele Hordinești și Cohilniceni. Are 127 case, cu o populație de 762 suflete, țărani Români.

Trifeuți, rusește Trifovți, sat, în jud. Soroca, așezat pe malul Nistrului, între Soroca și satul Vasilec. Face parte din volosti Ocolina. Are 147 case, cu o populație de 720 suflete, țărani Români și Ruteni; biserică; școală țirgovnicească rusă; 177 vite mari cornute, 40 cai, 190 oi.

Trînca, sat, în jud. Hotin, volosti Edința, așezat pe pîrîul Draghiște, pe șoseaua dintre

Edința și târgul Lipcani. Are 198 case, cu o populație de 1230 suflete; două biserici, una veche și una nouă; 347 vite mari, 600 oi.

Trofești, sat, în jud. Izmail, așezat pe pîrîul Salcea-Mare. Lângă sat e un puț artezian. Are 69 case, cu o populație de 437 suflete, țărani Români.

Troistenî, sașu Viprova, sat, în jud. Orhei, volosti Isacova, așezat în valea Culei, la N. de satul Puținei. Are 197 case, cu o populație de 910 suflete, țărani Români; biserică.

Troița, rusește Troițcoie, sat, în jud. Bender, volosti Tarochia, așezat lângă valea Sacă, într'un hîrtop, din dreapta. Dealul de la S. are 101,8 stînj. d'asupra n. m. Are 270 case cu o populație de 1612 suflete, țărani Români și puținii Ruteni; 510 vite mari; 11 mori de vînt; grădini cu pomi; vii; prisăci.

Troițchi, sat, în jud. Izmail, așezat pe malul de la E. al lacului Chitaș, pe locul vechiului sat tatar Dervșichioi. S'a întemeiat la 1826 de veteranii Ruși și Ruteni în număr de 47 familii, cari au sosit aci cu 6 cai, 15 vite mari și 11 oi. Guvernul rus a dat emigranților 1410 deseatină pămînt. Astăzi satul are 178 case, cu o populație de 1290 suflete.

Tropoclo, colonie bulgară, în jud. Izmail, așezată pe malul N.-E. al lacului Cunduc, la gura râului Sărata, pe țărmul stîng al acestui râu. S'a întemeiat pe la 1829 de emigranții Bulgari din Rumelia. Are 198 case, cu o populație de 1098 suflete.

Trostica, vale, în jud. Orhei,

Incepe spre E. de satul Hirtopul-Mare și merge în direcțiunea S.-E., până aproape de valea Nistrului, de lângă Onițcani. Lungimea văii e de 11 kil., după harta statului maj. rus. Coasta dreaptă a văii este acoperită cu păduri.

Trostinețul, *șirîi*, în jud. Bender, în lungime de 17 kil. Curge în bălțile de prin prejurul satului Puhocenî.

Trustianca, *fermă-cătun*, în jud. Chișinău. (Vezi mănăstirea Hin-cul).

Trușeni, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Sirețul, așezat într'un hîrtop din dreapta Bicului. In vale merge linia căii ferate Chișinău-Ungheni. Pozițiunea geografică: 47°4' lat., 26°53' long. de la m. din Paris. Are 568 case, cu o populație de 3426 suflete de răzeși; o biserică de piatră, cu hramul Arh. Mihail și Gavril, construită de răzeși; o școală înființată la 1855 în care se învață numai rusește. Biserica posedă cărți vechi românești din anii 1794, 1745, 1784, 1787, 1792, 1794. În arhiva bisericeii se păstrează matricole de la 1808 în limba română. Satul Trușeni are alături de el un mic cătun numit Chicera. Înălțimea locului este de 86,03 st. de la n. m. In vechime acest sat aparținea sardarului Vasile Onofrei. Răzeșii l-au cumpărat cu prețul a 30 mii leva. Imprejurul satului sunt vii și grădinii cu pomi.

Tucicov, *suburbie* a orașului Izmail, întemeiată la 1810 de generalul rus Tucicov. E așezată mai jos de vechea cetate, pe povișnișul deluros al pantei. Pe la 1827, această parte a orașu-

lui purta încă numele de Forstadt al Izmailului. Țarul Nicolae I a ordonat ca orașul să se numească de azi înainte după numele generalului rus, dar acest ordin a rămas numai pe hirtie. Nimeni, afară de administrație, nu numea Izmailul astfel. Orașul Izmail, adică Tucicov, la 1810 era locuit de 1815 familii: 416 familii Ruși, 700 familii Ruteni, 330 familii Moldoveni, 68 familii Greci, 50 familii Bulgari, 50 familii Armeni, 51 familii Rascolnicii, 140 familii Evrei și 7 familii Țigani, 5 biserici, 1548 case, 109 prăvălii, 563 grădini și vii. (Vezi Izmailul).

Tudorova, *sat*, în jud. Acherman, volosti Palanca, așezat pe malul Nistrului, la N. de Palanca. Pozițiunea geografică: 46°26'30" lat., 27°42' long. Satul e construit pe o parte înaltă, locuit de Moldoveni, cari l-au întemeiat pe la 1770. La 1827 a fost locuit de 52 familii de țărani Romîni și 3 familii de Ruși. Astăzi satul are 199 case, cu o populație de 1190 suflete; o biserică cu hramul Sf. Averchie; 288 vite mari cornute, 66 cai, 450 oi. Țăranii posedă 1650 deseatinii pămînt.

Turceasca, rusește **Turețchi**, *gîrlă*, în jud. Izmail. Se desface din brațul Chiliei, între gîrlele Stensovoi și Pererva-Mare (rusește Balșoia) și se varsă în gîrla Stensovoi, despărțind Ostrovul Solomonov (rusește Salamînov) de ostrovul Otnojina.

Turlachi, *posad* (suburbie), a orașului Acherman, așezată pe malul limanului Nistrului, la gura văii Bicoaza, unde la 1823 au fost două sate: Turlachi și Podul-de-piatră, numit de Ruși Cameni-Most. Aceste două sate

au fost pe la 1829 alipite ca suburbii la orașul Acherman. Până pe la 1841 posadul Turlachi se numea de Ruși și Ruteni Crivda, iar numele de Turlachi s'a menținut numai la Moldoveni. Acest nume derivă din cuvîntul «Turla». Locuitorii posedă 690 des. pămînt, din cari 420 des. cu bucate și 270 des. cu grădini de zarzavat. In partea suburbiei numită astăzi Crivda, populația este de 1500 suflete; în partea suburbiei numită Ciair-Uscaț, populația e de 370 suflete; în partea numită Ciairi Uzî, populația e de peste 300 suflete. Partea numită Uscata n'are puțuri, iar cea Udă este înconjurată de apele limanului, și acoperită cu stof. Suburbia Turlachi are o populație de 1020 suflete. Pe la 1878, din aceste locuri, sub îndemnul guvernului rus, multe familii au emigrat la Caucaz, unde trăiesc foarte mizerabil.

Turunciuc, *șirîi*, în jud. Acherman, în delta Nistrului; se varsă în limanul Nistrului, la N. de gura rîului, curge în direcțiunea S. Izvoarele din mlaștinele ce se află în deltă. Are o lungime de 7,5 kil.

Tuzli, *tîrgșor*, în jud. Izmail, așezat pe țărmul de la V. al lacului Hadji-Ibraim. Pozițiunea geogr.: 45°52'30" lat., 27°46' long. Are 720 case, cu o populație de 5,234 suflete. Locuitorii afară de agricultură, se mai ocupă și cu pescuitul. Sunt trei uzine de pește sărat și două de sare.

Tuzoara, *tîrgșor*, în jud. Orhei, centrul volostei cu același nume, așezat pe țărmul stîng al Bicului, lângă calea ferată Ungheni-Chișinău, între satul Călărași și

stația Călarăși. Pozițiunea geografică: 47°15' lat., 25°59' long. Are 201 case, cu o populație de 1010 suflete, 58 familii de Romîni, majoritate Evreî; o biserică cu hramul sf. Treime.

Tvardița, *colonie* bulgară, în jud. Bender, așezată la izvoarele pârîului Chirghij-Chitaî; la hotarul județelor Bender și Acherman.

Pozițiunea geogr.: 46°9' lat., 26°37'30" long. d. m. din Paris. Face parte din volosti Ciadir-Lunga. S'a întemeiat la 1829, pe locul unde a fost un sat de tătari, în valea Chirghij. Numele satului derivă de la cuvîntul bulgăresc «Tverdița» care semnifică «fortăreață tare» dat în amintirea bătrînilor bulgari, cari aũ sosit în Basarabia venind

dintr'un loc întărit de lîngă orașele Cozanlic. Satul astăzi are 379 case, cu o populație de 2463 suflete; o biserică, cu hramul sf. Paraschiva; școală elementară.

Locuitorii posedă 7208 des. pămînt.

Populația vorbește bulgărește și romînește.

T

Țarenova, *fermă*, în jud. Acherman, așezată pe pîriul Cilighider. Are 24 case.

Țarevna, *sat*, în jud. Orheiū, așezat în valea Samașcani. Face parte din volosti Răzina. Are 269 case, cu o populație de 1620 suflete, parte Romîni, parte Ruteni; 420 vite mari.

Țaricenca-de-Jos, rusește **Țaricenca-Nijneaia**, *sat*, în jud. Acherman, pe riulețul Hadjidere, puțin mai jos de Țaricenca-de-sus. Are 67 case, cu o populație de 520 suflete.

Țaricenca-de-sus, rusește **Verchniaia-Țaricenca**, *sat*, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-Rusească, așezat pe pîriul Caplan. Are 238 case, cu o populație de 1793 suflete; 216 cai; 482 vite mari cornute. Înălțimea locului 53,7 stînj. d. n. mării.

Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomî.

Țarigrad, *sat mare*, în jud. Soroca, volosti Țirnova, așezat într'o vale, la 2 kil. de linia căii ferate Ocnița-Bălți. Are 302 case, cu o populație de 1684 suflete, țărani Romîni; biserică;

școală elem. bisericească rusă; 524 vite mari.

Țarigradului (Valea-), *vale*, în jud. Soroca. Incepe pe moșia satului Țarigrad, la N. de acest sat, și merge în direcțiunea S. până aproape de valea Răutu-lui. Lungimea văiei 9 kil. Capul văiei are o înălțime de 120,64 st. de la n. m., iar albia, la gură, 58 st. d. n. m. În vale se află așezat satul Țarigrad. Valea primește din stînga două văi: Hirtop-Mustafa și valea Moromorut. La gura văii Moromorut se află cătunul Turca.

Țaul, sau **Gorodiciul**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Țirnova, așezat la 4 kil. de linia căii ferate Ocnița-Bălți spre E. Are 230 case, cu o populație de 1613 suflete; 2 biserici; școală; 327 vite mari, 400 oi.

Țăhnăutul, *sat*, în jud. Orheiū, volosti Cinișăuți, așezat în valea Samașcanilor, între Sîrcova și Țarevna. Are 123 case, cu o populație de 698 suflete, țărani Romîni; 290 vite mari.

Țibericul, sau **Țibirica**, *sat mare*, în jud. Orheiū, volosti Bravicea, așezat în valea Culei. Are 134

case, cu o populație de 1070 suflete, țărani Romîni și cîte-va familii de Ruteni; biserică; școală elem. rusească; 400 vite mari.

Țiberica, *sat*, în jud. Orheiū, așezat într'o vâlcică, care dă în valea Braviceii. Are 230 case, cu o populație de 1304 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elementară rusă. Loc. posedă 5—6 des. pămînt de cap de familie. Imprejurul satului sunt vii și livezi cu pruni. În apropiere e satul Țibericul.

Țibova, *sătuc*, în jud. Orheiū, volosti Izvoara, așezat în valea Țibova, pe malul Nistrului. La S. de sat, tot pe malul Nistrului, se află rămășița anticiei mănăstiri Țibova, sau Horodiștea, desființată de Ruși pe la 1820. Chi-liile acestei vechi mănăstiri sînt săpate în stîncile de piatră de pe mal. Satul are 48 case, cu o populație de 290 suflete.

Țibova, *vale și pîriū*, în jud. Orheiū. Face parte din valea Jidanca. Incepe de lingă satul Minceni-d. j. și merge până aproape de valea Nistrului. La gura văiei se află așezat satul Țibova. Direcțiunea S.-E. În fundul văiei curge pîr. Țibova, care se varsă în Nistru.

Țiganca, *sat*, în jud. Izmail, în valea Prutului, între gurile pîraelor Tighici și Sacă. Are 102 case, cu o populație de 998 suflete, țărani Romîni.

Țiganca, *gîrlă*, în jud. Bălți, în valea Prutului. Incepe lingă satul Bolotina, se întinde pe marginea răsăriteană a văieii Prutului și la satul Mazileni se varsă în rîulețul Camenca. Are o lungime de 7 kil., și udă satele Bolotina și Tomestî.

Țiganca. (Vezi Susleni, vale, în jud. Orheiü).

Țigănești, *sat*, în jud. Orheiü, volosti Cobîlca, așezat într'o vâlcea ce se deschide, din stînga, în valea Ichelui. Are 139 case, cu o populație de 894 suflete; biserică. Imprejurul satului sunt păduri și vii.

Țigănești, *mănăstire* de călugări, în jud. Orheiü, lingă satul Țigănești, la 30 verste de orașul Orheiü și la 35 verste de Chișinău, așezată într'o poiană pitorească, înconjurată din trei părți cu munți. Din spre S. curge rîulețul Ichel; din spre V., din munți, curg două izvoare, care în mijlocul locașului sfînt formează un iaz.

Mănăstirea e întemeiată de boerul moldovean Lupu Deucu pe la 1741. Pe la 1803, mănăstirea a avut o pîră cu boerul Rosset, proprietarul satului Olănești, dar a cîștigat procesul la Senatul rusesc pe la 1833. La 1846, în locul vechei biserici de lemn, s'a zidit una nouă cu hramul Adormirei Maicei Domnului. Mănăstirea posedă 50 fâlcî pămînt; moară de vînt; grădini cu pomi, vii și două case la Chișinău. Populațiunea mănăstirei se compune din 48 că-

lugări. Serviciul divin se oficiază în limba rusă.

Țighira, sau **Coșeni**, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Flămînda. Face parte din volosti Cornești. Pozițiunea geografică: 47°27' lat., 25°33' long. d. m. d. Paris. Are 96 case, cu o populațiune de 680 suflete, țărani Romîni, care posedă pămînt de împrîrietărire 710 deseatinî. Proprietarii, moștenitorii lui D. Ciolac, au 1367 des. Sunt vii și livezi. Țăranii se ocupă și cu uscarea prunelor.

Țighira, *vale* în jud. Izmail. Are o lungime de 5,5 kil. cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Orac, din dreapta, la S. de satul Sărăteni Noi. La început are o înălțime de 101,83 stînj. d. n. m., iar albia la mijloc are 36,3 st. d. n. m.

Țipala, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Costești, așezat la hotarul jud. Chișinău și Bender. Pozițiunea geografică: 46°50' lat., 26°38' long. după m. din Paris. Are 170 case, cu o populație de 1090 suflete de razeși; o biserică, cu hramul sf. Nicolae, zidită de locuitori; școală elem. unde se învață numai rusește. Razeșii posedă 1319 deseatinî pămînt. Afară de aceasta mai posedă aci și țăranul V. Groza 8 deseatinî pămînt cumpărat. Imprejurul satului sunt vii și livezi.

Țipilova, *sat*, în jud. Soroca, volosti Ocolina, lingă șoseaua dintre Soroca spre Bălți, între satele Hristici și Ocolina. Are 59 case, cu o populațiune de 478 suflete; 197 vite mari.

Țiplești, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Răutului, în dreptul

gurei rîului Cubolta, la hotarul jud. Bălți cu jud. Soroca. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 98 case, cu o populațiune de 910 suflete, țărani Romîni cari posedă pămînt 817 deseatinî. Evreul Pitchis are aci 2168 deseatinî. In sat, sub denumirea de arendași, vătavî, etc., locuiesc și 23 familii de Evrei.

Țiplițești sau **Grebelca**, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Răutului, între satele Țiplești și Heciul-Vechiü. Face parte din volosti Slobozia-Bălți. Are 67 case, cu o populație de 380 suflete.

Țăranii posedă pămînt de împrîrietărire 456 deseatinî. Proprietarii, moștenitorii D-nei Crijanovski au 513 deseatinî. Sunt vii și livezi.

Țițăreni, sau **Luțani**, *sat* mare, în jud. Bender, volosti Telița, așezat pe țărmul drept al rîului Bicu. Are 197 case, cu o populațiune de 1867 suflete; 300 vite mari cornute, 87 cai.

Țițăreni, *sat*, în jud. Orheiü, volosti Ciocolteni, așezat pe țărmul stîng al rîului Răut. Din partea dreaptă a rîului se întind mlaștinele vaste ale acestui rîu. Are 82 case, cu o populațiune de 818 suflete țărani Romîni; 160 vite mari cornute, 42 cai.

Țira, *sat*, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat pe malul stîng al Răutului, între Borodniceni și Rogojeni. Are 80 case, cu o populațiune de 690 suflete țărani Romîni; 172 vite mari.

Țirdia, *vale*, în jud. Izmail. Are o lungime de 6,5 kil. cu direcțiunea S.-E. Se deschide în valea Orac, la V. de satul Orac, din dreapta.

U

Uglinea-Mare, rusește **Bolșaiia Uglinea**, *vale*, în jud. Chișinău și Bender. Are o lungime de 11 kil., cu direcțiunea spre S.-E. La început are o înălțime de 123 stînj. d. n. m. Fundal e acoperit cu pădure. Primește din stînga valea Uglinea-Mică; albia la gura Uglinei-Mici are 51,6 st. d. n. m. Se deschide în valea Cunducului, lîngă tirgșorul Gura-Galbină.

Uglinea-Mică, rusește **Malaia Uglinea**, *vale*, în jud. Chișinău, în lungime de 10 kil. Incepe pe la E. de satul Nirîșeni și merge în direcțiunea S.-E. până în valea Uglinea-Mare, în care se deschide, din stînga, la hotarul jud. Chișinău cu jud. Bender. Partea de sus a văiei este acoperită cu stufării.

Ulmă, *sat* mare răzășesc, în jud. Chișinău, volosti Vasieni, așezat în valea Volcinețului. Pozițiunea geografică: 47°1' lat., 26°13' long. d. m. din Paris. Are 409 case, cu o populație de 2725 suflete; o școală, unde se învață rusește. Răzeșii posedă 1597 desecatină pămînt; au multe vie și livezi cu pomi. O sfoară de 32 desecatină aparține răzeșului Ion Bivol, care posedă

hrisoave vechi de proprietate (1611-1620); alt răzeș, Leonid Andronachi are 20 des. (hrisovul 1721).

Unchitești, *sat*, în jud. Soroca, volosti Văscăuți, aproape de satul Cuhurești. Are 100 case, cu o populație de 799 suflete; biserică; școală elem. rusă; grădini; 3 mori de vînt; 249 vite mari.

Ungheni, *tirgșor*, în jud. Bălți, centrul administrativ al volostei cu același nume, așezat pe malul Prutului, legat prin linia căii ferate atît cu Odesa (prin Chișinău și Bender), cît și cu Iași, vechia capitală a Moldovei. Tirgșorul Ungheni se află așezat în valea Delea, la gura văiei Rusului. Lîngă seliștea tirgșorului se află un heleșteu. Pozițiunea geografică: 47°12' lat., 25°27'30" long. de la merid. din Paris. Are 580 case, cu o populație de 2898 suflete Romîni, Evreii și Ruși. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 409 desecatină. Vechiul proprietar al satului, C. Buznea, are 912 desecatină. Vama de la Ungheni a înregistrat în cursul anului 1901 un import de 341.852 puduri mărfuri în va-

loare de 849.760 ruble și 12.274 vite mari și mici; iar exportul în același an a fost de 47.217 puduri marfă, în valoare de 154.515 ruble și 736 vite mari și mici.

Ungura (Valea-), *vale* și *pirîu*, în jud. Izmail. Se deschide în valea Cahul, la S. de satul Volcinești. Este tăiată de Valul lui Traian-d.-j. Primește din stînga văiele: Bozul și Coșera. Fundal văiei este acoperit cu păduriste. La N. de păduriste valea se numește Valea-Goghia. În albia văiei curge pîrîiașul Ungur, care izvorește din valea Goghia și se varsă în riul Cahul. Lungimea văiei Ungura e de 2 kil., cu direcțiunea la început spre N., apoi spre E.-S.-E.

Unguri, rusește **Ungri**, *sat*, în jud. Soroca, așezat pe malul Nistrului, în jos de Otaci. Face parte din volosti Arionești. Are 248 case, cu o populație de 1870 suflete, Romîni; biserică; școală rusească bisericească; 302 vite mari; prisăci; 4 mori.

Unțești, *sat* mare, în jud. Bălți, așezat într'un hîrtop, între satele Vulpești și Cetireni. Pozițiunea geografică: 47°13'15" lat.

25°34' long. Face parte din volosti Ungheni. Are 203 case, cu o populație de 1249 suflete; o biserică, cu hramul tuturor sfinților; școală elem. rusească. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 1093 deseatină; vii și livezi. Proprietara, Bucharin, are 1908 deseatină.

Urlova, lac, în jud. Bender, aproape de riul Nistru, în valea riului, la N.-E. de lacul Scobilca.

Ursoaia, sat, în jud. Bender, în valea Tunătorii. Face parte din volosti Căușani-Noi. Are 213 case, cu o populație de 1171 suflete, țărani Români. Tot în valea Tunătorii se află cătunul Ursoia, așezat lângă șoseaua Bender-Căușani.

Împrejurul cătunului și a satului sunt multe vii și grădini cu pomi.

Ursoaia, vale, în jud. Bender, în lungime de 18 kil., cu direcțiunea S.-E. Incepe la E. de cătunul Scroafa și se deschide în valea Botnei, la stația căiei ferate Bender-Reni, numită Căușani. Valea primește, din stînga,

valea Șaitana. Albia văieii are 55,2 stînj. înălțime d. n. m.

Usac, vale, în jud. Soroca. Incepe lângă satul Arionești și merge spre E. până în matca Nistrului. Are o lungime de 2 kil.

Uspenca, sat, în jud. Acherman, volosti Plahteevca, așezat pe pîriul Hadjidere, la gura văieii Iorgan. Pozițiunea geografică: 46°11' lat., 27°32' long. Are 224 case, cu o populație de 1020 suflete; 203 vite mari cornoate, 235 cai.

Ustia, sat, în jud. Orhei, volosti Criuleni, așezat la gura Răutului, în dreptul tîrgșorului Dubasari. Are 260 case, cu o populație de 1509 suflete, Români, Ruși și Ruteni; biserică; școală elem. rusească; 423 vite mari; 6 mori de vînt.

Ustia, sat mare, în jud. Bălți, așezat în valea Ustia. Face parte din volosti Folești. Are 172 case, cu o populație 868 suflete. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 1359 des. Proprietarii, Filipescu, 3627 des.

Împrejurul satului sunt vii, livezi și un heleșteu mare.

Ustia, vale, în jud. Bălți. Are o lungime de peste 28 kil., cu direcțiunea S.-E. la început, apoi S.-V. Lîngă satul Navîrneț, se unește cu valea Obreja și d'aci poartă numele de Șovățul-Mic. În vale se află satele: Chîrpița, Iablona, Limbeni-Noi și Vechii și Ustia. De-alungul văieii sunt 9 heleștee, din cari trei mari. Din dreapta primește valea Popei.

Ustia, pîriu, în jud. Bălți. Curge în valea cu același nume, până la satul Navîrneț, unde primește, din stînga, pîriul Obreja, și d'aci înainte poartă numele de Șovățul-Mic. Apele sale nutresc 9 heleștee mari și mici. Lungimea pîriului e de 30 kil.

Utmanca, vale, în jud. Soroca. Incepe de la Valul-lui-Traian, din acest județ, și merge în direcțiunea N.-E., până aproape de Nistru, lîngă satul Voroncău. Lungimea văieii, după harta st. maj. rus, e de 9 kil. La început, fundul văieii are o înălțime de 58,1 stînj. de la n. m.

V

- Vad-Raşcu**, *tirgşor*, în jud. Soroca, aşezat pe malul Nistrului, centrul volostei cu acelaş nume. Poziţiunea geografică: 47°56' lat., 26°28' long. d. m. Paris. Are 492 case, cu o populaţie de 5244 suflete, din cari aproape 3 mii Evrei; biserică, şcoală de Zemstvo cu 2 clase, poştă şi telegraf, şosea via Domulojeni, unde se uneşte cu şoseaua Soroca-Gura-Camenca. Centrul daraverilor comerciale peste Nistru cu Podolia.
- Vadul - Căsăuţenilor**, *vad*, pe Nistru, lângă satul Căsăuţi, din jud. Soroca.
- Vadul-Cişleî**, *vad*, pe Nistru, între Cişla - Nedjima şi satul Grinciul.
- Vadul-Comarov**, *vad*, pe Nistru, în jud. Hotin, în faţa satului Comarov. Ruşii îi zic Bacat.
- Vadul-Conovca**, *vad*, pe Nistru, în jud. Hotin, în jos de satul Canouca.
- Vadul-Gruşevăţul**, *vad*, pe Nistru, în jud. Hotin, în jos de satul Gruşevăţul.
- Vadul-Leca**, *sat*, în jud. Orheiü, volosti Căzâneşti, aşezat pe partea dreaptă a Răutulăi, între satul Căzâneşti şi Brinzenî, pe şoseaua cea mare dintre Soroca şi Orheiü-Chişinăü. Are 134 case, cu o populaţie de 1010 suflete de ţărani Romîni.
- Vadul-lui-Isac**, *sat*, în jud. Izmail, în valea Prutului, la S. de lungăreţul lac Manta. La S. trece Valul lui Traian-d.j., care începe aproape de Prut. Are 102 case, cu o populaţie de 907 sufl., ţărani Romîni; 96 cai, 224 vite mari cornute, 317 oi.
- Vadul-lui-Vodă**, *sat*, în jud. Chişinăü, volosti Mirenî, aşezat pe malul Nistrului. Poziţiunea geogr.: 47°5'30" lat., 26°44' long. d. m. din Paris. Aci este staţia de plecare a vapoarelor cari circulă pe Nistru în sus; puţin mai jos este un pod plutitor pe riü. Are 87 case, cu o populaţie de 984 suflete; o şcoală elem. rusească. Ţăranii posedă pământ de improprietărire 481 $\frac{1}{4}$ des.; aceşti ţărani au mai cumpărat pământ atit aci cit şi la Malul-Togadinului 686 $\frac{1}{4}$ des. pământ. Proprietarii, ficele lui Christofor, posedă atit la Vadul-lui-Vodă cit şi la Malul-Togadinului aproape 6000 des.
- Vadul - Nagorenilor**, *vad*, pe Nistru, în jos de satul Nagorenî, din jud. Hotin.
- Vadul-Otachi**, *vad*, pe Nistru, în jos de satul Otachi, din jud. Hotin.
- Vadul - Racovăţului**, *vad*, pe Nistru, în jos de satul Racovăţul, din jud. Soroca.
- Vadul - Rudi - de-Jos**, *vad*, pe Nistru, în faţa satului cu acelaşi nume, din jud. Soroca.
- Vadul-Ustia**, *vad*, pe Nistru, în jos de Dubasari, în jud. Orheiü.
- Vadul-Vasilcăü**, *vad*, pe Nistru, în jos de satul Vasilcăü, jud. Soroca, volosti Ocolina.
- Vadul-Vertiujenilor**, *vad*, pe Nistru, în jos de satul Vertiujenî, din jud. Soroca.
- Vadul-Voloşniţa**, *vad*, pe Nistru, lângă satul Voloşniţa, din jud. Soroca.
Sunt patru vaduri pe Nistru, în aceste locuri.
- Vadul-Voronovăţul**, *vad*, pe Nistru, în jud. Hotin, în jos de

satul Voronovățul. Sunt, trei vaduri, aproape unul de altul.

Vaisali, *colonie* de bulgari, în jud. Izmail, așezată la S. de Valul-lui-Traian-d.-j., la S.-V. de satul Vanova. Are 157 case, cu o populație de 1210 suflete. S'a întemeiat la 1827.

Valea-Boldureștilor, *vale*, în jud. Chișinău. Incepe pe o distanță de 5 kil., în dreptul satului Nilești și poartă numele de Bladnicul. Lungimea întregei văi e de 25 kil. Primește din dreapta valea Curputoii. În vale sunt așezate satele: Bacșani și Isaicani. Se deschide în valea Prutului, între satele Frozinești și Selizeni. Direcțiunea spre S.

Valea - Busului, *vale*, în jud. Chișinău, lungimea de 15 kil. La început înălțimea văii este de 142 stînj. d. n. m. și este acoperită peste tot cu vii și păduri. În vale se află fermele: Busel și Donail. Dealul de la S. de Donail, are o înălțime de 144,5 st. d. n. m. Se deschide în valea Cunduc, din dreapta, în apropierea tirșorului Hănțești.

Valea-Cînepei, sau **Valea Cînichii**, *vale*, în jud. Chișinău, în lungime de 3 kil. cu direcțiunea spre S. Se isprăvește în valea Tohatinului la satul Budești.

Valea-Lacului, *vale*, în jud. Soroca. Se deschide în valea Căinari, din partea dreaptă, la S. de satul Nihălăuca (rusește Michailovca). Are o lungime de 4 kil., înălțimea locului la capul văii 102 stînj. de la n. m. În fundul văii 52 stînj. de la n. m. Direcțiunea S.-E.

Valea-lui-Vlad, *colonie* evreiască, în jud. Bălți, așezată în valea Dumbrăvița, spre E. de satul cu același nume. Face parte din volosti Chișcăreni. Are 117 case cu o populație de 783 suflete, cari posedă pămînt dăruit de stat 384 deseatină. D-na Maria Dunin are aci 23 deseatină. Oveii nu se ocupă cu agricultură; pămîntul se arendează.

Valea-Lupului, *vale*, în jud. Chișinău, în lungime de 2,5 kil. Se infundă, din dreapta, în valea Tohatinului lângă satul Budești.

Valea-Mare, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea cu același nume, la gura văii Mănica. Face parte din volosti Ungheni. Are 56 case, cu o populație de 382 suflete. Țăranii posedă 470 deseatină pămînt. Proprietarul Parait Gusti, are 1919 deseatină. Sunt grădini cu pomi și vii.

Valea-Mare, *numirea* văii Ileana, din jud. Bălți, de la satul Florițoia și până în valea Prutului. Primește din dreapta văile: Cornu, Grozasca și Mănica. Are o lungime împreună cu a văii Ileana de 19 kil. Direcțiunea S.-E. În valea-Mare se află așezat satele: Valea-Mare și Moreni. Mai sunt în valea 5 heleștae și mlaștine.

Valea-Mare, *vale*, în jud. Bender, în lungime de peste 2 kil., Se deschide în valea Botnei la N. de satul Plop-Ștubei, din stînga. Direcțiunea S.-E. Este tăiată de Valul-lui-Traian.

Valea-Mare, *vale*, în jud. Soroca, între satele Șolcani și Bădiceni, dă în valea Boloata din stînga. Intr'un hîrtop din stînga

este satul Șolcani. La început valea are o înălțime de 142,61 stînj. de la n. m., iar fundul 80,5 stînj. d. n. m. Direcțiunea S. Lungimea după harta stat. maj. rus, 5,5 kil.

Valea-Mirenii, *vale*, în jud. Chișinău. Incepe aproape de Chișineu și merge spre S.-E. până aproape de valea Bicului de lângă satul Chirca. Primește, din stînga văile: Mazileni, Buha, Macoim și Cotiri. Lungimea văii, este de 18 kil. Pe albia văii este șoseaua Chișineu-Bender. La gura văii Buha este situat oficiul poștal. La gura văii Cotiri se află satul Mirenii, iar la intrarea văii în valea Bicului satul Chirca. Dealurile dealungul văii din dreapta au la început o înălțime de 83 stînj. de la n. mării, lângă Mirenii 65 stj. și la gură 69,7 stj. Lipsită de pădure, la început e acoperită cu vii și grădini.

Valea-Morilor, *vale* și *piriu*, în jud. Chișinău, în lungime de 7,5 kil., cu direcțiunea N.-E. Are forma unui S. Poartă numele de la mai multe mori de apă și de vînt, cari se află în ea. Fundul văii este acoperit cu pădure; la gură se află satul Lozova. E înconjurată de numeroase vii. Un pîriu șerpuiește de-a lungul văii.

Valea-Nisporenilor, *vale*, în jud. Chișineu. Se deschide, din stînga, în valea Nirnova. Pe partea stîngă se află satele: Nisporeni, Vărzărești și Șindreni. Direcția văii spre S.

Valea-Perjii, *sat*, în jud. Bender, în Valea-Perjii, pe țărmlul pîriului cu același nume. Face parte din volosti Ciadir-Lunga. Pozițiunea geografică: 46°1'30" lat.,

26°35' long. Dealul de la E. are înălțimea 79,1 stînj. d'asupra d. m. Altă dată aci a fost un sat tătarec cu livezi întinse de pruni, cari apoi s'au distrus de Ruși. La 1816—27, aci s'au așezat 78 familii de Moldoveni, apoi au mai venit o familie de mazili și 35 familii de Ruteni, fugiți din robia rusească. Din acești veniți și coloni bulgari s'a format actuala populație a satului. Astăzi satul are 370 case, cu o populație de 3108 suflete, parte Romîni, parte Bulgari; biserică; o școală elementară.

Valea-Popii, *cătun*, în jud. Orhei, volosti Bravicea, așezat în valea Culei, spre N.-V. de satul Hetelova. Are 24 case, cu o populație de 108 suflete.

Valea-Rusului, *sat*, în jud. Bălți, așezat pe țărmul stîng al Prutului. Face parte din volosti Sculenii. Pozițiunea geografică: 47°28' lat., 25°14' long. d. m. din Paris. Are 163 case, cu o populație de 1291 suflete, țărani Romîni; o biserică, cu hramul Adormirei, zidită de mănăstirea Neamțu; școală elem. rusească. Locuitorii sunt împroprietăriți pe pămîntul mănăstiresc și posedă 574 deseatinii. Mănăstirea Neamțului are aci 332 deseatinii pămînt de arătură și 99 cu pădure. Sunt vii și livezi cu pomi. Vitele satului 410 vite.

Valea-Sultăneștilor, *valc*, în jud. Chișinău. La mijloc este cunoscut sub numele de valea Grozești, iar la gură de Valea-Beriasa. Are o lungime de 13 kil. In vale este așezat satul Sultănești. La început are o înălțime de 180,77 stînj. de la n. m. Se deschide în valea Prutului, din stînga, la S. de satul Grozești.

Valebeșul, *fermă*, în jud. Orhei, așezată în valea Ichelui, în sus de gura văii Buda, în mijlocul pădurilor.

Valul-lui-Traian, *val*, în jud. Soroca. Se întinde de la satul Timiliuț până la Zastîncea, avînd direcția N.-V. Trece printre satele: Solonețul, Stoicani, Rădi și Volovița de o parte, la N. de aceste sate, și Cremeneș și Racovățul de altă parte. Trece valea Salonețului, merge pe deasupra văii Ațgaș, trece apoi valea Cereșnovățului și se oprește la satul Zastîncea. Mai sînt și în alte locuri tot în jud. Soroca, ast-fel de valuri, cărora poporul le dă numele de Valul-lui-Traian. Așa de ex. de la satul Oclanda și până la Balinți pe o distanță de 5 kil. cel puțin se întinde un val, numit Valul-lui-Traian; asemenea pe malul Nistrului la satul Napadova și Senatouca, există iar niște valuri de pămînt de o lungime de unul și două kil.; valul însă care merge de la Saloneț și până la Racovăț are o lungime de peste 22 kil., după harta st. maj. rus.

Valul-lui-Traian, *numirea* unui val ce există de la satul Oclanda până la satul Balinț, din jud. Soroca. Lungimea acestui val e de 5,8 kil., cu direcțiunea N.-V. Incepe de la extremitatea estică a satului Oclanda și se isprăvește în tufișul de lîngă satul Balinț. Locuitorii îi zice: Valul-lui-Traian.

Valul-lui-Traian-de-jos, *val*. Incepe la E. de satul Vadul-lui-Isac și se îndreaptă spre E., până în valea Ungură, pe care o taie în curmezis, apoi apucă spre E.-S.-E., tăind văile: Buzu, Coșer și Flămînda. Ajungînd

în valea rîului Cahul se îndreaptă iar direct la E. și iese din această vale urmînd această direcțiune, taie apoi Valea-Mahara, Valea-Dumbrăvile la S. de ferma Dubovaia-Balca (ripa stejarilor), valea Burlac la S. de ferma Burlăcel și intră în valea riulețului Ialpuh. De la acest riuleț pe o întindere de peste 9 kil valul formează hotarul între jud. Acherman și Izmail. De la m. 26°18' valul se îndreaptă spre S.-E., trece pe la S. de ferma Combur, la N. de colonia Vaisali și se îndreaptă spre lacul Catlabuh. La distanță cam de un kil. și ceva de la acest lac, valul se bifurează: o ramură în lungime de peste 2 kil. merge tot spre S.-E., și se oprește direct lîngă lacul Catlabuh, iar cealaltă ramură se îndreaptă spre N.-E. trece pe la N. lacului Catlabuh pe la N.-V. de colonia Novo-Pocrouca și se oprește la N. de colonia Vechiul-Traian (Staro-Traian) la lacul Chitai. Apoi valul reapare pe partea cealaltă a lacului, merge în direcțiunea E.-N.-E. până la m. 27°3', formînd pe o întindere de aproape 4 kil. hotarul între jud. Acherman și Izmail. D'aci se îndreaptă la E. până aproape de lacul Cunduc, la N. de colonia bulgară Eschinopolos, taie valea Boșcolia și este străbătut aci de pîriul Cișmea. Lungimea totală a valului e de aproape 125 kil.

Valea-lui-Traian-de-Sus, *val*. Incepe de la tirgșorul Leova, jud. Izmail merge în direcțiunea E.-N.-E.; taie valea Copcu la un kil. în jos de satul Copcu; taie văile Cazanciuc și Cugurlui la gurile lor și intră mai înalt în valea Sărata, pe care apoi o străbate puțin la N. de gura văii Sărățica, de aci ia direc-

țiunea E. tăind valea Sărățica la gura văiei Ceauru, și merge pe coasta de N. a acestei văi. Eșind din valea Sărățica se urcă pe un deal de 101,5 stînj. înălțime d. n. m., și se coboară în valea Ialpuhul-Mare, pe care o străbate, apoi urmează valea Iălpugel la S. de satul Iălpujel. Ajunge la valea Japar și se îndreaptă la N.-E. până în valea Cunducului, pe care o străbate între satele Gradiștea și Blahodatî. Eșind din valea Cunducului se îndreaptă din nou spre E., dispăre apoi pe o distanță de 2,5 kil., reapăre din nou în valea Cojdangaliei, pe care o străbate, apoi iarăși dispăre în valea Casim pe o distanță de 2 kil., iar apăre și taie valea Schinoasă lîngă satul Satu-Noû; ese din valea Schinoasă și intră în valea Schinoasă-Mică; ese din ea și intră în valea Sacă, pe la începutul ei, unde dispăre pe o distanță de 4,6 kil., reapărînd în valea Ciaha, pe care o traversează, îndreptîndu-se tot spre E., taie văile: Opărita, Botnei, Lungă, Baccalica și Cartoșita și intră din nou în valea Botnei la V. de tîrgșorul Caușani-Noi. De aci urmează valea Botnei, pe partea stîngă, însă aci este distrusă această parte a Valului-lui-Traian, cu ocazia construirii liniei căiei ferate Bender-Reni. La gura văiei Zanicul, din nou apăre valul și ese din valea Botnei, luînd direcțiunea spre N.-E. taie Valea-Mare și se oprește la satul Chircăești. Lungimea valului este aproximativ de 110 kil. Există rămășițele unei ramure a valului spre N. de tîrgșorul Leova, aceste rămășițe de un val mic se obsearvă bine lîngă satul Tochilia-Răducani și satul Broscoșești din jud. Izmăil.

Valul-Șerpilor, rusește **Zmeini-Val**, *vale*, în jud. Acherman, avînd aspectul unei lucrări de pămînt artificiale. Incepe lîngă mahalaua Turlachi (de lîngă Acherman), acolo unde se află așezată ferma Liuba, și merge spre N.-V. pe creasta malului limanului Nistrului, trece la V. de cătunul Mologa, apoi la E. de Chișla și de Seimeni, pe urmă dispăre pe o distanță cam de 2 kil. și merge din nou la N.-V. de Seimeni, mergînd tot în direcțiunea N.-V. pe creasta malului, la V. de Roșanska. Limba de pămînt îngustă și nisipoasă a malului are și ea un val, care înconjoară gura văiei Roșa. De la Roșanca această limbă merge la N.-V. și malul dispăre în viile dintre Palanca și gura văiei Roșa. Lungimea valului e de peste 27 kil.

Varcova, *rîpă*, în jud. Soroca. Incepe de lîngă satul Birnova și se deschide în valea Nistrului la satul Naslaucia.

Varnița, *sat*, în jud. Bender, așezat pe malul Nistrului, la 3,5 kil. depărtare de Bender, spre N. de oraș. Centrul administrativ al volostei Varnița. Pozițiunea geografică: 46°52' lat., 27°08' long. d. m. din Paris. E legat cu Bender printr'o linie de cale ferată, care merge spre port, unde se încarcă și se descarcă mărfuri. Numele satului derivă de la cuvîntul românesc «var». Varul se extrăgea aci pentru construirea fortăreței Bender. Mai jos de sat, pe drum spre oraș se pot vedea încă și acum șanțurile și temeliele ce înconjoară locul, unde se întări regele Suediei Carol al XII. La 1827, satul era locuit numai de țărani Romîni în număr de 54 familii și o familie de Evrei cu

75 case; o biserică, cu hramul sf. Spiridon; 13 grădini și vii; 28 cai, 549 vite și 420 oi, fiind proprietari peste 1740 deseatinî pămînt. Astăzi satul are 192 case, cu o populație de 2320 suflete, cari abia au 230 vite.

Varvarouca, rusește **Varvarovca**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Florești, așezat în valea Prutului, aproape de stația căiei ferate Florești spre S. Are 149 case, cu o populație de 890 suflete; biserică; școală elementară.

Vasieni, *sat*, în jud. Chișinău, centrul administrativ al volostei cu același nume, așezat în valea rîului Botna. Pozițiunea geografică: 46°58'30" lat., 26°14'30" long. d. m. din Paris. Are 302 case, cu o populație de 2170 suflete, țărani Romîni; școală elem. unde se învață numai rusește. Locuitorii posedă pămînt de împroprietărire 106 deseatinî. Cătunul Vișinea aparține comerciantului din Soroca Ion Aganovicî, care posedă aci 394 deseatinî, iar la Vasieni 541 deseatinî, fratele său Petru Oganovicî, are la Vasieni (Vasieni-Volcinețul) 2330³/₄ deseatinî și mazilul Constantin Ursu 44³/₄ des. Imprejurul satului sunt multe vii.

Vasieni, rusește **Vasieani**, *sat*, în jud. Orhei, volosti Telenești, așezat în valea Malovata, în apropiere de satul Leușeni. Are 162 case, cu o populație de 738 suflete, țărani Romîni.

Vasilcăul, rusește **Vasilcov**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Ocolina, așezat pe malul Nistrului, între satul Trifăuți și Voroncova. Are 217 case, cu o populație de 1107 suflete, Romîni și Ruteni;

biserică; școală bisericească; 310 vite mari.

Vasilica, sau Minzătești-Vechi, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului. Face parte din volostii Ungheni. Are 42 case, cu o populație de 357 suflete. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 432 deseatinii. Proprietarul, grecul Arghiropulo, care a cumpărat moșia lui Naccu, are aci 218 deseatinii.

Vasilevca, sat, în jud. Izmail, pe malul de la E. al lacului Chitai. Are 96 case, cu o populație de 717 suflete, parte Ruși, parte Ruteni.

Vasilina, pîrii și vale, în jud. Hotin, merge paralel cu valea Armanca și dă în valea Ciuhuru-lui, unde pîriul lângă satul Birlădeni se varsă în Ciuhur. Lungimea văieii 6 kil. Direcțiunea văieii S.-E.

Vasiliuți, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Camenca. Dealul de la E. are o înălțime de 65,61 stînj. d'asupra n. m. Face parte din volostii Bolotina. Are 40 case, cu o populație de 372 suflete, țărani Romîni. Lîngă sat este un heleșteu mare. Locuitorii posedă 152 deseatinii pământ. Proprietarea, E. Bantiș, posedă 892 deseatinii, iar Mitropolia de la Iași are aci 1050 deseatinii.

Vaticea, sau Vatici, rus. Leașco-va-Vaticea, sat, în jud. Orhei, volostii Isacova, așezat în valea Vaticiului. Are 60 case, cu o populație de 710 suflete; biserică. Este înconjurat de păduri.

Vaticea, vale, în jud. Orhei. Incepe din locurile mănăstirei Tabora (Tabira), la 5 kil. spre V., merge spre E. până aproape

de valea Răutului, lîngă satul Selișteea (jud. Orhei). Din dreapta, în vale, dau văile: Porcăreț și Licecioc. Afară de mănăs. Tabora, în vale, sa mai află satele: Leașcova, Vatieca, mănăstirea Curchi, Mana, Lucașeuca (Selișteea) și Selișteea. Coastele văiei sunt acoperite cu păduri și au o înălțime de la 96,50 stînj. (satul Isacova) de la n. m., până la 147 stînj. (satul Răci). Lungimea văiei 25 kil. după harta st. maj. rus. În fundul văiei curge pîriul Vatoj.

Vatoj, pîrii, în jud. Orhei. Curge în valca Vatieca, izvorînd din pădurile, ce cresc în fundul văiei. Apele pîriului servă la numeroase mori, înșirate dealungul pîriului.

Văcăsari, vale, în jud. Soroca. Incepe de pe moșia mănăstirei Japca (rușii numesc Șaba) și merge în direcțiunea N. până aproape de valea Voșcasac. Lungimea văiei, după harta st. maj. rus, este de 5 kil.

Vădeni, sat, în jud. Soroca, volostii Ocolina, așezat într'o vale. Înălțimea din apropiere are 165,59 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Are 186 case, cu o populație de 1412 suflete; biserică; școală elem. rusă; 74 cai, 594 vite mari cornute.

Vădeni, vale, în jud. Soroca. Incepe de la satul Vădeni și merge în direcțiunea E. până în valea Camenca. Are o lungime de 4 kil., după harta st. maj. rus.

Văleni, com. rur., în jud. Izmail, pe panta malului Prutului. Pozițiunea geografică: 45°38'30" lat., 25°50' long. Are 197 case, cu o populație de 1213 suflete, țărani Romîni. S'a întemeiat la

1808 de 59 familii, țărani Romîni. La 1827 țărani posedau 55 cai, 294 vite mari, 448 oi și erau proprietari peste 30 deseatinii fie-care familie. Azi satul are 80 cai, 370 vite mari, 580 oi și 53 vii.

Văncicăuți, sat mare, în jud. Hotin, volostii Noua-Suliță, așezat pe șoseaua dintre Lipeani și Noua-Suliță, între Prut și pîriul Glodosu. Pozițiunea geografică: 48°13' lat., 24°71' long. d. m. din Paris. Are 256 case, cu o populație de 1973 suflete; biserică; școală elem. rusă cu 47 elevi din 199 copii în vîrstă de școală (1902); 4 mori de vînt; grădini; 472 vite mari.

Văntina, sat, în jud. Soroca, volostii Ocolina, pe șoseaua dintre Soroca spre Bălți, la S. de satul Hristici. Înălțimea din spre N.-E. are 158 stînj. d'asupra n. m. Are 46 case, cu o populație de 484 suflete; 140 oi, 143 vite mari.

Vănuha, sau Ivanuha vale, în jud. Bălți. Se deschide în valea Copăceanca, din dreapta, lîngă satul Recaria și Nihoreni. Direcțiunea E.-S.-E. Lungimea 4,5 kil. după harta stat. maj. rus.

Văraticul, sat mare, în jud. Bălți așezat pe malul rîului Ciuhur, între satele Șeptibani și Dumeni, aparține volostii Zabriceni. Pozițiunea geografică: 47°55' lat., 24°56' long. d. m. din Paris. Are 158 case, cu o populație de 1120 suflete; o biserică, cu hramul sf. Niculae. Locuitorii posedă pământ 765 deseatinii și sunt împroprietării pe moșia văduvei generalului Pissarjerski. care are aci 383 deseatinii moșie. Imprejurul satului sunt grădini și vii.

Văratîcul, saŭ **Morari**, *cătun*, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-rusească, așezat la N.-V. de satul Vodenî, de pe pîriul Moldovca. Are 29 case, cu o populațiune de 203 suflete; 33 caî. 99 vite mari.

Vărticăuți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Chelmăuți, așezat pe șoseaua dintre Hotin și Larga, de pe linia căiei ferate Ocnița-Noua-Sulița. De aci șoseaua merge spre Briceni. Pozițiunea geografică: 48°26' lat., 24°28' long. Are 190 case, cu o populație de 957 suflete; biserică.

Vărzărești, *sat mare*, în jud. Orheiü, volosti Tuzoara, așezat în fundul văieî Vărzăreștilor. Dealul din spre N.-V. are o înălțime de 156,50 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Are 263 case, cu o populație de 1896 suflete; biserică cu hramul sf. Mihail; școala elem. rusească; numeroase vii și grădinî cu pomî; prisaci; 6 mori de vînt; 473 vite mari.

Vărzărești, rusește **Varzarești**, *sat*, așezat în valea Nisporenilor, între satele Săndrenî și Nisporeni, cu care se învecinește. Pozițiunea geog. 47°6'30" lat., 25°52' long., după m. d. Paris. Face parte din jud. Chișinău, volosti Nisporeni. Alături de sat se află mănăstirea Vărzărești. Are 602 case, cu o populație de 3730 suflete, Romîni răzeși două biserici; o școală elem. rusească întreținută de Zemstvo. Schitul Vărzărești posedă două fășii de moșie la Iurcenî de 47 deseatinî. Răzeșii posedă mai multe hrisoave vechi, între cari: hrisovul lui Grigorie Calimachi din 1767; al lui Mihaî Racovița din 1722; Anafora Div. Mol. de la

1805. Imprejurul satului sunt vii și mori de vînt.

Vărzărești, rusește **Dimitrovski**, (după hramul bisericeii), *schit* de maici, în jud. Chișinău, la 60 de verste de capitala Basarabiei, lîngă satul Vărzărești, pe un picior de plaî, lîngă pîriul Senește. E înconjurat din trei părți cu munți. Despre acest schit pomenește hrisovul lui Alexandru-cel-Bun de la 1420 și hrisovul lui Iliăș-Vodă de la 1435. Această mănăstire, cea mai veche din mănăstirile Moldovei, a fost pustiită de Tătari. La 1770 a fost reînființată de potropopol Constantin Măcărescu. Actualul schit are două biserici, zidite una la 1796, a doua la 1863. Schitul posedă o moșie de 190 deseatinî. Acest schit a fost locuit de călugări, dar la 1815 a fost transformat în schit de maici, mutîndu-se în chiliele sale călugărițele din mănăstirea Cosauți, desființată de Ruși.

Vărzărești, *fermă*, în jud. Orheiü, (Vezi Chito).

Vărzăreștilor (Valea-), *vale*, în jud. Orheiü, în lungime de peste 4 kil. cu direcțiunea S. Fundul văieî e acoperit cu pădure și vii. Se deschide în valea Chitușca, din stînga. La începutul său coastele văieî au o înălțime de 156,50 stînj. d'asupra n. m.

Văscăuți, *sat*, în jud. Hotin, volosti Romăncăuți, așezat pe un afluent al pîriului Lopatnicul, la 5 kil. de satul Gromăncăuți. Prin sat trece șoseaua ce merge la Briceni spre satul Neporotova. Lîngă sat este un heleșteu. Are 267 case, cu o populație de 2800 suflete; biserică; școală

elem. rusă, cu 47 elevi din 284 copii în vîrstă de școală (1902).

Văscăuți, rusește **Vascovți**, *sat*, în jud. Soroca, centrul volosti cu același nume. Are 127 case, cu o populație de 880 suflete, țărani Romîni; biserică; 200 vite mari, 488 oi.

Vechiul-Traian, rusește **Staro-Traian**, *colonie* de bulgari și moldoveni, întemeiată la 1817 în jud. Izmail. E așezată pe malul drept al lacului Chitaî, de ambele laturi ale Valului-lui-Traian. Pe la 1820 seliștea satului s'a mutat mai la S., astfel că acum Valul e la N. de sat. La 1827 avea 67 case, locuite de 86 familii de Bulgari și 7 de Moldoveni. Astăzi satul are 179 case, cu o populație de 1120 suflete; 208 caî, 475 vite mari cornute, 1080 oi; 5 mori. Țăranii posedă pămînt 4920 deseatinî.

Velicico. (Vezi Butești).

Verejeni, *sat*, în jud. Orheiü, volosti Căzănești, așezat pe partea stîngă a Ciulucului-Mic, aproape de gură; dincolo de riu-leț trece șoseaua spre Orheiü. Are 195 case, cu o populație de 1560 suflete, țărani Romîni.

Verejeni, rusește **Verejanî**, *sat*, în jud. Soroca, volosti Otaci, așezat pe malul drept al Nistrului, lîngă linia căieî ferate Ocnița-Jmerinca. Are 177 case, cu o populație de 1190 suflete; biserică; școală elem. rus.; 398 vite mari cornute, 62 caî, 210 oi,

Vertijeni, *sat*, în jud. Soroca, volosti Văscăuți, așezat pe malul Nistrului, la gura văilor Sta-viște și Bălțatul, vad peste Nistru. Are 142 case, cu o popu-

lație de 1090 suflete, țărani Romîni; biserică; școală elem. rusă.

Vertijeni, *colonie* de evrei, în jud. Soroca, aduși de guvernul rus la 1859 și așezați aci, aproape de satul Zaluca, pe malul Nistrului. Are 78 case, cu o populație de 697 suflete.

Vetrianca, *sat*, în jud. Hotin, volostî Romîncuți, așezat aproape de malul Nistrului, la 2 kil. Pozițiunea geografică: 48°32'30" lat., 24°54' long. Are 293 case, cu o populație de 1465 suflete, Rusini, Ruteni și puțini Romîni; biserică.

Vicheta, *gîrlă*, în jud. Izmăil. Incepe din partea S.-V. a lacului Cahul și se varsă în Dunăre, la 9 kil. de orașul Reni. Lungimea 4 kilom., direcțiunea cursului apelor N.-V.

Vihavinețul. (Vezi Hilovățu).

Viișoara, *sat*, în jud. Hotin, așezat pe malul Prutului, între satele Lopatnic și Badragii-Noi. Face parte din volostî Edința. Are 177 case, cu o populație de 1197 suflete; biserică; grădini cu pomi; 382 vite mari.

Vila, *vale*, în jud. Soroca, așezată între valea Vulturului și valea Cuboltei. Unindu-se cu cea dintîi vale se deschide la satul Chetros-d.-j. în valea Cuboltei, din spre stînga. Are o lungime de 5 kil.

Vilcov, *tîrgșor*, în jud. Izmăil, așezat pe brațul Chiliei. Pozițiunea geografică: 45°24' lat., 27°15' long. d. m. din Paris. De la Chilia pînă la tîrgșor 35 verste, de la Izmăil 120, iar de la Chișinău 175 verste. Intemeietorii tîrgșorului sunt Ca-

zacia Zaporojeni, cari, după distrugerea secei de pe Dnipro, s'au risipit în toate părțile. Unii au fugit spre Caucaz și s'au așezat pe țărmul riului Cuban, alții au fugit în Turcia, și din ceata acestora unii s'au așezat aci în stușișul stufăriei, pe malul brațului Chiliei, unde acest braț se bifurcă. Observînd această bifurcare, Cazacia au numit seliștea lor «Vilca» (furculița). Așa dar intemeierea seliștei datează de la 1775. Cazacia din Vilcov au fost însă în comunicație cu Cazacia din Caucaz, și unii din aceștia venind d'acolo și așezîndu-se aci au numit una din gîrlele Chiliei: Cubanca. La 1790, cînd Suvoroff a luat Izmăilul, satul Vilcov exista, precum arată unele izvoare. După Cazacia, aci începură a veni Ruteni, cari fugeau din groznica robie rusească. Toată această adunătură de eratici trăia pînă la 1880 chiar sub niște șatre, făcute din stuf. Intîia casă s'a construit de către locuitorul burlac Cobila, în acest an. Intîia biserică a fost construită de Cazacia zaporojeni pe la 1890; ea s'a zidit din lut, stuf și nominal. La 1806—1811, Turcia a făcut război cu Rusia, rezultatul căruia a fost răpirea Basarabiei din corpul Moldovei, Cazacia n'au voit să rămîie supuși Rusiei și au emigrat în Turcia. În locul acestuia element viguros slav, au venit pe la 1812 de s'au așezat aci schismaticii Ruși (staroobreadți) cari și au construit case acolo, unde nu erau decît bordeie și șatre. Certîndu-se cu Rutenii, Rușii s'au așezat aproape de apă, iar Rutenii mai departe spre mal, unde au construit o biserică nouă, cu hramul sf. Nicolae. La 1827, locuitorii Vilcovului au primit de la guvernul rus 3,853

des. pămînt. Lăsîndu-se de agricultură, Rușii au arendat pămînturile lor unui Moldovean anume Cozea, iar Rutenii mai aplecați către agricultură, în curînd s'au retras spre seliștea întemeiată de Cozea și au creat cătunul Cozea, care se află lîngă tîrgșor, spre mal. Pe atunci populațiunea tîrgșorului, care nu era decît un sat, era de 26 familii de Ruteni și 77 staroobreadți. Tîrgșorul actual se află așezat pe un teren nisipos înconjurat din toate părțile cu stufării; partea cea înaltă a satului e spre valea Bazarciuc. Tîrgșorul e supus deselor inundații, cari sîlesc pe locuitorii de a căuta scăpare spre locuri mai înalte. Populațiunea tîrgșorului astăzi e de 4 970 suflete, creșterea anuală a populațiunei prin covîrșirea nașterilor asupra morților e de 134 unități. Există punct de vamă. La 1901, prin acest punct s'a importat marfă pentru suma de 9.779 ruble și s'a exportat pentru suma de 3.995 ruble. Imprejurul tîrgșorului astăzi există 14 grădini cu zarzavat și 17 grădini cu pomi, cari ocupă 10 descătină pămînt. Ocupațiunea principală a tîrgșorului e pescăria. Există (1902) 14 fabrici mici pentru săratul peștelui, cari produce anul suma de 369.000 ruble. Tîrgșorul posedă 45 de prăvălii cu daraveri anuale de peste 81.000 ruble.

Viprova. (Vezi Troistenii).

Visoca, rusește **Visocoie**, *sat*, în jud. Soroca, așezat în fundul văcii Fetei, între satele Crișcăuți și Dărcăuți. Înălțimea locului 150.48 stînj. d'asupra n. m. Face parte din volostî Arionestii. Are o populație de 1377 suflete, Romîni, Ruteni și puțini

Ruși; biserică; școală elem. rusească; 299 vite mari.

Vișniovca, *sat*, în jud. Izmail, așezat în valea Borzeștilor. La S. de sat se află odaia Borzești, pe șoseaua dintre Leovo și Comrat. Dealul de la E. are o înălțime de 96 stînj. d'asupra n. m. după harta st. maj. rus. Satul din spre N.-V.-S. este înconjurat de pădure. Are 135 case, cu o populație de 875 sufl.

Vinători, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Boldurești, așezat pe acelaș anticlinal cu satele Ciutești și Selișteca. Are multe vii. De aci se începe valea Nirnova. Pozițiunea geografică: 47°11'30" lat., 25°47' long. după m. din Paris. Are 198 case, cu o populație de 2100 suflete, țărani Romîni; o școală, întreținută din averea mănăstirilor închinat. Locuitorii posedă împreună atît aci cît și la Popîneni pămînt de împroprietărire 801½ des. Mănăstirea Sinaia aci și la Popîneni, 419 deseatină.

Vîrnova. (Vezi Cotiujenii-Mici).

Vîrstova, rusește **Resteo-Atachi**, iar Rutenii îi zic **Resteu**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Chelmineț, în care a fost până la 1884 o biserică de lemn construită acum 150 ani de locuitorii. În acest an biserica a ars și în locul ei locuitorii au construit o nouă biserică, cu ajutorul unui general rus Lișin, căsătorit cu o romîncă. Astăzi satul în majoritate e compus din Ruteni; în biserică se oficiază în limba rusă. Satul se află așezat lângă pădurea Buzoviței, la 3 kil. de malul Nistrului. Are 202 case, cu o populație de 1627 suflete; școală rusească; 386 vite mari.

Vișcăuți, *sat*, în jud. Orhei, volosti Susleni, așezat în valea Nistrului, între gurile văii Parovaia și valea Chinejilor. Are 124 case, cu o populație de 700 suflete; biserică, cu hr. Sf. Mihail; 4 mori de vînt; 198 vite mari. Imprejurul satului sunt vii, livezi cu pruni și grădini cu pomi.

Vodenii, sau **Moldovca**, *sat*, în jud. Acherman, volosti Ivanovca-rusească, așezat pe pîriașul Moldovca, care se varsă în Caplanii. Are 247 case, cu o populație de 1070 suflete, țărani Romîni; 217 cai, 290 vite mari cornute, 370 oi.

Voinescu, *com. rur.*, în jud. Izmail, așezată în valea Lăpușna, lângă un lac. Pozițiunea geografică: 46°39' lat.; 25°57' long. d. m. din Paris. Are 155 case, cu o populație de 1070 suflete; biserică; școală elementară rusească.

Voinova, *sat*, în jud. Orhei, volosti Cobilca, între dealurile care împresoară pîr. Recea, ce se varsă în Ichel. Are 142 case, cu o populație de 812 suflete, țărani Romîni. Dealul și colinele sunt acoperite cu păduri.

Voivodica, *lac*, în jud. Bender, (vezi Costi).

Voivodina, rusește **Vaevodina**, *lac*, în jud. Bender, în valea Nistrului, la E. de satul Chițcani. Pozițiunea geog. 46°47'30" lat., 27°18'30" long. după m. din Paris. În lac se varsă brațul sudic al riului Botna. Lungimea lacului e de 600 m., lărgimea 150 m. La E. de lac crește pădurea de pe malul Nistrului, iar la V. sunt viile satului Chițcani.

Volcăneshți, *colonie greco-bulgară*, în jud. Izmail, așezată parte pe riul Cahul. parte în valea Coșer. Pozițiunea geog.: 45°41' lat., 26°4' long. d. m. din Paris. S'a întemeiat pe la 1822, pe locul odăilor, armeanului Volcan și fraților săi Vetdei și Carabet. La întemeiere satul purta numele de Vetda, apoi i s'a dat numele mai romînesc de Volcăneshți. Lîngă sat, pe deal, pe partea stîngă a riului Cahul, se văd încă șanțurile vechiului lagăr turcesc asediat de comitele Rumeantzeff cu o mare armată rusă. Un monument comemorativ, se află construit de Ruși în amintirea acestei bătălii de la 1770. La 1827 satul a fost locuit de 333 familii de Bulgari, Moldoveni, Greci, Țigani, Ruteni, Arnăuți și Ruși. Guvernul rus a recunoscut numai la 191 familii, pămînt în întindere de 1140 deseatină. Astăzi satul are 384 case, cu o populație de 2780 suflete; biserică de zid; 28 mori de vînt; numeroase vii și grădini.

Volcianețul, *vale*, în jud. Chișinău, formată din împreunarea văilor Buda și Horodea; de la satul Manuilești și schimbă numele în valea Botnei. Are o lungime de 11 kil. În vale se află satele: Ulma, Vasieni, Manuilești. Pe toată întinderea este acoperită cu pădure, afară de albia sa. Direcțiunea văiei S.-E.

Volcinețul, *stație de dr. d. f.*, Ocnița Jmerinca în jud. Soroca pe malul Nistrului, lîngă satul Volcineț-Slobozia, la 2 kil. de tîrgșorul Atachi (Otaci).

Volcinețul, *sat*, în jud. Hotin, volosti Chelminețu, așezat la poalele unui deal înalt de 141,6 stînj. d'asupra n. m. la 6½ kil.

de stația căii ferate La-ga de pe linia Noua-Suliță-Ocnița. Are 227 case, cu o populație de 1235 suflete, majoritatea Români minoritate Rusini; 470 vite mari.

Volcinețul, sat, în jud. Chișinău, volosti Pirjolteni, așezat într'un hirtop al Bicului, la hotarul județelor Bălți și Chișinău. Dealul dintre Volcineț și Sipoteni are o înălțimea de 179'58 stînj. de la n. mărei. Dealul despre V. are o înălțime de 182,40 st. de la n. m. Pozițiunea geogr.: 47°16' lat., 25°48' long. după m. din Paris. Are 462 case, cu o populație de 3117 suflete, țărani Români; o școală elem. rusească. Locuitorii posedă pămînt de împroprietărire pe pămîntul mănăstiresc, 1246 deseatină. Mănăstirea Frumușică (Frumoasa), 617 deseatină Locuitorii se ocupă și cu uscarea prunelor. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Volcinețul, sat, în jud. Soroca, aproape de malul Nistrului, a-lături de stația căii ferate linia Ocnița-Jmerinca. Face parte din volosti Otaci. Are 187 case, cu o populație de 1004 suflete, țărani Români și Ruteni; biserică; 194 vite mari, 317 oi.

Volconești. (Vezi Săndreni, în jud. Chișinău).

Voloaca, vale, în jud. Orhei. Incepe lângă satul Bulaești, și dă în valea Nistrului lângă satul Jora-Credna. Lungimea văcii 13 kil.

Volodeni, sat, în jud. Bălți, volosti Zabriceni, la V. de satul Beșinauț. Are 80 case, cu o populație de 740 suflete, țărani Români, care posedă pămînt de împroprietărire 699 deseatină,

Proprietarii, d-nii Solomon Mihail are aci 794 deseatină pămînt, iar evreii Rizman și Bronstein au 200 deseatină. Satul este locuit și de opt familii de Evreii, cari se ocupă cu mica arendășie.

Volontirovca. (Vezi Babei, în jud. Acherman).

Voloșcova, sat, în jud. Hotin, așezat pe malul drept al Nistrului, la 10 kil. de Securenă. Face parte din volosti Securenă. Are 188 case, cu o populație de 977 suflete, de țărani Români; biserică; 502 vite mari.

Voloșnița, rusește Golovcița, sat, în jud. Soroca, volosti Bădicieni; așezat pe malul drept al Nistrului, la N. de Curesnița cu care intră în contact. Are 205 case, cu o populație de 1230 suflete de razeși; biserică; grădini; 4 mori.

Volova, sat, în jud. Soroca, volosti Ocolina, așezat, la izvoarele Racovățului, la 6 kil. de Soroca spre S. Dealul spre S.-V. de sat are o înălțime de 145,65 stînj. d'asupra n. m. Are 210 case, cu o populație de 1210 suflete; biserică; 176 cai, 294 vite mari cornute, 290 oi; școală elem. de băeți.

Volovița, sat, în jud. Soroca, volosti Ocolina, la 6 kil. spre S. de orașul Soroca. Are 74 case, cu o populație de 468 suflete; 72 cai, 140 vite mari cornute.

Vorniceni, sat, în jud. Chișinău, centrul administrativ al volostei Vorniceni, așezat aproape de gurariuleț. Bicovățul, pe dreapta. Pozițiunea geografică: 47°9' lat., 26°6' long., d. m. din Pa-

ris. Are 420 case, cu o populație de 3117 suflete, țărani Români; două școli elementare, una de băeți și una de fete, unde se învață numai rusește. Locuitorii sunt împroprietăriți pe pămîntul mănăstiresc și posedă 2185¹/₂ deseatină. Mănăstirea Chiprieni are 1024 des.

Vorniceni. (Vezi Negrii).

Voroceha. (Vezi Căinari).

Voromidul, vale, în jud. Soroca. Incepe la S. de satul Rublenița, și merge spre satul Zastîncea, înaintea căruia se unește cu valea Hristiciului și de aci pe o distanță de 3 kil. poartă numele de valea Zastîncea până aproape de Nistru. Lungimea văcii 6,5 kil., cu direcțiunea S.-E. Înălțimea la mijlocul văcii e de 81,3 stînj. de la n. m.

Voroncova. (Vezi Slobozia-Voroncova, jud. Soroca).

Voroncovăni, cătun, în jud. Soroca, volosti Bădicieni, pe moșia Bădicienilor, în valea Botoatei. Are 17 case.

Voronovița, sat, în jud. Hotin, volosti Chelmenetul, așezat pe malul drept al Nistrului, la o curbătură a riului. Are 150 case, cu o populație de 902 suflete; 302 vite mari.

Vorotețul, vale și piriu, în jud. Orhei. Incepe de lângă satul Otaci și dă în valea Chipricenilor ceva mai la vale de satul Slobozia-Hodoroji. Are o lungime de 11 kil. cu direcțiunea S.-E. În fundul văcii curge piriiașul Vorotețului care se varsă în piriul din valea Chipricenilor.

Vorotețul, sat, în jud. Orhei,

volosti Chipirceni, la 4 kil. de centrul volostei. Are 69 case, cu o populație de 476 suflete, țărani Români. Imprejurul satului sunt păduri.

Voșcasac, vale și pîrîu, în jud. Soroca. Incepe aproape de satul Vertijeni și merge întii spre E. pe o distanță de 4 kil., pe urmă își schimbă brusc direcțiunea în Nistru, și făcînd o curbă se termină în valea Nistrului printr'o luncă, în care se află așezat satul Senatăuca. Lungimea văiei după harta st. maj. rus e de peste 12 kil. Din dreapta primește valea Văcăsari. Înălțimea locului pe coaste e de 127 stînj., iar fundul de 13,9 stînj. de la n. m. În albia văiei curge pîriul Voșcasac.

Vozdu, rusește Gvozdov, sat,

în jud. Soroca, volosti Florești, așezat în valea Camenca la N. de gura Camencei. Are 88 case, cu o populație de 568 suflete: 290 vite mari.

Voznesenscoe, sat, în jud. Acherman, volosti Plahteevca, așezat pe un pîrîiaș ce se varsă în Cohlînicul, în fundul văiei Djălair. La V. de sat înălțimea locului e de 55,4 stînj. d'asupra n. m. Are 138 case, cu o populație de 1012 suflete.

Vrănești, sat, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, între satul Onteni și Tacsobenî, aproape de șoseaua Folești-Sculenî. Face parte din volosti Sculenî. Are 79 case, cu o populație de 811 suflete. Răzeșii au aci o răzeșie de 135 deseatinî. Țăranii posedă pămînt de im-

proprietărire 152 des. Proprietarul Frangopulo are 730 des.

Vulpești, sat, în jud. Bălți, așezat în valea Roșca. Face parte din volosti Ungheni. Pozițiunea geografică: 47°14' lat., 25°33' long. Are 122 case, cu o populație de 694 suflete; o biserică, cu hramul sf. Gheorghe. Țăranii posedă pămînt 223 deseatinî. Proprietarul Tufescu are 223 des. Sunt vii și grădini cu pomi.

Vulturului (Valea-), vale, în jud. Soroca, merge în direcțiunea S. până în valea Cuboltei, lângă satul Chetrosul-d.j. Înălțimea locului 112 stînj. de la n. m. iar fundul 70 stînj. Lungimea văiei este de aproape 9,5 kil. după harta st. maj. rus.

Z

Zabara. (Vezi, Olghienthal, în jud. Acherman).

Zabriceni, rusește **Zabriceani,** *sat*, în jud. Bălți, centrul volostei Zabriceni. Pozițiunea geografică: 48°4'30" lat., 24°55' long. după m. din Paris. Are 172 case, cu o populație de 1190 suflete, țărani Romîni; biserică; o școală cu o clasă, unde se învață numai rusește. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 1077 deseatină. Proprietarul Mihail Ciugureanu are aici, la Onești și Porciuleanca 968 deseatină, d-na Safonov are la Porciuleanca și Tiurt peste 1808 deseatină.

Zadunaevca, *colonie* de bulgari, în jud. Acherman, volosti Tașlic, așezată în valea Chirghij-Chitai, pe malul drept al riulețului cu același nume. S'a întemeiat la 1821 de către Bulgari, tîrgoveți din Chișinău, în număr de 41 familii, cărora guvernul rus le-a dat 2460 deseatină pământ romînesc, păstrînd în aceste locuri încă 3780 deseatină pentru viitorii eratici slavii, cari vor pribegi în Basarabia. Actualul sat are 197 case, cu o populație de 1894 suflete; biserică; școală elementară rusă; 980

vite mari cornute, 177 cai, 394 oi. Imprejurul coloniei sunt vii și grădini cu pomi.

Zagorna, *sat*, în jud. Soroca, volosti Cotiujeni, așezat la S. de satul răzeșesc Răcești. Are 47 case, cu o populație de 389 suflete; 190 vite mari.

Zagorna, *vale*, în jud. Soroca. Incepe între satele Bodești și Cotiujeni-Mari; merge în direcțiunea S.-E. până aproape de valea Dobrușei. Lungimea 4 kil.

Zahaidac, sau **Sahaidach,** *sat*, în jud. Bender. Face parte din volosti Gura-Galbină. Este așezat într'un hîrtop din dreapta văiei Schinoase. Are 187 case, cu o populație de 1190 suflete, țărani Romîni. Proprietatea, fostă a familiei Ion Zilotti, care a construit aici o superbă vilă. Imprejurul satului sunt vii și la V. pădure.

Zaharancea, *sat*, în jud. Bălți, așezat pe malul Prutului, spre S. de gura Bladnicului, între satele Vasilica și Bruna. Face parte din volosti Ungheni. Are 47 case, cu o populație de 548 locuitori. Țăranii posedă pământ de împroprietărire 467 deseatină.

Mănăstirea din muntele Sinaia are aci 375 deseatină.

Zahorenii, *vale*, în jud. Orheiü. Se deschide în valea Cobîlnicul, în dreptul satului Havrilauca. Are o lungime de 7 kil., cu direcțiunea S.-E. In vale este așezat satul Zahorenii.

Zahorenii, rusește **Zagareani,** *sat*, în jud. Orheiü, volosti Chil pereni, așezat la 5 kil. de satul Chiștelnița, la gura văiei Zahorenii. Pozițiunea geogr: 47°35' lat., 26°23' long. Are 208 case, cu o populație de 1020 suflete, țărani Romîni; 280 capete vite mari.

Zaicani, *vale*, în jud. Orheiü. Incepe de lângă satul Ișnovățul și aci e cunoscută cu numele de Valea-Ișnovățului. Are o lungime de vr'o 15 kil. Se deschide în valea Ichelui, lângă satul Chetros.

Zaim, *sat*, în jud. Bender, volosti Caușanilor, așezat pe țărmul stîng al riului Botna, pe unde trece linia căii ferate spre Bender. Pozițiunea geografică: 46°37' lat., 27° long. la 5 kil. de la Caușanii-Noi. S'a întemeiat la 1779 pe locul unei vechi seliște

de Tătari. La 1827 aci locuiau 86 familii de țărani Romîni și 3 familii de Ruteni, avînd 90 case și 9 bordeie; 8 mori de vînt; 165 cai, 1045 vite mari, 550 oi; prisaci cu 594 stupi; 7 vii; 14 puțuri. Astăzi satul are 245 case, cu o populație de 1550 suflete; o biserică, zidită la 1816; 140 cai, 675 vite mari cornute, 390 oi.

Zaluceni, rusește **Zaluceanî**, *sat*, în jud. Soroca, așezat pe malul drept al Nistrului, între satele Cerlina și Vertijeni a răzeșilor. Are 117 case, cu o populație de 985 suflete; biserică; 343 vite mari.

Zaluci, *sat*, în jud. Hotin, volosti Lipcani, așezat pe șoseaua dintre Lipcani și Noua-Suliță, la 5 kil. de tirgul Lipcani, lângă căile ferate Ocnița-Noua-Suliță. Are 85 case, cu o populație de 725 suflete.

Zamciogi, rusește **Zamcioji**, *sat*, în jud. Chișinău, volosti Sirețul, așezat pe țărmul drept al Ichelului, la 2 kil. de satul Rădeni. Înălțimea de la n. mării 92,23 stîmjenî. Are 83 case, cu o populație de 930 suflete țărani Romîni, cari posedă pămînt de împroprietărire 280 des. Proprietara, d-na Maria Cristi posedă atît aci cît și la Pirlîța 500 deseatinî pămînt.

Zameni, *lăcușor*, în jud. Izmail, în lungime de peste un kil., lărgimea vr'o 400 m. în valea Prutului, la V. de satul Chircani.

Zanco, *vale*, în jud. Bender, în lungime de peste 2 kil., cu direcțiunea spre S. Se deschide în valea Botnei, din stînga, între văile: Tanatari și Valea-Mare.

Zarojeni, *sat*, în jud. Hotin, volosti Clișcova, la S.-E. de Clișcova. Pozițiunea geografică: 48°25' lat., 23°57' long. d. m. Paris. Are 397 cbse, cu o populație de 2060 suflete, parte Ruteni și Ruși, majoritate Romîni; 443 vite mari; biserică; fabrică de zahăr, care în anii 1891-900 a produs 1.151.533,50 pud năsip de zahăr. Fabrica nu rafinează; Fabrica cultivă sfeclă 850 deseatinî, iar țărani și proprietarii vecini cultivă sfeclă 300 deseatinî.

Zarum sau **Novopavlovca**, *sat*, în jud. Acherman, volos. Alexandrovca, așezat între Frumușica-Nouă și Vedeni (Vedenscoe). Imprejurul satului sunt numeroase vii și grădini. Are 142 case, cu o populație de 1210 suflete.

Zastîncea, *vale*, în jud. Soroca, Cluj. Se deschide în valea Nistrului. În fundul văieii se află satul cu același nume. Lungimea văieii 3,5 kil. Direcțiunea E. (Vezi valea Voromidu).

Zastîncea, *sat*, în jud. Soroca, volosti Ocolina, aproape de malul drept al Nistrului, lângă orașul Soroca. Are 84 case, cu o populație de 698 suflete; biserică.

Zăhăicani, *sat*, în jud. Bălți, așezat în valea Ciuhurului, între satele Cucuețu și Pociumbăuț. Apartine volosti Glodenî. Pozițiunea geografică: 47°58' lat., 25°2' long. d. m. din Paris după harta stat. maj. rus. Are 240 case, cu o populație de 1617 suflete; o biserică, cu hramul Buna-Vestire; o școală cu o clasă, unde se învață numai rusește; 349 vite mari. Țăranii posedă pămînt de împroprietărire 2109 deseatinî. Boerii Stro-

escu aș atît aci cît și pe moșiile lor din Stolniceni, Pociumbăuț și jumătate din moșia Tiurt, 2504 deseatinî. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Zăhăicani, rusește **Zagaicani**, *sat*, în jud. Orheiü, așezat pe țărmul drept al riului Răut, în fața satului Sărătenî. Face parte din volosti Ciocoltenî. Are 67 case, cu o populație de 810 suflete; 398 vite mari.

Zăhăicani, rusește **Zagaicani**, *sat*, în jud. Orheiü, în valea Zăhăicanilor. Face parte din volosti Hîrtop. Are 142 case, cu o populație de 788 suflete; biserică, cu hramul Nașterei Maiceii Preciste; vii; 6 mori de vînt; 470 vite mari.

Zărnești, *sat*, în jud. Izmail, așezat în valea Prutului. Pozițiunea geografică: 46° lat., 25°49' long. Are 67 case, cu o populație de 620 suflete; 210 vite mari

Zăzulenî, *sătuc*, în jud. Bălți, așezat într'un hîrtop din valea Bladnic. Face parte din volosti Cornești. Are 47 case, cu o populație de 328 suflete. Locuitorii posedă pămînt 437 des. Armeanul Carabet Anuș are aci 2293 deseatinî. Imprejurul sătucului sunt numeroase vii.

Zbiroaia, *sat*, în jud. Chișinău, centrul volosti Zbiroaia, așezat pe malul Prutului, la gura văii Raita. La S. de sat sunt două movile, care se numesc Țicsu. Înălțimea colinei, pe virful căreii se află ambele movile, este de 59,90 stînj. de la n. mării. Pozițiunea geografică: 46°58' lat., 25°47' long. după m. din Paris. Are 102 case, cu o populație de 875 suflete, țărani Romîni; o școală elem. unde se învață

numai rușește. Țăranii posedă pământ de improprietărire 656 des. Proprietarii Elisa Paolin, Gheorghe Gonata, Ecat. Crăciunescu posedă atît aci cît și la Balaurești, Polcești și Valea-Rîngului precum și la Bereasa, 1950 deseatină pământ.

Zelena, pîrîu, în jud. Hotin. Izvorește din valea Putredă, merge în direcțiunea S. și la E. de satul Zalucia intră în valea Prutului. Lungimea 20 kil. după h. st. maj rus.

Zelenaia-Loșcina, numire rusească, care semnifică «Valea Verde», *vale*, în jud. Hotin. Incepe lângă șoseaua din apropierea satului Livinți și merge în direcțiunea S. pînă la satul Chișla-Zelena, de unde apoi se îndreaptă direct spre Prut în valea căreia dă. Lungimea, după harta st. maj. rus. e de 20 kil. Intr'un hîrtop, din stînga văii se află satul Chișla-Verde (Zelena). La N. de acest sat în vale dă Valea-Putredă. În valea Zelenaia curge pîriul Zelenii, care vine din Valea-Putredă, unde 'și are izvoarele.

Zgârdești, sat mare, în jud. Bălți, așezat pe partea dreaptă a văii Ciulucul-Chiscărenilor, între satul Mîndești și Ciuciuei. Face parte din volosti Chișcăreni. Are 172 case, cu o populațiune de 860 suflete, Romîni răzeși, cari posedă pământ 2248 deseatină. Satul are o biserică frumoasă, cu hramul Adormirei. Imprejurul satului sunt vii și grădini cu pomi.

Zgurița, sat, în jud. Soroca, volosti Bădăceni, așezat în valea Căinarului, pe malul stîng al pîriului. Un drum vecinal trece prin sat, îndreptîndu-se spre Po-

pești-de-sus. Are 109 case, cu o populație de 729 suflete; biserică; școală elem. rusă: 349 vite mari.

Zgurița, saș Zgura, colonie evreiască, în jud. Soroca, întemeiată de guvernul rus din Evrei pribegii din Rusia pe la 1863. E așezată în valea Căinarului, între satele Măcăreuca și Zgurița. Are 85 case, cu o populație de 876 suflete Evrei; casă de rugăciune; școală (chederul); centru ocolului medical care coprinde 8 sate din volosti Arionești și 14 sate din volosti Bădăceni; în total o populațiune de peste 24,323.

Zimbreni, vale, în jud. Chișinău la V. de satul Zimbreni. Se deschide în valea Botnei, din stînga Lungimea văii 3,5 kil., cu direcțiunea spre S.

Zimbreni, sat, în jud. Chișinău, volosti Costești, așezat în valea Botnei, fiind despărțit de satul Găurenii numai prin pîriul Botna. Pozițiunea geografică: 46°50'30" lat., 26°30' long. d. m. din Paris. Are 179 case, cu o populație de 1213 suflete; o biserică, cu hr. Înălțarea Domnului; școală elementară, unde se învață rușește. Locuitorii sunt răzeși, cari posedă pământ 1411 deseatină, iar 10 familii de țărani au 72 deseatină. Răzeșii satului mai posedă bătrîna numită Dariuța în întindere de 90 deseatină și alți particulari au 27 deseatină. Afară de locuitori, aci mai posedă o moșioară de 274 deseatină d. Luca Neagă.

Zlotievca, rusește Zolotievca, cătun, în jud. Bender, volosti Căinari. Are 12 case, cu o populație de 74 suflete.

Zmeiva, lac, în jud. Bender, în

valea Nistrului, la S.-E. de lacul Scobilca.

Zolocari, rusește Zolocari, com. rur., în jud. Izmail, așezată lângă lacul Cunduc la E. Pozițiunea geografică: 45°40' lat., 27°25' long. S'a întemeiat pe la 1812, ocupînd vechea seliște tătărăască numită Buiuc-Zolocari. La 1827, satul a fost locuit de 72 familii de Ruteni și o familie de Evrei circiumari. Satul avea 40 puțuri, 41 cai, 407 vite mari și 280 oi. Guvernul rus a dat emigranților cîte 30 deseatină pământ de cap de familie. Satul astăzi are 202 case, cu o populație de 1590 suflete; 4 mori; 120 cai; 350 vite mari.

Zubcul. (Vezi valea Rădiului, din jud. Soroca).

Zubrești, pîrîu și vale, în jud. Orhei, în lungime de 17 kil., cu direcțiunea spre E. La începutul său coastele văii au o înălțime de peste 156 stînj. d'asupra n. m. Se deschide în valea Ichel, ceva mai jos de satul Martînești. Atît valea cît și coastele ei sunt pe dreapta acoperite cu vii și păduri pînă pe la satul Răcea.

Zubrești, sat mare, în jud. Orhei, volosti Cobilca. Pozițiunea geografică: 47°14' lat., 26°11' long. Are 360 case, cu o populație de 1987 suflete de răzeși; o biserică, cu hramul sf. Mihail; școală elem. rusească; 583 vite mari; vii și grădini cu pomi; livezi; 10 mori devint.

Zviozdocica, cătun rutenesc, în jud. Bender. Cuvîntul, rusec, însemnează «steluță». E așezat alături de tîrșorul Manzîr. Face parte din volosti Iosefsdorf. Are 20 căsuțe, cu 82 suflete.

ADAOS

Ancăuți, sătuc, în jud. Hotin, volosti Edinețul, așezat în valea Lincăuților, în partea de N. Are 17 case, cu o populație de 69 suflete, țărani Români.

Andronic (Valea-), vale, în jud. Soroca, la S. de satul Stoicanî, aproape paralelă cu valea Chiniței (Cînepeî), cu care se unește la S. de Valul-lui-Traian. În vale se află niște odăi. Lungimea văieii e de 2 kil.

Badjiului (Valea-), vale și pîrîi, în jud. Hotin. Incepe la S. de satul Coteleu și, luînd direcțiunea spre S., primește mai multe vilcele din spre V., apoi ia direcția spre E. și dă în valea Budei. În fundul văieii curge pîrîul Badjiul. Lungimea văieii e de 5 kil., după h. st. m. rus.

Balagan (Valea-), vale, în jud. Orhei. Incepe prin două hîrtoape, la S. de satul Slobozia-Horodești și merge spre E., până aproape de valea Nistrului, lângă satul Lalova. Fundul văieii e acoperit cu pădure.

Beli - Potoc, ripă, în județul Hotin. Incepe la N. de satul Bocicouți și merge la început spre N.-V., apoi spre N. până

aproape de valea riulețului Anut. În fundul văieii curge un pîrîu, care se varsă în Anut. Lungimea ripcii e de 3 kil.

Bobuceji, sat, în jud. Chișinău, volosti Mirenî, așezat în valea Bicului. Are 198 case, cu o populație de 1910 suflete, țărani Români; biserică; 300 vite mari.

Butnarului (Valea-), vale, în jud. Soroca, la N. de satul Șurî. Incepe din hîrtoapele Cainarului și merge spre S. până aproape de valea Vila. În vale se află niște odăi și stația de poștă numită Cotova. Lungimea văieii e de 8 kil.

Calcevî, odăi, un șir lung de odăi, în jud. Izmail, mai jos de colonia bulgară Enic-Cubei. Sunt așezate în cîmpie. Mai jos de aceste odăi, se află odaia Cereșchie, iar mai jos alt șir de odăi numite Comburschie.

Dinăuți, sat mare, în jud. Hotin, volosti Noua-Suliță, așezat în valea Malinca (rusește Malincova). Are 280 case, cu o populație de 2716 suflete; biserică; școală elem. rusească; 510 vite mari.

Djulem (Valea-), vale, în jud. Hotin. Incepe la S. de satul Șiriuți și, îndreptîndu-se spre S. E., dă în valea Neteda, ceva mai sus de satul Stăuceni. Lungimea văieii e de 2 kil.

Fintina-Albă, sat, în jud. Bălți, așezat la gura văieii Adincă. Face parte din volosti Copaceanca. Dealul de la N.-E. are o înălțime de 100,3 stînj. d'asupra n. m. Are 86 case, cu o populație de 610 suflete. Țărani, în proprietăți pe pămîntul mănăstirei, posedă 722 des. Mănăstirea sf. Mormint are aci 758 des. Sunt vii și grădini cu pomi.

Galici (Valea-), vale, în jud. Hotin. Incepe la V. și merge în semicerc întors spre N. către valea Smolsca, la N. de satul Cherstenți (Creștinești). La gura văieii se află niște odăi, iar peste o verigă de dealuri e uzina de zahăr din Zarajani. Lungimea văieii e de 2 kil.

Hiderem, sătuc, în jud. Hotin, volosti Stălinești, pe șoseaua ce merge de la Criva spre Vancicouți, între satele Mămăliga și Negrinți. Are 30 case, cu o populație de 210 suflete, Ro-

mini. De la Prut depărtare de 1 kil.

Izvoara (Valea-) *vale*, în jud. Hotin. Incepe la E. de satul Creștinești și luînd direcțiunea tot spre E., se isprăvește la S. de satul Stăuceni. O ramură a acestei văi, luînd direcțiunea spre S., merge tot în această direcțiune până aproape de valea Lagîrcuiala, tocmai acolo unde se află lungărețul heleșteu, care se bifurcă. Lungimea văiei cu ramura ei este de 6 kil.

Izvoara (Valea-) *vale*, în jud. Soroca, volosti Văscăuți; merge paralel cu valea Coșerniței, la S. și la N. de satul Coșernița; se unește cu valea cu același nume. Lungimea văiei e de 2 kil., d. h. st. maj. rus.

Malinca (Valea-), *vale*, în jud. Hotin, între satele Dinauți și Coteleu. În fundul văiei curge un pîriaș.

Malotiul (Valea-), *vale*, în jud. Hotin, la N. de satul Șiroiți; formează cu rîpa Neagră (Iama Cernogo) spre N., o furcă, care apoi se îndreaptă spre N.-V. și dă o ramură spre N., care trece pe lângă satul Poleana; o altă ramură se scoboară spre S. În vale, între satul Poleana și satul Rașcov, sunt multe odăi, numite Mlinchi, tot astfel și între Poleana și Malinți sunt numeroase odăi.

Măcărescu, cătun, în jud. Soroca, volosti Coșernița, așezat în valea Darabanî, tocmai la capătul văiei din spre N. Un drum vecinal leagă cătunul cu satul Ciornița. Are 10 case de Romîni.

Mălinești, sat, în jud. Hotin,

volosti Noua-Sulița, așezat între satele Dinauți și Coteleu. Are 174 case, cu o populațiune de 990 suflete; 378 vite mari. Drum vecinal spre Noua-Sulița prin valea Malincovca și albia riulețului Rîngaciū.

Mărgineți, rusește Marjintî, sat, în jud. Hotin, volosti Noua-Sulița. Are 420 case, cu o populație de 2730 suflete. Astăzi satul s'a contopit aproape cu tîrșorul Noua-Sulița. La N.-E. de sat curge pîriul Rîngaciū.

Mihalcova (Valea-), *vale*, în jud. Hotin. Incepe prin hîrtoape de la N. ale satului Belousouca și ia direcția tot spre N. până aproape de valea Neporova. În vale se află satul Mihalcova construit în fundul a două hîrtoape.

Neagră (Ripa-), rusește **Iama Cernogo, rîpă**, în jud. Hotin, la N. de satul Șirouți; se isprăvește în valea Malotiul. Lungimea rîpei e de 1 kil. după harta st. maj. rus.

Neporova (Valea-), *vale*, în jud. Hotin. Incepe la E. de satul Mihalcova și merge spre S.-V.; primește valea Mihalcova, apoi, luînd direcțiunea N., intră în valea Nistrului, care în aceste locuri e foarte largă. În vale se află satul Neporotova.

Netedă (Valea-), rusește **Rovnaia, vale**, în jud. Hotin. Incepe la S.-E. de satul Nedi-bouți, pe lângă fabrica de spirt și, îndreptîndu-se tot spre S., se isprăvește la gura satului Stăuceni. Valea e largă, avînd înălțimi din partea E. La gura văiei este un heleșteu, limitrof cu satul Stănceni.

Perta, pîriū, în jud. Soroca. Izvorește din niște păduri de lângă satul Salcea și se varsă în Nistru, lângă satul Bursuc (Namolova).

Pitrei (Valea-), *vale*, în jud. Hotin. Incepe la S.-E. de satul Dancăuți; trece prin pădurile Vornicenilor și se îndreaptă spre S.-E., apoi spre S. până la satul Balcăuți. La gura văiei este un heleșteu. În fundul văiei curge pîriul Pitrei, care se varsă în heleșteu.

Pocaciul, sat, în jud. Chișinău, volosti Pîrjolteni, așezat între dealuri. Are 63 case, cu o populație de 817 suflete, țărani Romîni; biserică.

Revcauți, sat, în jud. Hotin, volosti Noua-Sulița, așezat pe malul riulețului Rachitna. Lîngă sat, cordonul N. 23 pe hotarul cu Austria. Are 95 case, cu o populație de 800 suflete; biserică; 470 vite mari.

Rîngaciul, sat, în jud. Hotin, volosti Noua-Sulița, așezat pe pîriul Rîngaciul, aproape de hotarele Austriei. Are 191 case, cu o populație de 1776 suflete, țărani Romîni. Lîngă sat, de alungul cursului pîriului Rîngaciul, sunt 4 heleștee, din care unul mare.

Rîngaciul, pîriū, în jud. Hotin. Izvorește din niște hîrtoape, la N. de satul Stroineți și se pierde în vilcelele de lângă satul cu același nume.

Rîngaciul, riuleț, în jud. Hotin. Izvorește din valea Solonețului și curge spre S.-E., apoi spre E., udînd satul Tarasauți și se varsă în Prut. Lungimea riulețului e de 4 kil.

Sara-Lungă, *riuleț*, în jud. Hotin. Izvorește la N. de satul Lincăuți și, îndreptându-se direct spre N., curge într'o vale îngustă până aproape de Nistru. La gură se împreună cu riulețul Surda. Lungimea cursului e de 3 kil.

Sărdeni, *cătun*, în jud. Bălți, la S. de satul Tomești, așezat pe piriul Camenca, care se varsă în riulețul Țiganca. Are 12 case de țărani Români.

Sîrbești-Mitoc, *cătun*, în jud. Soroca, volosti Pepeni, așezat în valea riulețului Solonețul. Lângă cătun e un heleșteu mare. Are 12 case.

Smolca (Valea-), rusește **Smolscaia-Balca**, *vale*, în jud. Hotin. Incepe la S. de satul Zărajan și merge spre S.-E. până dă în valea Galici. În vale se află uzina de zahăr, unica care

există azi în Basarabia. Valea se isprăvește lângă satul Stănceni, între acest sat și odaia Creștinești. Lungimea văiei e de 3 kil. În vale se află un heleșteu.

Solonețul (Valea-), *vale*, în jud. Hotin, volosti Noua-Sulița. Incepe din hîrtoapele de lângă satul Ringaciul și, luînd direcțiunea spre S., merge paralel cu valea Malinca. În fundul văiei sunt izvoarele piriului Ringaciul. Lungimea văiei e de 7 kil. după harta st. maj rus.

Stilinești (Valea-), rușii îi zic **Matca-Stilinești**, adică albia Stilinești, *vale* și *piriș*. Incepe în jud. Hotin, ceva mai jos de satul Belouți și luînd direcția N.; se isprăvește la E. de satul Pașcăuți. Piriul se varsă într'un mic heleșteu ce se află în fundul văiei. Lungimea văiei e de 10 kil.

Stroineți, rusește **Stroinți**, *sat*, în jud. Hotin, volosti Noua-Sulița, așezat de alungul riulețului Rachitna, la granița Bucovinei. Lângă sat se află cordonul No. 24. Are 87 case, cu o populație de 910 suflete, țărani Români și puțină Ruteni; biserică; școală elem. rusească; 280 vite mari. Șosea spre Noua-Sulița.

Tumaneuca, *colonie* de evrei, în jud. Soroca, volosti Climauți, în păduri. Are 60 case de Evrei, aduși de guvernul rus din Podolia. Mai jos de colonie spre S. se află așezat satul Om-mort (Hirbova).

Vetreanca (Valea-), *vale*, în jud. Hotin. Incepe în pădurile Sirbicenilor și merge spre N.-V. până în valea Nistrului. În vale se află satul Vetreanca. Lungimea văiei e de 5 kil.

E R A T A

Pag. 5, col. 3, linia 8 din jos, este tipărit *Alaul* în loc de *Alanul*.

» 5, » 3, » a 3 din jos, » » *Iacalstal* în loc de *Iacobsthal*.

Pag. 6, col 1, linia 1 de sus, este tipărit *Corcinaz* în loc de *Corcmar*.

» 8, » 1, » 12 din sus, în loc de 29 trebuie citit 92

Pag. 26, col. 2, linia 16, a se citi 224 în loc de 624.

» 28, » 3, » 15, » » » 85 » » » 35.

» 32, » 3, » 17, » » » 85 » » » 35.

» 41, » 1, » 1, » » » *Nomolova* în loc de *Nomoloasa*.

» 41, » 3, » 18, » » » 490 capete în loc de 490 sufl.

» 47, » 1, » 9, » » » 355 case în loc de 655.

» 49, » 2, » 13, » » » *Sevirova* în loc de *Severoza*.

» 50, » 2, » 15, » » » *Chircota* în loc de *Chiscota*.

» 52, » 3, » 10, » » » 970 suflete în loc de 97 suflete

» 53, » 3, » 22, » » » *Bolotina* în loc de *Falotina*.

» 66, » 2, » 12, » » » 326 în loc de 826.

Pag. 72, col. 2, 19 de jos, a se citi 378 în loc 678.

» 77, » 2, linia 5 de jos, a se citi 188 în loc de 138.

» 119, » 3, linia 16 de jos, în loc de 143 a se citi 243.

» 120, » 3, între linia 3 și 4 de jos, a se citi: Numărul caselor 85, populația 590 țăranî Romîni.

Pag. 132 col. 3, linia 18 de sus a se citi 776 în loc de 176.

» 150, » 1, » 1 » » » » 2972 în loc de 9972.

» 161, » 2, » 2 » » » » 870 suflete, în loc de 270 suflete.

Pag. 162, col. 3, linia 16 de jos, a se citi 1000 suflete în loc de 100 suflete de țăranî Romîni.

Pag. 186, col. 3, linia 4 de sus, a se citi *Haidarziñi* în loc de *Haidarziî*.

Pag. 186, col. 3, linia 21 de jos, a se citi 719 în loc de 119.

» 192, » 1, » 9 » » » » 867 în loc de 367.

» 210, » 3, » 16 » » » » 3130 în loc de 2130